תלמוד בבלי · ראשונים · ריטב״א · סדר נשים

ריטבא על גיטין

רבנו יום טוב ב"ר אברהם אשבילי [הריטב"א]

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

ריטבא על גיטין

רבנו יום טוב ב"ר אברהם אשבילי [הריטב"א]

מקור הטקסט: דיקטה · רישיון: CC BY-SA 4.0

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/ריטבא-על-גיטין/
הקובץ נוצר ב־16 בנובמבר 2026 מגרסה v38-202611151759 של הספרייה.

תוכן העניינים

דף ב. 6
דף ב: 10
דף ג. 12
דף ג: 14
דף ד. 15
דף ד: 16
דף ה. 18
דף ה: 19
דף ו. 23
דף ו: 24
דף ז. 26
דף ז: 26
דף ח. 30
דף ח: 30
דף ט. 32
דף ט: 34
דף י. 35
דף י: 36
דף יא. 41
דף יא: 44
דף יב. 47
דף יג. 47
דף יד. 54
דף טו. 56
דף טו: 58
דף טז. 59
דף טז: 60
דף יז. 63
דף יז: 64
דף יח. 67
דף יח: 71
דף יט. 75
דף יט: 76
דף כ. 79
דף כ: 80
דף כא. 82
דף כא: 84
דף כב. 88
דף כב: 89
דף כג. 91
דף כג: 91
דף כד. 93
דף כד: 95
דף כה. 96
דף כה: 99
דף כו. 105
דף כו: 106
דף כז. 109
דף כח. 116
דף כח: 116
דף כט. 117
דף כט: 120
דף ל. 121
דף ל: 123
דף לא. 125
דף לב. 128
דף לב: 131
דף לג. 134
דף לה. 135
דף לה: 136
דף לו. 137
דף לו: 141

דף לז. 142
דף לז: 143
דף לח. 147
דף לח: 150
דף לט. 153
דף לט: 155
דף מ. 156
דף מ: 157
דף מא. 158
דף מא: 162
דף מב: 163
דף מג. 163
דף מג: 164
דף מד. 167
דף מד: 167
דף מה. 168
דף מה: 171
דף מו. 177
דף מו: 179
דף מז. 180
דף מז: 183
דף מח. 185
דף מח: 191
דף נ. 193
דף נא. 198
דף נב. 206
דף נב: 209
דף נג. 211
דף נג: 212
דף נד. 213
דף נד: 214
דף נה. 218
דף נה: 220
דף נח. 225
דף נח: 225
דף נט. 228
דף נט: 229
דף ס. 230
דף ס: 231
דף סא. 232
דף סא: 235
דף סב. 236
דף סג. 241
דף סג: 243
דף סד. 247
דף סד: 253
דף סה. 255
דף סה: 256
דף סו. 257
דף סז. 263
דף סז: 266
דף ע: 266
דף עא. 268
דף עא: 269
דף עב. 269
דף עב: 270
דף עג: 272
דף עד. 276
דף עד: 278
דף עה. 281
דף עו. 285
דף עו: 287
דף עז. 291
דף עז: 294

דף עח. 295
דף עט. 300
דף פ. 303
דף פא. 306
דף פב. 307
דף פג. 312
דף פד. 317
דף פו. 323
דף פז. 332
דף פח. 335
דף פח: 338
דף פט. 339

דף ב.

מתני' המביא גט ממ"ה צריך שיאמר ב"נ ובפני נחתם. וכ"ת תנא היכא קאי דקתני המביא וי"ל דאפרק קמא דקידושין קאי דתנן התם וקונה את עצמה בגט ובדין הוא דליתני הלכות ברישא אלא משום דהוא תקנתא חביבא ליה ואקדמיה.

ממ"ה. פרש"י דכל ח"ל קרי מ"ה לבר מבבל דא"כ ר"ג דאמר אף המביא מן הרקם ומן החגר מאי אתא למימר דאינהו ודאי מח"ל נינהו דאי מא"י לכ"ע א"צ שיאמר ב"נ וב"נ וליכא למימר דרקם וחגר מא"י נינהו אלא שלא כבשום עולי בבל וכי תנן המביא גט בא"י אצ"ל ב"נ דוקא באותם שכבשו דהא אמ' בגמ' דבסמוכות ומובלעות א פליגי משמע דמח"ל נינהו אלא שהן סמוכות ואעפ"י שיש לדחוק ולומר דבסמוכות ומובלעות עיקר לא"י קאמר דהיינו מאותם כרכים שכבשו מ"מ אינו נראה לכאורה כן ועוד דבהדיא אמ' בספרי דרקם וחגר עולי בבל כבשוהו וכדאמ' בסמוך והנכון דמש"ה נקט מ"ה ממש כלומר מעבר לים ולאו דוקא מעבר לים אלא בכלל דבריו ח"ל ומקום רחוק קרי מ"ה וכדאמ' פרעתיך בפני פ' ופ' והלכו להם למ"ה ואתא ר"ג לומר דמח"ל אפילו ממקום קרוב כרקם וחגר והא דאמ' צ"ל ב"נ ו"נ בגמרא מפרש למאי צריך א כל זה כי בחד סגי: רג"א אף המביא מן הרקם פרש"י דרקם וחגר היינו קדש וברנע כדמתרגמי' בין רקם ובין תגרא וס"ל דהא קדש מא"י הוא כדכתיב ביהושע את קדש בגליל בהר נפתלי ועוד דאיכא קדש אחר בא"י בעיר יהודה כדכתיב את קדש ואת הצור ובמ' מכות אמ' דתרי קדש מא"י הוו דודאי ד' קדש אשכחן בקרא קדש ובהר קדש ושור קדש כדכתיב ועוד אחר בארץ אדום דכתיב ותבא העדה מדבר קדש היא צין ומ"מ אותה דאדום ליכא למימר דהוא לדרום דא"י הוא, כדכתיב והיה לכם פאת נגב מדבר צין על ידי אדום ואינו מרקם שהוא למזרח קאמר כדתנן מרקם למזרח ורקם כמזרח ומקדש ברנע היינו רקם והא ליכא למימר דהא בהדיא אמ' בספרי בפ' והיה עקב דתרי רקם איכא בא"י רקם גאה ורקם תגרא וכבשים. עולי בבל לפיכך י"ל דחד מהני תרי קדש היא אי קדש וברד דתרוויהו מתרגמינן רקם ל ותגרא וחד מנייהו מח"ל.

ה"ג והמביא גט ממדינה למדינה כו'. דכולה מילתא דחכמים הוא גרסי' המביא בלא וי"ו הוי מלתא באנפי נפשה והיכי אתי על הא דרשב"ג דאפילו מהגמוניא להגמוניא דאיירי בא"י וכדאיתא בגמ' דא"י מאן דכר שמיה אבל השתא דגרסינן והמביא אתי שפיר דכולה מילתא דחכמים היא וכבר אמ' דאין צריך לומר ב"נ ו"נ אלא המביא מח"ל לא"י או המוליך מא"י לח"ל ועלה קאי רשב"ג ואמ' דלא תימא דאין צריך אלא כשיש צד ח"ל בהולכה או בהובאה דאפי בא"י מהגמוניא להגמוניא צריך מאשקלון לדרום ואשקלון

כדרום מעכו לצפון ועכו כצפון וק"ל מעכו מא"י ואשקלון גם בכדכתיב בשופטים וילכוד יהודה את עזה ואת גבוליה ואת אשקלון ואת גבוליה ובעכו כתיב אשר לא הוריש את יושבי עכו וכל היכא דכתיב האי לישנא דלא הוריש משמע דא"י נינהו כדאמ' בפ"ק ומי איכא למ"ד דבית שיאן ובנותיה כו' ויש מפ' דהרבה כרכים כבשום עולי מצרים ולא כבשום עולי בבל ואשקלון ועכו מהם ק לפי לענין גטין דיניהם כח"ל דכיון שלא נכבשו שנית לא הוו ב"ד קבועים שם ואין עדים מצויים לקיימו ודיניהם כח"ל גמורה וכ"ת התינח אשקלון אבל עכו ודאי מכבוש שני היתה וכדאמרינן בשלהי כתובות ר' אבא פוסק כיפי דעכו אלמא בקדושתה היתה ואם לא כבשוה לא היתה קדושה דהא קי"ל דקדושה ראשונה שקדש יהושע קדושה לשעתה ולא קדושה לעתיד לבוא וי"ל דמשום הא לא איריא דאפשר דלא כבשוה ואפילו שבטלה קדושתה חבת הארץ לא בטלה דאי לא תימא הכי למ"ד דקדושה ראשונה ב' וג' קדשה לשעתה ולא קדושה לע"ל עכשיו שהארץ חרבה מי איכא למ"ד דאינה קדושה דחיבתה נמי בטלה אבל עכשיו בעונותינו שאינה קדושה כלל ליכא. למימר דחיבת כל הארץ בטלה ואכתי במקומה עומדת הא ודאי אינו נראה ואע"פ שוש לחלק ולומר שעכשיו שהכל חרב שאע"פ שבטלה קדושתה לא בטלה חובתה אבל בכבוש שני כיון דמקצת הארץ כבושה והוא קדוש' מה שלא כבשו שאינו קדוש בטל חיבתו. נמי שאינו חביב אלא הקדוש אעפ"י שי"ל כן אינו נראה שיהא חילוק בזה מ"מ אכתי קשי' דהא לקמן בפרק מי שאחזו כי הוו מפטרי רבנן מהדדי בעכו הוו מפטרי משום. דאסור לצאת מא"י לח"ל ה"נ אסור מכיבוש ב' לכבוש ראשון לדידן דקי"ל דקדושה א' לא קדשה אלא לשעתה לפי' העיקר דעכו חציה בא"י וחציה בח"ל וכדפרש"י במס' סנהדרין וכדמוכח בירושלמי דאמרי' התם המוכר עבדו בח"ל יצא לחירות ר"י בר יוסי בעי בעי ואפי' מעכו לעכו ואתי' כדאמר ר' יעקב בר אחא מן תרין עובדוי דר' דאנן ילפינן דעכו יש בה קצת מא"י ויש בה קצת מח"ל ואי ק"ל והיכי אמרינ' דעכו חציה בא"י וחציה בח"ל והלא כפר סוריא מובלעת בתחום א"י וקרובה לצפורי יותר מעכו וי"ל דעכו אעפ"י שחציה בא"י וחציה בחוצה לארץ היתה רחוקה מירושלים ששם היה ב"ד הגדול באותה שעה ומיהו אותו צד שהוא בח"ל ודאי דינה כסוריא והכי ומוכח מהא דאמרי' בגמרא המוכר עבדו לעכו כמוכר לח"ל וכ"ש סוריא דמרחקא ובמאי עסקינן אלימא בחציה שבארץ אמאי ואי בחציה שבח"ל היכי אמר וכ"ש סוריא דמרחקא דהא סוריא הוי כבוש יחיד ודינא כסוריא. וכבוש יחוד מקרי כל שעכשיו מח"ל קודם שכבשו על הארץ דכל כבוש שאינו בהסכמת כל ישראל הוו כיבוש יחיד ובתחלה יש להם לכבוש כל הארץ ואח"כ לכבוש מח"ל ודינא כא"י וכדדרשי'

בספרי כל מקום אשר תדרוך כף רגליכם בו לכם נתתי והיינו נמי כשהלך דוד לכבוש ארם נהרים וארם צובה, א"ל הקב"ה שלא עשה יפה שלא לכבוש א"י וכדאתמר בספרי א"ל הקב"ה לדוד דוד לפלטרין שלך לא הרש הכנשתא ואתה הולך לאום נהרים ולארם צובה וכיון שכן מחציתה של עכו שבח"ל דינא כסוריא אעפ"י שנכבש הכל עכו באחת מפני שלא היה להם לכבוש עכו עד שיכבשו כל א"י כדי שלא יכבשו כלום מח"ל עד שיכבשו כל א"י וכיון שכבשו עכו תחלה אין דינה אלא ככבוש יחיד ומ"מ דינא ודאי ככבוש יחיד וכדכתיב.

גמ' מ"ט רבה אמר לפי כו' ורבא אמר כו'. השתא ודאי קס"ד לרבה לית ליה דרבא כלל ולא לרבא לדרבה והכי מוכחא כולה אדעתא ואפי' במסקנא רבא לית ליה דרבה וכיון שכן ש"מ דהני חששי לא מדינא נינהו והיינו דרבא לא חייש לדרבה ורבה לדרבא וטעמא ממתני' ואם איתא דמדינא נינהו תיקשי אמתניתין אמאי לא חייש אלא לחד מינייהו אלא מאי משמע דלאו מדינא נינהו אלא חששא בעלמא דלמא אתי בעל ומערער וכדאיתא בסמוך והיינו דבנותן גט מידו לידה לא חייש להכי ל כיון דלאו דינא ננהו וטעמא לשליח המביא טפי מבעל הנותן משום דכל שהוא עושה ע"י עצמו לא חיישינן לאמלוכי אבל כשהוא שולח הגט ע"י שליח פעמים שהוא נמלך ואתו בעל ומערער ומפני ערעור זה תקנו רבנן הא מילתא ואע"פ שאין בדין להאמינו לבן של בני אדם נוקף ושמא תשאר עגונה ומש"ה חששו רבנן לכך והתקינו שלא תינשא אלא בהכי אבל אחר תקנה זו אם יבא ליערער אין חוששין לו ואין משגיחין בו כלל וכ"ת לרבה דאמר משום שאין בקיאין לשמה מ"ש דחיישינן לפסול ולא חיישינן לשאר פסולי הגט כגון מחובר ונכתב ביום ונחתם בלילה או שלא אמר לסופר כתוב ולעדים חתמו ואמ"ד דאה"נ וחדא מינייהו נקט וליתא דהא אמרי לקמן בפרקין בין לרבה בין לרבא האיכא מחובר וי"א דלמחובר לא חיישנן משום דלא שכיח ולנכתב ביום ולנחתם בלילה משום דמוקדם הוא ואפילו בשאר שטרות איתי' וסתם ספרי דדייני בקיאין דכל מאי דאיתי' בשטרות איתי' בגט וכן לא אמר לסופר כו' בשטרות איתי' דאין שום שטר אלא בצוואות מקנה אבל בלשמה דליתי' בשטרות חיישינן דילמא איכא דלא גמירי ועוד דכל שכותב וחותם שלא במצות המגרש שלא לשם גרושין הוא ובכלל לשמה הוא והנכון דלכל הני ליכא למיחש דסתם בית דין בקיאין הם כדאמרינן בסמוך אבל לשמה איכא למיחש משום דאיכא חששא אחריתי דדילמא אשכחי' בר מתי' דשמי' כשמי' ושקלי' מינה ואף על פי שמן הדין אן חוששין לזה דאין חוששין לשני יוסף ב"ש אא"כ הוחזקו הא איכא מיעוטא דמיעוטא דספרי דלא גמירי ולהני תרי חששי חששו אף על פי שאין לחוש

לכל א' בפני עצמה ואי ק"ל כיון דמחזיקינן דבעל רוצה לקלקלה ולקלקלה הוא מכוין אמאי לא חיישי' דדילמא אחתמא בעדים פסולים וי"ל דא"כ אין לדבר סוף דאפילו נותן גט מידו לידה ואפילו בא"י איכא למיחש להכי ולכולי האי לא חיישי' דכיון דאנן לא ידעינן ואיהו אכתי לא מערער אנן לא ניקום ונערער ומי' בירושה בעו לה וניחש לומר שמא החתימו בעדים פסולים ופריק אינו חשוד לקלקלה בידי שמים אבל חשוד הוא לקלקלה בב"ד שמתוך שהוא יודע שאם בא וערע' ערעורו בטל אף הוא מחתימו בעדים כשרים פי' אינו חשוד לקלקלה בדבר שתהיה מקולקלת בידי שמים בדבר שהוא אנוס עליה שהרי גרם לא"א שתנשא לאחר ומש"ה יזהר שלא להחתימו בעדים פסולין שמתוך שהוא יודע שחכמים התירוה להנשא כל זמן שלא ערער ונמצא כשיבא לערער ערעורו שחשב לעשות כדי שלא תנשא ערעורו בטל שהרי כבר ניסת ותהיה מקולקלת לשמים על ידו אף הוא מחתימו בעדים כשרים כדי שלא תבא לידי כך אבל אילו היה הדבר כן שיהו חוששין לערעור ושיהא הדין נותן שלא תהא ניסת בלא רשותו ודאי היה מחתימו בעדים פסולין א"נ לפ' דה"ק מתוך שהוא יודע שאם יבא וערער ערעורו בטל שהרי יודע הוא שמן הדין אין לחוש עליו וב"ד מתירין אותה אפי' אחר ערעורו וערעורו בטל אף הוא מחתימו בעדים כשרים כי היכי דלא תפוק חורבא כי האי על ידו אעפ"י שהוא יודע כדי לקלקלה בב"ד ולעגנ' פעמים הוא בא ומערער שהוא סובר דלבן של בני אדם נוקף בעינן חמור בא"א ושמא יחושו לערעור ולא ישאוה ולא שהוא יהא סבור שהמינוהו ב"ד בודאי ולא יתירוה לינשא וכדכתיב וכ"ת היכי אזלא לה להאי חששא דלשמה כשהוא אמר ב"נ ו"נ והיכי משמע מלשון זה זה שנכתב לשמה ורש"י פי' דכיון דאמר הכי שיילי' לי' להכי לתקון רבנן כן ולא יהא השליח צ"ל כלום ועוד דכי אמר לקמן ורבא מ"ט לא אמר כרבה ואהדר ליה מי קתני ב"נ לשמה ו"נ לפי פירושו הול"ל מי קתני שואלין אותו דהוא עיקר אלא הנכון כמ"ש רבינו בשם ר"י הלוי בן אחיו של רבינו נר"ו דהכא באשה דבעי לשמה היינו שלא יכתוב את הגט לשום אשה אחרת או שלא יכתוב אותו סתם שלא לשום אשה בעולם ולא שאמר לו הבעל כתוב לו גט לגרש את אשתי והוא עשה היינו לשמה וא"צ לכונה אחרת והכא כי חיישי דגט זה נכתב שלא לשמה היינו ומשום דילמא אשכחיה בר מתיה דשמי' כשמיה ומשום מעוטא דמעוטא דספרי דלא גמירי הינו דשמא כתבו טופסי גיטין לעצמן בלא צוואת שום מגרש ומפני שאם יבא להם שום אדם שירצה לגרש שימצאו גיטין מזומנין ואע"ג דודאי אין לחוש מסתמ' שלא הניחו שמו ושמה שם עירו ושם עירה משום דלא ידעי למאן כתביה אפ"ה הגט פסול משום והרי את מותרת לכל אדם שהוא מעיקר הגט וכדאמרינן לקמן אמר שמואל הכותב טופסי גיטין

צריך שיניח מקום הרי את מותרת לכל אדם וכו' זה משום דלא גמיר לא הניח ונמצאת הגט פסול שהרי כו' לא נכתב לשמה וכיון שכן כשבא שליח והעיד שב"נ כלו הרי יצאנו מחששא זו דהרי הוא מעיד ששמו ושמה שם עירו ושם עירה כולו נכתב בפניו וכל תורף הגט וכיון שכן ע"כ מחמת שום מגרש עשה דאי לא היה כותב הסופר שמו ושמה מאי איכא למיחש דילמא אשכחי' בר מתיה דשמיה כשמי' הא אמ' דלחשש זו לבד ליכא למיחש אלא בצירוף אודך חששא דמעוט' דמעוטא דספרי דלא גמירי וחששא זו מיד שהעיד שבפניו נכתב נתבטלה וכדפי' ולאידך חששא לחוד לא חיישי' ולפי פי' זה אילו אמר שליח ב"נ ו"נ אבל לא ידעי אי לשמה או לא כשר הגט מטעמא דפרש"י ורבי' נר"ו פי' דמדבעי שיאמר ב"נ ו"ג ולא סגי שאמר ב"נ לחוד שמעי' שהעדים יכולין לסמוך על הסופר, שאמר להם שכתב הגט לשמה דאו לא תסגי ב"נ לחוד דכיון שבפניו נכתב) אם איתא דעדים אינם יכולין לסמוך על הסופר אלא א"כ יודעים הדבר בבירור ולא יחתמו אלא בגט שהם יודעין שנכתב לשמה מכי אמר ב"נ ידעי' דגט זה נכתב לשמה אבל השתא שהם סומכין על הסופר שאמר להם כן צריכין אנו לדעת שנכתב לשמה משום מעוט ספרי דלא גמירי ומשום חששא דאשכחיה בר מתיה ואעפ"י שהעדים האמינוהו היינו משום דאינהו סמכי ארובא דגמירי מפי רבינו נר"ו ולפי פי' זה שכתב חתימה שלא לשמה בספרי דלא גמירי היינו ג"כ שפעמים הסופרים כותבין טופס הגט ומניחין שם עירו ושם עורה וחותמים אותו כדי שיהא מזומן להם ויכולין העדים לעשות כן דבכה"ג ליכא שקרא ונמצאת חתימה זו:

דף ב:

ורבא אמר משום שאין עדים מצויים לקיימו. פירוש מפני שאין העדים מצויין לקיימו בעינן שיאמר ב"נ וב"נ כדי שלא יבא הבעל ויערער ויאמר שהגט זה לא נעשה כהלכתו כמצותו אלא שיהא מזוייף שעכשיו שליח זה מעיד שב"נ וב"נ והימנוהו רבנן כבי תרי והקשה הראב"ד דסוף סוף כיון שהאמינוהו רבנן כבי תרי לימא שהבעל נתנו לו וניהמנוהו נמי כבי תרי שהבעל נתנו לו ותו לא יהא צריך לומר ב"נ וב"נ דהא אמר בסמוך אלו אתיוהו בי תרי לרבא אצ"ל כלום והשתא נמי ע"כ אית לן לומר דהימנוהו רבנן כבי תרי שהבעל נתנו לו שאעפ"י שהגט נחתם בפניו אם איתא שלא נאמין אותו כשנים שהוא נתנו לו אכתי יבא הבעל ויערער שלא עשאו שליח ויש מתרצים דהא ל"ק דודאי להאמין אותו כשנים בגט שאינו מקויים הא לא אפשר ואין כח חכמים להאמין דמדאורייתא לא מהימן כיון דיש הכחשה בין בעל לשליח וכיון שכן האמינו כבי תרי

לענין קיום שהוא כדבריהם ואחר שהוא מקויים נאמן שליח בכל דבריו מטעמא דהא הימנוה כדאמר לקמן גבי שליח אומר לגירושין ובעל אומר לפקדון דשליח נאמן משום דהא הימניה וההוא וודאי בגט מקויים הוא דאי לא לא יהא שליח נאמן:

מאי בינייהו דאתייוה בי תרי לרבא דאמר דטעמא משום קיום ליכא לרבה כו' איכא. ופי' הרב מורי נר"ו דהיינו טעמא דחיישינן שנכתב שלא לשמה אעפ"י שיש לנו עדים שיצא הגט מידו טפי מבעל שהוציא גיטו דלא חיישינן להכי משום דכיון שהוא מגרש ע"י שליח לא היה בדעתו לגרושין גמורין שחשב שאם ירצה לחזור בו שיהיה לו שהות ומש"ה חיישינן שמא נמלך ומתוך כך יבא ויערער אבל השתא כשהוא מביא את גיטו ונתנו מידו לידה ודאי לשם גירושין גמורין נתן ושוב ליכא למיחש לאחלופי וכיון שכן לא יבא לערער וכדכתיבנא לעיל מפי רבינו.

א"נ ממדינה למדינה בא"י לרבא איכא לרבה ליכא. והקשה ר"י הלוי אחיו של רבינו נר"ו א"כ לרבא מאי איכא בין א"י לח"ל דממדינה למדינה אפילו בא"י צריך ובאותה מדינה אפילו בח"ל לא צריך ותירץ הוא דאה"נ דהשתא קס"ד דלרבא ליכא הפרש בין א"י למ"ה וכי תנן במתני' המביא גט ממ"ה לרבה לאו דוקא מח"ל אלא כל מקום רחוק קרי מ"ה בין בא"י בין בח"ל ואתא ר"ג להוסיף סמוכות אע"ג דבאותה מדינה לא צריך ה"מ בח"ל או בארץ דכולהו בני מדינה א' שכיחא אהדדי אבל מן הארץ לח"ל אף על גב שהן סמוכות לא שכיחי ואתא ר"ג להוסיף אפילו מובלעות אע"ג דשכיחי כיון דמובלעות נינהו שלא תחלוק במ"ה כלומר שלא תחלוק במביא גט ממ"ה לא"י וכדין הוא דיכול לאותובי מהא דתנן המבי' גט בא"ו א"צ לומר ב"נ וב"נ אלא בהא מותבי' ליה לקמן מרישא המביא גט ממדינה למדינה במ"ה וכדאיתא בגמרא לקמן וכיון דאיתרצה לה ההיא תו ליכא לאותוביה מהא וכדמשמע לקמן נאמן באיסורין פרש"י נפקא לן שהרי כל א'. וא' האמינו תורה על שחיטתו ועל ניקור הבשר שאם אי אתה אומר כן אין אדם מתאכסן אצל חבירו כדאי' בירוש' ואיכא מ"ד דמנדה ילפי' דכתיב וספרת לה לעצמה וזה אינו דשאני נדה דלא אפשר בעדים ואין דנין אפשר משא"א ואק"ל והיכי אמרי' בסמוך דע"א אינו נאמן באיסורין אלא היכא דלא אתחזק אסורא והרי שחיט' דע"א נאמן וכדפירי' ואתחזק איסורא דבהמה בחייה בחזקת איסור עומדת וי"ל דשאני שחיטה וניקור הבשר שבידו לתקן וכל שבידו לתקן אע"ג דאתחזק איסורא ע"א נאמן והכי מוכח התם ביבמות אבל היכא דאיתחזק איסור ואין בידו לתקן בהא הוא דאמר דע"א אינו נאמן ובהא נמי אליבא דהלכתא ע"א נאמן אלא דהנ"ל קאמר וכדאמ' נמי התם ביבמות אבל עיקר קושיא אינו אלא מי הוי דבר שבערוה ואין דבר שבערוה פחות

משנים והא דאמר דאין דבר כו' ילפי' לה בגמ' בג"ש מדבר דבר בממון כתי' ע"פ ב' עדים יקום וכתוב הכא כי מצא בה ערות דבר ושני עדים אלו פעמים שהם משום נאמנות ופעמים שאינ' משום נאמנות שאפי' אין יודעים בדבר כל שלא נעשה בשני עדים אינו כלום כגון גבי קדושין שאע"פ שאנו ראינו בא' שקדש בע"א אינה מקודשת אא"כ יש שם שני עדים וגזרת הכתוב היא ואק"ל ואם איתא דדבר שבערוה אינה פחות מב' וא"כ היאך משיאין אשה שמת בעלה ע"פ ע"א ואפי' בגוי מל"ת נאמן ותרצה בשם הרמב"ן דבדבר שהוא משום ערות בעינן ב' ואין ע"א נאמן אבל התם אינו אלא גילוי מילתא בעלמא שאנו צריכין לדעת אם מת בעלה וכל שנר' שאינו משקר נאמן ומש"ה האמינו עובדי כוכבים מל"ת וזהו עיקר הטעם שהאמינוהו ואע"ג דאמ' התם טעם משום חומר שהחמרת עליה בסופה הקלת עליה בתחילתה עיקר הטעם אינו אלא מטעמ' דפרי' אבל מפני רצון הבריות אלמלא הטעם ההוא דמשום חומר כו' לא היינו מאמינים אותו אע"פי שהיה מן הדין להאמינו ומשום דאינו אלא גילוי מילתא (כדפרישי' ותדע לך דאם איתא דמן הדין לא היה ראוי להאמינו היאך אפשר שנאמין אותו משום טעם דחומר שהחמרת כו' ואוקמוה אדינא רוב בקיאין הן ואפי' לר"מ דחייש למעוטא סתם ספרי דייני מגמר גמירי ואי קשיא מאי האי דאמרי' רוב בקיאין הם דהא איכא מעוטא דלא בקיאי וחזקה דאתתא והתם אמרי' דמעוטא וחזקה חשיב כפלגא ותירץ רבי נר"ו דהא איתרצה לה במאי דהתרצ' אהא דר"מ דכיון דלר"מ דחייש למעוטא אמר דהכא ליכא למיחש משום דהוי מעוטא דמעוט' דלא גמירי כ"ש לרבנן דלא חשיב הא מעוטא להצטרף עם חזקה דאתתא מפי רבינו נר"ו:

דף ג.

אתי בעל ומערער ופסיל ליה. פי' לאו למימר' שיהא פוסל אותו דהא המינוהו רבנן לשליח כבי. תרי אלא שהוא והא סבור שהאמינוהו במקום ע"א ואתי לערער ולהוציא עליה לעז מתוך כך לבן של בני אדם נוקף ותמנע מלשנא. מעיקרא מידק דייק ולא אתי לאורועי נפשיה פי' כיון שהבעל יודע שהשליח נותן הגט בפני ב' חשוב ואמר תו לא מהימני לי אינשי ולא ב"ד משום דאמר מידק דייק ולא עביד שיקרא כי האי בפהרסיא ולא אתי לאורועי נפשי' שליח שעשה שקר שאם ימצא היום ומחר שאילו יודעי' דשקרו שמתוך שהבעל חושב כן לא יבא לערער ולהוציא עליה לעז א"נ י"ל דכיון דשליח מידק דייק לא אתי בעל לאורועי נפשיה בדבר שהוא חושב שלא יאמנוהו ומטעמא דפרישׁ:

בדין הוא דקיום שטרות לא ליבעי כדר"ל. ואי קשיא מאי ראי' מייתי מההיא דר"ל דכי אמר ר"ל עדים החתומים על השטר נעשה כמי שנחקרה כו היינו לענין שאינן יכולין לומר שוב מעידים אנו ובשטר מקויים אבל בשטר שאינו מקוי" דאיכא לספוקי דשמא לא חתמוהו עדים מעולם אלא מזויף הוא מנ"ל בהא וכה"ג הוא דאתמר בירושלמי דאמרי' התם העדים שהעידו בין לטמא בין לטהר בין לרחק בין לקרב בין לאיסור בין להיתר בין לזכות בין לחובה אם עד שלא נחקרה עדותן בב"ד חזרו ואמר בדאין היינו נאמנין ואם משהוחקרה עדותן אמר מכירין אנו אין נאמנין אר"ל עדים החתומים על השטר נעשה כמי שנחקרה עדותן בב"ד לומר מכירין מכיון שחתמו אין יכולין לומר מכירין אנו וי"ל דאפשר דקים להו בהדייהו דר"ל אפי' בשטר שאינו מסויים קאמר דמסתמא עדים החתומים על השטר ולא אמר בפ' על שטר מקויים וכשאינו מקויים נחקרה עדותן מן התורה וכשמקויים מדרבנן ואינו מחוור והנכון כמו שתירץ רבינו דמדאמר ר"ל דעדים החתומים על השטר נעשה כמי שנחקרה עדותן בב"ד אלמא דאלימא מילתא דשטרא וליכא למיחש למחתם שיקרא בשטרא והיינו נו דאין נאמנין לומר מכירין אנו נ"מ נמי דלא בעי' קיום מדאורייתא ומהני טעמא דאלימא מילתא דשטרא וכל אדם נזהר שלא לעשות שקר בשטר ומדינא ליכא למיחש דמזוייף הות ובדין הוא דיכול לאתויי מתניתין דכתובות דתנן נאמן אדם לומר זה כתב ידו של אבא וטעמא משום דקיום שטרות דרבנן אלא דהא דר"ל עדיפא ליה דאשמעי' טעמא מפי' רבינו נר"ו: **ורבי מ"ט כו' מי קתני ב"נ לשמה כו**'. ואי קשי' לפום מאי דפרישית לעיל דמלישנא דב"נ וב"נ שמעי' דנכתב לשמה וכדפי' לעיל תו מאי קמקשה ליה כי קתני כו' וי"ל דמקשה אי דהכי הוא דטעמא דמתני' משום לשמה הוא ה"ל לרבנן לתקוני לשון מבואר כו' בדין הוא דלתני הכי אלא דאי מפשת ליה דבורא אתי למגזייה דסגי בלאו הכי וכדפי' מק' אם תקנוהו רבנן נפסל בכך אי גזייה משום דה"ל משנה ממטבע שטבעו חכמים ולפי' לא תקנוה כיון דסגי ליה בלאו הכי וכ"ת ליתקון דליתא הכי ואי גייז ליה ליתכשר כיון דסגי ליה בלא"ה וכ"ת הא לאו מילתא דכיון דסוף סוף אם לא אמרו לא מעכב אף הם לא רצו לתקנו מתחלה משום דדמיין מיני דרבנן כמרא והא דאמר השתא נמי אתי למגזייה לאו קושיא היא למאי דאמר דשאני הכא דלא אפשר בלאו הכא דלא סגי ליה דאי אמר ב"נ לחוד וע"כ אית להו למתקן דלימא הכי אלא ללישנא בלחוד דאמר משום דמפשת ליה דבורא דקא פריך ואמר השתא נמי אתי למגזייה. דאי בתלת מילי גייזי ה"ה בתרי מילי ודהדר ליה דחדא מתרתי לא גייז וטעמא משים דבפני לחוד לאו כלום ואינו ענין ולא סגי דלימא ב"נ אבל אם הוא ענין אפשר דאפילו מתרתי גייז מי דמי התם ידעי' כו' פי'

דקיום שטרות דעלמא דידעינן סגי אבל הכא צ"ל ב"נ וב"נ התם אשה לא מהימנא הכא מהימנא ולא חיישינן דאתו לאחלופי בקיום שטרות דעלמא כדאמר לקמן דזמנין דמייתי לה איהי גופא וסמכי עלה אלמא דאיכא למיחש למיסמך עלה איכא למימר דהא לא קשי' דאשה מידע ידעה דאינה כשירה ללכת ובהא לא אתו למטעי למיסמך עלה אבל בההוא דלקמן דאיכא ב' בהדה איכא למימר דאתי למסמך עלה בהדייהו:

התם בעל דבר לא מהימן הכא בעל דבר מהימן. ואי קשיא ומאי קושיא דילמא איהו לא חזי עובדא דאשה ובעל איהו לא סגי בלאו אשה ובעל דבר וכי חזי איהו עובדא דשליח אחר אתי למטעי ותירץ רבינו נר"ו דאה"נ דהא ל"ק והיינו דלא חש רבה לתרוצה אלא ההוא דהתם ידעי' הכא בפנינו ואפשר נמי דרבה עיקר קושית' מההוא אלא דעביד הני סניפין בתלמודא:

ורבא א"ל אטו הכא אי אמרינן ידעינן לא מהימן. פי' כיון דמשום קיום הוא מ"ל אי אמר ב"נ או אני מכיר חתימתו ולא דייק לן דודאי אפילו לרבא לא סגי ליה אלא כשאמר ב"נ דוקא דומייא דב"נ וכ"כ הרמב"ן ועוד דא"כ לעיל אמר מאי ביניהו לימא נמי דהא איכא בינייהו חד אמר ידעי' דלרבא מהימן ולרבה לא מהימן ואית ספרים דגרסי הכי אטו מי אמר ידענא מי לא מהימנא ופי' דכוון דהכא ודאי תרי מהימני לשטרות דעלמא אמרי נמי מהני חד דאמר בפני נחתם כי היכי דסגי הכא בגיטא אבל עיקר הגירס' הכי או' התם מי אמרי' בפנינו לא מהימני וכיון דאי אמר בפנינו ומהימני אתי לאחלופי בקיום שטרות דעלמא דחד מהימן כי הכא:

דף ג:

אי ר"א כתיבה בעי חתימה לא בעי דתנן ר"א מכשיר בכולן חוץ מגיטי נשים. וטעמא משום דקסבר ר"א דעידי מסורה כרתי בלא עידי חתימה ואע"ג דלר"א עידי חתימה נמי כרתי דלא פליג אדר"מ אלא בעידי מסירה נמי כרתי אבל מודה הוא דעידי חתימה כרתי וכדבעי' למימר קמן איכא למימר דאפ"ה קס"ד דמקשה הכל כה"ג דגט ע"י שליח כיון שהוא בעידי מסירה ולא סגיא בלאו הכי דהא אמר דבפני ב' או ג' והתנו לה דבזה לא בעי חתימה לשמה אלא בגט הנעשה בעידי חתימה בלא עידי מסורה וכי מקשה הכא אי ר"א כתיבה בעדי חתימה לא בעי בגט כי האי מקשי' שהוא ע"י שליח אבל בעלמא אפי' ר"א מודה דבעי' חתימה לשמה ולפי פי' זה כי מתרצים לעולם ר"א היא וכי לא בעי ר"א חתימה לשמה היכא דליכ' עדים אבל היכא דאיכ' עדים בעי אהדר ליה דאינו כקס"ד דמקשה דכל היכא דמגרש בעידי מסירה דלא בעי חתימה לשמה אף על פי שעדים

חתומים בגט דודאי היכא דעדים התומים בגט בעי משום דר' אבא דמודה ר"א במזוייף מתוכו שהוא פסול וטעמא משום דאתי למסמך על זה כי מגרש בעידי חתימה להכשיר עידי חתימ' שלא לשמה הא אמר דאפילו לרבי אליעזר כי מגרש בעידי חתימה בלא עידי מסורה דבעי' חתימה לשמה, ואפשר דמקשה לא ידע ליה להא דר' אבא וא"ל י"ל דה"ק אי ר"א כתיבה בעי חתימה לא לא בעי דכיון דלר"א עידי מסורה כרתי ועידי חתימה לא בעי דהא אפשר לגרש בעידי מסורה בלא מידי חתימה וכתב לה דאמר קרא לא אמר אלא בכתיבה בלחוד שהיא מע"כ אבל לא אחתימה ואפי' הוא מגרש בעידי חתימה כיון דאפשר לגרש בלא חתימה דלא הקפידה תורה אלא בדבר דמעכב דהיינו כתיבה ולפ"ז כי אמר לקמן לעולם ר"א היא אהדר. ליה דלאו כקס"ד דהתורה לא הקפידה אלא על הכתיבה המעכב' אבל לא על החתימה דה"מ היכא דליתא אבל היכא דאיתי' ומגרש בעידי חתימה דבעי' חתימה לשמה שהתורה הקפדה אבל כתיבה שבגט הקפידה שיהא לשמה כיון דעידי כתיבה צריכי דהא מגרש בהו וכיון דכן אפילו כי לא מגרש אלא בעידי מסירה בעי' שתהא חתימה לשמה מדר' אבא משום דאתי לסמך עלה כשיגרש בעידי חתימה וזה נכון ורבי' כתב בשם ר"י הלוי בן אחיו של רבינו נר"ו דהכי סא מקשה אי ר"א כתיבה בעי כלומר כשמגרש בעידי מסורה וכשמגרש בעידי חתימה פשיטא ליה דחתימה בעי כתיבה לא בעי אדר"מ דליכא תנא דבעי תרי כתיבה וחתימה ומש"ה לא אדכר אלא חדא כתובה בעי חתימה לא בעי ומשום אידך פשיטא ליה ואיהו אדכר ליה אמרינן אה"נ אלא דמדר' אבא דאמר דמודה ר"א במזוייף מתוכו שהוא פסול אית לן למימר דכל היכא דאיכא ותימה דבעי לשמה אע"ג דהוא מגרש בעידי מסירה כו' כי מגרש בעידי חתימה בעי' כתובה לשמה דאי לא ה"ל מזוייף מתוכו הילכך אי מגרש בעידי חתימה בעי' חתימה לשמה מדינא וכתיבה משום דר' אבא דדילמא אתי למסמך עלה כשיגרש בעידי מסירה לבד ואי מגרש בעידי מסורה עדים חותמים בגט בעי' כתובה לשמה מדינא וחתימה משום דר' אבא דילמא אתי למסמך עלה כשיגרש בעידי חתימה וההיא ודאי צריכה לשמה מדינא וזה נראה נכון:

דף ד.

רב אשי אמר ה"מ ר"י היא ואק"ל כיון דקי"ל כר"א מ"ט נייד רב אשי מר"א ומוקי לה כר"י וי"ל כיון דאוקמתא דר"י דניח' וההוא דר"א לא ניחא כולי האי אוקמא כר"י ורבי' כתב בשם ר"י הלוי בן אחיו של רבינו דרב אשי אתי לאשמועי' דאעפ"י שאפשר לאוקי' כר"י לרווחא מהדרי' אריא משום דהלכתא כוותיה ולא משום דליכא אוקמתא אחריתי

אלא בהא הא אפשר לאוקומ' כר"י וכולה מילתא דרב אשי דהא דאמר דהלכתא כר"ת בגיטין לאו לאפוקי דלאו הלכתא כוותיה בשאר שטרות דאפשר דאף בשאר שטרות קי"ל כוותיה אלא משום דהכא לא אצטריך אלא לגיטין נקטה הכי ועוד דלא רצה לעיולי נפשיה בפלוגתא כיון דרב פליג עליה בשאר שטרות כדאיתא התם ולקמן נאריך בזה בס"ד:

דף ד:

אי מההוא ה"א ה"מ בדיעבד אבל לכתחילה צריך קמ"ל כלומר מיתורא דמתני' אשמעי' דאסור לכתחלה א"צ כלל וק"ל והיכי הוה קס"ד לומר דה"מ בדיעבד דהא א"צ קתני וא"צ לכתחילה משמע כמ"ש בפ"ק דחולין גבי אין השומר צריך להיות יושב ומשמר דלכתחלה היא ותירץ הרמב"ן דהכא גבי אשה תרי לכתחלה איכא להתגרש לכתחלה ולהנשא לכתחילה ואי לאו יתורא דאידך מתני' ה"א דדוקא בדיעבד כלומר אם נתן לה הגט ולא אמר וב"נ התם דאין צריך לכתחלה ליטול אותו ממנה לחזור וליתנו לה ושיאמר ב"נ אלא תנשא בו לכתחלה אבל כשבא לגרשה מתחלה צריך שיאמר קמ"ל דאפילו להתגרש לכתחלה א"צ כלל להרמב"ן:

לא תימא ממדינה למדינה בא"י לא צריך אלא אימא באותה מדינה במ"ה צריך לפום האי סברא אוקמתא הדא לא חילק בין ארץ ישראל לח"ל וכבר כתבנו לעיל רבא היכי מפרש למתני' לפי האי סברא וכדין הוה דיכול המקשה לרבא ממתני' דתנן המביא גט בא"י אצ"ל ב"נ וב"נ אלא דמגוף עדיפא ליה לאקשויי ומסקנא דמדינה למדינה בא"י ל"צ אפילו לרבא כיון דאיכא עולי רגלים וכ"ד דקבעו משכח שכיחי ואי ק"ל מהא דתנן בב"ב בפ' ח"ה ג' ארצות לחזקה יהודא ועבר ירדן וגליל ופריך התם דטעמא משום דאין מצויות שם ואע"ג דקביעי ב"ד ותירצו בתוס' דשאני חזקה דהיא מילתא דלאו אדעתיה דאינש שיבא אדם מחזיק ואינו שואל וכיון שאין השירות מצויות שם להדיא אין מי שמודיענו אבל הכא גבי גט כיון שהאשה מחזרת לקיים גיטא וב"ד קביעי תמצא ודאי מי שמעיד על החתימות וזה נכון לרבא ניחא לרבה קשי' וכ"ת ומאי קשי' ליה לרבה דרבה אמרו לך דרשב"ג כרבא והוא דאמר כת"ק הא לאו מילתא היא דבשלמא לרבא הא חזינן דרשב"ג אות ליה כטעמא ות"ק לא חזו ליה דאית ליה כטעמא דרבה ן וכיון שכן קשיא לרבה:

רבה איתליה דרבא. אלא מ"ב ערש"י דבין אתירוצא קמא בין אתירוצא בתרא כרכי' דלתירוצא קמא נהי דעולי רגלים או ב"ד דקביעי ליכא מידי בין רבא לרבה דממדינה למדינה בא"י ל"צ בין לרבא בין לרבה ואין צריך לזה דמ"מ לתרוצא קמא הא איכא

בינייהו ממדינה למדינה שעת חירום דלרבא צריך אבל השתא הוא דבעינן מב' ומשום דכיון דרבה אית ליה דרבא אפילו בהא מודה שצריך דהא לאו פריכא היא דהא אמרינן לעיל מ"ב וכי מדלית לחדא מינייהו אשתיורי הנך אחריתי אלא משום דאסיק השתא דרבה אית ליה דרבא מסיק נמי ח"ב כלומר מהנך תלת מילי דאמר לעיל דאיכא בינייהו השתא לא אשתיורי אלא הני תרי והא דאמרי' דרבה אית ליה דרבא לגמרי קאמרי' כהלכתיה וכטעמיה לומר דאפי' במקום דליכא משום לשמה כגון ממדינה למדינה במ"ה מאחר שלמדו צ"ל ב"כ וב"ר ולא סגיא לרבא בנחתם לחוד משום דאתי לאחלופי בקיום שטרות בעלמא וכדאמר רבא לעיל דהשתא רבה אית ליה דרבא לגמרי כהלכתיה וכטעמיה ולאו כדקס"ד מעיקרא דרבה לא חייש לאחלופי והכי משמע מהא דרשב"ג דאפילו מהגמוניא להמוניא בא"י דליכא משום לשמה צ"ל ב"כ וב"נ משום קיום ועוד ראיה מדר"מ דאמר לעיל דחתימה בעי כתיבה לא בעי ולקמן תניא המביא גט ממ"ה ונתנן לה ולא אמר ב"נ וב"נ יוציא והולד ממזר דר"מ ועוד אמר נמי לקמן מעשה באדם א' שהביא גט לפני ר"י א"ל ר' צריך אני לומר ב"כ וב"נ א"ל צריך כדי שלא תזקק לעדים דהא התם דטעמא לא הוי אלא משום קיום וכדא"ל כדי שלא תזקק לעדים ואפ"ה אמר שצ"ל ב"ל וב"נ אלא ש"מ כדפרישנא דאפי' היכא דליכא אלא משום קיום צ"ל כן ומשום איחלופי וכדפרי' א"נ י"ל דרבה לא חייש לאיחלופי וכי הוה קס"ד מעיקרא דלא אתקן ב"נ משום איחלופי ומ"מ אפ"ה קסבר דצ"ל ב"נ וב"נ וטעמא דכיון דהתקין משום לשמה במ"ה תקנו ג"כ שיהא צ"ל כן בכל מקום צ"ל ב"נ וב"נ ואפילו מהגמוניא להגמוניא בא"י וגם זה נכון:

לרבא ניחא לרבה קשיא הב"ע לאחר שלמדו פי' ואשמעי' מתני' דלא גזרו למדו אטו לא למדו א"ה יכול נמי ואי קשיא ומאי ק"ל טפי לרבא אחר שלמדו מלרבא קודם שלמדו דהא רבא אחר שלמדו כרבא קודם שלמדו ורש"י נשמר מקושיא זו וכתב דאמאי דקס"ד מעיקרא דרבא אות ליה דרבה קא מקשי וה"ק א"ה דלאחר שלמדו אפי' יכול נמי למה צריך קיום לדידך דאית לך דטעמא משום לשמה ואע"ג דאיתותב רבא מההיא דלעיל מקשה ליה ג"כ מזו אילימא נמי דמהא תיהוי תיובתא כדאמר' בהרבה מקומות בתלמוד וזה דחוק מאד ועוד שאין הלשון משמע כן דיכול נמי משמע דיכול יתקיים בחותמיו והנכון כמו שפי' בשם ר"ת דה"ק בשלמא לרבא ניחא משום דלדידיה כי סגי לן באומ' ב"נ כו' קולא היא דקיום עדיף ואשמעי' הוא דמתני' דוקא ביכול סגי לן בהכי ולא מצרכי קיום אבל באינו יכול לא סגי לן אלא בקיום דלא אפשר למיתקן ליה במידי אבל לרבא דאית ליה דטעמא משום לשמה והאי ב"נ חמרא הוא דטפי עדיף שיאמר ב"נ מקיום

דאפי' נתקיים אם לא ידענו שנכתב לשמה לא סגי לן והלכך כל היכא דאמר דסגי לן בקיום קולא הוא דמתני' היינו דאתא לאשמעי' דכיון שלמדו שלא יהא צ"ל ב"נ כו' אלא יתקיים בחותמיו דהוי רבותא טפי ומש"ה אינו יכול דנקט ואהדר ליה דביכול נ"ל גזירה שמא יחזור הדבר לקלקלו וזה פי' נכון:

דף ה.

והא אשה דלא שכיחא היא כלומר שהיא עצמה תהא מביאה גיטא בתורת שליחות ואפי"ה צ"ל ב"נ וא"ת ומאי קושיא דדילמא ההיא קודם שלמדו ולא משום גזרה היא אלא מדינא אבל הכא שאינו אלא משום גזירה איכא למימר דבמלתא דל"ש לא גזרינ' ואמאי לא שני ליה הכי ותי' ר"ת דכיון דאוקימנא הכא האי מתני' דאינו יכול לאתר שלמדו ההוא דהתם נמי לאחר שלמדו דכיון דרישא לאחר שלמדו סיפא נמי הכא דבחדא מסכתא א"ל אין סדר למשנה ועוד דהתם ברישא דההוא פרק' מתני' דא' אומר ב"נ וא' אומר ב"נ ולאחר שלמדו לרבה וכיון שכן אפשר דכולה מתניתין דהתם לאחר שלמדו א"נ אפשר דקושי' זו ליתא דקושטא דמילתא שאני ליה דאפי' לאחר שלמדו צ"ל ב"נ וב"נ כדי שלא תחלו' בשליחות כלומר בין אשה המביאה גט לעצמה בתורת שליחות למביאה לחברת' ופי' שלא תחלוק בשליחות תשוה שזו יכולה וזו אינה יכולה אע"ג דהיא מילתא דל"ש אבל בשליחות שאינו שוה שזה יכול וזה אינו יכול נחלוק כיון דדבר דל"ש הוא ולא גזרי' א"נ אפשר לומר דעיקר קושי' דאשה אפי' קודם שלמדו משום גזרה הוא ומדינא כיון שהגט בא מודו של בעל לידה אינה צ"ל ב"נ ו"נ דליכא למיחש שיבא ועֵרער כדפרי' לעיל אלא דכיון דבתורת שליחות אתא לידה גזרי' אשה אטו שליח דעלמא ואיצטריכוה לומר כן משום גזרה ואע"ג דהוא מלתא דל"ש ופריק התם כדי שלא תחלוק בשליחות כלומר כשליחות השוה וכדפרי' וזה נכון:

א"ה בעל נמי פי' כיון דהוא מביא את גיטא דומה לשליח ונימא כדי שלא תחלוק בשליחות שיהא צ"ל אלמא תניא כו' ואהדר דליכא למטעי בין בעל לשליח כלל דהתם טעמא מאי דילמא אתי בעל:

שנים שהביאו גט ממ"ה כו' ורבא ניחא דקסבר דטעמא משום קיום או משום לשמה ואהדר ליה דאין צריכין כרבא אלא לרבה קשיא ופריך הכא במ"ע לאחר שלמדו ומאן דבעי ליה ומשום דמספקא ליה אי אמר גזירה במקומה עומדות או לא ואיהו אהדר ליה דאין צריכין דלא גזרינן למדו אטו לא למדו:

א"ה חד נמי פי' החכם ר' פנחס אחיו של ר' דה"ק אא"ב כרבא וקודם שלמדו ניחא דמאן דבעי לא בעו באי' המביא גנו צריך שיאמר ב"נ וב"נ ומספקא ליה טעמא אי משום קיום אי משום לשמה מ"ה קמבעי ליה ב' אם צריכין דשמא טעמא דמתני' משום לשמה וצריכי או משום קיום ואין צריכין ואהדר ליה דמשום קיום הוא וא"צ אלא לרבה אחר שלמדו ודאי לאו אמתניתין קאי וזה דקא מבעיא ליה ב אם צריכין או לא משום דמספק' ליה אי אמרינן גזירה במקומה שעומדות וגזרו למדו אטו לא למדו או לא א"כ מ"ש דנקטי לבעיא בב' אפילו בא' נמי יכול למבעיא בעיא כגון חד ובאותה מדינה במ"ה דמשום לשמה ליכא כיון שלמדו ולא משום קיום כיון דבחד' מדינה היא אי גזרי' למדו אטו לא למדו ופריק דחד פשיטא ליה ותרי משום דהוי מילתא דל"ש מבעיא ליה ואי לא הוצרכו לומר ב"נ וב"נ להחמיר עליה אלא להקל עליה לרבא ניחא פירש דהא אמר דאם נתקיים בחותמיו כשר לרבה קשיא דהיכי סגי ליה בקיום ופריך הב"ע לאחר שלמדו דליכא משום לשמה וה"ה סגי בקיום:

כשנשאת פי' דכיון דאינו אלא משום גזירה כשנשאת לא גזרי' א"ה לא הוצרכו לומר משום דנשאת הוא ואינו משום קולא דהיכא דלא נשאת ודאי לא תנשא ודאי כיון שלא אמר ב"נ ו"נ ואפילו לאחר שלמדו גזירה שמא יחזור דבר לקלקולא דה"ק וכ"ת להחמיר עליה וליפקא הוי לא הוצרכו לומר ב"נ ו"נ להחמיר עליה פי' מתחילה כשתקנו לא תקנו להחמיר עליה אלא להקל עליה כדי שלא יבא בעל וערער וכיון שמתחילה לתקונה של אשה נתקן עכשיו כשנשאת לא החמור להוציאה דליכא חששא אלא דשמא יחזור דבר לקלקולו:

דף ה:

ותסברא פי' לא תקשה להא דאמר דריב"ל אית ליה דטעמא משום לשמה דודאי הכי הוא וכבר איפשט שפיר אלא למאי דאהדר ליה לא צריכת והיכי אפשר דמ"מ משום קיום צ"ל דהא רבא מודה בהא וכדאמר' רבב"ח לעיל ממתני' וה"ה דריב"ל אות ליה הכי דאי לא תיקשי ליה ממתני' ופריך דר"ש בר אבא אינש אחרינא הוה בהדיא ותו לא מידי.

אתמר בפני כמה נותנו לה פי' מדאצריכו לומר ב"נ ו"נ ודאי משמע ליה דצריך ליתנו לה בפני בני אדם דאינו במשמע שיתנהו השליח לאשה בינו לבינה והיינו דבעי בפני כמה:

לימא בהא קמפלגי כו' ומ"ד כו' וכ"ת ולמ"ד לפי שאין בקיאין לשמה אמאי סגי בב' טפי ממ"ד לפי שאין עדים מצויין כו' דהכא והתם קבלת עדות הוא מ"ל קבלת עדות מן החתימות מ"ל קבלת עדות מן הכתיבה שהוא לשמה וי"ל דלמ"ד משום לשמה מדינא

שליח מהימן דע"א נאמן באיסורין אי לאו טעמא דהוי דבר שבערוה וכדאמר לעיל ומי' משום עגונה הקלו בה ועשו איסור זה כשאר איסורים דע"א נאמן וכיון דטעמא משום דע"א נאמן הוא אין צריך שלשה שלא מצינו עד המעיד על איסור שיהא צריך להעיד בפני ג' דאינו בקבלת עדות ובדין הוא דאפי' תרי נמי לא לבעי אלא משום חומר' דא"א הצריכו שיאמר הדבר בפני ב' כדי שיהא שליח נזהר במ"ש ושידקדק בעדותו אבל למ"ד משום קיום שליח אינו נאמן משום ע"א שהוא נאמן באיסור אלא טעמא משום דמדינא קיום שטרות לא לבעי אלא דרבנן הוא דאצריך ואקילו הכא משום עיגונא שיהא שליח נאמן כב' ומי' בקבלת עדות לא הקילו והצריכו ג' כמו קבלת דעלמא וזה נכון:

ורבא בשליח נעשה עד כו' ופלוגתא היא בפ' האיש מקדש וקי"ל כמ"ד דנעשה עד והלכך איכא למפלוגי אם נעשה דיין או לאו אבל למ"ד דאין נעשה עד מפני שהוא כגופו ליכא לאפלוגי בבעל דבר אינו נעשה דיין והא קי"ל דאין עד נעשה דיין פי' עד המעיד הוא דאינו נעשה כי הכא שהוא עד המעיד א"נ כל שראה בשעה שאינה ראויה לדין כגון עידי לבנה שראוה בלילה שכיון שראוה בשעה שאינה ראויה לדון נעשו עדים וה"ל כעד המעיד שהרי נזדמנו להעיד וכיון שנזדמן להעיד הרי הוא כאלו העיד ושוב אין נעשה דיין א"נ אפשר דלאו טעמא משום דנזדמנו לה עדים דמי זימנם לאלו וכ"ת שהם נתכוונו להעיד כונת אמת פוסלת וכדאיתא בסנהדרין וביבמות אלא טעמא משום דכיון דחזו בלילה אי דנין הם ע"פ ראיותם ה"ל אותה ראייה כקבלת עדות ואין קבלת עדות בלילה משום דהיא כתחלת דין אבל עד הרואה ויודע בדבר ודאי נעשה דיין ע"פ ידיעתו שלא בהגדת אחרים שלא תהא שמיעה גדולה מראיה אבל בדיני נפשות אפי' עד הרואה אינו נעשה דיין ואפי' בהגדת אחרים וטעמא משום דכתוב ושפטו העדה והצילו העדה עדה שופטות ועדה מצלת וכיון דחזו דקטל נפשא תו לא מצי חזי ליה זכותא וכן מוכחא בהדיא מהיא דתנן בסנהדרין ואית' בפ' החובל סנהדרין שראו בא' שהרג את הנפש מקצתן נעשים עדים ומקצתן נעשים דיינים דברי ר"ט רע"א כולם עדים הם ואין עד נעשה דין ופירש בר"ה טעם דר"ע משום דבעי' עדה מצלת וע"כ לא פליגי עליה אלא בד"נ אבל בד"מ מודה לר"ט דעד נעשה דיין דהיינו עד הרואה וכן בעדות החודש אמר עד הרואה נעשה דיין אבל לא המעיד והכי מוכח מהא דתנן התם בר"ה ראוהו ג' והם ב"ד יעמדו ב' ויושיבו מחבריהם אצל היחיד ויאמר מקודש ופרכי' ולא שמיע' גדולה מראיה כלומר ליתבו בדוכתייהו ולקדשוה ופריך כשראוה בלילה כלומר בשעה שאינה ראויה לקדש ונזדמנו לעדות וה"ל כעד המעיד וכדכתיב' לעיל ואפי' תאמר דטעמא משום דהויא כקבלת עדות אפי' הכי ש"מ דעד המעיד אינו נעשה דיין מדאמר דיעמדו ב' ויושיבו מחבריהם אצל היחיד ולא

אמר דלוקים חד ויושיבו מחבריהם אצל הב' ויעידו בפניהם וכן האחר ואח"כ יקדשו הם עצמם והכי דייק לה בכתובות מהאי טעמא אבל עד הרואה נעשה דיין ע"פ ראייתו בלא הגדת אחרים והיינו דפרכי' כשראוהו בלילה טעמא דרואה בלילה הא ראוהו ביום נעשו דיינים ע"פ ראייתם שלא תהא שמיעה גדולה מראיה וה"ה בד"מ דער היודע נעשה דיין ע"פ ידיעתו בלא הודעת אחדים ושלא כדברי המפ' שרצו לחלק בין עדות החודש לשאר ד"מ שאומר דבעדות החודש הוא דלא בעי' הגדהד משום דבראיה תליא רחמנא זה ראה וקדש אבל בד"מ בעי' הגדה דאם לא יגיד כתיב וזה אינו וכדמוכח מההיא דב"ב ג' שנכנסו לבקר את החולה רצו כותבין רצו עושין דין והא התם דליכא הגדת אחרים אלא ע"פ ידיעתם הוא שנעשים דיינים ואע"ג דהתם בכתובות גבי ג' שישבו לקיים את השטר א"ר אשי דילמא לעולם צריכי ושאני הכא דהא קיימי' הגדה בחד לא קו"ל הכי דודאי לא בטי' הגדה דהא ר"א בל' דילמא קאמר ודחויו' הוא קא מדחי ליה וכדמוכח מההוא דכתיב והא דאמר דברבנן עד נעשה דיין לא בכל מילי דרבנן קאמר אלא בקיום שטר לבד וכדאית' בכתובות והא דל מר דבעד נעשה דין קמפלגי איכא למ"ד דאפי' למ"ד דעד המעיד נעשה דיין דוקא שלא בשע' עדותו דעד ודיין נעשה כא' ותירץ ר"י אפ"ל למ"ד בעלמא דעד נעשה דיין לאחר עדותו דהכא משום עגונא הקילו להיותו עד ודיין כא':

מ"ס כיון דאשה כשרה להביא גיטא כלומר כל אשה ואפי' היא עצמה זימנין דאתיא לה איהי או אשה אחרת וסמכי' עליה כלומר ואשה אינה ראויה לדין שאעפ"י שהאמינוה בעדות זו ואפי' היא עצמה כשרה להביא גיטה ואעפ"י שאדם קרוב אצל עצמו לא התיר זו כ"נ בעדותיהן להכשירה בב' לדיין והה"נ שקרוב פסול לדין זה ואעפ"י שכשר להביא הגט והא דנקט הכא כיון דאשה כשרה ולא נקט קרוב אע"ג דאשה דמביאה גיטא מילתא דל"ש וקרוב שמביא גט קרובתו שכיח טפי טעמא משום דקרוב אעפ"י שהוא נאמן ודאי לעדות זו ק"ו מאשה מ"מ לא מתני' במתני' בהדיא ונקט אשה דמתנייא בהדיא דכשרה ולענין פסק הלכה קי"ל כמ"ד בפני ב' דתני' כותיה בהדיא ולא חיישינן לאשה עצמה ולא לקרוב המביא את הגט דאתו למסמך עליה ובודאי מידע ידעי דאשה וקרוב פסולים לדין וכשיבואנו קרוב או אשה עצמה הכל יודעים דג' בעי' לבד מינייהו כיון דבעי' ב"ד:

כיצד יעשה יטלנו הימנה כו' מהא שמעי' שכל קלקול או פסול שיבא בגט בנתינה כיון שאין הפסול בגופו של גט שהגט כשר שאעפ"י שהנתינה אינה נעשית כראוי הגט אינו נפסל בהכי ומ"ה סגי כשיטלנו הימנה כו' והא דאמר כיצד יעשה איכא מאן דאמר דלרבנן בלחוד קאי וה"ק לרבנן כיצד יעשה שאם נשאת לא תצא ואצ"ל אם לא נשאת להנשא בו לכתחלה יטלנו כו' אבל לר"מ ודאי כיון ששינה ממטבע חכמים אין לו תקנה

ויוציא והולד ממזר אבל להנשא לאחרים אפילו לר"מ סגי בתקנה זו ואיכא מ"ד דבין לר"מ בין לרבנן קאי דע"כ לא קאמר דיוציא והולד ממזר אלא כשהולך השליח או שמת שא"א לתקן אבל כל שאפשר לתקן מתוקן הוא ואפי' לר"מ ולא תצא והולד כשר כאלו נתקיים הגט בחותמיו דזה פשוט לכ"ע אעפ"י שלא אמר ב"נ וב"נ הולד כשר ולא תצא שהרי נתברר למפרע שהוא היתה מגורשת בגט כשר ורבי' פי' ודאי בין לרבי מאיר ובין לרבנן קאי ולכלהו בתקנה זו סגי לענין דלא תצא אבל הולד לרבי מאיר לעולם ממזר כיון ששינה ממטבע חכמים ול"נ דבין לרבי מאיר ובין לרבנן אם נשאת תצא דבהא לא פליגי בתקנתא זו אינה אלא להנשא לאחר כלומר כיצד יעשה וכי תשאר זו עגונה לעולם אפי' אליבא דחכמים כיון שניסת שלא כדין קנסי' לה ותצא ולענין פסק הלכה בהא לא קי"ל כר"מ דאסר כל המשנה כו' אלא כרבנן דפליגי וכ"פ הרמב"ן וכ"כ הרי"ף ואעפ"י שבירושלמי נראה שפסק כר"מ אנן אגמ' דידן סמכי' ועל הכלל המסור אלינו דיחוד ורבים הלכה כרבים ולקמן יתבאר יותר בס"ד כתבו התוס' דמהא דאמר יטלנו ויחזור כו' ולא אמר דאפילו בעוד שהגט בידה ואמ' תנו שמעי' דבשעת נתינת ממש בעוד שהוא בידו צ"ל כן ולא בעוד שהוא בידו אלא סמוך לנתינתו כהא דאמר לעיל המביא גט ממ"ה ואינו יכול לומר ב"נ ו"נ דהכ' מ"מ כיון שנתנו כשהי' פקח ולא הספיק לומר ב"נ עד שנתחרש אלמא דאפי' אחר נתינה הוא יכול לומר ומי איכא לעיוני אי בסמוך ממש או כ"ז שעוסקים באותו ענין יכול לומר כן ואיכא למ"ד דדוקא תכ"ד וכן דעת רבי א"ל צריך אתה לעמוד של כל אות ואות שבו איכא למימר דר' אחאי, סבירא ליה כרבה דאמר טעמא משום לשמה ומ"ה מצריכו לעמוד על כל אות ואות א"נ אפשר לומר כדרבא סבירא ליה דמכל מקום לרבא כיון דאין צריך לומר ב"נ אלא משום דלא אתי לאחלופי בשאר שט' דעלמא אף הוא אינו יכול לומר כן שנכתב בפניו אא"כ עומד ע"כ אות ואות אתא לקמיה דר"א א"ל אפי' לא כתב בו אלא שטה א' שוב א"צ פי' ב"א ודאי כרבא ס"ל דאלו לרבה כיון דטעמא משום לשמה דהא ליכא מאן דפליג דצריך לעמוד כו' דהא עיקר עדותו על הכתיב' אבל לרבא כיון דאין צריך לומר ב"נ אלא משום אחלופי כיון שנכתבה אותה שיטה דצריכה לשמה בפניו דהיינו עקר הגט יכול להעיד שבפניו נכתב וה"ק ליה ואפי' כתבו בו בפניו אלא אותה שיטה הצריכה לשמה מן התורה דהיינו שמו ושמה והרי את מותרת לכל אדם שוב א"צ לעמוד על שאר הגט ויכול להעיד שבפניו נכתב ודוקא אותה שיטה שצריכה לשמה משום דהוא עיקר הגט אבל בשאר טופס הגט אינו יכול בו דבשלמא באותה שיטה הצריכה לשמה כיון דעקר הגט תלוי בה שפיר יכול לומר שבפניו נכתב שהרי עקרו נכתב אבל בשאר טופס הגט היאך יעיד שב"נ והיינו

דתנן באידך פרקי בפ"נ חציו פסול ואוקי' בחציו אחרון וטעמא משום דכיון דאין עיקר הגט בחציו החרון אף עדותו לאו כלום הוא רב אשי אמר אפי' שמע קל קולמוסא כו' ור"א נמי כרבא ס"ל דהיינו טעמא שיכול להעיד שב"נ בנשמע קן קולמוס משום דאין עקר עדותו על הכתוב' אבל לרבה ודאי לא סגי בהכי ואפי' לרבא דוקא על הכתיבה הוא דסמכ' אבל לא על החתימה אלא דבעי' דחזי ליה לגמרי וזה ברור וכן דעת רבינו וקי"ל כרב אשי דבתרא ועוד דתניא כוותיה ולענין הלכה הא דרבה ורבא קי"ל ודאי כרבא דטעמא משום קיום חדא דכולהו תיובתא דלעיל לרבא ניחא ולרבה לרבה קשיא ועוד דר"א ורב אשי ודאי כרבא ס"ל וכ"פ רי"ף ז"ל וכיון שכן במדינה א' בח"ל א"צ אבל ממדינה למדינה צריך ובא"י אפי' ממדינה למדינה א"צ דכיון דאיכא ב"ד דקביעי משכח שכיחי וכדאמר לעיל ומא"י לח"ל ומח"ל לא"י ממקום קרוב א"צ אעפ"י שהוא ח"ל דהא משכח שכיחי וכת"ק דמשנתי' דהמביא גט אינו מצריך אלא מח"ל לא"י וממקום רחוק וכדפרישנא במתני' כן הוא ודאי עיקר הדין לפי הגמ' אלא שהרמב"ן כתב שבעונותינו א"י היום כח"ל היא דהא ליכא ב"ד דקביעי ובין בא"י בין בח"ל הכל לפי מה שאדם רואה שהם מצויי' זה אצל זה דהא קי"ל דבבל הרי היא כא"י לגיטין וכדאמר לקמן ואפ"ה רב חסדא מצריך מדן לבי אכשיר ורבא בר אבוה מעריסה לעריסה ור"ש משכונה לשכונה ורבא עצמו אפי' באותה שכונה בבני מחוזא כיון דניידי וכדאיתא לקמן וכיון שכן בין בא"י בין בח"ל כיון דאיכא מצווים אצ"ל וכל היכא דליכא עדים מצויים צ"ל כדי שלא תזקק לעדים:

דף ו.

אפילו הוא בבית וסופר בעליה כו' ואפי' נכנס ויוצא בין שהוא בבית וסופר בעליה דלא חזי לי' בין שהוא בעליה וסופר בבית דחזי ליה קאי וקס"ד דנכנס ויוצא ממקום שהסופר שם והיינו דאמרינן בסמוך ואפי' נכנס ויוצא כל היום כשר מאן אילימא שליח השתא שהוא בבית וסופר בעליה דלא קחזי ליה אמרת כשר נכנס ויוצא מבעיא כלומר נכנס ויוצא למקום שהסופר שם דלפעמים חזי ליה מבעיא ופר"י ל"צ כגון דנפק לשוקא ואתא מ"ד איניש אחרינא אשכחי' וא"ל כתוב לי גיטא ולאג' דוקא גיטא דה"ה לשטר א' או לאגרת של רשות ואף ע"ג דאיהו חזי ליה אם הוא עומד בעליה וס' בבית אכתי לימא רבותא דדילמא אינו כותב את הגט שהוא ציוהו לכתוב אלא שטר אחר שצוהו אחר שמצאו בחוץ ואצ"ל היכא שהוא בבית וסופר בעליה דלא חזי ליה כלל דהוי רבותא

וקמ"ל א"ה לא חיישי' דחזקה הוא אעפ"י שיצא לחוץ הגט הוא שכותב ושפיר יכול להעיד שב"נ לרבא כיון דעקר עדותו אינו על הכתיבה אלא משום אחלופי:

איתמר בבל רב אמר כא"י פי' דממדינה למדינה אצ"ל ב"נ ו"נ דכיון דאיכא מתיבתא משכח שכיחי אב ל מבבל לא"י בהא לא איירי רב כלל אלא ר' אביתר היא שחדש דין זה לקמן ומאן לימא לן דר' אביתר גברא דסמכ' הוא והרי רב אמר דסמכא הוא ועוד דרב יוסף הוא דא"ל לקמן ורב יוסף היא דקפריש הכא עד היכן הוא בבל אלא ש"מ כדפירישי' דקי"ל כרב דהלכתא כרב באיסורי ועוד דהא לקמן בעי' ועד היכן הוא בבל וההיא כרב אתיא דאלו לשמואל לא אכפת לן שהרי היא כח"ל והא דאמר עשי' בבל כא"י פי' מכי אתא רב לבבל והורה כך דכיון דאיכא ישיבות דינא כא"י שלא כדברי מי שפי' מכי אתא רב לבבל וקבע הם ישיבות דהא ליתא דהיכי מקשה ליה ממתני' דמתני' היה קודם שנקבעו אלא ודאי כדפי' והא דאמר שמואל מתיבת' בגרסייהו טרידי ולעיל אמרי' דכיון דאיכא ב"ד דקביעי משכח שכיחי היינו טעמא משום דבבתי דינין דא"י שיירות מצויות מיד משא"כ במתיבתא דבבל אעפ"י שהיו שם ב"ד ג"כ והא דאמר לבד מבבל אע"ג דמתני' קתני סתמא מעכו לצפון היינו טעמא משום דבמתניתין איירי בדינא דא"י ההוא חלוק דח"ל וטעמא משום דגמירי או משום דאיכא ב"ד דקביעי ובבבל ג"כ איכא מתיבת' ושכיחי משום מתיבת' ודאי בבל בכלל א"י היתה לדין זה והתנא כשאמר מעכו לצפון לא איירי בבל כלל א"ל לא צריכת ואי עבדת מהניית מהא שמעי' דאפילו במקומות שאצ"ל ב"נ ו"נ אי אמ' מהני ואי אתי בעל ומערער לא משגחי' ביה דלא תימא דלא, תקינו רבנן שיהא נאמן בשנים אלא במקומות שהצטריכו לומר ב"נ ו"נ אבל במקו' שאצ"ל כו' לא דאי אתי בעל ומערער קודם תת לה גיטא דהא משכח שכיחי דמשום האי טעמא הוא דאין צריך לומר קמ"ל דאפי' הכי אי עבד מהני ונאמן ב"ב וא"צ לקיום אחר.

דף ו:

א"ר ב' כותבי' ג' אין כותבי' במתני' תנא כו' כתב ר' יעקב דשירטוט א"צ בין שיטה לשיטה אלא בשיטה הא' לבד לא כס"ת ולא כשאר ספרים דמזוזה לבד היא שצריכה שרטוט בין שיטה לשיטה דהא הלכה למשה מסיני אבל שאר ספרים לא והביא ראיה ממ"ש במס' מגילה צריכה שירטוט כאמתה של תורה דהיינו במזוזה ומש"ה קרי ליה אמתה משום דאית בה יחוד ה' שעיקר האמונה תלוי בה ואם איתא דס"ת צריך שרטוט לימא מגילה צריכה שרטוט כס"ת ועוד דהא נקרא ספר ונקר' אגרת ואמרינן התם דלדברים שבגופי' הוי הוא כס' שאם תפרה בחוטי פשתן פסולה כס' ותיפוק ליה

שצריכה שרטוט משום ספר שהרי שרטוט מדברים שבגופה היא ועוד הביא ראיה ג"כ ממזוזה עצמה דהלכה למשה מסיני שצריכה שרטוט בין השיטות כדאית' במנחות ואם אית' דכל הספרי' צריכין שרטוט למאי אצטריך הל"מ למזוזה הרי היא בכלל שאר ספ' ועוד דהא קי"ל דתפילין א"צ שרטוט ולא משום הל"מ אלא מדעתה דנפשיה ואם איתא דכל הספרים צריכין שרטוט תפילין אמאי אין צריך אלא ודאי מכל הני משמע דס' א"צ שרטוט אלא בראש הדף בלבד ותפילין נמי בתחלת הדף צריכין שרטוט כשאר ספרים ולאפוקי ממזוזה הוא דקאמר דאין צריך דלא תימא כיון דמזוזה צריכה שרטוט תפילין שיש בהם קדושה טפי ממזוזה כ"ש שצריכין שרטוט קמ"ל דאין צריך זו דעת ר"ת ואינו מחוור דודאי כל הספרים צריכין שרטוט בכל השיטות והא דאמ' התם מגילה צריכה שרטוט באמתה של תורה היינו כס"ת והרי הוא כאלו אמ' מגילה צריכה שרטוט כגוף של ס"ת ועוד דמש"ה נקט אמתה של תורה משום דמג"ש דאמת הוא דנפקא לן בירוש' דצריכה שרטוט דאמר התם נאמר כאן דברי שלום ואמת ונאמר להלן אמת קנה ואל תמכור מה זו צריכה שרטוט אף זו צריכה שרטוט ומגיה ג"כ ילפינן דלאו ממזוזה קאמר דקרא דאמת קנה כו' לאו במזוזה קאמר אלא מכל התורה כולה וא"ת למה אצטריך קרא למגילה ת"ל משום דנקר' ספר איכא למי' דאי לאו ג"ש אמינא דאין צריך שרטוט שהרי נקרא אגרת ושלא יהא בכלל דברים שבגופה קמ"ל ג"ש שצריכה שרטוט וי"א ג"כ אמאי אצטריך הל"מ למזוזה ת"ל דהרי היא בכלל הספ' וספ' צריכי' שרטוט הא ל"ס דכי אצטריך הל"מ לאו למזוזה אצטריך אלא לאשמעי' דתפילין א"צ וכ"ת ליתי הלכה בהדיא לתפילין איכא למימר דאי הוה כן ה"א כ"ש שאינה חמורה אבל השתא דאשמעי' דמזוזה צריכה ע"כ למדנו דתפילין א"צ הלכה אצטריך לתפילין ולמזוזה ואפשר דטעמא דמזוזה ותפילין היינו דהתפילין אין קורין בהם לעולם אבל מזוזה שקורים בהם א' מז' שנים צריכה שרטוט כדי שיהא הכתב מיושב וראיה יש שהס' צריכי' שרטוט בין שיטה לשיטה דאמ' בב"ר זה תולדו' אדם אף סרגול הספ' אדם הראשון למדו ובספר ויקרא אמר קווצותיו תלתלים זה הסרגול והסרגול בכל מקום הוא השרטוט ומדקאמר תלתלים ש"מ שצריכה כן כל שיטה ושיטה דאי לא לא הוי ותלתלי' הרמב"ן ושרטוט שאמ' צריך אפי' לכתיבת פסוק כהלכתו כדאמ' ואיקרונוהי מ"ד בספר אורייתא דמשה מאן יבמי כו' ואמר מר זוטרא שרטוט וכתב להו וכן נמי למי שכותבו למליצה או לצחות בהדי שכותבין פסוקים באגרות של רשות לצחות ומליצה שלא כדעת קצת המפרשי' וכן הוא מסי' בירושלמי בפרק בני העיר שלח ר"א וכתב לון הרי פייסנו ב' דלטו' ונתפייסו אכל אמר תמרות בתמוריה היא עומדת בקשנו למתקה ולשוא צרוף צרף מנא משלח

כתב לר' הושעיא ראשיתך מזער היה מאד ישגה אחריתך הרי למדנו שאפי' דרך צחות היו מסריסון הכתיבה כדי שלא יהיו צריכים שוטט ומי כתב הרמב"ן דה"מ כשכותבין הפסוק בכתיבת אשורית כעין ספר. תורה שנכתבי' אשורית אבל בשאר הכתביות א"צ שרטוט וע"ז סמכו עכשיו שאין משרטטין באגרותיהם וע"ז היה סומך הרב וע"ז אפשר לסמוך.

דף ז.

זימרא מנ"ל דאסור כתבו בשם הגאונים דאינו אסור אלא שיר של שחק וכיוצא בזה אבל דברי שירות מותר כלילא מ"ל דאסור ואסיק' דאינו אסור אלא דומיא דכ"ג בגברן ע"י תרתי קאמר דומיא דגברי ובשעת שמחה דומיא דכ"ג אבל שלא בשעת שמחה מותר שלא אסרו אלא בחתנים ודרך שמחה משום דכתיב אם לא אעלה את ירוש' כו' והתם בסוטה מפ' דבגברי אפילו של קנים ושל חולות אסור אבל בנשי אינו אסור אלא דאינסיבא ובשעת שמחה בלבד וכדאמ' התם גזרו על עטרות כלות ואמ' התם מאי עטרות כלות עיר של זהב ושלא בשעת שמחה ודאי מותר דהא עביד ר"ע לדביתהו עיר של זהב ואי קשיא הא אמרי' התם בשבת ג' דברים נאמרו אין בה משום מראות בנגעים פי' מפני שהיתה צבועה ובנגעים דוקא לבן ואין לה משום כלאים פי' מפני שהוא קשה ואין בה משום עטרות כלות ואמרי' טעמא משום דלא חשיבא משמ' דאי חשיבא אעפ"י שאינה של שמחה הוי בה משו' עטרו' כלות א"נ איכא למי' דכל לאו דאניס לא חשיב' וה"ק משום דלא חשיבא שהרי אינה של כסף וזה נ"ל עקר.

דף ז:

למימרא דעכו בצפונא של א"י כלומר על הגבול ומעכו לצפון הכל ח"ל כדאי' במתני' הא לא אפשר דודאי עכו ע"כ לאו על גבול צפון ממש קיימא אלא או לצד דרום על הגבול ממש או באמציעתא בין צפון לדרום אבל בצד צפון על הגבול הא לא אפשר דתנן היה מהלך מעכו לכזיב ימינו למזרח הדרך טמאה משום ארץ העמים כלומר כשהולך מעכו לכזיב הוא ימינו למזרח והדרך לצד מזרח היא טמאה משום ארץ העמים דקס"ד השתא דעכו צד הא' לצד מזרח ממש לגבול וכשהולכי מנה לכזיב שהוא בנגבה בממילה ההולכות מעכו. לכזיב ומינו למזרח הדרך טמאה משום ארץ העמים שהרי היא חוצה לארץ ולאו המסילה שהוא הולך בה ממש קאמר שהיא טמאה שהמסילה שהוא הולך בה ממש ודאי טהורה היא שלא ילך בדרך טמאה ועוד לא קשה מידי אמר דשמאלו

למערב שהדרך טהורה והדרך א' איך אפשר טהורה וטמאה אלא הוא הולך במסילה קטנה והדרך מתרחב לצד מזרח ולצד מערב ואותו הדרך של מזרח טמאה שהיא דרך העמים וכל שחוצה לה לצד מזרח ואותו הדרך של צד מערב וכל שחוצה לה טהורה שהיא ארץ ישראל ומסילה עצמה שהוא הולך בה נראה דטהורה וכדפירי':

קתני מיהא שהולך מעכו לכזיב ימינו למזרח ואם עכו עומדת ממש לצד צפון על הגבול כדאמרת ע"כ כזיב לצד דרום שהרי מא"י וא"כ ימינו לצד מערב יהיה ולא צד מזרח אלא ודאי מדקתני שהולך מעכו לכזיב ימינו למזרח ע"כ עכו לאו לצפונא ממש קיימא על הגבול אלא הרי היא נכנסת ומתקרבת לצד דרום וההולך מעכו לכזיב הולך מדרום לצפון ימינו לצד מזר אלמא עכו לאו לצ' צפון על הגבו ממש קיימא וזו היא למאי דקס"ד דמקשה השתא וזו צורתה ופריק אמר אביי מזרח ימינו למזרח ארץ העמים רצועה נפקת פרש"י לאו כדק' ס"ד מעקר דא"י מרובעת היתה שרצועה אחת יוצאת ונמשכת לצד צפון ואותה רצועה אינה יוצאת לצד מזרח אלא לצד מערב ונמשכת לצפון ובאותה הרצועה סמוך לעיקר א"י על הגבול לצד צפון היא עכו חציה בא"י וחציה בח"ל וכזיב בראשה של רצועה ממש כנגד עכו ועל חציה של עכו שבח"ל שעומדת הדרך שמעכו לא"י כזיב שמאלו למערב א"י עכו מתקרבת לצד דרום וצדה היא סביב גבול מזרח ממש בצפון עיקר א"י שנינו מעכו לצפון ועכו כצפון שהוא ח"ל ועל מחיצת האחרת שהיא ברצועה א"י היוצאת לצד מזרח שנינו ההולך מעכו לכזיב ימינו למזרחה הדרך טמא כו' ולפי פ"ז עכו למזרח של רצועה היא עומדת וק"ל דהתם אמר קול צעקה משער הדגים זו עכו שניתנה בפיהם של דגים ואיכא למימר דהא ל"ק שמחיצות עכו היתה משוכה ממזרח למערב ורצועה כנגד כל רוחב הרצועה ועומדת על שפת הים ומחוצה האחרת לצד מזרח בח"ל ועומדת בצפון עיקר א"י ממש וזו היא צורתה אבל ר' משה בר חסדאי הצרפתי הק' מהא דתנן במסכת חלה רשבג"א ג' ארנות לחלה מא"י ועד כזיב חלה א' פי' לפי שהיא מא"י והם זהירין לשמרה בטהרה מכזיב ועד הנהר ועד אמנוס ב' חלות א' לאור וא' לכהן של אור יש לה שיעור ושל כהן אין לה שיעור מנהר ולפנים ומאמנוס ולפנים ב' חלות א' לאור וא' לכהן של אור יש לה שיעור ושל כהן יש לה פי' הנהר הוא פרת שהוא במזרח א"י ופי' בירוש' דהנהר ואמנוס בשתי רוחות הוו שאם היו ברוח א' אלא שזה רחוק מזה אמאי קתני מכזיב ועד הנהר ועד אמנוס ליתני תרחוק אלא ודאי דבב' רוחות היו עומדים ו הנהר הוא לצד מזרח ואמנוס לצפונא של א"י ופי' גם כן בירושלמי בהא דקתני דב' חלות היו ושל אור יש לה שיעור מפני שמכזיב ועד הנהר ועד אמנוס היא א"י אלא שאין זהירין לשמרה בטהרה ולפי' עושין חלה א' ושורפין אותה כדי שלא תטמא

ויש לה שיעור שהוא העיקר והוא מן התורה ושל כהן אין לה שיעור שהיא מדרבנן ואינה נעשית אלא שלא תשתכח תורת חלה אבל מאמנוס ולפנים הנהר ולפנים היא ח"ל ואותן ב' חלות הן מדבריהם שאצטריכוה חלה מפני שהם סמוכות לא"י גזרה משם א"י ולפי' של כהן יש לה שיעור שמוטב לרבות בנאכלות מלרבות בנשרפת מ"מ קתני דמכזיב ועד הנהר הוא א"י ומש"ה של אור יש לה שיור ולפי' הצורה שכתבנו מכזיב ועד הנהר ת"ל לפי פי' הרמב"ן שאין הענין כמ"ש שכזיב אינו בסוף הרצועה לצד צפון למזרח כנגד עכו אלא באמצע הרצועה לצד מערב סמוך על שפת הים ומה ששנינו מעכו ההולך לכזיב הדרך טמאה פי' עד נהר כזיב שההולך מעכו לכזיב הדרך הוא ישר כנגד עכו לצד מזרח ואינו מתעקם עד שהוא כנגד כזיב וע"ז שנינו שהוא ימינו למזרח והדרך טמאה משום ארץ העמים ואחר כך מתעקם הדרך ממזרח למערב עד כזיב ברצועה א"י והנהר הגדול שהוא למזרח א"י אינו הולך לצד מזרח בלא עיקום אלא הנהר הולך לצד מזרח לדרום א"י לצפון ועוד נמשך לחוץ כנגד הרצוע' בלא עיקום עד שהוא כנגד כזיב וכשהוא כנגד כזיב מתעקם והולך ממזרח למערב עד שפת הרצועה ואח"כ הולך ומתעקם לאורך הרצועה בשפתה והולך מדרום לצפון עד טורי אמנון שהוא לצפון ומשם יורד לבבל כדאמר בשבת מטרא במערבא סהדא רב פרת ומה ששנינו מא"י עד כזיב חלה א' פי' מעיקרא א"י כל הרצועה עד כזיב חלה א' שהיא נאמנה היא וזריזין לשמרה בטהרה ומה ששנינו מכזיב ועד הנהר שהוא כנגדו לצד מזרח וזהו כל רוחב הרצי' ושל אור יש לה שיעור לפי שהי' א"י והיא מן התורה אלא שאין נזהרין לשמרה בטהרה וכן מכזיב ועד אמנוס ב' חלות שכזיב אינו לצד צפון של רצועה ממש אלא באמצעי של רצועה לצד מערב וכל מה שיש מכזיב לצפון עד טורי אמנוס שהם בצפון היא ג"כ א"י ומה ששנינו מן הנהר ולפנים שהם ב' חלות של כהן יש לה שיעור מאותו עיקום מהנהר כנגד כזיב והולך מזרח למערב עד שפת הרצועה מאותו ולפנים עד עיקר א"ו ב' חלות וזהו ח"ל גמורה ולפי' אמר דשל כהן יש לה שיעור דשתיהם מדבריהם מוטב לרבות בנאכלת ומאמנוס ולפנים היינו מטורי אמנוס שהם לצד צפון עד אותו עיקום שכתב' והוא ג"כ ח"ל וזו היא צורתה:

ויהיב תנא סימן כה"ג. פי' שיתן את הדרך פי' ודלא דרך אינו סי' מובהק שפעמים מתעקם שלא כדברי רש"י שפי' ויהיב תנא סי' לרצועה הקטנה וכי משום שהיא קטנה לא יתן בה פי' כ"ש שהוא צריך ליתן בה סי' כדי שלא נטעה בה ועוד שמי יאמר שהרצועה קטנה שמא רצועה גדולה היתה מהכא אלא ודאי כדפי' ופריך דקרא נמי יהיב סימן כה"ג

שנותן סו' לשילה מג' רוחותיה ואומ' ששילה לצפונה של בית אל היה ולדרומה של לבונה ולמזרח של מסילה וזו היא צורתה:

תני חדא המביא גט בספינה בא"י. פי' המביא גט שנכתב בספינ' בנהרות של א"י במביא בא"י ותניא אידך כמביא בח"ל שהמים חלקו רשות לעצמם ודינם כח"ל אר"י ל"ק הא ר' והא רבנן ואי ר' היאך אמר הא ר' והא רבנן דהא אר"י דכל מקום ששנה ר"ו אימתי אינו אלא לפ' דברי חכמים וכ"ת דזה אינו אלא במשנתינו זה דהא כל מקום קאמר י"ל דהא ל"ק דהיא עקר ואי שמעתת' אמר בפי' במשנתי' אע"ג דבקצת מקומות בתלמו' מייתי לה ולא אמר במשנתי' כן דרך התלמוד דשלא במקומת אינו מדקדק כ"כ והיינו דלא מייתי' מתני' אע"ג דהיא משנה במס' חלה ומייתי' בהדיא משום דברייתא אינו מפ' דברי חכמים אלא חולק וכי תימא כשלא נשנה ענין בזה במשנה דאז אמר דר"י חולק אפי' אימתי אבל הכא שענין זה נשנה במשנה והתם במשנה ר"ו אמר בלשון אימתי שאינו חולק מס' איך אמר דבברייתי' דע"ז ממש חולק וי"ל דהא ל"ק דתרי תנאי ואליבא דר"י תנא דממתני' סובר דאינו חולק ותנא דברייתי' סובר דחולק וע"כ אית לן לומר הכי כי היכי דלא תיקשי הני מתני' אהדדי א"כ י"ל דההיא מימרא דר"י הוא דסבר ר' יהודה בלשון אימתי אינו חולק אבל ירמיה לא ס"ל הכי והשתא דאתית להכי הכא דתנן גרסי דמשנה היא במס' כלה וכדכתיב ולר' ל"ק דמוקי להו כר"נ פי' רבינו הגדול פליגי א"ר זירא עציץ נקוב המונח ע"פ יתדות פי' ויש בו עפר ח"ל באנו למחלוקת ר"י ורבנן דרבנן יונק ואפי' למעלה מי' ל"א דוקא למטה מי' אבל לא למעלה והא דמיירי הכא בנקוב וגבי ספינה לא איירי בנקוב טעמא משום דגבי ספינה דשל עץ עסקינן סתם ספינה הוי הכי והעק' מלחלח ומפסיק יניקת הקרקע ולהכי אצטרי' נקיב וחרס דמפסיק מפי' היא בתוס' דאמרי' התם הטוען את הלוף בשביעי' כיצד יעשה שהוא אסור בזריעה יניחנו בעציץ של חרס כדי שלא יצמח פי' שאם היה טוען בעציץ של עץ היה צומח שהעץ אינו מפסיק יניקת הקרקע ואמר התם ואעפ"י שאין ראיה לדבר זכר לדבר ונחתם בכלי חרס למען יעמדו ימים רבים והיינו נמי דגרסינן במס' מנחות בפ' כל הקרבנות תני חדא המביא זרעים בעציץ ובספינה מביא וקורא ותניא אידך מביא ואינו קורא ופרקי' עציץ אעציץ ל"ק כאן בנקו' כאן בשאינו נקוב ספינה אספינה ל"ק כאן בשל עץ כו' כלומר ברייתא ראשונה דקת' מביא וקורא בשל עץ דאינו מפסיק וברייתא אחרונה דקתני מביא ואינו קורא בשל חרס דמפסי' והכי אתי שפיר דמהדר ליה על ראשון ראשון ועל אחרון אחרון והא דלא שאני ג"כ בספינה כאן בנקובה כאן בשאינה נקובה משום דסתם בספינה אינה

נקובה והא דלא שני גבי עציץ כאן בשל עץ כאן בשל חרס משום דסתם עציץ של חרס הוא ורש"י לא פי' כן והעיקר כמו שפי':

דף ח.

והניסין שבים רואין אותן כאלו חוט מתוח מטורי אמנוס ועד נחל מצרי' פי' טורי אמנוס הם מצד א' מא"י לגבול צפון ומשוכים ממזרח א"י למערב עד הים ושוקעים בים ונחל מצרים היא מצד דרום ושוקע בים עד כנגד ששוקעים טורי אמנוס וכל הניסין שהן באותו חלל דיש בין אמנוס לנחל מצרים הם לרבנן מא"י ולר"י כל ים הגדול עד אוקיינוס כל שהוא חוץ הים כנגד א"י לגיטין אין לעבדים לא וכ"ש סוריא דמרחקא טובא מהא ש"מ מ"ש במתני' של עכו דבח"ל הרי הוא כסוריא וכיבוש יחוד הוא דאי לא מאי קאמר וכ"ש סוריא דדוקא עכו היא לעבדים כח"ל מפני שהיא ח"ל גמורה אבל סוריא שהיא כבוש יחיד וקדישי לא אלא ש"מ כדפי' דחציו של עכו הרי היא בסוריא והשתא אתי שפיר וכ"ש סוריא. עפרה טמא כח"ל שגזרו טומאה על עפר ח"ל ואמר התם דציפורא בחותם ומדצופי' ושם במשניות מפו' דאינה מטמא באהל אלא במגעו ואע"ג דאמ' לעובדי כוכבים שבות משום ישוב א"י לא גזרו רבנן האי ענין דשבו' אינו שוה דהכא התירו משום ישוב א"י שבות דאית ביה מעשה ואלו גבי מילה שהיא חמורה שדוחה את השבת לא התירו שבות דשבות שאם לא הביא איזמן לא התירו לומר לעובדו כוכבים להביא דרך ר"ה שהוא שבו' דאית ביה מעשה אלא שבות דלית ביה מעשה התירו דהיינו שבות דשבות כדאי' בעירובין גבי ההוא ינוקא דאשתפוך חמימי שלא התירו לעובדי כוכבים להחם אלא להביא מתוך ביתו דרך גגות וחצרות שאפילו ישראל שהביאן לא היה בו איסור מדבריהם וכה"ג הוא דהתירו לומר לעובדי כוכבים להביא וכתב רבינו נרו דה"ה לכל דבר מצוה שיהא מותר שבות דשבות אבל בתוס' אמ' דדוקא גבי מילה התירו משום דזמנה קבוע ועובר:

דף ח:

עבד שהביא גיטו וכתב בו עצמך ונכסי קנויין לך עצמו קנה כיון דלא מקיים שטריה אבל לענין עצמו ב"נ וב"נ סגי בגט אשה והא דאמ' דעצמו קנה כלו' משוחרר הוא לגמרי דיש בלשון הזה לשון שחרור שהרי א"ל עצמך ונכסי קנויים לך בשטר זה ובשטר כל שזוכה לעצמו לענין מעשה ידיו משוחר' הוא לגמרי ואפי' לישא בת חורין שהרי בשטר אדם קונה אא"כ אומר לו בפי' בשטר זה ובכו הא סגי לענין שחרור אבל לפעמים הוא

זוכה בנפשו לענין מעשה ידיו שלא בשטר ומדין צריך גט שחרור להתירו בבת חורין כעין הפקר וטעמא משום דגבי שחרור שטר בעיא דילפינן לה לה מאשה מה אשה אינה מתגרשת אלא בשטר אף עבד כן איבעיא להו כל נכסי קנוין לך מהו פי' דוסא נקט האי לישנא דכל נכסי דגבי עבד אי ח"ל נכסי עצמו אינו בכלל דגבי נותן או מקנה לאחד אמר התם דאי א"ל נכסי קנוים לך עבדים בכלל משום דעבדא איקרו נכסי אבל כשנותן נכסיו לעבד אין במשמע הלשון הוא גופו אלא מרבוייא דכל ומש"ה נקט רבא כל נכסי ואמר אביי מתוך שקנה עצמו קנו נכסיו שהרי לענין עצמו כל שאמר בפי' ובפי' סגי ולא בענין סיום וכיון שכן אינו בדין ששטר זה יהיה מקוים למקצת ולמקצת אינו מקויים ומתוך שהוא מקויים לענין עצמו אמר דהוי מקויים לענין נכסים כמאן כרבי שמעון דאמר פלגי' דבוריה דתנן הכותב נכסיו כו' פי' כשנתקיים השטר עסקינן וקנ' עצמו ונכסי' שיר קרקע כ"ש לא יצא ב"ח ולאו דוסא קרקע קרקע אלא ה"ה מטלטלי' כדאמ' בב"ב עשו מטלט' שיור אצל העבד ופי' ר"ש דהיינו כששייר קרקע סתם דכיון דשייר קרקע או מטלט' סתם שמא בגוף העבד שייר דעבדא מספק' לן אי כמקרקעי או כמטלט' ובשייר קרקע אני אומר שמא העבד הוא ששייר דעבדא כמקרקעי וכששיור מטלט' אני אומ' ג"כ דשמא העבר שייר שאף הוא בכלל מטלט' אבל אם פי' חוץ מקרקעי פ' או חוץ ממטלט' פ' יצא בן חורין וזה אינו מחויור דהא אמ' התם בפ' מי שמת כו' עד שיכתבו כל נכסיהם עבדו דתנן כו' ש"מ דאפי' פי' בהדיא חו' מקרק' פ' לא יצא לחירות ורש"י פי' דטעמא משום דכיון דנחית לשיורא שמא העבד שייר ועוד דא"כ מנ"ל דרבנן סברי דלא פלגי' דבוריה דהא איהו לא איירי בהכי אלא דטעמ' דידי' משום דקסבר דילמא העבד שייר אבל בעלמא ל"א הכי דאף ת"ק סבר דפלגי' דבוריה ומאי האי דאמר כמאן כר"ש ומה שפי' הרב ג"כ כר"ש דאמר לעולם הוא ב"ח אינו נכון שהוא ס"ל צ"ל פי' דמדקאמר מר"ש לעולם הוא ב"ח ולא אמ' יצא לחירות משמע אפי' א"ל חוץ מבית כור סתם שלא מצר לו מצרים שאינו קונה שאר נכסים דכיון דלאו דבר מסויים הוא זיל הכא קמדחי לה וזיל הכא קמדחי לה אפי' הכי יוצא לחירות דהעבד לאו קרקע ולא שיורה ופלגינן דבוריה זהו תורף פירש"י ואינו נכון שדין זה שכתב אינו אמת שהנותן מתנה או המוכר אעפ"י שלא פי' לו דבר מסויים ודאי הודה ולא מצי למידחי דיכול לומר לו שיטול כחוש אבל שלא יתן לון כלום הא ודאי לא וראיה לזה מדתנן חצי שדה אני מוכר לך משמנים ביניהם ולוקח נוטל כחוש ובשלהי פרק בתרא דמנחות גרסי' התם א"ר הונא בית בביתי אני מוכר לך מראהו נפול עבד כנעני אני מוכר לך ומת מראהו מת אלמא דקנה אלא שנותן לו הגרוע ומיהא נמי שמעי' דמאן דמקני אגב ד' אמות קרקע א"צ לסיים הד' אמות

ועקר הפי' כמו שפי' הר"י הלוי ן' מיגש דטעמ' דר"מ דאמר דלא יצא לחירות היינו משום דכיון שכלל העבד והנכסים והוציאן בלשון א' הרי עשה מהם גוף א' וכששייר במתנתו שייר בין קרקע או מטלט' ואפילו פי' קרקע פי' מטלט' לא כתב כל נכסיו לעבדו ועומד חוזר והיינו דנקט ועמד ואע"ג דאמר שכל בעמד חוזר ה"מ כשמקנה בקנין ש"מ דהיינו באמירה בעלמא אבל הכא לא בהכי עסקינן אלא כשכתב כל נכסיו במתנ' בהא בקנין ומעכשיו ואפ"ה אם עמד חוזר דאומדן דעת הוא דהאי לא יהיב כל נכסיו ע"ד שאם יקום שימות ברעב והלכך הרי הוא כאלו התנה כן בפי' אבל כל שלא עמד ודאי אינו חוזר' והיינו דנקט עמד אבל לא עמד לא וזה שלא כדעת מקצת המפ' ואפ"ה אינו חוזר בעבד כיון דמתנה גמורה היא שחלה מחיים אע"פי שאם עמד חוזר משום אומדן דעת הוא בעבד אינו כן שהרי יצא עליו שם ב"ח אלא משום דמיד שנתן לו את נכסיו זכה העבד בעצמו וקדשוהו שמים א"נ טעמא משום דבע"כ אמדן דעת הוא שע"כ מתנה גמורה נתן בלא שיור בעולם שזה האדם יודע שאסור להוציא קול שהעבד בן חורין וגמר ויהיב בלא שום שיור והלכך אפי' עמד אינו חוזר:

דף ט.

מתני' יצא ערעור יתקיי' בחותמיו ואסיקנ' ערעור בעל כלומר שבא וטען שהגט מזוייף הוא ודוקא כשבא הבעל וערער הוא דחיישי' להכי אבל אנן לא חיישי' להכי ואי באה לינשא ע"פ גט זה שביד אין מונעין אותה אעפ"י שאינו מקווי' ודקדקו מכאן התוס' דמהא שמ' דמי שבא ליפרע מנכסי חברו שלא בפניו א"נ מן היתומים או מלקוחות בשטר שבידו גובה בלא קיום דאין צריך לקיימו דלא חיישי למזוייף אלא כשהלוה טוען בבריא ושמא שהוא מזוייף אבל ביתומים ובלקוחות דטעני שמא לא חיישי' ואע"ג דטעני' להו ליתמי כל מאי דמצי אבוהן למטען בכי הא שאינו דבר מצוי לא חיישי' והביאו ראיה לדבריה' מהא דאמר בפ"ק דמציעא אמר שמואל המוצא שטר הקנאה בשוק יחזרו לבעלים אי משום כתב ללות ולא לוה הא שעבד נפשיה אי משום פרעון לפרעון לא חיישי' וההיא ודאי בשטר שאינו מקויים דאי במקויי' לא אצטריכי' לטעמא דהא שעבד נפשיה דכיון דמקויים ע"כ לוה ושטר זה בא לידי מלוה דמלוה הוא דמקויים ליה ולא לוה וכדאיתא התם ואי איתא דחיישי' למזוייף אמאי יחזירנה דאעפ"י דלפרעון לא חיישי' ניחוש שמא מזוייף הוא ולא יחזור וא"ת דהיא הנותנת דכיון דכי אתי לגבות ביה א"ל קיים שטרך משום דחיישי' למזוייף אף עכשיו נחזיריהו ליה דליכ' למיחש דתיפוק מניה חורבא הא ליתא דכיון דמדינא האי שטרא כל זמן שאינו מקויים לאו כלום הוא אף אנו

אינו בדין שנחזירהו למלוה וראיה לזה מהא דאמ' התם מצא ש"ח אם יש בהן אחריות נכסיו לא יחזיר אין בהן אח"כ יחזיר והוינן בה במאי עסקינן אילימא כשחייב מודה אם יש בהן אחריות נכסי' אמאי לא יחזיר ואי כשאין חייב מודה כשאין בהן אחריות אמאי יחזיר ופי' אם אין חייב מודה שטוען מזוייף ואפ"ה אמ' דלא יחזיר ואע"ג דאם נחזיר אותו ליכא למיחש למידי אלא ש"מ דלא חיישינן למזוייף כלל אא"כ טוען שבריא בעל שטר שהשטר מזוייף וכדמוכח מההיא דשמואל דהמוצא שטר הקנאה יחזור ולא חיישי' למזוייף זהו דעת התוס' וכת' הרב מורי נר"ו בשם הרמב"ן דזה אינו דמההיא דש"מ ליכא ראיה כלל מן הטעם שהם אמ' שהיא הנותנת דליכא למיחש למידי דכי אתי למגבי ביה א"ל קיים שטרך וכיון שכן אמאי לא יחזור ותדע לך דאי לא תימא הכי בודאי בההיא כיון דנפל איתר' ואיכ' למיחש לזויף ואע"ג דבעלמא לא ניחוש אלא ודאי דהתם טעמא כדאמ' והראיה שהביאו ממצא ש"ח כדייקי' עליה אי כשאו=ין חייב מודה אפילו כשאין בו אחריות אמאי יחזיר אינה ראיה כלל דמ"ש או כשאין חייב מודה אינו שטוען מזוייף כמו שהם סוברים אלא שאומ' פרעתו או כת' ללוות ולא לוה היה ועכשיו ודאי אם נחזיר את השטר יגבה בו שהרי לא היה מזוייף והיינו דאקשי' אמאי יחזיר וא"ת אמאי מוקי מתני'. כשאין חייב מודה דטוען מזוייף ולא תיקשה ליה אמאי יחזור וי"ל משום דאכתי תיקשה רישא א"כ כי יש בהם אחריות כ' אמאי לא יחזיר דלמאי איכא למיחש סוף סוף הא צריך לקיים שטריה אם בא לגבות בו משום חשש זויף, וכדפי' אלא ודאי מההיא ליכא ראיה לדבריהם כלל ואדרבא בפ' גט פשוט מוכח דחיישי' למזויף דאמר התם ש"מ שאמר מנה לפ' בידי אמר תנו נותנין לא אמר תנו אין נותנין ואוקי' דנקט שטריא בידיה אמר תנו קיימי לשטריה לא אמר תנו לא קיימי לשטריה אלמא דאו לא אמר תנו אין נותנין משום דחיישי' לזיוף ואע"ג דטענתייהו דיתמי אינו אלא שמא מהכא שמע' דאין מגבין שום שטר אא"כ הוא מקויים והא דלא חיישי' הכא גבי אשה לזייף הכא טעמא אחרינא הוא דאשה לא ממונו של בעל הוא ועוד דאנן לא עבדי' בהכי מעשה היא היא שהולכת ונשאת ואנן לא נערער עליה אבל להוציא ממון בב"ד בשט' שאינו מקויים הא ודאי לא עבדי' דכותא הכא אם באת לגבות כתובתה בגט זה אמ' לה ודאי תקיים גיטא וכן הוא בירוש' דאמר התם מי ערער רב חסדא אמר בעל ערער ר"י ור"ח אמר אף לקוחות עוררין פי' אם בא לבבות כתוב' והא דלא אוקמי' בגמ' דילן בהכי אלא בערער בעל משום דהא עדיפ' להו שהבעל בא לפסול את הגט לגמרי שלא תיקשא בו ולהוציאה אם ניסת אבל אם ערערו לקוחות אינו אלא לגבות מהן והא דאמר בירוש' דאף לקוחות עוררי' דוקא כשניסת בגט זה שאינו מקויים ולא אמר ב"נ אבל אם ניסת

בגט כשר שאמר שליח ב"נ וב"נ ודאי נפרע' כתובתה מלקוחות אעפ"י שאין כאן אלא עד אחד דכיון דהאמינוהו בב' לענין שהיא מגורשת וניסת כראוי אף הוא נפרעת כתובת' דמספר כתובה נלמוד דכתו' ביה לכשתנשאי לאחר תטלי מ"ש ליכי וה"ה לניסת בע"א שהעידו שמת בעלה אבל כשנשאת בגט שאינו מקוים לא קרי' ביה לכשתנשאי כו' דהא אינה נשאת בדין בגט זה כיון שאינו מקויים או שלא אמר שליח ב"נ ו"נ אעפ"י שאון ב"ד מכריחין אותה לצאת אא"כ בעל וערער רבינו כו' הב"ע כגון שנתנו לה כשהוא פקח כו' והא דלא אוקמוה באלם ומשום דאלם יכול להגיד מתוך הכתב וכשר בהכי לעדות אשה והכי מוכח לקמן באידך פרקין ובפ' מי שאחזו:

מתני וזו א' מן הדרכים ששוו גיטי נשים כו' הקשו בתוס' והאיך תלו תניא בלא תניא גיטי נשים תניא ושחרורי עבדים לא תניא ותרצו משום דעקר מכילתין בגיטי נשים נקט הכא גיטי נשים ברישא ורבי' תי' שהתקנה בגיטי נשים ובשחרורי עבדים נתקנה בא' וכמו ששנינו א' גיטי נשים וא' ש"ע וכיון דקולא הוא דסגי לן הוא כאלו אמר וזו א' מן הדרכים ששוו גיטי נשים החמורו' וש"ע שהן קלים וזה נכון הא דאמר וכדברי ר"מ ב"ד לאו אליבא דר"א קאמר אלא אי ס"ל כר"מ קאמר תדע דלקמן מוקמי' הא דערכאות כר"א דאמר עידי מסירה כרתי וא"כ לר"מ דלא ס"ל הכי לא הוין אלא ג' אלא ש"מ כדפי' ודייק נמי דקתני וכדברי ר"מ ולא קתני ולר"מ:

דף ט:

עדים שאין יודעין לחתום מקרעי' להם נייר חלק פירש"י שמחרטין להם שריטות כעין אותיות והם משימין על השרטוט דיו וזה אינו דהו"ל כתב ע"ג כתב אלא מקרעי' להם הנייר ממש ועושין בקרעי' צורת אותיות והם משימים דיו על הקרעים והאות נעשית וכתבו בתוס' דדוקא דרך כתיבה אבל לא לשפוך דיו על הנייר שאין זה כתיבה:

בד"א בגיטי נשים אבל בש"ע ושטרות כו' וכ"ת ומ"ש הכא שחלקו בין גיטי נשים לש"ע ובמוליך ומביא ושאר הדברים שוו י"ל דבמוליך ומביא כי היכי דהיקלו בגיטי נשים משום עיגונא ה"נ בש"ע מההוא טעמא דכיון דיש לו גט שחרור לישא שפחה אינו יכול בת חורין אינו יכול אא"כ יקיים את גיטו לכך היקלו בו ואמר דבשליח שיאמר ב"נ וב"נ סגי בגיטי נשים אבל הכא שעכשיו בא לשחררו מה תאמר שמא לא ימצא עדים ולא ישא בת חורין לא ימצא שהרי הוא מותר בשפחה אבל גבי גיטי נשים שישים איבה בין בעלה ובינה ובעלה רוצה ללכת או שמא הוא חולה והיא תהא ראויה אליהם בביאה משום

עגונא היקלו כי קת' פסולה דרבנן פי' בין שהיה הפסול בו כגון ערכאות בין שיהיה הפסול בשטרות וכשר בו עד כותי שכשר לגבי גיטין ופסול בשטר דרבנן:
והא איכא ערכאות בעידי מסורה ורבי אלעזר היא והא דאסר בעידי מסורה לאו דוקא דכולה מתני' בעידי מסורה דהא שטרות העולים בערכאות של אין יהודי אפילו בלא עידי מסורה אעפ"י שחותמיהם אין יהודי כשרים אלא כולה מתני' בין בעידי מסורה בין בלא כו' כשרה וסיפ' בעידי מסירה נמי פסולין מדרבנן מיהא משום מזויף מתוכו איכא בנייהו שמות מובהקים פי' דת"ק פוסל אפילו בשמות מובהקים אטו שאין מובהקים ור"ש לא גרס מובהקים אטו שאין מובהקים שעמה:

דף י.

אלא כי קתני מילתא דאיתא בקדושין מלתא דליתא בקידושין לא קתני השתא לא הדרי אלא ממ"ש דלא קתני פסולה דאורייתא דודאי פסולה דאורייתא קמא אבל אכתי ס"ל דההיא דערכאות בעידי מסורה ור"א היא דאי לת"ק ערכאות ודאי בקידושין ג"כ איכא דמקדש את האשה בשטר העולה בערכאות של אין יהודי וחותמיהם אין יהודי ודאי אינה מקודשת דבקדושין בעי' עדים וליכא אלא ודאי כדפירי' דאכתי אית לן טעמא דעידי מסורה והשתא אתי שפיר דלית' בקידושין דהמקדש בשטר ועולה בעש"ג בעידי מסורה אע"פי שחותמיהם אין יהודי מקודשת דאע"ג דמזויף הוא מתוכו ל"א דילמא אתי למסמך עלייהו משום דקדושין העשוי בערכאות לא שכיח דאשה אינה מקודשת אלא מדעתה אף היא לא תתקדש לו אלא בקדושין הראויין ועוד דכלהו קדושין לאו בשטר נינהו דהוא אפשר בקידושי כסף וקדושי ביאה ורובא דעלמא מקדשי בקדושי כסף וכיון שכן מילתא דל"ש היא ולא גזרי' אבל בגיטין דלא אפשר אלא בגט ועוד דהיא מתגרשת שלא מדעתא וע"י איבה בכי הא כדי לקלקלה חיישי' לערכאות ומילתא דשכיח היא וגזרי' משום דילמא אתו למסמך עלייהו ועוד אין יהודי נמי בגיטין איתא בקדושין ליתא דבקדושין ודאי עד אין יהודי פסול כשאר משאר שטרות דטעמא מאי דמכשירי' להו בגיטין משום דעידי הגט אין חותמי' זה בלא זה גזרה משום כלכם כדאי' לקמן בקדושין ליכא למיחש להכי דכגט הוא ע"כ ויש לה אביה כדי לקלקלה מזמן את הכל לעדים אבל בקדושי' דמדעתא ליכא משום כוכלם הלכך עידי קדושי' חותמי' זה בלא זה וכיון שכן אין יהודי פסול דאיכא למימר דרווחא שבק למאן דקשיש מניה המוליך ומביא דהיינו ב"נ ו"נ בגיטין איתי' דבגיטין סגי בהכי אבל לא בקדושין וכת' רבינו נר"ו דטעמ' משו' דמדינא לא היה צריך דסתם ספרי דייני מגמר גמירי אלא שחששו רבנן לערעורי הבעל

ותקנו דלימא הכי ובגיטין הוא דאיכ' למיחש להכי אבל בקדושין ליכא למיחש כלל כיון דמדינא ל"צ כיון דטעמא דסתם ספרי דדייני מגמר גמירי דמה יאמר ששטר קדושי' מזוייף הוא ואשתכח דהיא פנויה ומותרת וכ"ת ותו ליכא והא איכא למ"ד דקדושי' בעינן דעת' דהכא גבי גטי' וש"ע לא בעי' דעתה ותור' בתוס' דחדא מילתא היא דבין בגיטין בין בקדושין איתא והכא והתם דעת מקנה בעי' דהתם האשה היא המקנה הלכך בעינן דעתה והכא האיש המגרש הוא דמקנה ובעינן דעתו כך תירץ בתוס' אי רשב"ג אי דאחזוק כו' והא דנק' אי דאחזיק אי דלא כו' משום דרשב"ג אזיל בתר חזקה ואפי' בכתובה דאפשר דבכתיבה אע"ג דלא אחזיקו אפי' רשב"ג מודה דלא פליגי אלא בלא כתיבה ואחזיקו וכ"נ שם במ' חולין והאי דנקט הכא אי דאחזוק אי דלא אחזוק דרך התלמוד דשלא במקומה לא נחית לעיקר דינא ונקט לה לרווחא דמילתא ומהא דהכא ליכא ראיה כלל דרשב"ג פליג בכתיב' ולא אחזי' מפי רבינו ושלא כדברי קצת המפ' שכתבו שם במ' חולין משום הא דהכא דרשב"ג לא אזיל אלא בתר חזקה ואפי' בכתיבה פליג כל היכא דלא אחזוק וזה אינו כדפי' ושם בחולין כתב בענין אחר וזה עיקר:

דף י:

זאת אומרת עדי הגט אין חותמי' זה בלא זה גזרה משום כלכם הפ' הנכון דגזרה משום כלכם עדים קאמר משום דכלם עדים צריכים הם כלם לחתום ביום א' דאי לא חתמי כלהו בחד יומא ה"ל מוקדם ופסול כן פי' הרמב"ן שלא כפרש"י שפי' גזרה משום כלכם כדלקמן דאמר שהאומ' לי' בני אדם כתבו כלכם גט לאשתי א' כותב וכלם חותמין ואי לא חתמו כלהו פסול הלכך תקנו שלא וחתמו זה שלא בפני זה כדי שלא יסמוך שליח על ב' מהם ואינו מחוור דהא קי"ל כר"י דאמר ב' משום עדים וכולן משום תנאי ואפי' מכאן ועד י' ימים כשר וכיון שכן כיון שחתמו שנים מהם ביום א' כשר והשאר חותמי' ואפי' אחר כמה ימי' ואפי' אחר שנשאת כשר הילכך משום זה אין ראוי לתקן שיחתמו כולם כאחד אלא העיקר כמ"ש והא דאמר אר"פ ולא אמ' רפ"א משמ' דאכתי אית לן מאי דאמ' לעיל דישראל חתים לבסוף דדוקא בישר' חתים בסוף הוא דמכשיר ואי לא לא דאע"ג דאין חותמין זה בלא זה כיון דלא אחתמי' קמיה אכתי איכא למיחש דלאו אין יהודי חבר הוא ומי' בירושלמי לא משמע הכי דאמר התם מעתה אפילו ב' אין יהודי' שאני ההיא שאין בקיאין בדקדוקי גיטין מעתה אפילו אין יהודי אחד הוא פסול א"ר בין ב"ח תפתר שחתם ישראל בסוף א"ר יוסי אתי כמ"ד עדים חותמי' זה בלא זה ברם כמ"ד

אין עדים חותמין זה בלא זה אפילו חתם אין יהודי בסוף כשר ואפשר דטעמא דאי זה לאו אין יהודי חבר לא מחתים ליה בהדיה ומיהו אנן אגמ' דילן סמכי' וכ"כ רבינו נר"ו:
מתני' כל השטרות העולים בעש"ג אע"פ שחותמים אין יהודי כשרים פי' ערכאות הוא מלשון עורכי הדיינים שדרכם היה שבמקום שהיו קבועים שם שופטים ודייניהם היו סופרים קבועים שם ואותן שטרות אעפ"י שחותמים אין יהודים כשרים כלומר כשרים לגמרי ואפילו לגבות ממשעבדי דקלא אית להו ולשיקרא ליכא למיחש דלא מרמי נפשייהו וכדאיתא בגמרא לאו דווקא חתמי' אין יהודים אלא ה"ה אם היה דרכם שלא לחתום עדים כלל אלא הערכי לבדו הוא שחותם בהם ומשום הכי משום שם סמכי' וכמו שדרכם היום שכל נאמנותם אינו משום העדים אלא משום הערכי דלא מרע נפשיה והא דנקט אע"פ שחותמים אין יהודים מפני שדרכם היה שהיו מחתמין עדים בשטרות ולאו משום דבני אין יהודים דהא אמרי' בגמ' דרבינא סבר. לאכשורי בכנופיא דארמאי וא"ל רפרם דערכאות תנן כלומר שעיקר הנאמנות אינו אלא הערכאי' וערכאות אלו ל"ש אם קבען המלך או קבעום בני המדינה אם ספק בידם לעשות שבכל ענין כשרים דלא מערי נפשייהו ואפילו בלא עידי מסורה חוץ מגיטי נשים וש"ע שאינה כשרים בערכאות משום אין יהודים לא בני ברית נינהו ואינן בתורת גיטין כלל ומש"ה פסולי' ואפי' בעידי מסורה וכדאמ' בגמרא ר"ש אומ' אף אלו כשרים ובגמ' מפ' להאי דכ"ש בעידי מסירה ובשמות מובהקי' ולא הוזכרו אלא בזמן שנעשו בהדיוט בגמ' מפ' לה:
גמ' קפסיק ותני ל"ש מכר ול"ש מתנה דכל השטר קאמר וכלל בכלל ובשלמא מכר כי יהיב זוזי קמייהו קנה קרקע וקנה נכסים והשט' ראיה בעלמא הוא ואם לא דיהבי זוזי קמייהו לא מערי נפשייהו וכתבי שטרא ומש"ה שטרי מכר כשרים שאינם אלא לראיה בעלמא שאעפ"י שכתו' בהן שדי מכורה לך באלף דינרין אינו קונ' בשטר אלא במעות והשטר אינו אלא לראיה שהמכר נעשה ובכל דבר שאין אנו צריכי' אלא לנאמנו' הם נאמני' דלא מערי נפשיהו וקושטא קאמר ואע"ג דקי"ל דבמקום שכותבי' שטר לא קנה עד שיכתוב השטר לאו למימ' דבשטר קני אלא דלא סמכי דעתייהו עד דכתבי שטרא וכי כתב שטרא קנה למפרע במעות שנתן והא דאמר אי לאו דיהבי זוזי קמייהו כתב רבינו נר"ו דלאו דוקא דיהבי זוזי קמייהו אלא ה"ה אם בפניהם שמכר לו שדהו בכך וכך מעות שקבל ממנו דהא אמר דהוו נאמנים בכל מאי דקאמר בעדים כשרים וכיון דכן אם הם מעידים שהודה בפניהם שמכר לו שדהו בכך מעות שקבל ממנו ודאי קנה הקרקע ולאו מדין השטר אלא מדין המעות שהודה ש י א שקבל ממנו ואינהו ודאי קושטא קאמר שזה הודה כן בפניהם דלא מרעי נפשייהו והאי דנקט דיהיב זוזי קמייהו אורחא דמילת'

נקט וה"ה לאודי ולאו דוקא שטרי מכר אלא ה"ה לשטרי הודאות והלואות שכשרים דאי לאו שלוה קמייהו או שהוד' קמייהו שלוה לא הוו מרעי נפשייהו וכתבי שט' והודאתו בפני ערכאו' הודאה גמורה היא ושוב אינו יכול לומר משטה הייתי בך ולא שייך נמי בהא אדם עשוי שלא להשביע את עצמו דמשום הא לא עביד איניש כל האי דאזיל לערכאות ועביד שטרא ולכך הודאה גמורה היא ואדם נאמן ע"ע יותר מק' וכיון שכן אפי' שטרי הודאות והלואות כשרים וכדפי' ובמתני' כל השערות קאמר דכשרים ל"ש שטרו מכר ל"ש שטרי הלואה וכשרים לגמרי קאמר ואפילו לגבות ממשעבדי דכל שטר העשוי בערכאות קלא אית ליה והכי מוכח לקמן באידך פרקין דאמר התם דר"פ כי הוה אתי לקמיה שטרא פרוסאה דעבי' בעש"ג מקרי לשני אין יהודי זה שלא בפני זה וגבי ביה ממשעבדי והן עיקר הנסחא ור"ח ה"ג וכן נמצאת בספרים מדוייקי' וליכא למדחי דההיא בדאיכא עידי מסירה ישראל חדא דסתמא קאמר ועוד דאם איתא דמשום עידי חתימה לא גבי ממשעבדי משום עידי מסורה נמי דלא מהני עידי מסורה טפי מעידי חתימה משום דהו"ל מזוייף מתוכו דילמא אתי למסמך עלייהו בעדי חתימה בלחוד וכלל זה יהא מסור בידך בכולה שמעתין דעידי מסורה לא אהני ליה טפי מעידי חתימה אלא מתנה ותו דמאי קניה לוה בהאי, שטרא האי שטרא חספא בעלמא כו' כלומר אין תורת שטר עליה שהרי לא נעשה בעדים כשרים לקנות בגוף השטר דעצמו והאי דנקט שטרי מכר ומתנה לאו דוקא אלא וציורא נקטיה דעיקר קושיא אינו אלא דשטרי ראיה כשרים ושטרי הקנאה כלומר שקנה בגוף השטר ודאי אינן כשרים והרי הוא כאלו אמר בשלמא שטרי ראיה ניחא אלא שטרי הקנאה היכי קני בהו חספא כו' והאי דנקט שטרי מכר משום שטרי ראיה משום דמסתמא במכר איכא מעות וקני בהו ומסתמא השטרות לראיה נינהו לא לקנייה בגוף השטר ומיהו ה"ה דלפעמים במכר השטר לקנייה במתנה לראיה כגון שקנה קרקע ממנו ומעות הלואה גביה דהשתא במעות לח קניא ושטרא לאו לראיה אלא לקנות בו ובמתנה תמצא לפעמים שטרא לראיה כגון שהודה שנתן לו שדהו וקנה בחזק' שעכשיו אינו עושה השטר אלא לראיה בעלמא אלא האי דנקט הכי ומציורא בעלמא נקטא הכי:

אמר שמואל דינא דמלכותא דינא ואי קשה אמאי לא שנו במתני' בעדי מסורה ומש"ה קני להו דהא אוקימנא לעיל בעידי מסורה כר"א ורש"י תירץ דבדין הוא דיכול לתרוצי הכי אלא משום דלא קי"ל האי אוקמתא לעיל דהא תריצנא דלא קתני אלא מילתא דליתיה בקדושין וזה אינו מחוור דהא פריש' לעיל דאכתי אצטריך לן למימר דבעידי מסירה ור"א היא והנכון כמו שפי' רבינו נר"ו דמ"ה לא שאני לוה הכי משום דעידי מסירה לא

מהני טפי מעידי חתימה וכדפי' וכיון דבעידי חתימה לא סני ה"ה בעידי מסירה דה"ל מזוייף מתוכו דזימנין דאתי למסמך אעידי חתימה לחוד וכשם שהוא פסול בגיטי נשים בין שמות מובהקים בין בשמות כו' אפי' בעידי מסורה באין מובהקים פוסל מדינא משום דאתי נמסמ' עלייהו וה"ל מזוייף מתוכו ובמובהקים משום דגזרינן מובהקים אטו אין מובהקים ה"ה גם כן שפוסל בכל שטרי הקנאה שעירי אין יהודי ואפילו בשמות מובהקים ובעידי מסורה וכ"ש דהא ל"ק לפי מאי דפירש' לעיל דכי אמרינן דמתני' בעידי מסירה ור"א היא לא בעידי מסירה בלחוד קאמר אלא אפילו בעידי מסורה פסלי רבנן בגיטי נשים דמתני' סתמא קתני בין בעידי מסירה בין בלא עידי מסירה וכשפוסל פוסל אפילו בעידי מסורה וכשהכשר הכשיר אפילו בלא עידי מסורה ואם כן בלא עמד היאך הכשיר האי שטרא חספא כו' ופריק שמואל דר"ד ומלכא אמר דליקנו בשטר העשוי בערכאות שלהם:

ואב"א תני חוץ מגיטי נשים פי' השתא לא מהדרינן מתירוצא דלעיל ולומר ד"ד לאו דינא דודאי דד"ד והכי קי"ל אלא לומר דלא תימא מתני' לא איירי אלא בערכאות שהן מחמת המלך דה"ה דאיתא למתני' אפילו בערכאות דלא קיימי בהורמנא דמלכא ותני חוץ מכגיטי נשים לומר דלא אכשיר ת"ק אלא שטרי ראיה אבל שטרי הקנאה כגיטי נשים לא דחספא בעלמא נינהו ושטרי הקנאה הרי הן כגיטי נשים לגמרי שצריך לכתוב בהן ודין כי היכי דכתבי ליה בגיטי נשים וכן נמי שידבר המקנה ולא העדים כ' היכי דבגיטי נשים מדבר המגרש ואי לא עביד להו הכי לאו כלום הוא מפי' רבינו ולפי זה שכת' אפילו להאי תירוצא דאמר תני חוץ מכגיטי נשים ל"ק לן ההוא תירוצא דאמ' לעיל כי קתני מילתא דליתיה בשטרות דהא אמ' דהני תרי לישני לא פליגו דמתני' סתמא קתני בכל ערכאות בין בערכאות דקיימי בהורמנא דמלכא בין דלא קיימי בהורמנא דמלכא ובערכאות דלא קיימי בהורמנא ודאי לא קני בהו ואפילו בהנהו גיטי נשים וש"ע פסולים ומשום ערכאות דקיימי בהורמנא דמלכא אמ' לעיל דמילת' דלית' בשטרות קת' דגטי נשים פסולין ושאר שט' כשרים:

רש"א אף אלו כשרים והא לאו בני כרית' נינהו כלומ' והלא אונן בתורת הבדלה דאינן בני גירושין ואי ק' ומ"ש הא דק"ל ולא ק"ל דאינם בתורת עדות וכמה פסולי' שיש בגט אם נכתב שלא לשמה ומחובר ומוקדם ותי' הרמב"ן דה"נ דהכל ק"ל ובכלל לשון הכריתה הכל והרי הוא כאלו אמר הא ליתנהו בתורת גיטין כלל ואינן בקיאין בלשמה ובשאר הלכות הגט ופסולין לעדות דאין בגיטי נשים כגיטי ממון שנסמוך עלייהו משום דלא מרעי אנפשייהו ולפ"ז כי אהדר ליה כתי' לשיטת של ר"א דאמר עמ"כ אהדר

ליה דלא כדקס"ד מעיקרא דר"ש מכשיר בגט שנכתב ונחתם בעש"ג דאחתימה דוקא הוא שהכשיר ומשום דס"ל כר"א אבל אבל כתיבתו ודאי ע"י ישראל נעשית כראוי ולא נהירי' דא"כ ה"ל לפ' אלא הנכון כמו שפי' רבינו דמעיקרא לא הוה ק"ל אלא חתימתן לבד דפשיטא ליה למקש' שהגט נכתב כראוי, ע"י ישראל והיינו דמתני' לא אדכר אלא בחותמי' אין יהודי ולא אעפ"י שנכתב ביד אין יהודי וחותמיו אין יהודי דדבר פשוט הוא דליכא, מאן דמכשיר כתיבה על ידי אין יהודי ואפילו ישראל מומר ע"ג דהא בעי' לשמה ואין יהודי אדעת' דנפשיה קעביד כדלקמן ופריק ליה דר"ש כר"א דאמ' עמ"כ ולא הוי מזוייף מתוכו משום דהב"ע בשמות מובהקי' פי' דר"ש לא הכשיר אפי' בערכאות שיש לו קול אלא בשמות מובהקים דתו ליכא למיחש דדילמא אתי למסמך עלייהו ודוקא בערכאות דאיכא תרתי שיש לו קול ושמות מובהקי' אבל בהדיוט שאין להם קול פי' בשמות מובהקים פסול דדילמא אכתי על ישראל נעשה והעדים ג"כ ישר' ואע"ג דשמות מובהקי' ואפי' עידי מסירה עלייהו אבל בערכאו' דאית להו קלא איכא למיחש דילמא אתי למסמך עליהו וטע' דכיון דלאו אורחא דגט שיעשה בערכאות והעדים גם כן שמות שאינן מובהקי'. אתי למטעי ולומר בידי אין יהודי נעשה והחתומים לאו אין יהודי נינהו ואתי למסמך עלי' ואפי' בלא עדי מסירה הרמב"ן א"נ אפשר' דטעמא דרבי שמעון בהדיוט השמות מובהקים משום דגזרי' שמות מובהקי' אטו שאין מובהקי' והכי מוכחא שמעתי' לקמן דטעמא דר' שמעון משום גזרה דלר"ש כל שמות מובהקים כשרים מדינא ולא אתו למסמך עלייהו כיון דמובהקי' נינהו דהא ידעי דאין יהודי נינהו וביורש' נמי אמ' דטעמא דערכאות בשקול יוצא להן ואין קול יוצא להדיוט אבל בשמות שאין מובהקים ואפילו בערכאות דאית להו קלא איכא למיחש דלמא אתי למסמך עליה וטעמא משום דכיון דלאו אורחא דמילתא בגט שיעשה בעש"ג והעדים גם כן שמות שאין מובהקי' אתי למטעי ולומר בידי אין יהודי נעשה והחתומים לאו אין יהודי נינהו ואתי למסמך עליהו ואפילו בלא עידי מסורה הרמב"ן א"נ אפשר לומר דטעמא דר"ש בהדיוט דשמות מובהקי' משום דגזרי' שמות מובהקים אטו שאין מובהקים והכי מוכח מילתא בשמעתין דלקמ' וטעמא דר"ש משום גזרה דלר"ש כל שמות מובהקים מדינא כשרים דלא אתי למסמך עליה כיון דמובהקי' נינהו דהא ידעינן דאין יהודי נינהו אלא דגזרינן מובהקים דהדיוט אבל בערכאות שמות מובהקים כשרים ולא גזרינן משום דמדינא כל שבערכאות כשרים ואפילו אין מובהקים דקלא אית להו וכל גט שנעשה בערכאות קלא אית ליה וכיון שכן בעידי מסי' כשר ואפילו דאין מובהקים דלא אתו למסמך עלייהו דהא ידעי דבערכאות נעשה וכל שבערכאות הרי היא כשמות מובהקים וכשם ששמות

מובהקים הדבר ידוע שאין יהודי נינהו ולא אתו למסמך עליהו ה"ה בערכאות בשמות שאין מובהקי' דהא ידעי דאין יהודי נינהו דאין דרך שטר העשוי בערכאות שחותמים ישר' וכ"ש דלא אתו למסמך עליהו וגזרו מובהקים דהדיוט אטו שאין מובהקי'. דהדיוט ואין מובהקים דערכאות אטו אין מובהקים אבל במובהקים דערכאות לא גזרו משום דהוי גזירה לגזירה והא דאמ' בירושלמי דטעמא דערכאות מפני שקול יוצא לערכאות כתבו להתיר בשמות מובהקי' אבל בהדיוט שאין קול יוצא אפי' במובהקי' לא התירו משום גזרה דאין מובהקי' ורבנן דפסקו בערכאות אפילו בשמות מובהקים אפשר דסברי דבהדיוט אפילו בשמות מובהקי' מדינא פסול כיון דלית להו קלא וגזרי' מובהקי' דערכאות אטו מובהקים דהדיוט א"נ אפשר לומר והוא הנכון דרבנן ס' דערכאות נמי לית להו קלא לענין גיטין כיון דאין דרך לעשות גיטין בערכ' ול"ש להו לענין גיטין בין הדיוט לערכאות כלל וכל שמות מובהקי' בין בערכאות בין בהדיוט מן הדין כשרים וכ"ש אין מובהקי' בשניהם פסולי'. וגזרי' דשניהם מובהקי' אטו והכי מסתבר כדמוכח מדר"י שהכשיר לקמן בלוקוס ולוס וטעמא משום דאפילו תומא דבהדיוט נעשה כיון דשמות מובהקי' ומדינא כשרים אפילו בהדיוט ואפילו לרבנן כדאמ' מספק' הכשרן הוא וכדבעי' למימר לקמן אבל אם נאמר דרבנן פסלי בהדיוט אפי' במובהקוי' אמאי הכשיר ר"י לקמן בלוקוס ולוס אעפ"י שהיו מובהקי' דהא איכא לספוקי בהדיוט וזה נכון מפי רבינו וכ"ת לפי מאי דכתיב' ערכאות לר"ש מדינא כשרי' ואפילו באין מובהקים משום דערכאות קלא אית להו וכדפי' כי אקשי' ליה מדר' אבא דמוד' ר"א במזוייף מתוכו אמאי לא שני ליה דשאני שטר הבא בערכאות דקלא אית ליה וליכא למסמך עליה ואיכא למימר דאה"נ דהשתא בהכי הוה סגי ליה אלא דקושטא דמילתא הוא דשאני ליה דהכא בשמות מובהקים דאי משום דינא או משום גזרה ר"ש לא הכשיר בערכאות אלא בשמות מובהקין ומי' בלאו הכי הוה סגי. ליה השתא וכדפי':

דף יא.

ה"נ קאמר כר"א בשמות מובהקין אבל בשמות שאין מובהקין נעשה כמי שנעשה בהדיוט ופסו' כת' רבינו דמהאי לישנא שמעי' תרתי חדא מדתלי פסו' בערכאות בפסול הדיוט דשמעינן דהדיוט גרע מערכ' ויש פסול בה יותר מערכאות והיינו דהדיוט פסול אפילו בשמות מובהקין ומשום גזרה דאין מובהקין וכדפי' לעיל וערכאות במובהקין כשר ועוד דאפילו פסול ערכאו' דאין מובהקין אינו מחמת ערכאות עצמן אלא מחמת הדיוט דגזרי' אין מובהק דערכאות אטו און מובהק דהדיוט דאי לא תימא הכי דהפסול

דערכאות אינו משום הדיוט שלא מחמת עצמן מה ענין דתלי בהדיוט וזה סיוע ללשון אחרון שכת' לעיל דפסול דערכאות באין מובהקי' לר"ש אינו אלא משום גזרה דאין מובהקין דהדיוט דאי איתא דמובה:

דהדיוט מדינא פסולים ה"ל למגזר במובהקין דערכאות כי היכי דגזרי' השתא אין מובהקין דערכאות אטו אין מובהקין דהדיוט אבל השתא דמובהקין דהדיוט אינו אלא משום גזירה וכדפי' ליכא למגזר דה"ל גזרה לגזרה:

ואב"א סופא אתאן לגיטי נשים וה"ק לא הוזכרו גיטי ממון דפסו' פי' האי לא הוזכרו לא קאי אגיטי נשים וש"ע דתיקשי לן דלפלוג וליתני בדידה אלא אירישא גיטי ממון וה"ק כל שטרי ממון העולין בערכאות שלהן כשרים דערכאות בגיטי ממון ליכא משם פסול שלא הוזכר פסול בגיטי ממון אלא בהדיוט ופסולים דקאמר אי בלא עידי מסירה פסולים לגמרי ואפילו לגבות מב"ח ואי בעידי מסורה פסולי' לגבות ממשעבדי אבל מב"ח גבי כיון דאיכא עידי מסורה דהא עידי מסורה מסהדי דהאי שטרא לאו שקרא ומי' מדין העדים החתומים בשטר גבי וב"ח ולאו משום עדותם של עדים דים אלו דאי לאו הוה ליה מזוייף מתוכו ופסול אפי' לענין ב"ח דהא אמר לעיל דלא אהני לן עידי מסורה. מעידי חתימה.

ה"ג וכן הוא בתוס' תניא אראב"י כך א"ל ר"ש לחכמי' בצידן לא נחלקו ר"ע וחכמים על כל שטרות העולים בעש"ג שאעפ"י שחותמים אין יהודי כשרים ואפי' גיטי נשים וש"ע ע"מ נחלקו בזמן שנעשו בהדיוט שר"ע מכשיר וחכמי' פוסלים בגיטי נשים וש"ע ורישא דהא מתני' הכי כל השטרות העולין בעש"ג ר"ע מכשיר ואפי' גיטי נשים וש"ע ודוקא בעידי מסרה ושמות מובהקים ולפי זה קים ליה רבי שמעון כר"ע ורבנן כרבנן משום דלא תיתי ר"ש כיחידאה אתי ראב"י למימר דלא כך היה מעשה דמעולם לא נחלקו ר"ע וחכמים על כל השטרות העולים בערכאות אעפ"י שתות' אין יהודי כשרים ואפילו גיטי נשים וש"ע בעידי מסי' ובשמות מובהקין דודאי כולהו מכפרי בהא דס"ל כר"ש ולא נחלקו אלא בזמן שנעשו בהדיוט שר"ש מכשיר אפילו בגטי נשים כו' כלומר בשמות מובהקין ועידי מסירה דר"ע לא פליג בין הדיוטות לערכאות דבשמות מובהקין מכשיר בכולן דלא חייש דאתי למסמך עליהו וחכמים פוסלי' בגטי נשים כו' כלומר אפילו בעידי מסירה ושמות מובהקין ואפשר דלאו מדינא אלא גזרה וכדפי' לעיל:

ורשב"ג מכשיר באלו במקום שאין ישר' חותם פי' בין במובהקין בין שאין מובהקין דכיון דישר'. לא חתים ולא אתי למסמך עליה בלא עידי מסורה דכ"ע ידעי דאין יהודי נינהו אבל במקום שחותם ישראל מאי לא פי' אפילו בשמות מובהקין ועידי מסורה כיון

דהדיוטות נינהו מקום שאין ישראל חותם נמי לגזו' והא קשיא היכי, משמ' דבהדיוטו' בשמות מובהקין אין פסולי' ומן הדין אלא משום גזרה דאין מובהקין ומ"ה מק' הבי כיוון דגזרי' מובהקי' אטו אין מובהקין לגזור נמי מקום שאין ישראל חותם אטו מקו' שישראל חותם חותם דאי מובהקים אינו משום גזרה אלא מדינא היכא דחזי הוא דגזרי' דמקשי הכא דלגזר אלא ש"מ כדפי' וכל זה סיוע למה שפי' למעלה ופרקי' שמא בשמא מחלף פירוש מובהקין באין מובהקין אבל אתרא באתרא לא מחלף זו היא שיטת הרב מורי' ונכון.

אמר רבא הא שטרא פרסא דמסרי ניהלי באפי סהדי ישר' מגבי' נמי ממשעבדי ואפילו בלא מסירה באפי סהדי ישר' דערכאות קלא אית להו וקושטא קאמר דלא מרעי נפשייהו וכדפי' לעיל ואי כשנעשה בהדיוטות אליבא דמאן אי אליבא דר"מ עידי מסורה מאי אהני ליה כיון דש"ע מן הדין פסול דהא ר"מ לית ליה ע"מ כלל ואי ר"א הא אמר דעידי מסירה לא מהני לן טפי מעידי חתימה דאי לא הוו מזוייף מתוכו ופסול ואי בלא עידי מסירה לא גבי מב"ח אפילו בעידי מסורה לא גבי ועוד דלר"א כיון דאיכא עידי מסורה דינא דלגבי ביה ממשעב' דהא אר"א אעפ"י שאין עליו עדים אלא שנתנו לה בפני עדים כשר וגובה מנכסים משועבדים והנכון דשטר פרסא שטר דהדיוט הוא ומן הדין שטר שנעשה בהדיוט כשר אי לאו טעמא דחיישינן לשקרא ומרעי נפשייהו וכיון דמסרי' ניהליה באפי סהדי ישראל לוה למלוה הא אודי דהאי שטר' לאו שקר הוא וכיון שכן השטר כשר לגמרי והאי דגבי לאו משום עדים אלו גבי אלא משום השעיר עצמו שהוא כשר ומקשי' והא לא ידעי למקרי האי דמקשי ואזיל כולי האי ולא משמע ליה שהשטר נעשה כדינו משום דאמר דלא גבי ביה אלא מב"ח ומש"ה משמע ליה דבשטר זה ודאי איכא פסול ומקש' ואזיל למידע מה פסול יש בה והא דאקשי' והא לא ידעי למקרי לאו דוקא דהא אמרי' דהכא לאו משום עדות אלו גבי ביה אלא מדין השטר עצמו וכיון שכן אמאי צריכי הנהו למקרי שטרא דהא לא מסהדי על מאי דאית ביה אלא על המסירה לחודה אלא משום דבעלמא אמרי' העדים צריכים לקנות את השטר שזהו כשיבא לגבות בו והיינו קושיא כלומר והיאך יגבה בו והלא אינהו לא יכירו את השטר ואהדר ליה בדידעי והא דאקשי' והא בעי' שיחזור כו' ק"ל ומאי קושיא והלא מש"ה לא מפסול שטרא אלא דאין למדין משטה אחרונה לפי שהעדים מרחיקים שטה א' מהכתב וי"ל דהיינו דוקא בשטרות שלנו שישראלים חותמים בהם אבל בשטרותי' כיון דמרחקי מרחקי טובא ב' או ג' שיטות טפי וא"נ ק"ל דאדרבא משמע שהשטר כשר לגמרי ומכלן למדין והא קי"ל דצריך שיחזור ואם אינו חוזר אין למדין משטה אחרונה ופרי' לא במהדר פי' שנזהרין

שלא להרחיק אלא שטה א וחוזרים מענינו של שטר באותה שיטה ומיהו אם אינו חוזר אין למדין מאותה שיטה דהא דאמינא דכשר בשטרות שלנו קאמינא:

א"ה ממשעבדי נמי לית ליה קלא וכיון דכן לא גבי אלא מב"ח בא ומיהו מדין השטר גובה ולא משום עידי מסורה דעדים אלו לאו אמנה שבשטר קא מסהדי אלא עידי הודאה בלבד נינהו וכדפי' ועידי השטר הוא דמשוו ליה שטרא לגבות בו מב"ח וכיון שכן אינו יכול לומר פרעתי דיכול לומר לו שטרך בידי מאי בעי דשטר מעליא הוא והא דאמ' דצריך שיחזור מענינו של שטר בשטה אחרונה י"א דוקא בשאר שטרות אבל בגט א"צ ולמדין משטה אחרונ' שהרי כותבי' בסופו כדת משה וישראל דהוא בגט במקום שריר וקים דש"ח דאמ' כיון דאיכא הכל שריר וקים תו ליכא למיחש לזיוף וה"ה לגט כיון שכותבים בסופו כדת משה וישראל ותדע לך שהרי בימי רבותינו ג"כ היו כותבים אותו בגט וכדתנן במס' ידים אמר מין גללי קובלני עליכם פרושי' שאתם כותבים מושל עם משה בגט ולא עוד אלא שאתה מקדימים מושל למטה פי' דרכן היה שהיו כותבים בשטרות בשנת כך וכך למלך פ' וה"ה בגט ומשה דהיינו כדת משה וישראל כותבין בסופו וזה אינו כלל שהרי לא מצינו בשום מקום שתקנוהו ואעפ"י שכותבים אותו זה אינו ראיה ואם כדבריהם מחק במקו' כדת משה וישראל וכשיעור כדת כו' פוסל כדאמרי' התם גבי הכל שריר וקים והנכון דאין למדין בגט משטה אחרונה כשאר שטרות ולפיכך צריך ליזהר שלא לכתוב בשיטה אחרונה שום דבר מעיקר הגט דאין למדין ממנו ונמצא הגט פסול וכן ג"כ ראוי ליזהר שלא לכתוב בשטה אחרונה ודן כי יהבי ליבי מנאי ספר תרוכין ואגרת שבוקין וגט פטורים לא כלם ולא א' מהם שהרי מן הלשונות הצריכין בגט הם ואיכא מ"ד שכל זמן שלא יכתבם שלשתם בשיטה אחרונה שהרי אינם אלא כפל לשון ובחד מניהו סגי ואין ראוי לסמוך בזה אחר שכל הלשונות אלו מצאנו כגמ' והנכון שלא לכתוב בשטה אחרו' אלא כדת משה וישראל או כדת משה וישראל וחתימה בשטה א' ובלבד שאפשר לכתוב כדת משה וישראל ראובן חייב ללוי מנה שהעדים נזהרים שלא להרחיק בשיטה א' כשיעור זה:

דף יא:

עדים החתומים על הגט ושמותיהם כו' פי' רבינו דהכא בשליח המביא גט ממ"ה ואמ' ב"נ עסקינן ואינו מכיר העדים החתומים בגט אם הם עובדי כוכבים או ישראל ושמותיהם כשמות עובדי כוכבים מי חיישי' דעובדי כוכבים נינהו א"ל לא בא לידינו אלא לוקוס ולוס והכשרנום פי' בעידי מסורה והא דלא קאמר הכי בהדיא משום דכל

גט ע"י שליח בין שצריך ליתנו בפני ב' איכא עידי מסירה וכיון דאיכא עידי מסירה ושמות מובהקין הכשיר ואע"ג דקי"ל כרבנן דפסלי בשמות מובהקין הא פרש"י לעיל דאינו מדינא ואפילו בהדיוטות דלדידהו ל"ש בין הדיוטות לערכאות לענין גיטין כלל וכיון דאפשר דישראל נינהו ואפילו נמי אי הוו עובדי כוכבים כיון דשמותיהם מובהקין מדינא כשרים בין בהדיוט בין בערכאות הכשירו וזה ראיה למ"ש לעיל דלרבנן שמות מובהקין אפילו בהדיוט כשרים מהדין דאי לא אמאי לא חייש בגט זה שמא ביד הדיוט נעשה ואי עובדי כוכבים נינהו ואעפ"י שאינן מובהקין כלוקיס ולוס כך פי' רבינו והביא ואי' לפי' מהירושלמי דאייתי בהאי מעשה דאמר התם בעון קמי' ר"י צריך שהיא מזכיר שמותן בשעת חתימה א"ל גזים לוקוס עילואי ואת אמרת אנן פי' ודאו פסול הוא ולא סמכינן עלייהו דודאי עובדי כוכבים נינהו ואפשר דהתם בירושלמי מיירי בלא עידי מסירה ומש"ה אמר דפסול ובגמר' דילן מיירי בע"מ:

א"ר כמתני' בעא מיניה כלומר גיטין הבאים ממ"ה ממקום שרוב ישראל ששם שמותיהם כשמות עובדי כוכבים ופשיט ליה ממתני' דכשרים ולפום האי ליש' בתרא הא דלוקיס ולוס להד"ם ואפשר לומר דלא מכשירינן אלא בכה"ג שרוב שמותיהן כשמות עובדי כוכבים אבל אם אין שמותיהן כשמות עובדי כוכבים אפילו בשמות מובהקין דלוקיס ולוס לא ונר' דמש"ה לא הביאה הרי"ף כההוא דלוקיס ולוס משום דקסבר דלא מכשירינן בהכי והאי מתני' ג"כ ורוב ישראל שבח"ל שמותיהם אינם כשמות עובדי כוכבים לא הביאם אע"ג דקי"ל הכי משום דעכשיו רוב ישראל שבח"ל אין שמותיהן כשמות עובדי כוכבים

ש"מ מדרבנן התופס לב"ח קנה ואפי' במקום שחב לאחרי' א"ל חי' פי' רב הונא דמוכח ממתני דהתופס לב"ח קנה קס"ד דתנו לא כאו' זכו דמו דלא ידעה לה עד דאסבר' ר"י וכיון שכן רבנן דאמר דאינו חוזר בעבד משום תופס הוא דעת רבינו דלא אמר התופס לב"ח קנה אפי' בלא חב לאחרים אלא היכא דשויא ב"ח שליח לתופס דומיא דההיא עובדא דיימר בר חשו דפרק הכותב דההיא ארבא דאמר לשלוחיה דלתפסיה ניהליה אבל היכא דלא שויא שליח אין לו רשות לתפוס ואפילו במקום שלא חב לאחרים משום דא"ל אידך לאו בעל דברים דידי את והכא אע"ג דלא שויא שליח העבד לקבל גיטו דבעי למימר דמהני היינו משום דאיכא למימר מתפיס מדעת ומדעת' דנתפס תפס הלכך עדיף משויה שליח ולי נראה דיכול לתפוס ואפילו בלא שליח משום דזכין לאדם שלא בפניו ואינו חב לנתפס בין שהוא חיוב לאידך ונ"ל להביא ראיה ע"ו מהא דמייתי' בסמוך מי שלקט את הפאה ובעי' למי' דפליג בתופס לב"ח ואע"ג דליכא שליח ולא בעל דבר

דמתפיס וא"ת שאני פאה דלית לה בעלים ואנן לא אמרינן אלא היכא דאיכא בעלים לא היא דהא בגמרא בעי לדמויי לתופס לב"ח במקום שחב לאחרים ואי במקום שלא חב דשויא שליח וכן דעת רש"י שכתב בפ"ק דב"מ לא אמרי' תופס לב"ח במקום שחב לאחרים דלא קנה אלא דלא שויא שליח אבל שויא שליח קנה אלמא דבמקום שלא חב אף דלא שויא שליח קנה דאי לא מאי בין חב ללא חב ואעפ"י שאין דבריו מחוורין בודאי במקום שחב אע"ג דשויא שליח לא קנה כדאיתא בהדיא בעובדא דההוא ארבא דפ' הכותב דא"ל רב הונא בריה דר"י ור"פ דאין לו רשות מפני שהיה חב להם אע"ג דשויא שליח מ"מ מדבריו למדנו שהוא סובר דבמקום שלא חב אע"ג דלא שויא שליח יכול לתפוס עוד כתב רבינו דתופס קנה בזכיה מועטת שכיוצא בה במסורה דלא בעי' זכיה גמורה והיינו דבההוא ארבא אמר התם מדאמר אנא קנינא לה ומר א' אנא קנינא לה משום דבעי' זכיה גמורה וזה אינו דודאי בחד גוונא מיירי למ"ד במקום שחב לאחרים קנה כעין דמ"ד במקום שלא חב ואי התם בזכיה מועטת סגי ה"ה למ"ד במקום שחב לאחרים דהיינו פלוגתא אלא מי' נ"ל דבין למר ובין למר לא קנה אלא בזכיה גמורה ויש לי ראיה מדאמר זרק טליתו עליה אל לו עליה מעבירים אותה הימינו ואם איתא אמאי מעבירין אותה הימנו וא"ת מפני שהוא כעין חב לאחרים אטו התופס לעצמו במקום שחב לאחרים מי איכא למימר דלא קנה ודאי קנה וכיון שכן אי לא בעי' זכיה גמורה לקני משום תופס דודאי מי שתופס לעצמו לא גרע מתופס לב"ח במקום שלא חב ואי לעצמו לא קנה כל שהוא זכה זכיה גמורה כ"ש אפי' תופס לאחרים במקום שלא חב שלא קנה ולפי מ"ש התופס שטר לב"ח לא קנה לא [1] תיקנו שהגבהה כנ"ל והא דאמר הכא כל האומר תנו כאומר זכו דמי ובמתנה קי"ל דתו לאו כזכו תי' ר"ת דשאני עבד דכיון דקי"ל דהמשחרר עבדו עובר בעשה אי לא דעבד ליה נייח נפשיה לא הוה משחררו וחוב הוא:

מי שלקט את הפאה ואמר כו' פרש"י דהכא באדם אחד דעלמא שמלקט פאה לעני עסקינן ולא דב"ה גופיה דהא אח' דטעמיה דר"א דאמר זכה לו משום מגו דוכי לנפשיה ואי ב"ה אפ' עבד אין יכול לזכות בפאה שלו דהא אמ' דלא תלקט להזהיר העני על שלו ואיכא מ"ד דזה אינו דאפילו הב"ה גופיה עסקינן דהא אמ' דטעמא דר"א משום דאית ליה תרי מגו דמפקר להו לנכסי' ומגו דזכי לנפשיה ודב"ה גופיה אי מפקר להו לנכסיה ודאי חזו ליה ומי' י"ל דע"כ אית לן למימר דלאו דב"ה גופיה עסקינן דהא התם בב"מ אמר עלה דהא לחד ליש' דמעני לעני מחלוקת משום דחד מגו אמרי' תרי מגו לא אמרינן ואי דב"ה גופיה אכתי איכא תרי מיגו דהא אינו יכול לזכו' בפאתו ואפילו הוא עני

ואכתי אצטרוכי' לטעמא דמגו דאי בעי מפקר ליה לאותו שדה ומגו דזכי לנפשיה אלא ש"מ ודאי דבאדם א' דעלמא עסקינן וכדפירי' ומי' לפי מ"ש בירוש' אפי' בב"ה גופיה אפשר לפ' דהתם פי' דכי אמר מגו דזכי לנפשיה היינו מתוך שהוא זוכה במתני' ענייי' זוכה לעניים אף בפאה זו אע"פ שאינו יכול לזכות בפאה זו דהא שלו והתורה הזהירתו על שלו.

דף יב.

המקדיש ידי עבדו אותו עבד לוה ואוכל ועושה ופורע פי', מדקאמר לוה ואוכל משמע דאינו יכול לזון ממעשה ידיו לפי שהן הקדש אלא ע"י הלואה שפורע לבסוף דפחות פחות מש"פ וא"ת כיון דס"ד דיכול הרב לומר לעבד עשה עמי כו' לימא ליה הקדש ה"נ וי"ל דפשיטא לן דהקדש גופיה ניחא ליה כי היכי דלא לימות עבדו אבל במסקנא דאסיקנא דמעלה לו מזונות ולוה ואוכל להעדפה ק' ליה ואסיקנא דאפ"ה ניחא ליה דלישבח עבדו בפחות פתות מש"פ וק"ל דהא תנן בכריתות דצירף את המעלה לזמן מרובה ורש"י פי' התם הוא בשכרו חל עליו הקדש אבל הכא לחול הקדש לכתחלה אינו חל בפחות מש"פ וזה אינו דא"כ כי מנינן התם בהזהב ה' פרוטות הן לעני האי נמי ולתני שש אלא י"ל דשאני הכא דהאי גברא מעשה ידיו הוא דהקדיש ואין במשמע לשון זה פחות מש"פ אבל בודאי דמקדיש בפחות פחו' מש"פ קדוש דהקדש חל אפילו על פחות מש"פ

דף יג.

דאי שקיל ד' זוזי מישראל ופסיק ליה וק"ל ומשום דרביה יכול לשחררו מ"ה אמר לרבנן דלאו חובה הוא לו י"ל דודאי לכ"ע זכות הוא לעבד כשיוצא לחירות אלא דחובה נמי איכא שפוסלו מן התרומה ומשום האי חובה דאית ביה הוא דאמר ר"מ דא"ל שלא בפניו אבל רבנן סברי דלהאי חובה ליכא למיחש כיון דזכות הוא לו כשיוצא לחירות ואיכא נמי האי טעמא דאי בעי רבו פסיל ל מתני' האומר תנו גט לאשתי ושטר שחרור לעבדי גרסינן ול"פג זה דאם איתא היכי אמר דבשטר שחרור שלא יתננו לאחר מיתה דהא זכה בו העבד מחיים ויצא לחירות דהא אמרי' דהאומ' תנו כאומר זכו לחזרה לא מצי למהדר ביה רביה אבל עבדו לא נפיק לחי' עד דמטא גיטא לידיה ואשכחי' זכיה כה"ג כדאמ' לקמ' הולך מנ' לפ' שאני חייב לו א"ר חייא חייב באחריות ואם בא לחזור אינו חוזר ומי' נראה דדוקא ברישא הוא דגר' זה אבל לא בסיפא גבי תנו מנה לפ' דאי גרסי' ליה

ל"ל לרב"ש לומר והוא שצבורין פשי' דבצבורין הוא דהא זו קאמר ואי לאשמעי' דבלא צבורין לא קנה הכי הל"ל אר"י ב"ש ואם אין צבורין לא קנה ועוד מאי האי דמקשי' והא לא משך שהרי משך וא"ת שלא קנה מפני שלא הגיע לידו אע"ג דאמר תנו הכי ה"ל לאקשויי והא לא הגיע לידו ומי' ק' עליה דהא אשכחן דעבדא נפק לחירות קודם דמטא גיטא לידו דאמ' לקמן האומ' עשיתי פ' עבד ב"ח והוא אומר לא עשני חיישינן שמא זיכה לו ע"י אחר י"ל לפי דברי ר"ת דהא ל"ק דדוקא בתנו אע"ג דהוי כזכי הוא דאמר דאינו יוצא לחירות עד דמטי גיטא לידיה דלא הוי כזכי אלא לענין שאינו יכול לחזור בו אבל בזכו מודה רבינו דנפיק לחירות ולא צריך דמטי גיטא לידיה אלא אי ק' הא ק' דהא מקשה לעיל בגמרא גבי ג' דברים שוו גיטי נשים לש"ע ותו ליכא והאיכא האומר תנו גט לאשתי כו' לא יתנו כו' ופריך דמילתא דל תא בשטרות קתני מילתא דאיתא בשטרות לא קת' וההיא איתא בשטרות כדאמר ש"מ שאמר כתבו ותנו ק' לפלוני ומת אין כותבין לו ואי דגרסינן זה היכי איתא בשטרות אטו ש"מ שעושה שטר חוב לאחר ואמר תנהו לו הוא וכל שעבודא דאית ביה מי איכא למי' דלא יהבי' ליה משום דלא זכה הא לא אפשר דדברי ש"מ ככתובים וכו' ובשאר שטר לא אמר הכי אלא משום דלא אכתיבא שטרא מזה ודאי מוכיח דל"ג זה ועוד ראיה דל"ג זה מדאמרינן בגמ' ורב זביד מ"ט לא אמר כר"פ א"ל מתוקמ' מתני' בש"מ מדקתני האומר תנו גט לאשתו כו' ומת כו' טעמא דמת הא מחיים נותנין טעמא דאמר תנו הא לא אמר תנו אין נותנין וש"מ אע"ג דלא אמר תנו כלומר אלא כתבו נותנין מחיים וא"כ במתני' בש"מ אמאי קתני תנו לרבותא דקמ' דאע"ג דאמר תנו שטר שיחרור זה לעבדי לא יצא לחירות כיון דלא מטא גיטא לידא אבל לדידן דאמר דל"ג זה תנו לאו לרבותא הוא ושפיר קמייתי ראיה דמתני' לא מתוקמא בש"מ אלא העיקר כ"ש דל"ג זה דאם איתא דגרסינן זה עבדא נפיק לחירות מיד וכיון דקיי"ל דתנו כאומר זכו ל"ש לן בין זכו לתנו כלל וכן עיקר

גמרא והא לא משך האי דאמר והא לא משך לאו דוקא דמעות אין נקנין א במשיכ' אלא בהגבהה דכל דאפשר בהגבהה בהגבהה אין במשיכה לא אלא דאורחא דתלמודא דשלא במקומ' לא דייק ונקיט משיכה משום דשייכא במילי טובא והכי נקיט בכל מקום דהא גבי מלוה בשטר נמי נקוט לה הכי רב זביד אמר לעולם בבריא וכדרב הונא אמר רב כו' והק' ר"ת כיון דמת ל"ל משום מעמד ג' ת"ל דמצוה לקיים דברי המת דאפי' בבריא שמת אמר מלד"ה כדאיתא לקמן בשילהי פירקין ואפי' באין ציבורין ועוד מתנה במקצת דבעי' קנין ת"ל משום מלד"ה וכדאיתא לקמן ותי' הוא ז"ל דלא אמרינן מלד"ה אלא במוציא מרשותו ומניחו ברשות אחרים כההיא דמשלם מעות לבתו ובההיא דתני שקל לבני

בשבת וגבי הולך ק' לפ' לקמן מפני שהק' ביד אחר איכא מ"ד מלד"ה ואע"ג דאמר פ' שפחתו עשתה לי קורת רוח יעשו לה קורת רוח כופין את היורשים משום מלד"ה תירץ ז"ל דשאני התם דזכו בה מן השמים ועדיפא ממוציא דבר מרשותו ומניחו ברשות אחרים וכיון דכן מתני' ל"ק דלמאן דמוקי מתני' שלא במעמד ג' מצוה כו' ליכא דהאי אין המעות ברשות אחרים ולמאן דמוקי לה במ"ג ניחא ליה לאוקמתא משום דינא ולא מצי הדר ביה מלאוקמ' משום מלד"ה דמצי הדר ביה ר"ת ואינו נכון דהא אשכחן מצוה כו' בדבר שאינו ביד אחרים ואשכחן נמי בדבר שהוא ביד אחרים דלא אמרינן מצוה כו' ממעשה דאיסור גיורא דאמר רבא אי במ"ג לא אתינא ות"ל שהוא מחוייב לתת המעות לרב מרי משום מצוה כו' ואשכחן בדבר שאינו ביד אחרים מצוה כו' בתוס' דב"ב דגרסינן התם האומר נתתי שדה פ' לפ' נתתי' לו תהא שלו כו' לא אמר כלום פי' בש"מ עסקינן שבא מעכשיו ליתן שדה זו בלשון זה לא אמר כלום שאון במשמע לשון זה שעכשיו נותן אלא שכבר נתן וג"כ אינה הודאה שכבר נתנה לו שעכשיו הוא בא ליתנה לו מש"ה לא אמר כלום יטול פ' בנכסי ה"ז מתנה תנתן לו ר"א מתנה וחכ"א לא זכה וכופין את היורשין לקיים ד"ה והא הכא שלא הוציא דבר מרשותו ואמר מצוה כו' לפיכך עיקר דברים אלו כמ"ש רבינו דלא אמרינן מצוה כו' אלא כשיש ג' דברים שמצוה לאחרים לעשות כלומר שאינו רוצה לעשות מעצמו ושקבלו אותן אחרים הדבר על עצמן או ששתקו ושיהא ספק בידם לעשות כגון שהדבר ברשותן ובהכי מתרצן כולהו שמעתת' ההיא דתני שקל לבני בשבת לאחרים מצוה והם קבלו עליהם וההוא דהמשליש מעות לבתו לשליש מצוה וכ"נ ההיא דהולך ק' לפלוני והיינו טעמא דבההוא דאיסור גיורא לא היה ביה משום מצוה כו' משום דרבא לא קבל עליו והא דאמר בתוס' תנתן כו' וכופין את היורשין ק' מצוה לאחרים שיעשו ולישנא דתנתן לו הכי משמע והיינו דחכ"א דכי זכה מן הדין אלא משום מצוה ור"פ דתנתן מחמתו משמע ומשום הכי וכה מהדין: וראיה לזה מהירושלמי דלא אמר מצוה אא"כ מצוה לאחרי התם האומר טבי עבדי עשיתי אותו בשח ה"ז זכה ר"ח וכולן בשטר דבשטר אפי' עשיתי שהוא לשון עבד מהני יעשה ב"ח זכה וחכ"א לא זכה וכופין את היורשים א"ר זעירא בסתם הם חולק (עיין בהר"ן ז"ל קיימין אם באומר שחררו והנה למדנו שבכל מתנה שאו נותן מחמת עצמו כגון שאמר אני נותן לפ' כך אין בו משום מצוה והיינו דאמר אם באומר כתבו ותנו אפי' רבנן מודו דמחמת עצמו קאמר ולא זכה ומצוה לקיים כו' שהרי צוה הדבר לאחרים וכשקבל עליהם וכדפרי' אלא כי פליגי באומר תנו דר' משמע ליה דהאי לישנא דשיחרור אינו ציווי לאחרים אלא מחמת עצמו הוא משחרר אבל בענין אחר, ודאי האי לישנא משמע מחמתי' ומשמע נמי

שמצוה לאחרים והיכא דלא מהני משום מצוה כו' שבכלל לשון זה יש ציווי לאחרים והכי משמע לקמן בשלהי פרקי' בפלוגתא דרבנן ור"י הנשיא בההוא ברייתא אבל הכא בשחרור כיון שאפי' בידוע שעושה מחמת עצמו צריך ללשון זה שצריך שיאמר כתבו ותנו בכי הא פליג ר' עלייהו דרבנן ס' דכאומר שיחרור דמי שזה הדבר מצוה לאחרים ובכלל לשון זה יש צוואה לאחרים מחמת אותן אחרים והאי דאייתי' ראיה לסמן חכמים לר"א דש"מ מקנה באמירה מאמן של בנו רוכל שאמר תנתן לבתו וקיימו חכמים את דבריה ואיהו אהדר להו בני רוכל מקברם אמם ולא א"ל בסתם משום מצוה לקיים ד"ה בס' דרבנן דפליגי עליה דר"י הנשיא לקמ' א"נ דס"ל דתנתן מחמת' משמע וכסברא דר' בתוס' וא"ת לפום מאי דכתוב' הדרא קושיא לדוכתין מתני' אמאי לא אתי עליה משום מלד"ה דהרי הוא מצוה לאחרים שיעשו וי"ל דאה"נ דבכי הא דמתני' איכא מלד"ה ומי' לא אתי ליה מהאי טעמא משום דלא משמע להו דמתני' בהכי איירי דא"כ אמאי ניידי משחרור אפי' בשחרור משכח דאיכא משום מלד"ה ולפלוג בדידה אלא ודאי מתני' לאו בהכי מיירי אלא דיני דיני קת' ורישא דינא קתני וסיפא דינא קתני וזה נכון מפי' רבינו וקרובים דברים אלו להיות שוים למכ"ש הרמב"ן בענין זה.

מנה סתם אין נותנין חיישינן שמא ס' קבור קאמר פי' משום דקסבר דהאומר מנה מנה ממש משמע וכיון שכן חיישינן שמא ק' קבור שהיה לו קאמר והלכתא למנה קבור לא חיישינן פי' רבינו דדוקא למנה קבור לא חייש נן אבל לעולם מנה ממש משמע והאי סברא לא אדחייא והיכא דאיתי' בעיניה מנה קאמר וכיון שכן ש"מ שהאומר תנו מנה לפ' מנכסי ויש לו מנה אותו מנה הוא שלו ואם נאבד אפסידו שאין שאר נכסיו אחראין לו ואפי' אם יש לו מנים הרבה כל א' וא' בפני עצמו ונאבד א' מהם מראהו אבוד ואע"ג דאמ' מנכסי אינו ליפו' כחו שהרי הוא זה כמי שאמר משלו אבל לקמן דאמר מחמרא ליפות כחו התם משום דמיחד לו דבר ותלי זוזא בחמרא וכיון שכן ליפות כחו הוא דאמר וה"ה אם. אמר מנה בנכסי אבל היכא מנה האי לישנא לאו כלום הוא ואם נאבד נאבד לו וה"ה נמי אם יש לו נ' ונאבדו שאותן נ' נאבדו לו ועל הנ' האחרים כל נכסיו אחראין ומי' היכא דלית לוה מנה ל"ש אמר מנכסי ל"ש אמר בנכסי כל נכסיו משועבדים דע"כ לא אמ' דהאי לגריעותא אלא היכא דאמר שור בשורי או בית בביתי דכיון דלא תלי להו במלתא אחריתי אלא או בבתים או בשוורים הבית הזה גבי מכר הוי לגריעותא משום דידו על התחתונה והתם אמר דמראהו גרוע ול"ש אמר משורי או בשורי לעולם נותן לו הגרוע והכי מוכח במנחות דהאי לישנא אינו ליפות כחו אלא כשתולה דבר א' בדבר א' וכדפירישית וה"ה דאם אמר מנה עשירי דליפות כחו א"ל שהרי תולה מנה בשוורי'

כדאמ' גבי חמרא אבל אם אמר מנה דמי חמרא במנה הא' היוצא מן היין זכה ואם נאבד לו נאבד והיכא דאמר ק' מדמי חמרא הרי לא תלה דבר א' בדבר א' שהרי הכל דמים וכיון שכן זה לא זכה עד שנמכר כל היין ועשאו שותף ואם נאבד מדמי היין הפסידו לפי החשבון וכן בכל דבר הנכלל חולקין ההפסד לפי הפסד כגון האומר מנה מנכסי דאמר היכא דיש לו מנה ממש קאמר ואם יש לו ת"ק זוז במקום א' ונאבד מהם ק' זוז בהא כיון דאין המנה מניין במקום א' א"א לומר שמא ממנה זו הנאבד קאמר שהרי אינו מצוי במקום א' ואפילו הנותן עצמו לא היה יכול לומר מאותו מנה קאמר ואם כן הרי הם כשותפין ולא הפסיד אלא לפי חשבון והכי תניא בתוס' דמ' ב"מ ב' שהטילו לכיס זה ק' וזה ר' ונגנב מהו ונאבד חולקין לפי חשבון ומי' במנחות מוכח דיש הפרש בין בית בביתי לבית סתם דבביתי מראהו נפול או עליה והיכא דאמ' בת סתם יש לו לתת בית בנוי ואינו יכול להראות לו עליה והיינו דהמוכר חטים לחברו והוא משמנה נותן לו מתשע ודוקא במוכר חטים סתם אבל אם אמר י' כורין חטים מחיטי אני מוכר לך והיו לו י' כורי חטין במקום אחד ונשרפו מראהו שרופים ואם היו נכללים ונגנב מהם חולקים לפי חשבון כך שמעתי מפי רבינו נר"ו:

אמר רבה מסתברא מלתיה דרב בפקדון וקשה בפקדון ל"ל מנ' תיפוק ליה דהא קי"ל דברשות הלה המופקדים אצלו כיון שקבל עליו קנה ליקח ותירץ הוא דהיינו דאיכא בינייהו דהתם לא קני אלא ברצונו הבא במ"ג קני אפילו בע"כ ויש מביאין ראיה לזה ממעשה דאיסור גיורא דאמר רבא דאי שלח לי לא אמינא משמ' דאי אתא מקני לאו בע"כ דאי לא קנה הל"ל אי אמר לי לא קבילנא והרב הביא ראיה מהא דאמית' דאמר דאמר נעשה כמי שא"ל בשעת מתן מעות כו' וכיון דקס"ד דמהאי טעמא היא ודאי אפילו בע"כ משתעבד וזה אינו נכון דהיאך אפשר דמלוה ע"פ שהוא אינו יכול להקנות ואין לו הקנאה מחמת המלוה לא באגב ולא בחליפין שיהא יכול להקנות' בדבור בעלמא אלא ודאי מ"ג אינו אלא ברצונו דהקנאה דלוה הוא דמשתעבד נפשיה ומה שהביא ראיה רבינו מאמית' תיקשי ליה מדרב אשי דאמ' בההיא הנאה כו' גמר ומשעבד נפשיה אלמא דמשום שעבוד דלוה הוא וכיון דכן לא סגי אלא ברצונו וההיא דאמימ' ל"ק דה"נ קאמ' נעשה כמי שאמ' בשפת מתן מעות משתעבדנא מדעתי וההיא דרבה אינה ראיה דרבא עדיפא מניה קאמר דהיאך יאמר שאם ילך ויאמר לו שיתן נכסיו לרב מרי שלא יעשה ומש"ה אמר דאי שלח ליה לא אזיל ומה שהק' ר"ת מההי' דברשות הלה המופקדי' אצלו ל"ק חדא דמ"ג אפי' במתנה היא ובמתנה. קי"ל דחן לאו כזכי ואפי"ה במ"ג זכי ועוד דההיא דהתם בחצר המשתמרת או אפי' ברשות שאינו שלו קני מדין מ"ג וזה הפי' הוא

נכון מפי רבינו ולפי"ז שכתבנו י"ל דבמ"ג ליתא לדשמואל דאמר המוכר ש"ח לחבירו וחזר ומחלו מחול דהכא כיון דלוה הוא ששעבד נפשיה עכשיו שוב אין המלוה יכול למחול דמכדי טעמ' דיכול למחול הוא דכיון דמכירת שטרות דאוריית' וכדמוכח בההיא דב"מ באלו דברים שאון להם אונאה וחדא מנייהו מכירת שטרות וכמו שדקדק משם ר"ת ואינו אלא משום דאמר דתרי שעבודי אית ליה למלוה על הלוה שעבו' הגוף ושעבוד נכסי' שעבוד הגוף עיקר דשעבוד נכסי' אינו אלא מדין ערב וכדאמ' נכסוהי דבר כו' וכי מזבין אניש לא מזבין אלא שעבוד נכסים דשיעבוד לאו בר מכירה הוא דבשלמ' שעבוד שיש למלוה בנכסים יכול למכור שהרי יש לו זכיה בהם שיכול לתופש' משא"כ בשעבו' הגוף ומטעם זה כי חזר המלוה ומחל ללוה נפק' שעבוד הגוף וכיון שנפקע שעבוד הגוף נפקע שעבוד הנכסים כיון שאינו אלא מדין ערב אבל עכשיו שאמר שהלוה משתעבד עצמו לזה שהמחוהו אצלו שוב אין המלוה יכול למחול דהרי זה נשתעבד לזה שהמחוהו אטו אם זקפן עליו במלוה ישתעבד עצמו בשטר לזה שהמחוהו אצלו מי איכא למי' דמחמתו של מלוה מהניא ליה והא נמי להא דמיא שהרי נשתעבד לו וכדפרישי' וזה מבואר ויש ראיה ג"כ לזה דבמ"ג אינו יכול למחול מההיא דקדושי' דפ' האיש מקדש דגרסינן התם התקדשי לי בש"ח או במלוה שיש לי אצל אחרים דר"מ אמר מקודשת וחכ"א אינה מקודשת ואמר עלה בש"ח במאי פליגי כדשמואל דאמר שמואל המוכר ש"ח לחבירו וחזר ומחלו מחול מ"ד מקודש לית ליה דשמואל ומ"ד מקודשת סבר סמכא דעתא ומ"ד אינה מקודשת סבר אי לא סמכה דעתא ואמר במלוה ע"פ במאי פליגי בדר"ה א"ר מנה לי בידך תנהו לפ' אם היה כמ"ג קנה מ"ד מקוד' סבר כי אמר רב בפקדון אבל במלוה לא ואי איתא דבמ"ג יכול למחול אמאי משני פלוגתא בהאי דרב כיון דקי"ל כותיה לימא דכ"ע אית להו דר"ה וכדשמואל פליגי וכדאמר ברישא וכ"ת דהא לאו ראיה היא דתרי לאשמועי' פלוגת' כדשמואל למה לי הא לאו קושי' היא דמבבא דסיפ' שמעי' טפי דכ"ע אית להו דר"ה דבמ"ג קנה אפי' במלו' וכדכתיב ויש לדחות דמההיא ליכא ראיה דהא דאוקמי בהכי משום דבעא למעבד פרוק' דשויא לכולהו פירוקי ושם נאריך בזה בס"ד ואי ק"ל הא דאמר בב"ק העבד והאשה פגיעתן רעה הם שחבלו באחרים פטורים ואחרים שחבלו בהם חייבים ואפי' חבלה בבעלה פטורה ופרכי' תזבין כתובתה בטובת הנאה ופרקי' כל לגבי בעלה ודאי מחלה כו' ואם איתי' דבמ"ג אינו יכול למחול תזבין כתובת' במ"ג והא ל"ק דכיון דמ"ג אינו אלא מרצונו הא לא אפשר דבבעל לא עביד וא"ת התינח בשחבל באחרים חבלה בבעלה מא"ל דודאי בעל כדי ליפרע ממנה ישתעבד ללוקח ברצונו וי"ל דהא ל"ק דאה"נ דאפש' בהכי מיהו גמ' לא איירי אלא בדבר

שב"ד יכולין לעשות וזה אינו בידם אלא ביד הבעל ותדע דאי לא תימא הכי לישתע' בעל ללוקח ולכתוב ליה שט' דתו ליכא למיחש למחילה אלא ש"מ כדפרישית ואי ק' הא דאמר בפ"ק דב"מ מצא שובר בזמן שהאשה מודה יחזור לבעל והוינן ואמאי וליחוש שמא זבנא לכתובת' בטובת הנאה ואזיל בעל ומפיק לשובר ואתי למטרף לקוחות שלא כדין ש"מ אית' לשמו' כו' כלומר ומתוך שיכולה למחול מהמני' ליה דשובר זה מיד הבעל נפל ולאו משום מגו אלא כלומר בכלל דבריה שהיא אומר' החזירו לי השוב' בכלל לשון זה שהוא אומר עכשיו יש מחילה דאי משום מגו ודאי לא דהא מנו ריע דטפי עדיף ליה למימר שכבר נפרעה ומה שמכרה מט' היא ואין להחזיר אלא מה שקבלה מהלקוחות למחול לבעלה ושתהא חייבת שלקוחות כל כתובת' או מה שהוא שוה היום אלא ודאי כדפרישית דבכלל דבריה יש מחילה ואם איתא דבמ"ג: אינו יכול למחול ליחוש דילמא זבנא כתובתה במ"ג וי"ל דהא ל"ק חדא דאם איתא דזבנא במ"ג מדעתו של בעל היה דלא אפשר בלא"ה וכדפרי' וכיון דכן אפי' מפיק לשובר לא מהני ליה שהרי שובר הוא את השובר כשנשתעבד ללוקח זה והודה שלא נפרעה הכתובה וכיון דכן שוב אינו יכול לו' פרעתי דבשום מגו אין אדם יכול לסתור הודאתו וא"ת אכתי לא חיישינן שמא היה כתוב בכתובתה משתעבדנא לך ולכל דאתי מחמתך דשוב אינה יכולה למחול וכדאמר גבי מ"ג שהרי הבעל ישתעבד עצמו וגופו הבא מכחה וי"ל דאע"ג דנפל ואיתרע לא חיישינן להא שלא היה דרכם לכתוב כן בשטרותיהם א"ו דהעיקר כמ"ש דבמ"ג אינו יכול למחול וההי"נ כל שטר שכתוב בו משתעבדנא לך ולכל דאתי מחמתך דלא מהני מחילה וכ"כ הראב"ד וכתב רבינו דהאי דינא דמ"ג אינו אלא בדבר שגופו ממון אבל בדבר שאין גופו ממון לא לפי' האומר לחבירו שטר שיש לי בידך תנהו לפ' במ"ג לא קנה דהא אין גופו ממון ואותיות אין נקנית אלא בכתיבה ומסירה וכבר ברור הוא ג"כ דמ"ג אינו ע"י שליח דתדוק הוא ואין לך בו אלא חדושו וראי' מההיא דרבא דאמר דאי שלח לי לא אתינא ואי איתא דע"ז שליח הוא אי לא אתי שלח ליה ע"י שליח ומאי האי דאמר אי שלח לי לא אתי' אכתי הל"ל ואי שלח לי לא מקבלנא אלא ש"מ כדפרישית. ומיהו. אע"ג דאמר דבמ"ג קנה זה דממחה אינו פטור מן המלוה אא"כ פטרו בהדיא ורצה רזה גובה רצה. מזה גובה כן נוטה דעת ר"ת וכן נוטה דעת רבינו האיי גאון ואין כן דעת הרי"ף והא דאמר אמימר נעשה כמו שאומר לו בשעת מתן מעות משתעבד לך וכו' פי' ובכסף זה נשתעבד ואפשר דלא חל שיעבוד עליה אלא מאותה שעה שהמחותו אצלו ואילך ואע"ג דנאכלו המעות הא אשכחן נמי בקידושין כה"ג דאמר התם האומר לאשה התקדשי לי בכסף זה לאחר ל' יום אעפ"י שנתאכלו המעות מקודשת וטעמא דכיון דאית ליה שעבוד עליה

דאתת הרי אנו רואין כאלו המעות בעין ודוקא בכסף הוא דאמר הכי אבל לא בקנין אחר ומי' דוסא כשהאשה הזאת ראוי' בשעת נתינת המעות להתקדש נו כגון שהיא גדולה אבל אם היא קטנה בשעת נתינת המעות ואח"כ גדלה ושאכלו המעות בכי הא ודאי אינה מקודשת והיינו דמקשה הכא לאמימר מר קנה ומי' לפי טעם זה אם רצה לחזור אינו יכול לחזור בו דהכי אמר התם גבי אשה וא"נ אפשר לומר והוא הנכון דמשעת המחאה חל שעבוד עליה דאגלאי מילתא בשעת המחאה שלזה נשתעבד ומי' לא שייך הכא דין ברירה אלא בדבר שא"א לחול אלא במקום א' או באיש א' אבל אינו ידוע איזהו דהתם אמר דהוברר הדבר למפרע שזה היה ובאותה דכתב גט למי שתבא בפתח תחלה אבל הכא אינו ששעבודו של זה אינו לאדם א' אלא לכל מי שירצה זה ואפשר שיהא משועבד לכל העולם בזה אחר זה ובכי זה לא שייך ברורה

דף יד.

ואידך דאר"י אתי שפיר הכותב כל נכסיו כו' ודוקא כל נכסיו ודוקא בכתובה אבל לא בקנין אחר ודוקא שלא יאריך לשונו לומר הריני נותן לך כל מה שיש לי מתנה גמורה או כיוצא בזה דבכי הא ודאי קנה מפי רבינו באפי' קאמינא דלא הדרנא בו מהא שמעינן דתן במתנה לאו כזכי דמי:

הנהו גינאי דעביד חושבנא עד וכל קנין בטעות חוזר כתב הרי"ף דה"מ דאיכא עדים דקמייהו עביד חושבנא א"נ דאודי חד לחבריה דטעותא איכא בחושבנא הא לאו הכי לא מהימן ואיכא דמקשי ל"ל עדים אפילו בלא עדים נמי יהא נאמן במגו דיכל לומר להד"ם ויש מי שתי' דלא מהימן משום מגו דה"ל מגו במקום עדים או במגו במקום חזקה דאי לא דדייק טפי מעיקרא לא הוה משתעבד נפשיה למאריה ארעא וכאותה דאמר גבי האומר לבניו תנו מנה לפלוני שאני חייב לו ואמ' היתומים חזר ואמר לנו אבא פרעתי אין נאמנים דש"מ מידק דייק טפי ואע"ג דהתם נמי איכא ול"נ דשאני התם דש"מ דייק טפי אבל הכא זימנין דטעו אנשי בחושבנייהו ואפשר דכל היכא דאיכא מיגו דאמר לסתור הודאתו ומי' אפשר דהאי דכתב רבינו דאיכא סהדי לאו דווקא אלא ה"ה היכא דאיכא מגו דלא למי' אלא דטעותו מחמת עצמו לאו כלום הוא אע"ג שדבר מצוי הוא שאדם טועה בחשבון והא דכתב נמי א"נ דאודי ליה חבריה י"ל דוקא כשהודה כן מרי ארעא דכיון שהוא יודע שלא הוה חייב לו כלום אף הוא אינו רשאי ליטלם ממנו דאיהו לא נשתעבד לו אלא משום דהוה סבור דפס אינהו זוזי גביה אבל כיון שנודע שלא היו גביה ומאריה ארעא מודה בזה נמצא שקנין בטעות היה וחוזר ומרי ארעא חוזר וגובה מגינאה

היכא שלא פטרו וכדכתיב אבל היכא דאודי ליה גינאה חבריה בכי הא אינו נפטר ממרי ארעא ומ"א נוטל ממנו ואע"ג דאיכא ע"א שמעיד שאינו חייב לו כלום אם יכול לישבע היה נשבע אבל כיון שאינו יכול לישבע אינו נפטר בשבועה ע"א מעיד שהיא פרוע' תקנה היא והיכא דאפשר עבדי' לה והיכא דלא אפשר לא מפסיד בהכי ומ"ש דהיכא דאודי ליה מרי ארעא שנפטר ממרי ארעא מ"מ מגינאה חבריה אינו נפטר היכא דליכא מיגו שהרי כבר הודה שהוא חייב לו ואע"ג דמרי ארעא מעיד שאינו חייב לו כלום ה"ל נ"ט ויטול הלה בשבועה דהא יכול לישבע דלא תימא דגינאה נמי מיפטר מחבריה כיון שנשתעבד במצות חברן למרי ארעא משום דאינו במשמ' שיפטר ממנו אלא כל היכא דמרי ארעא אינו חוזר וגובה ממנו אבל היכא דחוזר וגובה ממנו אף הוא חוזר וגובה מגינאה חבריה שלא יאכל וחדו מפי רבינו נר"ו:

הולך ק' לפ' שאני חייב לו אר"ח חייב באחריותו שהרי לא עשאו אידך שליח דלעולם לא מיפטר מיניה עד שנעשה המלוה שליח בעדים כדאיתא בב"ק פרק הגוזל או שיאמר שלח לי מי שתרצה ושמואל אמר מתוך שהוא חיוב באחריתו כו' ואי קשיא והיאך חוזר. והרי תוס' לב"ח הוא במקום שחב לאחרים וקי"ל דקני י"ל דשאני הכא דאידך לא עשאו שליח ואנן שליח בעי' וכדכתיב לעיל ועוד דלא אמר דתופס לב"ח קנה אלא כשמכוין לתפוס אבל הכא חבירו הוא שמתפיסו וכיון דהולך לאו כזכי הרי הוא כאלו א"ל והיו בידך מעות אלו בשבילי ואע"ג דגבי עבד בעי' למי' לעיל מעיקרא קודם דהוה קס"ד דתנו כזכו דהוי תופס לב"ח ולא יהא יכול לחזור בו התם שאני דכיון דיש הפסד לעבד בחזרתו אף זה היה מתכוין לתפוס בשבילו:

לא דכ"ע הולך כזכי ופירש"י דכ"ע היכא דליכא אחריות כגון במתנה הולך כזכי בהא אזיל ליה מגו דשמואל ואינו מחוור דהא לקמן בשמעתין אמר דבמתנה לכ"ע הולך לאו כזכו דמי וה"נ אמרינן לקמן בפ' התקבל שליח מתנה בשליח הגט לומר דהולך לאו כזכי והכי איתא בהדיא בירושלמי האומר לחבירו תן ק' זה לפ' שאני חייב לו הולך מנה זה פקדון שיש בידי אם רצה לחזור לא יחזור וחייב באחריותו עד שיקבל אותו האיש את שלו [2] א"ר אלעאי המעשה בחובתו תן ק' זה לפ' תן שטר מתנה זו לפ' הילך שטר מתנה זו לפ' אם רצה לחזור יחזור אלמא דהולך במתנה לאו כזכי כו' ש"מ דתן המתנה לאו כזכי דמי וכן מוכח לעיל דמההיא דקאי גבך וכדכתיבנא לעיל אלא הכא ה"פ דכ"ע גבי חוב היכא דאינו חייב באחריותו כגון דאמר שלח לי ביד פ' הולך כזכי ואם בא לחזור אינו חוזר פקדון לימא ליה אין רצוני כו' פי' כיון דמפקיד יכול לומר כן אף הוא נמי מצי למיהדר ביה דאנן סהדי דלא ניחא ליה לאידך בהני וחוב הוא לו ואין חבין לאדם שלא

בפניו ואהדר ליה ר' זירא כשהוחזק כפרן וכיון שכן ניחא ליה וזכות הוא לו ומש"ה אינו יכול לחזור בו ואפילו בפקדון וכלהו רבוותא ז"ל פסקו כרב דהא תניא כוותי' וכן במלוה ואפילו דלא הוחזק כפרן ובפקדון כשהוחזק כפרן הולך ותן כזכי וחייב באחריותו ואם בא לחזור אינו חוזר ומיהו רבינו נר"ו אמר דמהכא ליכא ראיה למיפסק כוותיה דרב דהאי ברייתא לאו תיובתא דשמואל היא אחר דאוקימנא לה כשהוחזק כפרן דשמואל נמי מוקי לה כולה בין במלוה בין בפקדון כשהוחזק כפרן והוחזק כפרן אפי' שמואל מודה דאם בא לחזור אינו חוזר וכי אקשי' פקדון לתרוצי לשמואל הוא דאקשי' הכי לומר דודאי ברייתא לאו כפשוטה וכיון דאוקימ' לה בהכי הוא הדין דשמואל מוקי לה בהכי וכדפרי' וכיון שכן קי"ל כשמואל דהלכתא כותיה כדיניה ואם בא לחזור חוזר רב ששת ה"ל אשרתא דסרבלא במחוזא לסוף אשמיט להו פי' מפני שלא רצה להחזירם להם או משום ס"ל כרב או משום דהוחזקו כפרני' וכדשמואל וכדפי' והיינו טעמא דר' דוסתאי בר' ינאי ור' יוסי בר כפר באידך עובדא משום דהוחזקו כפרנים ואפילו לרב אצטרכינן בהכי דהא פקדון הוא ותו לא מידי:

דף טו.

פרק שני

המביא תניין אי מההיא ה"א צריך ואי לא אמר כשר דהא מדינא לא צריך למ"ד משום קיום משום דבדין הוא דקיום שטרות לא לבעי ולמ"ד משום לשמה הא אמר דסתם ספרי דדייני מגמר גמיר' וכיון שכן ה"א דאי לא אמר כשר קמ"ל דאי לא אמר פסול:

אילימא חצי א' והא אר"א אפי' לא כתב אלא שטה אחד הצריכה לשמה שוב א"צ פי' אותה שיטה הצריכה לשמה מהתורה דהיינו תורפו של גט שמו ושמה שם עירו ושם עירה והרי את מותרת כו' והשתא בפשטא לרבא קמקשה דהא פי' לעיל דר"א כרבא ס"ל דטעמא משום קיום ואצ"ל ב"נ וב"נ אלא משום דלא אתי לאחלופי בקיום שטרות דעלמא וא"כ לרבא בחציו א' סגי לה דבחציו א' הוא תורפו של גט וא"כ היאך אמרינן דנכתב חציו פסול ופריק אמר רב אשי בחציו אחרון דכיון דבחציו אחרון אין בו מעיקר הגט כלל אפי' לרבא לא סגי בהכי דעדותו לא כלום הוא ואכתי אתי לאחלופי בקיום שטרות וכדכתיבנא לעיל א"נ אפשר לפ' דהכא אפי' לרבה מקשה דכיון דבחציו א' הוא תורפו של גט ומקצת מהטופס נכתב לשמה תו ליכא למיחש למידי דמאי אמרת דחציו אחרון לא עביד ליה לשמה הא לא אפשר דכיון שהתחיל הגט לשמה ועשה כל עיקר הגט לשמה ודאי ע"כ כולי גיטא לשמה משלים ליה דהא פירש לעיל דטעמא דחיישינן

ושמה היינו משום מיעוטא דמעוטא ספרי לא גמירי דעבדי תופסו גיטין דילמא אשכחי' בר מאתי' דשמי' כשמי' וכאן כיון שהתחיל בגט ועשה כל תורפו בפניו לשמה לטופסו גיטין ליכא למיחש מא"ל דילמא אשכחי בר מאתי' דשמי' כשמי' והשלימו על דעתו ואח"כ נמלך וחזר אותו למי שצוהו א' ונמצא שלא נכתב כל הגט לשמה בהא ודאי ליכא למיחש דהא פירשנו לעיל דליכא למיחש אלא כל היכא דאיכא כל הני חששי אבל לחדא מינייהו לא חיישינן וכיון דהכא משום טופסי גיטין ליכא לאידך לא חיישינן ומסתמא לשם האי השלימו וכיון שכן שפיר קמקשה מיניה אפילו לרבה ואע"ג דר"א כרבא ודאי ס"ל הכא כי פריך כיון דר"א אמר דבאותה שטה הצריכה לשמו סגי והכא בחציו א' איתא לאותה שטה והתחיל ג"כ בגט לפניו דתו ליכא למיחש לטופסי גטין אמאי אמרי' דפסול ופריק בחציו אחרון וכדפירישית ומיהו לפום מאי דפי' דאפילו לרבה קמקשה ומטעמא דפי' לעיל בפני נכתב כולו ובפני נחתם חציו דפסול ל"ק מידי דאפי' דנאמר דכיון דכל הגט נעשה לשמה שהרי נכתב לפניו ועד נחתם בפניו דשני ג"כ אעפ"י שלא חתם בפניו מסתמא לשמה חתום וכדאמ' גבי כתיבת הגט אכתי פסול משום קיום דמ"מ קיום ליכא אלא בחתימת ידי הא' כיון שכן פסול אפי' לרבה דהא רבה אי"ל דרבא דאע"ג דמשו' לשמה ליכא משו' קיום איבה איכא אמר רב חסדא אפי' ב' מעידים על חתימת ידי השני פסול מ"ט או כולו בקיום. הגט או כולו בתקנת חכמי' אפשר לפרשה כפשטה דרב חסדא ס' דשליח לא המנוהו חכמים לחצאין א"נ אפשר לפ' דטעמא דר"ח משום דקסבר דכיון דלא כולו בתקנת חכמים הוא אתי לאחלופי בקיום שטרות דעלמא דבשלמא כשהשליח מעיד על הכל שב"נ וב"נ תו לא אתי לאחלופי שהרי מעיד הוא על הכתיבה משא"כ בעלמא אבל השתא דמתורת קיום אתי' לה שהרי ב' עדים מעידים על חתימת יד ב' אתי לומר דאף שליח כשאמר ב"נ מדין קיום אתי לה דבקיום בהכי סגי ואתי לאחלופי בקיום שטרא דעלמא ולהכשיר בא שאמר ב"נ ואע"ג דהכא הוא אמר ב"נ כיון דחזי דמתורת קיום אתי לאחלופי לה אכתי אתי לאחלופי זו היא סברת ר"ח וא"ל רבא דהא לא אפשר דכיון דמדינא ב' עדים בעי' אלא דמדוחק התירו משום עגונא דהשליח והא נאמן כב' כל היכא דאין אנו צריכין לנאמנותו טפי עדיף ומשום אחלופי נמי ליכא כיון דחזו דמעיד הוא על הכתיבה אלא אמר רבא אפילו הוא ואי מעידין על חתימת יד שני פסול דהשת' ודאי אתי לאחלופי בק"ש דעשה לאו קי נכי רבעה דממונ' אפומא דחד סהדא דהא הכא שלית זה חתם על ג' חלקי הגט על מחציתו דהיינו חתימת העד הא' ועל חתימת הב' שמעיד עליה בצירוף האחר ואתו לאכשורי בעלמא זה זה כתב ידו של חברו דהכא בששליח אומר ב"נ חציו נאמן כאומר בעלמ' זה כתב ידי ואם

הוא מצרף עם אחר להעי' בחתימ' הב' אף בעלמא אתו, לאכשורי זה כתב ידו של חברי בצירוף אחר ואהדר ליה רב אשי דלהא ליכא למיחש כיון שהוא מעיד על הכתיבה **והא** דאמ' מי איכא מידי דאלו מסיק איהו לכוליה דבורא כשר לאו מסיק איהו לכוליה דבוריה דאמר ידענא קאמר וכפרש"י דאם השליח לבדו אמר יודע אני ומכיר אני בחתימתי כשר דזה אינו וכדכתיב לעיל אלא דמסיק לכוליה דבוריה שאומר ב"נ וב"נ כדפרשי':

דף טו:

אלא אמר רב אשי אפילו אמר אני עד ב' פסול מ"ט או כולו בקיום הגט או כולו בתקנת חכמים פי' כדרך תקנת חכמים שיאמר ב"ג וב"נ ואי ק"ל ומי איכא מידי דאלו אמר ב"נ וב"נ כשר ואלו אמר אני כתבתיו פסול איכא למימר דשאני הכא דהוי כנוג' בעדות דא"ל דמשום דהוא עד ב' כדי לקיים עדותו אמר ב"נ וב"נ ואע"ג דבעלמא לנגיעת דבר כי האי לא חיישינן כיון דאין לו תועלת בדבר וכדאמ' בכתובות גבי ב' החתומים על השטר ומת א' מהן דכתיב חד חתימת ידיה אחספא והוא ואחר מעידין על חתימת ידי חברו י"ל דשאני התם דאיכא אחר בהדיה אבל הכא דליכא אחר בהדיה לא האמינוהו משום דה"ל כנוגע בעדות וכן אמ' בירושלמי דטעמא משום נגיעת הוא וכיון דכן אפילו לא אמר איהו שהוא עד ב' אלא שב"נ וב"נ ובאו ב' והעידו שהוא אינו נאמן שהרי נאמן נוגע בעדות כזה פסלי רבנן אבל קרוב לא דקרוב ודאי האמינהו במקום זה בדוחק אבל נוגע בעדות לא כי היכי דלא אכשור שאר פסולי עדות דקי"ל דגזלן דדבריהם כשר לעדות אשה אבל דאורייתא לא וקיי"ל בהא כרב אשי דאפי' הוא עד ב' פסול ודלא פר"ח והיכא דב' מעידין על חתימת ידי עד ב' כשר ומי' מדנקט ר"ת ורב אשי האי לישנא דאי כולו בקיום הגט או כולו בחותמיו ש"מ דכרבא ס"ל דטעמא משום קיום דאלו כרבה ס"ל אפי' הוי כולו בקיום הגט אכתי לא סגי משום לשמה אא"כ אינו מעיד שבפניו נחתם.

ה"ג רש"י וכן היא גרס' כל הספרים אלא לאו או כדרבה או כדרב אשי ולאפוקי מדר"ח פי' ר"ח ורבה ורב אשי לאו אמתניתין קיימי ולאו מדיוקא דמתני' קאמר הכי אלא מסברא דנפשייהו ותדע לך מדאמר אפי' ב' מעידים על חתימה יד ב' פוסל דאלא אמתניתין קיימי לא הל"ל אלא אפי' ב' מעידים על חתימה ידי ב' דהא בההיא קת' מתני' פסול ומדקאמר מסיימי' אינהו במלתייהו פסול שמעי' דלאו מדיוקא דמתני' אלא סברא דנפשייהו קאמרי ומוסיפי' אמאי דקתני מתני' והשתא שקל' וטרי' לאותובי' לר"ת דמתני' לא דייקא כוותי' דהא קתני נחתם חציו פסול וליכא למימר דאאידך חציו ליכא דמסהיד כלל דהא

לא הוה צ"ל דפסול אלא ע"כ באידך חציו איכא עדות ועדות שלם ל"ל דא"כ הל"ל בהדיא ואפילו בשיש עדות שלם על חתימה הב' פסול דהיכי אפשר דמתני' פסול אפי' כשיש עדות שלם כאידך חציו ולא ליתני הכי בהדיא אלא ע"כ דמתני' איירי כשיש עדות באידך חציו ולא עדות שלם אלא מקצת עדות והיינו כרבא ורב אשי ולאפוקי מדר"ח דמתני' לא נחית לדיוקא אלא דקאמר דבנחתם חציו פסול דכיון דליכא עדות באידך חציו ולא מפקא היכא דאיכא עדים באידך חציו דאה"נ דפסול והרב בעל המאור גריס או כרבא או כר"ח ולאפוקי מדרב אשי וה"פ דמתני' דקתני ב"נ חציו כרבה או כר"ח אתיא דלר"ח אע"ג דאיכא עדים באידך חציו שפיר קאמר שליח דב"נ חציו דמ"מ בפניו לא נחתם אלא חציו וב"נ לרבא דהא שליח לא ראה בחתימת יד ב' כלל אבל מעיד שמכירה אבל לרב אשי דאמר דאפי' אמר אני עד ב' פסול היכי קתני מתני' דאם אמר ב"נ חציו פסול דאפילו אם נחתם כולו בפניו פסול דלרב אשי כיון שהוא עד ב' הרי נחתם כולו בפניו והיכי נקיט לה מתני' בלשון חציו ופריק דאפי' לרב אשי ל"ק דלא זו אף זו קתני וכדפרי':

והתנן מי רביעית נוטלין לידים לא' ואפילו לב' אוקומ' לה בחולין פ' כל הבשר כגון דאתי ושיירי טהרה ושם פירשתיה בס"ד והתנן הנוטל ידו בנטילה וידו א' בשטיפה ידיו טהורות ואי ק"ל דמאי קושיא דדילמא התם בבת א' אבל בזה א"ז ואיכא למימר דהא ל"ס דחדא מ"ט לא משום דאין נטילה לחצאין הא אשכחן נטילה לידו א' וכיון שכן אפי ליטול ידו א' בזה אחר זה ידיו טהורות דהא איכא נטילה לחצאין ור"ת מדוחק קושיא זו הגיה גרסת הספרים וגריס הכי הנוטל ידו א' ידו טהורה וא"צ להגיה גרסת הספרים כמו שפירשנו:

דף טז.

והתנן הניצוק והקטפרס ומשקה טופח אינו חבור לא לטומאה ולא לטהרה משנה היא במסכת טהרות בש' ח' וגבי השקת משקין טמאין הוא שנויה והכי איתא התם מקל שהיא מלאה משקין טמאין כיון שהשיקה למקוה טהרה דברי ר' יהושע וחכ"א עד שיטביל את כל הניצוק והקטפרס ומשקה טופח אינו חבור לא לטומאה ולא לטהרה האי שחבורו חיבור לטומאה ולטהרה פי' אינו חבור לטומאה לומר שאם יש כאן משקין בב' מקומות שבעליונה טהורין שבתחתונ' טמאין וניצוק וקטפרס ומשקה טופח מחברן אינו חבור דלא חשיבי כמעורבי' והמשקין הטהורים אינם טמאים ולא לטהרה פי' שאם יש כאן מים טמאין במקום א' ומקוה במקום א' ומשקה טופח או קטפרס או ניצוק מחברן אינו חבור לומר שהמים הטמאים יטהרו מדין משקה ר' יהודה אומר אם היו

רגליו של א' נוגעת במים אף הב' טהור משום דסופן של מים לירד וטעמ' מש"ה הא אין סופן לירד כגון ב' מקואות שיש ביניהם מחיצה ואין בא' מהם מ' סאה אינו חבור אא"כ נקוב זה לזה כשפופרת הנוד ואם אין בהם נקב והמים צף למטה ע"ג המחיצה חזה לזה הוי חבור כקליפת השום כדאית' התם אבל הכא מפני שסופו לירד לא בעי' כולי האי ואפי' במקוה חסר כי האי א"ר יהודה דאמר עד אתת מיא ודוק' גוד אחות אבל גוד אסיק לא ואפי' במקוה שלם ורבנן במקוה חסרי יות להו לא גוד נחית ולא גוד אסיק ובמקוה שלם אית להו בין גוד אחות בין גוד אסיק והכי אמר התם ג' גממיות בנחל בראשונה ובתחתונה אין בהם מ' סאה ובאמצעיים מ' סאה ר"י אומר היה ר"מ אומר טובלין בין בעליונה ובין בתחתונה וטעם משום דאמר גור אחית וגוד אסיק כיון דאיכא מקוה שלם ואני אומר טובלין בתחתונה אבל לא בעליונה וטעמא משום דאמר גוד אחית ולא אמרינן גוד אסיק ואפי' במקוה שלם וכדפרישית:

הרי אמר הכא רובו וראשו במים שאובין וטהור שנפלו על ראשו ורובו ג' לוגין מים שאובין טמא הא אמר הכא ראשו ורובו במים שאובין טמא בשעה שעלה מטבילה טמא אבל טהור שבא במים שאובין לא דאי לא תימא הכי אין לך אדם בעולם טובל בכלי אבל נפילת ג' לוגין אפילו בטהור שנפלו עליו טמא ואק"ל א"כ היכי אמרינן דבעל קרי חולה שנפלו עליו ט' קבין מים שאובין טהור וי"ל גבי גזור לא גזור אלא מג' לוגין עד ט' אבל בט' לא כיון שראויין לטהר א"נ דהתם אינו טהור דאכתי בטומא' עומד לטהור דאמר אונו אלא לדברי תורה ולתפלה א"נ י"ל דשאני התם כיון דחולה הוא לא גזרו ביה רבנן:

אלא שאין גט יוצא מתחת ידי שניהם כלומר ששניהם אינם שלוחים אבל יוצא מתחת ידי שניהם אדוקים בגט כמו שפי' מקצת המפרשים ז"ל:

דף טז:

אלמא קסבר ב' שהביאו גט ממ"ה א"צ לומר ב"נ וב"נ משום דסבר דטעמא משום קיום ותרי דמייתו גיטא אצ"ל ב"נ וב"נ כדאיתא לעיל בפ' קמא ומש"ה כשר ואק"ל ומ"ל הא דלעולם אימא לך צריכים ומשום לשמה דה"נ הם העידו כן ב' שב"נ וב"נ וי"ל דאם איתא דצריכים משום לשמה וכדרבא הכא לא סגי בב' שהעידו כן אא"כ בא' לבדו שאמר ב"נ וב"נ וטעמא משום דאי חזו אנהו דשליח הצריך לומר ב"נ וב"נ שאינו אומר אלא בפני נחתם לבדו ותו לא אתי למטעי ולומר בעלמא בשליח המביא גט דאין צריך לומר אלא ב"נ לחודי' ואתי לאחלופי בקיום שטרות דעלמא דהא רבה אית ליה דרבא כהלכתיה וכטעמא וכדכתיבנא לעיל בפ"ק והא לא גזרה לגזרה היא דאי לא קיימא הא לא קיימא

הא אבל השתא דאין צריך אע"פ שאמר השליח בפ"נ לחודיה לא אתי למטעי שהרי מן הדין בלא"ה סגי וכיון שכן אמירה דהני לית ביה מששא ולא אתי למטעי אבל אם היו צ"ל כיון דאמירה דידהו צריכה אי חזו דשליח לא יאמר אלא ב"נ לחודי' אתי לאחלופי בקיום שטרות דעלמא וכדפרישית:

א"ל אביי אלא מעתה כו' עד הא גט יוצא מתחת ידי שניהם מכשרי רבנן הא דאייתי סיפא דמתני' ומתמיה עלה אי מכשרי רבנן אע"ג דאמלתי' איכא למתמה דאמר הכי בהדיא דהיכא דגט יוצא מתחת ידי שניהם כשר טעמא משום דבעינן למבעי לילה כי אין גט יוצא מתחת ידי שניהם כלומר אלא מא' מהן דהיינו מיד עד חתימה במאי פליגי כלומר מ"ט דר"י דמכשיר והא דמתמיהים השתא כי אמרינן דצריכים דב' שהביאו א"צ במאי פליגי דמשמע דאי אמר בדיינים ליכא לאתמוהי במאי פליגי ובאידך לישנא דאמר צריכין מתמה נמי במאי פליגי היינו משום דכי קאי בלישנא קמא ניחא ליה לאוקמיה פלוגתייהו כלישנא קמא ולמימר דתרווייהו ס"ל משום קיום ובגזירה פליגי ואיהו שני ליה דכ"ע ברבה ורבא פליגי וכיוצא בזה בתלמוד כ"פ בתוס':

מ"ס גזרינן פי' ורבנן דפסלי כשהגט יוצא מתחת ידי עדי חתימה סברי דגזרינן דילמא אתי לאחלופי בקיום שטרות אף על גב דאיכא תרי סהדי דמסהדי אכתיבה וכדפי' לעיל ולפ"ז אפשר לומר דמודה היה ר"י אף בראשונה דהיינו א' אומר ב"נ וא' אומר ב"נ דהיכא דאין הגט יוצא אלא מתחת ידו עידי חתימה דפסול כיון דליכא בכתיבה אלא ע"א דע"א לאו כלום הוא והרי הוא כאלו אין עד בכתיבה כלל וגזר דילמא אתי לאחלופי בקיום שטרות אלמא קסבר שנים שהביאו גט ממ"ה צ"ל בפני נכתב וב"נ ומ"ה פסולי דאע"ג דליכא משום קיום דהא תרי נינהו ומשום לשמה צ"ל ב"נ וב"נ מדינא ליכא שהרי הא' מעיד על הכתיבה והא' על החתימה אפ"ה פסול משום דאתי לאחלופי בקיום שטרות דכיון דאמירה זאת דזה שאומר ב"נ צריכה והוא ג"כ אינו מעיד על הכתיבה אתי למטעי ולומר דשליח המביא גט דאין צריך לומר אלא ב"נ ואתי לאחלופי וכדפי':

במאי קמפלגי כלומר מ"ט דר"י דמכשיר כיון דב' שהביאו גט צ"ל ב"נ וב"נ משום לשמה וכיון דאמירה זו צריכה והשליח הא' אינו אומר אלא ב"נ לחודיה אתי לאחלופי וכדפי' ואהדר ליה דר"י דמכשיר לית ליה דטעמא משום לשמה אלא משום קיום וכיון דאמירה דידהו א"צ ליכא למגזר וכדפי' לעיל ואק"ל מאי דוחקי' לאוקמי מילתא בתנאי לימא הכי דלכ"ע ב' שהביאו גט א"ל משום דכולהו איתי להו טעמא דלשמה ור"י ורבנן בהא קמפלגי דרבנן גזרי דילמא אתי לאחלופי בק"ש כיון דאמירה דשליח זה צריכה וכדפ' ור"י סבר לא גזרינן משום דתרי דמייתי גיטא דלא שכיח היא וכדאי לעול בפ"ה ועוד

דהכא כיון דאיכא עדות שלם על הכתיבה בכי הא לא גזר ר"י וי"ל דמש"ה לא שאני ליה הכי משום דא"כ צריכין אנו ג"כ לומר דחלוק היה ר"י אף בראשונה דבראשונה נמי תרי דמייתי גיט' נינהו ואי משום דהכא איכא תרי ולעיל ליכא אלא חד ליתא דהא כיון דאף עד כתובה הוא שליח ונאמן בב' דכב' הוא חשיב וכדאמר לקמן והלכך כיון דר"י מכשיר תיקשי לן ברייתא ור"י מכשיר בזו ולא באחרת מאי אתא למעוטי אי למעוטי בפני נחתם אבל לא ב"נ הא פשי' כיון דטעמא משום לשמה אבל עכשיו דר"י אית ליה דטעמא משום קיום אתי שפיר מ"ש דר"י מכשיר בזו דאתי למעוטי ב"נ אבל לא ב"נ דסד"א כיון דטעמא משום קיום דלא יהא צ"ל אלא ב"נ לחודי' דלא גזרינן דילמא אתו לאחלופי קמ"ל דגזרינן.

ורבה א"ל דכ"ע בעי' לשמ' והב"ע לאחר שלמדו והגזרה שמא יחזרו הדבר לקלקולו קמפלגי דרבנן סברי גזרינן ומצריכי' אמירה אחר שלמדו ואע"ג דקודם שלמדו אינו מדינא אלא משום גזרה דילמא אתי לאחלופי לא הוי גזרה לגזרה דאי לא קיימא הא לא קיימא הא וכדאמ' בעלמא ואק"ל מאי דוחקיה לאוקמיה פלוגתייהו בגזרה דשמא יחזור הדבר לקלקולו כיון דמוקי לה לאחר שלמדו והא רבא אחר שלמדו כרבה קודם שלמדו וכיון דלרבא מוקי בלישנא קמא ה"ה לרבה ור"י ורבנן פליגי אי גזרינן דילמא אתי לאחלופי דרבנן גזרי ור"י לא גזר מטעמ' דפר' לעול איכא למימר דאה"נ אלא דבעיא לשנויי ליה אפילו ללישנא בתרא והכל בכלל דבריו דחוקים לה בלאחר שלמדו איתרצא כלישנא קמא והאריך דבריו דבגזרה שמא יחזור הדבר לקלקולו קמפלגי לתרוצי אפילו ללישנא בתרא והיינו דלא אמרינן דרבה מתרץ למלתיה וכדפי' ועוד דניחא ליה לאוקמיה חד מיניה ובלישני' מלמימר דתרוייהו כלישנא קמא ס"ל סד"א הואיל ולא גזר ר"י שמא יחזו' הדב' לקלקולו דילמא אתי לאחלופי בקיום שטרות לא גזר דר"י לא נחית לגזרה וה"נ כיון שלמדו משום לשמה ומשום קיו' נמי ליכא שהרי הוא אומר בב"נ מאי איכא דילמא אתי לאחלופי לא גזר ר"י הואיל ולא נחית לגזרה קמ"ל:

אז:

הא דאמר קמ"ל לאו למימר דר"י גזר דילמא אתי לאחלופי ואפ"ה פסול משום גזרה שמא יחזור הדבר לקלקולו דכי אמרי' דר"י לא גזר שמא יחזו' הדבר לקלקולו היינו דוקא לב' המביאים גט משום דתרי דמייתי גיט' מילתא דלא שכיח הוא ולא גזרי' אבל בא' אפשר דגזר אלא הכא ה"ק קמ"ל כלומר דפסול אי משום דגזרי' דילמא אתי לאחלופי או משום דגזר שמא יחזור הדבר לקלקולו בא' וכדפי' א"נ אפשר לפרש כפשטו קמ"ל דגזר דילמ' אתי לאחלופי דל"ל דגזר ר"י שמא יחזור הדבר לקלקולו בחד ולא וגזור דילמא אתי

לאחלופי דטפי שייך למגזר שמא אתי לאחלופי שהיא בזמן א' מלגזור למדו אטו לא למדו שהם ב' זמנים ואם איתא דגזר בהא כ"ש בהא אבל אפשר דגזר בהא ולא גזר בההיא:

דף יז.

ל"ש אלא שהגט יוצא מתחת ידי עד כתיבה כלו' שהוא שליח לבדו דנעשו ב' ע"ז וב' ע"ז אבל יוצא מתחת ידי עד חתימה פסול דהא ליכא על הכתי' אלא ע"א דהא אינו שליח שיהא נאמן כב' והא דאמר אבל יצא מתחת ידי עדי חתימ' לאו דוקא אלא לאפוקי דאינו יוצא מעד כתיבה דכיון דב' מעידין על החתימה ליכא חילוק בין שיהו שלוחין בין שלא יהו שלוחין:

אלמא קסבר ב' שהביאו גט ממ"ה צ"ל פי' דאי א"צ אפילו יוצא מתחת ידי עידי חתימה כשר דתרי דמייתי גיטא למ"ד משום קיום אצ"ל ב"נ וב"נ אפילו גט יוצא מתחת ידי ב' פסלי רבנן כלומר כיון דאמרת דטעמא משום לשמה דהא אמירה דע"א חתימה צריכה היא ואתי טעי וכדפי' לעיל:

זימנין א' אשכחיה דקאמר דאפילו גט יוצא מתחת ידו חתימה כשר פי' כשר דוקא העיד אחר החתימה לחוד קאמר דכיון דאיכא ב' עידי קיום סגי להאי לישנא דאית לן טעמא משום קיום דאי אמירת דר"י דוקא יצא מתחת ידי שניהם בעידי חתימה קאמר ומשום דהוו תרי דמייתו גיטא לדבריו כולה מתני' דיוצא מתחת ידי ב' וא"כ ברישׁ דב' אומ' ב"נ וא' אומר ב"נ אם יוצא מתחת שני עידי כתיבה אמאי פסלי רבנן כיון דהוו תרי דמייתו גיטא אלא ש"מ דר"י דוקא כשיוצא מתחת ידו ע"א קאמר ודתני ברישׁא ביוצא מתחת ידי עדי חתימה לאו דוקא אלא ה"ה אע"ג דלא נפיק מתותי ידייהו דעידי חתימה כיון דאיכא ב' עדי חתימה והא דנקט ביוצא מתחת ידו עדי חתימה לא קאמר אלא דאינו יוצא מתחת ידי ב' כלומר אלא מתחת יד עידי חתימה והיינו טעמא דמכשר ר"י דאי מעידי כתיבה קאמר אפילו ר"י פוסל דהא ליכא אלא ע"א על החתימה אלא ש"מ כדפי' ומי' אפילו ביוצא מתחת עידי חתימה פסלי רבנן כיון דאיהו לא אמ' אלא ב"נ לחודיה ומטעמא נכתב ביום בלילה ונחתם בלילה דכתיב' לעיל

מתני' ונחתם ביום בלילה ונחתם ביום כשר פי' ואשמעי' מתניתין דאע"ג דנכתב ביום בבקר או בלילה ולא נחתם עד למחר בערב כשר ואע"ג דאיכא משום פי' לר"ש דאמר דאין לבעל פי' משעת כתיבה דפירי דמשעת כתיבה בבקר עד שעת חתימה בערב אינו מפסדא להו דזמן גיטא אינו מוכח אלא מסוף היום וכ"נ איכא משום בת אחותו שאם נתגרשה בערב והיא זינתה בבקר שעדיין היתה א"א תוציא את גיטא ותאמר בבוקר

גרושה הייתי דמי ידעי אי מצפרא אי מפניא כדאיתא בגמרא ולא קטלינן לה דספק נפשות להקל ולצאת מידי כל חששות האלו היה להם לתקן לכתוב שמות קמ"ל מתני' דלא חשו רבנן להכי נכתב ביום ונחתם בלילה פסול דה"ל מוקדם ואיכא משום פי' או משום בת אחותו כדאיתא בגמרא ור"ש מכשיר מוקדם בזה ודוקא בזה אבל מוקדם אחר שנכתב היום ויקדימו זמנו לשעבר בכי הא ודאי לא מכשיר דאיכא משום פי' לר"ש דקסבר דאין לבעל פי' משעת כתיבה וכדמוכח בג':

גמ' אתמר מפני מה תקנו זמן בגיטין ומנ"ל זמן עדי שישאלו כן להדיא וי"ל דמתני' שמעינן לה מדפסלי' מוקדם ש"מ דאי לית ביה זמן פסול דאם גט שאין בו זמן כשר מוקדם כהא דמתני' דאין שקר בדבר שהרי לא הקדימו זמנו לשעבר קודם שנכתב אלא יום שנכתב הוא שחתמו אמאי פסולים א"נ. צ"ל מהא דתנן ג' גיטין פסולין ואם נשאת הוולד כשר וחד מינייהו אין בו זמן ר"י א' משום בת אחותו פי' שאם לא תקנו זמן בגט פעמים תזנה בת אחותו בעודה א"א והוא כדי לחפות על כתב לה גיטא דלית ביה זמן ויהיב לה ואתיא למימר דבאותה שעה שזנתה היתה ומצלת לה מקטלא דספק נפשות להקל ואפי' ליכא קטלא דליכא עדים והתראה מ"מ עביד הכי כדי לחפות עליה שלא היתה א א כשזנתה דמוטב דתידון דתידון בפנויה ולא תידון כא"א ר"ל אמר משום פי' הפי' הנכון דר"ל סבר דלרבנן אין לבעל פי' משעת חתימה ואי דלית ביה זמן לא תדע הוא מתי נכתב ולא תגבה פי' נכסי מלוג שלה אלא משעת נתינה ומן הדין היתה דלגבי להן משעת חתימה ונמצאת היא מפסדת פי' דמשעת חתימה ועד שעת נתינה אבל השתא דתקנו רבנן זמן תגבה להו מזמן גיטה אע"ג דלא נתגרשה עד לאחר זמן דהא משעת נתינה אין לבעל פי':

דף יז:

אמר לך זנות ל"ש פי' משום מילתא דל"ש לית א לרבנן לתקוני ואק"ל בתולה נשאת ליום הד' משום דאם הוה לו טענת בחולים היה משכים לב"ד. אלמא דמשום זנות עבדי רבנן תקנתא וי"ל דהתם אינו אלא תקנה בעלמא ואם ביום א' נשאת נשואיה נשואין אבל הכא לפסול הגט משום זנות דלא שכיח כולי האי לא עבדו תקנה.

קסבר יש לבעל פי' עד שעת נתינה וכיון שכן משום פי' לית להו לרבנן לתקוני זמן בגיטין דהא לית לה פי' אלא משעת נתינה ובשעת נתינה מיד תלך לב"ד ותוציא פי' מיד הבעל ואי לא איהו דאפסדא אנפשא וצריכא להביא ראיה אימת מטא גיטא לידה ולא תימא דה"מ אי לא תקנו זמן בגט או בגט דלית ביה זמן אי יהיב לה הוא דאמרינן לה אייתי ראיה

אימת מטא גיטא לידה אבל השתא דתקנו רבנן זמן בגיטין מסתמא משעת הזמן נתגרשה ותוציא פי' מן הבעל מזמן גיטא דזה אינו דאפילו השתא דתיקנו רבנן זמן בגיטין אמר לה אייתי ראיה אימת מטא גיטא לידך דאין לך פי' משעת זמן הגט וכ"כ רש"י וכן דעת רבינו נר"ו והיינו דאמר התם בב"מ מצא גיטי נשים וש"ע דאמרי' אתייא ראיה אומת מטא גיטא לידך ולא תימא דהתם דוקא הוא דאמר הכי משום דנפל ואיתרע ליה אבל בעלמא לא דאפילו בעלמא בגט שלא נפל אמרינן לה הכי ותדע לך דתנן בב"ב כותבין גט לאיש אע"פ שאין אשתו עמו ואי איתא דלא אמרינן לה אייתי ראיה אמאי כותבין לו בלא אשתו ליחוש דילמא כתב ליתן בניסן ולא כתב עד תשרי ואזלא איהי ומפקא גיטא דכתב בניסן ואתיא למיטרף פירי דמניסן ועד תשרי שלא כדין וא"ת דלהא ליכא למיחש ומטעם דאמר לקמן דלא מקדים אינש פורענותא לנפשיה זה אינו דכי אמרינן הכי היינו לומר דמשום ההיא טע' לית ליה לרבנן לבטולו תקנת זמן בגיטין אבל להפסיד לקוחות כל היכא דאפשר חיישינן אבל הכא ודאי היינו מטעם משום דא"ל אייתי ראיה אימת מטא גיטא לידך וא"ת ולמה אמר דכותבין גט לאיש בלא אשתו ותהיה צריכה להביא ראיה אימת מטא גיטא לידה דטעם משום תקנת עגונות וא"ת בשאר שטרות נימא הכי משום תקנה שלא תנעול דלת בפני לוין ותהיה צריך להביא ראיה אימת מטא שטרא לידיה דלא אמר אין כותבין שטר ללוה אעפ"י שאין מלוה עמו וי"ל דהתם טעם משום דלא גבי ממשעבדי דהא אין זמנו של שטר מוכיח מתוכו ואינו ידוע אלא מחמת עדים שמעידים עכשיו אימת מטא שטרא לידיה ומשום עדים ע"פ לא גבי ממשעבדי' רבינו נר"ו ויש סובר דכל היכא דאיכא זמן משעת זמן טרפא דלא אמרינן לה אייתי ראיה אימת מטא גיטה לידך אלא בגט שנפל ומשום דאתרע ליה אבל בגט דלא נפל ואית ביה זמן א"צ לכך דזמנו מוכח עליה והא דתנן כותבין גט לאיש אפע"ו שאין אשתו עמו ולא חיישינן שמא כתב ליתן בניסן ולא נתן עד תשרי וכדחיישי בשאר שטרי דלאו אקניית' דאין כותבין ללוה אא"כ מלוה עמו מהאי טעמא שאני הכא משום דלא מקדים איניש פורענותא לנפשיה וטענה כי האי היא דאפי' במקום הפסד לקוחות לא חיישינן וצ"ל כדבריהם מדאקשי' הכי גבי מצא גט אשה בשוק ולא אקשי' הכי אמתניתין דכותבין גט לאיש אעפ"י שאין אשתו עמו אלמא דמתני' פשיטא להו דלא חיישינן שמא כתב ליתן בניסן ולא נתן עד תשרי משום דלא מקדים איניש פורענותא לנפשיה אבל גבי מצא גיטי נשים דנפל חיישינן משום דאתרע ליה ואיהו שאני ליה דאה"נ דאיכא למיחש אלא שיש תקנה בדבר דא"ל אימת מטא גיטא לידך קמ"ל:

בשלמא לר"ל מש"ה קמכשר ר"ש דסבר דאין לבעל פי' משעת כתיבה אלא לר"י מ"ט דר"ש דמכש' דהא איכא משום בת אחותו ואסיק' דאף לר"ש משו' פי' ומיהא דאמר פי' דמשעת כתיבה עד שעת חתימה איכא בינייהו דשמעי' דלא הכשיר ר"ש אלא מוקדם זה שהקדימו כתיבתו לחתימתו אבל אם הקדימו זמן כתיבתו לא דא"כ בתריית' וכן פי' ברוב בכל התלמוד והדין נותן כל היכא דליכ' טע' אחרינא דדבר ברור הוא דמאן דמתרץ מתרץ כדי להעמיד דבריו וכן מוכח לקמן פ' השולח דמותבי' אמתניתין דהמוצ' את אשתו משום איילונית דר"י ואמ' איפוך ומוכח התם דאיפוך בתרייתא אמרינן וכן בכתובות פ"ק גבי דר"ש ב"נ אומר דכתובה דאוריית' אמ' איפוך ומוכח התם דבתריית' מפכי' וכן במקומות אחרים בתלמוד ולפ"ז ר"י אמ' משעת נתינה וד"ל אליבא דרבנן משעת חתימה וכיון שכן טעמא דר"י במתני' אינו משו' פי' אלא משו' בת אחותו וקי"ל כר"י ואע"ג דעולא אמר לקמן דטעמא משום פי' ובירוש' נמי אמרינן דאליבא דר"י טעמא משום פי' דאפשר דאית להו כהאי לישנא בתרא דאתמר הכא בגמ' וכבר אפוכו ליה הכא וכיון שכן לא קי"ל הכי ועוד דכולה סוגיא דהכא בלישנא ק' דר"י דאמר משום בת אחותו שייכא כדמוכח מההיא דמקש' רבינא לרבא מכתביה ואותבי בכסתיה דההיא ודאי אתיא כמ"ד דטעמא משום בת אחותו דמשו' דמקשה רבינא לרב אשי מגטי' הבאי' קי"ל בהאי לישנא דקאמר דטעמא משום על פי' עד שעת נתינה רבי נר"ו ולא תימא דאורחא דוכתי למיפרך סתמא אליבא דלאו כהלכתא וכדמקשי' רובא ואע"ג דקיי"ל דאין הולכין בממון אחר הרוב התם הוא דמקשה תלמודא הכי אבל הכא דאמורא קא מקשה לאידך דהא רבינא הוא דמקשה בין לרבא בין לרב אשי ל"ל דליכא מיניה דרביה סתם אליביה דלא כהלכתא דא"ב ה"ל לפרש הילכך נראה מדבעי' סתם אליבא דמ"ד משום בת אחותו דהקי"ל כנ"ל:

אהני דלכתחלה לא תנשא פי' וכיון דהך לא. שכיח דעבדי' להו דאין עדים רוצים לחתום בגט שאין בו זמן וכדפרש"י גזייה לזמן ויהביה ליה ניהליה מאי פי' דבגט דליכא זמן סהדי לא חתמי עליה אבל אכתי אפשר למעבדיה בזמן והעדים חתמי' לה ואח"כ גייז ליה ואתי לחפות עליה אם זינתה ומשום פי' נמי איכא ופרקינן לרמאי לא חיישינן פי' בדבר הניכר בזה שהכל מכירין שבגט זה היה בו זמן אלא שגזרו והילכך לא חיישינן דגזיז ליה ואיהי נמי לא גייז ליה כדי לחפות על עצמה אם זנתה מהאי טעמא דאמאי כא גייז ליה כדי שתוכל לו' כשפנוי' היתה כשזנתה ולא תצא עליה קול דא"א היתה מ"מ כיון דאי גייז ליה הוא ניכר לא עבדא דאמר מאי אהני ליה הא ידעי אינשי דזמן היה כתוב בגט והדבר ניכר הוא ואכתי יאמרו דא"א הייתי ואני גזזתיו וא"כ התינח היכא דזנתה

בלא עדים אבל אם זנתה בעדים והתראה ודאי גזיז ליה כדי שלא תהרג י"ל דכי תקון רבנן זמן בגיטין משום בת אחותו לאו עיקר תקנה היא כדי להציל ממיתה דזנות זה אפי' ר"י מודה דלא שכיח שתהא מזנה בעדים והתראה והתיר עצמה למיתה ומשום הא לא הוי מתקני רבנן זמן אלא עיקר תקנה כדי לחפות עליה שלא יאמרו שא"א זנתה וכיון דכן לא גייז ליה ומטעמא דפי' והכא דוקא אמרינן דלא חיישינן לגזיזה מפני שיהיה הדבר ניכר לכל שהרי היא צריכה להוציא גיטא ולהראותו כדי לינשא בו אבל בקדושין לא תקינו זמן משום דחששו לגזיזה דההיא גזייה לא ידיעה דאיהי למה לה להראות שטר קדושיה אדרבה קליל לה כי היכי דלא תחזק עצמה כא"א והינו טעמא דלא תקינו זמן בקידושין כנ"ל כתוב בו שבוע חדש שבת מאי א"ל כשר פי' להנשא בו לכתחלה תוך השבוע או החודש או השנה:

דף יח.

א"ל רבינא לרבא כתבי' ואותבי' בכיסתי' דאי מפייס מתפייס מאי האי קושיא אתיא כמ"ד משום בת אחותו דמשום פי' ליכא דדינא הוא דאית ליה פי' משעת חתימה וכדאיתא לעיל וא"ת דהיינו דוקא כשדעתו לגרש מיד אבל זו שאין דעתו לגרש מעתה שהרי מצפה היא אם תתפייס לא מפסיד לפי' משעת חתימה וזה אונו דא"כ לעולם לא ימצא הבעל מפסיד לפי' דמשעת חתימה שהוא יאמר שלא היה בדעתו לגרש מיד ומנא ידעי א"ו האי קושיא אתיא כמ"ד משום בת אחותו וכיון דמקשה ליה הכי סתמא ש"מ דפשיטא ליה דטעמא דמתני' משום בת אחותו ומכאן יש ראיה לפסוק כלישנא כמא וכדתיבנא לעיל ופרקי' לא מקדים אינש פורענות' לנפשיה אי' כיון דאיהו אינו רוצה לגרשה שהרי מצפה היא אם תתפייס הגירושין פורענות היא ולא מקדים אינש וא"ת אמאי לא חיישינן דיעשה כן כדי לחפות עליה אם זנתה שלא תהרג או שלא יאמרו שבעודה א"א זנתה וי"ל דזה אינו מצוי שיעשו כן בכוונה כדי שיחפה עליה אם תזנה וא"ת אמאי לא חיישינן דילמא רמי תנאה בגיטא שלא תתגרש ליד זמן פ' דתנאי בגט דבר מצוי הוא י"ל דאי כדעתיה הוה הכי מעיקרא מיד לעדים היה אומר הכי אינהו לא כתבי מסתמא אלא מיומא דא"ל שדעתו לגרשה דאי לא עבדי הכי פסול והיינו דאמרי' לקמן כתבו גט לארוסתי לכשאכנסנה אגרשנה אינו גט ואע"ג דאמרי' ביבמות בהרי זה גט הכא מיירי בדא"ל דאי דעתו לגרשה אלא משוכנסנה ואינהו כתבי מהשת' הוי מוקדם ופסול והיינו טעמ' דאמ' דאינו גט והתם מיירי בדא"ל ג"כ הכי ואינהו נמי כתבי מההוא יומא וא"ת שלא היה בדעתו בשעת נתינת הגט למרעיה ביה תנאה אלא לגרשה

ביה מיד ואח"כ נמלך למרמיה ביה תנאה ונתנו לה ע"מ שלא תתגרש עד יום פ' להא ודיו ליכא למיחש והרי זה בכלל לא מקדים איניש פורענותא לנפשיה דודאי לא כתיב איניש גיטא אא"כ דעתו לגרשה מיד ולא חיישינן להמלכה דכי כתיב איניש גיטא גמר בדעתיה ומגרש וכיון שכן לא חיישינן גיטין הבאים ממ"ה כלומר דשכיחי מה הועילו חכמים בתקנתם וקושיא זו אתיא כמ"ד משום בת אחותו וכדכתיב לעיל ופרקי' דאינהו קלא אות להו וידוע הוא זמן נתינתן ומידכר דכירי אינהו ודוקא בגטין הבאים ממ"ה הוא דאמ' דאית להו קלא אבל גט מוקדם אעפ"י שזמנו קודם לנתינתו א"ל אפילו זו זמן גיטא מוכיח עליה וכתב רבינו נר"ו בראש יום כתיבתו אבל אם כתוב בהן שבוע או חדש אין מונין לו אלא משעת נתינה דהא ליתא להאי טעמא כדאידך הלכתא משעת כתיבה כשמואל ולענין זה של גט מאוחר כתבו בתוס' דכשר והביאו ראיה לדבריהם מדתנן בשבועות פרוזבול מוקדם כשר והמאוחר פסול ש"ח המוקדמים פסולים והמאוחרים כשרי' ואם איתא דגט מאוחר פסול הל"ל גט בין מוקדם בין מאוחר פסול ובתוס' דחולין נמי תניא דכשר שבגט פסול בפרוזבול מאוחר וטעמא משו' דכתיב היה מוסרני לכם פ' ופ' הדינים כל חובות יש לי ואין במשמע אלא החובות שיש לו באותו יום ואם הוא מאוחר הזמן ימצא שהחובות שעשה בין כתיבת הפרוזבול וזמנו אין משמיעין כשר בפרוזבול היינו מוקדם שהמוקדם כשר שהרי מגריע הוא מזכותו פסול בגט שגט מוקדם פסול כדאיתא הכא בהדיא ומכל הני ש"מ דגט מאוחר כשר ואי ק"ל אמאי כשר והאיכא בין משום פי' בין משום אחותו שאם זנתה תחתיו יאמר זמנו אחר כתיבתו שנה או יותר והיא תוציא את גיטא ותאמר כבר נתגרשתי שהרי גיטי בידי ואע"פ שהיא קודם זמן הגט וכיון שכן יכלה לומר שנתגרשה זה כמה ואפי' קודם שזנתה דה"ל כגט שאין בו זמן ומשום פי' נמי איכא שהוא תפסיד פי' דמשעת חתימה עד שעת נתינה שהרי היא לא תדע זמן חתירתו ולא תאכל פי' מן הבעל אלא מאכילה ואילך לפי פי' ר"י שגט מאוחר כשר אבל אינה מתגרשת אלא מן הזמן ואילך שכיון שכתוב בגט זמן זה הרי כאלו אמר לה לא תתגרשי בו עד יום פ' וכוון שכן משום בת אחותו ומשום פי' ליכא דלא אמרי' דבעל מפסיד פי' משעת כתובה או משעת חתימה אלא בגט הראוי לגרש בו מעתה אבל בגט מאוחר כיון דאין ראוי לגרש בו מעתה לא מפסיד פי' אלא משעת נתינה ואילך והראב"ד מסברה זו שגט מאוחר כשר ומוסיף ואומר שמתגרשת היא מעתה ומיהו הבעל לא מפסיד פי' אלא מזמן הגט ואילך וכאלו התנה ט"ו הלכך איחרו ומיהו תימא לן אכתי אית בה משום בת אחותו לפי' נראה עיקר שאינה מתגרשת בו אלא מזמן הגט ואילך ולפ"ז אפשר לומר דה"ה בכל שטרי הקנאה כלומר שקונין בשט' בעצמו שהשטר עושה

מעשה בגט שאם הוא מאוחר שאינו קינה הלוקח או המקבל מתנה עד זמן השטר דה"ל כאלו א"ל לא תקנו עד זמן פ' ואם התנה לאחר ביני וביני אין ללוקח או למקבל מתנה כלום ומיהו אי כתוב בו מעכשיו ה"ל כמעכשיו ולזמן פ' דגופא מעכשיו ופירי לאותו זמן ויש מי שכתב דגט מאוחר פסול והרמב"ם מזאת, הסברא וזה לא קרי ליה בשבועות א"ל משום דהתם במידי דממונא קעסיק א"כ משום דמוקדם הוא פלוגתא דר"ש ורבנן לא תני וההיא דאמר בתוס' כשר בגט פסול בפרוזבול כשר בפרוזבול פסול גט בגט חוב קאמר דאפי' בשאר שטרות נקראים בלשון גט אבל גט מאוחר פסול בין מתוך הזמן בין אחר הזמן ואילך שאינה מתגרשת בו לעולם ונראה דהיינו בגט שאין בו זמן שאם נשאת בו הולד כשר ומיהו לא תנשא בו לעולם ויש ראיה לזה מההוא דאמרינן ביבמות ההוא גיטא דאשתכח בסורא דהוה כתיב ביה אנא ענין בר חייא פטרית ותריך יתיכו כו' ובדקו רבנן ולא אשכחו מס רא ועד נהרדעא אלא חד ענין מסורא ואתו סהדי ואמר ההוא בדיק הוה בנהרדעא ואמר רבא חיישינן לגמלא פרחא או לקפיצה או דילמא מולי מסר ואי איתא דגט מאוחר כשר מאי כולי האי דילמא אחר הוא וכתב ידו ואע"ג דאין להם לאחרו שלא ברצון הבעל שהרי שלוחי הבעל נינהו ולית להו לשנות שליחותייהו דהוי גט פסול דילמא ברצון הבעל במקצתו אחרוהו י"ל דהא לאו ראיה דהיינו בכלל מ"ד מילי מסר כלומר שמסר לו מקמי הכי דלעביד ליה בההוא יומא ומי' אע"ג דפשטא דמילתא שמעי' דכשר כיון דפלוגתא דרבוותא הוא ראוי להחמיר א שלא לעשות בו מעשה כלל:

אמר שמואל כתובה במעש' ב"ד דמיאומה מעש' ב"ד נכתבים ביום ונחתמי' בלילה דהא אית להו קלא משעת כתיבה והא דאמרינן נכתבין ביום ונחתמים בלילה לאו דוקא בלילה אלא ה"ה אחר כמה ימים וכתובה נמי כמעשה ב"ד דמיא דמשום איחתוני הוא ומדאחתוני להו גמר ומשעבד נפשיה בלא קנין ובלא כתיבה וכיון שכן קלא אית ליה במה הוא וכדאמר ואע"ג דתנאי כתובה ככתובה דמי ה"מ למאי דמהני התם אבל לשאר מילי לא ובמ' כתובות בפ' אע"פ כתבתי מזה בס"ד ומי' אי איכא קנין אפי' תוס' נמי דמשעת קנין שעבד נפשיה וקי"ל כוותי' דשמואל דכתובה כמעשה ב"ד דמיא ונכתבת ביום ונחתמת בלילה ואפי' דלא עסוקין באותו ענין דהא ליכא מאן דפליג עליה ואע"ג דרחי' ובעינן למימר כרב אפשר דאית ליה דחיה בעלמא היא ומעשה שהיה כך היה ומיהו אפי' הוה רב פליג עליה הוה הלכתא כשמואל דהא קי"ל הלכתא כשמואל בדינים:

ר"ש אלא שאין עסוקין באותו ענין אבל כו' פי' אמתניתין דש"ח המוקדמין פסולין קאי ואמר ל"ש שאין עסוקין באותו ענין אבל עסוקין באותו ענין כשר והכי הלכתא:

אבל מכאן ועד י' ימים לא חיישינן שמא פייס פירש"י שמא פייס ובעל וה"ל גט ישן וק"ל א"כ ע"ש דגבי המשליש גט לאשתו וא"ל אל תתנהו לה עד לאחר ל' יום דלא חיישינן שמא פייס ובעל והכא חיישינן וי"ל לפי פי' שהגט נכתב ונחתם לא חיישינן אבל הכא שלא נחתם עדיין חיישינן שמא פייס הבעל ומיהו אינו מחוור דאנן לא חיישינן אלא כשנתייחד עמה אבל לא נתייחד עמה לא חיישינן וכדתנן איזהו גט ישן כל שנתייחד עמה משכתבו לה אלמא דוקא כשראינו שנתייחד אבל היכא שלא ראינו שנתייחד מסתמא לא חיישינן ור"ח פי' שמא פייס ובטל הגט ואע"פ דגבי המשליש לא חיישינן היינו משום דכל גט שנגמר אינו יכול לבטלו אבל בהא כיון שלא נחתם עדיין יכול לבטלו ושוב אינו ראוי לגרש בו אעפ"י שהחתימו אח"כ אלא דקיי"ל דהא בפ' כל הגט גבי ההוא גברא דשדר גיטא לדביתהו וא"ל לשליח לא תותביה ניהלה עד ל' יום ואמר התם דליחוש שמא פייס והא התם שנגמר הגט וכיון שכן היאך יכול לבטלו וכן מההיא דמי שאחזו בההיא דא"ל לדביתהו זה גיטך אם תעבור מכנגד פניך ל' יום ואקשינן וליחוש שמא פייס ואעפ"י שנגמר הגט וקשיא נמי דלא חייש הכא משום דאי איתא דפייס קלא אית ליה התם אמאי חיישינן וכל זה קשיא נמי לפרש"י אבל הנכון כמו שפי' רבינו נר"ו בשם אחיו החכם הגדול ר' פנחס הלוי דהכא טעמא מאי אמרינן דמשעת כתיבה מתפייס הבעל פי' משים שנתן עיניו לגרש' הכא כיון דפייס דינא הוא דלא לפסי' לפי' שהרי אין דעתו לגרשה וכיון דכן דינא הוא הוא דלפסל בגיטי מוקדם דהא איכא משום פי' ולכ'ע טעמא דר"ש משום פי' ודוקא בגט זה כיון שלא נגמר אמרינן הכי אבל בעלמ' בגט שנכתב ונחתם ואותביה בכיסתיה לא אמרינן הכי דליחיש שמא פייס ולא לפסיד פי' כיון שאין דעתו לגרשה דכל היכא שהגט נכתב ונתתם אעפ"י שנתפייס לא אמרו' הכי כל היכא שלבסוף חזר וגירש ומי' ההוא דפ' כל הגט ופ' מי שאחזו לאו מענין זה נינהו אלא כל חד מינייהו ענין א' בפני עצמו ולפי ענין מקומו הוא מתפרש דההיא דפ' כל הגט דאמר התם דחיישינן שמא פייס פי' שמא פייס ובטל השליחות ואע"ג דבעלמ' גבי גיטין הבאי' ממ"ה לא חיישינן להכי התם היינו טעמא דכיון שהוא בלא טענ' אר"ש דלא ליתן לה גט אלא עד אחר ל' יום מסתמ' משמע דלא ניחא ליה בגירושין ולא אמר הכי אלא לראות אם נתפייס ומש"ה חיישינן התם שמא פייס ובטל השליחות אעפ"י שאמר לשליח לא תתנהו לה עד ג' חדשים משום דהתם לא עביד הכי כדי להתפייס אלא כדי להבחין בין זרעו לזרע ב' והיינו דנקט ג' חדשים וההיא דפ' מי שאחזו דאמר הרי זה גיטך כל זמן שאעבור מכנגד פניך ל' יום והיה הולך ובא הולך ובא הואיל ולא נתייח' הרי זה גט ולא תנשא לאחר עד שיעבור ל' יום ואקשי' התם וליחוש שמא פיוס ה"ק

שמא פייס ומחלה לו על הפנאי ההוא להנאתה שאם יצער אותה שלא יראה אותה ל יום דליהוי גיטא וכיון דכן בידה למחול על התנאי כזה שהוא להנאתה ולא דמי לאומר הרי זה גיטך ע"מ שתתני לי' ר' זוז דאעפ"י שמוחל אותם לה דאינו גט דהתם לצעורי קמכוין ודאי לא נצטערה אבל היכא דהוי התנאי להנאת' ודאי בידה למחול וקרוב הדבר בכל אלו לומר שמא פייס הלכך אף לר"י לא אמרינן דאם איתא דפייס קלא אית ליה דכיון שיש רגלים לדבר חיישינן שמא פיוס ולא נודע והני מתפרשי נמי ההיא דאמר התם מעכשיו אם לא באתי מכאן ועד י"ב חדש ומת בתוך הזמן הרי זה גט ואקשי' וליחוש שמא בא כלומר כיון שתנאי זה ג"כ להנאת' היא יכולה למחו' ואפי בתרוייהו באומ' נאמנת עלי לומר שלא באתי ונאמנת לומר שלא פייסתי כלומר כשנתן לה הגט על תנאי זה דכל זמן שאומ' שלא בא או שלא נתפייסה שיהא גט אעפ"י שבודאי בא ופייסה מ"מ הוא תלה התנאי באמירתה ולפי פי' זה אתי שפיר באומ' נאמנת עלי דאי לא תימא הכי אי איכא למיחש דפייס ובא אמירתה מה מהניא אבל עכשיו אתי שפיר שהתנאי תלה באמירת' וכל זמן שלא קאמר שפייסה או שבא הרי זה גט ומגורשת כך פי' לזו רבינו נר"ו ונכון:

דף יח:

א"ל כתבו גט לאשתי ר"א ב' משום עדים וכולם משום תנאי ואסיק' בגמרא דא"ל כלכם ומ"ד משום עדים אם נמצא א' מהם קרוב או פסול פי' משום דהוי עדות אחד ומה ב' נמצא א' מהן קרוב או פסול עדותן בטלה אף י' כן כיון שהכל עדות א' ויחדן כלן לעדים ולאו דוסא שיחדם אפי' לא יחדן אלא שהם ראו המעשה ובאו הפסולים עם הכשרים להעיד בב"ד עדותן בטל' כדאי' התם במכות דאמרי' להו אי למחזי אתיתו אי לאסהודי אתיתו כיון דאיכא פסול בהדייהו עדותן בטלה ולא תימ' דזהו דוקא בדיני אלא ה"ה בדיני ממונות אם באו ג' בא' שהלוה מנה לחבירו וא' מהם קרוב ולא ייחד הכשרים לעדות שאם יחדן להני ודאי סגי ומשום הקרוב או הפסול לא יהיה עדותן דטלה אבל לא ייחדן ובשעה שהלכו להעיד בב"ד הלך הקרוב או הפסול להעיד עמהם נעשה עדות א' ובטלה וכדאיתא התם בהדיא ואימר רבינו נר"ו דהיינו דוקא בדבר שתלוי במעשה כגון הלואה או שהרג חת הנפש דסהדי לא עבדי מעשה דאינן אלא לשקרי אבל בקידושין שאין הענין תלוי אלא בראייתו של עדים שאע"פ שקדשה בפנינו וידוע הדבר כל שלא קדשו בעדים אינה מקודשת וראיתן של עדים הוא שעושה המעשה כל זמן שיהיה קרוב או פסול אין הקידושין כלום דעדות הכשרים בטלה דהרי זה כמו בעלמא שאם באים כולם להעיד

בטלה דהכא עיקר עדותן הוא עכשיו בראייתן וכמו שבאים כולם להעיד דמי והילכך עדות כולם בטלה ומי' ש"ד לחומרא להצריכה גט זו היא סברת רבינו בעניינים אלו והיא נכונה.

לחתום לכתחלה קרוב או פסול ה"ג וזה היא הגרסא הנכונה וכן נמצאת בהלכות הרי"ף וה"פ דבר ברור הוא דהכא בגט קאי ואגט שייליה אי שרי למחתם לכתחלה קרוב או פסול ועוד מדאמר אתו לאחלופי בק"ש דעלמא משמע דאגט קאי ואכלם סתמא קאי ואמ"ד דכולן משום תנאי דאי למ"ד כולן משום. עדים עדותן בטלה ותדע מדאמרינן למ"ד כשר תנאי הוא ומדאמרינן. אתי לאחלופי בק"ש דעלמא ולא חיישי משום גט עצמו וכמו שאני עתיד לפרש בעז"ה וה"ק לחתום לכתחלה בגט קרוב או פסול למ"ד משום תנאי אחר להכשיר דכיון דתנאי הוא לא מצטרפי עם העדים לבטל עדותן ואיהו לית ליה טעמא לאיחלופי בק"ש דעלמא למאן דחזיא הכא דאנו מחתימים לכתחלה קרוב או פסול בגט היכא דאמר כלכם ומכשיר אנו את הגט אתי למחתם לכתחלה קרוב או פסול בשטר היכא דאמר כולכם עדים ולהכשיר את השטר דסברי כיון דאיכא כשרים פסולים לא עבדו מידי דוקא משום שטרות איכא למיגזר אבל משום גט לעצמו לא אע"ג דאי אמר כולכם עדים בגט ודאי פסול וטעמא משום דבגט כיון דעדי הגט אין חותמין אלא זה בפני זה ודאי לא חתמי עדים כשרים עם הפסולין וכענין מ"ש לעיל גבי כותי דלא מחתם לוה בהדיה הה"נ דכשרים לא מחתמי פסולין בהדייהו אבל בשאר שטרות דעידי השטר חותמים זה בלא זה איכא למגזר כולכם משום תנאי בגט אטו כולכם משום עדים דשטרות ודוקא מוחתם בגט לכתחלה הוא דפסלי' כר"מ כלומר בין בתחלה אבל אם חתמו הגט כשר ולא גזרינן לפוסלו בדיעבד אם נשאת בו כיון דמשום תנאי הוא דבגט הא אמרינן דליכא למיחש לכולכם משום עדים דא"כ לא חתמו כשרים בהדייהו כיון דעדי הגט אין חותמין זה בלא זה ומי' דוקא כשאמר כולכם סתמא או כולכם משום תנאי גזרינן דגזר נן אטו כולכם עדים אבל אם א"ל כתבו ולא אמר כולכם דהא ודאי רשאי לכתחלה למחתם בהדייהו קרובים או פסולים דכיון דלא קפידא דיחתמו ואם רצו שלא לחתום הרשות בידם נהי דאם רצו לחתום רשאי כיון דחזי אבל מכיון שהרשות בידם שלא לחתום בהאי לא עבד קפידא בחתימתן הן רשאין לחתום לכתחלה וה"ה דשאר שטרות כן דלא גזרינן אלא כולכם משום משום כלכם אבל א"ל ענין אחר הוא ולא שייך למגזר ומי' אפי' בגט דא"ל כתבו דוקא לכתחלה קרוב או פסול בראש אבל בסוף לא גזרה משום שטרו' דעלמא דבשאר שטרות אין ראוי בשום צד להחתים עדים בסוף ואפי' א"ל כתבו משום דאי חתמו קרובי' או פסולי' בסוף ולא ידעי' היכי מסתמ'

פסלי' לשט' אפי' בדיעבד דוקא שהחתימו בראש קרובים או פסולי' הכשירו בשטרו' משו' דאיכא למי' רווח שבק למאן דקשיש מיניה ודלא איהו בקרובים אבל בסוף לא מ"ט מחתים פסולי' אי לא משום דכלהו היו עדים דמשום תנאי ל"ל דלא שכיח בשטרות להרבות עדים משום תנאי ומשום כבוד לא שכיח אלא בכתובה והכי תליא בהדיא בפ' גט פשוט היו ד' או ה' חתומי' השטר ונמצאו ב' הא' קרובים או פסולי' מקיים עדות בשאר אלמא דוקא ב' הא' אבל אם האחרונים השטר פסול מטעמ' דפרי' ומה שאמרנו לעיל דבגט דוקא לכתחלה פסול לחתום בין בתחלה בין בסוף אבל בדיעבד כשר אפי' בסוף ואע"ג דבשאר שטרות אינו כן טעמא דמלת' משום דבגט בכל ענין להכשר ואפי' לא ידעי' היאך חתמו דליכא למיחש דעדים היו כיון דעידי הגט אין חותמין זה בלא זה ובודאי משום תנאי חתמו דלחתום עדים משום תנאי בגט שכיח טפי כדי לצערא וכיון שכן הגט כשר דליכא למגזר כולי האי בסוף בגט בדיעבד משום דסוף בדיעבד דשאר שטרות הפסולים כיון דמן הדין בגט עצמו ליכא למיחש למידי כיון דעידי הגט אין חותמין אלא זה בפני זה כדפרי' והא דתניא בתוספת' דגטין גט שחתמו עליה ה' עדים ונמצאו ג' הא' קרובים או פסולים תתקיים העדות כשאר דמשמ' דדוק' הא' אבל אחרונים פסול וכ"ש בשאר שט' איכא למי' כדמוקי לה בירושלמי דהירושלמי מייתי לה ואמ' עלה ר' אילא בשם רבי אסי אתיא כמ"ד עידי הגט חותמים זה בלא זה פי' וכיון דכן ריביה כשאר שטרות וחיישינן דמשום עדים חתמו כיון שלא ראו זה את זה ולא אמ' דמשום תנאי חתמו ומשום דאפילו בגט שכיח טפי להרבות חותמים משום עדים מלהרבות משום תנאי כמ"ד אין עדים חותמים זה בלא זה אפילו לא חתם כשר כלומר אפי' לא חתמו בתחלה אלא בסוף כשר א"נ אפשר לומר דהתוס' בכולי גיטי מיירי כלומר ואפי' בשאר שטרות ומשום שאר שט' נקט ב' הא' א"נ אפשר לו דמש"ה נקט ב' הא' אבל ודאי בדיעבד אפי' בסוף כשר ומטע' דפרי' ואפ"ה לא אצטריך לקיומי כל עידי הגט אלא בב' האחרונים סגי לן כיון דלכתחלה אינן רשאין לחתום אנן מסתמא לא חיישינן אבל למ"ד כשר אפי' דחיישינן וצריכים אנו לקיים כל עידי הגט משום חשש דשמא איכא פסולים בתחלה או באמצע או בסוף ואפי' למ"ד כשר מסתבר לי דבב' סגי דכיון דלא ידעי' מסתמא לא חיישינן להכי דאינו מצוי להחתים פסולים והא דאמ' דבשא' שטרו' דאי איכא בסוף ואפילו בדיעבד דהשטר פסול היינו מסתמא אי לא ידעינן אי משום עדים אי משום תנאי דמסתמא בעדים היו ומטעמא דפרי' לעי אבל אי ידעי' דמשום תנאי דזה השטר כשר ואינו נאמן לומר פרעתיך אלא דלא גבי ממשעבדי דמדין השטר בעצמו אינו גובה אלא מחמת עדותן של אלו שמעידין לנו ומשום תנאי הוו הויא להו כעדים

ע"פ ולא גבי ממשעבדי כדכתיבנא לעיל ומיהו לענין מקושר רשאי לחתום בו קרוב או פסול בין בתחל' בין בסוף כדאיתא לקמן במכילתין וטעמא משום דבעינן עדים כנגד קשרים ודבר ידוע הוא דמשום מלוי הקשרים חתמו כי היכי דבעלמ' לא חיישינן בתחלה משום דאיכא למימר דלמלוי חתמו ומיהו דוקא ע"א פסול הכשירו אבל ב' בשום מקום לא לא בתחלה ולא בסוף ואע"ג דבשאר שטרות ב' או ג' התם טעמא משום דאין דרך להרבות בעדים וכי חזו בשטר עדים טובא אמרי' מאי דקאמר ולא מקיימי' ליה אלא מעדים שבסוף דרמו אנפשייהו ואמרי' דילמא קרובים או פסולים חתמו ברישא למלאת או משום תנאי והלכך לא מקיימי ליה לשטר עד דידעי הי מנייהו פסולים או כשרים או מאותן שבסוף דליכא למיחש למידי וכדפי' אבל בגט מקושר דרך להרבות בעדים כנגד הקשרים לא מתמהי ולא רמו אנפשייהו דמקיימי שטרא מב' הפסולים ואע"ג דג' בעי' בגט המקושר דילמא אתרמי דתרי מינייהו פסולים ומ"ה לא הכשירו בו אלא ע"א פסול לבד וכדאמר זו השטה הנכונה מפי רבינו נר"ו ויש סבורין לומר דבין בגט בין בשאר שטרות בין בתחלה בין בסוף כשרים ומ"ש בברייתא ב' הא' רבותא נקט דאפי' הא' דנר' יותר משום עדים חתמו ומביאין ראיה מהא דאמר דהכא דגרסינן הכא הכי איחתים בתחלה קרוב או פסול ואמר דדוקא אי אחתים בתחלה איכא למגזר משום שאר שטרות בעלמא אבל בסוף כשר דליכא לאחלופי משום דבשאר שטרות כשר טפי בסוף מבתחלה וסברא הא דעת הר"ר יהודה גאון ז"ל ורבינו הסכים לדעתו וסברא האחרונה כדעת רב האיי גאון ואחרים עמו ובמקומו בפ' ג"פ אאריך בה בס"ד אם יגמור ה' עלי ומה דאמרינן בתוספ' נכנסו הא' פסולים שתתקיים בעדים כשאר שטרות מקשה בירושלמי ויעשה בהרחק עדות כלומר אותם הפסולין להוו כאלו אין שם פסולים אלא שהגיד חלוקתם של השטר משום הרחקה ופריך ליה יכול דמדרבנן בא משים ר' ירמיה עדים פסולים אינם נעשים בהרחק עדות שלא באו אלא להכשרו של גט לומר דטפי עדיף השתא משאלו לא הוה כתוב בו שאלו לא היה כתוב בו כלום היה יכול להזדייף שמילאהו אינו יכול להזדייף וכיוצא בזה אמר' בגמרא דילן בפ' ג"פ ומיהו אומר רבינו היינו דווקא כשלא יצא בשטר מידי עדים עד שמלאהו שהרי הוא כשר בידם אבל אם יצא מרשותם בהרחק קודם שחתמו בו הפסולי' פסול דכיון דשטר זה היה פסול שעה א' ביד בעל השטר שוב אין לו תקנה רבינו נר"ו נראה'ו ההוא ס"ל כתבו גט לאשתו פי' וא"ל כולכם סתמא אתא לקמיה דריב"ל ס"ל כדאי הוא ר"ש לסמוך עליו בשעת הדחק דס"ל כרשב"ל דאמר כולם משום עדים וכדאיתא במסקנא וכדפי' דכשהכשיר ר"ח אפי' מכאן ועד י' ימים הכשר דלא חיישינן שמא פייס דאי דפייס קלא אות ליה ואנן קי"ל כר"י דאם אמר כולכם סתמא

ב' משום עדים וכולם משום תנאי ומיהא דאמרינן דמחתם לכתחלה קרוב או פסול נראה דקי"ל כמ"ד דפסול דאתו לאחלופי לחומרא:

דף יט.

מתני' קנקנתום פרש"י שזה הנקרא דרמינט בלעז ולפ"ז יהא אסור להטיל אינדרמינט בתוך דיו של ס"ת שהרי הוא מתקיים וכדאמ' במס' סוטה וכי מטילין קנטנטור לתוך הגט והתורה אמרה ומחה כתב שהוא יכול למחות ורבינו פי' שהוא בל ערבי אלגנדאל ובלשון לעז וידריאול ומש"ה אומר ר"ת דמותר להטיל אברומינט לתוך דיו של ס"ת שלא אסרו אלא קנקנטור וזהו וידריאול וזה אינו שהרי הדיו שיש בו אדרמנט אינו נמוח ולפ"ז יהיו כולם אסורין ומה שנהגו עכשיו להטיל קנקנטום לתוך דיו ס"ת אפשר דס"ל דלא אמר אלא בפ' סוטה שבמקדש אבל בס"ת מותר להטיל קנקנטום בדיו. כתב במי טריא ואפצא כשר מכאן היה אומר ר"ת דאין כותבין ס"ת בדיו שלנו שהוא של עפצים דהוא לאו דיו הוא אלא מי עפצא ואנן דס"ת דיו בעינן כדמוכח בפרק הקומץ במנחות ועוד דהא אמרינן דנדה בליקוטרא דדיו ואטוי ליה ודיו שלנו לא עביד קוטרא ועוד דבשבת אמרינן דכל העשנים יפים לדיו ובדיו שלנו אין משימים בו עשן לפי' היה אומר כרב דאין כותבין ס"ת אלא בדיו שנעשה בעץ שקורין אלידראן וההוא נעשה קורט ונעשה בעשן וזה אינו דסתם דיו היא של עפצים וכו' מרבי' הכא מכל דבר המתקיים מי עפצים היינו מים שנשורו בתוכו העפצים בלא בישול ההוא נקרא מי אפצא דאינו דיו עד שנתבשל אבל אחר שנתבשל נקרא דיו ואם מבשלין אותו הרבה נעשה קורט ומי שידע לעשותו כתיקונו משים בו עשן דיו ע"ג דיו סיקרא ע"ג סיקרא פטור דלאו מוחק ולאו כותב הוא דדיו ע"ג דיו בין ע"ג לח בין ע"ג יבש פטור דלאו כלום הוא ולא כתיבה היא ואתיא אליבא דרבנן אבל ודאי לר"י כתב הוא וכדאמ' לקמ' כתב הגט שלא לשמה והעביר עליו קולמוסי לשמה באנו למחלוקת ר"י ורבנן ולר"י לח ע"ג יבש הוי כתב וכדאמ' לקמן אזכרות שנכתבו שלא לשמה להעביר עלייהו קולמוס ולכשירינהו לפ"י והתם דלח ע"ג יבש הוא ולא תימא דוקא לענין מצוה מהני אבל לענין שבת לא הוי כתב דאפילו לענין שבת הוי כתב לר"י וכדתנן בפרק הבונה כתב ע"ג כתב פטור ואמר' מאן תנא דלא כר"י דאי הא אמר כתב עליון כתב ואי ק"ל ולרב אחא בר יעקב דאמר לקמן דע"כ לא אמרי רבנן הכא אלא משום דבעי' זה אלי ואנוהו אבל בעלמא כתב עליון כתב מתני' דקת' דכתב ע"ג כתב פסול כמאן איכא למי' דאיהו מוקי לה בסוקר' ע"ג דיו וד"ה דלר"מ אינו חייב מ' וכתב דאף מאן דמחייב אינו מחייב אלא משוה מוחק א"נ אפשר לו' דאיהו

סבר דהתם הוא משום לשמה אבל בשבת דמלאכ' מחשבת אסרה תורה כל שנכתב כבר חשיב:

אמר רב עדים שאינם יודעים לחתום מקרעי' להם עור חלק וממלאים את הקרעים דיו ואצ"ל שרושמין להם בבוא וברוק וה"מ בגטין אבל בשאר שטרות לא אא"כ ידעי לקרות ולחתום כרש"בג דאמר הכי לקמן וקי"ל כוותיה ומי' לקרות אדם חשוב בספרא דדייני ל"צ כדאמר' ה"נ אחר כי ה"נ ספרא דייני ואנשי אחריני לא ואפש' דהיינו דוקא בשטרות אבל בגטין דלאו הכי קורין לפניה' שחותמין משום תקנה והא דקרו קמיה דר"א וחתי' וקמיה דר"נ וחתים לא הוי כעד מפי עד דהא הוא מעשה חזא אלא שסומך על אלו שהמעשה הוא נעשה עד עליו שהוא כתוב בשטר זה וכל היכא שיהא לבו בטוח' דלא משקרי דמהמני ליה יכול לסמוך עליהם הרמב"ן:

דף יט:

רב פפא אתי לקמיה שטרא פרסאה דעביד בעש"ג מקרי לב' גוים זה שלא בפני זה במל"ת ומגבי ביה ממשעב' והכי הלכת' והנהו לא ידעו לא סמכי' א"כ גוים דמקרי להו דדוקא דיין הוא שסומך ע"ז משום דעבידא לאגלויי אבל עדים לעולם אין להם לסמוך על אדם אא"כ לבם נוקף כר"נ וספרי דדייני וגט שכתבו עברות ועדיו יוונית. כשר וה"ה לשאר שטרות ש:

אמר שמואל נתן לה נייר חלק וא"ל הרי זה גיטך פסלה מן הכהונה חיישינן שמא במי מילין כתבו פי' רבינו נר"ו דהשתא קס"ד דכל שא"ל הבעל ה"ז גיטך אעפ"י שאין אנו יכולין להכחיש דבריו נאמן ומגורש' שהרי אין אנו רואין אלא נייר חלק ואפ"ה אמרי' דגט הוא משום דחיישינן שמא במי מילין כתבו והשתא קס"ד דלא אפשר למבדקיה ואפ"ה אמר דמגורשת וה"ה אם נשרף מה שנתן לה והוא אומר דגט הוא מגורשת ומקשה ליה מדתניא הרי זה גיטך וזרקתו לים וחזר ואמ' שטר פסים הוא שטר אמנה הוא מגורשת טעמא דאיכא כתב כלומר יכולין להכחישו ולעמוד על הדבר ובהא הוא סמכי עליה משום דלא משקר דהוייא מילתא דעבידא לגלויי אבל ליכא כתב לא דילמא משקר כיון דלא אפשר למבדקיה דהכי הוה ס"ד השתא ומשמע לן דברייתא בדאיכא כתב מדקאמר שטר פסו' הוא ולא א"ל לא היה כתיבה עליו כלום א"נ מדנקט זרקתו לים דמשמע הא לא זרקתו יכולין אנו לעמוד עליו לפום מאי דקס"ד השתא וכתב ומאי קושיא דילמא ברייתי' בדאיכ' כתב אמ' שהיא מגורשת גמורה וכדמשמע מלישנא דלאו כל הימנו לאסרה אבל ההיא דשמואל כיון דליכא כתב אינו מגורשת גמורה והיינו דקתני

חיישינן וי"ל דאי איתא דהכי הוא דמשמע ליה לתנא דבריתא דהכא דליכא כתב אינה מגורשת כלל ואפילו ספק מגורשת הו"ל לתנא דברייתא למתני בהדיא ומדלא תני לא ש"מ דהיכא דליכא כתב לא הוי מגורשת כלל ופרקי' כי אמר שמואל נמי דבדקי' לה במיא דנרא פי' אפי' שמואל דאמר הכא היינו מפני שאפשר למבדקיה במיא דנרא וכיון דיכולין אנו לעמוד עליו סמכינן עליו דלא משקר והא דאמר דבדקי' ליה היינו משום דאפי' דבדקי' ליה דאבחנן דאיכא גט כתוב בו לא הוי אלא ספק מגורשת וכדמפ' טעמא ואקשי' וכי פליט מאי הוי השתא הוא דפליט כלומר ואמאי הוי מגורשת מעיקרא כתב מובלע היה והא ודאי אינו כתב והשתא דמפלי' הוא הוא נפשה כתב ופרקי' שמואל ומי חיישינן קאמר כלומר שמואל ודאי לא:

מספקא ליה דגט ודאי הוא דכיון שהבעל אומר כן ואנו יכולין לעמוד בדבר לא משקרי אלא דמספקא ליה אי כתב מובלע הוי כתב או לא ומספק הוא דאמר דפסולה מהכהונה כלומר ואי לא לא מגורשת גמורה קאמר להתירה להנשא אלא למיחש לחומרא לפוסלה מן הכהונה משום דודאי גט כתוב ביה ככתיבה שאינה נכרת דנאמן הוא בכך ואעפ"כ אינה מגורשת גמורה משום דחיישינן כתב הזה העשוי במי מילין שאנו אומרים שנכתב שמא היה כתב או לא כך פ' רבינו והוא כשהכתיבה נכרת לשעתה ואיכא דאינה נכרת אלא בבדיקה:

הני בי תרי דיהבי גיטא קמייהו צריכין למקרי פי' כיון דאינהו עדי חסירה ועבדי כריתות ואע"ג דאמר שמואל דכל שאמר הבעל שהוא גט דמהימנינן ליה שאני הכא כיון דגט זה אינו גט אלא על ידם אין לסמוך בעדותן על אדם כגון ר"נ וספרי דייני וכדאמר לעיל דאקשי ליה מברייתא והא דלא שני דההיא בעידי חתימה משום דברייתא סתמא איתמר בין בעדי חתימה בין בעדי מסורה ועוד דע"כ לא אפשר בלא עידי מסורה דאי לא כיון דאין גט בידה היאך נאמנת וכיון שכן משמע ליה דמיירי נמי אפי' בדליכא עידי חתימה אלא איהו בלחוד הוא דמשוו ליה שליח ופריק ל"צ לבתר דקריוה עילווה לכי ידיה ואפקיה מהו דתימא דליחוש דילמא חלפיה קמ"ל וכיון שקראוהו בתחלה יכולין לסמוך עליו דלא חלפיה לשעתא אמר ר"נ מזוזה בני דני מאי פי' רבינו נר"ו דאי לאו משום הא טעמא אלא שנאבד הגט מגורשת גמורה כיון דאמר ליה הבעל הא גיטך ולא מצינו שהיה נייר חלק כשמואל דאמר לעיל שהבעל מהימן בכך ואל תתמה שהרי הבעל שאמר גרשתי את אשתי נאמן להבא וכדאיתא ביש נוחלין ואפי' למ"ד דספקא הוא יאוש לה וק"ל הכי מ"מ היינו כשלא ראינו שנתן לה כלום אלא שהוא אומר שגרשה אבל כאן שראינו שנתן לה וא"ל הא גיטך בדבר שאפשר לעמוד עליו הוא בהא ודאי מגורשת

גמורה היא כנ"ל אבל השתא דאשתכח מזוזה איכא למתלי דמזוזה היא ובעל משקרי ואינה מגורשת כלל ואפי' ריח. הגט אין בה ומיהו היכא שנשאת קודם דאשתכח מזוזה ובתר הכי אשתכח מזוזה דלא היה מגורשת כלל איכא מ"ד דאינה אסורה לבעלה הא' דאנוסה היתה דמה יש לה לעשות כיון שהבעל אומר לה הא גיטך ומן הדין מהימן ואע"ג דביבמות מספקא לן היכא דנשאת בעידי מיתה ואשתכח דשקר העידו אם אסורה לבעלה אם לאו שאני הכא דכתב מוכיח ומה יש לה לעשות וכל היכא דאיהי לא עבדא פשיעותא דין אנוסה יש לה והכי מוכח מדאמר לקמן טעה הסופר ונתן גט לאשה ושובר לאיש ונתנו זה לזה תצא מזה ומזה וכל הדרכים האלו בה ואקשי' עלה בפ' האשה ביבמות ואמאי ומאי הו"ל למיעבד ופרקי' דאיבעי לה לאקרויי לגיטא אלמא טעמא מש"ה הא לאו הכי לא והרי הוא כארוסה ולא היתה לבעלה הא' ומיהו י"ל דה"נ עבדא פשיעותא דאיבעי ליה למבדק בני דני ואסורה לבעלה הא', דלא עדיפא מנשאת בעידי מיתה דמספקא לן התם וראוי להחמיר והא דאמרי' אבל תרתי מדהא הואי הא. נמי הוא וגיטא אימו' עכברא שקלוה כלומר ומגורשת גמורה היא כתב רש"י דדוקא היכא דידעינן דלא. זרק לה אלא דבר א' אבל היכא דלא ידעינן תלינן דאיהו זרקינהו לתרווייהו כיון כיון דמזוזתא ביני דני לא שכיח ואינה מגורשת ויפה כיון:

ההוא גברא דעל לבי כנישתא שקל ס"ת ויהיב לדביתהו וא"ל הא גיטך א"ר יוסי למאי ניחוש לה פי' ולפוסלה מן הכהונה אי משום מי מילין אין מי מילין ע"ג מי חילין ודוקא לפוסליה קאמר אבל למיהוי מגורשת גמורה דבזו אין ספק דליכא למיחש למיהוי מגורשת גמורה אפי' לעיל גבי נייר חלק אמר דשמואל חיישי קאמר וכ"ת ניחוש דילמא אקדים ליה זוזא מעיקרא פי' כדי להקנות לו הגויל שנכתב בו אותה פ' וכדי לכתוב הפ' לשם כריתות יהבה וי"א דהא דאצטריך למימר דדילמא אקדים ליה זוזא לספרא מעיקרא איכא למימר דהיינו בגט גמור ומשום עיגונא וכדאיתא התם אבל בגט זה דאי איכא למיחש לגט לא הוי גט אלא לפוסלה ולא הווא מגורשת גמורה דכי הא לא תקינו רבנן דאיתתא יהבה ליה ומש"ה אצטריכו למימר דאיהו אקדים לספרא מדידיה ונ"ל דאין מכאן ראיה אף עפ"י שהדעת מכרעת כן משום דהיינו דאצטריך לומר הכי דאי לא אקדים זוזי לספרא מסתמא כבר נפרע הסופר מהסתם ושוב אין הבעל יכול לקנותו בזוזא דאקנו ליה רבנן מאתתא והא. דאמר והא בעינן שמו ושמה שם עירו ושם עירה לאו דוקא שם. עירו ושם עירה דשם עירו דרבנן הוא ומדאורויתא לא בעינן אלא שמו ושמה אלא אגב שיטתיה נקטיה משום דהכי נקוט ליה בכל דוכתא וכתבו התוס' דהא דאסיק הכא דאינה מגורשת כלל ואפי' ריח הגט אין בו אתיא אפי' למ"ד לקמן דכל

הגט שנכתב בראשון נמי פוסל דהיינו גט העשוי להתלמד ואינו עשוי לשם כריתות כלל ומ"מ שאני התם דאיכא גט גמור בלישניה וכדיניה אלא שלא נכתב לשם גירושין ומש"ה חששו ביה לריח הגט אבל הכא דאינו כפין גט כלל וליכא שמו ושמה בפי' כ"ע מודו דליכא למיחש לריח הגט כלל כן כתבו התוס':

דף כ.

גט שכתבו שלא לשמה והעביר עליו קולמוס לשמה באנו למחלוקת ר"י ורבנן הא כתיבנא לעיל דהא דאמר דיו פ"ג דיו פטור אליבא דרבנן אתיא והא דאמר רב אחא בר יעקב דע"כ לא קאמר רבנן אלא משום דבעינן זה אלי ואנוהו לישנא דאין השם מן המובחר הוא דדייק כהלל וחכ"א זה לא כתב הוא ורב חסדא דקסבר דאליבא דרבנן אינו כתב כלל הא דקאמרו רבנן אין השם מן המובחר לטעמיה דר"ל קאמר ליה לדידן אינו כתב כלל אבל לדבריך דאמר דכתב הוא מ"מ אין השם מן המובחר:

א"ל רבא מ"ט אילימא משום דכתיב וכתב והכא איהי קא כתיבה פי' שנותנת את השכר וכדאיתא בפ' ג"פ משום תקנת עגונות ודילמא:

אקנויי אקנו ליה רבנן לבעל זוזא דספרא והא דנקט לה בלשון דילמא אע"ג דקושטא הכי אורחא דמלתא הכי אתקצת מקומות בתלמוד ודוקא זוזא דספרא הוא דאקנו ליה רבנן אבל כשהאשה נותנת גיטא בצוואת הבעל משלה לא תקינו ליה רבנן לבעל דכי האי גט שכתבו היא משלה הצרכיה היא אח"כ להקנותו לו והכי מוקמה שמעתין לקמן בהדיא ודוקא אחר כתובה אבל קודם כתיבה לא דכיון דבשליחותיה כתבא ליה בהכי סגי:

ומהא דאמר הכא דמשום האי טעמא דרבנן אקנו ליה לבעל זוזא דספרא סגי דלא למפסלינהו לגטין ש"מ דאין צריך לכך הבעל מתחלה קודם כתיבת הקלף משלו והקולמוס והדיו כמו שתקנו מקצת המפרשים בתקון הגטין דזה א"צ דכיון דמתחלה עביד ליה לשמה בצואת הבעל ולבסוף איהו פרע ליה בזוזא דקנו ליה רבנן הרי יש כאן שטר מתנה ובהכי סגי וא"צ למשוך אותו כלל אם הסופר קונה. הקלף מאדם אח' משום דהוי שכיח ושלוחו של בעל וזוכה לו אבל אם הקלף הוא שלו צריך שיזכה בו הבעל או שלוחו שאין סופר זוכה לו במה שהוא שלו דמי כיון דברוב א"צ הבעל לזניה אחרת כל היכא שהוא קונה הקלף מאדם אחר מקשה שפיר האיך יכול למיפסלינהו לגיטי בהא ברוב כל גיטי דבעל נינהו דבזוזא דאקנו ליה אזיל סופר וקונה לבעל וזוכה לו ואף על פי שכתבנו שא"צ לכתחלה ש"ד מעבד הכי:

אילימא משום דכתיב ונתן והכא לא יהיב ליה מידי פי' שיהא שוה ממון דילמא נתינת הגט הוא דלישנא דונתן לא משמע נתינת ממון אלא כי איתיה בעין ממון ותדע לך דגבי תרומה דכתיב ביה לשון נתינה אמר דחטה א' פוטרת את הכרי ולא בעי' שוה ממון וגבי קני' דכתיב ביה לשון נתינה כדכתיב שלף איש נעלו ונתן לרעהו לא בעי' כלי שיהא ש"פ וכדאמר קונין בכלי ואעפ"י שאין בו שוה פרוטה אבל גבי תשלומי דשני קרא בדבוריה בעי' שוה ממון וכדאמר בפ' כל שעה האוכל תרומה בשוגג פחות מש"פ פטור משום דכתיב ונתן לכהן את הקודש דבר שיש בו נתינה והתם משום דשאני קרא בדבוריה דהל"ל ישלם דגבי תשלומי קאי וכ"נ במנחות בפ' הקומץ רבה אמר הסך משמן המשחה פחות מש"פ פטור משום דכתיב ואשר יתן ממנו על זר כדי נתינה כפשטא והיינו דאמר הכא ודילמא נתינת הגט היא והכי הלכתא דהכא לא בפי שיהא ש"פ ותדע לך דשלחי מתם כתבו על אסורי הנאה כשר דילמא שאני עלה זית דחזי להצטרופי פי' שהרי שוה ממון בצירו' דבר אחר ולא דמי לאיסורי הנאה שאינו שוה כלום והא דאמר כתבו על איסורי הנאה כשר בכל איסורי הנאה קאמר ואפי' בההוא דחתותי מכחת שעורי דלא איכפת לן בהכי אלא במידי דבעי שיעור כגון שופר ולולב וכיוצא בו אבל במידי דלא בעי שימור לא ומי' באיסורי הנאה העומדים לשרפה למ"ד כל העומד לישרף כשרוף דמי בהא ודאי לא שהרי כשרופים הם וכמו שאין בהם ממש דמי וכ"כ רבינו נר"ו.

דף כ:

ת"ר הרי גיטך והנייר שלו אינה מגורשת שהרי שייר בגופו של גט ממש ואפי' במקום האותיות ואין זה כריתות ועוד שהוא כאילו האותיות פורחות באויר ע"מ שתחזירו לי הנייר מגורשת דמתנה ע"מ שמה מתנה בין שטה לשטה בין תיבה לתיבה מאי פי' דא"ל הרי זה גיטך והנייר שבין שיטה לשיטה או שבין תיבה לתיבה שלי דהשתא אין האותיות פורחות והא לא שייר במקום האותיות וסלקא בתיקו ומדקא בעי נייר שבין שיטה לשיטה ולא בעי נייר שבגליון דהוי רבותא טפי משמע דאם משיירו הויא מגורשת כיון שלא שייר כלום בגופו של גט ולא אמר דאינה מגורשת משום דהוי מחוסר קציצה בידו של עבד או בקרן של פרה משום דבכה"ג לא חשיב מחוסר קציצה כיון דאין עוקר טפי במה שהוא משייר ממה שהוא נותן ולקמן נאריך בענין זה בס"ד.

והא דאמר משום דספר אחד אמר רחמנא ולא ג' ספרים פי' כיון דלקציצה קאי כקצוץ דמי ודוקא בכה"ג לא הוי גיטא אבל אם כתבו בשני דפין בחתיכה א' ודאי כשר והיינו הא דאמרינן לקמן כתבו בב' דפין כשר ובמנחות אמר במזוזה כה"ג דאם כתבן בב' דפין

כשרה פי' בחתיכה א' דבב' חתיכות פסולה והיינו דאמר בסוטה כתבה בב' דפין פסולת בפר"ת:

ל"צ דמעורה פי' שאותיות שטה א' נוגעות בחברתה בענין דאע"ג דאין פסוק הניר שבין שיטה לשיטה אכתי הוי גט דספר א' דהכא בגט לא בעי' אותיות מוקפות גויל שהרי כשר הוא בכל לשון ובכל כתב ובכל מקום ולא דמי לספר תורה איכא מ"ד דבגט נמי בעינן אותיות מוקפות גויל והיינו כי אמר דמפור' היינו בענין שישארו האותיות מוקפות גויל כיון שנכנס צווארו של למ"ד למעלה בתוך החית או בתוך הרגל הקוף למטה בתוך העין דבהכי הוי מוקפת גויל ואפילו לענין ס"ת בהכי חשיב מוקפת גויל אבל רבינו נר"ו אמר דבס"ת לא סגי בהכי וכן דעת רבו הרמב"ן בחידושיו דאומר מוקפת גויל לגמרי בעינן ואם יהיה כמו שכתבנו הרי זה מבטל את האותות כשנכנסות אות א' בתוך חלל חברתה והכא כי אמרינן דמשייר לעצמו בין שיטה היינו ממה שצריך לעירוי הגט בכדי שיהא הגט א' ומן סברא סמא נראה עיקר דלא בעינן בגט אותיות מוקפות גויל אינו משום דלא או אלא בהכ משום איפוי של כתב. ובגט כל היכא שהוא כתב ניכר לתינוק לא חכם ולא תפש בהכי סגי ובירושלמי אמרינן וכתב ולא המטיף ואפי' ערב הנקודות אפלגי התם איכא מ"ד דפסול ואמ"ד כשר וברור הוא דבס"ת פסול ש"מ דאין דמיון לגט עם ס"ת ואפי' באותיות כלל וכדמיא וכ"כ הר"מ:

בשלמא מתני' ל"ק בעידי מסירה היא ור"א היא אבל הכא בעידי מסירה לא קמבעיא לך בעידי חתימה קמבעי' לך וא"כ ח"ל משום דהוי כתב שיכול להזדייף ופריך בכתוב' קרקע וה"ד במתני' דעל העלה של זית חלי' דר"מ ברושם קמיירי דהוי כתב שאינו יכול להזדייף הא דאייתו ליה הא דאמר ר"ל הגודרות אין להם חזקה ולא פשטא ליה מעבד גופיה דאמר התם דהעבדים אין להם חזקה פי' חזקה כי הכא אבל חזקה ג' שנים ודאי אית להו כדאיתא בהדיא בפ' ח"ה משום דהא דאין להם חזקה הוא מפני שיש להם דעת שאם יקניטנו רבו ילך לו אצל חבירו והכא ליתי' ההוא טעמא שהרי גט כתוב בידו ורגלים לדבר שהוא לא הלך אצלה מדעת משום שהקניטו רבו אלא רבו נתנו לה בניטה ובהא איכא למימר דחזקתה חזקה קמ"ל דלא שהרי הגודרות אין להם דעת ללכת מדעת עצמן ואפ"ה כיון שהולכות אין להם חזקה דאפשר דמדעתיו אזלי וה"ה עבד דמההוא טעמא הוא אעפ"י שיש גט בידו אפשר דבטלה ליה ולא נתנו אלא הוא שהלך והיא עכבתו ולא הוי חזקה דכל דאזיל לית ליה חזקה:

או דילמא הכא לא ידעה לאקנויי פי' בכי הא שהיא מקנה על מנת להחזירו דבמה שיש לו להחזיר לא גמרא איהי לאקנויי ליה דל"ל דלא ידעה לאקנויי כלל דא"כ מי איכא

למימר דמתכרת לא הוי ממכר ועוד דאביי דאקשי ליה מזקן א' דקס"ד דלא דוקא אשה קאמר מי איכא למימר דאין לך אדם שיודה להקנות אלא ודאי כדפרישי' ורש"י פי' לא ידע' לאקנויי לא ידעה שהיא צריכה להקנות דלא ידעה דשטר מתנה בעינן אבל אם ידעה שצריכה להקנות היא יודעת להקנות ונכון הוא והא דאמר שהיה מלוה לכל בני הכפר לאו דוקא משום הלואה קאמר דבשטר ראיה לא בעי' שטר מקנה אלא כלומר שאף לפעמים מחמת הלואה הם מקנין לו קרקע לפרעון חובות בשטר דהא להא דמיא והוא כותב השטר משלו ומקנה הוא להם דבכל שטר קנין בעינן שטר מקנה והכי מוכח בפ"ק דקידושין:

דף כא.

אלא אמר רבא מהכא ערב היוצא לאחר חתום שטרות גובה מנכסי' ב"ח והא הכא דשטר זה אחר חתום שטרות דמלוה הוא דאע"ג דלוה נותן שכר למלוה מוציאו מתחלה ולוה פרעו בסוף וכל שלא פרעו בשטר של מלוה הוא ומלוהו מקנהו לערב ע"מ שיחזירהו לו ואמרינן דמהני אלמא דידע לאקנויי ולאידך פי' אלמא דידע הוא שצריך להקנות לו השטר ומקנהו לה ומש"ה מהני:

אלא א"ר אשי מהכא אשה כותב ת גיטא ואי ק"ל ומאי ראיה דילמא התם הכל של בעל ולא אשמעינן תנא דמתני' אלא האשה עצמה כותבת גיטא וי"ל דמדקאמר סתמא כותבת גיטא משמע ליה דכל ענין קאמר ואפילו בנייר שלה ומהכא שמעינן מאי דאמרינן לעיל דכי אסרו ליה רבנן לבעל לא אקנו ליה אלא זוזא דספרא אבל דגט בעצמו היכא שהיא כותבת אותו בנייר שלה דאי לא מאי ראיה מייתי הכא דהא לאו איהי סא מתקנ' אותו לו אלא רבנן דידעו לאקרויי הקנהו לו אלא ש"מ דלא אקנו ליה רבנן גיטא אלא זוזא דספרא וכדכתיב לעיל:

אמאי חצר מהלכת היא וחצר מהלכת כת לא קנה והקשו בתוספות דחצר מהיכא איתרבאי מידה וידה מהלכת הוא ופי' הא דידה אינה מהלכת אלא לדעתו ואינה משתמרת אלא לדעתו דומיא דחצר שאינה מהלכת אבל חצר שמהלכת שלא מדעתו ומשתמרת שלא מדעתו אינו קונה דאינה דומיא דידו כלל ואסיק' כדפי' והכי הלכתא ואיכא למ"ד דישן בכפות בעינן כדי שיהא משתמרת לדעתי' ולקמן יתבאר בס"ד:

אמר רבא כתב לה גט ונתנו בחצרו פי' לאחר שנתנו בחצרו כתב לה שטר מתנה עליו זכה בגט ובחצר קנאת' ומתגרשת בו דגיטא וחצרה באים כא' וצריכא דאי אשמעי' עבד משום דמלתא דלא שכיח פי' מש"ה אמ' דקנאתו ומתגרשת בו משום דליכא למגזר ביה

אטו עבד הבא לאחר מכאן דמלתא דלא שכיח הוא שיהא אדם נותן גט ביד עבדו של חברו והלוקח ימכרהו לה בעודו ישן וכפות ושיהיה עדיין הגט בידו דבלאו הכי דבר פשוט הוא שאינה מתגרשת דבחצר מהלכת היא דהא אפילו בעבדו אינה מתגרשת אלא בהכי אבל חצר ניגזור משו' חצר הבאה לאחר מכאן דטפי שכיח חצר מבעבד ואי אשמעי' חצר משום דליכא למגזר משום חצרה הבא לאחר מכאן דאף זה אינו מצוי אבל עבד נגזור כפות אטו שאינו כפות קמ"ל וחצר הבא לאחר מכאן נפרשהו ששלהי פרקין בס"ד:

ואי ב"א שליחות קבלה אשכחן דע"כ פי' אפילו תאמר דשליחות מודה אתרבאי ל"ק דהא אשכחן נמי שליחות לקבלה נמי בע"כ ואי ק"ל אכתי מאי שני דמ"מ דהא אשכחן דשליחות לקבלה מדעתה שלא בע"כ באחר דלא באב ובחצר אמאי קאמר דאינה קונה בחצר מדעת' ופי' רבינו נר"ו דבחי כיון דמידה אתרבאי וידה בין מדעתה בין מע"כ ואשכחן נמי חצר דאפשר מדעת' ובע"כ דומיא דידה דהא מידה אלא האי חצר שהוא דומה לה לגמרי אבל שליחות אם נאמר דמודה אתרבאי יש לנו לרבו' שליחות דומיא דידה דליהוי מדעת' ובע"כ א"כ ידה מאי אהני ליה הא אפילו בלא ידה מרבי' לה מדכתיב ויצאה והיתה לאיש אחר אבל בחצר ואפשר דהיה מדעתה ובע"כ לא מרבי' מניה אלא אותו חבר בלבד אבל חצר דהוי מדעת' ולא בע"כ לא כך פי' רבינו נר"ו ונכון הוא ולי' נראה דל"ק דלא אמרי' דלא ליקני אלא בחצר שתהא דומה לידה לגמרי מב' צדדין דליהוי מדעת' ובע"כ כל היכא דאשכחן חצר דאיתא מדעת' ובע"כ דהא דאקשו אביי הכא מכדי חצר מהיכא אתרבאי מידה היינו משום שאין שייכות לחצר זה שהוא נותן לה עכשיו עם חצרו שהיה לה קודם לכן אלא דעכשיו בעי' לרבויי מידה הלכך קא בעי' למימ' דלא ליקני אם אינו דומה לגמרי לידה מב' צדדין דליהוי לדעתה ובע"כ אע"ג דאשכחן חצרה בע"כ אבל שליחות אין חלוק בין שליחות דאב ובין שליחות דאחר הלכך כיון דאשכחן שום שליחות דהוי ע"כ שפיר מתרבי' מודה אע"ג דשליחות דאדם אחר לא הוי אלא מדעתה דשליחות דאב בשליחות אחר משא"כ בחצרה הבאה לה עכשיו מאותו דאין לו שייכות עם חצרה שהיה לה כבר וכדפרי' כנ"ל וזה עיקר.

והא דאמר שכן אב מקבל גט לבתו קטנה לאו דוקא קטנה אלא ה"ה לנערה דאיתקש יציאה להויה כדאי' התם ולא נקט קטנה אלא לאפוקי בוגרת דוקא בשלא נשאת אביה מקבל גיטא אבל אם נשאת לא דמשנשאת אין לאביה רשות בה וכ"ת דמאי שנא הכא דגבי גט חשי' לה האי קבל' ע"כ וגבי קדושין דהאב מקבל קדושי בתו לא חשיב לה בע"כ דאי לא תימא הכי אשכחן אישות בע"כ ואנן אמרינן התם דבכסף ראשון בע"כ

לא אשכחן ויש לומר דהכא גבי גט כיון שיש לה לקבל גיטא בעודה קטנה כי השתא היכא דאין לה אב השתא כשיש לה אב דאביה מקבל גיטא חשיב לן דע"כ אבל גבי קדושין דבעודה קטנה אין לה יד לקבל קדושין כלל כשהאב מקבל קדושיה במקומה עומד ורצונו של אב ודעתו כרצונה ודעתה ולענין פסק הלכה קי"ל כרבא ואע"ג דאקשי ליה אביי לרבא הלכתא כרבא דכיון דחצר מידה אתרבאי ואפילו חצר מדעתה והכי מוכח לקמן בשמעתין:

מתני' על הכל כותבין על עלה של זית אליבא דר"א ואפילו בכותב על העלה בדיו דכתב שיכול להזדייף הוא כשר ואליבא דר"מ ברושם וכדפי' לעיל ואשמעינן מתני' דעלה של זית דבר המתקיים הוא דגט אין כותבין אלא בדבר המתקיים ואפילו אליבא דר"א דבהא ליכא חלוק בין ר"א לר"מ והכי מפורש בתוס' דאין כותבים גט אלא בדבר המתקיים דגרסינן עלה עלה של זית על עלה בצלים על עלי ירקות על כל דבר שאינו של קיימא פסול זה הכלל אינו כשר עד שיכתוב בדבר של קיימא על קרן של פרה ונותן לה את הפרה פי' דאי לאו הכי ה"ל מחוסר קציצה כדאית' בגמ' ושמעתי מר"מ הלוי דהכ' בנותן לה ממש הפרה או העבד והיינו דנקט דנותן לה את העבד אבל אם כתב גט על קרן של פרה או ע"י של עבד וא"ל הא גיטך אינו במשמע שיתן לה כל הפרה וכל העבד והגט פסול דלא אמרינן הכא אוירא דמגילת שהרי הפרה או העבד שיש להם חיות מה שנשאר הוא עיקר ואינו טפל לגט אע"ג דאמרינן לעיל דשאר לכתובתיך דאי א"ל סתמא דהכל שלה משום דאוירא דמגילתה הוא התם בדבר אחר שאינו עיקר טפי בשאר מבמקום הגט אבל הכא עיקר הפרה ואינה טפלה לקרן וכן העבד וכן נכון וכן הורה רבינו נר"ו:

דף כא:

אין כותבים במחובר לקרקע פי' בירושלמי דנפקא לן מדכתיב ספר מה ספר שהוא תלוש אף כל שהוא תלוש ונר' דלפום גמ' דילן אינו משום האי טעמא דהא אמרינן בגמרא דספר לרבנן לספירת דברים אצטריך ועוד דלפום ההוא טעמא בעלה של עציץ נקוב לכ"ע אסור דדינו כמחובר בכל מקום ואלו הכא בגמ' דילן שרי בעלה של עציץ נקוב ורבא דאסר ע"כ לא אסר אלא גזרה שמא יקטום אבל מדינא לא ונר' דלפום גמרא דילן טעמא משום דכתיב ונתן בידה ולאו משום דידה משמע דבר הניתן מיד ליד כדאמרינן גבי אונאה או קנה מיד עמיתך דבר הנקנה מיד ליד דא"כ ה"ל למעוטי עבדים כי התם והכא על של עבד כשר ועוד דהתם לא גרסי' הכי אלא משום דשני קרא בדבוריה דהנ"ל או קנה מעמיתך מאי מיד דוקא דבר הנקנה מיד ליד אבל הכא לא שני קרא בדבוריה

ותדע לך דמשום דשני הוא דאלו בדוכתי' אחרינא רבויא הוא כדאמרי' התם גגה חצרה וקרפיפה מנין ת"ל ונתן בידה מ"מ וכן גבי גנבה דכתיב אם המצא תמצא בידו הגנבה וממעטי' התם קרקעות לאו משום דידו ממעטי' אלא מדכתיב משור עד חמור וכדדרש להו התם להני פרטי אלא הכא טעמא משום דבעי לקיומיה קרא כפשטיה דכתיב ונתן בידה א"א אלא בתלוש שא"א לתת דבר מחובר בידו של חברו ממש אא"כ קוצצו והא כתיב וכתב ונתן בידה מי שאינו מחוסר אלא כתיבה ונתינה יצא זה שמחוסר קציצה כתיבה ונתינה כדאמרינן בגמרא ומהכא נ"ל לאיסור:

יד של עבד וקרן של פרה וכיוצא בו חשוב מחוסר קציצה כיון שמה שמשייר אצלו הוא העיקר שיש לו חיות וכיון שמה שנשאר נשאר בחיותו זהו העיקר ומש"ה חשיב מחוסר קציצה אבל במאי דמשייר בקלף או בטבלה לא כיון שהכל לקציצה אחר כתיבה מן הדין וכדמוכח מההיא דבין שיטה לשיטה וכדכתיבנא לעיל ועוד יש ראיה מדקאמר לסמן על עלה של עציץ נקוב רבא אמר אסור גזירה שמא יקטום ודוקא בעציץ גזרו גזירה שמא יקטום משום שמה שנשאר נשאר בחיותו והיא עקר אבל בתלוש אחר בעלמא בקלף גדול לא דאי לא ל"ל עציץ נקוב אפילו בכל תלוש הו"ל לאסור אלא שיש גאונים שאסרו וראוי להחמיר אבל ודאי מן הדין בכה"ג כשר ולא הוי מחוסר קציצה אבל כל דבר שנשאר בחיותו חשוב קציצה משום שנשתנה שמו עליו שמעיקרא חי והשתא מת ומעיקרא מחובר והוי בחיותו והשתא כשנתלש מת ואין לו חיים ומשום האי טעמא אסר לכתבו לכתבו בעלה של עציץ נקוב בקונים ומ"מ בנותן לה כל העציץ התירו דאע"ג דחשוב כמחובר כיון דאפשר לקיומיה קרא כפשטי' כשר ורבא דאסר לא אסר משום האי טעמא אלא גזירה שמא יקטום וכיון שכן אמרינן שאינו מחוסר קציצה אלא בדבר שמה שנשאר הוא עיקר שנשאר ברייתו אבל בדבר אחר לא כגון אם מתה הפרה או העבד כשר אעפ"י שאינו נותן לה הפרה או העבד משום דהא לא חשיב מחוסר קציצה שהרי מה שמשייר אצלו אינו עיקר והרי זה כמשיב בטבלה או בנייר דאמרינן דלא חשוב מחוסר קציצה ואפשר דמזה אין. חלוק בין מתו או הימיתן הוא כיון דמעיקרא אפשר לקיומיה קרא כפשטיה ועכשיו אין חשידות בחלק א' בהן מחלק א' כשר ולא הוו מחוסר קציצה ומי' היכא שמתו מאיליהן נראה דמותר וכדכתיב ויש לדון ולאסור כיון שבשעה לא היה ראוי לגרש בו מפני שהיה בדעתו לשיירו אבל אם כתבו על קרן של פרה שמתה ומשייר את הפרה בכי הא ודאי כשר ומי' בכותב על עלה של עציץ נקוב ומת האילן כיון דאף קודם שמת אינו איסור אלא משום גזרה נראה ודאי דכשר ומי' בכותב הגט על האילן שמת ודאי פסול דאכתי חשיב מחובר וליכא לקיומו קרא כפשטיה או בקציצה

או בחפירה וכה"ג לאו כלום ואפי' לרבנן דאמר הדין בפ' נגמר הדין גבי תלויה דמשקעין את הקורה בארץ כו' ור"י אומר דאין משקעין כו' ומפ' טעמא משום דכתיב כי קבור תקברנו מי שאינו מחוסר אלא קבורה יצא זה שמחוסר חפירה וקבורה והקורה שנתלה בה נקברת עמו ורבנן ס' דחפירה לא כלום היא דדוקא במחובר גמור אסרו מהאי טעמא משום דהוי מחוסר קציצה אבל אין ספק דרבנן דאסרי מחובר אסרי נמי באילן מחובר שמת ולא אמרינן בכי הא לאו כלום הוא ומיהו בגט בקורה שקועה בארץ נראה דכשר דכי האי חפירה לאו כלום היא ולאו חשיב מחוסר קציצה כדאמר רבנן התם אבל לר"י דחשיב חפירה כמחוסר מעשה אפשר דאינו כשר ומי' בכותב גט בתלוש גמור בכי הא לכ"ע כשר וקציצה לאו כלום היא ואפי' לר"י דע"כ לא קאמר ר"ו התם אלא משום דא"א לקבור בלא חפירה ובכי הא ה"ל מחוסר אבל הכא שכלה קציצה אפשר בגט שיתן לה כל הקורה או כל הנייר והוי תלוש מעיקרו שאין עיקר בחלק א' ממנו בחבירו דכי הא קציצה לאו כלום היא והא דאמר התם בכסוי הדם שכל התולש עפר ממקום חבירו מה שנשאר עיקר והשאר טפל ועוד במחובר גמור מעיקרו בקרקע עולם דהא לכ"ע לא פליגי דמשום חפירה או תלושה מחוסר מעשה מקרו ואפי' לרבנן שהרי זה כתלוש ממש מאילן מחובר ולענין תלוש שחברו ובטלו איכא מ"ד פסול ודייקי לה מדר"י דאמר עד שתהא כתיבתו וחתימתו בתלוש דאם כתיבתו בתלוש חתימתו בתלוש ורבינו נר"ו אומר בזה אינו דמכאן ליכא ראיה כלל דההוא איצטרך דאם אמר עד שתהא כתובה בתלוש הא דר"י לא בעי אלא כתי' לשמה אבל חתויה לא בעי דהאי בפ"ק מוקמי מתני' דבעי כתיבה וחתימה הרי לא אשכחן מאן דאית ליה הכי בהדיא אלא ר"י ואי לא נקט וחתימתו הא דר"י לא בעי אלא כתיבה לשמה לחוד ועוד דאפשר שיהא כתיבתו בתלוש וחתימתו במחובר וכגון שכתב גט על עץ לח ונטעו ואחר ג' ימים שנקלט הנטיעות דהוי מחובר גמור חתים ביה העדים ומש"ה איצטרך למימר עד שתהא כתיבה וחתימה בתלוש הלכך אפשר דתלוש ולבסוף חברו ובטלו דלא חשיב כמחובר כן דעת רבינו נר"ו דהא לענין ע"ז והכשר זרעים הוי כתלוש כדאיתא בפ"ק דחולין ותדע לך דמר"י ליכא ראיה דא"כ בירושלמי בעי לה כתבו בתלוש ולבסוף חברו ונתנו לה מאי אמאי לא פשטוה מדר"י ומי' בגמרא דילן דלא איבעיא לן אפשר דפשיטא להו דכתלוש הוי כיון דלענין זרעים וע"ז אמרי בעלמא דהוי כתלוש וזה נכון מרבי' נר"ו:

א:

גמרא א"כ מה ת"ל ספר מה ספר דבר שאן בו ר"ח ואק"ל והא זה כלל ופרט הוא וכתב כלל ספר פרט כלל ופרט און בכלל אלא מה שבפרט והל"ל ספר דוקא וי"ל דונתן חזר

וכלל וה"ל כלל ופרט וכלל ודרשינן כעין הפרט מה הפרט מפורש דבר שאין בו ר"ח ואינו אוכל אף כל דבר שאין בו ר"ח כו':

ורבנן האי וכתב מאי עביד ליה פי' דלא שמעינן דאפשר דכתיב' לא אצטרוכ' דממילא שמעינן מונתן לה ספר כריתות נפקא דסיפור דברים א"א ליתנם אלא בכתיבה, א"כ מה ת"ל וכתב למעט דוקא בכתובה מתגרשת:

ע"מ שלא תלכי לבית אביך לעולם אין זה כריתות ובאומר לבית זה שהוא של אביך אבל א"ל לבית אביך סתם כיון שאינה נאסרת בו לעולם שהרי כשמת אביה או אם ימכרהו. לאחר תהא מותרת בו כדאי' התם בנדרים ודאי כריתות הוי אלא הכא דוקא כשא"ל בית זה דלעולם אינה יכולה ליכנס בבית אביה ואפי' לאחר מיתתו ואפילו שמכרו לאחר.

בכי הא לא הוי כריתות וכדאיתא התם בהדי' הא דר"י ואי ק"ל דאפי' בהאי לישנא אפשר דהוי כריתות כגון שתפול הבית דהא אמרינן בעלמא נפל אזדא ליה כו' וי"ל דדוקא. גבי שכירות אמרינן נפל אזדא שלא שכר לו את הבנין כמו שהוא ראוי לדירה אבל לענין נדרים הכל נאסר ואפי' הקרקע דאף דריסת רגל אסור עליה וזה נכון:

וה"ק אין כותבין תופס שמא יכתוב תורף כתבו לתופס ותלשו וכתב לתורף ונתנו לה כשר ואי ק"ל ומ"ש דהכא גבי מחובר שרי' ליה לתופס בדיעבד ולקמן גבי טופסי גיטין אס' ביה בדיעבד ולקמן גבי חש"ו שרי לטופס ואפי' לכתחלה ותי' הרמב"ן דגבי סופרים דהוא מילתא דשכיח שעושים כדי להשתכר אסרו טופס בדיעבד משום תורף וגבי חש"ו דלא שכיחי כיון דהוו בני דעת נינהו לאו אורחא דמילתא דעבדי גיטין שרי' לטופס ואפי' לכתחלה בדיניה וגבי מחובר דשכיח טפי אסרו לכתחלה ואסרו בדיעבד:

ור"ל אמר חתמו שנינו ולר"י משמע ליה האי חתמו השלישי ולא משמע ליה חתיחת ממש ור"מ היא דאמר עידי חתימה כרתי וה"ק אין חתימ' י"ל לגבי לשמה ליכא למיגזר דל"ש דעידי' חתמי שלא בצוואת הבעל אבל גבי מחובר כיון דאיכא צואת הבעל אתי למטעי ולחתום במקום שהגט כתוב שם ומש"ה אסר נכתבו על הרס של עציץ נקוב דשקיל ליה ליה ניהלה פי' ה"ה בחתיך מניה דאחר דבתלוש גמור לא חשיב מחוסר קצוצה וכדפי' במתני' והכא אורחא דמילת' נקט א"נ משום אידך דכתבו על עלה של עציץ נקוב דמכשיר אביי מההוא טעמא דשקול ויהיב ניהלה נקטא הכי ומדנקיט הכא כתבו על חרס של עציץ נקוב שמעי' מאי דאמרינן בפ"ק דבחרס בעי' נקוב דחי לא לנקוט הכא כתבו על חרס של עציץ ולפלגו אביי ורבא בהכותב על עציץ שאינו נקוב. דהא במחובר הוא ואעפ"י שאינו נקוב וכדכתיב' בפ"ק:

דף כב.

עציץ וזרעים של א' ומכרן לאחר החזיק בזרעים בהכי סגי דהכא בעציץ עם זרעים שהוא מחובר שם ממש והוי טפל לזרעים חתמו בפי' אבל בעלמא ודאי אפי' בצבורין בתוך הקרקע לא קנה אא"כ א"ל בפי' שמקנה לו המטלטלין אגב הקרקע וכדמוכח התם החזיק העציץ כלומר שתקן בו קצת אבל לא הגביהו ולא משכו אף העציץ לא קנה למטלטלין אינן נקנין בחזקה אלא במשיכה או בהגבהה בדאשרוש כ"ע ל"פ פי' דבתר שרשין אזלינן ואם שרשיו בארץ אע"פ שגופו בח"ל הרי הוא כאלו היה כולו בארץ ואקשי' ובדאשרוש ל"פ והתנן ב' גנות זו ע"ג זו וכו' ואסוקי' בדאשרוש כ"ע ל"פ כ"פ דלא אשרוש ואי ק"ל לפי מאי דקס"ד דבאשרוש נמי פליגי היאך מקשה ליה מב' גנות זו ע"ג זו דהתם מפורי' דבאשרוש ל"פ דהא קתני סיפא בהדיא א"ל ר"מ וכי מאחר שזה יכול לעכב וזה אינו יכול לעכב רואין מהיכא ירק זו חיה ולא אהדר ליה ר"י אלמא דליכא מאן דפליג דמרשותו הוא חיה וי"ל לפום האי סברא דקס"ד בדאשרוש נמי פליגי כי נקט ר"מ טעמא דעליון יוכל לעכב לא עקר טענתו משום ההוא טעמא אלא משום דשרשים הם ברשותו אלא דלסברא בעלמא נקטי' לסייע טענתו לומר כיון דעליון יכול לעכב לא עקר טענתו משו' טעם דינא דעליון הוי נאמר למלת' סתמא ור"י אהדר ליה דזה אינו ראיה דאף תחתון יכול ור"מ ס' עיקר טענתו דר"י משום עיכוב דתחתון הוא מ"ה אהדר ליה והלא עליון יכול לעכב והוא חיה מרשותו ור"י לא אהדר. ליה משום דעקר טענתו נמי משום דמאוירא דתחתון חיה דאיהו סבר דבתר אוירא אזלינן ולכוס מאי דמסיק דבאשרוש ל"פ האי דלא אהדר ליה ר"י לר"מ להאי טענה דאמר דברשותו של עליון חיה משום דסגי ליה במאי דא"ל מה אם ירצה למלאת גינתו עפר דערוגה דתחתון עדיפ' ליה משום דהיתה ברשותו ועוד דשכיח טפי מערוגה דעליון דלטולי עפרו טורח גדול הוא ולא שכיח דבקרקע נפסד בהכי והיינו דאמר התם בגמרא במאי פליגי ולא מפרשי' אלא טעמא דר"מ משום דסבר דאמרינן שדי נופו בתר עקרו למקצת ספרים דל"ג התם ור"י סבר לא אמרינן שדי נופו בתר עיקרו משום האי טעמא ואפי' לספ' דגר' ליה ה"ק ור"י סבר בכי הא לא אמרינן שדי נופו בתר עקרו דבאשרוש ל"פ מאי לאו מקצת נופו בארץ במקצת בח"ל ואע"ג דשרשים בארץ וטעמא דר' דאמר דטבל וחולין מעורבין משום דסבר דבתר שרשים ואוירא אזלינן ורשב"ג ס' דלא אזלינן אלא בתר אוירא:

הא דתנן אין כותבין על הנייר מחוק דהיינו דוקא כשהגט על המחק ועדיו על החלק אבל הוא ועדיו על המחק כשר דליכא למיחש דילמא מחיק ליה זימנא אחריתו דהא מנכר וכדאמר התם בפ' ג"פ אינו דומ' נמחק פעם א' לנמחק ב' פעמים וה"ל כיון דמקום

העדים לא יהא נמחק נמי אלא פעם א' מינכר וזה עקר אעפ"י שרש"י לא פי' כן מאן חכמים אר"א ר"א דאמר בעידי מסורה כרתי וכיון שכן כשר כתב שיכול להזדייף דליכא למיחשב למה דהעדים יודעו אם זייפו אם לאו אבל לר"מ דא' דעידי חתימה כרתי ודאי כתב שיכול להזדייף פסול דאפשר לזייפו וליכא מאן דמודע דהא בקיום הגט סגי ומי' אפי' אי אתו עידי השטר ומעידים שלא זייף כלום לר"מ ודאי אינו כשר כיון דשטרא בגופי' לאו כלום הוא שהרי היה יכול להזדייף ה"ה דפסול בעדים שהעידו שלא זייפו וזה שלא בדברי רש"י ומי' לר"מ דוקא בע"מ מכשיר כתב שהוא יכול להזדייף אבל לא בעידי חתימה ואצ"ל היכא. דליכא עידי מסירה בהדייהו דפסל ר"א אע"ג דאית ליה בעלמא דעידי חתימה כרתי אלא אפילו איכא עידי מסורה בהדייהו פוסל משום דה"ל מזוייף מתוכו ודילמא אתי למסמך על עידי חתימה בלחוד ור"י אמר אפי' מכאן ועד י' ימים אם איתא דהוי תנאה מדכר דכירי וקי"ל בהא כר"י דרביה דר"א הוא ואר"א לא הכשיר ר"א אלא בגטין פי' לא הכשיר ר"א כתב שהוא יכול להזדייף אלא בגטין דליכא לפ' דלא הכשיר ר"א בעידי מסורה אלא בגטין ל בשאר שט' לא דודאי ר"א בכל מכשיר בעידי מסירה וכדתנן ר"א אומר אעפ"י שאין עליו עדים אלא שנתנו לה בפני עדים וגובה מנכסים משועבדים שאין העדים חותמים על הגט אלא מפני תקון העולם וה"פ אם גט חובה הוא גובה מנכסים משועבדים וכן מפו' לקמן בדוכתי' ושם נאריך בזה בס"ד והא דאמרי' דלא הכשיר ר"א כתב שהוא יכול להזדייף אלא בגטין לאו דוק' בגיטין אלא בכל שטרות הדומין לגטין קאמר דהוו כל שטרי הקנא' וכדתנן כתב לו על הניר או על החרס שדי נתונה לך שדי מכור' לך הרי מכירה ונתונה וליכא לפ' דהתם דרושם שאינו יכול להזדייף דא"כ מאי אתא לאשמעי' אלא ודאי כדפי':

דף כב:

והא דמייתי ראיה דבשאר שטרות לא מדכתיב ונתתם בכל חרס משום דהתם משמע דבעי' כתב הראוי להתקיים ימים רבים וכת' שיכול להזדייף אילו מתקיים דמעצמו הוא נמחק וגזרת הכתוב הוא כדפירשו התוס' ור"י ס' דקרא לאו לעכובא קאמר אלא דעצה טובה קמ"ל ובהא ליכא ליכא מאן דפסק כר"י דרביה דר"א הוא ואיכא מאן דפסק הלכה כר"א מדאקשי' לעיל גבי שטרא פרסאה והא בעינן כתב שאינו יכול להזדייף ומי' לפום מאי דפי' לעיל עלה דההיא ליכא מינה למפסק כר"א ולקמן במכילתין נאריך בזה בס"ד והא לאו בני דעת נינהו א"ר הונא והוא שהיה גדול עומד ע"ג ואק"ל אפילו בגדול עומד ע"ג היכי מהני דמ"מ שליחות בעי' כדמוכח מההיא דתנן לקמן דצריך שיאמר לעדים

ולעדים חתומו ואמרינן נמי ההוא דהוו קרי ליה נא' פאתה אזול סהדי וכתוב קפאתה אמר רבה עשו עדים שליחותן אלמא בשליחו' הוא ושליחות בעי' ואיכא למומר דאנן לאו שליחות בעינן אלא שיכתבו הגט לשמה וכל שיעשה הגט בצוואת הבעל ואע"פ שיעשהו מי שאינו בן שליחותו סגי משום לשמה אבל אם לא נכתב בצואת הבעל אעפ"י שכתב הסופר לשם אשה ידועה ואח"כ נמלך הבעל וגרשה לא הויא לשמה משום דאתתא לאו לגרושין קיימא כדאיתא בזבחי' אבל כל שנעש' בצואת הבעל בהכי סגי והא דנקט התם עשו עדי' שליחו' לישנא בעלמא נקט ותדע לך מדפסלי' אין יהודי משו' דאדעתי' דנפשי' עבי' ואי שלי' בעי' אפי' עבי' לדעת דידן נמי היכי מהני והא אין כן שליחות אלא ש"מ כדפירשי' דהא מלתא לא תליא בשליחות כלל אלא בצואת הבעל וכל שגדול עומד ע"ג שמזהירין שיעשו מחמת הבעל סגי ואי ק"ל ומ"ש הכא דבעי' אין יהודי בגדול עומד ע"ג ואלו התם ביבמות אמרינן דחש"ו אין חולצין אע"פי שגדול עומד ע"ג ואיכא למימר דהתם שאני דבעי' כונה לדעת עצמן שיהא להם כונה בחליצתן ע"מ לפטור ומש"ה לא סגי כגדול עומד ע"ג אבל הכא דלא צריכי כונה אחרת אלא ק שיכתבו לדעתם סגי בגדול עומד ע"ג:

מדקא פסול אין יהודי לענין הנאה מכלל דלענין כתיבה כשר פי' ע"ג דומיא דחש"ו ואקשי' והתני' אין יהודי פסול פי' ואפי' לענין כתיבת ופרקינ' ההוא ר"א דאמר עידי מסירה כרתי ואית ליה כתיבה לשמה בעי' וכי קאמר דאינו יהודי כשר אליבא דר"מ דלא בעי כתובה לשמה וכיון שכן לדידיה כשר בגדול עומד ע"ג דאיכא קצת כוונה מיה' דהוה ס"ד דמדרבנן מיהא בעי ר"מ כתובה לשמה לר"א לא סגי בהכי כיון דבעי כתיבה לשמה מן התורה ואקשי' והא ודאי אינו יהודי אדעתא דנפשיה עביד וכיון שכן ליכא כתיבה לשמה כלל ופרקי' אר"נ אומר היה ר"מ אפי' מצאו באשפה כו' לומר דר"מ לא בעי כתובה לשמה כלל ואפי' לכתחלה לא מדאורייתא ולא מדרבנן ולענין הלכתא קי"ל כר"א דבעי' כתיבה לשמה וכיון שכן עובדי כוכבים פסול אפי' בגדול עומד ע"ג דעובדי כוכבים אדעתא דנפשיה עביד ומיהו כתב הרמב"ן דעבד כשר לכתוב הגט דבר כוונה הוא ואפילו בלא אחר עומד ע"ג ולענין כתיבה לא בעי' שיהא בתורת גטין וקדושין ותדע לך דהא בעי' לאכשורי עובד כוכבים אי לאו משום דאדעתא דנפשיה עביד ועבד כיון דאיתיה במצות כאשה כשר לכתוב את הגט וכדאמר באשה שכותבת גיטא ל"ש טופס ל"ש תורף וזה שלו בדברי הרמב"ם:

דף כג.

ור"י אמר שמואל והוא ששייר מקום התורף ר"י אמתניתין קאי ופליג עליה דרב הונא דר"ה לא מכשיר לכתחלה לא טופס ולא תורף אלא בא' עומד ע"ג ור"י מכשיר טופס לכתחלה ואפי' בלא עומד ע"ג ותורף אפי' בגדול עומד ע"ג אפי' בדיעבד פוסל וקי"ל כר"י וכיון שכן חש"ו ועובד כוכבים כותבין לכתחלה טופס ואפילו בלא אחרים עומדים ע"ג אבל לא תורף כלל וכי תנינא לעיל דעובד כוכבים פסול היינו לכתוב תורף אבל לכתוב תופס כותב ול"ק מ"ש דהכא שריא לכתחלה טופס ולקמן גבי טופסי גיטין פסלינן להו אפילו בדיעבד משום דטופסי גטין דשכיח גזרינן ואפי' בדיעבד וכאן דלא שכיח התירו אפילו לכתחלה כדכתי' לעיל:

הכא בח"ל עסקינן דבעינן לומר ב"נ וב"נ ואע"ג דאמרינן לעיל בשמע קול קולמסא וקן מגילתא סגי דהיינו באדם שיכול לראות מסתפו סופר מניח דילמא חזא ליה אבל בסומא דלא אפשר למחזי ליה לא מסתפי מינה ועוד דסופר לא ידע אי שמע סופר זה או לא ועוד דכי אמרי' דסגי בהכי היינו בכתיבת אבל בחתימה דהויא משום קיום לא ודכתי' לעיל. ה"ה אע"ג דלא חזו ונחפתח כו' ואקי"ל והא אסיקא בב"ב דתחלתו וסופו בכשרות בעינן ותירץ הרב אב ב"ד דהכא כיון דמדינא קיום שטר לא מיבעי' משום עגונא הקילו בה רבנן:

דף כג:

אר"א אר"י אין העבד נעשה שליח לקבל גט אשה מיד בעלה וא"ת ולר"י מאי נעביד מדיוקא דר' אמי דמדקא פסול לעובד כוכבים מכלל דעבד כשר וי"ל דא"ל ר"י דהתם הוא לגבי הבאתו אבל לקבלה כיון דליתיה לענין גיטין וקדושין לא וא"ת ור"א היכי דייק דעבד כשר לענין קבלה ואיכא למימר דטעמא דר"א דאם איתא דעבד פסול לענין קבלה הוה תני ליה במתני' ור"י דא"ל דמש"ה לא תני ליה משום דמתני לא מיירי אלא בענין הבאה ומהכא משמע דעבד כשר להוליך את הגט דע"כ לא אסר ר"י אלא במקבל אבל במוליך לא ומהכא דייקא דמדקמפסיל עובד כוכבים לענין הבאה מכלל דעבד כשר וכ"כ רבינו נר"ו וכ"כ הרב בן מגי"ש ז"ל אלא שכתב שהרב אלפסי רבו היה פוסל עבד אפי' לעניין הכאה ויש מביאין ראיה לדבריו מהירושלמי דאמר התם הוה עובדא קאי ר"א בעבד שהביא הגט והכשיר וא"ל ר' בא כבר היינו להתיר א"א אלמא דעבד אינו כשר להביא גט ולאו ראיה דלאו שליח הבאה היה אלא שליח קבלה וסיפא דירושלמי מוכח הכי דאמרינן ואפי' תימא דלא שמע מילין דרבנן ושמעינן מן הכא דהרי זעירא ר' חייא

בשם רבינו נר"ו דברים שיקבל העבד גט שחרור ואל יקבל גט אשה סברין מימר לא אמר דלא וקבל הא עבד וקבל כשר ריב"ה בשם ר' הושעיא מעשה היה וכהנת היתה ולא חשו משום ריח פיסול האי סיפא מוכח דרישא בשליח וכדכתיב לעיל וכיון שכן מסתברא דכשר להוליך אבל לקבל פסול וכר"י דאמר דאין העבד נעשה השליח לקבל גט אשה מיד בעלה וקי"ל נמי דהעבד מקבל גט לחבירו מיד רבו של חבירו אבל לא מיד רבו שלו ולא קי"ל כוונתו דרפי דא"כ דהמשחרר חצי עבדו קנה וכדמוכח לקמן דמשחרר חצי עבדו לא קנה וא"ת דהמשחרר חצי עבדו לא קנה חציו עבד וחציו ב"ח היכי משכחת לה וי"ל בעבד של ב' שותפין:

כארץ ולאו אדבוריה דידיה סמכינן מהימנא בח"ל דאדבוריה דידיה סמכינן לא מהימנא א"ל אביי אדרבא איפכא מסתברא בארץ דאי אתא בעל מערער משגחי' ביה איכא למימר דלקלקלה מהימנא ולא מכוונה וא"ת ואמאי לא הצריכו לומר ב"נ וב"נ בארץ ויהיו נאמנות דהשתא אי אתי בעל מערער לא משגחי' ביה דהא אמרינן לעיל דאי עבדת אהניית' וי"ל שלא רצו לחלוק בשליחות א"נ בארץ לא מהימני כלל ואפי' אמר ב"נ וב"נ דלקלקלה מכוונים דכיון דאינהו חזו דבשליח דעלמא אי אתי בעל מערער משגיחי' ביה סברו דה"ה בכל שליח הבא מא"י ואפי' אמר ב"נ וב"נ סברי דאי אתי בעל מערער משגחי' ביה ומכוונים לקלקלה ובח"ל דאי אתי בעל מערער לא משגחי' ביה להמניה וא"ת אמאי לא חיישי' דאיהי להוציא מבעלה אכוונה וי"ל דאיהי לא חשידי דמשקרא אלא כדי לקלקלה ומשום דסני לה אבל להוצאה לחוד לא משקרי שהרי יודע היא שאם תצא זו יקח אחרת וגם הוא אף על פי שמוציא' מתחת בעלה אינה מקולקלת וכיון שאינה מקולקלת לא משקרא דאיהי לקלקולא דוקא אכוונה והא דאמרינן אף היא צריכה שמאמר ב"נ וב"נ לאו למימרא דאיהי דומיא דידהו דאינן נאמנות אלא בח"ל דהיא ודאי אפילו בארץ מהימנא דהא דהיא עצמה ליתא דההיא טעמא דלקלקולא קא מכוונא ואלו אינן נאמנות אלא בח"ל לבד אלא דאיידי דתנא בדידהו צריכות נקט בה צריכה ולא משום דדמו וכדפרי' לעיל ומעיקרא נמי כי בעי למפשט אי נאמנות להביא גטין דדוקא בח"ל מספקא ליה משום דכיון דאי אתי בעל ומערער לא מהימנא איכא למיחש דילמא איהי משקרא ועיניה נתנה באחר אבל בארץ דאי אתי בעל ומערער מהימן פשיטא ליה דנאמנות דלא משקרא ואסיקנא דאפי' בח"ל נאמנת ובלבד שהוא צ"ל ב"נ וב"נ וקי"ל כוותיה דאביי דהא תני' כוותיה ורב אשי נמי הכי ס"ל:

דף כד.

והא דאמר ולא קתני וכתב ופה מוכיח לרב אשי ל"ק דבמיתה נמי איכא פה ותנא לא נקיט אלא מאי דאיתי' בגט וליתא במיתה כלל ורב יוסף סבר דבגט איכא פה דצ"ל שמת בעלה וכנגדה בגט שאומר לה הא גיטך ששלח ליך בעליך ואיכא למי' דב"נ וב"נ מיותר בגט ממיתה ומש"ה קאמר דהל"ל כתב ופה מוכיח ורב אשי כיון דהכא התם איכא פה לא משוי הפרשה בין דיבור מיעוט לדיבור מרובה מכי מטיא גיטא לידה איגרשה ליכא לפ' דה"ק אשה דכיון דמטיא גיטא לידא איגרשה ותו לית לן להימנא א אמרה ב"נ וב"נ דליכא להמני בהכי אלא לשליח שאומר כן קודם נתינת הגט שהאשה נתגרשה לה דהא אפשר לתרוצא כגון שא"ל אל תתגרשי אלא במקום פ' דקודם שהגיע לאותו מקום בעודה היא שליח נאמנת לומר ב"נ וב"נ ומי' י"ל דהא דלא שני ליה הכי משום דלא משמע ליה דיהא נאמנת אלא בשליח דעלמא שאינו נאמן אלא במקום גרושין ובשע' גירושין ומשום דדיוק טפי והנכון דהכא ה"ק אשה אמאי צ"ל ב"נ וב"נ דכיון שהגט בא לידיה מידו של בעל ליכא למיחש לכלום והיינו דבבעל הנותן גט לא הצריכו כלום והכא מ"ש כיון שהגט בא מידו לידה והשתא לא מצי לשנויי ליה כגון דא"ל לא תתגרשי בו אלא לאחר ל' ימים דאין צריך לומר כלום וגם לא חיישינן שמא יבא הבעל ויערער כיון שהגט בא מידו לידה בעל דעת גרושין גמורים נתנו לה וליכא למיחש בכי הא לאימלוכי וכדכתיב בריש מכילתין ופרקי' ל"צ דא"ל הוי שליח להולכה עד דמטית להתם כו' והשתא לא קשיא לן אמאי צ"ל כיון שהגט בא מידו לידה דכיון דבתורת שליחות בא לידה ולא רצו לחלוק בשליחות וכדפי' לעיל בפ"ד והא לא חזרה שליחות אצל הבעל לומר דגט זה לא בא ליד אשה זו משליחותיה של בעל דהא נעשית שליח עד דמטיא להתם ובשעת כניסתה שם נפסק שליחותיה מהולכה ונמצא כשהיא מקבלת הגט מעצמה אין כאן שליח דכבר כלתה שליחות הבעל דה"ל כטלי גיטך מע"ג קרקע כך פי' רבינו נר"ו בשם מקצת הגאונים ונכון הוא:

אלא למ"ד משום חצרה הבא לאחר מכאן מאי א"ל פרש"י חמרה הבאה לאחר מכאן כגון שזרק לה הגט לחצר חבירו ואח"כ קראתו ודמיא להא שהרי הוא עשה חצר חצרו שליח הולכה והוא כשקראתו עשאתו שליח לקבלה והקשו בתוס' וכי מה דמיון יש נותן גט לחצר חבירו לנותן גט לשלוחו דהא כבר פשט דאינו כלום דמה שייכות יש לו בחצר חבירו לכך פי' הם מחצירו הבא לאחר מכאן הוא שנותן גט בתוך חצירו ומוכרו לחבירו והשתא אי מפרשינן בענין זה אתי למטעי ולהכשיר בנותן גט בחצרך דחצרו דומה לשליחו דא"ל הוי שליח להולכה עד דמטית התם שוי שליח להולכה ופי' ובשעה

שתעשה שליח אחר בשעה שתצא הגט מידה תאמר ב"נ וב"נ כדאיתא בהדיא במתני' וצ"ל כן בפני ב"ד וכדאיתא לעיל דהא קיום הגט הוא ואין קיום אלא בב"ד וזה פשוט ולא הוצרך לפ' ועוד דאפשר דסמוך אאידך לישנא והיינו דאיכא בין האי לישנא קמא לאידך לישנא דלהאי לישנא קמא תצטרך היא העדים שיעידו שהוא אמר ב"נ וב"נ ולאידך לישנא לא צריך דכיון דשליח ב"ד היא והוא אומר שליח ב"ד אני בהכי סגי וללישנא קמא מציא איהי לשוויי שליח אפילו שלא בפני ב"ד דכיון דאיהו היא שאמרה ב"נ וב"נ ושליח ב' אצ"ל כלום ואין אנו צריכין לנאמנותו כלל בכי הא שליח עושה כמה שלוחים כלומר שלא בפני ב"ד. **הדרן עלך פ' המביא ובס"ד נתחיל פ' כל הגט** :

פרק שלישי

מצאו בן עירו וא"ל שמי כשמך כו' ואק"ל והיאך כתבו גט לאותו א' כיון דאיכא ב' יוסף בן שמעון בעיר א' בהא קי"ל דב' יוסף ב"ש הדרים בעיר א' אין מגרשין נשותיהן זה שלא בפני זה ומטעם זה נמי נראה דאין נותנין הגט לא' אלא בשעת גרושין ממש ובפני חבירו דילמא ממטי ליה לאתתא דאידך וכדאיתא התם וי"ל דהכא לא היו דרים בעיר א' שנכתב הגט וכיון שלא היו מוחזקים כתבו לו את הגט והיינו דקאמר מצאו בן עירו דמשמע דההוא שעתא לא בעירם הוו קיימו:

יתר מכאן אמר ללבלר כתוב לאיזה שארצה אגרש פסול לגרש בו ואמרינן בגמרא דטעמא משום דאין ברירה וה"ל ככתב הגט סתם וסתמי' לאו לשמ' ואיכ' מאן דמקשו מההיא דאמ' בסוטה דהתם משמע דלישנא דסתמא כלשמה דגרסינן התם בפרס היה נוטל תניא ר"י אומר היה אומר ר"מ לכל מטילין קנקנתום לתוך חוץ מפ' סוטה ר"א משמו חוץ מפ' סוטה שבמקדש ואמרי' מ"ב א"ר למחוק לה מן התורה א"ב והני תנאי דתניא אין מגילת' כשרה לשקות בה סוטה אחרת לאו משום לשמה קאמרי' אלא מסברא דנפשייהו דכיון דכתיבה ע"כ לקלל את רחל אינה תתקלל ללאה אבל תורה מסתמא כתובה נקנית לכל מי שתייחד אותה אבל הכא דכתוב וכתב לה דבעינן כתיבה לשמה סתמא לאו כלשמה והא דמקשה התם ור' אחאי בר יאשיה לית ליה כתב לגרש את אשתו ונמלך כו' ושאני ליה הכי השתא התם וכתב לה כתי' הכא ועשה לה ומאי עשיה מחיקה לאו לר' אחאי בר יאשיה אמר הכי דאף ת"ק אית ליה הכי ופשה כתיב אלא משום דמעיק' לא אקשי' אלא לר' אחאי דלדידיה בלחוד הוא דמקשה מתני' דהכא דאלו לת"ק דידיה אפשר דטע' משום דאית ליה דבעו כתיבה לשמה אתמר גבי דידיה אבל ה"ה דכלהו אית להו הכי וכי מקשי התם לר' אחי לפום האי דקס"ד דבעי התם כתיבה לשמה ה"ה דה"מ למפרך נמי לר"י דאמר דמסתמא מחקי' ליה דמסתמא דלשמה והכא אמר דמסתמא לא בלשמ'

אלא לר' אחאי דאמר בהדיא דלא בע' כתיבה לשמה כלל קמקשה ובמאי דתירץ ליה איתרצה לכולהו אית להו דהתם לא כתובה לשמה אלא עשיה אפ"ה פליגי רבנן מסברא דנפשייהו דאין מגילת' כשרה להשקות בה סוטה אחרת ומטעם דכתיבנא לעיל:

דף כד:

גמ' סיפא ל"ל הא קמ"ל דאין ברירה פי' דלא אמר הוברר הדבר למפרע שזו היתה שנכתב הגט לשמה דהיינו ברירה דברירה היא ענין שאינו מתברר לשעתו אלא לאחר זמן ולאחר זמן כשנתברר אינו חל באותה שעה שמתברר אלא למפרע משעה שנעש' והוא שמתנה על ב' דברים ולקמן בשמעתין נאריך בזו בס"ד:

רבא ז"א ב' יוסף כו' ויש שהקשו והיכי פשיט ליה מהכא דגבי גט ליכא למיחש אלא לנפילת ולפקדון ולמכירה כלומר דשמא מכר לו את השט' בכתיב' ומסירה דאותיות נקנית במסיר' וכיון דכן תפיסתו לא ראיה על המסורה כתפיסה דשאר מטלט' וכיון שכן למסירה ליכא למיחש כיון דברשותיה הוא שלו וכדין מוציאו מאי איכא לנפילה ופקדון כיון דבגט לא חיישינן להכי ה"ה לשטר וכי אמר רבא ז"א לאו למימרא דהכא פשיטא ליה לכולה דוה אינו אלא עם סברא דנפשיה דסבר דאותיות נקנית במסורה ודכותא אשכחן ז"א עם סברא דנפשי' א"נ אפשר לומר דאפילו רבא סבר דאין אותיות נקני' במסירה פשיטא מהכא דמוציאי' שטר על אחרים משום דסבר רבא דטעמא דלא חיישינן הכא בגט לנפילה ולפקדון אינו משום דלנפילה לא חיישי' ובפקדון דכיון דשמיה כשמיה לא מפקי' גביה אלא משום דאיכא למימר כאן נמצאו וכאן היו ומשום הכי קאמר רבה דה"ה לשטר דאע"ג דאיכא חשש מכירה לא חיישינן ליה דלעולם אמ' כאן נמצאו כאן היו א"נ אפשר. לומר דרבא לא עיילי נפשיה באותיות אי נקנות במסורה או לא משום דתליא באשלי רברבי ולא פשי' מהכ' אלא דלא חיישינן לנפילה ולפקדון ואי אמרינן דאותיות נקנות במסירה מוציאין ש"ח על אחרים ואפש' דאי נקנות במסירה כיון שצריך ראיה על הכתיבה חיישינן למכירה ואין מוציאין ומהכא לא פשוט אלא להויתם דהיינו נפילה ופקדון:

א"ל אלא מעתא כי אפשר לפ' כפשטא דה"ק אלא מעתה כלומר דדייקתא ממתני' קטנה הוא דלא מצי מגרש ביה הא גדול' מצי מגרש ביה ה"נ דייקת מרישׁ' וא"כ ק"ל דהא אמ' ולא אחר יכול להוציא עליהם ש"ח ואע"ג דלא אפשר בלאו הכי אורחא דתלמודא למפרך הכי כדי לברר דבריו א"נ אפשר לפ' דה"ק אלא מעתא דמשמע לך דמתני' בעידי חתימה ואע"ג דליכא הוכחא בגט מצי מגרש ביה דמתני' הכי דייקא וא"כ ק"ל אמאי והא אמרת

ולא אחר יכול להוציא עליהם ש"ח אלא מאי אית לך לומר דההוא בעידי מסורה דאיכא הוכחא ולא תפשוט מניה כלום כך פי' רבינו ונכון הוא והא דקא' והא אמרת דאין א' יכול להוציא ש"ח עליה' ואע"ג דלא דמי דאלו התם משום דיכול לדחות ולומר אני לא נתתיו לך אלא חברי ששמו כשמי וחברו למה עשה כן וי"ל דמ"ל ליה עיניו נתן ן בך ולהוציאך ממני נתכוון אלא מאי אית לך למימר בע"מ ור"א היא הקשו בתוס' אמאי נייר מדר"מ ומוקי לה כר"א לוקמא כר"מ במגרש בעידי חתימה וכגון דאיכא עדים שמכירין שזו הוא אשתו ושבעלה נתנו לה והם ז"ל תירצו כיון דאינו מוכיח מתוך הגט לא עביד כריתות לר"מ דלא מכשיר אלא בעידי חתימה והם ז"ל הקשו לעצמן מ"ש בפ' המגרש ב' ששלחו ב' גיטין שוים ונתערבו נותן ב' לזו וב' לזו והיא ודאי כר"א אבל לר"מ לכ"ע אתיא וכדאמר עלה נימא מתני' דלא כר"א אלא דשפיר אתיא כר"מ וא"כ לכ"ע לא עביד כריתות אלא כשמוכיחין מתוכן היאך נתערבו והם תירצו בודאי מוכיחין כן מתוכן כגון שהם משולשים אלא שהשליח אינו יודע איזהו בעלה שלזו ואיזה בעלה שלזו וגם הנשים אינן בם ב יודעות שאינן מכירות בשילוש בעליהן ואינן יודעות מי זקניהם ואינו מחוור דשוים קתני ועוד ק' עלייהו הא דאמר פ' ג"פ דב' יוסף ב"ש הדרים בעיר אחד שאין מגרשין נשותיהן אלא זה בפני זה ואמר התם טעמא דילמא ממטו ליה לאחתיה דהאיך ואם איתא דבעינן מוכיח מתוכו היכי חיישינן להכי דהא מתוך הגט מוכח אם גרשה בעלה או לא ואם אינו מוכיח הגט פסול ואינה מתגרשת בו אלא י"ל דעיקר קושיין לת"ק דאה"נ דאפשר לקיומיה כר"מ אלא משום דרישא דמתני' דסופרים מקרי' לא אתיא אלא כר"א ועוד דלר"א סגי ליה בכת א' של עדים דלר"מ לא סגי אלא בב' כיתי עדים בעידי חתימה ובעדים שיכירו וידעו אם היה בעלה אותו שנתן לה הגט אבל לר"מ לא מפסי' גיטא כשאינו מוכיח מתוכו מפי רבינו נר"ו וכ"כ הרב שלא כדברי התוספות:

דף כה.

ור"י אמר אף אחרון נמי אינו פוסל משום דקסבר אין ברירה פי' ור"י סברה דנפשיה קאמר דאפשר לומר דתנא דמתניתין אפילו אית ליה ברירה בעלמא גט זה פסול משום דכתב לה לשמה כדאית' בסמוך א"נ דאפי' אמרינן דתנא דמתניתין לית ליה ברורה אפשר דאחרון פסול לחומרא וכדאמר זעירי ור"י דאמר דאינו פסול סברא דנפשיה קאמר ומשום דלית ליה ברירה כלל ואפי' לחומרא לפוסלא מהכהונ' ולא פי' במתני' לחודה קאמר והיינו דאמר ואזד' ר"י לטעמיה כלומר דלית ליה ברירה דאמר האחין שחלקו לקוחות הן פי' משום דלית ליה ברורה דסבר דלא אמרינן הוברר הדבר שזו חלק ירושתן

משעה ראשונה אלא כל א' וא' לוקח חבי' דלית ליה לר"י ברורה ומחזרי' זה לזה ביובל כמכר בעלמא וצריכי לאשמעי' בהני תרתי דלית ליה ברירה דאי אתמר בהא כלומר דהא דהביא האחרון אינו פוסל ולא אשמעי' בעלמא ה"א דבהא קאמר ר"י דאין ברירה משום דבעי לשמה אבל התם מכר הוא דקאמר רחמנא ליהדר פי' אבל התם בעלמא גבי אחים שחלקו ה"א דאי' ליה ברירה ולאו לקוחות הן אלא יורשים ואין מחזירין זה לזה ביובל וטעמא דאין מחזירין אי אמרינן דיורשים נינהו משום דמכר הוא דאמר רחמנא ליהדר אבל ירושה ומתנה לא והוצרך לפרש כן אע"ג דלאו אורחא דתלמודא בהכי:

אלא לומר סתמא אבל התם אימא לא לחוד משום דבסמוך אמרינן לחד לישנא דאף ירושה ומתנה מחזירין מש"ה הוצרך הכא ליתן טעם דלא אמרינן הכי אלא במכר אבל בירושה ומתנה לא ואי אשמעי' גבי שדה דאין ברירה משום דלחומרא כלומר לחומרא קאמר הכא דאין ברירה כדי שיהיו מחזירין ביובל אבל הכא אמר דאינו פסול הוי קולן ה"א דאית ליה דפסול לחומרא ולא משום דלית ליה ברירה דא"כ מגורשת גמורה הוי מספקא לן אי אמר יש ברורה ולחומרא לפוסלה אמרינן יש ברירה או אין ברירה ולחומרא לפוסלה אמ' יש ברירה ולחומרא כדי שלא תהיה מגורשת גמורה אמר דאין ברירה א"נ פי' לאו משום דין ברירה הוא אלא משום דלא חשיבא חלוקה לפטרה מחמת יובל אלא בתחלתה של א"י שהארץ נחלקת בגורל ואורים ותומים וגזרת הכתוב הוא אבל חלוקת אחרת אפי' דרך ירושה ומתנה לא וחוזרת ביובל כמו שהיה מעיקרא ולפ"ז הא דנקט לקוחות לומר דלדין זה הרי הן כלקוחות ומחזירין זה לזה ולענין הלכה קי"ל כר"י דהאחין לכוחות הם ואפ"ה אין מחזירין זה לזה דקי"ל כי האי לישנא דאמר אבל ירושה ומתנה לא דאי לא תימא הכי אין לך אדם מביא בכורים וקורא דכל קונה קרקע או יורש כיון שלוקח הוא ויש לו להחזירו אין לו בקרקע קנין ואנן קי"ל כר"ל דאמר קנין פירות לאו כקנין הגוף דמי וא"כ אין לך אדם שקורא שאינו יכול לומר האדמה אשר נתת לי ואי קי"ל דהכא קי"ל כר"י דאמר דלקוחות הן ואין ברירה ואלו התם בב"ק רפ"ק א"ר ביורשים דאמ' התם האחים שחלקו ובא ב"ח וטרף חלקו של אחד מהם א"ר בטלה מחלוקת דסבר' היורשים הוו דיש ברירה כדאמר בפי' ואפסיקא שם הלכתא כוותיה וקשיא הלכתא אהלכתא וי"ל דהלכתא כוותיה דרב ולא מטעמיה דיש ברורה ויורשין הוו אלא משום דאמר דמעקרא ע"ד כן חלקו כיון שנכנס ראשון ורבו זכה בחלקו וזכה את אחיו עמו ולמאי דקס"ד השתא דיש ברורה אינו ר"ל שיזכה הוא את אחיו אחר שחיטה דאחר שחיטה לא מהימני אלא קס"ד השת' דאביהם ע"ד העולה ראשון וע"ד מי שירא' הוא שיזכה בו שוחטו ומשום ברירה הוא זוכה בחלקו ומזכה אחיו עמו ופריך

הא אתמר עלה אר"י כדי לזרזן במצות פי' התם לא משום ברורה אתיא עלה דכלהו אתמנו אלא לזרזן קאמר. להו הכי וא"ת א"כ תנא דהאי מתני' דקתני מאי אתא לאשמעינן ואיכא למימר דאתא לאשמעינן דהא דאמר על מי שיעלה מכם לירושלים אינו חוזרה ממנו ראשון דאתמני להו לכולן דהא דקאמר הכי כדי לזרזן במצות ומי' הזריז מזכהו אחיו לומר שהם אוכלין מתחתו כאלו הוא מזכה אותם דיקא נמי דקתני זכה בחלקו ומזכי אחיו עמו אא"ב דאי מניניהו מעיקר שפיר אא"א דלא אמנינהו מעיקר' לאחר שחיטה מי קא מתמני פי' דלא משמע להו מאי דפריש' שהאב שחטו ע"ד מי שיעלה ראשון שזכה הוא ושיזכה כל מי שירצה דכיון דנחית למנוי ה"ל לפ' בהדיא והוא לא קאמר אלא על מי שיעלה מכם ראשון לירושלים ומי' ל"ק דאיהו סבר דהמנינהו לכולהו ואפ"ה לא פי' בהדי' משום דהכא לא איצטרך לאשמעינן אלא מה שהזכיר אבינו בשעת זירוזין א"ו פשיטא דאמנינהו מעיקרא לוקמא בקטנים שא"צ מנוי עד לאחר שחיטה דאין האב מביא פסק בשביל בנו קטן אלא מדרבנן ושה לבית אבות לאו דאוריית' והכי מוקי לה בפסחים ובנדרים פ' אין בין המודר מוכח מינה דשה לבית אבות לאו דאוריית' דאי אמרת דאוריית' על בשרא קאי ומזכי להו וי"ל דאה"נ דמצי רב יהודה לפרוקא הכי אלא לרווחא דמילתא בעי לפריקא אפי' אי אמרינן דשה לבית אבות דאוריית' וכ"ת כיון דאפשר לאוקמי בגדולים וכדמוקמינן לה הכי היכן מוקמינן מוקמינן לה התם בקטנים ופשיט מינה דשה לבית אבות לאו דאורייתא וי"ל דהתם לישנא דמזכה אחיו עמו קא דייק דמשמע אחר שחיטה אבל הכא שלא במקומ' לא דייק בה כולי האי וזו היא מן הסוגיות המוחלפו' שבתלמוד:

אמר אביי קא בעי מינה תולה בדעת אחרים וקא פשיט ליה תולה בדעת עצמו והדר מותיב ליה תולה בדעת אחרים הפי' הנכון דאביי מקשה בין לר' יהודה בין לרב הושעיא דקא בעי לאיזה שתצא בפתח תחלה דהוי תולה בדעת אחרים היכי פשוט לוה רב יהודא מאיזה שארצה אגרש דהוי תולה בדעת עצמו דלא כמו שאפשר דבתולה בדעת אחרים אית לן ברירה ובתולה בדעת עצמו לא ואי רב יהודה היכי פשוט ליה דדוקא בתולה בדעת עצמו הוא דלית לן ברירה אבל בתולה בדעת אחרים אית לן ברורה ע"כ ר' אושעיא קא טעי דמקשה ליה מברייתי' דמי שמעלה מכם ראשון לירושלים וע"כ חד מיניהו טעי או ר"י או ר' אושעיא וכדפו' וטעמא דאביי דמפליג בין תולה בדעת אחרים לתולה בדעת עצמו משום דבתולה בדעת עצמו שפיר שייך ביה ברירה שהרי לא היה הדבר תלוי ברצונו אלא במקרה ובכי הא איכא דכשנעשה, דהוברר הדבר למפרע שזה היה ראוי להעשות או שזו היתה ראויה לצאת בפתח תחלה ונמצא למפרע כשנכתב הגט לשמה

נכתב אבל בתולה בדעת עצמו היכי שייך ביה לומר דהוברר הדבר למפרע דהשת' הוא דקא ממליך ועקר ברורה הא כתיבנ' לעיל בריש שמעתת' דהיינו בדבר שאינו חל עליו אלא למפרע אבל בדבר שאינו חל עליו אלא מכאן ולהבא זה אינו ברירה ובתולה בדעת עצמו איכ' למימר דזכי הוא דהשת' הוא דקממליך ומהשת' הוא חל ואינו ראוי לחול למפרע וזה הדר ליה רבא דלא שני לן מן תולה בדעת עצמו לתולה בדעת אחרים מאן דאית ליה ברורה ומאן דלית ליה ואפי' בתולה בדעת אחרים לית ליה הא דלוקח יין מבין הכותיים פי' יפה במס"ח פ"ק ובעירובין פ' בכל מערבין בס"ד:

דף כה:

מה היא באותן הימים ר' אמר כא"א וכל דבריה ולכי מיית הוי גיטא פירש ולא אמר גט לאחר מותה הוא כיון דאמר מעכשיו ואע"ג דכשנתן הגט מספקא ליה אם ימות אם יחיה ותלי התנאי בדעת מי שמתתמו וחייו תלויין בידו וכשמת הוברר הדבר דמשעת נתינה ראוי למות מחולי זה וה"ל גט מההיא שעתא שע"מ כן מסרו ואין זה בשאר תנאים שאדם מתנה בגט שבידו לקיימן ובדעתו ובדעתו לקיימן כשמתנה עליהם ולכשנתקיים התנאי הוי גט למפרע דהתם טעמא לאו משום ברירה אבל הכא דאין בידו ובשעת התנאי הוא ספק והתנאי מתקיים מאיליו אי לאו משום ברורה לא הוי גט מחיים [1] כל זה [2] לשון רש"י ואינו נראה לי מחוור דא"כ בכל תנאי שאינו בידו אלא ביד אחרים נימא הכי וא"כ בכולא מכילתיה דמכשירין גטין דש"מ דכולהו הכי נינהו אתיא כמ"ד יש ברירה ואלא אנן בי"ט מסקינן בהדיא דבדאורייתא אין ברירה ובדרבנן יש ברורה והנכון כמ"ד מעכשיו אם מתי או כיוצא בזה לא שייך ביה ברירה כל שאינו מתנה על ב' דברים ומשום האי טעמא מכשירין כולהו תנאי דגיטי דאפילו למ"ד אין ברורה אלא הכא סמכינן אמאי דאוקי' האי מתניתין אליבא דר"י באומר מעת שאני בעולם ולכי מיית הוא גיטא למפרע משעה א' קודם מיתתו והיינו דשייך ביה ברורה דהא לא ידעינן אימת ראוי לחול וכשמת אמרינן דהוברר הדבר למפרע שבשעה א' קודם לכן היתה מגורשת ומי' אומר רבינו נר"ו דאפילו בכי הא לא שייך ברירה ומה לי כשירדו ומ"ל שעה א' קודם שירדו הרי שעה מסויימת היא אלא שאין אנו יודעים אותה אלא היינו טעמא דשייך ברורה הכא משום דלאו דוקא שעה א' קודם מיתתו קא אמרינן דחייל גיטא דפעמים דחייל שעה א' ולפעמים ב' וג' או יום או יומים כגון שנטרפה דעתו דאין שעה א' קודם שנטרפה דעתו קא אמרינן וכיון דאפשר דתיטרף דעתו עליו ב' שעות או יום או יומים דאינו דבר ידוע שיהא שעה א' קודם מיתתו בכי הא שייך טפי ברירה שהרי ב' בני אדם

שמגרשין בענין זה הא' תהא מגורשת יום או יומים קודם מיתתו והא' אינה מגורשת אלא שעה א' קודם למתתו ואעפ"י ששניה' הוציאו לשון א' הריני בועליך ע"מ שירצה אבא אעפ"י שלא רצה האב מקודשת דקס"ד דע"מ שירצה אבא שלא ימחה קאמ' ואעפ"י שלא רצה היינו שלא אמר אין כיון שלא מחה האב מקודשת רשב"י משום ר"ש אומר רצה האב מקודשת כו' דמשמע ליה ע"מ שירצה אבא שיאמר אין וכיון שרצה ואמר אין מקודשת ומשום ברירה דאמרי' כשהודה הוברר הדבר למפרע שמשעה ראשונה היה רוצה ומקודש' היתה משעה שבא עליה ומי' למאן דלית ליה ברירה לא אמרי' הכי כיון שהוא דבר שהוא מסור ללב דא"א לומ' שחל משעה ראשונה אלא למאן דאית ליה ברירה דלא ה"ל במתנה בדבר ידוע כגון שיאמר אם ירבו גשמים מקודשת ואפילו למאן דלית ליה ברירה לאו היינו טעמא דשייך הכא ברירה מפני שהוא ענין שאינו תלוי במעשה אלא ברצון ובכי הא לא שייך לומר דחל משעה ראשונה אלא למ"ד יש ברורה וכדפי' ואסיקנא דבין לר"י ובין לר"ש דבין תולה בדעת עצמו בין תולה בדעת אחרים אית להו ברורה וההיא דהלוקח יין מבין הכותיים לאו משום דלית להו ברירה אלא משום דחששו לקביעת הנוד והשתא ק"ל אשמעתין טובא דהכא אסיק' דר"י אית ליה ברורה אפילו בתולה בדעת עצמו וההוא דלוקח יין לא אתיא עלה משום ברורה אלא משום בקיעת הנוד ואלו התם בערובין אפרי' מתני' דמתנה אדם על ב' דברים כאחד מקמי חדא ברייתא דאי קסבר דלית ליה לר"י ברירה ומייתי ראי' מהא דהלוקח יין דתנא התם מתנ' אדם על עירובו ואומר אם בא חכם למזרח עירובי למזרח למערב עירובי למערב בא לכאן ולכאן' למקום שארצה למחר אלך ריא אם היה א מהם רבו ילך לו אצל רבו הלא מפו' הוא בזאת המשנה דאית לן ברורה אפילו בתולה בדעת עצמו ד לכאן ולכאן למקום שארצה אלך אעפ"י שהוא תולה בדעת עצמו אמר ברורה דלמחר כשהוא נמלך ללכת לא' מהן אמרי' הוברר הדבר למפרע שהעירוב של רוח זו חל ערב שבת בין השמשות וזו היא דין ברורה גמור ואמרינן בגמ' ליכא למתני' מדתני איו דתנו איו ריא אין אדם מתנה על ב' דברים כא' אלא אם בא חכם למזרח עירובי למזרח למערב עירובי למערב אבל לכאן ולכאן לא והוינן בה מ"ש לכאן ולכאן דלא דאין ברורה מזרח ומערב נמי אין ברירה [3] כלומר אמאי מהני אי אות לן דאין ברירה ופרקי' אר"י כבר בא חכם כלומר ערב שבת בין השמשות והוא אינו יודע לאיזה רוח בא ובכי הא ליכא ברורה הדבר ברור היה בין השמשות לאיזה רוח חל העירוב אלא שהוא אינו יודע ולמחר כשנודע לו אינו אלא גילוי מלתא בעלמא דליכ' הוברר הדבר למפרע שבזה הרוח חל העירוב אלא שהוא אינו ידוע ולמחר כשנודע לו אינו אלא גילוי מלתא בעלמא דל"ל הוברר הדבר למפרע שבזה הרוח

חל העירוב דבשעת שימת העירוב היה דבר מבורר ולא שיך בזה דין ברורה כלל ומפרי' למתני' מקמי הא ומקמי דהלוקח יין דבפי' מייתי לה התם אלמא דהתם משמע להו דהלוקח יין משום ברירה הוא ולית ליה לר"י ברירה ולאו אתי עלה משום בקיעת הנוד כי הכא וה"נ במס' בב"ק בפ' מרובה דאפילו מתנית' חדא דמשמע דאית ליה לר"י ברירה מקמי ההיא דהלוקח יון יין דגרסינן התם תניא שחרית בע"ה עומד ואומר כל מה שלקטו עניים היום יהא הפקר וזה ודאי לא אפשר אלא מדין ברירה דאמרינן כשלקטו העניי' הוברר הדבר למפרע שפירות אלו היו מופקדים שכבר הפקיד אותם ב"ה וחל ההפקר מאותה שעה ורבי דוסא אומר לעיתותי ערב אומר כל שלקטו עניים היום יהא הפקר פי' ולא שיאמר כן לעתותו ערב דא"כ מאי מהני והלא כבר אכלוהו אלא דשחרית אומר כל מה שיהא נלקט מפי' אלו בערב יהא הפקר כלומר בשעה שנלקטו וכיון דהפקר אינו חל עכשיו אלא באותה שעה לא שייך ביה ברורה עי"ל דבשחרית היה אומר כן וכדכתיב התם בס"ד ואמר י' איפוך דר' דוסא לר"י ור"י לר' דוסא מדתנן הלוקח יין מבין הכותיים כו' אלמא דר"י לית ליה ברורה ואפיכו ליה התם מקמו ר"א ובמס' חולין בפ"ק מייתי להא דהלוקח יין ודחינן לה התם כי הכא משום בקיעת הנוד ולבסוף אסיקנא דר"י לית ליה ברירה מדתני איו וכיון שכן ה"ה נמי בההיא דהלוקח יין משמע להו דמשום דלית ליה ברורה הוא ואע"ג דלא פריש דההוא דאין בההיא דהלוקח יין תליא כדאיתא בערובין וכ"נ בסוכה מייתי להא דהלוקח יין ואסיקנא התם דלית לר"י ברירה ולאו משום בקיעת הנוד כי הכא דאדרבא התם משמע דלא חייש לבקיעת הנוד מדלא חייש למיתה דר"י מכשר בהכא שנעשה דופן לסוכה משום דלא חייש למיתה וכ"ש דליכא למיחש לבקיעת הנוד דאפשר בשומר וא"א לשנויי ופרישי' בין תולה לדעת עצמו ולתולה בדעת אחרים כדקא סברי הכא מעיקרא דהא בהדיא מוכח בההוא דערובין דמתרץ ר"י כשכבר בא חכם ולא תירץ דהתם הוא כשתולה בדעת אחרים ובתולה בדעת אחרים אית לן ברירה דליכא חילוק בתולה לדעת עצמו ולתולה לדעת אחרים וכ"נ בההיא בב"ק דמפרי' ההיא דכל שילקטו דהוי תולה כדעת אחרים מקמי מתני' דהלוקח יין דהוא תולה בדעת אחרים והשתא ודאי ק"ל ההוא דפ' דמהיום אם מתי משמע דאית לר"י ברירה וכדאסיקנ' הכא וכן ההוא דר"ש דהריני בועליך ע"מ שארצה אבא וי"ל דאנהו סוגיי דהתם סברו דבהא דר"י דהכא ליכא ברורה כלל בהא מלתא דשעה א' סודם למיתתו או קודם טירוף דעתו הרי היא כשמות מסויימות ובהא לא שייך ברירה כלל אלא בדבר שהוא חל למפרע בשעה שנעשה בה מעשה אבל בההיא וההיא דר"ש פרשי לה אינהו דלא משום דקסבר דאין עושה בעילתו בעילת זנות וגמר לשם קידושין ור"ש דאמר רצה האב מקודשת

משום דמשמע ליה דע"מ שירצה אבא היינו שלא ימחה וכיון שרצה האב כלומר שלא מחה האב מקודשת מעצמה ובהא לא שייך ברירה כלל והשתא אתי שפיר כל הנך סוגיי דסברו דלר"י לית ליה ברירה לא בתולה בדעת עצמו ולא בתולה בדעת אחרים וסוגיא דהכא מפ' לה מטעמא דכתיבנא וא"כ לפום האי סוגיא דהכא דאסיקנא דכולהו אית להו ברירה מתני' דמשמע דלית ליה ברירה מני וי"ל דאינהו סברי דמתני' לאו טעמא משום דלית ליה ברירה בעלמא אלא שאני הכא משום לשמה וכדאיתא לעיל א"נ איכא למימר דר' דוסא הוא דלית ליה ברירה וכדאיתא בב"ק ומש"ה קאמר דאינו אומר אלא לעתותי ערב הנלקטים יהא הפקר וכדכתיב לעול ולענין ברירה כיון דאתא לידן נימא בה מילתא והפרש במקצת מקומות שהן מתחלפים זה מזה דאינו דומים לגמרי עיקר ברירה האמור בכל מקום הוא כההיא דערובין וכההיא דהלוקח יין שעקר ברורה הוא כשאדם מתנה אם יהיה כך וכך או יעשה ענין כך וכך והיה מעכשיו כך וכך ואותו ענין חל מעכשיו אלא שבאותה שעה לא היה ידוע אם יכול באותה שעה אם לאו אלא שלמפרע נמצא שבאותה שעה היה ראוי לחול והא שמתנה על ב' דברים כההי' דערובין שהוא אומר אם יבא חכם למזרח יהא עירובו למזרח נמצא כי כשבא למזרח הוברר הדבר למפרע שערבו בין השמשות קנה שביתו למזרח ולמערב שהם ב' דברים וכן ההיא דב' לוגין שאני עתיד להפריש כששתה היין הוברר הדבר למפרע שאותן השני לוגין היו תרומה כבר באותה שעה שהוא שתה היין דאחר דאינו יודעים אותן ב' לוגין והוא בשני דברים וכן ההוא דלאיזה שתצא בפתח תחלה בבה"ג היא וההיא נמי דמס' בב"ק דכל שילקטו עניים היו יהא הפקר דאתי' לה מדין ברירה מענין זה ומי' יש להם לשם ברורה אחרת שאינו דומה לגמרי אבל הדין א' הוא דמי שאומר בעלמא יאמר בההיא דאין ברורה ומי שאומר בעלמא דיש ברירה יאמר בההוא דיש ב' וזו היא ברורה מענין שלקחהו מתחילתו בעירוב דאמרי' בשעת חלוקה זו היא חלקו של זה או שהיה מעורב מתחלתו ועוד אינו דומה לזו לגמרי שהרי לא התנו על הענין מתחלה כי הכא אבל דיוק א' לגמרי והאחד מהן ב' בני יונה א' לעולה וא' לחטאת ומאותה שעה שלקחו' חלה קדושה עלייהו ולא ידעי' איזה מהם חטאת ואי זה מהם עולה ואי לאו משום דין ברירה ה"ל חטאת שלא לשם בעלה ופסולה אלא דמדין בדירה אמרינן דאי זו שירצה כהן יקריב עולה ואיזו שירצה יקריב חטאת ואמרינן הוברר הדבר כשהכהן מקריב הא' לשם חטאת דאותה היא שחלה שם חטאת עלי' משעת לקיחה וההיא אע"פ שאינן מענין זה לגמרי וכדפרישנ' הדין הא' וכן ההיא דאמרינן התם עם הארץ שאמר לחבר קח לי אגודת ירקא וגלוסק'א' א"צ לעשר וחכמים אומרים צריך לעשר מענין זה הוא לגמרי ופי' חבר אינו מוציא דבר שאינו מתוקן

וא"כ אמרינן כשהחבר זה לוקח גלוסקא לע"ה דעירב עם שלו דבשעת חלוקה הרי הן כלוקחים נמצא שצריך לעשר כדי שלא ימכור לו דבר שאינו מתוקן שהרי אינו ידוע איזו היא שלו הלכך ה"ל כמוכר לו ואי אמרינן דאינן כלוקחים אלא שזה נוטל חלקו וזה נוטל חלקו א"צ לעשר דהא אינו מוכר לו ואינו אלא שלוחו ות"ק דאמר צריך לעשר סבר דיש ברירה ואמר בשעת חלוקה זו הוא אותה שלוקח לצורך ע"ה ורבנן פ' דלא אמרינן הכי משום דאין ברירה והוי זה היא דומה לגמרי להההי' דלעיל וכן בדבר המעורב מתחלתו אשכחן ברורה דתניא לקמן בפרק השולח ישראל ועובדי כוכבים שלקחו שדה בשותפות טבל וחולין מעורבין זה בזה דברי ר' רשב"ג אומר של ישראל חייב ושל עובדי כוכבים פטור ואמרי' בפלוגתייהו דיש ברורה או אין ברירה דמ"ד טבל וחולין מעורבין זה בזה סבר דאין ברירה ולא אמרינן בשעת חלוקה שדה היה חלקו של ישראל וזה של עובדי כוכבים ומ"ד הגדל בחיוב חייב הגדל בפטור פטור ס' דיש ברירה ובשעת חלוקה שזה היה חלקו של ישראל וזה היה חלקו ש"ג ומי' אין ספק דמאן דאית ליה הכא ברירה דאית ליה נמי שתצא בפתח ראשונה ברירה ולא בדבר זה שהיה מערב מתחל' והוא מפרישו בידו אמרי' יש ברורה לא כ"ש בדבר התלוי במקרא דאיכא למימר יש ברירה זה ודאי ברור דהרי זה דומה קצת לתולה כדעת עצמו ומי' הכל דין א' להם דהא אמרי' דלא שני לן בין תולה לדעת עצמו לתולה כדעת אחרים וכ"נ ההוא דאתי' שחלקו מענין זה שהענין מעורב מתחלתו ומ"ד דיורשים הם סבר דיש ברירה ואמרי' הוברר הדבר שזה היה חלקו כראוי לירש משעה ראשונה ומ"ד דלקוחות הן סבר דאין ברירה ולא אמרינן הכי ומענין זה נמי היה ההיא דאמר במס' כתובות בפ' מעשר בהמה גבי שותפין שחלקו אמר רב ענן ל"ש אלא שחלקו גדיים כנגד תיישים ותיישים כנגד גדיים אבל חלקו גדיים כנגד גדיים ותיישים כנגד תיישים אומר זהו חלקו המגיעו משעה ראשונה אפי' חלקו ט' כנגד ט' ועשרה כנגד עשרה אין אומר דההיא חלקו המגיעו משעה ראשונה ובפי' אמר התם דר"י לטעמי' דאמר האחין שחלקו לקוחות הם שהכל ענין א' מענין זה נמי היא דתנן במס' יומא ריי"א לא היו שופרות במקדש לקיני חובה מפני התערובות ומפרי' מאי תערובות גזירה משום חטאת שמתו בעלים ואקשי' ונברור ד' זוזי ואשדינהו בנהרא ואידך לישדו ואמר ר"י לית ליה ברירה פי' דלמאן דאית ליה ברירה אמר דהוברר הדבר שאותן מעות שיפלו בנהר היו מהחטאת שמתו בעליה ונמצא ממש הקרבנות למפרע כדין הקרבנות ומה שנשאר שם חטאת מעלי' נינהו וכן מצינו ברירה במקום א' שאינו דומה לזו כלל כההיא דתנן בנדרים השותפי' שנדרו הנאה זה מזה אסורי' ליכנס לחצר של שניהם ראב"י אומ' זה נכנס בתוך שלו וזה נכנס בתוך שלו ופי' בפ' שור שנגח טעמא

משום דקסבר יש ברירה. והאי דלנפשיה עייל והאי דלנפשיה עייל ורבנן ס' אין ברירה התם בחצר שאין בו דין חלוקה איירי דאי בחצר שיש בו דין וחלוקה וראויה לחלק לכ"ע אסורין עד שיחלוקו והא ברירה דהתם אינו דומה לברירה דעלמא דהתם הרי כל א' וא' משמש בכל החצר והיכי שייך ביה למימ' הוברר שזה היא חלקו והלא בכולה משתמש אלא דלשון ברירה היינו לומר דיש ברירה וברו' הוא שזה יכול להשתמש בכולי דאינו בדין דאין בה דין חלוקה להכשיר כל א' וא' חלקו לחברו אלא שזה מדין זכותו משתמש בכולה וזה מדין זכותו משתמש בכוליה וקי"ל בההיא כראב"י דיש ברירה ולא קשי' לן דבעלמא אמרי' דהלכת' דבדאורייתא אין ברירה משום דלא דמיין כלל וכדפי' ובענין זה לגמרי ההי' דב"ק פ' שור שנגח דתניא התם גבי שור של שותפי בר"ה היה מדלה מים מן הבור ובא חברו וא"ל הנח לי ואני אדלה כיון שהניחו משתמש פטור ראב"י אומ' מה שימסרו לו דליו ואמרי' במאי קמפלגי ראב"י ס' יש ברורה והאי מדיליה קא מדלי ורבנן ס' אין ברירה זו היא דומה לגמרי מההיא דנדרי' והיינו טעמא דר"א דאמר התם יש ברירה לומר שזה מדין זכותו משתמש וכיון שמדין זכותו היא משתמש בכולי הראשון אינו פטור בשמירת הבור כיון שהוא דלהו שלא קבל זה שמירתו אבל אם נאמר אין בריר' וזה לאו מדין זכותו משתמש אלא אף מדין חברו הוא משתמש כיון שמשתמש בחלק חברו ודאי קבל שמירתו והיינו טעמא דידן דת"ק דאמר כיון שהניחו משתמש פטור עוד מצינו לשון ברירה שאינו דומה לאלו כלל במס' ערובין בפ' הדר דתניא התם א' מבני מבוי שהיה שותף לזה ביין ולזה בשמן צריכין לערב לזה ביין א"צ לערב ר"א בן תבאי אומר א' זה וא' זה צריכין לערב ואמר עלה דהיכא דבא זה בלגינו ושפך דכ"ע הוי עירוב כי פליגי כגון שלקחו הבית בשותפות ר"א בן תבאוי ס' אין ברירה ורבנן סברי יש ברירה ופי' יש ברורה דהתם לומר הכי הוא משו' כאלו הוברר חלק כל א' וא' מזה ואח"כ בא כל א' וערב ומ"ד אין ברירה לא סבר הכי זהו לשון ברירה שאינו דמה לאותן שכתבנו ועוד מצינו לשון ברירה אחר שאינו דומה לזה כלל במס' בב"ב פ' לא יחפור גבי' ההיא דלעיל בעינן מקצתו בא"י ומקצתו בח"ל טבל וחולין מעורבין זה בזה דברי ר"י רשב"ג אומר הגדל בחיוב חייב הגדל בפטור פטר דאמרי' עלה דברירה פליגי דר' ס' אין ברירה ורשב"ג ס' יש ברירה שהניקה עליה זו בפני עצמה וזו בפני עצמה ואין מתערבות זו בזו לומר שזו הניקה בכורה שהיא מא"י וזו שהיא מח"ל ומי' ק"ל דבמסכת סוטה בפ' היה מביא את המנחה בעי רבא כתב ב' מגילות לב' סוטות ומחקן לתוך שני כוסות וערבן וחזר וחילקו מהו יש ברירה או אין ברירה וסלקה בתיקו ואמאי לא פשיט ליה מכל הני דאמרן ואומר רבינו נר"ו דהינו טעמא משום דהתם בעי לה בין למ"ד יש

ברירה ובין למ"ד אין ברירה איכא למימר דשאני התם כיון שמחק כל א' א' בפני עצמה הרי חלה אבל א' א' וכשערבן וחזרו חלקן מוחקה שפיר מוחקה. באלה על כל חדא וחדא כיון שמתחלה מחק זו לשם זו ובהכי סגי ולמ"ד יש ברורה איכא למימר דאדרבא גבי שבועת האלה שהיא חמורה דבעי' שיהא לה אכל א' וא' בעינן נמי שלא יתערבו זו בזו לעולם ומש"ה לא אפשיט' ולענין פסק הלכה דאין ברירה או יש ברורה כבר איפסוק' הלכה בהדי' ר"מ דברבנן יש ברירה בדאוריות' אין ברירה ותו לא מידי:

דף כו.

מתני' הכותב טופסי גיטין צריך שיניח מקום האיש ומקום האשה ומקים הזמן כו' וה"ה לשאר טורף הגט עון הרי את מותרת לכל אדם וכגון ודן הכי ליכי מנאי ואם לא יניחו פסול משו' דבעי' לשמה ור"א היא וכדאיתא בגמ' ובשאר שטרות גזר טופס אטו תורף הגט ור"י פוסל בכולן פי' אפי' בתופס משום דגזר טופס אטו תורף ושאר שטרות אפי' בתורף מכשיר וכדבעי' למכתב בע"ה ושלא כדברי רש"י חוץ מגיטי משום שפוסל בין בתופס בין בתורף:

גמרא וצריכא דאי אשמעי' הך קמייתא פי' ההיא דלעי' באידך פרקי' דאין כותבין במחובר לקרקע ההיא איכא לאוקמ' כר"א דקתני און כותבין וקתני פי' דמדאיירי בכתיבה משמע דר"א היא א"כ מדקשי' לסיפא אמרינן לעיל דה"ק אין כותבין טופס שמא יכתוב תורף כתבו לטופס כשר ומש"ה אוקים לה כר"א וכדאית' לעיל ומי אע"ג דאפשר לאוקמ' כר"א אבל סיפא כו':

טופס אטו תורף גזר שאר שטרות אטו גיטין לא גזר פרש"י שאר שטרות בטופס לא גזר דגזרה לגזר' היא משמע מדבריו דבתורף בשאר שטרות גזר ולית' מדאמר לקמן בשמעתי' הלכה כר"א ואקשי' ואפי' בשאר שטרות והאמר רב פפי משמיה דרבא האי אשרתא דדייני דכתיבא מקמי דליחזי סהדי אחתימות ידייהו פסול' אלמא מחזי כשקרא ה"נ מחזי כשקרא ואם איתא דר"א לא הכשיר בשאר שטרות אלא בטופס מאי מחזי כשקרא וא"ת ומנין היה להם זה דר"א אפי' בתורף הכשיר וי"ל דמלישנא דידיה קא דייק הכי דקת' ור"א מכשיר בכולה חוץ מגיטי נשים ואין איתא דר"א אינו מכשיר בשאר שטרות טפי מת"ק הכי הל"ל ור"א פוסל בגיטי נשים ושמעי' מינה דבשאר שטרות אית ליה כת"ק אלא ש"מ דר"א כשאר שטרות מכשיר לגמרי ואפי' בתורף ואכתי מנ"ל דר"א פוסל בגיטין בטופס דילמא בתורף דוקא וכת"ק י"ל דא"כ הל"ל ור"א מכשיר בשטרות

וש"מ דבגיטין פוסל כת"ס ומדקאמ' חוץ מגיטי נשים שמעי' דאף בגיטין הוא חולק כת"ק הרמב"ן:

דף כו:

קשיא דר"א אדר"א תרי מנאי ואליב' דר"א ואק"ל דמאי דוחקיה לאוקמי לרישא כר"א דתיקשי ליה רישא אסיפ' לוקמא כר"מ וגזר בתורף אטו חתימה וכדאמר ר"ל לעיל גבי אין כותבין במחובר לקרקע דר"מ היא וגזר תורף אטו חתימה וי"ל משום דלא משמע ליה דריש' דר"מ היא דר"מ גזר בתורף לשמה אטו חתימה מדר"נ דאר"נ אומר היה ר"מ מצאו באשפה חתמו ונתנו לה כשר ואע"ג דגבי אין כותבין במחובר לקרקע גזר התם הוא משו' דאי שרינה לכתוב תורף במחובר אתו סהדי למחת' במחובר כיון שהגט במחובר אבל למגזר בתורה משום לשמה אטו חתימה הא לא אצטריך כלל דליכא למיחש דסהדי חתמי בגט אלא בביאת הבעל וכדכתיב לעיל ואע"ג דאפשר לאוקמ' כר"מ ומשו' קטטה וכדמוקי לה ר' שבתי אמר חזקיה בסמוך אפשר דרב יהודה לא משמע ליה דאיכא למיחש להכי ור"מ לא הוה גזר בתורף משום האי טעמא:

זימנין דה"ל קטטה בהדה וזריק ליה ניהלה ומיעגן ומותיב לה פירש"י ומיעגן משום דה"ל מגורשת ומי' בשום דוכתא לא חזינן דקרי עיגון למגורש' אלא הכא אפשר דאיידי דירתה עלה זריק לה גיטא וזמנין דהוי ספק קרוב לו ספק קרוב לה ולא הויא מגורש' גמורה ומעגן הוה מותיב לה כו':

קא פסיק ותני ל"ש מן הארוסין ול"ש מן הנשואין פי' דאפי' למגרש מן האירוסין אינו רשאי שיקדים זמנו אלא שיכתוב הזמן מיום הגרושין ממש והא דלא דייק ליה מדקתני סתמא דא"כ לעיל גבי נכתב ביום ונחתם בלילה דקת' סתמא נידוק הכי ומ"ש דהכא דייקינן טפי מהתם אלא התם היינו טעמא משום דלא דייקינן משום דאיכא למימר הכי אמרינן פסול היינו במגרש מן הנשואין אבל הכא דקתני צריך שיניה כלומר ואם לא הניח פסול אם איתא דמוקדם דמגרש דאירוסין אינו פסול ומאי יניח יכתוב דהאי מהני ליה אלא מגרש מן האירוסין אלא ש"מ מדאמר שיניח דאין לך גט מוקדם כשר דאפי' במגרש מן הארוסין והיינו דמקשי' מן האירוסין למ"ד משום פירי אמאי לא בארוסה אין לבעל פי' דלא תקינו לו פי' אלא מן הנשואין ואילך הא מלתא שמעי' מינה דעילא דאמר משום תקנת הולד פי' דמשום תקנת ולד הצריכו להניח זמן בגט ארוסה ולא ידענא מאי ניהו כלומר היכי שייך ולד בארוסה האומר כתבו גט לארוסתי לכשאנכנסתה אגרשנה אינו גט ואמרינן עלה מה טעם גזירה שמא יאמרו גיטא קודם לבנה פי' האומר לעדים

כתבו גט לארוסתי היום שדעתו לגרשה מיד כשאכנסתה והודיעם כן אונו גט ואמר ליה מה טעם כלומר דמשום פי' ליכא דהא משעת חתימה מפסיד לפי' ואף על גב דאיכא משום בת אחותו עולא ס"ל כר"ל דטעמ' משום פירי וכדכתיב וכדכתיב לעיל ומיהא נפקא לן גזירה שמא יאמרו גיטא קודם לבנה ה"נ כלומר במשנתינו לכך הצריכו להניח זמן בגט שלא לכתבו קודם גירושין ואפי' למגרש מן האירוסין משום שמא יאמרו גיטה קודם לבנה וזימנין דאזילי' לסופר ושקיל מינה גט דאית ביה זמן ומחתים ליה ויהיב לה ניהיליה אחר נישואין ואיכא למימר גיטה קודם לבנה ומשום קלקול זה דאפשר דנפיק מיניה אסרו גט מוקדם בארוסה ואפי' במגרש בעודה ארוס' וא"ת כיון דמשום הך גזירה היא אמאי נקיט טעמ' משום ולד ולא נקיט טעמא משום פירי דאכתי אפשר דאיתי' לטעמי' דפי' דדילמא אמר לסופר ולעדים כתבו ותנו גט לאשתי ואינהו שקלי גט שנכתב מן האירוסין וזמנו מן האירוסין וחתמו לי בנישואין ומגרש בהו ומפסיד פירי במשעת הנישואין ואילך ואפי' במגרש בו ביום שכנסה איכא משום פי' דההוא יומא וי"ל דבהא ליכא למיחש דסהדי לא חתמו ליה כיון דאיכא משום פירי דה"ל גט מוקדם גמור אבל בשעת אירוסין מחתמו ליה דהא לית ביה:

משום פי' ואכתי אפשר דנפיק מינה האי חורבה דאמר גיטא קודם לבנה וא"ת מ"ש דלהא חיישינן טפי בכיסת' דלא חיישינן מטעמא דלא מקדים איניש פורענות' כו' י"ל דהתם כוון דלא גמר בדעתיה לגרש דהא דעתיה הוא שתתפייס לא כתוב גטין דפורענות הוא לו ולא מקדים אינש פורענות לנפשיה ועוד דשמא לא יגרש ומוציא לעז עליה אבל הכא דדעתיה לגרשה וגמר לגרש כתיב איניש גיטא ואעפ"י שאין דעתו לגרש אלא אחר נשואים והא לאו פורענות' היא לו וה"ל כמאן דרמו תנאה בגיטה דהא אשכחן בכמה דוכתי תנאי בגט הרי זה גיטך לאחר ל' יום או לאחר ג' חדשים ואע"ג דלא מקדים אינש לפורענות' לנפשיה אלא ש"מ כדפרישי' דלא דמו כלל כ"כ רבינו נר"ו ואק"ל היכי אמרינן הכא דאינו גט וביבמות אמרי' דברי זה גט י"ל דההיא דהתם כשא"ל כתבו לי גט לארוסתי לאחר שאכנסנה אגרשנה וכתבו מאותו זמן ומשום הכי אמרינן הרי זה גט וא"ת הא פשיט' י"ל דאתא לאשמועינ' דאע"ג דכניס הנשואין אינן בטולין השליחות כיון שא"ל בהדיא כתבו לי גט לארוסתי לכשאכנסנה משא"כ באומר סתמא כתבו גט ואח"כ נשאה וגם את הגט כתבו אחר הנשואין דזה אינו גט דנשואין בטלו את השליחות והרי זה כמי שכתבו את הגט בלא צואת הבעל א"נ אתא לאשמועי' דצואת הבעל איכא אע"ג דהיא ארוסה והשתא היא נשואה כיון שעכשיו בעודה ארוסה דהויא הוא לגרושין משא"כ אם לא היתה ארוסתו שאין כאן שליחות כלל אינה בגט והיינו בעי' התם כנגדו ביבמתו מהו

כלומר מי אמרינן דזיקתו היא דאיכא צואת הבעל או דילמא כיון דאינה ראויה להתגרש בגט ולא איפשטא ואק"ל היכי אמרינן הכא דאינו גט דמשמע אינו גט כלל דהא קי"ל דגט ישן אם נתגרשה בו תנשא בו לכתחילה וי"ל דהתם הוא בנת ייחד בעלמא אבל כאן כיון שנשאת בודאי כנבעלה חשבינן לה ובכי הא הוא דאמרי' דאינן גט:

וליתא מדר"נ פי' דמדר"נ דאמר דאומר היה ר"מ אפילו מצאו באשפה חתמו ונתנו לה כשר שמעי' דר"מ לא חייש למחזי כשקרא והיינו דמייתינן הא דר"נ ולא מייתי כמה מתני' דאשכח דר"מ לא בעי כתובה לשמה משום דאי מהתם אפשר דחייש למחזי כשקרא אבל ר"נ בא ואמר משמו דכיון דלא בעי כתיבה לשמה אפי' מצאו באשפה חתמו ונתנו לה כשר דלמחזי כשקרא ליכא למיחש והיינו דמייתי הא וכיון דכן שמעינן דרבנן דפליגי עליה דר"מ דהיינו ר"א ור"י כולהו סבירא ליה דלא חיישינן למחזי כשקרא דכי פליגי עליה דר"מ ל"פ אלא בגטי נשים או משום גיטי נשים כלומר בשאר שטרות משום גיטי נשים אבל משום מחזי כשקרא לא חיישי' ומשום דלא תימא דרבנן כיון דלא אמרי' לה בהדיא אפילו למחזי כשקרא חיישי' מייתי הא דר' אסי אר"י משום דאיכא למי' דלוה כן ופרטו וי"מ דהיינו דאייתו הא דר' אסי משום דאיכא למימר דלא כמו דטפי דאיכ' למיחש למחזי כשקר' כאשרת' דהיינו משום דעביד מעשה בשטר שהוא עשוי ובכי הא הוא דאיכ' למיחש למחזי כשקרא אבל כתיב' בלא חתימה לאו כלום ומשו' הכי לא חיישינן בה למחזי כשקרא קמ"ל האי דר' אסי אר"י שהוא כעין אשרתא דדייני או דעדיפא מינה ואפ"ה לא חיישינן למחזי כשקרא ומיהו לא אמרינן דבכל דוכת' לא חיישינן למחזי כשקרא. דהא אמרינן בגט פשוט א"ל רבא בר שילה להנהו דכתיבי שטרי אקניוהו כי כתביהו שטרי אקניית' אי ידעיתו יומא דאקניותו כתובו ואי לא כתובו יומא דקיימתו ביה כי היכי דלא מתחזי כשקר' וי"ל דבכל דבר שלבסוף בגמר המעשה יהיה אמת אעפ"י שקודם לכן היה נראה דשקר בכי הא לא חיישינן למחזי כשקרא והיינו ההוא דאשרתא דדייני דאע"ג דעכשיו כתיבי הכי וסהדי אכתי לא אסהידו מ"מ לבסוף. הרי יבואו ויעידו ויתקיים הענין כמו שהיו כותבין וכן ההוא דאמר ר א בשטרות שהרי לבסוף יעשה המלוה ויתקיים אבל בההוא דיני ושילי יראה כשקר גמור שאיך יכתבו בהיני ועכשיו הם בשילי ומעולם לא נכתב אלא בשילי, וכ"נ ההיא דרבה בר שילה דנר' דשקר גמור שלא כתבו לה יום הקניין ולא יום הכתיבה אע"פ שלענין הדין אינו עושה כלל מ"מ זה ודאי נראה דשקר ובכל כיוצא בזה חיישנן למחזי כשקר' אבל בהנהו דלעיל לא:

דף כז.

ו מתני' המבי' גט ואבד הימנו מצאו לאלתר כשר פי' דלא חיישינן לאחלוף ואם לאו פסול דחיישינן לאחלוף מצאו בחפיסה בדלוסקמה אם מכירו כשר פרש"י אם מצאו בחפיסה ויש לו סי' ברי ומכירו ג"כ לגט כשר אבל בלאו חפיסה אפילו מכירו לגט בטביעות עין לא דלא סמכינן אטביעות עינא אלא לצורבא מרבנן וזה תימא אחר שיש לו סו' למה צריך שהי' מכיר את הגט דחמור בסי' אוכף מהדרי' אלא הנכון דתרתי קאמר מצאו בחפיסה ויש לו בה סי' בכלי כשר או מכרו לגט בטביעות עין ג"כ כשר והיינו דאמר בגמרא ודוקא לצורב' דרבנן אבל איניש דעלמ' לא לאו משום דעם הארץ לא קים ליה בטביעות עינא דהא מותרים הם בנשותיהם בלילה וסומום מותרים בנשותיה' ל"ש צורבא דרבנן ל"ש עם הארץ וטביעות עינא ודאי עדיף ותדע לך דאלו אתו סהדי ואמרי פלניא דהאי סי' והאי סי' קטיל נפשא לא קטלי' ליה ואלו אמרי ידעי' ליה קטלי' ליה וכדאית' בפ' גיד הנשה וכי אמרינן בגמרא דלא מהדרי' עינא אלא לצורב' מרבנן דלא משניה בדיבוריה אבל ע"ה אע"ג דאתי בטביעות עינא דילמא משקר ומשני בדבוריה כי היכי דלא לפסיד אגריה הלכך לא סמכי' עליה אנן בדבר שבהינהו להחזירו לו והיינו טעמא ג"כ. גבי מציאה דלא מהדרי' אלא לצורבא דרבנן אבל היכא דהוא גופי' אשכחי' ודאי נאמן הוא משום מגו דאי בעי אמר לא נאבד מעולם ואפילו איכא סהדי דנפל ממנו אפשר דהיכא שהוא מצאו ואין אנו מחזירין לו כלום. על פיו דנאמן אע"ש דליכא מגו ומי' אפי' לצורבא מרבנן כי מהדרי' ליה אבידתה בטביעות עינא אומר רבינו נר"ו דדוק' בדבר שהוא שלו אבל דשמעי' ואומר דבר זה מפ' הוא ואית להו טביעות בגויה לא דהא ודאי עדות כיון שמעיד לאחרים ובעדות לא מהימן לן צורבא דרבנן טפי מע"ה:

גמר' טעמא דלא אמר תנו הא אמר תנו נותנין ואפילו לזמן מרובה פי' מדקאמר טעמא שאני אומר כתובין היו ונמלך משמע דכל היכא דליתא להאי חששא וכגון דאמר תנו דנותנין ואפי' לזמן מרובה דליכ' חששא אחרת ועוד דמסתמ' כל מוצא. גט זמן מרובה הוא דהוא ידע מתי נאבד דבשלמא גבי שליח עצמו שיודע מתי נאבד ממנו איכא לאלתר ואיכ' מרובה אבל גבי בני אדם אחר שמצאו מסתמ' זמן מרובה הוא דהא לא ידע אימת נפל גיטא לידה וא"ת ומאי קושי' דילמ' התם הוא משום דהבעל אומר תנו לה שממנה נפל וכיון שכן דינא הוא דמהימן ואפי' לזמן מרובה דבעל שאמר גרשתי אשתי נאמן הא לך ב' תשובות בדבר חדא דבעל. שאמר גרשתי אינו נאמן למפרע ואפילו להבא נמי אסיקנא התם בפ' י"ג דלא מהימן דמסקנ' דשמעת' התם היינו לחוש וא"כ אמאי יהבינן ליה לה ואף על גב דאמר תנו דשמא אחר הוא אלא ש"מ דלא חיישינן להכי

ועוד דאביי תמצא לומר דמהימן אם איתא דאיכא למיחש לגט זה לאיחלופי לא מהדרינן ליה דלא ניחא לן אעפ"י שהיא מגורשת לאחזוקי נפשיה דמגורשת מחמת גט זה דהוא פסול דאפשר שנתחלף הא למה זה דומה לעדים שראו כאחד שהלוה מנה לחברו בשטר ואבד השטר מי יהבי' ליה שטר אחר מאותו הסך ומאותו זמן דלגבי ביה חוביה אע"ג דקושטא הוא הכי הא ודאי לא ה"נ ל"ש ועוד דהכא טעמא דאמרי' דלא יחזור דשמא נמלך שלא ליתנו הוא וכל היכא דאמר תנו בין אמר תנהו לה עכשיו להתגרש בו או תנוהו לה שממנה נפל נותנין דהא בזה יצאנו מחששא דנמלך וא"ת ובלאו הכי אמאי לא מהדרי' ליה דהא קי"ל דאשה שאמרה לבעלה גרשתני נאמנת חזקה דאין אשה מעיזה פניה בפני בעלה וי"ל דלא קשיא דה"מ היכא דליכא גיטא דמסייע לה אבל היכא דאיכא גיטה דמסייע לה מעיזה ומעיזה:

אמר רבא ל"ק כאן במקום שהשיירות מצויות פי' מתני' דהכא דקתני דלזמן מרובה פסול במקום שהשיירות מצויות דחיישינן דילמא מאינש אחרינא נפל וגט של אניש אחרינא נפל וגט של אינש אחרינא אשכחיה ומתני' דבב"מ דקת' אפילו לזמן מרובה יחזור במקום שאין השיירות מצויות דכיון דאין השירות מצוויות ליכא למיחש לנפילה מאינש אחרינא אלא בזו הגט שלו והא דאמרי' דאמר דאפילו במקום שהשיירות מצוויות והוא דהוחזקו כו' לאו מלתא דרבא היא דרבא לא אמר כאן אלא כאן במקום שהשיירות מצויות כאן במקום שאין השיירות מצויות אלא שהתלמוד הוא דקאמר הכי בתריה ואמר דרבא לא חייש בשיירות מצוויות לחוד אא"כ הוחזקו ומוכח לה מאידך דרבא וה"ה נמי דהיכא שהוחז' ואין שיירות מצוייות. דלרב' לא חיישי' דרבא תרתי בעי שיירות מצויות והוחזקו אבל שיירות מצויות ולא הוחז' או הוחזקו ואין שיירות מצויות לא חייש ותדע לך מדאמר בסמוך איכא דאמרי היכא דתרו כיתנא ואע"ג דהוחזקו דל"ש שריתן וא"ד היכא דמזבני כיתנא והוא דלא הוחזקו ואע"ג דל"ש שרייתא אמאי נחזי' דילמא מאידך נפל פי' רבינו נר"ו דכי אמרי' דבמקו' שאין השיירו' מצויו' דנחזי' היכא שהוחזקו היינו דוק' כשראינו או ידענו בבירור שהשליח זה עבר שם דכיון שזה עבר שם לא חיישינן לאידך כיון דאין השיירות מצויו' דאיכ' למימר שלא עבר בכאן ומיהו אפשר דלאו דוקא כשראינו שעבר שם דה"ה אע"ג דלא ראינו שעבר כיון דאיהו בעי ליה לגיטא ואידך לא בעי ליה ובלבד שיאמר שהוא עבר ממקום שנמצא שם הגט דחזקה כיון דאין השיירות כו' שממנה נפל דהיאך ידע הוא באיזה מקו' מצאנו אותו ואע"ג דמקו' לא הוי סי' הכא כיון שאין השירות מצויות אפשר דבהכי סגי והא דנקט רבה הכא כאן במקום שהשיירות

מצויות כאן במקום שאין השיירות מצויות חדא מנייהו נקט וה"ה דהמ"ל כאן שהוחזקו כאן שלא הוחזקו:

והא דאמר רב הונא חיישי' לשני שוורי לא אמ' חיישינן לב' יוסף ב"ש באותה שוירי עצמה רבות' קאמר דב' יוסף ב"ש באותה העיר אפשר בבדיקה אבל זה א"א בבדיקה שא"א לבדוק כל העולם נפק דק ותשכח דתנן כל מעשה ב"ד הרי זה יחזיר וגט זה נמי מקויי' היה ומשמ' ליה לרבא דכל מעשה ב"ד ועם ב"ד קאמר דאפי' נמצא במקום ב"ד שהשיירות מצויות שם יחזור ור' זירא ללישנא בתרא משמע ליה דוקא חוץ לב"ד שאין השיירות מצויות שם אבל בב"ד לא בזמן שהבעל מודה מיהא יחזור לאשה ואפי' לזמן מרובה פי' דסתם מצא לזמן מרובה משמ' דהא לא ידענא אימת נפל מניה וכדפרכי' לעיל בשלמא רבה לא כר' זירא מתני' אלימא ליה לאקשויי פי' דקס"ד כיון דאיהו תרצינהו דאיהו דמנהו כו' אלא לר' זירא מ"ט לא אמר כרבה אמר לך מי קת' אם אמר תנו נותנין ואפי' לזמן מרובה דילמא אם אמר תנו נותנין אלא אנן הוא דדייקי' מינה הכי מדנקט טעמא דשאני דשאני אומר כתובין היו ונמלך שלא ליתנן וכיון שכן איכא למימר דנותנין לא אתא לאשמעינן אלא דלא נחזור ומשום טעמא דנמלך ואפי' היכא דאיכא עדים שמכירין שזה הוא הגט של יוסף כל שכן זה דהוו רבותא טפי וכי דייקי' מנה האי אמ' תנו נותנין היינו בעדי' דלי' למיחי' לאיחלוף וכדפי' אבל בריי' זו דקתני בהדיא דבזמן שהבעל מודה יחזיר דאתא לאשמועי' היכי נחזיר ליכא למימר דמיירי בעדים או לאלתר דא"כ מאי אתא לאשמעי' פשיטא ואמאי לא נחזיר אלא ש"מ דאפילו לזמן מרובה קאמר:

רבי ירמיה אמר כגון דקאמר מעולם לא חתמנו אלא על גט א' של יוסף ב"ש זה איכא מ"ד דר"י ורב אשי ודאי כרבי זירא ס"ל דחייש בחדא דאי האי כרבא אמאי די מאוקמתיה דרבה דאוקמתא דניחא היא ובריייתא טפי אתא לאשמעי' דברייתא אשמעינן דנחזיר אעפ"י שהוחזקו כיון שאין הש"מ אבל השתא דס"ל כר' זירא דבחדא חייש נדי מאוקמתי' משום דאית לנו למימר דברייתא כי קתני יחזור דוקא כשאין ש"מ ולא הוחזקו ואם כן מאי אתא לאשמעינן הא ודאי פשיטא ומש"ה אוקמתא ר"י בעדים ואתא לאשמעי' ברייתא דלא חיישינן דילמא אתרמי שמה כשמה ועדים כעדים ולרב אשי אתא לאשמעינן דסימן מובהק דאורייתא ועוד מדנקט ר"י דלמא אתרמי שמה כשמה ועדים כעדים משמע דלא הוחזקו ואפ"ה מטמא דאיכא עדים דאמרו מעולם לא חתמנו אלא על גט של יוסף ב"ש הא לאו הכי חיישינן ואי ס"ל כרבה אמאי חיישינן אלא ש"מ דר"י כלישנא בתרא דר"ז ס"ל ואיכא מ"ד דר"י ורב אשי ודאי לא ידעינן אי ס"ל כרבה אי כר"ז דאינהו לארווחי לבריתא אתו ולומר דאפילו בש"מ והוחזקו מחזרין דאתו עדים

או דיהיב איהו סו' מובהק והא דאמרי' מדנקט ר"י דלמא אתרמי דאפילו דלא הוחזוקי איירי ואפ"ה אמרי' דבעינן עדים זו ג"כ ליתא דה"ק דלמא אתרמי שהחתים זה ששמיה כשמיה ועדים כעדים א"נ דמשום עדים כעדים נקט אתרמו שמיה כשמיה ולאו דוקא:

תנו רבנן אינהו לאלתר רבי נתן אומר כל שלא שהא כדי שתעבור שיירה תימה ואפי' לא שהא כדי שתעבור שיירה אמאי כשר ואמאי לא חיישינן דשמא משיירה שעברה קודם לכן נפל ול"ל דאי איתא דהכי הוא תרי גיטי הוה משכח שלו ושל שיירה האחרת שעברה דהתינח אם הוא יודע שלו היכן נפל אבל אם אינו וידע היכן נפל דילמא שלו נפל במקום אחר וזה הגט שהוא מוצא במקום זה הוא מן השיירה שעברה ויש לדחוק ולומר דאי איתא דמשיירה שעברה נפל אי הוה חזי ליה כשעבר לשם וכיון שכן לא חיישינן לשיירה שעברה ואי נמי אפשר לומר דלא אמרינן דכשר אלא כשהוא זוכר עכשיו היכן הניח כליו ובא קודם שתעבור שיירה ומצאו שם דליכא למיחש לשיירה שעברה כבר דאי איתא דהכי הוה תרי גיטי הוה משכח כיון שלא שהה כדי שתעבור שיירה אבל אם אינו זוכר עכשו היכן הניח כלל והיכן הניחו לא דאע"ג דאחר שנאבד ממנו לא עברה לשם שיירה דילמא מהשיירה הראשונה שעברה קודם נפל וכדפי' ולענין פסק הלכה פסק הרי"ף כלישנא דר"ז לחומרא דבחדא חיישינן בש"מ או בהוחזוקי ואיכא דמייתי ליה ראיה מדר"י דמשמע דס"ל הכי וכדפרי' לעיל וכבר כתבנו לעיל מדרבי זירא ליכא ראיה דר"י ור"א לארווחי לברייתא הוא דאמר הכי וכדכתיבנא לעיל:

והרב בעל המאור הקשה לו דהתם ביבמות דפליגי אביי ורבא דבעינן תרתי דמשמע דרבא ס"ל כרבה דלא חיישי' בחדא דאמרי' התם בפ' האשה שלום יצחק ריש גלותא בר אחתיה הוה קאזיל מקורטובה לאספמי' ושכיב מי חיישי' לתרי יצחק ריש גלותא או לא אביי אמר חיישינן ורבא אמר לא חיישינן והא התם דמקורטובא לאספמיא ש"מ נינהו ואפ"ה כיון דלא הוחזוקי אמר רבא לא חיישי' אלמא דרבא ס"ל דלא חיישי' בחדא אלא בתרתי בש"מ והוחזוקי כרבה לפי' פסק הרב כרבה דאמר דלא חיישינן אלא בתרתי בש"מ והוחזוקי וכן פסק כה"ג ור"ח כרבה כו' דהא ובה עבד בה עובדא ובכל מקום מעשה רב ועוד דמדלא אהדרו ניהליה רב הונא ורב חסדא לרבה נראה דקביל מיניה ועוד דר"ג לחד לישנא לא פליג עליה וכיון שכן מוטב שנעסוק בלשון שא נו חולק מלפסוק הלשון החלוק ואע"ג דלישנא דפליג בתרא כיון דתרווייהו בלשון איכא דאמר ליכא ראיה למפסק טפי כבתראי מקמאי ור"י ור"א הא פרישנא לעיל דליכא הכרח כמאן ס"ל או כרבה אי כר"ז הלכך קי"ל כרבה זו היא דעת של רבינו ומיהו הרמב"ן כתב דמההוא דיבמות דיצחק דריש גלותא ליכא ראי' דרבא ס"ל כרבה דפלוגתייהו דאביי ורבא התם

היינו אי אמרינן כאן נמצאו כאן הוו או לא דעובדא דיצחק דריש גלותא הכי הוה שבאו עדים ואמרו שראו יצחק אחד ריש גלותא שיצא מקורטוביא והלך לאספמיא ומת שם אבל לא היו יודעים אם היה אותן יצחק ר"ג בר אחתיה דרב ביבי שהיה עומד בקורטוביא או לא רבא סבר כיון דאיכא עדים שראו יצחק שיצא מקורטובא לאספמיא ושכיב ובכאן יש יצחק ר"ג בר אחתיה דרב ביבי וידענו ג"כ שיצא מקורטובא לאספמיא אעפ"י שהש"מ אין אומרים אותו יצחק אחר היה שבא מן העולם לקורטובא ומשם יצא לאספמיא אלא אותו יצחק שהיה עומד בקורוטבא היה דאמרינן כאן נמצא וכאן היה כיון שידענו שאותו יצחק שבקורטובא יצא משם ללכת לאספמיא. הגה עצמך שמת יצחק אחד ר"ג בכאן בקורטוביא ולא ידענו אי היה אותו שהיה עומד בכאן מי אמרינן שאחר היה שבא לכאן ואינו זה שעומד בכאן הא ודאי לא דזה שהיה בכאן הוא שמת והשתא למי כיון שיש לנו עדים בזה להא דמיא כדפרישית ואותו הגט הכתוב בסוריא ואין בסוריא אלא יוסף ב"ש אחר אעפ"י שהש"מ אמרינן בכאן נמצא בכאן היה ויוסף ב"ש זה היה ולא אמרינן דמיוסף שבא לכאן נפל ואפילו לרבי זירא דחייש בחדא דע"כ לא חייש ר"ז בחדא אלא כשמצא הגט חוץ ממקומו דכיון שנמצא חוץ למקומו וש"מ הוחזוקי ליכא ראיה שהיא מזה טפי מיוסף ב"ש דעלמא וחיישינן ולפי פ"ז אתי שפיר כל הנהו עובד' דמייתי התם דאמרינן עלה אמר אביי מנא אמינא לך מההוא גטא דאשתכח בנהרדעא בצד קלוניא מתא אנא אורדו כי לא נהרדעא סטר ותריך ית פלניא אתחיא ושלשה אבות דשמואל קמיה דר"י נשיאה ושלח ליה תבדק נהרדעא אלמא דאין אומרים כאן נמצא וכאן היה אלא חוששין שמא ממקום אחר בא לכאן דאביי לית ליה כאן נמצא וכאן היה ורבה אמר א"כ תבדוק כל העולם מבעי ליה דהא ש"מ הוי בנהרדעא ממקומות אחרים אלא משום כבודו דאבוה דשמואל הוא דשלח ליה הכי כדי שלא יהא נראה כטועה גמור בשאלה:

אמר

רבא מנא אמינא לך מהנהו שטרי דנפקי במחוזא דכתיב בהו נאני בר אשי וחבי בר נאני דשכיחן במחוזא טובא ואפ"ה לא חישי', אלא אמרינן כאן נמצאו כאן הוו כלומר השטרות אלו בידן של תובעין אלו היה לעולם ואביי התם למאי ניחוש לה אי לנפילה לנפילה לא חיישינן כלומר באלו יון דלא אתרמי להו אבל בעלמא דנפל כיון דאתרמי להו וחיישינן דקמא.....

או לפקדון כיון דשמיה כשמיה לא מקפיד גביא מאי אמרת למכירה אותיות נקנות במכירה כלומר ואע"ג דבעלתא בין אני אומר כאן נמצא כאן היה בכאן ודאי מודינא דהא ליכא למיחש למידי והיינו דמייתי התם בשומשמי מקמי עובדא דיצחק ר"ג ולבסוף

אמרינן מאי הוי עלה דשומשמי אלימא דכל הנך עובדי דמיין להההוא וההוא נמי מטעם דכאן נמצא וכאן היה אתו לה והכי איתא התם ההוא גברא דאפקיד שומשמין גבי חבריה א"ל הב לי שומשמי א"ל שקילתינהו א"ל והא כן וכן היה וכתביתה דמיין א"ל דידך שקילתינהו והני אחריני נינהו והתם נמי איכא לספוקי אי אמרינן כאן נמצאו וכאן היו או לא ועובדא דחנן בר חייא דמייתינן התם מתפרש' שפיר לפ"ז דאמרי' התם ההוא גיטא דאשתכח בסורא מתא אנא ענן בר חייא נהרדעא פטר ותריך ית פלניא אחתיה ובדוק רבנן מסורא ועד נהרדעא ולא הוה ענן בר חייא אחרינא לבד מענין בר חייא מתגרא דהוה בנהרדעא ואתו סהדי ואמרי ההוא דאכתיב גיטא בהדן הוה בנהרדעא אמר אביי אפילו לדידי דחיישי' הכא לא חיישי' דהא אתו סהדי ואמר דההוא יומא דאכתיב גיטא בנהרדעא היה פי' אותו הגט נמצא בסורא במקום שאין הש"מ וכיון שכן אע"ג דהוחזוקו שני ענן ליכא למיחש למידי דהא אותו ענן מתגר' מנהרדעא הוה וכיון שכן ליכא למיחש שהיה אלא מאידך ענן שהוחזוק שם ורבא אמר אפילו לדידי דלא חיישינא דאית ליה דאמרינן כאן נחמצא וכאן היה הכא חיישינא דהא הוחזוקו תרי ענן ואע"ג דההוא יומא בנהרדעא הוה כיון דהוחזק ואפשר שבא כאן או בקפיצה או בגמלא פריחה או שמסר מילי חיישנא ולא נימא בכי הא דכאן נמצא וכאן היה כן פי' הרמב"ן לאלו כדי להעמיד כדברי הרי"ף כי היכי דלא תיקשי ליה הא דרבה ויפה פי' הוא ז"ל ומיהו לפי' הרז"ה דסבר דרבא אית ליה כרבה ופי' ההיא דיצחק ר"ג מההיא טעמא דהכא ואביי אמר חיישינן משום דס"ל כר"ז דבחדא מיניהו חיישי' ה"נ מפרש לכל הני בהדיא דאמר אביי מנא אמינא לך מההוא גיטא דאשתכח בצד קלוניא אנדורנילאי פתי' ותריך ית אחתיה ושלחו ליה דתיבדוק נהרדעא טעמא משום דהוי ש"מ ואע"ג דלא הוחזקו חיישינן משום דבחדא מינייהו חיישינן ורבא לא חייש אלא תרם קאמר אם איתא דחיישינן תיבדק כל העולם מבעי לה אלא התם מן הדין כיון דלא הוחזק לא חיישינן אלא משום כבודו דאבו' דשמואל הוא דשלחו ליה הכי וכמו שפירשתי למעלה והא דחיישי רבא ראיה מהנהו שטרי דנפקי במחוזא דמגבי בהו רבה בר אבוה זוזי משום דהתם הרי הוחזקו ואפ"ה כיון שאין הש"מ מגבי בהו רבה בר אבוה וזוזי והיינו דחשי' לן התם דל"ש שרייתן משלם דל"ש דמזבן עד לחבריה אלמא דלא חיישי בחדא דהוחזקו ואין הש"מ וה"ה בלא הוחזקי וש"מ ואביי דחי לה התם ואמר דההיא הרי היא כמי שאין הש"מ ולא הוחזקי ומש"ה באו וההיא דשומשמין נמי הוה ליה דאין ש"מ דהכא לא שכיח שמיה כשמיה והוחזקו נמי הוא משום דודאי הוחזקו שומשמין בעולם והיינו דאמרינן מאי הוי עלה דשומשמין לומר אי הויא בפלוגתא דאביי אי לא ומי לפי פי' זה אם איכא לעיוני ההיא עובדא דענן

בר חייא דאמר אביי אפילו לדידי דחייש התם לא חייש היכי דמי אי בש"מ אע"ג דלא הוחזקי כטעמא דאביי דסבר דלא חיישינן לגמלא חריפא או לקפיצה מ"מ אמאי לא חייש דהא אביי חייש בחדא בשלמא אי אית ליה ש"מ אתי שפיר לאביי דהוי ש"מ ולא הוחזקו ואי דאין ש"מ קשיא לרבא אמאי חייש דהא איהו לא חייש אלא בתרתי בש"מ והחזוקו בשלמא בש"מ אתי שפיר לרבא דהוי ליה ש"מ והחזוקו כיון דאיהו חייש לגמלא חריפא ולקפיצה ולמילי מסר אלא לאביי קשיא ופי' רבינו נר"ו דההוא עובדא מיירי דאשתכח הגט ביד הסופר ולא שנפל והסופר אומר אמר מנהרדעא שמי ענן בר חייא בא לו לכתוב גט לאשתו והוא אינו מכירו אלא היה יודע שמנהרדעא היה ועכשיו בא לישאל עליו מה נעשה ובדקו חכמים מסורא ועד נהרדעא ולא אשכחו אלא חד ענן בר חייא מתגרא ועד שלם ואתו סהדי דההיא תגרא ואמר ביום שנכתב הגט לא היה בסורא אלא בנהרדעא אביי אמר דאפילו לדידי דחייש הכא לא חייש כיון דההיא ענן מתגרא בההוא יומא הוה בנהרדעא ע"כ גט זה מאותן ענן בר חויא שלם הוא דאע"ג שה"מ הא פרישנא דגט זה לא נפל אלא ביד סופר אשתכ' למאי איכא למיחש לנהרדעא אחרת הא פרישנא שהסופר היה מכיר עדיו ויוד' שמנהרדעא זו היה ורבא דאפילו לדידה דלא חייש הכא חייש דהוחזקו תרי ענן בנהרדעא אע"ג דההוא יומא חד מינייהו איכא בנהרדעא איכא למיחש לגמלא פריחה ולקפיצה או דילמא מסר מילי והרי הוא כאלו שניהם הוו בסורא אותו היום שנכתב הגט וכיון דהסופר אינו מכיר איזה מהם אמאי:

להחזירהו טפי לענן בר חייא שלם מן דמתגרא שמא ענן בר חייא מתגרא הוא שציותו לכתוב הלכך לית לן לאותובי לחדא מינייהו א"נ אפשר לפ' ונשנופל הגט עסקינן וא"ה לא חייש משום דהכא כשמצא הגט במקום שאין הש"מ עסקינן וכיון שכן ואותו ענן אחר לא היה בסורא ביום שנכתב הגט ה"ל דאין ש"מ ולא הוחזקו ורבא לא חייש בחד' לא חייש דלדידיה כיון שהוחזקו שם תרי ענן ואנן לא ידעי' מינייהו במקום שנמצא הגט ושהוא ג"כ אינו אומר שעבר שם אמאי נחזירהו לחד טפי מאידך דילמא מחברו נפל דכיון דלא ידעי' דחד מנייהו עבר במקום שנמצא הגט ליכא הוכחה וליהוי מחד טפי מאידך ומש"ה חייש רבא כך מתפרשי' הנך עובדי לפי דעת הרמ"ה ומי' פי' הרמב"ם מתיישב יותר שפיר הנך עובדי מטעם כאן נמצאו כאן היו כדכתיבנא לעיל וכיון שכן ליכא ראיה מהתם דרבא ס"ל דרבה אדרבא לפי פי' נראה דבין אביי ובין רבא כולהו אמרי כר' זירא דבחדא חיישי' וזה יהיה סיוע להרי"ף שפסק כר"ז אלא דמפשטא דמתני' היה כר' באיתיה וכדפי' לעיל וכמ"ש הרז"ה וכה"ג ור"ח ומיהו לדבריו:

דף כח.

מתני' המביא גט והניחו זקן או חולה נותן לה בחזקת שהוא קיים. ואק"ל הא דאמ' בפרק המפקיד דלמא שכיחא שבתא דילמא שכיבא דרתא דאלמ' חיישי' למיתה איכא למימר דשאני שביה דכולהו איתנהו ביה וא"נ איכא למימר דשאני התם דכיון דהדבר תלוי על ב"ד לעשותו אית להו לב"ד למיחש לכל מה שאפשר שלו' יצא דבר מתוקן מתחת ידם אבל הכא מוקמי' לה אחזקתיה ולא חיישינן ודוקא חלה דרוב חולים לחיים אבל גוסס שרוב גוססין למיתה לא אבל בזקן ליכא חלוק בין שהגיע לגבורות ואפי' בן מאה שנה נותן לה בחזקת שהוא קיים והכי הלכתא וכן פסק הרי"ף:

אמר אביי לא קשיא הא ר"מ דלא חייש למיתה הא ר"י דחייש למיתה א אע"ג דאשכחן התם במס' סוכה דר"מ חייש למיתה כדאמר התם עשאה לבהמה דופן לסוכה ר"מ פוסל ור"י מתיר ופריש אביי התם טעמ' דר"מ דחייש למיתה הא מפכי'. לה התם להא דהכא ואמרי' הא דר"מ דחייש למיתה ור"י לא חייש למיתה התם מקשי' לה בגמ' בהדיא ומפרק לה רבא אחר שמא מת לא חיישי' פי' משום דלא מפקינן ליה מחזקתיה שמא ימות חיישי' דאע"ג דעכשו בשעת אכילה לא מפקינן ליה מחזקתיה שמא ימות חיישי' שמא אח"כ יבא איסור בדבר שימות חיישינן בסופו למות והא נוד דבשמא ימות הוא ופליגי דקס"ד דנוד ומיתה שוין ופריק ליה שאני נוד דאפשר דמסר ליה לשומר וטפי איכא למיחש למיתה ומאן דחייש לנוד כ"ש דחייש למיתה ואסיקנ' דשמא מת לא חיישינן שמא ימות תנאו היא פי' ר"מ ור"י דנוד כר"י דחייש לנוד חייש למיתה ואע"ג דהתם במס' סוכה אמרינן בהדיא דר"י חייש למיתה ור"מ לא חייש למיתה וכדמשמ' מההי' דעשאן דופן לסוכה הכא לא איכפת ליה דאי מהא דהכ' או מההי' דהתם תנאי הוא:

דף כח:

והא בעיא סמיכה. דסמיכה אינה מעכבת כדאמר בפסחים בפרק א תמיד דס"ל דזבחים דערל וטמא משלחין קרבנותיהם היינו היכ' אפשר אבל היכא דאפשר ודאי בעי' סמיכה לכתחילה וכיון שכן היאך קתני להההיא דמקריבין נמתין אותו עד שיבא ופריק בקרבן נשים עסקינן דלא בעיא סמיכה מתני' והיוצא ליהרג נותנין עליהם חומרי חיים וחומרי מתים הרי"ף הביא משנה זו כצורתה אלמא דס"ל דלא שאני לן בין שנגמר דינו בב"ד של ישראל או בב"ד של אומות העולם דיהבינן ליה לעולם חומרי חיים וחומרי מתים דכיון דאתמר בגמרא תרי לישנא נקטינן בתרוייהו לחומרא אבל הרמב"ם פסק בלישנא בתרא דבב"ד של א"ה הוא דיהבינן ליה חומרי חיים וחומרי מתים אבל בב"ד של ישראל כיון

שנגמר דינו לקטלא מיקטל קטלי' ליה דכיון דגמר דיניה תו לא חזו ליה זכותא כלומר דלא חיישינן דחזו ליה זכותא:

דף כט.

גמרא ה"ד אי דאמר ליה הולך ואף על גב דלא חלה נמי דכיון דא"ל הולך. ולא אמר הולך את אינה קפידא שיוליכנו הוא ולא אחר דקס"ד השתא דברייתא בין בחלה בין בלא חלה מדקתני סתמא והיינו דמקשה ואזל ואי א"ל את הולך אפי' חלה נמי לא קפידא הוא שיולכנו הוא ולא אחר ואבעית אימא הולך והוא דחלה פי' מתני' בהולך ואפ"ה חלה דוקא לברייתא דקתני הולך גט זה דמשלמו ביד אחר בחלה דומיא דמתני' אבל את הולך אפילו חלה נמי לא והא דאמרינן בהולך דוקא בחלה אבל לא חלה לא ואף על גב דבהאיש מקדש נפקא לן דשליח עושה שליח מושלח ושלחה והא התם בין חלה בין לא חלה משמע דלא כתיב חלה איכא למימר דאפ"ה אמור רבנן דחלה דוקא מפני שיש אנשים קפדנים ואו ידעי' מבטל שליחותייהו אבל בחלה ליכא דקפיד א"נ איכא למימר דקרא לא אתא אלא היכא דגלי בעל דעתיה דלא קפיד ואשמעי' קרא דהיכא דליכא קפידא דיכול השליח יכול לעשות שליח ופי' רבנן דהיכא דחלה ודאי לא קפיד

ואי בעית אימא את הולך וחלה שאני פי' מתני' דאת הולך כיון דחלה עושה שליח אבל בלא חלה לא כיון דהיכא דחלה עושה שלוח ורשב"ג לא מיירי אלא בלא חלה דהיכא דלא חלה אפילו הולך אינו עושה שליח וכדתני ברייתא דברייתא כולה דלא חלה ואי בעית אימא רשב"ג הוא וחלה שאני פי' מתני' סתמא קאמר בין הולך בין את הולך דהיכא דחל' עושה שליח:

תנן אמר לב' תנו גט לאשתי או לג' כתבו ותנו הרי אלו וכתבו ויתנו אינהו אין שליח לא פירוש ומתני' סתמא קתני בין חלה בין לא חלה והיינו דלא מתרצים דמתניתין דהתם דלא חלה א"ג משום דאכתי קשיא לישנא מציעתא דאמר את הולך וחלה שאני דמשמע אבל בהולך עושה שליח אפי' בלא חלה ומתני' דהתם קתני אפי' בהולך דאינהו אין שליח לא ועוד דקושט' דמלתא שאני דאינהו ידע דההוא בין חלה בין לא חלה ומטעם א' הוא וכדאמר בהדיא:

אמר אביי התם טעמא מאי משום בזיון דבעל פרש"י דעליו לכתוב הגט ואינו רוצה שידעו רבים שאינו יודע לכתבו וגבי מתנה ב דליכא בזיון שהרי אין עליו לכותבה דתנן והמקבל נותן שכר ואינו מחוו' דאפילו בגט דאשה נותנות שכר וכדאיתא התם וכדאמרינן לעיל ואי בגר משום דבעינן ספר מקנה צריך לכותבו אף בשטר מתנה הנותן הוה. צריך לכותבו

דשטר מקנה בעי' וכי אמרינן התם דהמקבלים נותן שכר דוקא בשטר ארוסות וקבלנות כדאיתא התם בהדיא והנכון כמו שפי' ר"ח שפי' בזיון דבעל שהוא קפיד שאינו רוצה שידעו הכל בגרושין ודוקא הכא הוא דקפיד משום דאכתי לא אכתיבה גיטא ואפשר דלא מגרש לה אבל בשליחות כיון דאיכתוב גיטא לא קפיד שהוא גמור לגרש:

רבא אמר משום דמילי נינהו ומילי לא ממסרן לשליח ואק"ל היכי אמר דטעמא משום דמילי לא ממסרן לשליח דהא בסיפא פליגו ר"מ ור"י במילי אי ממסרן או לא ממסרן דאמר בסיפא אמר לג' תנו גט לאשתו הרי אלו יאמרו לאחרים ויכתבו ויתנו מפני שעשאן ב"ד דברי ר"מ ר"י אמר אפילו אמר לב"ד הגדול שברושלים יכתבו הם עצמו ומפרש טעמא בגמרא דפליגי במילי אי ממסרן אי לא וי"ל דהא ל"ק דהתם פליגי במילי ב"ד אי ממסרן לשליח או לא אבל שאר מילי דעלמא מודו דלא ממסרן לשליח ומיהו ר"י דפליגי אפילו במילי ב"ד אמרינן התם חד לישנא דמודה באומר אמרו וטעמא מאי משום דלאו מילי נינהו דלא אמרינן מילי לא ממסרן אלא כהשליח עושה שליח אחר ממה שצוהו לעשות אבל כשאומר אמרו הוא אינו עושה שליח מחמתו אלא מודיע לזה שהבעל עושה שליח מאי בינייהו איכא ביניהו שליח מתנה מ"ד משו' מילי מתנה הרי היא כגט ואיהו אין אבל אחרים לא דמילי לא ממסרן לשליח ומ"ד משום בזיון דבעל מתנה אינה כגט ובגט דוסא אמרו דאיהו אין שליח לא אבל במתנה יאמר לאחרים ויכתבו ויתנו ואק"ל והיאך יחתמו עדים מה שלא שמעו מפי הנותן הוה ליה כעד מפי עד דפסול ותירץ הרמב"ם דאין עד מפי עד אלא דבאין להעיד מה ששמעו מפי אחרים אבל אלו אינן מעידים כלומר ואם תשאלם על זאת אשה אם היא מגורשת יאמרו לך שאינו יודעין ואם תבא היא להתיר את עצמה בב"ד על פי אלו שצריכה ב' בתי דינין הראשונים שיעידו בפנינו אמר ושנים אלו שיאמרו כתבנו וחתמנו אלא שאין לכולן לעשות מעשה על פי השנים שאומר להם הבעל אומר להם לכתוב ולחתום או נוה לנו שנאמר למי שנרצה דמשלוחים בעלמא הם ומשום שליחות ע"פ ב' וכותבין וחותמין ואפילו ליתן נותנין דומה לשליח שליח שנותן גט לאשה בשליחות הבעל והוא אינו יודע אם נתן הבעל גט זה לגרושין אלא כיון שהגט ביד הראשון והיא יכול ליתנו לאשה אף זה נותן במקומו וכן אלו העדים שלוחים ושני הראשונים הם ועושים שליחות במקומן ואינן מעידין כלום ע"כ לשון הרב וזה נכון:

ולענין פסק הלכה בשליח אם עושה דאת הולך וחלה שאני אבל את הולך בלא חלה לא אבל הולך אפילו בלא חלה עושה שליח אחר ומשלחו כרבנן דברייתא דמשוי הפרשה בין את הולך להולך ללישנא מציעתא אבל הרב פסק כלישנא בתרא דאתא מתני'

כרשב"ג וכל היכא דחלה עושה שליח וכל היכא דלא חלה אינו עושה אפילו בהולך וכתב דמסקנא התם מתני' אתי' כוותיה וכן הדעת נוטה ואפשר דמשום לישנא בתרא הוא קאמר רבינו ולא נהירא דכולהו אב"א נינהו ואי בעית אימא לאו לישנא בתרא מקרי דחד מנייהו אית ליה לאקדומי ועוד דהא לאו מסקנא היא דסדרא דבריית' נקט דמעיקר' דרבנן מקמי דרשב"ג והלכך מוקמינן לה מקמי דרשב"ג ואיכא מ"ד דטעמא דרבינו משום דפשטה דמתני' אתי שפיר כוותיה סתמא ולא משוויה הפרשה בין הולך לאת הולך ולא נהירא דברי ת' דקתני סתמא דמשמע בין בחלה בין דלא חלה ואית לן לאוקמא דוקא דלא חלה ומיהו איכא למידק מאן דפסק כלישנא מציעתא אמאי לא פסק כלישנא סמא לחומרא דמה ענין לפסוק כלישנ' מציעתא ולימא דלעולם אינו עושה שליח אלא בחלה ואפילו בהולך אבל באת הולך אפילו בחלה לא ואפשר דטעמייהו מההיא דאמר רבה לקמן חלה טעמא מאי משום דאנוס ה"נ הא אנוס כו' אלמא משמע ליה דליכא הפרש בין את הולך להולך היכא דחלה ודאי עושה שליח והיינו דלא שיילה אי אמר ליה את הולך או לא אלא סתמא אמר כיון דחלה יכול לעשות שליח ואיכא למימר דהא לאו ראיה היא משום דסתמא שליחות כהולך הוא ואדרבא מההיא איכא ראיה למפסק כלישנא קמא דאמר דבהולך דוקא חלה דהא ההוא דלקמן בהולך היא דסתם שליחות מסתמא בהכי הוא ואפ"ה דוקא חלה או אניס הא לאו הכי לא וכן עיקר וכן פסק הראב"ד דבהולך דוקא חלה אלא שחלק בין א"י לח"ל דבא"י הולך בלא חלה עושה שליח ואת הולך בחלה והא לא נהירא דבחד לישנא אפקינהו תנא דמתני' דבתרווייהו תנן המביא גט וחלה ולא פריש טפי בחדא מאידך וכיון שכן ליכא לאפרושי בינייהו אלא ודאי תד דינא הוא וכדפרי' אלא זמנין דגיטא נמי לא הוי אם משלחו ביד אחר דהוי עיבוד דגט ואזיל ופריש דכ"ע לא פליגי היכא דנפקא כו' כלומר דשליח שני זה דגיטא מעליא הוי דהא לא חלה הגט בזה כיון שלא א"ל שקיל חפץ והדר הם גיטא דכיון דאין צריך שקול מינה חפץ פ' לא קפיד אלא שיצא החפץ מתחת ידה וכיון שיצא מתחת ידה ואפילו בא לידי שליח שני הוי גט אבל א' אמר ליה שקיל חפץ והדר הב גיטא ואזיל איהו ועביד אפכא ר"י פוסל בו כלומר ואפי' בשליח ראשון שהרי תלה הגט בזה וכיון שכן והוא שינה בדבר הרי הוא נמי שא"ל אל תגרשה אלא בבית וגרשה בעליה וכ"ש בשלוחו משום דבעל קפיד דלמטי חפצה ביד שליח שני אע"ג דשקול מינה חפץ חפץ קודם דיהיב לה גיטא מ"מ הגט יבא לידה קודם שיגיע החפץ ליד השליח הא' והבעל הקפיד בזה מפני שאינו רוצה שיהא פקדונו ביד אחר אלא ביד שליח הא' ור"ל מכשיר בשלוחי' שהוא סבר כזה אינו עכיב בגט אלא שאינו רוצה שיהא פקדונו ביד אחר וכ"ש בו שהרי עכשיו

לא יהא פקדונו ביד אחר והא דמפלגי הכא בין שקיל חפצה להב גיטא או הב גיטא ולשקול חפצה ובכתובות אמרינן דל"ש אמר ליה הב זוזי ושקיל שטרא בין שקול שטרא והב זוזי דיכילנא למימר ליה לתקוני שדרתיך ולא לעוותי שאני התם משום דזוזי תלוי בשטר' ולא פרע אינש בלא שטר' אבל הכא זה אינו תלוי בזה החפץ בגט והגט בחפץ והיינו דרשב"ל מכשיר אפי' בשקיל חפצה והב גיטא והתם ודאי מודה דלתקוני שדריה:

דף כט:

שליח דשליח משוי שליח או לא ופשיט ליה דמשוי שלוח ובב"ד ושליח האחרון אומר שליח ב"ד אני וכן אמרינן דמשוי שליח דוקא בחלה דומיא דראשון דע"כ לא איבעיי' לן אלא אי משוי שליח בלל אבל כי משוי ל"ל דיה' עדיף משליח ראשון דלא שוי שליח אלא בחלה וכ"כ הרי"ף ז"ל:

אמר רבא שליח בא"י עושה כמה שליחות פי' דחלה שליח הא' וכדפרי' ולא בא לאשמעי' אלא דשליח גופיה משוי ליה וא"כ ב"ד כיון שאצ"ל ב"ג וב"נ דע"כ לא בעי ב"ד אלא משום דצ"ל ב"נ וב"נ וצריך ב"ד דלימא הכי כדיניהם ובשאר שלוחים נמי צריך ב"ד אעפ"י ששליח השני אינו אומר כלום כדי שיוכל לומר ששליח ב"ד הוא ובכי הא סגי ליה כאלו אמר התם בשעת נתינת הגט ב"נ ו"נ:

אמרו ליה מסור מילך קמן דידן פי' העיד בפנינו שבפניך נחתם ונכתב וכי אתי אבא בר מניומי בת דיניה אהבינהו ניהלה א"ל רב ספר' והא שליח שלא ניתן לגירושין הוא תימא מאי קאמר אטו אינו שליח שיתן הגט ביד אבא בר מניומי וממה שהוא שליח אמאי לא יעשה שליח כי היכי דעביד שליח בהולכת הגט לפי פי' החכם ר' פנחס הלוי בן אחיו של רבינו נר"ו דהיכי סא מקשי להו האיך יאמר בפניהם שבפניו נחתם דאלמ' דבהכי סגי והא שליח שלא ניתן לגרושין הוא ולא האמינו רבנן בשנים אלא לשליח הניתן בגרושין אבל לשליח שלא ניתן הרי הוא כאדם א' ולא מהימן ואפי' אשכחי' נמי לאבא בר מניומי לא הוה מהימן דהא שליח שלא ניתן לגרושין היה ולא דמי להוא דאמרינן לעיל הוי שליח להולכה עד דמטי להתם וכי מטית להתם אימה סמי ב"ד ב"נ וב"נ ולישוו אינהו שליח דכיון דאיהי משוו להו וב"ד שלוחי לשווייי שליח כשליח שניתן לגרושין דמי:

וליחוש שמא פייס כלומר וביטל השליחות כיון דלא גמר לגרש דהא א"ל דלא לותבי' ניהלה אלא עד ל' יומין והא דאמרינן וליחוש שמא יבא שמא מחיל על האי קאמר תנאי דכיון דתנאי זה להנאתה הוא יכול למחול וכבר הארכתי לעיל ע"ז בפ' המביא תניין

בע"ה כו' כי משוו ב"ד שליח בפניו או שלא בפניו כלומר בפניו ראשון או שלא בפניו ואסיק' דבין בפניו ובין שלא בפניו:

דף ל.

אמר שמואל לא שמא מתיא פי' משום דאין טענין טענות אונס בגיטין והכי קי"ל והכי מוכח בפ"ק דכתובות ומי' בממון טוענין טענת אונס ואומר רבינו דדוקא כשנתקיים התנאי מתוך האונס כגון האומר לחבירו שדי נתונה לך מעכשיו אם לא אבא מכאן ועד ל' יום ונתקיים התנאי שנאנס ולא בא בכי הא טוענין טענת אונס ומתנתו אינה מתנה אבל היכא שנתבטל התנאי מתוך האונס כגון שא"ל שדי נתונה לך מעכשו אם לא. אבא מכאן ועד ל' יום ונתבטל התנאי מתוך האונס שנאנס ובא בזה אין מתנתו מתנה וטוענים טענת אונס דמ"מ הרי בא ולא נתקיים התנאי וראיה לזה אצטליו ונתינה בע"כ ולמ"ד דלא שמה מתנה וכדמוכח לקמן בפ' מי שאחזו ובשמעתה קמייתא נאריך בזה בס"ד אמר רב יוסף מי יהב לה תרקבא דדינרי ולא איספייא פי' ואע"פ שאין לו הוי גט דאין טוענין טענת אונס בגטין ולאידך לישנא תרקבא דדינרי איבעי ליה למתנה לה הא אין לו אלא הא פייסה כלומר דמה שבידו לפייס ולא פייסה וכיון ושכן אינו גט ואנוס הוא וטוענין טענת אונס בגטין ומי' לא קי"ל הכי וכדפרי' וכתב הרמב"ן דמהא שמעי' דבממון טוענין טענת אונס מאן דמקבל עליה ל חבריה לפיוסי לפ' שיעשה כך וכך ויקנוס עצמו בזה במנה או במאתי' והלך ופייסו ולא אפייס פטור דהא פייסיה במה שיכול לפייס ודוקא דאמר האיש לישנא אבל אי מחויב עצמו במעכשו שיתן לו ר' אם פ' לא עשה כך וכך ואינו עושה דבר פשוט הוא שהוא חיוב ואינו דומה למ"ש:

מתני' המלוה מעות את הכהן ואת הלוי להיות מפרי' עליהן מחלקן פי' בירוש' דוקא במלוהו עכשיו ומשום תקנת הכהן או לוי שימצא מי שילוהו אבל אם הלוהו כבר לא דהא ודאי אינו מן הדין אלא משום תקנת דלמ"ד בגמ' דמדברי כהונה ולויה עסקינן מ"מ אינם זוכים בפי' מן הדין אלא דרבנן עשאום כזוכים ומשום תקנת ואפילו לשמואל דמוקי לה במזכה להן ע"י אחר אינה תקנה שעשאוהו זוכה אפילו בצווח לבסוף שישמע שזיכהו לו ע"י פ' מש"כ בעלמא כשמוכין לאחר אם אינו רוצה לזכות אינו זוכה אבל כאן כיון שקבל מתחלה ונתרצה בכך זוכה הוא בע"כ ואינו יכול לחזור בו ולומר איני רוצה שיזכה לי ע"י אחר א"נ דמדינא הוא כיון שיזכה לו ע"י אחר אחר אינו בדין שאותו אחר יחזירם לו משום מקנה אמ' שיהא יכול להחזירם לו אבל קודם לכן אמרי' בגמרא דכהן יכול לחזור בו ודוקא כשיחזי' לו מעותיו אבל אם לא יחזיר לו מעותיו לא ואע"פי

שלא הפרישן ולא זכה אדם בעבורו אינו יכול לומר איני רוצה שיזכה אדם בעבורי דע"כ זוכה בו כיון שקבל מתחלה בהכי אח"כ מחזיר לו מעותיו: מת צריך ליטול רשות מן היורשים פי' דבאיהו גופיה סמכי' דלא הדר ביה וקאים בהימנותיה אבל ביורשים לא ואי הדרי בהו יורשים אובד ישראל מעותיו אבל אם איהו גופיה חזר בו לא אבד וכדפרי' והא דאמרי' דמת צריך ליטול רשות מן היורשים פי' בירושלמי דדוק' בכהן ולוי שהם זוכין במתנה מכח אביהן וכירוש' דמי אבל לו לא דעני אינו זוכה במתנות עניים מכח אביו אלא מחמת שהוא עני וכך אמרו שם אין עני נחלק ואם הלוויין בפני ב"ד א"צ ליטול רשות מן היורשי' ואפילו לעני מהני וכדאמרינן בגמרא גמרא ופסק עמו בשעת הזול פשי' פי' דלא משמע להו דמשום סיפא קאמר דא"כ הכי הול"ל ולא פסק עמהם בשעת הזול אין בו משום רבית ומש"ה משמע להו דתרי מילי נינהו ואין בו משום רבית מאי טעמא דכי לית ליה לא יהיב ליה כי אית ליה נמי אין בו משו' רבינו ומהא שמעי' דהלואו' מותרו' דכיון דאילו מפסידין תפסד הדבר לבעל הפקדון מותר וכזבני הוא ואין שביעי משמטתו ולא קרי ביה לא יגוש שהרי אם ורצה כהן שלא לחזור בו לעולם לא יבא החוב לידי נגישה שהרי הפי' בידו הם ואם נשתדפו שדותיו הרי אין חייב לו כלום ואיבד את מעותיו שע"ד כן הלוה לו אמר רב פפא ל"א אלא ב"ה בי אבל כהן מה שמפרש"י בזה אינו מחוור והנכון מה שפירש הראב"ד שפי' כי (הטעם משום דכך התנה מתחלה עמו שאם פי' בשדהו שלא יחזור לו כלום וזה כעין מתנה היא וכיון שזכה הלה היאך יכול לחזור בו אבל כהן בב"ה אם בא לחזור חוזר שהרי ב"ה אע"פ שנתן מעות מ"מ לא משך פי' ותנן נתן לו מעות ולא משך ממנו פי' יכול לחזור בו ואף על גב דהתם שניהם יכולים לחזור בהם הא פרישנ' הכא דבהא אינו יכול לחזור בו וההי' לא מייתי'. לדמותה להא לגמרי אלא לגמר דכהן יכול לחזור בו שהוא כמוכר גמור וב"ה לאחר עדיין במקחו שהרי לא ראו פי' מעולם: ק) המלוה מעות את הכהן ואת הלוי ומתו מפריש עליהן בחזקת אותו השבט דכהן דבב"ד הוא אלימא מלתא דב"ד ואפי' נטילת רשות לא בעי דהא אפי' בעני מהני ובעני הא פרישנא במתני' דלא מהני נטילת רשות וכדפרי' בירושלמי ואמר טעמא משום דאין עני נחלק ורבנן תקנו הכי משום דמסתמ' ניחא להו לעניים כדי שימצאו מי שילוה אותם ודוקא בב"ד אבל שלא בב"ד לא ומיהו אפילו בב"ד אם רצה לחזור בו נראה שיכול לחזור בו כיון דלא מפסיד מעותיו אבל ביורשים דיפסיד מעותיו אינן יכולין לחזור בהן ואפילו אם רצו להחזיר לו מעותיו שאין יכולין לחזור בהן דכיון דמן הדין אם באו לחזור אינו יכול לכופן להחזיר לו מעותיו אף הוא אינו בדין שיהא חוזר בו אם כשירצו להחזיר לו מעתיו

דף ל:

אמר ר"י שירשו קרקעות ולא שירשו כספים פירוש דאלו מהני נטילת דידהו שאלו מדינא חייבין הם לפרעו כיון שירש קרקעות ולא קרקע מאביהם אף ע"פ שחוזרין בהם שהוא כשהלום ולא הלום ע"ד שיאבד מעותיו אא"כ נשתדפו שדותיו אבל לא ע"ד שאם יורשים חוזרים בהם ויש לו קרקעות שלא יגבה חובו מקרקעות וכיון דאית להו למפרע מדינא נטילת רשות דידהו מדינא אבל אי לא ירשו קרקעות דמן הדין אין חייבים לפרעו דמטלטלי דיתמי לב"ח לא משתעבדו נטילת רשות דידהו לא מהני ואבד מעותיו ואסוק' דאפילו הניח מלא מחט גובה מלא קרדום דכיון שראוי לחזור ולגבותו כמעשה דקטינא דאבייי לא ה"ל אבוה והשתא גובה כל חובו וכן היא מפורש בירושלמי בתוספתא

כור מעשר יש לי בידך הילך דמיו אין חוששין שמא עשאו תרומת מעשר על מקום אחר משום דכיון דלא משך יכול הלוי לחזור בו ואע"פ שהוא ברשותו של ישראל דאימת קנייה האי לוי דלקנייה לישראל בקבלת המעות זה לשון רש"י ואינו מחוור דאטו היכי איכא למיחש דאיהו עשאן תרומת מעשר והאיך יכול הוא לעשותן תרומת מעשר אחר של א זכה בפי' דהא זכייה דמכרי באונס ולויה אינה אלא מדרבנן ומשום תקנה וכדפרשי' לעיל אלא הנכון דהכא מיירי כשזכה בפי' הלוי כגון שהפרישן וא"ל תזכה לך חצרי ואחר זמן א"ל הולך דמי' דזכה לי חצרי חוששין שמא קודם שקבל המעות עשאן תרומת מעשר ופריך אטו ברשיעי עסקינן דשקלו דמי בדבר שכבר עשו אותו תרומת מעשר דעביד הני תרתי דשקיל דמי ועביד להו תרומת מעשר שהיא במיתה לזרים ולהחזיקו ביד ישראל כחולין:

כור מעשר לאביך בידי והילך דמיו חוששין שמא עשאו אביו תרומת מעשר כו' והכא אגב דנקיט לה הכא וה"ה בלאו הכי דבן לוי גופיה אית ליה למיחש להכי כיון דקיץ שמא עשאו אביו תרומ' מעשר שהלוי היה יודע כן בחייו וכיון שכן איכא למיחש דמה לי ישראל ומה לי בן לוי כולן אסורין בתרומה וכ"ת היכי חיישינן להכי מסתמא דא"כ דאומר ממש לא חיישינן וכדאמרינן במס' סנהדרין ישראל שראה אביו שהטמין מעות בשירה תיבה ומגדל וא"ל כך וכך של מעשר שני הם אם כמוסר דבריו קיימים אם כמערים לאו כלום וי"ל דהא ל"ק דמערים שאני ואכתי קשיא דביבמות אמרו הניח לו אביו כבש פרה וכתיב עליהם קרבן אין חוששין וי"ל דהכא שאני דכיון שאין דרך לשהות פי' ביד חבירו והוא עשהן שמא עשאן תרומת מעשר ודבר הרגיל נמי שאדם עושה ממקצת פי' תרומה מאלו על אלו ולפיכך חיישינן אבל התם לא חיישינן

וכי נחשדו חברים לתרום שלא מן המוסף ואק"ל ומאי קושיא דאה"כ דתרומת מעשר לא בעיא מוסף מדאוריית' ולא מדרבנן וכמוכח במס' בכורים פ"ב דתנן התם תרומת מעשר שוה לבכורים בשני דרכים ולתרומה בשני דרכים נטילת מן הטהור על הטמא ושלא מן המוקף כבכורי' ואוסרת את הגורן ויש לה שיעור כתרומה והא התם מפו' דלא בפי מוקף ואפי' מדרבנן נמי דמתניתין דהתם לאו דינא דאורייתא קתני אלא דינא דרבנן ותדע לך מדקתני יש לה שיעור בתרומה ותרומה מדאורייתא אין לה שיעור דחטה אחת פוטרת את הכרי אלא מדרבנן קאמר אלמא דמתני' דינא דרבנן קתני וה"נ מוכח בב"מ בפ' המפקיד גבי אם אבודין הם לא יגע בהן ואע"ג דנפיק מניה מוקף בתרומת מעשר דמוהרמותם ממנו נפיק לן מוקף בספרי וההוא בתרומת מעשר כתוב הא:

פי' בירושלמי טעמא ואמר דתרומת מעשר מלמדת ואינה לומדת דאמר בירושלמי פרק ב' דתרומת מעשר למדה על חרומת גורן שהיא נוטלת מן המוקף וההיא נפלת שלא מן המוקף מכל מעשרותיכם תרימו אפי' א' ביהודא וא' בגליל דכתיבי תרי קראי חד דמשמע מהמוקף וחד דמשמע שלא מן המוקף מקמי' חד לתרומה גדולה והיינו ההיא דמוקף ומכל מעשרותיכם לתרומת מעשר דאקרי מעשר אבל תרומה גדולה לא אקרי בשה מעשר בכל דוכתא ותי' רבינו נר"ו דכי אמרינן דתרומת מעשר נטלת שלא מהמוקף היינו כשהפקיד הוא פי' ביד אחר או שהן ברשותו במקום אחר דמסתמא הוי במקום המשתמר נינהו ליכא למיחש למידי אבל הכא שהוא לא הפקידן אלא שישראל נותנן ליכא מאן דזהיר עלייהו ושמא אינו במקום המשתמר וילפינן תורם שלא המוקף והא יש נחוח שלא יתרום ובעיא מוקף והיינו ההיא דהמפקיד דאמר דאפילו הן אבודין לא יגע בהן ומפ' טעם בגמרא משום דחיישינן שמא עשאן תרומה ומעשר על מקום אחר פי' שמא עשאן תרומת מעשר על מקום אחר וחיישינן להכי משום דהוא אפקידן ומסתמא במקום המשתמר נינהו ונפקד זהיר בהו

אין אבא דר"א בן גמלא היא דתניא ונחשב לכם תרומתכם בב' תרומת הכתוב מדבר לאו משום דכתיב תרומתכם דלישנא דתרומתכם לא משמע אלא חדא אלא מדכתיב כדגן מן הגורן דתלי תרומת מעשר בתרומה גדולה שהוא כדגן מן הגורן והיינו דאמר בשני תרומת הכתוב מדבר אחד תרומה גדולה וא' תרומת מעשר כשם שתרומה גדולה נוטלת באומד ובמחשבה אומד לומר שא"צ מנין ותרומה בגדולה א"צ מנין דהא חטה א' פוטרות הכרי ומשום הכי תלי בהתרומת מעשר

דף לא.

ומחשבה לומר שא"צ להוציא בשפתיו אלא נותן עיניו בצד זה ואוכל בצד אחר והכי אמרי' בשבועות בלשבע שצריך להוציא בשפתיו משום דהוו תרומת וקדשים שני כתובים הבאים כאחד ואין מלמדים דגבי קדשים כתיב כל נדיב לך וגבי תרומה כתיב ונחשב ואף על גב דנחשב בתרומת מעשר כתיב ותלי לה בתרומת גדולה היינו משום דקרא תלי ליה הכי אלמא דדבר פשיטא הוא בתרומה גדולה והיינו דכתיב ונחשב לכם כדגן כו' לומר זו במחשבה כדגן במחשבה וכתב רבינו נר"ו דבמחשבה ל"פ רבנן עליה כאבא אלעזר ב"ג דודאי מודו רבנן דתרומת מעשר במחשבה דכיון דתרומה במחשבה כדמוכח בההיא דשבועות וההיא לכ"ע היאך אפשר דתרו' מעשר לאו במחשבה וקרא כי כתוב בתרומת מעשר כתיב ול"ל דאף בזו מלמדת היא ואינה לומדת דבשלמא גבי מוקף כיון דכתיבי תרי קראי דסתרן אהדדי אית לן למימר הכי אבל הכא אמאי אלא ודאי ל"פ רבנן עליה בהא אבל בתוספת פי' דאפילו בהא פליגי ואמרו דאע"ג דכתיב גבי תרומת מעשר מלמדת היא ואינה לומדת וכדגמרינן גבי מוקף ואע"ג דלא ידעי מהיכא נפקא להו אינהו הוו ידעי דהכי הוא והכי קים להו ובהא דב"ה ודאי פליגי ואפשר דטעמייהו משום הוקשה גופה דמה כאן בבעלים אף כאן בבעלים ובעלים דתרומת מעשר זהו לויים ובהא דאומר נמי פליגי רבנן סברי דתרומת מעשר בעיא מנין והכי הוא מפו' במסכת י"ט בפ"ק דאמרי' התם מחשבה הא מדידה בעי ופריך אבא אלעזר בר גמלא אלמא דפשיטא ליה דלרבנן מנין דוקא בעינן והכי מוכח התם בבכורות בהדיא בפ' מעשר בהמה דאמר התם יכול היו לו ק' ונטל י' עשרה ונטל א' יהו מעושרין תלמוד לומר עשירי ואיזה עשירי ריב"י אומר מעשר ומפרש התם מאי טעמא דריב"י דסבר. כאבא אלעזר ב"ג ה"נ ומעשר קרי' רחמנא א תרומה דכתיב כי את מעשר בני ישראל אשר ירימו ואתקש מעשר בהמה למעשר דגן מה מעשר דגן נוטל באומד ומחשבה דהא קרי תרומה ותרומת מעשר ניטלת אף מעשר בהמה נוטלת באומד ומחשבה ומדאמר התם ריב"י סבר כאבא אלעזר ב"ג ואע"ג דאפשר דהא אינה ראיה דאפשר דרבנן נמי ס"ל כאבא אלעזר ב"ג דלית ליה משום דאקרי תרומה הוי דינא כתרומת מעשר דאף אבא אלעזר ב"ג לא ס"ל הכי דאם איתא הכי הל"ל מ"ט כריב"י משום דאיקרי מעשה תרומה וכשם שתרומה נטלת באומד ומעשר בהמה אתקש למעשר אלא ודאי מדנקט הכי משמע ודאי דרבנן דפליגי עליה בכל פליגי ולית להו דאבא אלעזר ב"ג כלל ואק"ל ליקוש מעשר לת"ג כיון דאקרי תרומה ולימא אפי' כרבנן דהא כרבנן מודו כת"ג וי"ל דהא לא אפשר דרבנן אפילו בתרומת מעשר דכתיב עם ת"ג דחד קרא ר"ל דלא ילפינן מינה כ"ש דלא יליף מינה מעשר דגן

שהוא במקום אחר ומש"ה ה"ל לאוקמה דוקא כאבא אלעזר בן גמלא וטעמא דלא ילפי רבנן תרומה מ' מתרומה משום דקרא כתיב בהדיא מעשר מן המעש' אלמא דמנין בעי ואפשר לומר דמהאי טעמא אפילו לאבא אלעזר בן גמלא דלאו נטלת באומד דוקא קאמר דהיאך אפשר דקראי כתיבי מעשר מן המעשר ואיהו לימא באומד דוקא אלא נטלת אף באומד קאמר אבל עקר מצותו ודאי בעינן ואפי' לאבא אלעזר וה"ה לרבנן בתרומה דלאו דוקא באומד אלא ה"ה במנין אלא מי' בתרומה גדולה כיון דלא כתיב בה מנין בהדיא אפשר דאף לכתחלה באומד ולא עדיף לה במנין טפי באומד והא דתנן בתרומות פרק אין תורמין לא במידה ולא במנין אלא במשקל דוקא כפשטא אין תורמין אלא א"צ לתרום קאמר וסיפא דקתני אבל תורם הוא את המדוד ואת המנוי ואת השקול פי' אבל צריך הוא לתרום במידה או במנין המנוי והשקול דכיון דמנוי הוא אינו כראוי יתרום באומד ומי' אם תרם באומד אף המנוי תרומתו תרומה דהא לא רבינו מני' בתרומה אלא שאינו רשאי לעשות לכתחלה כיון דמדוד הוא אפי' בת"ג דהא מתני' בתרומה היא ובירושלמי מוקמי לה הכי דאמרי' עלה תמן תצינן פי' בתרומות תנן המונה משובח והמודד משובח ממנו והשוקל משובח משלשתן וכה אתמר הדין כלו' דלכתחלה א"צ לתרום במנין ופריקי' אריב"ל כאן בת"ג דבת"ג א"צ לתרום במנין אא"כ מדוד ומנוי וכדאיתא בסיפא ומתני' דתני' המונה משובח מיירי בתרומת מעשר דכיון דכתיב שיעור בדאורייתא מנין עדיף ותנינן אבא אלעז' ב"ג אומר מנין שאין תורמין לא במידה ולא במשקל ולא במנין ת"ל ונחשב לכם תרומתכם במחשבה אתם תורם ולא בדבר אחר והדר מייתי סיפא דאין תורמין והא תנינן אבל תורם הוא את המדוד ואת המנוי ומייתי להו להני תרתי להא דאבא אלעזר ב"ג ולסיפא דאבל תורם הוא לראיה דת"ג א"צ במנין לכתחל' ותרומ' מעשר וה"פ מנין שאין תורמין לא במידה כלומר שא"צ לתרום לא במנין ולא במדה ת"ל ונחשב לכם כו' במחשבה אף תרומת מעשר במחשב' והתם לישנא קיטא נקט ולא הביא לכולה ברייתא דאבא אלעזר ב"ג אלא במחשבה לחודה וה"ה לאומד ומחשבה דנקט לאו דוקא דבכלל מחשבה הוי אומד נמי בלא דלישנ' קיטא נקט ומדנקט האי לישנא דמחשבה שמעי' דלאו דוקא במחשבה קאמר דמי איכא למימר דוקא במחשבה ולא שיוציא הדבר בפה הא ודאי לא וה"ה לאימד בכללה הל"ל דאומד דוקא אלא ה"ק באומד אתה רשאי לתרום בדבר אחר ומה ת"ג משמע דבתרומה כ"ע מודו דאפשר באומד והיינו דמייתי ותנינן לראיה דלכ"ע לתרומ' באומד סגי והדר אייתי סיפא דההיא דאין תורמין לראיה דתרומת מעשר אינה כת"ג וה"ק והא תנינא בניחותא וסייעתא היא אבל תורם הוא את המנוי ואת המדוד כלומר וכיון דבת"ג אמרי' דהיכא דמנוי צריך מנין ממילא שמעינן

דתרומת מעשר במנין משום דמעשר מסתמא מנוי הוא ואפילו לאבא אלעזר ב"ג דליכא מאן דסבר דמעשר באומר אלא ריב"י וכדכתיבנא לעיל ותדע לך דא"כ ה"ל למנקט מה ת"ג נטלת באומד אף מעשר ותרומת מעשר באומד דלא סבר הכי י וכדפרי' והדר אמרינן ור"א בני מתנית' במודד טבל ומכניסו לביתו ובלבד שלא יתרום מן המנין פי' אבא אלעזר בן גמלא ל"פ דמדוד אמרינן דכריך מנין כל מדוד קאמר ואפי' נמדד ע"ד להכניסו בביתו דכשמכניסין אותו בבית אורח' דמלתא דמדדה אותו לידע ומה הוא וא"צ שיהא נמדד ע"ר לתרום אותו במנין והיינו לישנא דובלבד שלא יתרום אותו במנין ולפי זה אפשר לומר דמאי דתרצינא אתייא כב"ע בין לרבנן בין לאבא אלעז' דאף לאבא אלעזר תרומ' איכא דמדוד דוקא במדוד ולא באומד דל"פ עליה דרבנן אלא כשאינו מדוד אפשר באומד דאף במדוד לא ומי' אפשר דלאבא אלי עזר כיון דלכתחלה כשאינו מדוד אפשר דאומד דאף במדוד אם הפריש באומד בדיעבד, מהני משא"כ לרבנן דלעולם תרומת מעשר אינה אלא במנין וה"ה לרבנן דתרו' כיון דלכתחלה אף באומד אם הפריש בדיעבד מאומד אפילו במנוי דמהני ולפי זה תרומת מעשר לאבא אלעזר כתרומ' לרבנן ותדע לך דלאבא אלעזר היכא דמדו' לכתחל' צריך במנין דהירוש' אמרי' עלה דההיא מתני' דהמונה משובח ממי הוא משובח דמשובח משמע משובח מאחר אמר רב הונא משובח מן התורם מן האומד אלמא דבאומד נמי מהני אלא שזהו משובח וזהו לאבא אלעזר דלרבנן לא מהני כלל דמני' בעי' ומינה אשמעי' דמנין משובח אפילו לאבא אלעזר דכיון דמנוי הוא מנין עדיף ואפ"ה אם. עשה באומד מהני אמר רב הונא בריה דר' הלל מתנית' אמרת כן והשוקל משובח משלשתן ש"מ ר"נ איכא לבד משוקל והיינו אומד ואתיא כאבא אלעז' וכדפי' אמר ר' חנינא תפטר בג' ולית את ש"מ כלומר לומר דהאי משלשתן לאו דוקא אלא הרי הוא כאלו אומר מכולם ולפי זה אתיא אפי' דרבנן ומי' לאבא אלעזר דאמר דנוטלין מאומד היכא שמנו דצריך מנין אפשר להוסיף יותר מן השעורי ולא חשיב מרבה במעשרות כיון דניטלת באומדן דכשהוא מדוד לא אמרי' במדה אלא כדי שלא לפסוק אבל בהוסיף ודאי רשאי ושם תרומה נתפס על הכל וה"ה לרבנן בת"ג ותדע לך מדאמר בפ' כל המנחות תורמין מן התאנים על הגרוגרות במנין ומן הגרוגרות על התאנים במנין אריב"י אבא היה נוטל י' גרוגרות שבמקצוע על תאנים שבכלכלה ומקשי' התם והא ה"ל מרבה במעשרות ופרי' אבא אלעזר ב"ג היה ומסיק התם ומונה מה ת"ג בעין יפה אף תרומה מעשר בעין יפה לו' כיון שהוקשה תרומה מעש' לת"ג הרי היא כמוה לגמרי ומה ת"ג כל מה שמפרו' קדוש אף תרומת מעשר כן ואע"ג דהתם מנוי הוא וצריך להפריש במנין שמעי' דרשאי הוא להוסיף דלא אמר מנין המנוי אלא כדי שלא לפסוק ושטה זו מפי הרב מורי ז"ל:

מתני המניח פי' להיות מפריש כו' וא"ת וכי נחשדו חברים לתרום שלא מן המוקף במפקי' וכדפי' לעיל למאי הלכתא לשותפי מכריחין זה לזה למכור עד אותו זמן ומאותו זמן ואילך מכריחין זה לזה ותו לא מידי סליק פרקא בס"ד

דף לב.

השולח פרק רביעי

השולח גט לאשתו והגיע בשליח או ששלח אחריו שליח וא"ל גט שנתתי לך בטל הוא הרי זה בטל בגמ' מפ' דהאי לישנא דוקא הוא וטעמא דבטל משום דלישנא דבטיל הוא דלבטיל השתא משמע והרי הוא מבטל השליחות אבל הגט לעולם אינו בטל כיון שנכתב כראוי בהכשר וכדכתבינן לעיל בפ' המבי' תניין והכי מוכח לקמן בגמרא דגופו של גט אינו מתבטל לעולם ובגמרא נאריך בזה בס"ד גמרא הגיעו לא קתני אלא הגיע פי' דלישנא דהגיעו משמע שהגיעו משום דאיהו נתכוון להכי וכגון שרדף אחריו אבל הגיע משמע שהגיע בשליח ממילא ואפ"ה אמרינן דהוי בטל השליחות ולא אמרינן דלצעורא קא מכוין ואע"ג דמתני' קודם אצל אשתו דמשמע שקדם. אצלה בכוונה דלישנ' דקדם הכי משמע לאו למימר דאילו הגיע בה ממילא דלא הוי בטל השליחות ואמרינן לצעור' קא מכוין אלא ה"ה דאילו הגיע בה ממילא דהוי בטול השליחות אלא אורחא דמילת' דנקט דכיון ששלח הוא שליח היאך יגיע הוא באשתו קודם השליח אא"כ הוא מקדים וממהר ללכת אצלה ומשום הכי נקט לישנא דקדים אבל אין חלוק בין קדם להגיע והיינו דכי אמרינן לקמן קדם אצל אשתו למה לי לאמרו דאתא לאשמעינן דדוק' קדם אבל הגיע בה לא הוי ביטול השליחות אבל לדידה לצעורא קמכוין פי' לביטול שליחות קא מכוין לומר ליה לשליח קמ"ל דאפ"ה דאמר לדידה לא אמרינן לצעור' קא מכוין שהשליחות הוא שביטל מהו דתימא אגלאי מילת' למפרע דבטולי בטלי קמ"ל איכא שפ' כפשטא דה"ק מ"ד כיון שעכשיו הוא אומר שגט זה בטל ומעיקרא היה מחזר אחריו לבטלו דאגלאי מילתא דאותה שעה שהיה מחזר אחריו בטל כדין בפני ב"ד קמ"ל דלא חיישנן לכך ונראה פירש דה"ק מ"ד דאגלאי מילתא למפרע דבטולי בטלה כלומר באותו גילוי הדעת שראינו שהיה מחזר אחריו כיון שעכשיו ג"כ אומר שגט זה בטל הוא דאמרינן הוכיח סופו על תחילתו דמעיקרא דעתו היה לבטלו קמ"ל דלא אמרינן הכי דלגלויי דעתא בגיטא כי הא לכ"ע לאו מילתא אבל מעיקרא קס"ד דגלוי דעתא כי האי הוי ביטול אפילו למ"ד גלי דעתא בגיטא לאו מילתא היא משום דהכא איכא גלוי דעת טפי כיון דמעיקרא היה מחזיר לבטלה ועכשיו ג"כ הוא אומר שהגט בטל ואפ"ה אמרינן דלאו

מילתא היא משום דהכא לא אמר כלום ולא דמי לגלויי הדעת דלקמן דבשלמא לקמן דאמר ברוך הטוב והמטיב איכא למימר דברוך הטוב והמטיב בטל גיטא א"כ חזו דאתאי אבל הכא שלא אמר כלום אפילו לדידיה לאו מילתא היא ולא בטל גיטא.

ת"ר בטל הוא אי אפשי בו דבריו קיימין פסול הוא אינו גט לא אמר כלום פי' הנך לישנא בין בטל הוא בין פסול אע"ג דאגופו של גט הוא דקאמר שיהא בטל או שהיא פסול כיון דבטל הוא משמע דליבטיל השתא וכן אי אפשי בו משמע דעכשיו הוא שאינו רוצה בגט וגופו שאין בידו לבטלו וכדפרי' במתני' וכדמוכח לקמן הא דקאמר בטל הוא קאי אמאי דאפשר ליה לבטולי דהיינו אשליחות אבל פסול הוא משמע שגט זה הוא פסול ולא שהוא פוסל עכשיו אלא שהוא פסול מאיליו והוא אינו פסול שהרי נכתב בכשרות זה אינו כלום והגט כשר וכן כשאמר אינו גט לאו כלום קאמר דהרי גט הוא ואפילו נאמר דקאי אשליחות לאו כלום הוא דאפילו אמר שליחות זה פסול הוא ודאי בלשון הזה לא משמע שהוא מבטל השליחות עכשיו אלא שהשליחות הוא פוסל מאיליו ואם הוא אינו מבטל למה יהיה פסול ומש"ה כשאומר גט זה פסול הוא אינו גט לא אמר כלום [1] וכשאומר בטל הוא אי אפשי בו דבר יו קיימין והגט בטל מחמת שנתבטל השליחות וכדפרי':

למימרא דבטל לישנא דליבטיל משמע אק"ל ומאי שנא דלא דייק הכי גבי מתניתין דאמרינן דאם א"ל גט שנתתי לך בטל הוא דהרי זה בטל ואיכא למימר דאי ממתני' ה"א דלאו דוקא קאמר בטל אלא שבטלו כראוי בלשון מועיל דמתני' לא נחית להכי אבל ברייתא דנחית למידק לישני איזהו בטל ואיזהו אינו בטל משמע דלישנא דוקא קאמר ומש"ה קא מקשי עליה מהא דרבה בר אבוה:

מתנה זו מבוטלת היא תבטל כלומר שאיני רוצה בה לא אמר כלום כלומר לומר דלא הדרא למרא קמא כיון דאיהו זכה בה כבר אבל אפשר לומר דהוי הפקר וכל המחזיק בה זכה בהיבטלה היא אינו מתנה דבריו קיימין פי' דהאי לישנא משמע דמתנה זו בטלה היתה ומעולם לא היתה מתנה וכיון שכן דבריו קיימין והדרא למרא קמא שהרי הוא הודה שמעולם לא זכה בה ואדם נאמן על עצמו לחיובי יותר ממאה עדים הא דרבה בר אבוה התם בכריתות בפ' המביא אשם תלוי מייתי לה בחילוף והכי מייתי לה התם מתנה זו מבוטל' היא תבטל אי אפשי בה דבריו קיימין בטלה היא אינה מתנה לא אמר כלום ומייתי לה התם עלה דההיא דאמר ר"ל הנותן מתנה לחבירו ואמר הלה אי אפשי בה כל המחזיק בה זכה בה ומקשה ומ"ש מהא דאמר רבה בר אבוה אמר ר"ש מקבל מתנה באמר לאחר שבאה מתנה לידו מתנה זו מבוטלת היא תבטל אי אפשי בה דבריו קיימין

[2] והדרא למרא קמא כלומר והיאך אמרת דכל המחזיק בה זכה ופרק לא דבריו קיימין דלא הדרא למרא קמא ודידיה נמי לא הוויי אלא כל כל המחזיק בה זכה בה כך נמצאת הנוסחא שם בכל הספרים וכן הוא בפי' ר"ת ובודאי מדמקשי' מדיוק' מדבריו קיימין הכי אית לן למגרש התם דהא מאי אפשי דאמר ר"ל אי אפשי בה הא דרבה בר אבוה קפריך וכיון דדייק לישנ' דדבריו קיימין משמע דגבי אי אפשי בה גריס התם דבריו קיימין ול"ל דההא דר"ל מיירי קודם שבאת המתנה לידו ול"ג התם בההיא אחר שבאת המתנה לידו וההיא דהתם ממרא אחריתי דרבה בר אבוה ולא קשיין אהדדי כזה א"א לומר דבהיא מוכח התם דההיא דר"ל דלאחר שבאת המתנה לידו הוא כדמוכח התם מדפרכינן עלה מדתניא האומר לחבירו דין ודברים אין לי אלא שדה זו ומדר"ל גופיה דאמר כל המחזיק בה זכה בה שמעינן לה דאי קודם שבאת מתנה לידו ודאי הדרא למרא קמא ולא אמרינן בכי הא כל המחזיק בה זכה בה וכדאמרינן בהגוזל בעובדא דרב ספרא אדעתא דאריא אפקרי' אדעתא דכ"ע לא אפקריה וה"נ הנותן אדעתא דמקבל מתנה אפקריה ולא אדעתא דכ"ע והשתא ודאי תמיה לן היכי אמרינן התם דאם אמר בטלה היא אינה מתנה לא אמר כלום והא הודאת בע"ד כמאה עדים דמו וכיון שהוא הודה דאינה מתנה אמאי לא אמר כלום ויש מרבותינו ז"ל דמהטעם הא דהתם כי דהכא וגרסי הכי מאי. לאו דבריו קיימין והדרא למרא לא אמר כלום ודידיה הוויא וצריך מרישא דאמר דאי אמר אי אפשי בה לא אמר כלום כלומר ודידיה הויא לקט דיוקא בדבריו קיימין פי' והדרא למרא קמא ופרקי' לא לא אמר כלום ולא הדרא למרא קמא ולדידיה נמי לא הויא אלא כל המחזיק בה זכה בה דכיון דאיהו הדר זכה בה אין במשמע לשון זה שיהיה למרא קמא א"ו זה שהוא אמר אי אפשי בה מפקיר היא את השדה אדעתא דכ"ע דל"ל הכא דכי אפקירי ה אדעתא דנותן אפקיריה דהא איהו לא אמר הכי אלא סתמא קאמר אי אפשי בו וכיון שכן הפקר הוא לכל וכל הקודם בה זכה בה אבל אם אמר לנותן בפירוש שדה זו שנתת לו יהא שלך ונותן לא רצה לקבלו בכי הא לא אמרינן דהוי הפקר לכל דאדעת' דנותן אפקרי' אדעת' דכ"ע לא אפקריה כדאמר בעובד' דרב ספרא וזה והיה נכון אלא שהנסחאות שם אינם מסכימות לזה ורבינו נר"ו פי' דהנך ממרי לא קשיין אהדדי דאיבר' דההו' דהתם קושטא והאי דהכא קושטא וא"צ להפך הגרסאות והכל עולה לטעם א' וממרא חדא היא אלא מיהו איכא מ"ד לה בההוא לישנא דהתם ואיכא מ"ד לה כהאי לישנא ומאן דמקנה מינה התם תני לה בההוא לישנ' וטעי בה דלפום מאי דסבר מקשה התם דדבריו קיימין והדר' למרא קמא דהא דהכא וההי' קשיין אהדדי דהכא אמר וכי אי אפשי בה שלא אמר כלום ואי הדרא למרא מאו דקאמר לאו כלום הוא דאדרבא מהני אלא מיהו לפום מאי

דתריצו התם דדבריו קיימין דקאמר היינו דלא הדרא למרא ודידיה נמי לא הוא אלא דכל המחזיק בה זכה בה לא קשיא והכל עולה לטעם אחד דהתם ומש"ה אם אמר אי אפשי בה הוי הפקר וכל המחזיק בה זכה בה ונקטה כלשון דבריו קיימין משום דכבודו מהני לשיהיה הפקר והכא אמרי' דאו אפשי ע לא אמר כלום לאו למימרא דלא הוי הפקר אלא לאפוקי דלא הדרא למרא קמא ומש"ה נקיט לה דלשון לא אמר כלום ומיהו הפקר הוי וכל המחזיק בה זכה בה כי התם והתם דאיירי בין מקבל לנותן נקט לא אמר כלום משום דגבי נותן לא אמ' כלום ובסיפא דאמר הכא דבריו קיימין והתם אמרינן דלא אמר כלום דכל ג"כ אמר דהכא איירי גבי נותן אמר דדבריו קיימין שהרי הודאה הוא שמודה לו שלעולם לא זכה ומדין הודאתו מהני והוא דלא יהא חב לאחרים כדאמרינן במסכת כתובות גבי אמנה היו דברינו דאינו נאמן כשתב וכן דעת הראב"ד אבל התם דאיירי גבי הפקר אמר דלא אמר כלום הפקר לא הוי אבל לאו למימרא דלא הוי למרי קמא דודאי דמרא קמא הוי ואפשר דנקט נמי לישנא דלא אמר כלום משום דלפעמים נמי לא אמר כלום והיה יכול לחזור ולזכות בה וכגון שנותן ג"כ אמר שנתנה לו וכיון שכן דנותן לא הוי והויא הפקר ורשאי המקבל לחזור ולזכות בו כדפריש רבינו נר"ו:

אמר אביי בטיל ב' לשונות משמע דליבטיל ומשמע דבטיל פי' רבינו נראה'ו דבלשון בטיל הוא משמע הכל שכבר היה בטל ושהוא מבטלו עכשיו והכל הוא בכלל הלשון דתרוייהו משמע בלשון בטל בטל היה בטל יהיה והיינו דאמרינן דגבי גט לישנא דמהני קאמר כלו' דכיון דמלישנא דבטל הוא משמע הכל אע"ג דגבי גט בטל היה לא עביד כלום מ"מ משמעות דאית ביה נמי דבטל יהיה מהני וגבי מתנה דלא מהני לשון עתיד מהני לישנא דמעיקרא דמשמע דלישנא דבטל הוא כך פי' רבינו נר"ו ונכון הוא אבל רש"י שהוא מפ' דלישנא דבטל לא אמרינן ליה אנשי אלא אדעתא דחד או שכבר היה בטל או דליבטיל השתא הלכך גבי גט דבעינן דלבטל אמרינן דלישנא דמהני קאמ' והיינו דלבטיל שהרי אין אדם מוציא דבריו לבטלה ומסתמא מ"ש רוצה הוא שיועיל וכיון דאפשר דההוא לישנא משמע דלבטיל אמרינן דלבטיל קאמר וה"ה גבי מתנה דמהני לישנא דמעיקרא דאמרינן דבטל היה קאמר [3] ומטעמא דצריך וכן נראה ממה שפרש"י והוא פי נכון ג"כ:

דף לב:

שליח מתנה הרי הוא כשליח הגט למאי נפקא מינה להולך לא כזכי וס"ל ואטו מזכי מי מהני והא חוב הוא לאשה ואין חבין לאדם שלא בפניו ואיכא מ"ד דנ"מ כשעשאו

האשה שליח קבלה דהתם ודאי אי א"ל זכי מהני דהא זכות הוא לה אי לאו ומי' זה אינו כלו' דהתם ביבמות אסיקנא דלאו זכות הוא לה דטב למתב טן דו מלמתב ארמלו א"כ אפשר לומר דהכא כי אמרי' נ"מ להולך לאו כזכי דמי לאו לדמויי לגט לגמרי ולומר דזכי בגט מהני אלא לומר הולך במתנה לאו כזכי דמתנה וה"ה שלי' מתנה איכא ביה צד דדמי לשליחות הגט והיינו לענין הולך דהולך במתנה לא מהני כלל ואיהו גזרה אלא הרי הוא בשליחות דגט דאינו מהני כלל ויכול לבטלו ומיהא שמעי' דהמשלח דבר לחברו ביד שליח ולא א"ל זכה בשביל פ' אלא הולך דבר זה דאם הלך לו שלי' דיכול לבטל שליחותו ויכול להוצי' הדבר מיד המקבל מתנה ומבטל השליחות בפני ב' כר"ג דס"ל הכי לקמן בשליח הגט והלכתא כוותיה יהא כחרש דבריו קיימין הא פרישנ' לעיל דאע"ג דא"א לבטל גופו של גט יכול הוא לבטל השליחות וכיון דהאי לישנא לא אפשר לקיומיה בגופו של גט מקיימי' בשליחות' של גט ומאי שנא מהרי הוא הקדש הרי הוא הפקר ואק"ל והא לא דמי דבשלמא גבי הקדש מהני משום הודאה דידיה ולגבי גט בעינן לישנא דלתנא ואיכא למימר דה"ק מ"ש מהרי הוא הקדש או מהרי הוא הפקר או שאנו באים להקדיש או להפקיר לכתחלה בלשון זה ומהני והא קו"ל הלכת' כוותי' דר"י דאמר חוזרת פלוגתא דר"ל ור"י היא במסכ' קידושין גבי המקד' את האשה לאחר ל' יום דאמרי התם דאם קבלה קדושין מאחר מקודשת לשני ובעי' התם היכא שלא קבלה היא אלא שחזרה בקדושין ראשונים מהו ר"י אומר חוזרה דאתי דבור שני ומבטל דבור הא' שהרי לא נשתעבדה הוא לבעל אלו בדבור דאלו ברצונה שנתרצית היא להתקדש לו וה"נ היאך חוזר ומגרש בו ולא אמרינן דבטולי בטליה לדבור ראשון שצוה לכתוב הגט לשמה וליהוי כאלו לא נכתב לשמה כלל ופרקי' הכי השתא התם דבור ודבור הוא ואתי דבור ומבטל דבור וכדפרי' אבל הכא נהי דבטליה לשלחותיה דשליח שאינו אלא דבור אבל גט דאיכא ביה מעשה מי קא בטיל ה"נ גיטא גופיה מי קא בטיל בטיל לומר דגופו של גט א"א להתבטל לעולם אחרי שנכתב בכשרוה הא למה דומה למי שכתב ס"ת לשמו וחזור ומבטלו שלאו כל הימנו לפסול מה שנעשה שה דבר בהכשר ותדע לך דאם איתא דגט גופיה אפשר להתבטל היכי נאר"נ דחוזר ומגרש בו משום דלא ביטל אלא שליחות והוא והא חרס כחרס קאמר והאי לישנא אם איתא דגט אפשר לבטלו טפי מוכח דאגט גופיה קאמר ולא אשליחות אלא משום דלא אפשר ליה לקיומי בגט גופיה שהרי א"א לבטלו וכדכתיבנא אמרי' דאשליחותא הוא דקאי וקיימי' ליה במה שאפשר וזה ברור וכן דעת הרמב"ן ואיכא מ"ד דגריס גיטא גופה מי בטליה משמע דאלו בטלי דבטלו וכן דעת הרמב"ם שכתב דהיכא שביטל הגט שפי' מלהיות גט דבטיל

ואינו מגרש מגרש בו לעולם וזה אינו מחוור וכדכתיבנא ואק"ל מהא דאמר לקמן בפרק הניזוקין אמר לעדים ראו גט זה שאני נותן לאשתי וחזר ואמר לה כנסי שטר חוב זה בטוליה בטליה קמ"ל דמשמע לכאורה התם דאפשר לבטלו זה אינו וה"ק מ"ד בטולו בטליה כלומר לנתינה קמ"ל דאפשר דאפ"ה נתינא מעליא היא ומתגרשו בנתינה זו אבל הגט א"א לבטלו לעולם אחר שנכתב אבל קודם שנכתב אם אמר גט שאני כותב לאשתו בטל הוא ואח"כ כתבו הרי בטל ואינה מגורשת בו ואינה מתגרשת בו לעולם ולא עוד אלא אפי' אמר כל גט שאכתוב מכאן ועד זמן פי' הרי הוא בטל ואינה מתגרשת בו וזו היא מסירה מודעא וכ"כ הרמב"ם והוא אמת וזה נכון והא דאמרי' דהכא דאמר גט זה בטל הוא או לא יועיל דדבריו קיימין משום דבעל השליחות דהא האי לישנא דליבטול השתא משמע כתב רבינו דלאו דוקא כשבא עכשיו הוא לבטלו אלא אפי' אמר בטלתי השליחות נאמן מתוך שבידו הוא לבטלו עכשיו ולחומרא איכא להחנוייה משום האי מגו ואע"ג דאמרינן דבעל שאמר גרשתי את אשתי למפרע אינו נאמן להבא אפי' לפום קס"ד התם נראה לחד לישנא דבעל שאמר גרשתי את אשתי נאמן התם הוא משום דאי אפשר להימנוייה למפרע משום דנפיק מינה חורבא וכדאיתא התם וכיון שכן לא מהימנינן ליה כלל ואפי' להבא אבל הכא גבי בטול השליחות לא נפקא לן מידי בין שבטלו כבר בין שבטלו עכשיו דהאשה אינה מתגרשת עד שיבא הגט לידה וכיון שכן נאמן הוא שבטלו כבר מתוך שבידו לבטלו ואק"ל הא דאמרי' לעיל דבטל הוא לא מהני אלא משום דמשמע לישנא דלהבא ואמאי ואפי' משמע לישנא למפרע אמאי לא יהא בטל ומטעמא דפרישי' איכא למימר דהתם איירי כגון שידור לנו דאכתי לא בטלו אלא שהוא בא עכשיו לבטלו ואי לאו לישנ' דלהבא משמע לא הוה בטול ולי נראה דאפילו לא ידעי' אי בטלי אי לאו בהאי לישנא לא מבטיל אלא משום דמשמע להבא אבל אלו משמע לשעבר לא וטעמא משום דהו"ל כאלו אמר בפי' גט זה בטל הוה והאי לישנא לא משמע שהוא בטלו אלא שהשלוחות זה לא הוה כלל וכדאמר גבי מתנה דבטלה דדבריו קיימים והתם ל"ל שהוא בטלה אלא משום הודאתו שהוא הודה שאותה מתנה היתה בטלה שלא זכה בה מעולם דומיא דאינה מתנה והכא אלו אמר ג"כ זה היה בטל לא משמע שהוא בטלו השליחות אלא שהשליחות לא היה מעולם וכיון דידעי' דהוא והוא שלחו לא אמר כלום כנ"ל אתמר בפני כמה מבטלו ואק"ל ומאי נפקא לן מינה מאי דהוה הוה י"ל דנ"מ לר' דאמר דאם בטלו מבוטל ר"נ אמר בפני ב' ואע"ג דקת' ב"ד לבי תרי נמי ב"ד קרי להו ומי' התם מתורת ב"ד והכא מתורת עדות והיינו דבעי' ב' משום דה"ל בדבר שבערוה שאינו פחות מב' ודינא קתני והיינו דלקמן אמרינן אותובי קרי באונגדו

דאע"ג דאיהו מבטל כיון דליכא עדים לא חשיב בטל ומי' תמיה לן למתני' אליבא דרב ששת למה לי ג' וי"ל דאיהו סבר דמעיקרא תקינו ג' משום ממזרים ולבסוף בטלוה לגמרי משום תקנת עגונות:

דף לג.

למה לי למתני סיפא דיינים ול"ל עדים לימא עדים וכ"ש דיינים. דבשלמא לר"נ אצטריך לאשמועי' דיינים ב' דומיא דעדים ופריק הא קמ"ל דל"ש כתוב בלשון עדים וחתמי דיינים ל"ש כתוב בלשון דיינים וחתמו עדים לשון פי' דיינים כל היכא שהוא אומר עשינו כך או עשה לנופ' כך שהם עצמם מדברים ולישנא דעדים הוא כל היכא שהדיינים אינן מדברין בשטר אלא שהוא מדבר בלשון נסתר כגון שיאמר מחמת שבא פ' לב"ד וא"ל מוסרני לכם שטרות שיש לי וכל כיוצא בזה אע"ג דקי"ל כוותיה דר"נ הלכתא בהא כרב ששת דבהא לא פליג רבנן:

ר"י אומר מפני תקנת ממזר ס"ל כר"נ דאמר בפני ב' ואק"ל א"כ אמאי אמר דלא ליבטל כלל אלא בפני השליח ליתקן דלא ליבטל אלא בפני ג' דליכא משום ממזרים י"ל דאכתי היכא דאיכא משום ראוי לתקן משום עגונות ונקט טעמא משום ממזרים תקנו הכל ואפי' משום עגונות והא דאמרינן דבי תרי לית להו קלא ואע"ג דקי"ל כרב דאמר בפ' ח"ה המוכר שדהו בעדים גובה מנכסים משועבדים למימרא דתרי אית להו קלא התם הוא משום דכל דזבין בפרהסיא זבין וכדאמר התם א"נ דהכא בעינן גלוי מלתא טפי משום תקנת ממזרים ובעי' קלא רבה:

ור"ל אמר משום עגונת ס"ל כר"ש דאמר בפני ג' פי' וכיון שכן משום ממזרים ליכא דמידע ידעה בביטול אבל משום עגונות איכא דלפעמים דאיתו שמעה שנתבטלו כגון שבטלו חד שהגיע לידה והיא לא ידעה אם בטלו קודם לכן אי לאו ויתבה נמי עגונה שלא כדון דאיהו סברה שקודם שהגיע לידו בטלו ורש"י פי' אר"א אם יצא לו שם במקום אחר צריך להזכיר שלשתן פי' אתא לאשמועינן ר' אבין דאפי' היכא דלא נתחזק אלא בחד שמא דמגורשת דעבד בשם. של מקום כתובה לכתחילה אם יש לו ג' שמות שמצא מעור לעיר ולא הוחזק באותה העיר שהוא עומד שם היום אלא כולם א' דצריך לכתחילה להזכירן ג' ולא תימא דסגי בתרווייהו בשמו של מקום כתיבה ומקום גירושין דהא תו ליכא לעז קמ"ל דצריך לכתבן לכולהו ובהכי סגי לכתחילה דאילו התם עם כל שם שיש לו אבל היכא דאתחזק בתרי שמא לא סגי בחד מיניהו ואפילו מגורשת לא הוי וכדפרי' לעיל אא"כ שניהם בעיר א' ומגרש באותן שם שהוא עקר וכפרי' לעיל זהו פי' הירוש' והוא

נכון ומסכים בגמרא שלנו ומהירוש' נלמוד לפ' לגמר' שלנו ואין הגמרא שלנו נלמוד הירוש' וזהו היא שטת רבינו נר"ו והיא נכונה דון משומד המגרש ולענין משומד המגרש נראה דא"ל למכתב שם דגיות דהוא עקר שהרי שם יש' כבר עקרו לאינו שמו אבל התם כתב בשם ישראל לא גרע מתנינא דסגיא עם כל שם שיש לו וכיון שכן ראוי הוא למכתב שם מליכתוב שם גיות עם כדת משה וישר'. והעקר דלכתיבנהו לתרוייהו:

דף לה.

ומאי טעמא איענשה. ותימא אמאי איענשה דהא אנוסה היתה ואמרי' בשבועות האדם פרט אנוס כדרב הונא ורב אסי דמר אמר בשבועה הכי ומר אמר בשבועה הכי אמר רב וכי אתא לקמיה דרב א"ל אנא הכי אמרי וא"ל אידך אנא בשקרא אשתבעי וא"ל את לבך אנסך ואיכא למימר דהתם שאני דליכא צד פשיעה כלל אבל הכא איכא צד פשיעה דאנסיה ככר של קמח ומ"ה איענשה ל"ש אלא בב"ד אבל חוץ לב"ד משביעין אותה פירש"י בב"ד בשם ובנ"ח דעונשה מרובה חוץ לב"ד שלא בשם ולא בנ"ח דאין עונשה חמור כ"כ ובאלמנה קי"ל דמשביעים אותה חוץ או מדירין אותה בב"ד איזו שירצה היתומים וכדא"ל רב יהודא לירמיה ביראה אדרה בב"ד ואשביעה חוץ לב"ד ואדרה או אשבעה קאמר והני מילי אלמנה אבל גרושה משביעים אותה בב"ד אמר רב הונא מודה רב בקופצת והוא שנשבעה ע"ד ב"ד אלא דלא אדרהו בגיטא משום דפשיטא הוא בלאו הכי לאו כלום הוא ומדאמרינן אם נהנתי מכתובתי כלום משמע דבלשון זה נשבעה וסגי בהכי ואמר רבינו נר"ו דמהא שמעינן דמי שגזל את חבירו וחייב לו ממון והלא משביעו אם נפרע או לא אינו יכול לישבע שלא נפרע דאותו ממון שגזל אינה עולה לו לפרעון ול"נ דמכאן אין ראיה דהכא לישנא קמא נקט ואיירי דנשבעת בפי' שלא נהנית מבעלה בדבר שיש לה לקבלה בפרעון כתובתה ותדע לך דאי לא תימא הכי לא נפקא מידי טעות ושגגה וכ"ע לאו דינא גמירי וכ"ש הנשים והיאך משביעין אותה בלשון ראיה אתיא לאורויי והיתרא בנפשה אלא ודאי נראה דמשביעין אותה שלא נהנית מבעלה מדבר שיש לו לקבלה בפרעו' כתובתה וכדכתיב לעיל ותא דאמר דמודה רב בקופצת ק"ל דהכא משמע דשבועת קפיצת הויא שבועה ואלו התם בב"ק פרק הגוזל משמע דלא הויא שבועה דאמר התם משמיה דרב הטוען טענת אבד בפקדון ונשבע ואח"כ באו עדים פטור מלשלם שנאמר ולקח בעליו ולא ישלם כיון שקבלו בעלים שבועה שום אין משלמין ממון ואקשי' עלה דרב ופרקינן כאן בקפץ כאן בשלא קפץ ואיכא למימר דשאני התם דכתיב ולקח בעליו אלא בשבועה שנעשית בחיוב ב"ד וכיוצא בזה אמרי' בירושלמי

גבי טוען טענת גנב ונשבע דמחייב בתשלומי כפל ודוקא כשנשבע הוא דמחייב אבל בלא שבועה לא מחייב ואמרי' עלה בפ' ד' שומרין דאינו חייב עד שיכפור וישבע בב"ד ואמרי' מהיכן קיימי' מי דקאים וחייב לחבירו שבועה אפי' נשבע חוץ לב"ד חייב כלומר כיון דחייבוהן ב"ד אלא קיימא כדין אז"ל בעין משביעינה והוא קפץ ונשבע הרי למדנו דהתם נמי כיון דההיא שבועה הוא שמחייבו בכפל אם קפץ ונשבע אפי' בב"ד לאו שבועה היא ואינו חייב דעד האלהים כתיב ואפשר לומר דדוקא דהא משום דשבועה מחייבו כפל אבל שבועה דמודה מקצת אם קפץ ונישבע פטור וכן דעת רבינו נר"ו:

אמר לה מזוני לית ליך דאמר רב יהודא אמר שמואל התובעת כתובתה בב"ד אין לה מזונות ומדאית' לה משום הא דשמואל ולא אתי לה משום שבועה דאית לה למעבד משום מזוני וא"א להשביעה שמעי' דאפילו באלמנה דתבעה מזוני אין משביעין אתה כיון שהיא צריכ' לישבע לבסוף וכדאמרינן התם בכתובות גבי מי שהלך בעלה למ"ה ואשתו תובעת מזונות והכי מוכח נמי התם בכתובות דה"ה לאלמנה ומהא דהכא נמי שמעי' לה ונדרה ואסרה כל פי' שבעולם עלה לאו דוק' כל פי' שבעולם דא"כ ה"ל כמ"ד. קונם עיני בשינה ג' ימים דלוקה וישן לאלתר משום דה"ל שבועת שוא אלא אסרת כל פי'. מלבד פת ויין או בכדי שתוכל לחיות א"נ אפשר לומר דבשבועה אם נשבע על דבר שא"א לקיימו כגון שהוא אסור גברא בכי הא דאמרי' דלוקה משום שבועה שוא אבל גבי קונם דהוי אסור חפצא לא שהרי חל האיסור וה"ל אח"כ כאוכל איסור וכיון שאסר כל פי' עליו לא אפשר ליה לאדחייה מניה ואלא במסוכן משום פקוח נפש ושינה אע"ג דהוי איסור חפצא ולא חל עליה איסור טעמא משום שהוא דבר שהוא מתבטל מאליו ע"כ יתבטל בלא שום מעשה משא"כ באכילה דאינו מתבטל אלא במעשיה דידיה ואע"פ שאפשר לומר כן העקר נראה דלא גרסי' כל פי' וכדכתיב'

דף לה:

אבל נשאת אין מתירין אותה משום דמפר לה בעל. ואק"ל ומאי קושיא נביא מאותו המון שאסרה עליה וניתן לה ונר' אם יאכלנו בשלמ' גבי חכם לא אפשר בהכי משום דהוא עיקר הנדר מעקרו אבל בטל לא עקר אלא מגז גייז וי"ל דהא לא ניחא להו דאפשר דלא חייש לאיסור לשנותו אבל אם תעמוד באיסור כל ימיה חיישא ולא תשקר בנדרה **וליחוש דילמ' אזלה לגבי חכם ושרי לה קסבר צריך לפרוט**. את הנדר ואק"ל ותיפוק לן משום דהנשבע לחברו בפניו אין מתירין אותו אלא בפניו וכדאמרינן בסוטה גבי שבועה דאשבע נבוכד נצר לצדקיהו ור"ת תי' דטעמ' משום דלכתחילה הוא דאין מתירין אבל

בדיעבד אם נעשה מותר ואון תירוץ זה מספיק כל הצורך דאפי' הוי מ"מ להא ליכא למיחש דחכם לא מודקיק ליה ושמא אפשר לומר דכיון דאיהו ידע דאם עשה כן בדיעבד מותר מרמה אותו ויאמר לו שלא היה שם אדם בשעת הנדר והראב"ד והראב"ד השיב עליו ואמר שזה אינו אלא אף בדיעבד אינו מותר דהא בנדרים אמרי' בצדקיהו שהתירו שלא בפניו היינו דכתיב אם לא אלתי אשר בזה ובריתי אשר הפר ואם איתא שהוא מותר הוא לא בזה ולא הפר אלא הם פשעו בדבר שהתירוהו וי"ל דכיון דאיכ' חלול ה' בזה הפר קרי' ליה אע"פ שלא עבר על שבועתו ויש מי שתירץ שלא נאמר זה אלא במי שנשבע להנאת חבירו כגון שבועת צדקיהו לנבוכדנצר ולאו כלום הוא דהא אמרינן בירושלמי טעמא מפני הבושה ומפני החשד:

והחכם הר' פנחס הלוי אחיו של רבינו נר"ו תירץ ואמר טעמא מאי אין מתירין לו אלא מפני החשד ואי אמרינן דאין צריך לפרוט את הנדר כדקס"ד אזלא לגבי חכם ותאמר לו נדרתי בפני ב' פ' ופ' ותליתי נדרי בדבר שבידי לקיימו וא"א לאותו פ' לידע אם עברתי על שבועתי אם לא בכי הא ודאי יתירה לה אפי' שלא בפניו דתו ליכא משו' חשד דאי אכלה פי' שאסרה עליה מהא ידעי חכמים אם עברה על נדרה אם לאו שמא לא נתקבלה מכתו' כלום לה איצטריך לטעמי' דצריך לפרוט את הנדר.

דף לו.

דמדרינן לה ברבים ורב הונא לא סגיא לה בהכי משום דקסבר דנדר שהודר ברבים יש לו הפרה וא"ת אמאי לא אמרינן דמדרי' לה ע"ד רבים אין לו הפרה וכדאמר לקמן ותירץ הרב אב ב"ד דכי אמרינן דע"ד רבים אין לו הפרה דוקא במי שנשבע לקיים את המצוה כההוא דלקמן דהנושא נשים בעבורה דכיון שכן דעת רבים בידוע אינה מסכמת להתיר אבל לדבר הרשות דאין דעת רבים נסכמת עליו כיון שאין בו קיום מצוה ואע"ג דמתני' דבר הרשות הוא וכדבעי' לומר קמן ומוקי לה ר"נ דמדרי' לה ברבים היינו משום דברבים אינו תלוי על דעתם ול"ש לדבר מצוה ול"ש לדבר הרשות אין מתירין ואינו מחוור דאפילו לדבר הרשות אין לו הפרה והכי מוכח לקמן ועוד דדוחק הוא דאיכא צד דהוי חמור טפי ברבים מדעת רבים אלא הנכון דרב הוא פליג אף בזה וקסבר דע"ד רבים יש לו הפרה והיינו דלא אשכח פירוקא אלא בצריך לפרוט את הנדר ואי אמרת א"צ לפרוט הנדר ליחוש דילמא אזל לגביה חכם ושרי לה ואק"ל אמאי לא קשיא ליה ממתני' דהכא איכא למימר מסתם מתני' עדיפא ליה לאקשויי אבל מתני' דידן דר"ג קתני לא אפשר דמוקי לה בחד מהני תנאי דס"ל דברבים אין לו הפרה ואסיק דמדרינן ע"ד רבים וה"ה

נמי לר"נ מתני' דידן ע"ד רבים מוקי לה כיון דסבר דאין צריך לפרוט הנדר ולעיל דמוקי לה כשנדרה לרבים לרווחא דמלתא נקטה אבל לפום ממתני' דע"ד רבים דמוקי לה והכי עדיפא לן לאוקומי ר"נ כהלכת' דהא קי"ל שהנדר שהודר ברבים יש לו הפרה והא הכא דמתני' אין בהיתרה ביטול מצוה ואפי"ה אית לן למימר דע"ד רבים אין לו הפרה ולאפוקי מהראב"ד ומתני' דבר הרשות היא דמאי ביטול מצוה איכא בהיתירה והכי מוכח בהדיא דאמר במכות גבי אונס שגירש כגון שנקרא עד"ר ואע"ג דאיכ' עבירה בנדרה וכ"ש. לדבר הרשות דאין לה היתר וטעמא דעד"ר שאין לו הפרה לאו משום דבעי' לומר שהוא תולה נדרו בדעתם ומסתמ' אין דעתם שיהא התר לנדר זה דא"כ בהסכמה דידהו לשחרו ואפי' בהסכמה דידה אין לו התרה ותו דא"כ מה לי יחיד מה לי רבים ועוד דא"כ ישא תחלה על שנשבע ע"ד ואח"כ ישאל על נדרו דמי שנשבע ע"מ שלא יהא היתר לשמעתו דנשאל תחלה על התנאי ואח"כ על השבועה אלא ודאי על דעתו הנשבע ע"ד חבירו לא תלי מידי בדעתייהו אלא משמעות לשונו שלא יהא נדון כמשמעותו אלא כמשמעות בני אדם אלא טעמ' דעד"ר אין לה התרה וטעמ' דמ"ד דברבים אין לו התרה משום דאלימ' מלתא בנשבע עד"ר ומ"ה אין לה התרה ורבים היינו בין שנשבע בפניהם וא"ל על דעתיכם או שאמר ע"ד פ' ופ' והם ג' או שאמר סתם עד"ר שלא בפניהם הכל א' וכ"כ הרמב"ם ולאפוקי ממקצת רבוותא דסברי דדוקא בפניהם והכי אלימא מלתא וזה אינו דלא שנא וכדפרי' וכ"ת כיון שכן דאפי' בפניהם א"ל על דעתם הוי כעד"ר למה לי לפ' מתני' הכי דהא פשיטא דהא ב"ד ג' נינהו וע"ד ב"ד משביעים ליה איכא למימר דאפשר ביחיד מומחה או בשנים מהם ומ"ה פריך ליה הכי בההיא וכתב לי דרה ע"ד המקום דשוב אין הפרה וכדאמר בשבועות דהכי אמר להם משה לישראל לא על דעתיכם אני משביע אתכם אלא ע"ד המקום ואמרי' התם דע"ד המקום כי היכי דלא הוויא בשבועתייהו כו' וי"ל דהתם בקבלת התורה בדעת המקום סגי משום דידוע הוא שלא נסכם בהיתר אבל בעניינים אחרים כשם שהוא נסכם בשבועה כך נסכם בהיתר.

וה"מ לדבר הרשות אבל לדבר מצוה יש לה הפרה כההוא מקרי דרדקי ור"ת גריס כי ההוא מקרי דרדקי דדייק כותי' ולא אשכחי אבל לדבר מצוה אחרת לא והביא ראיה לדבריו מדאמרי' התם לר"י דכל נדר שידעו בו רבים לא יחזר ומוכח לה התם מדכתוב גבי גבעונים ולא הכום בני ישראל כי נשבעו נשיאי העדה ואעפ"י שיש מצוה בהריגתם דכתיב בהו לא תחיה כל נשמה וכרבים לר"י כעד"ר לרבנן ולר' דלא שוי לן בין האי מצוה למצוה אחרת יכול לדבר מצוה יש לו הפרה וכ"כ רבינו משמו ומה שהביא ראיה מגבעונים כתב הרמב"ן לקמן בדוכת' דליתא דהתם לא היה מצוה בהריגתם כיון שחזרו

להם בתשובה וכדתניא בספרי למען לא ילמדו אתכם לעשות ככל תועבותיהם הא אם יחזרו מקבלים אותם ותדע לך דאלו היה מצוה בהריגתם לא חלה שבועה עליהם דאין שבועה חלה לבטל את המצוה ועוד אמרינן ג' פיטקאות שלח יהושע הרוצה להשלים ישלים לעשות מלחמה יעשה לפנות יפנה אלמא דלא הוי מצוה בהריגתם וא"ת א"כ גבעונים למה נענשין וי"ל שלא להשלים בתחילה כתב רבינו נר"ו ששמע. כן לרבו הרמב"ן אעפ"י שהרב לא כתב בן בחידושיו:

ולענין החרמות שנוהגים היום הקהלות להתיר ואעפ"י שהם שבועה ושבועה צריכ' הפרת חרם ופתח וחרטה אין טעם מספיק בדבר אלא שי"ל כיון שנהגו כן חזר. הדבר כאלו מתנין מתחלה שיתירו כל שעה שירצו לפי' אם מוסיפין לשון בחרם שנראה שעושים כן כדי שלא יהא לו היתר כגון שהתנו ע"ד הקהלות הרחוקים או כיוצא בזה אומר רבינו נר"ו דשוב א"א להתירו:

מתניתין ועדים חותמים על הגט מפני תקון העולם ומי איכא מידי דמדאורייתא היא וכדתניא בספרי ואשר יהיה לך את אחיך תשמט ידיך ולא של אחוך בידיך יצא המלוה על המשכון והמוסר שטרותיו לבית דין שאין משמטות וי"ל דמסורת. שטרות דאורייתא ואתא הלל להתקין פרוזבול דהויא כמסירת שטרות דאמר מוסרני לב"ד פ' ופ' ואע"ג דלא מסר מהני ואפי' אינו בידו וכן אמר בירושלמי דאפי' דקונים ברומי וה"נ משמע במסכת שביעית דמסירת שטרות דאורייתא ופרוזבול דרבנן דגרסינן התם המלוה את חבירו על המשכון והמוסר שטרותיו לב"ד אין משמטין פרוזבול אינו משמט וזה א' מהדברים שהתקין הלל ומדלא ערבינהו אהדדי ותנא מסיר' שטרות. בהדי מלוה על המשכון בחד בבא משמע דאינהו דאורייתא ופרוזבול הוא תקנת הלל ובירושלמי בפרק בתרא דשביעית אמרינן תשמט ידך ולא המוסר שטרותיו לב"ד מכאן סמכו לפרוזבול מהתורה כלומר כיון שראו דמסירת שטרות דאורייתא תקנו אף הם פרוזבול וא"ת אמאי לא תקון מסירת שטרות דאורייתא וי"ל משום דאיכא אינשי דלא מסרי שטרייהו ועוד דלפעמים דהוי במקום אחר ועוד לדעת הרמב"ן דפרוזבול מהני אף למלוה ע"פ וכ"כ רבינו נר"ו משמו וכ"ת לתקון דלכתבו ע"מ שלא תשמיטנהו בשביעית י"ל משום דלפעמים לא דכירי הני בשעת הלואת ומ"ה תקון פרוזבול דסגיא להו אפילו אחר הלואה ולכשיבא שביעית כדי שלא יפסיד ויעשו פרוזבול בשתי שמטות הכתוב מדבר א' שמיטת כספי' וא' שמיטת קרקעות ברישא וזריעה שמיטת כספים השמטת מלוה בזמן שאתה משמט קרקע דהיינו בשעה שהיובל נוהג אתה משמט כספים דפלוגתא היא התם אם נוהגת שמיטה בזמן שאין היובל נוהג ור' סברי דאינה נוגהת ואע"ג דהלל בפני הבית היה לא

היה נוהג יובל דכל יושביה עליה בעי' וליכא זה תורף דברי רש"י ואינו מחוור דא"כ עקר טעמא דשמטה תלי ביובל והיאך לא אמר לה בהדיא והנכון דשמטת קרקע היינו יובל שהקרקע חוזרות לבעליה וה"ק בזמן שאתה משמט קרקע כלום בזמן שהיובל נוהג אתה משמט כספים וכספים לאו דוקא דה"ה לחרישה ולזריעה ולכל עניני שביעית אלא משום דקרא איירי במלוה וכדכתיב כל בעל משה ידו נקט כספים וכן הוא מפורש בירושלמי וזהו דבר השמטה ר' אומר ב' שמטין שמיטה ויובל בזמן שהיובל נוהג שמיטה נוהגת דבר תורה פסקו היובלות שמיטה נוהגת מדבריהם והק' ר"ת דאיך אפשר לי' דבזמן הלל לא היה יובל נוהג דהא הלל בפני הבי' היה וכדאמר בעלמא שמעון והלל נהגו נשיאותן בפני הבית ק' שנה ובבית שני יובל היה נוהג דהא קי"ל דבתי ערי חומה ועבר עברי אין נוהגין אלא בזמן שהיובל נוהג וכדאית' בערכין ועבד עברי ובתי ערי חומה היו נוהגין בבית שני וכדתנן בערכין בראשונה היה נטמן יום י"ב חדש כדי שיה' חלוט לו התקין הלל שיהא תולש מעותיו ללשכה ויהא שובר את הדלת ונכנס אימתי שירצה הלז יבא ויטול מעותיו ובמסכתא כתובות אמרינן ידם להוציא נשיהם ואשמות איל אשם על אשמתה. אמר רב חסדא מלמד שכולן שפחה חרופה בטלו ושפחה חרופה היה חציה שפחה וחציה בת חורין מאורסת לעבד עברי והאי דמשמע ליה הכי משום דקרא קאמר דאשם הביאו ואלו הבא על נשים נכריות אינו באשם אלא הבא על שפחה חרופה והוא באשם ולפי' היה אומר ר"ת דודאי היו כדאיתא בערכין בפרק המוכר עשרת השבטים ירמיהו החזירן ויאשיהו בן אמון מלך עליהן וכשעלו בימי עזרא עלו עמהם ואע"ג דבימי עזרא עלו לאו כולהו סלוק לא איכפת לן כיון דהם תמן מכל השבטים אטו איכא למימר משום חד לא קרי יושביו עליה ותדע לך דמכל השבטים היו שם מדכתיב בעזרא כל הקהל כא' ד' ריבוא ושני אלף ואמרי' בכללן את מוצא מב' ובפרטן אי אתה מוצא אלא מיהודא ובנימין וי"ב אלף משאר ואבייי כי קאמר בשביעית בזמן הזה אחר חרבן קאמר שאין היובל נוהג ואין השמיטה נוהגת אלא מדבריהם ואע"ג דהלל בפני הבית הוה כי תקון הלל לאו תקון אלא לדרי עלמא דיודעים היו שיחרב הבית כדאיתא בנזיר וכי בעא לקמן הלל כי תקון פי' תקון לדריה או לדרי עלמא אליבא דרבא סא בעי לה אבל אליבא דאביי ודאי לדרי עלמא ולא לדריה זהו דעת ר"ת ואינו מחוור חדא דהיאך אפשר דהלל שהוה נשיא ישראל אע"פ שהיה יודע שיחרב ב"ה שיעשה תקנה אחר חרבן בעוד שהבית קיים ועוד דבבית שני לא היו כל יושביה עליה דאתו בבואכם לא קרי להו וכדאיתא יושביה עליה מקרי ואמר מכל השבטים היו שם זה לא הוה אלא משבט שמעון ואפרים לחוד הוו שהיה עמהם שכן כתוב בפסח שעשה חזקיה ויעשו כל יהודא ובנימין פסח

גדול לה' והגרים עמהם ממנשה שמעון ואפרים כשגלו עשרת השבטים ברחו אלו משום שניצולו והלכו להם אצל יהודא ובנימין ועוד דאפי' הוי כפשוטו דאותן י"ב אלף מכל שאר השבטים הוו שם אטו משום מעוטא דמעוטא קרי בה כל יושביה עליה ומ"ש שם עשרת השבטים ירמיהו החזירן יאשיהו בן אמון מלך עליהם מיד אחר זמן יאשיהו חזרו כשידעו שהבית היה ראוי ליחרב ועוד דהתם בערכין אמרינן דאפילו הוי כל יושביה עליה אם אינן מיושבים כתקנן וכסדרין שאין היובל נוהג ובימי עזרא דבר ידוע הוא שלא נתיישבו כסדרן והרבה כבשים עולי מצרים ולא כבשים עולי בבל ומאי דקשיא מבית א ערי חומה י"ל דאע"פ ואע"פ שלא הוה יובל נוהג מן התורה זכר ליובל היו נוהגים דיני יובל מדבריהם ובספר הר' יוסף בן גוריון כתוב שיובל נתקדש בימי מלך א' ממלכי חשמונאי וההיא דשפחה חרופה נמי דקשיא טפי אפשר לומר שבטלוה בימי צדקיהו כדאמרינן נמי וצפורי חטאת י"ב על עובדי כוכבים שעבדו בימי צדקיהו א"נ אפשר שמעבדי עבדים שנטמעו בפני בית ראשון קודם שעלו י' השבטים בפעם ב' נשארו וגלו עמהם לבבל ושם שפחות ומהם בעלו אבל בבית שני לא היה יובל נוהג וכדאמר ר"נ בר יצחק מנו יובלות לקדש שמיטין ומיהו שמיטין גופייהו דוקא אליבא דרבנן דפליגי עליה דר' וסבר דשמוטה נוהגת דבר תורה אע"פי שאין היובל נוהג הרמב"ן

דף לו:

אי אמרת לדריה תקון מבטלי ליה. איכא לפרושי דמפרסמי' ביה א"נ אפשר לפרש דכי אמרינן לאו לדריה בלחוד אלא לפי מה שראה בדבריו שנמנעו מלהלוות תקן שאם יראו הם לנהוג כן שיבטלוהו אם יראה להם שא"צ וכיון שמתחלה נתקנה ע"ד כן רשאים הם לבטלה:

עולבנא דדייני הוא אם איישר חילי אבטליניה אלמא דלדרי עלמ' תקין כיון דאמר אי איישר חילי ופרכי' והא ב"ד יכול ותירץ דלא משמע ליה איישר חילי שיהא גדול כהלל אלא שיהא יותר גדול משלא היה באותה שעה ופריק דאם איישר חילי יותר מהלל קאמר ואית ספרים דגרסי אם איישר חילי אבטליניה ואי אמרת לדרי עלמא תקין הא אין ב"ד יכול לבטל והכל מן הקושיא ופריק אם איישר חילי יותר מהלל והכל עולה לטעם א' ואע"ג דלא אפשיטא בעיין אי לדרי עלמא תקין או לדריה דר"נ חקין דאמר אימא בה מילתא דאע"ג דלא נכתב כמו שנכתב דמי ורבנן דבי רב אסי דמסרי מילייהו להדדי שמעינן דלדרי עלמא תקון וכ"כ הרמב"ן:

דף לז.

אמר רב יהודה אמר שמואל יתומים אין להם פרוזבול פי' רבינו בשם הרמב"ן דממה שהלווום הם דממה שירש מאביהם א"צ וכדאמרינן בספרי רש"א כל בעל משה ידו ולא היורש ומיהו דוקא יורש אבל לא לוקח דלוקח לא זכי אלא בשעבוד נכסים ואכתי שעבוד הגוף קיום ואע"ג דלא קרי' ביה לא יגוש כיון דאידך יגוש מחמתיה לניגוש קרי' ביה עד אבל פי' שירשו מאביהם אפשר דסבירא ליה דההוא דספרי דר"ש בלחוד הוא דקאמר לה ושמא רבנן פליגי עליה והא איכ' מקומות דלא צריכא דמכח אסיכי ומקום סיכי לא חשיב רב אשי מקניה ליה גידמא דדיקלה כו' נראה דאיהו הוה תמן וצווח דלא זכי ע"כ אלא כל היכא דליתיה אמרינן דמסתמא זכי ואפילו לבסוף והיינו קולא שהקלו והכל משום תקנה כדי שלא תנעול דלת בפני לווין וכתב רבינו נר"ו דמסתברא היכא דאית לוה קרקע בשעת כתיבת פרוזבול אף על פי שמכרו קודם שביעית דאינו משמט כיון ששעה א' הוה לו קרקע דהא באותה שעה החוב נגוש היה וכיון שכן שוב אינו משמט ונכון הוא והא דאמר דרבי יונתן מסר מילי לרבי חייא בר אבא היינו שא"ל בלא כתב מוסרני לכם כל שטרות שיש לי זה הכלל מאי דעבדי בפרוזבול בכתב מסר ליה איהו ע"כ והא דאמר סיים לו שדה א' בהלואות וכתב לכל נכסיו אחראין וערבאין לך כיון דר"י גופיה דחאה לא קו"ל הכי ותמה על הרמב"ן שכתבה והלא אפילו במשכנתא באתרא דמסלקי אמרינן במה שהשביעו משמטתה ואפי' באפותיקי מפו' נראה דמשמטה כיון דיכול לסלקו בכל שעה שירצה והאי דאמרינן דילמא ב"ש הוא דאמר שטר העומד לגבות כגבוי דמי תימא א"כ לב"ש אין לך מלוה בשטר שמשמטת ותירץ הח' הגדול רבי פנחס הלוי אחיו של רבינו נר"ו דשטר שאין בו אחריות נכסים לב"ש אע"ג דס"ל דכגבוי דמו משמט וגזרת הכתוב היא אבל היכא דאות ביה אחריות אינו משמט דלענין האחריות אמרינן דהרי הם כאלו הם גבויים הנכסים ולפיכך אינו משמט אבל רש"י שפי' דלא אמרינן דשטר העומד לגבות כגבוי דמי אלא בשטר שאין בו אחריות נכסים ויש טעם לדבר מפני שזהו כגבוי וא"א להפסידו אפילו המוכר הקרקע ואם אין בו אחריות נכסים אפילו יש לו כמה קרקעות אפשר שימכור אותם והלא לא ימצא מהגבה דאפילו יש לו מטלטלין ומ"ה אינו גובה מהם דמטלטלין דיתמי לב"ח לא משתעבדי ואפילו אינו כגבוי אבל כשיש בו אחריות נכסים הוא דאמר דהוי כגבוי וזה נכון: **שאני** משכון דקני ליה כדרבי יצחק ואע"ג דבעלמ' אמר אימור דשמעת לוה לר"י משכנו בשעת הלואתו מי אמר אינו אלא דחיה בעלמ' ור"י ודאי בכל אמר והכי מוכח הכא ובפסחים ובב"מ כתבתי יותר מזה בס"ד ומדאמר דב"ח משכון שמעי' דמלוה על המשכון אם מחל החוב

אינו מחול דקנין אינו נפקע במחילה והכי מוכח בקדושין גבי עבד עברי אבל במשכנת' באתר' דלא מסלקי דאע"ג דאינה משמטת אם מחלה מחול דמשכון קרקע אינו קנוי:

דף לז:

אמר רבא ותלי ליה כו' פי' בעל הערוך שתולה עיניו בו כדי שיתבייש ממנו וכן אמרינן בירושלמי דשביעית אומר לו בשפה רפה ונימון פשוטה לקבל ומחזי' לו מעותיו והא דמק' ליה מאל יאמר לו בחובו אני נותן לך משום דמההיא משמע כיון שקאמר כולי האי דמדעתה דנפשיה הוא דקא עביד ואיכא מאן דפריש ותלי ליה כפשוטו לומר דעביד כל מאי דאפשר שיחזיר לו מעותיו והא עובדא דאבא בר מרתה ליכא לפ' כפשוטו דח"ו לא הוה מרמי ליה אלא גברא רבא איהו הוה והיה מחמיר חובו לרבה משום דקי"ל דמחזיר חוב לחבירו בשביעית רוח חכמים נוחה היינו וכשאמר לו רבה משמט אני היה סבור אבא בר מרתא דתו לא יקבלם שאלו היה יודע דאם יאמר לו אעפ"כ מי הוה שקיל להו מינך כלומר מי ידעת דשמא אפשר דמקבל וכיון שכן דראוי הוא דכי מטינהו ניהליה דשמא יקבלום ועוד דתיעבד הכי אתא לא תצא ידי חובתך ממה שאמר רבו' דחייב אדם להחזיר חוב לחבירו בשביעית ואזל אבא בר מרתא וא"ל דכי אדעתי' דלישקלי' ולא שנתאונ' הדבר והכי מוכח לישנא דאמר רבה דלא הוה ביה דעתה בהאי צורבא דרבנן מעקרא כך פי' להו החכם ר' פנחס אחיו של רבינו ופי' נאה ומקובל הוא אמר רב יהודא אר"נ נאמן אדם לומר פרוזבול היה בידי ואבד מ"ט כיון דתקינו ליה רבנן לא שביק היתרא ואכל איסורא ונר' דנאמן ואפי' בלא שבועה דהא אנן טענינן ליה וקי"ל סתם מתני' ומחלוקת בברייתא הלכה לסתם הכא שאני דרב הוא אמורא אית ליה המחלוקת וכן פסק הרמב"ן ושלא כדברי הרי"ף שלא הביא הא דרב והביא מתני' וב"ח שמוצי' שט"ח כצורתה וכ"כ הרמב"ן דאי בעי טעין ואמר על מנת שלא אשמטינו בשביעית הלויתי דנאמן משום מגו דאי בעי אמר פרוזבול היה לי ואבד וכ"כ רבינו נר"ו דין פרוזבול ולענין פסק הלכה דפרוזבול קיי"ל כר"ב דאמר דבשנים סגי ואפי' בהדיוטת ודלא כשמואל דאמר דלא כתבי' פרוזבול אלא או בב"ד דסורא או בב"ד דנהרדע' ובמסורת מילי סגי לן כרבנן דבי רב אשי ולא כמותים ממש אלא גדולים בדורם אבל פרוזבול כל ב"ד סגי ויתומים א"צ פרוזבול בין ממה שירשו בין מה שהלוו:

ולענין הלכה בשביעית נראה דשביעית נוהגת בזמן הזה וכדאמר רבנן דבי רב אשי דמסרי מילייהו ומעובד' דאבא בר מרתא נראה נמי הכי ומקרי ביה דר"י והכי אשכחן נמי בכולי תלמוד' שהיתה שביעית נוהגת כדאמר בפסחים א"ל רבה ב"ב חנה לבריה

אל תאכל ספיחי כרוב לא בעני ושלא בפני ובסנהדרין נמי פוקו וזרועו בשביעית משום ארנונ' ובסוכה אמרינן ההוא גברא דאתא לקמיה ודרוב"ז א"ל קנוניא אית ליה אתו בני קריתא עבדיה בדרמיה ואכלין בזיתיא אוריק או לא אוריק מכל הני משמע דשביעית נוהגת אעפ"י שהיובל לא הוה נוהג שהרי מימי הלל שתקן המועדות שוב לא היה באים מי שראוי לקדש אלא מיהו אליב' דרבנן דפליגי עליה דדר' נוהגת שביעית מן התורה ואליבא דר' מדבריהם ונראה דקי"ל כר' משום דסוגיין כוותיה דרבנן דבי רב אשי מסרי מילייהו נראה דס"ל הכי והיינו דמקילי ביה כולי האי וכן ר"נ וכן ר' חיא בר אבא והיינו טעמ' דמקילין אפי' במקום בירא לבד ואע"ג דרבה נראה דס"ל כרבנן הכא ובמס' מ"ק מכל מקום כיון דכל אמוראי נראה דס"ל כר' כוותיה קי"ל וכ"כ רבינו נר"ו ואעפ"י שיש שטות אחרות בשמועה זו מה שכתבנו הוא הנכון ותו לא מידי:

מתניתין במאי עסקינן אלימ' לפני יאוש לשום בן חורין אמאי לא ישתעבד פי' לרבו ראשון דהא ודאי קודם יאוש לא קנו ליה שבאי דטעמ' דלא מייאש היינו משום דאכתי יכול להצילו הוא דאם אינו יכול להצילו ודאי יאוש מיאש ואפי' לא מיאש הרי הוא כאחר יאוש כיון דאינו יכול להציל וכדאמרינן גבי זוטו של ים ושלוליתו של נהר דהוי יאוש ואע"ג דאיהו אמר דלא מיאש וה"נ הכי הוי אבל לפני יאוש היינו דאכתי יכול להצילו וכיון דיכול להציל לא קרי' ביה שבאי ולא שביו קרי' ביה והיינו דקא מתמה אי לפני יאוש אמאי לא ישתעבד כלומר לרבו ראשון כיון דמיאש מיניה אבל שני לא ק"ל דכיון דהוי אחר יאוש ודאי שבאי קני ליה וכיון שמן הדין מאן דקנו ליה משבאי דינא הוא דלא ישתעבד ביה ואפשר דבהא ליכא מאן דפליג דאחר יאוש קני ליה שבאי דאפי' אבייי ורבא אפשר דל"פ בהא כדבעי' למימר קמן לחד פי' א"נ אפשר לומר דהשת' סתמ' קאמר אמאי ישתעבד כלומר ואפי' לרבו ב' כיון דאחר יאוש הוא דאפקע ליה זכותיה דקמא ואפשר דקסבר השת' לשבאי לא קרי ליה אלא הוא שזכה בעצמו ואפש' נמי דאביי סבר הכי וכדבעי' לפ' קמן והשת' נמי הכי הוה ס"ד עד דתרים ליה רבא לקמן:

והיינו דקפריך אמאי ישתעבד כלומר בין לרבו א' בין לשני ומי' הא' הוי עקר דמרבו א' קפריך דומי' דאידך דאמרי' אמאי לא ישתעבד לרבו א' דמסתבר דכלהו אחר יאוש שבאי קני ליה וכיון שכן מאן דקני ליה משבאי דינא הוא דלשתעבד וכדבעי' לפ' קמן:

אמר אביי לעולם לפני יאוש לשום עבד ישתעבד לרבו ראשון פי' דכיון דלפני יאוש הוה שרא לא קני ליה וכיון שכן דינא הוא דליהדר לרבו א' דהא רבו א' יכול להציל הוא והיינו דלא קא מיאש מניה וכדפרי' והא למה זה דומה לגייס שגזל הראשון יכול להציל הוא והיינו דלא קא מיאש ובא אחר וגזלה מהם דאינו קנה קסבר כשם שמצוה לפדות

את בני חורין כך מצוה לפדות את העבדים וכיון שכן ליכא למיחש לדילמא ממנעי ולא פרקי דאיהו סבר כמאן דרחי' אבני חרי אעבדי לא רחים ואק"ל דהא אפכא שמעי' להו לעיל בפ"ק גבי להחיותו דרבנן ס' דמאן דמרחם אבני חרי אעבדי לא רחי' ורשב"ג לא סבר ואיכא למימר דלא דמו דאפשר דגבי להחיותו דאיכא חיות נפש והוי דבר מועט בההיא הוא דאמ' רבנן דמאן דרחים אבני חרי אעבדי נמי רחים אבל גבי פדיון דהוי דבר מרובה ס' דמאן דרחים אבני חרי אעבדי לא רחים ורשב"ג ס"ל אפכא דבשלמא הכא גבי פדיון להוציאו מידי אין יהודי כיון שהוא חייב במצוות כנשים משכח מאן דפריק ליה אבל התם גבי להחיותו אפש' דכיון דעבד הוא דלא מרחמי ליה דאמרן ליטרח וליכול והא דאמ' דלשם עבר נשתעבד לרבו א' בין אליבא דרשב"ג בין אליבא דרבנן והוא שרבו א' נותן דמיו לב' וכן בתוספת' דמכלתא דגרס' התם עבד שנשבה ופדאוהו לשם עבד ישתעבד ורבו נותן דמיו כשם שמצווין ישראל לפדות את העבדים ע"כ בתוספתא ואב"א לעולם אחר יאוש פי' דאי לפני יאוש כיון דשבאי לא קני וזכותיה דקמא לא פקע ליכא מ"ד בין לשם עבד בין לשם ב"ח דלא ישתעבד בו רבו א' ומשו' טע' דילמא ממנעי ולא פרקי לא מפסדי' ליה לקמא כיון דמדינ' דידיה הוא דלא יאוש מניה אלא לאחר יאוש הוא דפליגי ולשם עבד ישתעבד לרבי ב' דהא שבאי קני ליה ואיהו קני ליה אבל לשם ב"ח לא ישתעבד כלל ומטעמא דקפריש:

רשבג"א בין כך ובין כך ישתעבד לרבו א' גרסי' ואיכא מאן דל"ג לרבו א' אלא בין כך ובין כך ישתעבד ומי' ל"ל דבין לשם עבד בין לשם ב"ח ישתעבד לרבו ב' קאמר לשם עבד מדינא ולשם ב"ח מתקנת דחזקיה אבל לרבו א' לעולם לא דא"כ הא דמקשי' לקמן מדרשב"ב לר"י דאמר עבד שברח מבית האסורין יצא לחירות מאי קושיא דרשב"ג לרבו ב' קאמר אבל לא לא' וגבי עבד כשברח כיון דליכא רבו ב' דינא הוא דנפיק לתי' אלא ליכא לפרש הכי וכדכתיב וכדכתיב ומי' י"מ לפי האי גרס' דהק' לשם עבד ישתעבד לרבו כ' דהא קנאו משבאי ולשם ב"ח ישתעבד לרבו א' משום דחזקיה והשתא לפי פי' זה מקשה שפי' לקמן מרשב"ג לר' יומי' הפי' הזה אינו מחוור כל הצורך דהיכי אפשר לומר דלשם עבד ישתעבד לרבו ב' ולשם ב"ח ישתעבד לא' ואפשר דהא ל"ק דלרבו ב' דינא דלשתעבד ליה דאיהו קנאו אבל כשפדאו לשם ב"ח כיון דאיהו לא בעי משו' הוצרכו לומר דליהוי לרבו א' ומי' אכתי קשיא דחזקיה דכיון דידע דלשום עבד ישתעבד לרבו ב' יפיל עצמו לגייסות כדי שיציל עצמו מידי אדונים קשים ואפי' תימא דאיהו לא ידע אי רבו ב קשה מאי אכתי איכא למיחש להכי משום תמות נפשי עם פלשתים לעי הגירס' הנכונה וכן גריס רש"י והריף בין כך ובין כך ישתעבד לרבו א' ולאו מדינא אלא

משום דחזקיה והשתא ליכא למיחש שמא יפיל עצמו לגייסות כיון דידע דאי פרקי' ליה ישתעבד למרא קמא:

אמר לך רבא רשב"ג לא ידע מאי א"ל רבנן וה"ק אי לפני יאוש אמריתו היינו כשם כו' אי לאחר יאוש אמריתו כדחזקיה ואק"ל מ"ש דרשב"ג פי' בבריית' טע' דכשם ולא פ' טעמא דחזקיה וי"ל דרשב"ג לא הוו לפ' כי היכי דרבנן לא מפרשי טעמא אלא משום דטעמא דרשב"ג משום תקנתא הוא ואפ"ה פליגי רבנן עליה דטעמייהו משום תקנתא אצטריך לפ' מ"ט לא מודה לתקנתייהו כיון דאיהו נמי משום תקנתם והיינו דאייתו בברייתא טעם דכשם כו' ולא אייתי' טעם דחזקיה מפי רבינו נר"ו ונכון הוא:

שבאי גופיה מי קני ליה אין קני ליה למעשה ידיו וכדר"ל ואפשר לפרש דאביי נמי הכי ס"ל דלא פליג עם רבא בהא ומודה דלאחר יאוש קני ליה שבאי ומדר"ל דדוחק הוא לומר דאביי לית ליה דר"ל דוישב ממנו שבי אלא דודאי מאוקמתא דרבה משום דלא סבר דרשב"ג ליתא דכי הא דבין כך וב"כ ישתעבד לרבו א' דל"ל תקנתא דחזקיה אבל ודאי מודה הוא דלרבו ב' ישתעבד לכ"ע לאחר יאוש אי לשם עבד פרקי' ואי לשם ב"ח לא משתעב' כלל והא דאמ' לרבה דאמר לאחר יאוש רבו ב' ממאן קני ליה משבאי שבאי גופיה מיקני ליה לאו משום דאביי ס' דשבאי לא קני ליה אלא משום דרבה א"ל בהדיא נקטה דרבה כדי לברורי מ"ל דאין יהודי קני למעשה ידיו א"נ אפשר לפ' דאביי ס' דאין יהודי לא קנו ליה לעבד בחזקה ונא לישראל דלית ליה דרשא דוישב ממנו ולגמרי פליג עם רבא לומר דלאחר יאוש דינא הוא דלא לשתעבד בו בין רבו א' בין רבו ב' דכיון דנתיאש מיניה איהו זכי בנפשיה ולקמן נאריך בס"ד ואק"ל לפום מ"ש דשבאי גופי קני ליה לאחר יאוש היכי קני ליה ולא אמר דהעבד זכה בנפשיה דהאי שבאי לא זכה בעבד אלא משום יאוש דקודם יאוש הא אמרינן דמדינא שבאי לא קני ליה דלאו שבאו קרי' ביה וכיון שכן משום יאוש נגעו בו ליזכו איהו בנפשיה דדינא הוא דאיהו קדים לזכות בנפשיה משבאי ונימא דמאן דקנו ליה משבאי לאו כלום הוא ולא ישתעבד בו וי"ל דהכא אפילו את"ל דמכי מיאש מיניה זכה העבד במעשה ידיו מ"מ כיון דהעבד ביד אין יהודי הוא הדר עם אין יהודי וזכי ביה למעשה ידיו בשעה שהוא מחזיק בו דמשעה שלקחו במלחמה זכה בו העבד דכל אימת דמיאש מרי' מיניה והא דאמרינן דקני ליה למעשה ידיו ואמרי' נמי דה"ק ולא הם קונים זה מזה לגופו דמשמע דאין לאין יהודי קנין בעבר ולא בישראל אלא למעשה ידיו אבל לגופו לא זה אינו ודאי יש לאין יהודי קנין הגוף בעבד וה"ה נמי לישראל והא דאמר הכא דקני ליה למעשה ידיו דמשמע דאין להם בו קנין הגוף לאו לאפוקי אלא דלית להו קנין הגוף בישראל דיהא ידו כידו ממש ושיש

להם בו אותו קנין אסור שיש לישראל בעבד דקנין זה אין לו לאין יהודי אבל ודאי קנין הגוף למעשה ידיו יש לו בקנין שיש לו לישראל בעבד עברי דלא סגי ליה במחילה והיינו דאמר בב"ק למ"ד דגזל אין יהודי אסור דעבד עברי נמי הפקעת הלואתו אלא בגזלו ממש הוא ואמרינן התם טעמא משום דעבד עברי גופו קני משמע דאפילו לאין יהודי נמי הוא קנוי ולא תימא דדוקא בכספא אבל בחזקה לא משום דההיא נמי ע"מ שנמכר לאין יהודי בדמים קמיירי אבל בחזקה דאין לאין יהודי קנין בגופו אלא למעשה ידיו לחוד זה אינו דאפילו בחזקה דהיינו חזקת מלחמה קונה אין יהודי לישראל קנין בגוף ותדע לך מדאמרי ביבמות ומייתי לה נמי בב"מ בפ' איזהו נשך דאמרי' התם א"ל רב פפא לרבא חזי מר הכי דרבי פפא בר אבא דיהבי זוזי אאינשי ומשתעבד בהו טפי א"ל השתא ולא א"ל לא מלתא אמר ר"ש מוהרקייהו דהני בטפסא דמלכה מנח ומלכא אמר מאן דלא יהיב כרגא משתעבד למאן דיהיב כרגה ואמרינן התם ביבמות דלכי נפקא צריכי מנייהו גיטא דאוריתא וכו' משמע דבמלך אית בהו קנין הגוף ולא נפקו במחילה אלא בשטר והא התם המלך לא קנאם בדמים אלא זכה בהם בחזקה שהחזיק בהם מחמת מלחמה ששבה אותו מתחלה מכל הני משמע דאין יהודי יש לו בישראל קנין הגוף ואצ"ל בעבד ומש"ה נראה דההוא פי' דפי' לעיל דאביו מודה בהא ולא פלוג בהא עם רבא דאיך אפשר לומר דאביי פלוג אבל הני לפי' נראה הפי' ההוא עיקר

דף לח.

והא דאמר ד**עמון ומואב טיהרו בסיחון** אע"ג דקרקע אינה נגזלת חזקת מלחמת שאני וחזקה גמורה היא וישראל שלקחוהו מסיחון זכו ביה דסיחון שנאה קנין גמור בחזקה שהחזיק בה ע"י מלחמה והא דאמרינן אשכחן אין יהודי אין יהודי ישראל מנ"ל ישראל גמור קאמר דחזקה מנ"ל דאין יהודי קני ליה דומיא דאין יהודי ישראל קונה דהוי ישראל ממש ומוכח לה מדכתיב וישב ממנו שבי ובשמעתי' לא סברי לה כמ"ד שפחה היתה ומרישראל קונה כ"ש לעבד אבל רש"י פי' דהכא עבד קמבעי' לן ועבד קפשיט האי קרא וקרי ליה משום דהוא חייב במצוות כאשה ולאפוקי אין יהודי וא"כ נזכה וכדפי' דהא אשכחן דאין יהודי קונה ישראל קנין הגוף ואפי' בחזקה כי האי וכדפי' לעיל:

עבד שברח חבית האסורין יצא לחירות. פירוש משום דמסתמ' אייאש מריה מניה ואיהו זכי בנפשיה וכיון דפקע זכותיה דמריה לענין מעשה ידיו כופין את רבו לכתוב לו גט שחרור טע' מאי משום דחזקיה בורח שאני פי' לאחר יאוש לשם ב"ח אמאי אמר דישתעבד בו רבו א' משום דחזקיה כדי שלא יפיל עצמו לגייסות כיון שזה ברח מן

הגייסות אגלאי מלתא למפרע דבהאי גברא ליכא ולמימר ולגמר מז' דאטו איהו ברח מנייהו ומסר נפשיה לקטלא כדי שיצא מרשות האין יהודי ודאי לא הוה מפיל נעשיה לגייסות וכיון דכן ראוי להעמידו על הדין לומר דיצא לחי' א"נ איכא לפ' בורח שאני ודאי משום דבורח ליכא למגזר שישתעבד לרבו א' דליכא למיחש דיפיל עצמו לגייסות ע"ד לברוח דהשתא אם בורח מסר נפשיה לקטלא אפולי מפיל מתחלה ע"ד הכי בשלמא ע"ד שיפדוהו לב"ח מפיל נפשיה לגייסות משום דאשתכח מאן דפריק ליה ומ"ה ראוי לגזור ולומר דישתעבד לרבו א' אבל כדי לברוח לא מפיל נפשיה וליכא למגזר ביה דלשתעבד לרבו א' אלא דליפוק לחירות כדינו וזה נכון:

אנהו סבור לפני יאוש הוה מכאן נראה דפרקי' כאביי ס"ל ומ"ה מחלק בלפני יאוש בין רשב"ג לרבנן והיינו דאמ' אנן כרשב"ג ס"ל את אומר כרבנן ס"ל אנן לשום אמהתא פרקנוה ניהלה דאי ס"ל כרב' הא פריש' לעיל דאליבא דרבא לפני יאוש ליכא חלוק בין רשב"ג לרבנן דכלהו אית להו דישתעבד לרבו א' וכדפרי' לעי' אלא אינהו ודאי כאביי ס"ל ומשום דס"ל דלפני יאוש הוא דשלחו ליה הכי הא אי הוו סברי דלאחר יאוש הוה לא הוו שלחי ליה דלשתעבד ביה וכ"ת אמאי לא לפום ההוא פי' דפי' לעיל דאביי לא פליג עם רבא בלאחר יאוש ומודה הוא נמי דהיכא דלשום עבד פרקי' דינא הוא דלשתעבדי לרבו ב' וה"נ הא פדאוה אינהו ומן הדין וכיון שכן שמואל אמאי לא אשתעבד בה אע"ג דלאחר הוא לא הוו שלחי דלשתעבד בה בשלמא לאידך פי' דפי' דאביי פליג עם רבה אפי' בהא משום דסבר דשבאי לא קני ליה אתי שפיר אלא להההוא פירוש קשיא ונראה לומר דאנהו כי פרקוה לשום אמהותא לאו אדעתא דידהו אה"נ דהוה יכול שמואל לאשתעבודי בה ואנהו נמי אפילו הוו ידעי באחר יאוש הוא הוה שלחו ליה דלשתעבד בה אלא כי פרקוה אדעתא דשמואל פרקו' כלומ' אדעתא דזכותא דשמואל פרקוה והכי דייק לישנ' דפרקוה ניהלך וכיון דאח' יאוש הוו פקע זכותא דשמואל מינה כיון דכן זכתה איהי בנפשה והיינו טע' דלא ישתעבד בה כך פי' רבינו נר"ו ונכון הוא ולפי פי' אפשר לומר דשמואל ס"ל כרבה ושטה זו קבלתיה מפי רבינו נר"ו והיא נכונה אעפ"י שהוא כתבה בחידושיו בענין אחר ולענין פסק הלכה כתב הרי"ף משמ' דגאון דהלכת' כרבנן אליב' דרבה דרבים נינהו ויחי' ורבים הלכה כרבי' והראב"ד השי' עליו אדרב' כרשב"ג מסתבר דהא חזקיה מפ' טעמיה משמע דס"ל הכי ועוד דהא לקמן. מק' מדר"י אר"י ולא פריק אמוראי נינהו ואליבא דר"י משמע דהכא דהוא פסק' דוקא הוא ועוד דהני דפריקו אמר דמר שמואל כרשב"ג ס"ל ובירוש' נמי פסקו הלכה כרשב"ג והרמב"ן כתב דכהרי"ף משתבר דהא דחזקיה אינה ראיה מפני אמ' קאמ' וליה לא ס"ל ואע"ג דנקיט ליה בלשון רבים לאו

למימרא דרבנן ס"ל הכי ואשכחן כיוצא בזה בתלמו' והא דלא פרקי אמוראי נינהו הא ל"ק דההוא תירוץ דחוק הוא ובכל מקו' דאפשי' לתרוצי בלאו הכי לא תריץ הכי ומהני דפרקי אמתא דמר שמואל נמי ליכא ראיה חדא דלא ידעי' אי הוה כדאי לסמוך עליהם ועוד דאינהו ודאי כאביי ס"ל וכדפרי' לעיל וכיון דכאביי ס"ל אית להו טענה למפסק כרשב"ג משו' דאליבא דאביי טעמא דרבנן משום תקנתא ורשב"ג משו' דינ' וכיון דדינא עדיפא ומשום האי טעמא נמי פסקו בירושלמי כרשב"ג משום דהירוש' אזיל בשיטתיה דאביי ולטעמיה דאביי מסתבר למפסק כרבנן נקטי' וכמ"ש הרי"ף משמיה דגאון זו הוא דעת הרמב"ן:

והא דאמר שמואל המפקיר עבדו יצא לחירות דוקא מפקיר משום דבהפק' מסתלק זכותיה מניה אבל במחילה לא סגי ליה ואפילו לענין מעשה ידיו דהא אפילו בע"ע דאין גופו קנוי ולא תימא דכי אמרינן דלא מהני ליה מחילה היינו לענין קנין אסור שבו דההוא לא פקע אלא בשטר אבל לענין מעשה ידיו מהני מחילה משום דה"ל כחזרת משכון שהרי הוא עצמו שחזר המשכון מוחזר מאליו וכדמשמע התם מדר"י בר יהודה דאמר גבי אמה העבריה דמעות הראשונות לקדושין ניתנו אפ"ה מקודשת משום דהוי כמלוה שיש משכון עליה והא התם דמתקדשת היא במחילה בעלמא דמחיל לה אותה מלוה שיש לו עליה אלמ' דמחילה מהני לענין מעשה ידיו דזה אינו אלא אליבא דמ"ד מעות הראשונות לאו לקדושין ניתנו אבל לדידן דאית לך דמעות הא לקדושין נתנו ודאי לא מהני ליה במחילה ואפי' לענין מעשה ידיו כי היכי דלא מהני מחילה למלוה שיש עליה משכון דלא חשיב לן מחילה זו כחזרת המשכון ותדע לך מההיא דיבמות דמייתי' לעיל דאמרי דצריכי גיטא דחירות ואמאי דהא אין יהודי ודאי אין לו אותו קנין אסור וכיון דכן אין גופו קנוי להם אלא למעשה ידיהן והנה ר' אבא בר פפא כיון דמכח אין יהודי קאתו אין להם עליהם נמי אלא קנין הגוף למעשה ידיהם ואי סגי במחילה אמאי אמר דצריכי גיטא דחירותא אלא ש"מ דלדידן לא מהני מחילה כלל ואפילו למעשה ידיהם וכ"נ מההיא דבב"ק דלא קני ליה הפקעת הלואתו אלא גזלו ואם אית' דמחילה סגי ודאי הפקעת הלואתו הוי ויש לדחות על זה דאי משום הא לא אירייא דכיון דה"ל כמלוה שיש עליה משכון אפילו קאמר דבמחילה סגי ליה הכא משום דה"ל כחזרת משכון ואיהו זכי בגופו מיהו שחזר קרי ליה גזלו דהרי הוא כאלו גוזל ממנו המשכון שבידו כיון דגופו קנוי לו להכי ואע"פ שיש לדחות לזו כבר חמא ליה מ"מ מההיא גיטא דחייש איכא ראיה דלא סגי ליה במחילה וכדכתיבנא וכיון דלע"ע לא מהני מהני מחילה לענין מ"י כ"ש דעבד כנעני דאין לו יד דלא מהני ליה אבל הפקר שהוא סלוק גמור מהני דכיון

שהפקירו הרי נשאר עבד זה כמי שאין לו בעלים וזכה בגופו ותדע לך דהפקר עדיף ממחילה דהא בקרקע שלו אם מכרו מחלו לחברו אינו יוצא מרשותו במחילה ואלו אם הפקירו כל המחזיק בו זכה בו ולשמואל נמי כיון דבעבד כנעני סגי ליה בהפקר ה"ה בע"ע דסגי ליה בהכי ויצא לחירות בהכי לגמרי אבל לדידן דאית לן כר"י דהפקר לא מהני אלא לענין מ"י ואפשר נמי דבע"ע כיון דא"א לו למוכרו אפילו למ"י וכדאיתא התם אפשר נמי דהפקר לא מהני ליה דלא עדיף הפקר ממחילה וממכירה א"א דכיון דבעבד כנעני דאין לו יד מהני ה"ה בע"ע וכדכתיבנא ושטה זו מפי רבינו והוא נכונה ואע"פ שהוא כתב בקדושין בענין אחר דסגי מחילה בע"ע לענין מ"י משום דה"ל כחזרת משכון ומוכח לה מההיא דרבי' מה שכתבתי משמו עיקר וכדמוכח לעיל:

והא דקאמר דעבד שיש לו רשות לרבו עליו קרוי עבד אליבא דר"י דסבר המפקיר עבדו אעפ"י לחירות דצריך גט שחרור מוקי להאי דרשא לענין פסח דהא קרא גבי פסח כתיב ודריש ליה הכי עבד שיש לו רשות לרבו עליו לא אכיל פסח אא"כ ניחול כדכתיב ומלתה אותו אז יאכל בו אבל עבד שאין רשו' לרבו עליו אינו קרוי עבד לענין דלאו מחוסר מילה הוא ואכל בפסח בלאו הכי והא דאמרי' מעשה בשפחה א' שחציה שפחה וחציה ב"ח וכפו את רבה לעשות לה גט חירות משום דמנהג הפקר נהוג בה טעמא מש"ה הא לאו הכי לא דלא שייך לומר בה טעמא דאמרי' נמי שחציו עבד וחציו ב"ח דאיש מפסיד אפריה ורביה אבל אשה לא מפסיד:

דף לח:

מצוה שאני ואק"ל משום האי מצוה דחינן עשה שבתורה כתב רבינו נר"ו דמהא שמעינן דלאו עשה גמור הוא אלא איסורא דרבנן וסמיך ליה אקרא ור"ע דאמר לקמן חובה חובה דרבנן קאמר:

ואחת קבעה סעודתא בערב שבת פרש"י לחד לישנא דלילי שבת ואינו ראוי לעשות כן משום דכבוד יום עדיף ואינו מחוור דלישנ' דע"ש לא משמע הכי ליל שבת ואיכא מאן דפי' דע"ש מבעוד יום אבל בערב היו קובעים אותה ואק"ל דהא קי"ל דהאוכל והולך עד שתחשך ואיכא למימר דה"מ באקראי בעלמא אבל לקבוע סעודתו כן תמיד אסור וו"ח פי' בע"ש אפי' בבקר שהיה דרכן שסעודת הלילה היו קובעין אותה בערב וזה אסור לקבוע לסעודה גדולה בע"ש משום כבוד שבת כדי שיכנס שבת כשהוא תאב:

מ"ש גופה לא קדיש לדמי ל"ס אלא ה"ק דליהוי עם קדוש קאמר אפשר לפ' דגופה לא קדיש לומר גופו עצמו אינו קדוש שהרי אינו ראוי למזבח לא לבדק הבית וכיון דכן כי

מקדיש עבדו סתם לדבר שיהא ראוי גופו קאמר והיינו דליהוי עם קדוש הא אם הקדיש בהדיא למזבח או לב"ה לפי האי פי' הוי קדיש ובהמה טמאה שהיא קדושה ומועלין בו אבל הכא כיון דהקדישו סתם מסתמא משמע דמקדיש לדבר שיהא גופו ראוי ממש וכן פר"שי א"נ אפשר לפרש וכן פי' בתוס' גופו לא קדיש לומ' שהקדש אינו קונה אותו קנין אסור שיש לענין עבדים דשני קנינים איכא בעבד קנין מ"י וקנין אסור שאסרו בבת חורין ואותו קנין לא קני הקדש וכיון דכן מאי דמקדיש עבד סתם כולי בעי למתב ליה להקדש והקדש א"א לזכות בענין אסור שבו וכיון דכן לא זכי ביה כלל דאיהו מסתמא לא בעי לאקדושי מנייהו ולא קדיש כלל ואפילו היכא דל"ל טעמא דעם קדוש כגון דאמרינן הכי בהדיא דאינו מתכוין להכי לא קדיש משום האי טעמא דפירש"י אבל אם אמר בהדיא דמי ודאי קדיש אעפ"י שאין הקדש תופס באותו קנין אסור והיינו דקאמר גופה לא קדיש לדמי לא קאמר דאי אמר ודאי הוו קדיש אלא דליהוו עם קדוש קאמר כיון דבהני קדוש כוליה ומותבינן לרב מדתנן המקדיש נכסיו והיו בהן עבדים אין הגזברים רשאים להוציא אותם לחירות ולפי פירוש קמא מותיב ליה מניה משום דהכא אמר דהקדש מכה בעבדים ולא אמרינן יצא לחירות משום דעם קדוש קאמר ואע"ג דהכא הקדישן בכלל עם שאר נכסיו א"ה אם איתא לטעמא דרב איכא למימר דכל חד וחד מנייהו מקדיש למאי דחזי טפי ועבדים דחזו טפי למקדיש בגופייהו דליהוי עם קדוש הכי אקדשינהו ולפי אידך פי' מותיב מדהקדש זכו בהו בכלל ומדזכי נמי בקנין אסור שבו עד שאחרים דזוכים מכח הקדש מוציאין אותם לחירות ורב קאמר דהקדש אינו זוכה הקנין אסור ורש"י פי' דטעמא דאין גזברין רשאין להוציאן לחירות משום דהקדש אינו זוכה בקנין הגוף שבהם ואינו מחוור דא"כ אחרים היאך מוציאים אותם לחירות דהא אחרים מכח הקדש קא אתו ואי אקדיש להו זכה הקנין הגט היאך זכה אינהו דאתו מכח הקדש אלא הנכון כמו שפי' הרב בעל המאור דרבנן נראה דהא פליגי דרבנן ס' אין כסף גומר בהן אלא שטר וכיון אעפ"י שהם עצמם דמיהם זוכים בהכי אלא במעשה ידיהם ושטר דקא בעי להפקיען מידי אסור מתנה הוא והקדש לאו בר מתנה הוא הלכך אין רשאין להוציאן לחירות אבל על ידי מקח כשמוכרין אותן לאחרים נתרוקן זכות ההקדש לגמרי ואפילו קנין אסור שיש להקדש בהן מ"ה רשאין האחרים להוציאן לחי' ור' סבר דכסף גומר בהם לפי' רשאין גזברי' עצמם להוציאן לחי' וזה הפי' נכון אלא שיש לנו לומר לפי פי' זה דהלכת' כר' דהא קי"ל דכסף גומר בו והרמב"ן פי' דכ"ע כסף גומר בו אלא דהכא פליגי משום דשטר אין גומר באלו דכעין מתנה הוא והקדש אינו בר מתנה וכיון דכן אף כסף אינו גומר דהא אתקש אהדדי ומקום ששטר גומר אין כסף גומר ור' סבר דאע"ג

דאין שטר גומר בו כסף גומר בו דטעמא דאינו גומר אינו אלא משו' ההקדש דלא חזי לשחרורי בשטר אבל עבד זה ראוי הוא לאשתחרורי בשטר ולפי פי' זה אפשר דהלכה כרבנן עוד פי' בלשון י"א דטעמא דאין גזברין רשאין להוציאן לחירו' לאו משום דאין כסף גומר בו דודאי כסף גומר בו אלא משום דחיישינן לשמא יטעו בדמיו דה"ל גזברין השליח דאפי' כר"ש חוזר אבל במכירתן לאחרים לא חיישינן יכולים הם למוכרן משום דמסתמא הוא שלא למוכרן פחו' מכדי דמיהן אבל כשהוא מוכרן לעצמו דדרך העולם לזלזל בהכי חיישי' ור' לא חייש ולפי פ"ז נמי הוי הלכתא כרבנן והא' נראה עקר ת"ש מאדם אלו עבדיו ושפחותיו הכנענית דלדמי קאמר ולא אמרינן דלהוי לדבר שיהא גופו קדוש ממש לחד פי' ולאידך פי' נמי אלמא דלדמי דחיילה קדושת דמים מסתמא דלא חיילי קנין אסור ואי אמרת דחיילה נמי בהו קנין אסור כ"ש דקשיא טפי ואק"ל ומאי קשיא דהא קרא כי כתיב בחרמי כהנים. כתיב דכתיב לא ימכר ולא יגאל ודרשי' לא ימכר מכר גזבר ולא יגאל לבעלים ומה יעשה דהדמים לכהן דכתיב בשדה החרם לכהן תהי' אחוזתו וכיון ודאי הרי הוא זוכה בקנין איסור שבה' דהרי זה נותן מתנה לכהן ואין בזה לשון הקדש כלל ואיכא למיסר דקרא בחרמי בדק הבית נמי קאי דהא כתוב בסיפא דקרא כל חרם קדש קדשים הוא לה' ודרשינן מניה התם חרמי ב"ה וס"ל הכי כתוב מאדם אכולהו קאי ואכתי אק"ל דלשום אדם חכם היכי מצי למשמע מניה דליהוי עם קדוש איכא למימר דה"נ קאמר דאסר ליה אכ"ע כחרם דלא ישתעבדי ביה והיינו משום דמשחררו:

הב"ע דאמר לדמי פרש"י דאמר דמי' עלי וכ"ת דליכא לפ' דליהוי קדי' לדמי' קאמ' דא"כ כיון דבלשון זה לדמי' קאמ' דקדיש אפשר דמסתמא דעם קדוש קאמר אע"ג דאמר בתר הכי לדמיו הוי קדוש ויוצא לחירות דומיא דהמתפיס תמימו' לב"ה דאמרי דאין יוצאין מידי מזבח ואיני מחוור דא"כ למה לי דרשא דמאדם הא פשיטא דמי שאמר דמיו עלי דחייב לתת דמיו ועוד דא"כ קשי' סופא דאמר אבל לא עבדיו ושפחותיו העברייי' ואי דמיו עלי קאמר אמאי לא אלא ע"כ לפרש פי' דליהוי קדוש לדמיו קאמר וההיא דמתפיס תמימי' לא קשיא כלל דבהנהו מדאורייתא לא חלה עלייהו קדושת הגוף כלל ורבנן הוא דתקון משום דלא שכיחי תמימי' דהא אפי' בדוקין שבעי' פסולי' ותו דהתם נמי הקדש ב"ה חל עלייהו אלא דפודין אותם למזבח ומיהו אם פדאן אחר אינן חולין גמורין אבל לא לתקוני היא דתקינהו דכיון שנכנסו לכלל קדוש' והן ראויין למזבח דליהוי למזבח אבל קדושת הגוף למזבח לא חלה עלייהו כלל כמו שסבר הרב והכי איתא בהדיא התם:

א"ה אין הגזברין רשאין גזברי' מאי עבידתייהו דמדקאמר רשאין משמע דחלה קדושת הגוף עלייהו והקדש זכה בקנין איסור שבו אבל אינן רשאין ואי לדמיו קאמר לא חלה קדושת הגוף עלייהו כלל ולא זכה הקדש בקנין אסורי' ואע"ג דאמר התם בפרק האומר דערכין יקדש השור דמיו הקדש ומעלין בו שאני התם שהיא גופו ממון ודמיו ממש הוא אבל קנין אסור אינו נקנה. להקדש ונשאר הוא גבי בעלים הראשונים:

המקדיש עבדו עושה ואוכל שלא הקדיש אלא דמיו אלמא דמאן דמקדיש עבדו סתם הרי הוא קדוש לדמיו והיינו דאמר שלא הקדיש אלא דמיו וטעמא דעושה ואוכל פי' רבינו נר"ו דאפי' למ"ד יכול הרב לומר לעבד. עשה עמי ואיני זנך אמרינן דעושה ואוכל דמשום דמסתמא לא הקדיש אלא מותר מעשה ידיו כי היכי דלא לומו' העבד דאי לא העבד מסכן נפשיה וכשיבואו למוכרו לא יהא שוה כ"כ ויפסיד ההקדש ומסתמא אמרי' דלתועל' ההקדש נתכוון אבל אם הקדיש עבדו לדמיו בפי' אפשר לומר דתלי בפלוגת' דיכול הרב או אינו יכול אם אוכל או אם אינו אוכל כדאי' לעיל בפ"ק:

דף לט.

הא מני ר"מ היא דאמר אין אדם מוציא דבריו לבטלה כלומר להקדישו כיון שאמר לשון הקדש ולא לשון שחרור לאו דליהוי עם קדוש קאמר דליהוי תועלת מניה להקדש אמרינן דדמיו עליו קאמר אבל לעולם לא חל עליה הקדש וכדרב ואק"ל משום טעמ' דאין אדם מוציא דבריו להקדש לבטלה אמאי לא אמרי' דליהוי קדוש לדמיו קאמר דיהא דייק הכי טפי וי"ל דרב מוקי לה הכי משום דליתי ר"מ נמי כוותיה ועוד דסיפא דוכן הוא שהקדיש את עצמו משמע ואק"ל מ"ה לר"מ דסבר דאין אדם מוציא להקדש לבטלה אמאי אמר דדמיו עליו ולא אמר דליהוי קדוש לדמיו קאמר ואיכא למימר משום דבהכי איכא הנאה טפי להקדש דאי אמרי' דקדוש לדמיו קאמר אם מת הפסיד ההקדש אבל אם נאמר דדמיו עליו קאמר איהו חייב באחריותן רבינו נר"ו וא"נ אפשר לומר משום דליהוי מקדוש עצמו ומקדיש עבדו שוין דכי היכי דבמקדיש עצמו ל"ל דלדמיו. קאמר דלא לדמי קאי אלא ודאי לדמיו עליו נתכוון ה"ה נמי במקדיש עבדו דאיכא למימר נמי הכי מאי לאו בהא קמפלגי דמר סבר קדוש ומר סבר אינו קדוש ואפ"ה אין מועלין אלא בשערי משום דסבר בעבדי כמקרקעי ושערי כמטלטלין ואפשר דכלהו סברי הכי בשערו כמטלט' אלא דת"ק ס' אין מועלין משום דאין העבד קדוש כלל:

א"ה אדמפלגי בשערי לפלגי בגופו פי' אא"כ דבקדוש ואינו קדוש פליגי היינו דנקט שערו משום דאין מועלין בגופו דבמקרקעי דמי אבל בשערו מועילין דהוי כמטלטלי

אא"ב דכ"ע סברי קדוש ומ"ד מועלין בשערו דעבדא כמטלטלי דמי אמאי נקט שערו ופרקינן דכ"ע כמקרקעי והכא בשערו העומד ליגזז קמפלגי ואי קשי' אמאי לא אוקי לה כדמעקרא בשער שאינו עומד ליגוז ולימא הכי דכ"ע כמקרקעי דמו אלא פליגי דשערו אי כמקרקעי אי כמטלטלי דהא פרישנא לעי' מ"ד קדוש ס' דשערו כמטלטלי י"ל בשלמא מעקר' איכא למימ' דכלהו ס"ל דשער כמטלטלי ובאי אפשר אבל לומר ובהכי פליגי אלא טעמא מא ומ"ה לא אוקמוה בהכי והא דאמר מ"ס כגזוז ומ"ס לאו כגזוז לומר ואין מועילין בו בעודו מחוב' אבל לאחר שנתלש לכ"ע מועילין בו ואעפ"י שבשעת הקדש הוי מחובר מידי דהוה דשקל עיני בשדה הקדש אמרי' התם דמעל ומפרשי טעמ' דאבקה מעלו להו וכ"כ ר"ת בספר הישר ד"מ מחייב פי' כשבצרן ואכלן או שנאבדו בפשיעה דלאו הילך הוא וחכמים אומרי' כל המחובר לקרקע כקרקע דמי פי' ואע"ג דעכשיו בשעת תביעה תלוש הוא ודמים הוא חייב לו וכיון שבשעת פקדון הוו להו מחוברין ועקר תביעתו קרקע הוא תובע דינו כקרקע וכ"כ הרמב"ם והא דאמר דענבים העומדים ליבצר א"כ דמ"ס כבצורות ומ"ס לאו כבצורות ובכתובות אמרינן כל העומד לגדור כגדור דמי או' רבינו נר"ו דב' דינים הם כשהפי' מבושלין כל צרכן ואם משהין בקרקע הן נפסדין בזה ד"ה כבצורו' דמיין דכל העומד ליגדר כגדור דמי, וכשהן מבושלין אבל בשהייתן בקרק' הן משגיחין קצת וממתקין הפי' בהא ודאי הפי' ד"ה כקרקע הן אבל כשהם מבושלין כל צרכן ובשהייתן אינן נפסדין ואינם משגיחים בכי הא פליגי דמ"ס כקרקע ומ"ס לאח כקרקע והא דאמ' הכא ע"כ לא קאמר אלא בענבין דכמה דקיימן מכחי' כחשן לאו למימ' דהשת' הם מבושלין כ"כ שהם נפסדי' בשהייתן דהא אמרי' דבהא ל"פ אלא ה"ק בענבים דכשהן מבושלין טפי מכחש כחשי כו' והיו בהם עבדי' בין גדולים בין קטנים קנו עצמן בני חורין לגמרי קאמ' וא"צ גט חירות והשת' קס"ד דמק' דטעמא דקטנים משום דיש להם יד לזכות בגופן דאע"פ שאין להם יד בעלמא בכי הא אית להו יד ואסיקנ' דטעמא משום דעבדיו כאשתו מה אשתו משתלחת בלא גט כלומר בין גדולה בין קטנה ה"ה לעבדיו נמי בין גדולים בין קטנים דילפי' לה מאשה כדאי' לקמן בשמעתי' ואבא שאול ס' דוקא גדולים אבל קטנים לא משום דמה אשה אסורה ולא ממונא אף גדולים דהוו איסורא ולא ממונא אבל קטנים דממו' הם לא ות"ק עבדיו של ישראל נמי ליפקו לחי' במתה ופריק גזרת הכתוב שיהא מורישן לבניו דכיון דבר ירושה הוא אבל בגר שאינו בר ירושה יוצאין לחי' א"ה המפקי' עבדו ומת נמי פי אמאי אמרי' דאין לו תקלה כיון דאמרת דאיסורא לבריה לא מורית יהא הבן תחת האב לשחרורי ופריק דאמומ' קשיא א"נ אפשר לפ' א"ה דטע' משום והתנחלתם הוא דאין יוצאין עבדיו

של ישראל בלא גט לאמימ' סבר דהמפקיר עבדו איסור' לא מורית לבריה אמאי אין לו תקנה לימא דליפוק במיתה בגר דהאי הרי הוא כעבדיו של גר כיון דלא מורית איסורא לבריה ופסק דאמימר קשיא ולית הלכתא כאמימר אלא כרבינא דסבר לקמן דאיסורא מורית והבן כתיב ליה גיטא דחירותא כדאמרינן לקמן בריסתקה דעבדי ומיהו אפשר לפ' דהא דאבא שאול ורבנן ל"ק לאמימר מדלא מק' ליה לקמן מהא דאפשר ליה לתרוצי דמאי קנו עצמן בני חורין דיצאו לחי' לענין מעשה ידיהם אבל אכתי צריכי גיטא דחירות ואין להו תקנה וכ"ת א"כ מ"ט דרבנן דאמרו דקטנים קנו עצמן הא דהא אין להם יד לזכות דעלמא אבל הבא לזכות בגופן ממש בכי הא אית להו יד אפשר דהכי דחי ליה אמימר ומק' לא אקשי ליה מינה וקא דייקת מינה באשה מה אשה איסורא ולא ממונא ומשתלחת בשטר אף עבד איסור ולא ממונא דהיינו גדולים דמיד שמת הגר בעצמן לענין מעשה ידיהם ולא נשאר בהם אלא קנין אסור ואותו משתלח במיתה דאשה המשתלחת במיתה אבל קטנים דאיכא ממונא דלכ"ע קטנים אין להם יד לזכות ואפי' רבנן לא אמרו דקנו עצמן ב"ח אלא משום דילפינן דאשה בין גדולה בין קטנה אבל ממו' ודאי אית בהו וכיון שכן לאבא שאול אין משתלחין המיתה זהו פי' הנכון וכן פי' הרמ"בן ורש"י לא פירש כן:

דף לט:

ת"ל והפדה לא נפדתה או חופשה לא ניתן לה אורכה כל הפרשה כולה ללא חופשה.
וה"ק קרא והפדה לא נפדתה או נפדתה וחופשה ל"נ לה בקורת תהיה דאין לה תקנה אלא בשטר:
ולא הוא אלא משום דה"ל כליו של מקנה איכא מאן דמפ' דלאו למימרא דאלו הוי כליו של מקנה דקני מדין חליפין דהא עבד כנעני אינו קונה עצמו בחליפין וכדמשמ' התם בקדושין מדאמ' אריש דמתני' דעבד כנעני נקנה בכסף תצא בכסף אף בחלי' אבל אינו קונה עצמו בחליפין והכא ה"ק משום דה"ל כליו של מקנה אבל אם היה כליו של קונה היה קונה עצמו ולא מדין חליפין אלא מדין דמים והאי דנקט משום דהו"ל כליו של מקנה משום דה"ל כלי נקטה בהכי והרי הוא כאלו אמר ולא היא אלא משום דה"ל ממונו של מקנה הא אלו היה ממונו של קונה קנה ונר' דמאן דחזא טעה דהא דאמרינן התם הילך מנה ואתקדש אני לך מקודשת באדם חשוב ואיהו ס' דלא בעינן אדם חשוב כן פירש הרמב"ן:

אבל החכם רבי פנחס הלוי פי' כפשטה ואמר דטעמא משום דה"ל א כליו של מקנה הא אלו היה כליו של קונה היה קינה מדין חליפין דעבד כנעני קונה עצמו בחליפין כי היכי דנקנה בחליפין וכ"כ רש"י ואע"ג דהתם מייתי לה מרישא ולא מסיפא משום דהתם כיון דאשמועינן ברישא דחליפין כדמי' לא אצטריך לאשמועינן בסיפא ואפשר דמאן דחזא דטע' משום דס"ל כמאן דאמר התם דכליו של מקנה דפלוגתא הוא התם בב"מ אמר רנב"י הב"ע דא"ל צאי בו והתקדשי בו פי' היכא דקדשה סתם ודאי הוי הודאה דהוציאה לחירות דאי לא עביד איסורא אבל הכא כשבא להוציאה עכשיו בשטר קדושין זה דא"ל הילך שטר קדושין זה לצאת בו ולהתקדש בו דר"מ ס' יש בלשון הזה הכתוב בשטר לשון שחרור וה"ק הרי את מקודשת בקדושת ישראל ותהיה לו ור' סברי אין בלשון הזה לשון שחרור דלא משמע אלא קדושין לחוד:

דף מ.

מי שאמר בשעת מיתתו כ' שפחתי לא ישתעבדו בה לאחר מותו כופין את היורשין וכותבין לה גט שחרור פי' משום דאיהו סבר דבהאי לישנא פקע קנין מעשה ידיה דאיהי ס' דהוי לישנא דשחרור וכיון שכן ה"ל המפקיר עבדו ואמר לפניו ר' אמאי ור"א דלא דמי דהאי לישנא ל"מ לשון שחרור ולא שיצוה לבניו שיחרר אותה אלא שמצוה להם דלא ישתעבדו ומשום מצוה לקיים דברי המת הוא שאסורין להשתעבד בה אבל קנין מי' לא פקעה בהכי וכיון שכן ודאי בניהם עבדינן ואם כן אמאי כופין את היורשים לעשות לה גט שחרור ולפסול בניה דהויין עבדים לכל. ודאי לכ"ע היכא שפקע מ"י כופין את היורשים משום דבניה לא היו עבדים אע"פ שאין לה גט יו':

ההוא דיסקרתא דעבדי דאיזדבן לאין יהודי כלו מרוותא בתראי אתו לקמיה דרבינא א"ל אילו אהדרו אדני מרוותה קמאי פי' משום דאין יהודי לא קנה קנין אסור שבהם ונשאר אצל הבעלים הראשונים ובניהם ירשו אותו דקס"ד דרבינא דאיסור לבריה מורית והלכך כתבי להו אינון גיטא דחירות ונפקי לחי' וקי"ל כרבינא ודלא כאמימר דאמר דהמפקיר עבדו ומת אין לו תקנה משום דאיסורא לבריה לא מורית אנן קים לן בינוקא דמקרבא דעתיה לגבי זוזי מוקמינן ליה אפוטרופס ומקרקש ליה זוזי וכתיב ליה גיטא דחי' על שמיה וכתב רש"י דקטן זה הגיע לעונת הפעוטות דממכרו ממכר לאחרים כמטלטלין ועבדא במטלטלין דמי ומקרקש ליה בזוזי כדי שישתחרר מדעת עצמו ואפוטרו' אינו אלא לענין לעיין בתקנתו ולשומו בדמים מעולים ואינו נכון דאע"פ שאמר דממכרו ממכר במטלטלין משום כדי חייו אינו בר שילוח דהלא גט עבד כאשה ואפילו גבי חליצה קי"ל

דפסול ואינו פוסל ור"י הזקן פי' דאפוטרופוס שמוציאו לחי' דקי"ל כמ"ד דכסף גומר דמוכרו לעצמו כר' דאמר הכי לעיל וכל עיקר לא כתבינן גיטא ע"ש דיניקא אלא כדי שלא ימצאנו בשוק ויאמר לו עבדי אתה אי נמי להההוא פי' דפי' לעיל גבי גזברים דאין מוציאין לחירו' משום שמא יטעו אפשר דאתיא כרבנן והכא לא חששו להכי משום דכיון דמדינא מוציאין הם העמידוהו אדינא והיינו דאמר כאשר עשה כן יעשה לו גמולי ישיב בראשו והאי לישנא משמע בכל דוכתא דדינא הוא דאי לא הוה א' הוא עשה שלא כהוגן יעשה לו שלא כהוגן:

דף מ:

האומר עשיתי פ' ופ' עבדי ב"ח נעשה ב"ח הרי הוא ב"ח ולאו משום הודאה אתינן עלה אלא לומר דהאי לישנא מהני לשחררה בו בתחלה דמשמע שעכשו משחררו ומשום דלא הוי לישנא מעליא אמר דאינו מועיל אלא בשטר ואפילו לענין מ"י אבל בשטר הוי משוחררת גמורה דלא משמע דמדין הודאה קאמר דחדא דלא הוו ב"ח גמור דאכתי צריך גיטא דחי' וכדאמרינן לעיל גבי עבד שנשא בפני רבו דאתיא לה מדין הודאה ואפ"ה צריך גיטא דחירות ועוד דעשיתי דומיא דאעשנו ומה אעשנו כשבא לעשותו עכשיו אף עשיתי נמי ומיהו באעשנו פליג דר' סבר דהשתא משמע וה"ק אעשנו ב"ח בשטר זה השתא קאמר וקנה ורבנן סברי דלא קנה ובאידך נמי גבי כתבתי שדה פ' לפ' נתונה לפ' הרי הוא שלו דאמרי דהדר הוא שלו כשבאי עכשיו ליתן לו דומיא דואעשנו ומש"ה. אמר דדוקא בשטר לא יועיל אלא בשטר ואפי' בשטר פליגי דאעשנו וכפירי' לעיל האומר עשיתי פ' עבדי ב"ח והוא אומר לא עשאני חיישינן שמא זיכהו ע"י אחר ומן הדין ישראל גמור הוא וחייב במצות אבל בב"ח אינו מותר אא"כ כתב לה גיטא דחירותא וכדמוכח לעיל: **כתבתי** ונתתי לו והוא אומר לא כתב ולא נתן לי הודאת בע"ד כמאה עדים דמי פי' וכיון שכל א' מורה מן הדין שניהם נאמנין דבא' נאמן לחיובי ומיהו גבי עבד לא שייך משלשין מהאי שהרי העבד תפיס להו למ"י אבל בקרקע דבעי לא תפיס להו חד טפי מאידך משלשין מהאי טעמא דלא הזכירו גבי עבד משלשין ומיהו עבד זה כגון שהוא אומר לו ששחררו ישראל גמור הוא דאיהו ידע בנפשיה ולא פליגי הא באבא הא בברא פירש רבינו נר"ו בשם אחיו הר' פנחס הלוי דהיכא שהאבית נחלקו כשהן קיימים שז"א נתת וז"א לא נתן משלשין את הפי' עד שיודה הא' את חברו אבל כשמתו האבות בעודן במחלוקתן זכה בהן קבל הנותן בשדהו דאין בבן המקבל כח להוציאה מידו שהרי הוא אינו זוכה אלא מכח אביו ואביו כבר הודה שלא זכה בה מעולם אבל בן נותן שהיתה

של אביו אלא שהוא ספק אם נתנה אם לאו מעמידים אותה בחזקתו ואפי' מת מקבל בחיי נותן ונותן מודה לבן מקבל שנתנה לו בב"ד אפ"ה אינו זוכה בו בן המקבל שהרי הוא לא נתנה לבן המקבל אלא למקבל ומקבל הודה שלא נתנה לו וכיון שאביו לא זכה בה דהא נאמן הוא בהכי דבן מכח מי יזכה והיכא שמת נותן ולא מסבל ואחר מיתת הנותן חזר המקבל ואמר שנתנה לו נראה שאינו זיכה ממה שמת הנותן ומקבל לא חזר בו מיד זכה בו הנותן בקרקע ושוב אין כח למקבל להוציאה מידו ואם הבנים חולקים דינם כדין האבות ומיהו כתב רבינו דהיכא דאמרינן דמשלשון היינו כשמקבל אינו חב לאחרים אבל אם חב לאחרים כיון שהנותן מודה שנתנה לו רשאי ב"ח לטרוף אותה בחובו ולאו כל כמניה לו' לא נתנה לו דכדי להתפייס לב"ח הוא דאמר הנותן נאמן וי"מ הודאת ב"ד כמאה עדים דמי על המקבל לבדו מפני שהו' יודע בדבר מן הנותן דשמ' הנותן ע"י שקדמה מחשבתו לתתה לו הוא סבור שנתנה ועדיין לא נתנה והמקבל בקי בדבר יותר ממנו ולפי פי' זה הוא דבעי מי אוכל פי' הרי הוא כאלו אמר ע"מ אמרי' שהודאתו היא הודאה ורבה אמר משלשים הודאתו של בן לאו הודאה גמור' הוא שהו' אינו יודע במילי דאבוה כ"כ וכיון דשניהם שוין בדבר משלשין:

גמ' מי שארהו אמר רב רבו ראשון ואליב' דרב מתני' באפותיקי מפורש והכי והכי מוכח מדאמרינן בסמוך דרשבג"א אין העבד כותב אלא המשחרר כותב ואי באפותיקי סתם למה לי למשחרר דלכתוב השת' הא כתיב וקאי דהא משתעבד לוה כלהו נכסי אלא ש"מ דבאפותיקי מפורש עסקינן וכדפי':

כדרב' דאמר רבה הקדש חמץ ושחרור מפקיעי' מידי שעבוד כגון קדשי מזבח או אפי' קונמות דהא אמרי' התם דקונמות קדושת הגוף נינהו וכעין ההו' אצטל' ופרסוה אמיתנ' אבל הקדש אחר לה:

דף מא.

במאי קמפלגי במזיק שעבודו של חבירו קמפלגי דמר סבר חיוב דהיינו רשב"ג והיינו דקאמר דמשחרר כותב ומר סבר פטור לפי' אינו כותב אלא העבד והעבד כותב לו כיון דצריך לרבו ו שני דלעבד לו גט חירות:

אלא מפני תקון העולם שהרי יצא לו שם ב"ח כופין את רבו א' נראה דב דאפילו עולא סבר דמתני' באפותיקי מפו' דאי משום אפותיקי סתם לא חיישי' דלא אמרינן דיצא עליו שם ב"ח אם שחררו זה שמשועבד לו באפותיקי מפו' איכא למיחש בהיזק שאינו ניכר קמפלגי היזק שאינו ניכר הוא כל זמן שיכול לומר הרי שלך לפניך כי הכא וכדאמ' נמי

גבי מטמ' טהרותיו של חבירו והטהרו' הרי הן כדמעקרא תתרגם שמעתתא דא"ל לא ותא לך פרעון אלא מזו ואבוה דשמואל כשאמר יהא לך פרעון מזו והיינו באפותיקי סתם ול"פ דל"ל דאמי שפיר נאה אמר מילי דשפירן ואבוה דשמואל דלא שפי' והיינו דמשמע לן דבאפותיקי סתם קאמר משום דעדיף למתלי שבושא דאמי שפיר נאה מאבוה דשמואל משום דחשיב ליה אבוה דשמואל ותלתא דיני נינהו אפותיקי סתם ואפותיקי מפו' ומשכנתא אפותיקי מפו' דא"ל לא יהא לך פרעון אלא מזו ובין עדית ובין בנונית לא גבי אלא מינה וכן אידך לא יכול לדחותו לקרקע אחר ואם שטפה נהר הפסיד חובו אחריותו אלא עלה ואם מכרו אינה מכורה ממכר לעולם אלא לשעה ולקמן נאריך בזה בס"ד ואפותי' סתם דא"ל יהא לך פרעון מזה ואחריותו על כל נכסיו ואם שטפו נהר יגבה חובו משאר נכסיו ומי' אפילו לא שטפה נהר יכול לגבות מקרקע אחר כדין ואם הוא עדית ורצה לגבות ממנו אין לו רשות לב"ח לדחותו שקרקע אחר ומשכנת' הוא דאכיל פי' ואפילו לא א"ל בפי' שיהא פרעון אלא שמשכנו בידו לאכול פי' עד שתפדה הסכימו רבוותא דדינא כאפותיקי סתם וגבי מנה אם ירצה או מקרקע אחר כדינא ועדיף מאפותיקי סתם דאם מכרה בתו' הזמן שאוכל פי' אינה מכורה כלל ואפי' לשעה והכי מוכח בכתובות בפרק אעפ"י:

תניא אידך דעושה שדהו אפותיקי לב"ח ולכתוב' אשה גובי' משאר נכסי' פי' באפותיקי סתם קמיירי כיון דאמר דגובה משאר נכסי' דכל אחריותו אינה על אותו שדה וכדפרי' ובמכרה עסקינן מדקתני באשה דאינה גובה משאר נכסי' לפי שאין דרכה של אשה לחזר ואי שטפה נהר ע"כ יש לה לחזר אלא ש"מ דבמכרה עסקינן ות"ק ס' דבמכירה בין גבי ב"ח בין גבי אשה ואם הניח לו נכסים אחרים יכול לומר לו הנחתי לך מקום ואי לא טריף ליה ב"ח בחוביה ורשב"ג ס' דגבי אשה אינה מכורה ונראה דאינה מכורה כלל אמר טפי לשעה והכי דייק לישנא דאין דרכה של אשה לחזר על ב"ד ואם מכורה לשעה הא יש לה לחזר אלא ש כדפרישי' והכי מוכח בירושלמי ומייתי' לה לקמן בשמעתי' דאליבא דרשב"ג המכר בטל מיד ואינה מכורה אפי' לשעה וכ"נ בתוספת' ובתוס' נמי גרסי' בההיא התם דבמכרה עסקינן דגרסינן התם דעושה שדהו אפותיקי לב"ח ולכתובת אשה ומכרה גובה משאר נכסים רשב"א אומר העושה שדהו אפותיקי לאשה בכתובת' ומכרה ידה על העליונה היינו לומר שאם תרצה לגבות אפילו מאפותיקי שלה יכולה לבטל המקח מיד ומטעמא דאמר רבא דאין הרבה של אשה לחזר על ב"ד והיינו דוקא באשה אבל בב"ח אפי' רשב"ג מודה דאפילו מכרה מכורה וכדמשמע הכא ומיהו בירושלמי איפלגו בה בההיא דמס' שביעית בפרק השביעית משמטת דגרסינן התם המשעבד שדה

לחברו והלך ומכרה ר' אחא אומר מכורה לשעה ר"י אומר אינה מכורה לשעה חילא דד"י מן הדא שור מצוי להבריח שדה אינה מצווה להבריח הגע עצמך שהיתה לבעלי הזרוע פי' חלא דר' דוסא דאמר אינה מכורה מן הדא שר מצוי להבריח כלומר מה טעם תאמר דמכורה משום דשור כלומר דמטלט' הוא שעשויין להבריח אבל קרקע אינו מצוי להבריח וכשיבא לגבות ומצאנו זה אינו דפעמים דשדה נמי עשוי להבריח וכגון שהיתה מכורה לבעלי הזרוע דאם יבא לגבות חובו לא יוכל להוציאה מודה אר"י עשויין בעלי זרוע פי' ר' יודן בא לפ' טעמא דר"א דאמר דמכורה משום דס' דקרקע אינו עשוי להבריח שאינו דומה למטלט' ואפילו כשמכרה לבעלי זרוע נמי משום דעשויין כ"ז ליפול:

תני הכותב שדהו לכתובה ולב"ח בחובו מכרה הרי זה מכורה והלוקח יחוש לעצמו דמתני' כשאמר לא יהא לך פרעון אלא מזו הנה שם מפו' טפי דבאפותיקי מפו' פליגי ומיהו קיימא לן כר"א דאמר דמכורה לשעה דהא אין לך אפותיקי מפו' טפי משום שאינו גובה אלא מגופו ואמ' בב"ק בפ' המניח דאם מכרו מכור ליבם ומיהו גבי נכסי יבם אמרינן שאם מכרה לא עשה ולא כלום ונר' דטעמא דכיון שכתובתה על נכסי בעלה הא' עשאו בנכסי צ"ב שהיא מכנסת לו דעשאוה כאלו גבתה כתובתה מאותן הנכסים וחזרה והכניסתן ליבם דנצ"ב ודאו המכר בטל מיד ואצ"ל בנכסי מלוג שהם שלה לגמרי דהמכר בטל ואע"ג דאמר התם דהבעל יכול למכור הפי' היינו דוק' לפי' דממול' אסתלק לוקח מגופ' דארע' כשיסתלק זכות הבעל דלית ליה טענה למסרב בגופ' דארע' אבל למכור צניף הקרקע לא והמכר בטל מיד וה"ה בצ"ב דהמכר בטל מיד והכי מוכח התם ביבמות דפליגי ר"א ור"י דהיא אומ' כלו אני נוטלת והוא אומר דמים אני נותן דר"א אמר הדין עמו ורב יהודה אמר הדין עמה תניא כוותיה דר"א עבדי צאן ברזל יוצאין בשן ועין לאיש ולא לאשה אלמא דשלו הן וכיון שכן הדין עמו תניא כוותיה דר"ז המכנס' שום לבעלה אם רצה למכור לא ימכור מכרו שניהם לפרנסה כלומר כשלקח מהאיש וחזר ולקח מהאשה דקי"ל דהמקח בטל ורבות' אשמעי' דאפילו לפרנסה אמרי' דמכר בטל דהנה היה מעשה לפני רשב"ג ואמר דהבעל מוציא מיד הלקוחות ולאו למי' דפליג ת"ק עלה אלא מעשה שהיה לפני רשב"ג היה ופסקי' התם דהלכתא כר"י דאמר הדין עמה אלמא דהכי הוא דהמכר בטל לאלתר ואע"ג דתני' כוותיה דר"א ההיא לא מפק' מדר"י דר"י נמי מודה בה משום דשחרור מפקיע מידי שעבוד ויוצאין בשן ועין לאיש משום דלכ"ע הדין עמו כאלו הם שלו והרי קבלם על עצמו אלא דר"י אמר דמשום שבח בית אבוה הדין עמה ליטול כליה וכיון דמדינ' שלו הם אפי' ר"י מודה בה משום דשחרור מפקיעי' וכדפרי' וכדאמ' התם במסקנ' בההי' אצטלא דמיתנ' דעוו' והיא אתתא לגברא ופרסוא אמיתנא ואמרינן

דקניא מיתנא ואפילו אליב' דר"י וכדרב' דאמר רבא הקדש חמץ ושחרור מפקיעין מידי שעבוד הרי עדנו דבנצ"ב דמקח מיד ואפי' במטלט' והכי מוכח בירושלמי ובאות' ג' שדות אמרי' בהדיא התם דמקחו בטל היכא שלקח מן האיש וחזר ולקח מן האשה ואותן ג' שדות היו אחר שכתב לה כתו' שהוא מוסיף לה מדיליה ונותנן לה מ"ג שמא תבא לגבות כתובתה תטלנו במקום מ"מ ונותנו לה במתנה גמורה שלה יהא יכול לסלקה בזוזי אלא שלא יהיה בשביל ק' מאתים וא' שהכניס לה שו' משלו פי' היא הכניסה לו ממון נדוניא ושמן הבעל עליו ויחד לה כנגדן שדה א' שלו וקבל אחריות השדה עליו וכל אלו דין נצ"ב עליהם ומכרן בטל כאלו הכניסתן היא לגמרי משלה הדין עמה משום שבח בית אביה ואעפ"י שלא הוחזקו בפני משפחה שלה ואפשר דרבה בר רב הונא דא"ל התם כר"י ס"ל, כר"י דהדין עמה אבל לר"א דאמר דהדין עמו דאפילו באותן ג' סבר דמכורין הם לשמה ובירושלמי דיבמות א' אלמנה לכ"ב איפלגו בהדיא בצ"ב אם מכורין לשעה אם לא דגרסינן התם ריב"א אמר בעבדי צ"ב פליגי רי"א מכרן אין מכורין א"ל ר"א אוכלין בתרומ' ואת אמרת אין מכורין מ"ה פליגי כשמכרן לשעה אבל מכרן לעולם ה"ה אינן מכורין אומן הדא העושה שדהו אפותיקי לאשה כתובה ולב"ח בחובו מכרו הרי זו מכורה והלוקח יחוש לעצמו רשבג"א בכתובה אינה מכורה שלא עלה ע"ד שתהא עשה מחזרת על ב"ד אמרינן אתיא הדא כרבנן ור"י כרשב"ג הרי כשמכרן לשעה אינן קיימי' אבל אם מכרן לעולם ד"ה אינן מכורין והא סבר דמכורין מן לשעה אבל לעולם אינן מכירין וכשתבא לגבות כתובתה גובה מהם דלא אמרי' דמטלט' דיתמי נינהו ולב"ח לא משתעבדי וכ"כ אינן מכירין אע"ג דמטלט' דעלמא מכורין משום דלא יהו אלא כאפותקי' וקי"ל דעשה עבדו אפותיקי למכרו ב"ח גובה מהם או דילמא במכרן לעולם פליגי דר"א דאמר מכורין סבר דלא הוי כאפותיקי אלא כשאר כל המטלטלים דעלמא ור"י סבר דאין מכורין ואמרינן נשמעיניה מן הדא מפלוגתא דרשב"ג ורבנן וההיא ודאי בלשעה פליגי ור"י ור"א נמי לשע' פליגי ואמרינן כלו' בבית מדרשא דר"י דאמר דאינן מכורין לשעה כרשב"ג ור"א כרבנן ומהא שמעינן מ"ש לעיל דרשב"ג אפי' לשעה אמר דאין מכורין וקי"ל דאמר דאפילו לשעה אינן מכורין:

שאני התם משום שבח בית אביה דע"כ לא אתי' ליה אלא דר"י כרשב"ג דמיפה כחה של אשה כרשב"ג אבל לאו למימר דבההיא כרשב"ג ס"ל והיינו כהרי"ף שהביא הירושלמי לא הביאו הכל משום דמשמע מניה לכאורה דר"י כרשב"ג ואנן קי"ל כר"י ולוה קי"ל כרשב"ג ולא הביא ממנו אלא מה שצריך לו לאשמעינן דהיכא דמכרן לעולם אין מכורין

ולא אמ' רבנן דמכורין אלא כי היכא שאר נכסי' אבל היכא דליכא שאר נכסים גובה וזה ברור

דף מא:

גמרא ושאני הכא דאיכא למפרך. ואק"ל א"כ מ"ט דרבנן וי"ל דודאי כ"ע גמרי דגמרי' לה להאי ג"ש ואע"ג דהוה בה כמה פרכי ג"ש קושטא אלא דר' סברי כיון דלית לן ג"ש לגמרי גמרי' לה לכל דבר וקי"ל כרבנן אליבא דרבה דבשטר לא קנה אבל בכסף קנה והעבד של ב' שותפין אף בשטר קנה דהא לא שיר בקנינא וכן קי"ל בהמשחרר ב' עבדים בשטר א' לא קנו דומיא דאשה דאין ב' נשים מתגרשות בגט א':

ורבנן ס' דברה תורה כלשון כו' פי' ואפי' היכא דאיכא למדרש לא דרשו הא דאמר חצי חצי פרש"י דכון דלא אמר חצי נכסי לזה והחצי האחר לאחר ל"ס משום דאיכא למימר דחצי אחד נתן לשניהם ולא נהירא חדא דאברייתא קתני כל נכסי אלמא דכל נכסי יהיב בין שניהם ועוד דדינא דקאמר לא נהיר' מי שנתן חצי נכסיו לזה ולזה ח"נ אעפ"י שלא פי' המחצית הא' מי איכא למימר דלא זכו אלא פלגי נכסי הא ודאי לא אלא דכל הנכסים זכו ור' שמואל פי' דטעמא משום דכיון דאינו בזה אחר זה אף בבת א' אינו כדאמר רבא במס' קידושין והא בזה אחר זה אינו דאם נתן המחצית לזה א' נתן המחצית האחר לב' ודאי ל"ק דהא שייר בהו ה"ה נמי דבבת א' לא קנו ואינו מחוור משום דהא משכחת לה בזה א"ז כגון שמכר מתחלה לאדם א' ואח"כ נתן המחצי' הא' לעבד ואי אמרת דטעמא משום דאיכא צד חד דאלו בזה אחר זה אף בבת אחת אינו וכדכתיב' א"כ שחרר חציו ומכר חציו למה נקט דהא איכא חד בצד דלא מהני בזה אחר זה וכגון שחרר חציו מתחלה והרמב"ן פי' דטעמא כשאמר חצי חצי דלא קני מ"ה שאין עצמו בכלל ח"נ לפי שהנותן ח"נ לחברו אינו נוטל חצי בכל כאלו וכאלו דכל שדה ושדה אלא שמין את הנכסים ונוטל חציין ונוטל כחוש הלכך זה שכתב לו רבו ח"נ אין עצמו בכל אותו חצי והלכך לא עשו ולא כלום ע"כ בכולו הא לא שייר לעצמו ולגמרי נתרוקן זכותו מהם ומכל הנכסי' וזה הפי' יהיה נכון אם הדין שנתן אמת והח' ר' יצחק הלוי בן אחיו של רבי נר"ו פי' דהיינו טעמא דח"ח לא קנה משום דכשנתן לזה ח"נ ולזה ח"נ זכה בא' במחציתו ונעשה כאלו חציו עבד וחציו ב"ח ואיהו נתן נכסיו למי שחציו עבד וחציו ב"ח וצד עבד שבו אינו יכול לזכות נמנא כשנתן לא' מחצי חברו לא זכה אלא ברביע והרביע הא' נשאר לבדו וכן באידך וכיון שכן הוי שיור ולפי' לא קנו אבל כשאמר כלו אינו משייר כלום לעצמו ומה שנותן לצד חי' הוא נותן ונתרוקן זכותו לגמרו וזה נכון:

והא מדקתני סופא ואם אמר ח"ח לא קנו מכלל דריש' דאמר כל ה"ה נמי דלמ"ק קשיא ויכול לומר לו ולטעמיך מי ניחא אלא דאורחא דתלמוד' במקצת מקומות דיכול לומר ולטעמיך ולא א"ל בשטר א' מאי לרבו' לעשות לו גט חירות אבעי' להו מעוכב גט שחרור אוכל בתרומה ולא אפשיט' הכא ומיהו בפרק המבי' אשם תלוי בכריתות אסוק' דת"ק דפליג עליה דרשב"ג ס' מעוכב ג"ש אוכל בתרומה וכדאית' התם:

דף מב:

עבד שמכרו רבו לקנס מכור או אינו מכור פי' ואפילו במכר גופו לקנ' קמבעיא לן והכי מוכח מהא דאמר לקמן בשמעתיו ומי איכא עבדא דלא מזדבן לקנס' ואי איתא דלאו במוכר גופו לקנס אלא ודאי כדפי' והא דאמר דע"כ לא קאמר ר"מ דאדם מקנה דשב"ל אלא כגון פי' דקל דעבידי דאתו לאו דוקא דהא ר"מ אפילו בהרי את מקודשת לי לאחר שתתגיירי דהוי דבר דלא עבידי דאתו קאמר אלא לא אמר לה אלא לאפוקי דבר דלא עבידי דאתו כגון הא דהכא דמי יאמר דמנגח ואת"ל דמנגח דילמא מודה ותפטר וכגון ההיא דב' בפ' הספינה המקדי' בור ריק ומימיו דעתידין לבוא שם וכן שובך ריק ויוני' העתידים לבא שם וההוא ודאי כבר העביד דלא אתו הוא וכדמוכח התם ובההוא נמי לא אמר ר"מ דתלתא גווני איכא עביד דאתי כגון פירות דקל לא עביד דאתי כלומר שאינו מצוי כגון לאחר שתתגיירי עביד דלא אתי כגון הא דהכא וההוא דב"ב ועוד יש אחרת בפרק המפקיד מפי רבינו נר"ו:

תבעי לרבנן פי' אפי' היכא דלא אמ' גופו לקנס דאפשר דסברי רבנן דלא אמר דשב"ל ר"מ כגון פי' דקל דליתנהו בעול' והוא דבר חדש שנולד שם אח"כ חלוק מגוף היקל אבל הכא מה שהוא מוכר אינו דבר חדש שיצא דבר מגוף העבד אלא הרי הוא כמוכר העבד לכשינגח ואפשר דבהא מודו רבנן ובעין לא אפשיטא

דף מג.

והא דאמר **ואי ס"ד עבד שמכרו לקנס מי איכא עבדא דלא מזדבן לקנסא.** אבל אי אמרי' דעבד שמכרו לקנס אינו מכור ל"ק לן ומי איכא עבד דלא מזדבן משום קנס דאנן איכא עבד מוכה שחין דלא קני ליה שיהא מוטל עליו אבל לקנסא דאינו מוטל עליו קשיא היאך אפשר ואפ"ה אסיק לה דאיכא עבד טרפה והא חזי למיקם קמיה במנוול ומוכה שחין ואע"פ דמעיקרא הכי ה"ל לאוקומא וכדפרי' כי תריץ לה בעבד טרפה קסבר דהדר

ביה דתו לא צריך כלום והיינו דאקשי ליה דאכתי חזי ליה הוא למיקם קמיה ואהדר ליה במנוול ומוכה שחין וכדהוה משמע לן מעיקר'
מי שחציו עבד וחציו ב"ח שהקדיש בת חורין בעיא ולא אפשיטא וחציה שפחה וחצי' ב"ח שנתקדשה מספקא לן בב"מ ונר' דהויא מקודשת לחומרא כיון דכולהו רבנן פליגי ותו לא מידי:

דף מג:

מתני' המוכר עבדו לעובדי כוכבים או לח"ל יצא לחי' פי' דוקא יצא לחי' הא דאמרי' אבל לפדותו יותר מכדי דמיו בהא לא איירי מתני' דריב"ל היא בגמ' דאמ' שקונסין אותו עדי' י' בדמיו אבל מתני' לא איירי בהא כלל והשתא אית לן לפ' שיצא לחו' כדקתני מתני' מאי היא איכא מאן דפי' דקנסא דמתני' היינו דמכר גמר בדעתיה לזבוני לא"י אע"ג דלא זבניה כגון שנתבט' המכיר' שוב אינו רשאי להשתעבד בו דמכי גמר בדעתיה יצא לחירות ואיכא מאן דפי' דבהא בלחוד לא יצא לחירות אלא אם יצא לחי' לענין שהעבד זוכה במעות הללו בפדיונו ורבו חייב לפדותו בהן אבל יותר מכדי דמי' לא דריב"ל הוא דחדש הכי בגמ' וכדפרי' כדפי' רבינו נר"ו בשם אחיו ז"ל:
אבל כתב עליו אונו זהו שחרור אינו שטר המכירה שאם כתוב בשטר המכירה לכשתברח ממני אין לי עסק כך זהו שחרורו שדרכן היה לכתוב כן לומר שהוא מסלק זכותו והא דאמר לכשתברח לאו דוקא אלא כלומר לכשתצ' מרשותו אלא שאם נהגו לכתוב הלשון הזה ואפשר שבשטר המכירה ממש כותבין כן ויצא לחי' ובלבד שיגיע השטר ליד העבד או אפשר ששטר בפני עצמו עושין לעבד ולא שום שחרור שא"כ הא וראי פשיטא שיצא לחירות ובהא לא היה פליג ת"ק אלא ודאי לאו לשם שחרור הוא עושה אלא שטר הוא שעושה לעבד, כדי שידעו הכל שהוא מכר הנודר שלא בשום מקום קמ"ל שאעפ"י שנתנין לשחררו כיון שלשון זה סגי בשחרור וכדאיתא בהדיא בקדושין יצא לחי' וטעם דסגי לשון זה שחרור אע"ג דהאי לישנא לא סגי בעלמא האומר אין לי עסק על שדה זו לא אמר כלום שאני הכא שהעבד זוכה בעצמו ומי' לא קי"ל כוותיה דכיון שלא נתכוון לשחררו לא יצא לחירות אלא צריך גט שחרור מרבו א' וכן פסק הריף:
אלא אידי ואידי דלא מטא זמניה ול"ק האי לגופיה והאי לפירי בשטר אמאי איריא ח"ח אפי' כולו נמי דהא השתא לא משוי הפרשה אלא בין שטר א' לב' שטרות אבל בתר הכי דאמר כלו א"כ הדרא קושי' לדוכתיה השתא כלו לא קנו ק"ח מבעיא וליכא לתרוצי

כדתרצי' תנא סיפא לגלויי רישא דאפי' בלאו סיפא פשיט' דלא קנו כיון דתרווייהו בשטר א' שאין ב' נשים מתגרשת בגט א' ג"כ ב' עבדים אין יוצאים בגט א':

לא קשיא כאן בב"א כאן בזה א"ז וקס"ד השתא דטעמא דזה א"ז לא מהני כלל ואפי' לקמן משום דהכא מיירי שנכתבו ב' השטרות קודם שנתן הא' מהם לחברו וכיון שכן ס"ד השתא דנותן זה רוצה דשניהם יועילו ואם לא יועילו שניהם לא מועיל א' מהם ומ"ה כתבו ל"ד קודם שיתן מחנה לא' מהם וכיון דבתרא א"א לקנות ה"ה לקמא ואסיקנא דהא לאו מילתא היא והא דאמר שאני התם דקא קרו ליה עבד ובעלמא אמרינן שדי נתונה לך התם היינו משום דלא אפשר בלאו הכי אבל הכא כיון שאמר נכסי נתונים לפ' ופ' למה קרי להו עבדי אי לאו משום דשיור בהו ואסיקנא דהא מילתא נמי לא היא נגחו שור יום של רבו לרבו יום של עצמו לעצמו פי' לישנא דמשנה ראשונה נקט וה"ה דנ"מ למשנה אחרונה לשפחה דאינו מצוה לפריה ורביה דאמרי' הכי וכדכתיב לעיל:

נותן חצי קנס לרבו וחצי כופר ליורשיו ואע"ג דאמר דכופר שלם אמר רחמנא ולא חצי כופר היינו למי שראוי לכופר שלם אבל הכא דכופר שלם דהאי פרע דכופר שלו אינו אלא מצד חירות שבו והא פרע בצד חירות וכבר פי' הראב"ד דהיינו בערך הכתוב בתורה ודמי הוא כעבד הנמכר בשוק וקנס הוא למד שקלים הכתוב בתורה מאי לאו כמשנה אחרונה פי' דכיון דכופין לעשות לה גט שחרור מיד פקע קנין מעשה ידיו ואינו אלא מחוסר גט שחרור ופריק לה כמשנה הא' יוציא בשינו ונותן לו דמי עינו והא וודאי בשלא עמד בדין מיירי דאו כשעמד בדין למ"ד דאתיא כמ"ד א"צ אטו צ"ל דאם הפיל את שינו ועמד בדין דישראל גמור הוא דיהיב ליה דמי עינו אלא ודאי כשלא עמד בדין מיירי והשתא ק"ל אמאי דהא קי"ל אין אדם זוכה בקנס אלא עד שעת העמדה בדין ולא תימא דהיינו דוסא בקנס שהוא מחוסר גובייגא אבל בזה איהו זכי לאלתר בנפשיה דזה אינו דאפי' בקנס זה משמע התם בב"ק פ' מרובה דלא זכיה ביה אלא עד שעת העמדה בדין דגרסינן התם מעיד דאיש פ' שהפיל שן עבדי וסימא את עינו שהרי העבד אומר כן ונמצא זו ממי משלמי' דמי עין לרב ואוקי בגמרא דאפכינהו ואזמנהו ומקדומי אקדומי כלומר הני בתראי מעידי' שלא סימא את עינו ולא הפיל את שינו באותו יום שאמר העדים הראשון אלא קודם לכן הוא שעשה כן ואפ"ה מק' עלה אי דלא עמד בדין כולי עבד לרב בעי לשלומי דאכתי גברא לא איחייב אלמא דאינו הודה אפי' בקנס זה עד שעת העמדה בדין זכה בו למפרע משעת הפילת שינו ונמצא למפרע דמאותה שעה יצא לחירות אלא שמעוכב גט שחרור הילכך יהיב ליה דמי עינו אבל גבי עדים זוממים כיון דאותה שעה אכתי לא עמד בדין ואפשר דלא אתי לידי חיוב דאפשר דמודה ומפטר

שפיר קרי' ביה כאשר זמם והיינו דמק' התם פ' מרובה אימא סומא את עינו יוצא בעינו וכן בשינו הפיל עינו ושינו יוצא בעינו ושינו א"ל עליך אמר קרא תחת עינו ולא תחת שינו ועינו לומר דכשעומד בדין זכה למפרע משעת הפלת שינו ומש"ה חייב לתת לו דמי עינו ומי' קרא לאו דוקא דא"כ ק' להני דסברי הכא דצריך גט שחרור ואינו יוצא אלא בשניהם אי אמרי' דמעוכב גט שחרור יש לו קנס אלא קרא מייתי לומר דכיון דדינא הוא דנפיק בחד מינייהו כי עמד בדין זכה בעצמו משעה ראשונה וחייב לתת לו דמי עינו. רבי טרפון אמר א"צ ר"ע אומר שצריך ופסק רב אלפס דאמר דצריך גט שחרור משום דקי"ל כר"ע מחברו וס"ל כמ"ד דר"ט חברו של ר"ע היה ולפי זה יש ל' דבעיין אפשיטא דהא דהפיל את שינו וסימא כו' טפי ניחא ליה לאוקומיה דהלכתא דס"ל כמ"ד צריך וכיון שכן אמאי נ"ל מהאי פסקא דהא אין דנין דיני קנסות בבבל דסמוכי' בעי' והא ליכא למימר דעבדין שליחות' וכדמוכח בכמה דוכתין דאין דנין דיני קנסות כלל ועוד דמילתא דל"ש היא ומלתא דל"ש א"נ לית בה א"כ לא עבדי שליחותייהו ושמא י"ל דנ"מ משום דהא אמרינן דאע"ג דאין דנין ה"ק דאי תפס לא מפקי' מניה והכא העבד תפוס הוא ומשעה שהפיל את שינו אינו יכול להשתעבד בו וכופין אותו לכתוב לו גיטא דחירות ועדיפ' לן טפי השתא כשאין דנין דק' דלעולם אינו יכול להפטר שהרי מורה בקנס אינו פטור עד שיודע בב"ד וליכא ב"ד וכיון שכן העבד תפיס בנפשיה וזכה וכופין לרבו לעשות לו גט לגופיה הא לפירי פי' רבינו נר"ו דגבי עבד מיירי כשהעובדי כוכבים ומזלות אוכל פי' מעכשו וכיון דכן והרהינו אצלו שאם לא יפרעהו עד זמן פ' שלו הרי הוא כמוכר מעכשו שענין קנס זה אעפ"י שלא הגיע זמנו ויצא לחירות אבל לגבי שדה לא אוכל פי' הישראל מהיום אלא גוף השדה הרהין אצלו שאם לא יפרענו מכאן ועד זמן פ' יהא שלו וכיון שלא הגיע זמנו לא חשיבה כמכירה דפטורה מן המעשר ומקשי והרי משכון דלפי' זמן לגופא שאם לא יפרענו מכאן ועד זמן פ' יהא שלו וא"כ מ"ש דעבד חשיב כמכור מהשתא ושדה לא חשיבא כמכירה דפטורה מן המעשר ופריק בשלוה למשכנו ולא, משכנו פי' בשלוה ע"מ שיהא הישראל אוכל פי' מעכשו ולא נעשה שלא אוכל פי' זו גיר' הספרים וכך הם פי' מפי רבינו אבל רש"י לא גריס והרי משכון דלגופא וגריס ואי בעית אימא בשלוה ע"מ למשכנו ולא למשכנו ופי' הא לגופא הא לפי בע"א וכמו שפיר בפי' אבל א"צ למחוק גיר' זו הנמצאת בספרינו למה שכתבנו הוא הנכון שאני התם דקא משתרשי ליה ואע"ג דהמזיק מתנות כהונה או שאכלן פטור ואע"ג דאכלן הא משתרשי איכא למימר דשאני התם דכיון שכולן מן העולם כמזיק חשיב והתורה פטרה את המזיק אבל הכא כשפרע חובו בהן הרי הוא כאלו מכרן דודאי חייב לשלם:

דף מד.

מהו שיטול את דמיו פי' אי חשוב כמערה כיון שמרצונו נוטל הדמים ונר' דמקיים המקח ובעי למפשט ליה מעובדי כוכבים ביתו של ישראל דמותר ליטול דמיו וכותב ומעלה בערכאות ואע"פ שעכשיו בשעת כתיבה כו' דמקיים המקח כך פי' ר"ת ודחי ליה דלא דמי דרבית למיחש להערמה אבל גבי עבד איכא למי' להערמה ואסיקנא מדר"א דמותר ליטול דמיו וכתב למעלה בערכאות מפני דהוא מציל מידם המוכר עבדו לעובדו כוכבים קונסין אותו עד ס' בדמיו דוקא או לאו דוקא פי' בתוס' דוקא ס' ולא יותר או דילמא אפילו יותר מס' ופשיט' ליה מבהמה דקונסין אותו עד י' בדמיו וקס"ד דעבד ובהמה חד דינא אית ליה וכיון שכן ודאי י' לאו דוקא אלא אפילו טפי, מי' עד ק' וכדאמר גבי עבד וה"ה דמאה לאו דוקא אלא אפילו יותר מק' ודחי ליה דלא דמו דדילמא דוקא וטפי איכא למקנס דעבד המפקע ליה ליה כל יומא ממצות ולאידך לישנא אמרינן דגבי עבד קונסי' אותו עד י' בדמיו ובעינן דוקא או לאו דוקא כלומר אלא אפילו יותר מי' ופריך מבהמה דקונסין אותה ק' בדמיה אלמא לאו דוקא אלא אפילו יותר מי' וכדפרי' לעיל ואסיקנא דגבי עבד דוקא י' ולא יותר משום דמלתא דל"ש אבל גבי בהמה דשכיר קונסין אותה עד ק' דוקא ואם רוצה העובדי כוכבי' להחזיר לו הבהמה או העבד פוטרים אותן ודאי קנסא הוא אלא מגבי קנסא בבבל וכ"כ האלפסי משמיה דגאון מכר עבדו ומת מהו שיקנסו את בנו אחריו דהא אין בשביעית דהוא איסורא דאורייתא לא קנסו בנו אחריו וה"ה בצרם אוזן בכור ומת דלא קנסו בנו אחריו דאע"ג דאיסורא דאוריית' היא בשביעי דאיסו דאוריית' ולא קנסו בנו אחריו ומהא פשטיה בבכורו' ול"נ דמהא שמעינן דה"ה נמי אם כוון מלאכתו במועד ועשא' במועד ומת דלא קנסו בנו אחריו דלדידיה קנסו להפסיד לו הפי' אבל לבריה לא ואע"ג דעבד האב איסורא דהא בצרם אוזן בכור דעבד איסורא דאורייתא לא יהיה קרי ביה לא והיה לא בקנסינן בנו אחריו ובשביעית נמי ה"ה להא שאין מפסידין הפירות מן הבן אלא מן האב לחוד:

דף מד:

אמר אביי נקטינן טמא טהרות ומת לא קנסו בנו אחריו פי' אביי לא אתא לאשמעינ' דלא קנסינן בנו אחריו דהא פשיטא דבאיסורא דאורייתא לא קנסי' כ"ש בהא אלא אביי אתא לאשמעי' דמטמא טהרותיו של חבירו אינו חייב מן הדין דהיזק שאינו ניכר לאו שמיה היזק אלא קנס הוא שקנסוהו חכמים וכיון שכן לדידיה קנסו לבריה לא קנסו:

ת"ד המוכר עבדו לח"ל יצא לחירות וצרי' גט שחרור מרבו ב' ולקמן מפרש דללוקח קנסו רבנן דאיסורא גביה ורשב"ג אומר פעמים יצא ופעמים לא יצא כיצד מכרתיהו לפ' אנטוכי לא יצא דאיכא למימר דכוון דליכא בשטר אלא פ' אנטוכי אין רצונו להוציאו משם אלא בא"ו אפי' הוציאו לח"ל איכא למי' דעתו לחזור אבל אם כתוב בשטר המכירה לפ' אנטוכי שבאנטוכי' יצא לחירות דודאי דעתו להוציאו וע"ד כן לקחו ואע"ג דאות ליה בית בא"ו קנסי' ליה ויצא לחירות ומי' לא קי"ל כרשב"ג אלא כת"ק דבין הכי ובין הכי יצאו לחירות דסתמא קתני המוכר עבדו בח"ל יצא לחרות ולא מפליג וסתם מתניתין כוותיה ומיהו נראה דלא קנסינן ליה אלא עד שהוציאו דהא טע' דקנסי' ללוקח אינו אלא משום דאיסורא גבוה וכל היכא שלא הוצי' ליכא אכתי איסורא גביה כנ"ל וכי קנפיק אמאי יצא לחירות דהא אין יכול להוציאו בע"כ וכדמוכח בפ' בתרא דכתובות איכא למימר דאפילו הכי קנסינהו שמא יש להו בדברים ויוציאנו והיינו דוקא בלוקח אבל במוציא עבדו לא קנה אלא שהעבד אם ורצה לא ק יצא אחריו אבל אם יצא לא קנסינן ליה ולא יצא לחירות:

תיבעי למ"ד הדין עמה כיון שהדין עמה כדידה דמו ולא חשיבי מכורין וכ"ת דהא קי"ל דאפי' למ"ד הדין עמה דיוצאין בשן ועין לאיש אבל לא לאשה וכדאיתא התם ביבמות וכדכתיבנא לעיל בשמעתי' דאפותיקי וכיון שכן הרי הן לבעל וכאלו מכרתם לו דמי ואיכא למימר דאפ"ה לענין קנס כיון דהדין עמה והיא מתחלה לא ירדה ע"ד מכר אעפ"י שהן כמכורין לו לא יצא לחירות דלא חשיב מכר לענין קנס

תיבעי למ"ד הדין עמו כו' וכדכתיבנא לעיל מ"מ כוון דאם פחתו לא פחתו לו ויכול הא להגבותם באותו סך שהוא קבלם מתחלה אעפ"י שעכשו אינן שוים כ"כ הרי הוא כאלו לא קני ליה גופא לגמרי ועוד שאין עושין מטלטלין אצל בניו ועוד שמתחלה לא ירדה היא ע"ד מכר וכדכתיב לעיל

עבד שיצא אחר רבו לסוריא ומכרו רבו שם יצא לחירות כשדעת רבו לחזור וכשאין דעת רבו לחזור אם יצא אחר רבו איבד העבד זכותו

דף מה.

ואי מדשמואל פי' מדשמואל עצמו דאמר גבי המוכר שדהו בשנת היובל עצמה דאינה מכורה דמשמע דאינה מכורה והדרי זביני קאמר דהכי משמע לישנא דאינה מכורה לא מצו למפשט דדילמא אינה מכורה ומעות מתנה קאמר מידי דהוה אמקדש אחותו ואק"ל מאי איכא בין רב לשמואל דלתרוייהו יוצאה מיד ומעות אין חוזרין איכא למימר

דנפקא לן לענין אגב דלרב דאמר מכורה נכסי' שאין להם אחריות נקנין עמה ולשמואל דאמר אינה מכורה אינו שהרי אין המכר מכר כלל ואק"ל השתא דאמר דמעות חוזרין מ"ש ממקדש אחותו דאמר שמואל דמעות מתנה ואיכא למימר דבשלמא גבי אחותו מפשט פשיטא ליה ג"כ וכסבורים הם שהמכר מכר כרב והלכך לא יהיב לשם מתנה א"נ דסבר שאין היובל משמט לה מכר שלפני היובל אבל של יובל עצמה לא וכיון דאמר דאין המכר מכר המעות חוזרין ואי לא מפקענא ליה מינך מדר' אחאי בר יאשיה והא דאמר מפקענא. ליה מינך לאו דוקא דאם רצה להשתעבד בו הארץ דודאי משתעבד בו ואין כופין אותו להוציא לחירות אלא לומר דלא יהיב ליה רשות להוציאו מן הארץ וקרי בפקעא משום דאיהו לא יעכב בארץ כדי שישתעבד בעבדו וגם למכרו שם לא ימצא למי מוכרו אלא בחצי דמיו או בפחות כיון דידעי דהוא לא מצי להוציאו אבל מוכרו בארץ או להשתעבד בו שם רשאי וכדפרי' היכי דמי אמר רנב"י דכתב לה הכי לכשאקחנ' הרי עצמך קנויה לך מעכשיו פי' דכיון דכתב לה הכי אי זבין ליה אח"כ יצא לחירות ודוקא באותה שעה שקנאו יצא לחירות אבל ליכא למי' דחל השחרור למפרע דזה א"א שהרי באותה שעה לא היה שלו אלא עכשו כשקנאו חל השחרור אטפ"י שכתב לה השחרור בשעה שלא היה שלו דר' ס"ל כר"מ. דאמר אדם מקנה דשלב"ל וכדאיתא ביבמות ואפ"ה דוסא דא"ל לכשאקחך אבל אם כתב לו הרי עצמך קנוי לך לא יצא לחירות אפילו לאחר שלקחו ואפילו לר"מ דאמר מקנה דשב"ל כיון שהשתא מיהא אינו שלו והכי משמע מאותה ששנינו בתרומות האומר פי' ערוג' זו מחוברים הרי הן תרומה על אלו לא אמר כלום פירוש משום דאין תרומה במחובר לכשיאמר יחלוקו דבריו קיימין והא אתיא כמ"ד אדם מקנה דשב"ל ואפ"ה דוקא כשאמר יחלוקו הא לאו הכי לא וכדכיבנא וא"ת כיון דאמרינן דאין השעבוד חל למפרע מעכשיו מתי קעביד איכא למימר דמעכשו קעביד דלא רצה לחזור בנתי' אינו יכול לחזור בו אבל אי לא אמר מעכשו כיון שאינו אלא עד שעת המקח יכול לחזור בו קודם לכן אבל השתא דאיכא מעכשו לא מצי למהדר ביה וההיא בשדה זו לכשאקחנה קנויה לך מעכשו להכי נמי אהני לן מעכשו דאינו יכול לחזור בו וכדפרי' ולתרומה היאך אפשר שלא יהא יכול לחזור בו כיון דהעבד אינו זוכה מהיום אלא משע' המקח דהא כיוצא בזה אשכחן בהרבה מקומות דלא חייל מהשתא אלא אחר זמן ואפשר להתבטל וא"ה קודם לכן אינו יכול לחזור וכדאמר בקדושין גבי האומר לאשה הרי את מקודשת לי לאחר ל' יום שאינה יכולה לחזור לר"ל ואע"ג דקדושין אינן מהשתא ואע"ג דאפשר להתבטל בתוך ל' שהרי אם בא אחר וקדשה בתוך ל' מקודשת לשני ואפילו הכי אינה יכולה לחזור בה והא

דאמרינן דאי כתב ליה הכי דיצא לחירות ה"מ כשהשטר בידו או בחצירו באותה שעה אבל אם אינו ברשותו או אם נקרע או נאבד לא יצא לחירות כיון דאיהו לא זכי מהשתא אלא מאותה שעה דבאותה שעה שהיא זוכה בעי' דאיתי' לשטר שחרור ברשותי' דאי לא במאי נפי' ובאשה נמי הכי הוא שאם קדשה בשטר ונקרע השטר אי נאבד אינה מקודשת אא"כ השטר בידה וברשות' אבל במעות אעפ"י שנתאכלו המעות מקודשת כיון דאותה שעה היו בעין ועכשו ג"כ הם הלוה אצלה ואעפ"י שהמקדש במלוה אינה מקודשת אבל בשטר כיון דאינה מקודשת מהשת' אם נקרע השטר לאחר ל' יום במה תתקדש וכ"נ בעבד והיינו טעמא דהאומר לחברו משוך ופרה זו ולא תקנה לה אלא לאחר ל' יום דלא קנה ואפילו עומדת באגם משום דמשיכ' דאותה שעה הא כלתה לה והיא עכשו במקו' שאינו יכול לזכות אבל אם היא בחצרו קנה דלהכי אהני ליה האי משיכה דהוי כאלו א"ל משוך פרה זו ולא תקנה לה אלא לאחר ל' יום אבל לאחר ל' יום זכה בה בכל מאי דאפשר לזכות וכיון שהיא בחצרו קנה וה"ה למקני בחלופי' לאחר ל' יום דלא קנה אא"כ עומדת ברשותו דהא כולה היא קנין סודר באותה שעה ולפי מאי דפרי' דמעכשו אהני דאינו יכול לחזור בו הא דאמר רב בעלמא דהמוכר פי' דקל לחברו עד שלא באו לעולם יכול לחזור בו בדלא א"ל מעכשו היא א"נ אפשר לומר דאפילו בדא"ל מעכשו דכיון דפי' ליתנהו בעולם כלל לא מהני בהו מעכשו ומיהו כיון דאמרינן דהיכא דאיתנהו בעולם מהני מעכשו לענין שלא יוכל לחזור בו לדידן דאית לן דאהני משתעבד ואע"ג דלא ס"ל דאדם מקנה דשב"ל וכדאיתא בב"ב היכא דכתב לו מעכשו נראה שאינו יכול לחזור בו אבל היכא דלא כתב ליה נראה שיכול לחזור בו דלא עדיף לן דאקנה מדבר ש"ל לר"מ דכל היכא שלא באו לעולם יכול לחזור בו ה"נ לדידן נראה דכל זמן שלא קנאן דיכול לחזור בו ואפילו דלא כתב דעת רבינו נוטה דאינו יכול לחזור דאלים שעבודיה ממכר דאע"ג דאנן ס"ל דאין מקנה דשב"ל ס"ל דאדם משתעבד דשב"ל לר"מ ושלא יהא יכול לחזור בו ומיהו אפילו ת"ל דיכול לחזור בו היכא דכתב לה מעכשו לא מצי הדר ביה לכ"ע וכדפרישית וכן דעת רבינו נר"ו:

או דילמא משום דלא לגרבו בהו כו' ולא אפשיטא ואע"ג דהכא לא אפשיטא בכתובות אפשיטא דטעמא משום דלא ליגרבו בהו הוא דאמרינן התם נשבית והיו מבקשים ממנו עדי' בדמיה פעם א' פודה שנייה רצה פודה רצה אינו פודה רשבג"א אין פודין את השבויין יותר מכדי דמיהן מפני תקון העולם משמע דת"ק לות ליה דההיא דאיכא משום תקון העולם דהתם ליכא משום דוחקא דצבורא ואיהו פ' דטעמא משום דוחקא דצבורא ורשב"ג אומר דאפילו בההוא שהוא פודה אשתו משלו איכא משום תקון העולם והיינו

משום דלא ליגרבו בהו וליתו אלמא דטעמא דמתני' משום דלא לגירבו בהו ואק"ל ומאן לימא לן דמתני' רשב"ג דלמא ת"ק דרשב"ג הא מ"מ הל"ל כתנאי ועוד דודאי מתני' רשב"ג היא דהא מתני' דהכא ורשב"ג בחד לישנא ומדרשב"ג טעמי' משום דלא נגרי בהו מתני' דהכא נמי משום הכי והיינו דהרי"ף פסק שם בכתובות כרשב"ג משום דסבר דסתם מתני' דהכא כותיה והיינו דלא. אתי לבעיא דהכא דסבר כסתם מתני' אלא המשנה כצורתה וכן פסק כמי ר"ת כרשב"ג וז"ל דאע"ג דהתם אפשיטא הכא לא אפשיטא ויש כיוצא בזה בתלמוד וחדא כהני פרקין דלעיל דאבעי' לן מחוסר גט שחרור אם אוכל בתרומה אם לאו ובמ' כריתות פרק המביא אשם תלוי אסיק' דרשב"ג סבר מעוכב ג"ש אוכל בתרומה ונראה דהתם דהלכתא כוותיה ואק"ל לפום מאי דאמרי' דטעמא משום דלא ליגרבו בהו הא דאמרי' לקמן בפ' הנזקין דר"י בר חנינא פדאו לאותו תינוק בממון הרבה איכא למימר דאיהו הוא ת"ק דפליג עליה דרשב"ג דסבר דטעמא משום דוחקא דצבורא אי נמי איכא למימר שאני התם שהוא ידע באותו נער שהיו תלמוד ותיק ות"ח פודין אותו בכל מקום שהרי אין לנו כיוצא בו קודם לפדות המלך כדאי' במסכת הוריות ולפי שהכיר בו שהיה תלמיד ותיק פדאו ובת"ח לא חיישי' לטעמא דמיגרו בהו ופודין אותן לעולם בכל מקום שיפסקו:

דף מה:

אמר ר"נ נקטי' ס"ת שכתבו מין ישרף כתבו עובדי כוכבים ומזלות ופסק הרי"ף בנמצא ביד עובדי כוכבים עובדי כוכבים יגנז דחיישינן שמא כתבו עובדי כוכבים ואפשר לומר דהכל לפי מה שהוא שאם יודעין שהספרים מיהודים היו כגון שבזו עובדי כוכבים אלו עור שיש בה יהודים תולים באותם הספ' משלהם הי' ואין חוששין שמא כתבם עובדי כוכבים וקורין בהם שנא' וקשרתם וכתבתם כל שישנו בקשירה ישנו בכתיבה פי' כל שישנו בקשירה ישנו בכל כתיבה וקשירה וכל שאינו בקשירת תפילין אינו בכתיבה ותפלין ומזוזה יליף לה מהכא גופיה דקאי בתפילין ומזוזות ואפילו אשה דחייבת במזוזה אינה ראויה לכתובה ומדאונס בכתיבת תפילין ומזוזה משום דקדישו ה"ה בס"ת דקדישו טפי מנייהו ואק"ל הא תינח עובדי כוכבים ומין דאינן בקשורין אבל מסור וישר' משום מא' חיתנהו בקשירה וי"ל דכיון דפרקו מעליהם עול אל ואפילו עול חצות א' כגון משומד דאפי' לא הוי משומד אלא לדבר א' כדקתני משומד להכעיס כגון דשביק היתירא ושביק איסור' כיון דפרק מעליו עול מצוה עשאוהו רבנן דאינו בקשירה ומדרבנן הוא דפסיל אבל לא מדאוריית' מפי רבינו נר"ו ומי' לענין ציצית נראה דודאי כשרה בעשיית

ציצית דלא ממעטי' התם במנחות ציצית העובדי כוכבים שהיא פסולה אלא מדכתי' דבר אל בני ישראל ועשו בני ישראל עשו ולא העובדי כוכבים שעשו אבל אשה דאיתא במצות ודאי כשרה וכן דעת רבינו נר"ו וכ"כ בשם רבו הרמב"ן ציפן זהב או שהטילה עליהן עור בהמה טהורה כשרות ואעפ"י שלא עבדן לשמן שמצוה זו רבו פירושיה והפי' הנכון דת"ק ורשב"ג פליגי בין ברצועות בין בתפילין עצמן אי בעי עבוד לשמה או לא וה"ק ציפן זהב פי' בין התפילין עצמן בין הקציצה בין הרצועות או שהטילה עליה פור בהמה טמאה פי' בין על התפילין שעשה הקציצה מעור בהמה טמאה בין על הרצועות פסולות דעור בהמה טהורה בעי' מדכתיב למען תהיה תורת ה' בפיך מן המותר בפיך אבל מעור בהמה טהורה כשרות ואעפ"י שלא לעבדן לשמן בין הרצועות בין הקציצה דת"ק ס' לא בעי' עבוד לשמן ואפשר דה"ה לכתיבה דלא בעי כתיבה לשמה ורשב"ג בעי עבוד לשמה אפילו ברצועות ואצ"ל בקציצה ובגוף התפילין עצמן וכ"ש בכתובה דבעי לשמה דרשב"ג ות"ק בכל פליגי בין בגופו של תפילין בין ברצועות דת"ק ס' דגופו של תפילין לא בעי לשמה ורשב"ג ס' אפילו ברצועות בעי לשמה ומנא אמינא לה דאפילו בקלף של תפילין פליגי ולא בעי לשמה אפי' בגופן של תפילין דאמרי במנחות בפ' התכלת התכלת גבי ציצית אמר רב יהודה אמר רב עשאן מן הקוצים זמן הנימין ומן הברקנין פסולה מן הציצין כשרה כי אמריתא קמיה דשמואל אמר לי אף מן הציצין לשמה לשמה פסולה דבעי' טוה לשמה וטעמא דמן הנימין ומן הגרבין פסולה משום דבעי תעשה ולא מן העשוי ומוקמינן לפלוגתיה דרב דלא בעי טוויה לשמה כת"ק דציפן זהב דלא בעו עיבוד לשמן ושמואל דבעי טויה לשמה כרשב"ג דבעי עיבוד לשמה והא דהתם רב דאפילו בטויה דהויא בגופא של ציצית אמר דלא בעי לשמה דאי לא מנ"ל דרב כת"ס אלמא דת"ק אפילו בגופן של תפילין פליג דלא בעי לשמה דאי לא מנ"ל דרב כת"ק ואפשר דיליף לה ת"ק מדאמר דאפילו כעור הטלאי לא בעי עיבוד לשמה והרי הוא כקלף של תפילין גופן דהא איכא בהו שין של תפילין דהל"מ כדאי' בשבת וכיון דבמקום כתיבת השין לא בעי עיבוד לשמן ה"ה לגופן של תפילין דאפשר דה"ה לכתיבתן דכתיבת התפילין הרי כטוית הציצית וכ"ת דאית לה לת"ק אפילו דההוא לא בעי לשמה ה"ה לת"ק דאי כרב לא בעי כתיב' התפילין לשמן בעי בין הכתיבה בין עור התפילין והרצועות לשמה מנא אמינא לה דרשב"ג אפי' ברצועות פליג ובעו לשמן מדאיפלגו. אביי ורבא במסכת. סנהדרין בפרק נגמר הדין בהזמנה אי מלתא היא או לא דאמרינן דאביי סבר דהזמנה מלתא היא כי פליגי בשמשייר דרבא אמר הזמנה לאו מלתא היא ואקשי' ליה לאביי מהא דתניא אמר לאומן עשה לי תיק של ס"ת או נרתק

של תפילין עד שלא נשתמש בו קדש ישתמש בו חול משנשתמש בו הקדש אל ישתמש בו חול אלמא הזמנה לאו מילתא היא וקשיא לאביי ופרקי' תנאי היא דתניא ציפן זהב כו' ואביי כרשב"ג דבעי עיבוד לשמה כדמבעי עיבוד לשמן שמעי' דהזמנה מלתא היא דעיבוד לשמן אינו אלא הזמנה ואם איתא דהזמנה לאו מילתא היא למה צריך רשב"ג לשמה דהיינו הזמנה אלא מדרשב"ג ס' דהזמנה מלתא כאביי ומדאביי לרשב"ג שמעינן דרשב"ג אפילו ברצועות בהן משמשין בעי עיבוד לשמן דאי לא היכי אתי אביי כרשב"ג אפילו רבא מודה בדברים שבגופן דהזמנה מילתא היא אלא ש"מ כדפרי' ותנאי דאמר התם היינו דרבא אית ליה כתנא דאמר האומר לאומן ואביי כרשב"ג אבל רבא כת"ק דרשב"ג ל"ל דת"ק אע"ג דלא בעי לשמה לא מוכח דאית ליה דהזמנה לאו מלתא היא דהא אפילו בדברים שבגופן אמר דלא בעי לשמה וכדפרי' ובדברים שבגופן אפילו רבא מודה דהזמנה מילתא הוא וכ"ת איהו אמר דלא בעי' לשמה אבל אם עשאן לשמה מודה דהוי מלתא בדברים שבגופן מ"מ דמשמשין לא מוכח מדבריו דאית ליה דהזמנה לאו מלתא הוא דאפשר דאית ליה הזמנה מלתא היא אפילו במשמשי' אלא דלא בעי' לה אבל אי הזמנה מודה דמילתא היא אלא ש"מ כדפרי' דתנאי דאמרי' התם היינו מההיא דאמר לאומן ומדרשב"ג והשתא דאתית להכי ק"ל דהתם בסנהדרין משמע דאביי כרשב"ג ולא קי"ל כאביי דאמר הזמנה מלתא היא אלא כרבא דאמר לאו מלתא היא וכיון שכן לא קי"ל כרשב"ג והתם במנחות אמרינן דשמואל דבעי טויה לשמה כרשב"ג וקי"ל כשמואל דקאי כרשב"ג אלמא דהלכתא כרשב"ג ואיכא למימר דהא ל"ק דאנן קי"ל כרשב"ג במאי דקאי כשמואל דבעי לשמה בדברים שבגופן דטויה מדברים שבגופן היא ובעי לשמה דבהזמנה בדברים שבגופן אפי' לרבא מלתא היא וכיון שכן בעינן טווה לשמה אבל במה דמוכח מדברים דאפילו בשמשין בעי עיבור לשמה משום דקסבר דהזמנה מלתא היא דהא לא קי"ל כותיה אלא כרבא דאמר דהזמנה לאו מלתא היא:

והא דאמר דת"ק דרישא לא בעי אפילו כתיבה תפילין לשמה דוקא כתיבת תפילין אבל בספרים מודה דבעי' כתיבה לשמה והכי מוכח מהא דאמ' התם במנחות פ' התכלת יש לו בדיקה ואין נקחת אלא מן המומחה פי' משום דבעו צביעה לשמה יש להן בדיקה ואין נקחים אלא מן המזוזה פי' משום דבעי כתיבה לשמה ועיבוד לשמה תפילין ומזוזות צריכים בדיקה ונקחים מכל אדם משום דלא בעי לא עיבוד ולא כתיבה לשמן ומאן שמעת ליה דאית ליה כי האי סברא דבתפילין לא בעינן לשמה ת"ק דרשב"ג ואפילו הכי מודה דבספרים בעינן כתיבה לשמה דהא דקאמר דאין נקחין אלא מן המומחה וא"ת א"כ דאיכא חילוק בין ספרים לתפילין ומזוזות בהא ק"ל הא דאמרינן התם במגילה

אין בין ספרים לתפילין ומזוזות אלא שהספרים נכתבים בכל לשון ותפילין ומזוזות אין נכתבין אלא כתב אשורי בלבד דהא איכא נמי הא דצריכי ספרים כתיבה לשמה ותפילין ומזוזות לא ודוחק יהיה לומר דההיא רשב"ג ודלא כת"ק וי"ל דהתם קולי קולי קתני וה"ק אין לך דבר שקלו בה טפי ספרים אתפילין ומזוזות אלא שהספרים נכתבים בכל לשון ותפילין ומזוזות אשורי דה"נ איכא התם אין בין אחרים דמוקמינן לה התם בהכי דקולי קולי קתני וכדפרישית ואע"ג דדייקי עלה בגמ' התם הא לטמא את הידים זה וזה שוין ואי למימרא דחומרי נמי קתני אלא ה"ק הא לטמא את הידים אע"ג דעיקר תקנה דטומאת ידים בתפי' היתה וכדאיתא בשבת פ' במה מדליקין א"ה בזו אינן קלים ספרי' טפי מתפילין דלא יטמאו אלא אף הם מטמאים את הידים ולדידן דקי"ל כרשב"ג דבעי כתיבה עיבוד לשמה והכי מוכח בירושלמי דאתמר התם עור שעבדו לכתוב קמיע מותר לכתוב עליו מזוזה אריב"י המחלוקת דתניא ציפן זהב זהב אלמא דלרשב"ג דבעי כתיבה ועיבוד לשמה גבי תפילין ה"ה במזוזה וכדפרישית וקי"ל כוותיה וכ"כ הרמב"ם דתפילין צריכין כתי' ועיבוד לשמה ולפום מאי דפרי' דכ"ע מודו דבספרים בעינן כתיבה לשמה ה"ה דה"מ להק' לרבנן היכי לא בעינן כתיבה לשמה אלא דרשב"ג דאמר בהדיא עדיפא ליה ועוד דת' דההיא כולה רשב"ג הוא והיינו דמייתי עלה מעשה דרשב"ג ואידחי ההיא דרשב"ג ומוקמינן לה בגר שחזר לסורו מחמת יראה וכיון שכן אידחי לה ההיא דתניא קורין בו דלא הוי כי האי תנא ואפשר דאתיא כגר שחזר לסורו מחמת יראה וכן פי' ר"ח פי' שמועה זו והוא נכון מפי רבינו נר"ו:

מתניתין המוציא את אשתו משום ש"ר לא יחזיר כו' פי' ת"ק לא מפליג בין נדר שידעו בו רבים. ללא ידעו בו רבים דלעולם ס"ל דמשום נדר דלא יחזיר ואפי' דלא ידעו בו רבים או משום פריצות או משום קלקול וכדאיתא בגמרא וכן לא פליג בין צריך חקירת חכם ללא צריך ח"ח דלכלהו יחזור דסתמא קאמר משום נדר לא יחזור ואיתמר בגמ' דטעמא דת"ק תרי לישני חדא דטעמא משום קלקול כלומר דפעמים ימצא ש"ר שאינו ש"ר אלא שהוא שקר וכן ימצא היתר לנדרה ויאמר אלו הייתי יודע שהשם רע שקר היה וכן שיהא התר לנדרה אפי' נותנין לו ק' מעה לא הייתי מגרשה ונמצ' גט בטל ובניה ממזרים אבל עכשיו שאמרו חכמים שלא יחזיר שוב לא יוכל לקלקלה שהרי יודע שא"א להחזירה וגמר ומגרש ולהאי לישנא אמר בגמרא דדוקא כשאמר לה הכי בשעת הגרושין דמשום ש"ר הוא מוציאה או משום נדר האי אמר הכי שוב לא מקלקל לה דמסתמ' גמר ומגרש כיון שלא גילה. בדעתו כן בשעת הגירושין ורשאי הוא להחזירה אבל אם אמר לה הכי בכי הא הוא שאמר שלא יחזור כדי שיהא גומר ומגרש דאי אמרי' דיהא רשאי

להחזיר הוא מקלקל ומטעמא דפרישית ולאידך לישנא אמרינן דטעמא דת"ק משום פריצות דידה הוציא עליה ש"ר וכ"נ פריצות הוא לאשה כשהיא רגילה בנדרים ומטעמא דפריצות אמרו שלא יהא יכול להחזירה וקנסה הוא שקנסוה ולהך לישנא אמרי' בגמרא דצ"ל לה משום נדר ש"ר הוא מוציאה כדי שתתבייש זו ועל ידי כך יהי' נזהרות בנות ישראל שלא יהיו פרוצות ומיהו להאי לישנא צריך הוא לומר הכי כדי לביישה ולייסרה אבל אם לא אמר לה הכי ה"ה נמי דלא יחזיר דקנסא הוא דקנסוה חכמים מפני שהיתה פרוצה וכדפירישית:

וי"א כל נדר שידעו בו רבים לא יחזור ושלא ידעו בו רבים יחזיר והאי טעמא דר"י משום פריצות הוא ולא משום קלקול טפי איכא למיחש לקלקול לנדר שלא ידעו בו רבים דאיכא הפרה לנדרה ויכול לומר לה אלו היותי יודע שיש הפרה לנדרה לא הייתי מגרשה אבל בנדר שידעו בו רבים ליכא משום קלקול כיון דלא אפשר דלהוי הפרה לנדרה לר"י דסבר דנדר שהודר ברבים אין לו הפרה אלא ודאי טעמא דר"י משום פריצות והנדר שידעו בו רבים איכא משום פריצות כיון דידעי רבים לנדרה ועוד שעשתה נדר ואלים כ"כ דלא אפשר למהוי לה הפרה וזהו פריצות גדול לה וכ"ש דר"י לא פליג במוציא אשתו משום ש"ר דלא יחזור דאיכא פריצות טפי והאי דנקט נדר לחוד משום דבנדר פליג עם ת"ס דת"ק לא מפליג בין נדר לנדר ור"י מפליג ולפום מאי דאסיקנא בגמרא גבי מתני' דאילונית משמע דר"מ לא פליג טעמא דקלקול דהא האילונית טעמא דידיה משום קלקול וכדאסיקנא בגמ' וא"ה בנדר שלא ידעו בו רבים אמר דיחזיר משום דקסבר דליכא למיחש לקלקולה דכיון דלא ידעו בו רבים סבר דכ"ע ידעי דאיכא היתר לנדרה ולא מצי לומר אלו הייתי יודע שיש התר לנדרה לא הייתי מגרשה וכיון שכן ליכא קלקולא וכדאית' בגמ' דר"י דצריך ס"ל כר"א ובאינו צריך כר"מ ומשום פריצות נמי ליכא וכדפי' ולפיכך יחזיר ר"מ אומר כל נדר שצריך חקירת חכם לא יחזיר ושא"צ ח"ח יחזיר פי' טעמ' דר"מ ודאי משום קלקולא דאי משום פריצות טפי איכא פריצות בדבר שא"כ ת"ח מצריך ת"ח דנדר שא"צ ח"ח מאי נינהו נדרים שהבעל מפר כגון נדרי עינוי נפש ודברים שבלו לבינה וכן פרש"י ובהנהו ודאי איכא פריצות טפי אבל ודאי דטעמ' דר"מ משום קלקול' ולפי' בנדר שצריך ח"ח לא יחזור דאיכא קלקולא דמצי למימר אלו הייתי יודע שיש התר לנדרה לא הייתי מגרשה ומקלקל לה אבל בנדר שא"צ ח"ח לא מצי לומר הכי שהכל יודעין שהבעל מפר נדרי אשתו ואפי' אינו יודע אם איתא דלא גמר לגרש ה"ל למשאל אם אפשר דאיכא התר לנדרה או לא כיון דלא שאל גמר וגרש אבל בנדר שצריך ח"ח שתלוי הדבר בה ליכא להאי טעמא דאפי' מאמר דה"ל למשאל אי איכא

התר לנדרה או לא אכתי מאי הוי דהא צריך פתח וחרטה ומי יאמר דימצא פתח לנדרה או כשתחרט היא בדבר ולפי' ודאי מצי לקלקלו לה אבל בדבר שתלוי בו לא מצי מקלקל בנדר שא"צ ח"ח ומיהו בתוספת מפ' דנדר שא"צ ח"ח היינו שתלה גברא בדבר וכיון שתלה גברא בדבר ואתי הדבר לא היה שממילא נתבטל הנדר וא"צ הפר' כלל דה"ל כנדר שנדר בטעו' והכי תני בתוס' איזהו נדר שא"צ ת"ח הנודר אין אשתי נהנית לי שגנבה את כיסי ושהכה את בני ונודר ושלא גובה ולפי התו' שנדר הוא שלא הוי נדרי טבות דהא דהא בתוס' בנדר הוה נקיט לה וזה אילו דבנדרי עצמו ליכא חלוק בין צריך חכם א ללא צריך דלא מצי מקלקל דהוה ליה לאיתשולי כיון שהדבר תלוי בו והכי משמע מדאמרי' בגמרא גבי מעשה בצידן בא' שאמר לאשתו אם איני מגרשת פשיטא אלמא דבנדרי עצמה דבר פשוט הוא דיחזור ובכי הא ליכא מאן דפליג וי"ל דתו' לא נחתה אלא לפ' דאין צריך לח"ח היינו שתלה נדרה בדבר ונקט לדוגמא קונם אשתי נהנית לי על שגנבה את כיסי דהוי משנה בדברים והרי הוא כאלו אמר קונם נהנית על שגנב את כיסי ושהכה את בני אלא לדוגמא נקטיה וכדפי' וכן פי' רבינו נר"ו ומיהו אע"ג דפרי' בתו' דנדר שא"צ ח"ח הוי שתלה נדרה בדבר ה"ה דהוי בכללן נדרים שהבעל הפר וכדפרי' וחדא מנייהו נקט:

ו לא אסרו זה אלא מפני זה פי' בגמ' דה"ק לא אסרו צריך אלא מפני שא"צ דר"א ס' דטעמא משום קולקולא וכיון שכן מן הדין דצריך ליכא משום קלקול דלא מצי למימר אלו הייתי יודע שיש התר לנדרה לא הייתי מגרשה דאנן סהדי דאפי' ידע מגרש לה דר"א ס' דאין רוצה שתתבזה אשתו בב"ד וכדאיתא בגמ' אבל בא"צ איכא משום קלקולא דלא ס' ר"א דהוו טענה ה"ל למשאל דאיהו ס' דלא מצי מפר לה ומאי דפשיט ליה לאניש לא שאיל ליה ומ"ה אפר דאין צריך וגזר צריך אטו א"צ ור"מ דלא גזר ל"ק איהו גזר ור"מ לא גזר ועוד איכא למימר דבהא דר"א שייך טפי למגזר משום דאע"ג דאמרי' דאין אדם זה שתתבזה אשתו בב"ד דזה און הכל שוין ושמא יאמר זה שהוא צריך לא יקפיד בהכי ומ"ה שייך ביה למגזר אבל, לר"מ ליכא למגזר דאין צריך כיון שהדבר תלוי. בו הא ודאי דודאי גמר וגרש דאי לא ה"ל למשאל וכדפירישית לעיל אמר ר"י מעשה בצידן כו' בגמ' מפ' מאי תנא וקתני מעשה דהא הכא לא. אייריי אלא בנדרה היא אבל בנדר הוא לאו גמ' אמרי' דחסורי מחסרא גמרא אמר רב יוסף בר מניומי אמר רב והוא שאמר לה משום ש"ר אני מוציאה קסבר משום קלקולא ולאידך לישנא טעמא משום פריצות ולפי' צריך שיאמר לה כו' ודאי לישנא קמא פליג אלשנא בתרא ולית ליה טעמא דפריצות כלל מדנקט והוא שאמר לה דוקא אם אמר לה הכי לא יחזור הא אם לא אמר הכי יחזיר

ולטעמ' דפריצות ליכא למפלג בין אמר לה ללא אמר לה וכדפי' במתני' אלא דלכתחילה כדי לביישו צריך הוא לומר ואפשר נמי לומר דלישנא בתרא פליג אלישנא קמא דסבר דבהא ליכא משום קלקול דכיון דלאו תנאי היא שיתנה בפי' שע"ד כן אני מגרשך שאם נמצא ש"ר שאינו ש"ר שיהא הגט בטל אלא גילוי הדעת לבד שהוא אומר כן בכי הא לאו כלום היא וה"ל בדברים שבלב שאינם דבריו וליכא מקום קלקול כלל א"נ אפשר דלא פליגי לטעמ' דקלקול אלא דמוסיף דאפי' משום פריצות איכא אע"ג דלא אמר מידי וכדפי' והראשון נראה עקר ומיהו ללישנ' קמא דסבר דטעמ' משום קולסול' דכיון דאיהו מגרש משום ש"ר או משום נדר והזכיר כן בשעת הגרושין אע"פ שלא אמר הדבר דרך תנאי אומדנ' דמוכח הוא דלא גרש לה ע"ד כן בההו' דזבין ארע' אדעת' למיסק לא"י ומיהו ה"מ היכן דאית לן דמכלל הן אתה שומע לאו הוא דסגי בהכי אבל לרבי מאיר דלית ליה דמכלל הן אתה שומע לאו ובעי תנאי כפול ה"נ אע"ג דאיכ' אומדנ' דמוכח טפי בעי תנאי כפול דכל זמן שלא כפל תנאי לר"מ הרי הוא כאלו לא אמר כלום אבל בכפליה לתנאיה סגי ולא בעי שאר ד דוקי התנאי כמו הן סודם ללאו ותנאי קודם למעשה כיון דאיכ' אומדנ' קדמוכח ומי' גבי מכרח' דאין צריך לומר כלום דאנו אומדינן לדעתה ה"ה לר"מ דסגי בהכי דהרי זה כאלו התנה כן בפי' בכל דקדוקי התנאים אבל בכל מקום דלדידן בעינן שיזכיר הדבר בשעת המעשה דדעתו לעלות ובהכי סגי לן ואע"פ שלא אמר דרך תנאי לר"מ צריך לכפול תנאי ואם לא כפל תנאי הרי היא כאלו לא אמר כלום אבל כל היכא דאיכ' אומדנ' מוכחת כ"כ דלדידן לא צריך לומר כלום ה"ה לר"מ מפי' רבינו נר"ו תנא כלישנ' קמא אר"מ מפני מה אמר הוצי' אשתו משום ש"ר לא יחזיר וא"ת מאי ראיה קמייתי מר"מ לת"ק דהאי טעמא דר"מ משום קלקול' הוא ואיכ' למימר טעמ' דת"ק קמפ' אפי' ר"י נמי שהיה חולק עמו היה מפרש נמי טעמו וא"כ השת' דאמרת מפרש טעמיה דת"ק ודאי לסיוע טעותו הוא שמפרש כן מפני שהוא ג"כ סבר דטעמ' משום קלקול וא"ה כי לא מפ' טעמיה איכא למימר דבהא לא מסתייע טענתיה כלל משום דאפי' ר"י מודה דטעמ' דת"ק שום קלקול' וא"ה פליג עלה ומ"ה לא חש ר"י לפי' טעמיה מפי רבינו נר"ו:

דף מו.

ורבנן התם מי חיילא שבועה עלייהו כלל כיון דאמרי דמארץ רחוקה באנו ולא ראו ולא חיילא עלייהו שבועה פי' דרבנן סברי דבשעת השבועה אדכרי להו לישראל הכי שמארץ רחוקה באו ולא דרך תנאי אלא לומר כיון שאתם אומרים שמארץ רחוקה באתם

אנו נשבעי' אתכם שלא להרוג אתכם וי"ל בנדרי טעות וכאותה דאמ' לעיל קונם בעלי והנה שגנב את כיסי ושהכה בני דחשבינן ליה נדר טעות ולומר שא"צ הפרה והא נמי להההוא דמיא ולא היה צריך היתר ומשום קדוש ה' הוא שלא הרגום ור"י דאמר דחלה שבועה עלייהו דקסבר דלא אדכרי בהכי בשבועתינו וחלה השבועה ודייק לה מלישכ' דכי נשבעו ואק"ל לר"י היכי חלה שבועה עלייהו דהא נשבעו לבטל את המצוה דהא כתוב לא תחיה כל נשמה וי"ל דהא לאו קושי' דהא אמרינן לעיל לא ישבו בארצך יכול בעובדי כוכבים שקבל עליו שלא לעבוד כוכבים ומזלות הכתוב מדבר ואלו הא מקבלים עליהם שלא לעבד כוכבים ומזלות ועוד דודאי ליכא מצוה בהריגתן וכדכתיב לעיל דהא אשכחן בספרי ג' פסק' שלח יהושע הרוצה להשלים ישלים וא"ת א"כ אמאי אצטריכו להכי י"ל דמעיקר' שלחו להם ולא קבלו וכיון שכן אח"כ כשהם רצו הרשות היה ביד ישראל שלא לקבלם ולהרוג אותם לא משום השבועה שנשבעו להם הוא שלא הרגום הרמב"ן וכמה רבים אמ' ר"נ ג' ר"י אמר יו"ד דכתיב עדה ואק"ל לר"י אליבא דר"נ דאמר ג' ג' מנ"ל ואיכ' למימר דר"י לא משמע ליה א האי עדה דדוקא בפני העדה דלא כתיב כי נשבעו להם הנשיאים בפני העדה אלא נשיאי העדה כתיב וכיון דעדה לית לן ג' הוו בהם רבים דמשמע דטעם דלא מצאו היתר לשבועתן הוא משום דבפני רבים נשבעו להם וכיון דעדה לא משמע ליה עדה דוק' אמר ר"נ ג' דהם רבים סגי ועוד אפשר לומר משום דסתם שבועה בב"ד וב"ד הם ג' הוא כדקאמר רבינו נר"ו:

ור"א סבר אין אדם רוצה שתתבזה אשתו בב"ד ופירש רבינו נר"ו דמהכ' שמעינן דאין נשאלין ע"י שלוח דאם נשאלין ה"נ תשאל היא ע"י שליח דליכ' בזוי כו' נראה דההו' דאמ' בנדרי' בעל מהו שיעשה שליח לחרטת אשתו ואסיקנ' דאינו עושה שליח אלא היכ' דכנפי כנופי אבל לכנופייהי לא ודוק' בעל הוא דאמרינן דנעשה שליח משום דהוי כגופ' אבל אדם אחר. לא ואק"ל ה"נ תשאל ע"י בעלה ואיכ' למימר דהא ל"ק דר"ש דאיכ' בזוי טפי דאיכ' לה קצת בזוי אע"ג דאינה בב"ד ואינה בפני בעלה שהו' נעשה שליח לחרטת אשתו רבינו נר"ו ואיכ' מאן דפריש דמהא דהכ' ליכ' ראיה דאין אדם רוצה שתתבזה אשתו בב"ד דאמרי' לאו משום הליכתה לשם הוא אלא כדי שלא ישמעו ב"ד נדריה וההי' דהתם דבעל נעשה שליח לחרט' דש' אשתו היכ' דכנפי' רבות' נקט בעל משום דאינו רוצה שתמצ' התר לנדריה אבל ע"י שליח אחר ודאי נשאלין וצ"ע ומיהו כיון דאיכ' ספקה ביני רבוות' בהא מילתא אזלינן לחומר' ואין נשאלין דאיסור תורה הוא לחומרא ה"ב מאי תנא דקתני מעשה ול"ג מאן תנא והא דאמר מעשה בצידן בא' שאמר לאשתו קונם אם איני מגרשך וגרשה והתירו לו חכמים שיחזירנה זה דבר פשוט הוא

ואמאי לא יתירו לו אחר שהם נדרים של עצמו וכדפרישית במתני' ושהוא קיים נמי את נדרו והיינו דקמתיה נמי בגמ' וא' פשי' ואמר דאצטריך משום ר"ע דאמ' כל המקיים את נדרו כאלו מקריב קרבן על הבמה וסד"א דלא קנסי' ולא יחזיר קמ"ל דלא קנסי' ליה ויחזור כיון דליכ' משום קלקולא:

דף מו:

מתני' המוצי' את אשתו משו' אילונית פי המוצי' את אשתו בגט והכי מוכח מדר"י דאמר לא יחזיר משום דאפשר ליה לקלקל ואם איתא דבלא גט קאמר ונמצאת שאינה אילונית לאו איהו מקלקל לה אלא ש"מ כדפרישית ולפי' הא דאמר משום אילוני' לאו משו' איילונית ודאות קאמר דההיא בלא גט יוצאה ומקח טעות גמור הוא וכדאית' ביבמות אלא הכא בספק אילונית איירי ליה דאית ליה קצת סי' אילונית דאע"ג דאינה אילונית ודאית לית לה כתובה דעליה להבי' ראיה שאינה אילונית כיון דנולדי לה מקצת סי' אילונית ומיהו כשנשאת לאחר והיו לה בנים אגלאי מלתא דלאו אילונית היתה ואית לה כתובה אלא דאמרינן לה שתיקותיך יפה מדבוריך ואם אפשר לקלקלה איהו אע"ג דאיהו שתקה אנן מי שתקינן כדאמרי' ביבמות גבי נשאת לד' וי"ל דודאי כיון דאמרי' דלא יחזיר לא מצי לקלקלה וא"ה דמפסדא משום דאמר' לה השתא הוא דבריאת כך פירש הרי"ף וכיון דכן דכתובה לית לה משום דאיטעה אמרינן לה שתיקותיך יפה ליך מדבוריך דמדי לעז לא נפקת ואינו מחוור דבאילונית ליכא למימר השת' הוא דבריאת דאם איתא דאילונית היתה לא היתה בריא אלא כיון דהיו לה בנים אגלא מילת' למפרע דלא אילונית היתה אבל ל"ל בה טעמ' דהשת' הוא דבריאת ומיהו ביבמות הוא דאמר ליה. להאי טעמ' גבי נשאת לא' ולא. הוו להו בנים ולב' ולא הוו לה בנים לג' לא תנשא אלא למי שיש לו בנים נשאת למי שאין לו בנים תצא בלא כתובה דמקח טעות הוא דאיהו נסבה אדעת' דאית ליה בנים והוא הוחזק דאית לה בנים והטעתו ואמרי' התם אבעי' נשאת לד' והוו לה בנים מהו דתתבע לג' ואסיק דלא משום דאמרינן לה שתיקותיך יפה לך מדבוריך דא"ל אדעת' דהכי לא גרשתיך מתקיף לה ר"פ אי איהו שתקה אנן מי שתקינן לומר אי טענתו דהא טענה אנן לא שתקינן דנמצ' הגט בטל ובניה ממזרים ומפקינן לה מגבר' אלא אמרינן לה השת' דבריאת לומר ודאי איהו התם לא מצי מקלקלה דכיון דלא היו לה בנים והוחזקה בלא בנים גמר וגרש ואפי' הכי מפסדת כתובתה משום דא"ל השת' הוא דבריאת העקרה אפשר דהדר' דהא כיון שההי שעתא שגרשיך אכתי לא בריאת דינא הוא דלית ליך כתובה אבל גבי אילוני' ל"ל הכי דאם בריאת נמצ' למפרע

שלא היתה אולונית ומדינ' אית לך ואמאי מפסדי' לה כתובה משום לעז לחוד דהא איהו לא מצי מקלקלה וכדפרישית לפי פי' רבינו נר"ו בשם אחיו החכם ר' פנחס הלוי דהכ' היינו טעמ' דמפסיד לה כתובה משום דהאי גברא בשעת גירושין לא גרש ע"ד להפסיד כתובה שהרי בשעת גירושין הא אמ' משום אילונית הוא מוציאה ומדינ' אם לא נמצאת אילונית ראוי היה לו שאינה מגורשת ואין לו ליתן לה כתיבה שהוא ע"ד כן גירשה וכדפרישית לעיל וכי אם רבנן החמירו עליו שלא להחזירה כדי שלא יהא מקלקל לה אבל להפסידו לפרוע כתובה כולי האי לא עבדי ליה כיון דאיהו עצמו בשעת גירושין:

גרש בענין שלא יפסיד כתוב' דמה נפשך אי נמצאת שאינה אילונית אשתו היא ואינו פורע כתובה דהוא ע"ד כן גרשה וכדפרישית ואם היא אילונית מדינ' לית לה כתובה אלא דרבנן החמירו עליו שלא להחזירה לתקנתה אבל להפסידו לפרוע כתובה לא כיון שהוא כשגרש גרש בלשון שנר' שאינו מגר' ע"ד להפסיד כתובה וכיון שכן הוא דמדינ' לית לה כתובה ומטעמ' דפרישנ' א"ל שתיקותיך יפה ליך מדיבורי' דאף על גב דלא מצי מקלקל לה מידי לעז מיהת לא נפקא כך פי' הרב פנחס ונכון הוא:

גמרא למימרא דר"י חייש לקלקולה ורבנן לא חיישי והא אפכא שמעינן להו פי' הא דהכא ק"ל דרישא והאי עיקר והיינו דכי מהפכינן הא דהכא ולא מפכי' ההיא ואם איתא דעיקר קושיין מההיא למה דחי' הא דהכא דלעולם הא דק"ל דחי וכדפי' לעיל בשמעתא דמפני זה תקון זמן בגטין והא דאמ' הא נמי איפוך לא הויין תרתי מקמי חדא דכולה חדא היא בצריך ס"ל כר"א וכיון דכן ליכא משום קלקול וכא"צ ס"ל כר"מ נמי דאמר דלית ביה משום קלקול ומ"ה נקיט התם טעם דפריצות אבל ה"ה דמודה ר"י היכא דאיכא משום קלקול וליכא משום פריצות כי הכא דלא יחזיר והב"ע בדלא כפליה לתנאיה ההיא דלעיל בדכפליה לתנאיה וכדפרישי' לעיל לר"מ וכ"ת מאי פסקא דההיא דבכפליה לתנאיה והא דהכא בדלא כפליה לתנאיה איכא למימר דהכא דאיהי לא עבדא מידי ולא משום למה דידה קאתי לא כפיל לתנאי כדי שלא לביישה אבל בההיא דלעיל הגרושין משום ליתא דידה קאתי כפיל לתנאי כדי לביישה

דף מז.

מתני' המוכר שדהו לעובדי כוכבים וחזר ישראל ולקחה ממנו הלוקח מביא בכורים מפני תקון העולם. זו היא גר"ח דגריס וחזר ישראל ולקחה ממנו ופי' דאם חזר ישראל ולקחה מעובדי כוכבים אע"פ שבכרה ביד עובדי כוכבי' הלוקח מביא ביכורים אבל היכא דלא ביכרה ביד עובדי כוכבים פשיטא דלוקח מביא בכורים ולאו מפני תקון אלא

מן הדין אלא ש"מ כדפרישת ולא גריס לוקח לוקח ומביא בכורים כו' דטעמא משום דאמרי' בגמ' מפני תקון העולם אין מדאורייתא לא אלמא יש קנין כו' ואי גרסי' לוקח ומביא בכורים אפי' אמרי' אין קנין מי איכא מאן דאמר דחייב הוא לוקח פי' שדהו בכל שנה כדי להביא בכורים אלא מפני תקון העולם ומיהו רש"י גריס כן המוכר שדהו לעובדי כוכבים לוקח ומביא ביכורים מפני תקון העולם ונר' דההיא דגמ' ל"ק דכי מתמהינן מפני תקון העולם אין מדאורייתא לא לא מתמהינן ללוקח לחוד דהא פשיטא דמדרבנן היא לכ"ע ולאו דאורייתא אלא היינו דקא מתמה דאם איתא דאין קנין לעובדי כוכבים ומזלות ודאי דההבאה לא הוו מפני תקון העולם אלא מדינא דהפירות קדישו ודין ביכורים היה להם אם איתא דאין קנין אע"ג דאין צריך ללקחן כדי להביאן ומ"ה בעי למפשט מינה דיש קנין. גמרא ה"ק מ"ס דגנך ולא דגון עובדי כוכבים ומזלות ומ"ס דגונך ולא דגון עובדי כוכבים פי' מאן דאית ליה דגנך ולא דיגון עובדי כוכבי' קסבר אין קנין לעובדי כוכבים דבהא תליא מילתא דמהכא נפקא לן דיש קנין מדגנך וכיון דאיהו מסיק ליה לדיגונך ע"כ אית ליה דאין קנין לעובדי כוכבים להפקיע מידי מעשר ומאן דאית ליה דגנך ולא דגן עובדי כוכבים קסבר דיש קנין לעובדי כוכבים להפקיע אבל דיגון עובדי כוכבים מודה דחייב וטרחי' לאשכוחי' תנאי דאית להו דאין קנין או יש קנין לא משכח ותימא אמאי לא מייתי ההיא דהאריסים והחכרים דאמרינן דאע"ג שעשו לה ישראל נימוס פטורה אלמא יש קנין איכא למימר משום דאפשר דדחי לה למוקי לה בסוריא כהנהו דלקמן ואכתי ק"ל אמאי לא אייתי הא בב"מ פ' השואל החוכר שדה מן העובד כוכבים מעשר ונותן לו דר"י אומר אף המקבל שדה אבותיו ואסיקנ' התם דכ"ע יש קנין איכא למימר דלא אייתי אלא משום דההוא אוקמתא אינה מוכרחת וה"ה דהמ"ל נמי התם דכ"ע אין קנין וכדמוכח התם בדוכתא וא"קל אמאי לא אייתי הא דתניא בפרק ר' ישמע' במנחות תורמין בשל ישר' על של עובדי כוכבים ומשל עובדי כוכבים על של ישראל ומשל עובדי כוכבים על של עובדי כוכבים דברי ר"מ ור"י ור"ש אומרין תורמין משל ישראל על של ישראל אבל לא משל ישראל על של עובדי כוכבים ושל כותים ולא משל עובדי כוכבים ושל כותים על של ישראל אלמא דר"מ ור"י דאמ' דתורמים משל עובדי כוכבים על של עובדי כוכבים סברי דאין קנין לעובדי כוכבים ור"י ור"ש ס' דיש קנין וה"ל מן הפטור על החיוב ומן החיוב על הפטור איכא למימר הא ל"ק דהא רבא גופיה פי' לה התם במנחות ואמר דלאו בדגן עובדי כוכבים פליגי אלא בדיגון העובדי כוכבים דר"מ ור"י סברי דדיגון העובדי כוכבים חיב ור"י ור"ש ס' דיגון עובדי כוכבים פטור וא"ת אכתי לא תרצנא מידי דהא משמע הכא דהא בהא תליא דמאן דאית ליה

דיגונך ולא דיגון עובדי כוכבים קסבר דאין קנין לעובדי כוכבים משום דלית ליה קרא להפקיע קדושת הארץ דמאן דסבר דדיגון עובדי כוכבים חייב קסבר דיש קנין לעובדי כוכבים להפקיע דמוקי קרא בדגנך להכי וכדפרישית לעיל דזה אינו דאפשר דהני תנאי כולהו אית להו או כולהו דרבה מתרץ להו לטעמיה ור"א לטעמיה רבה מתרץ לטעמיה ואמר דר"י ור"ש דאמרי ס"ל כוותיה דאית ליה דיגון העובדי כוכבים פוטר ומ"ה אמרי אינהו דאין תורמין משל ישראל על של עובדי כוכבים ור"מ ור"י דאית להו דיגון עובדי כוכבים חייב נמי ס' כוותיה דאין קנין לעובדי כוכבים בא"י להפקיע ולא מוקמי לה לדגנך ולא דגן עובדי כוכבי' אלא לדיגונך ולא דיגון הקדש ור"א מתרץ לטעמיה ואמר דכלהו תנאי אית להו דיש קנין דר"מ ור"י אתו כפשטיה כיון דסברי דיגון העובדי כוכבים חייב אלמא לא מוקמינן דגנך לדיגונך ולא דיגון עובדי כוכבים וכיון דכן מוקמינן ליה לדגנך ולא דגן עובדי כוכבים כר"א ור"י ור"ש נמי אית להו דיגון עובדי כוכבים פטור אפשר דסברי כוותיה משום תרי דגנך כתיבי וחד אתי לדיגונך ולא דיגון עובדי כוכבי' וה"ה לדיגון הקדש דהתור' דגנך קאמר וחד לדגנך ולא דגן עובדי כוכבי' וא"ת רבה האי תרי דגנדך מאי עבדי לה דלר"ש ור"י דאית להו דדיגון העובדי העובדי כוכבי' אתי שפיר דמוקי להו חד לדיגונך ולא דיגון עובדי כוכבים וחד לדיגונך ולא דיגון הקדש ואליבא דר"מ ור"י דאית להו דדיגון העובדי כוכבים חייב אפשר לומר דלמעט והקדש לא צריך קרא דהקדש לא מקרי בעלים והתורה לא חייבה אלא בעלים וכיון שכן איכא תרי דגנך דממעטי דיגונך ולא דיגון עובדי כוכבים והוי מעוט אחר מיעוט ואין מיעוט אחר מיעוט אלא לרבות ומנייהו נפקת להו דדיגון העובדי כוכבים חייב אי נמי אפשר לומר והוא הנכון דאע"ג דתרי דגנך כתיבי לא מדריש אלא חד מנייהו דחד איצטריך לגופיה וא"ה ר"א מתרץ לטעמיה ואפי' מאן דסבר דדיגון עובדי כוכבי' פטור משום דמוקי חד דגנך להכי וה"ה דנפיק ליה מניה דיגון הקדש דדגנך דוקא הוא שחייבה תורה ואידך לגופיה אפילו הכי סבר דיש קנין לעובדי כוכבים בא"י ולהפקיע מידי מעשר דנפיק ליה דלי הארץ דכיון דלא ממעט קרא קנין העובדי כוכבים אלא שלא להפסיד א"י משמע דכל קנין קאמר יש לו בה ויש לה קנין להפקיע וה"ה דר"א אפשר דנפיק ליה מניה מההוא קרא ואע"ג דאייתי קרא דדגנך אורחא דתלמוד בהכי כיון דדינא הכי ולכאור' נראה דמההיא קרא נפיק אע"ג דלא נפיק מינה מייתי ליה כיון דמשמע לכאורה דנפיק מניה ולמ"ד דיגון עובדי כוכבים חייב אתי שפיר דמוקי דגנך לדיגוניך ולא דיגון הקדש ואליבא דרבא נמי אתי שפיר דאע"ג דתרי דגנך כתיב חד לגופיה ואידך לדיגוניך. ולא דיגון עובדי כוכבים למאן דסבר דיגון עובדי כוכבים פטור וה"ה לדיגון הקדש ולמאן דסבר דדיגון

העובדי כוכבים חייב מוקי לה לדגנך ולא לדיגון הקדש וזהו הדרך הנכון ומיהו אע"ג דבגמ' דילן לא אשכחן תנאי דפליגי בהכי בירושלמי איפלגו בה תנאי ואפשר דבגמ' דילן דלא מייתי לה שמעי' לה זו שמעי' דליתא ומשבשתה היא וטעמא דהפקיר הא לא הפקיר חייב אלמא אין קנין ואע"ג דאין קנין לקט דידיה חייב במעשר דעובדי כוכבים אינו בתורת לקט והא לא מצוה התלויה בארץ לחוד אלא הא"י רמיא למעבדא בארץ אבל עליה דעובדי כוכבים לא רמיא ודקאמרת מעקרא וקיימי נהי דמפקרי אדעתא דישראל אדעתא דעובדי כוכבים מי מפקרי איכא דפי' לה כפשטיה ואפילו במקום שיש עניים ואע"ג דמדינא הוי לקט ופטור היינו בדשקלי ליה עניים דאדעתא דידהו אפקרתי' אבל כי שקל להו עובדי כוכבים חייב במעשר דאינו בהפקר דאדעתא דידהו לא אפקרי' ואינו מחוור דכיון דאיהו אפקריה ואיכא עניים בעינן מסתמא הוי הפקר ופטור מן המעשר אבל הב"ע כגון שאין שם עניים והוא מקום שאין ראויים לבא שם עניים וכיון שכן אין להם דין הפקר דהא איהו אפשר למזכי בהו דהתורה אמר לעניים ולא לעט רבים ולא לעט לפים והיינו דקאמר דאדעתא דעובדי כוכבים לא אפקרינהו כיון שלא היו שם עניי ישראל ולא ראוים לבא שם

הב"ע בסוריא ואע"ג דאמרינן התם בפרק הקומץ רבה דאת"ל דיש קנין לעובדי כוכבים מדרבנן חייב בדין קנין לעובדי כוכבים כו' וכדאמרינן התם תניא אר"ש שזורי פעם א' נתערב לי טבל בחולין פי' בכרי שהוא בעל דאורייתא ואינו בעל בדרבנן ובאתי ושאלתי לר"ט ואמר לי קח לך מן העובדי כוכבים ועשה עליהן כו' דקסבר יש קנין לעובדי כוכבים להפקיע מידי מעשר ומדרבנן חייב י"ל דה"מ א"י דחשבא בישראל מדאורייתא כעובדי כוכבים דרבנן אבל בסוריא בישראל אינו אלא מדרבנן בעובדי כוכבים התירו לגמרי

דף מז:

מפני תיקון העולם אין מדאורייתא לא. הא פרישנא מתני' לפי גרש"י דל"ג שחזר ולקחה דאהבאה היא דקמחמה וכדפרישית במתני' ואק"ל מ"ש ביכורים מלקט שכחה ופאה של עובדי כוכבי' דאמרינן דאינו חייב איכא למימר דלא דמי דלקט שכחה ופאה חיוב גברא נתליה בארץ ההיא וכדפי' לעיל אבל ביכורי' דומיא דתרומה הן וקדושי וראויין הן בהבאה ישראל ולביתיך מלמד שאדם מביא בכורי אשתו וקורא פי' קורא ודאי לר"י משמע דאסמכתא בעלמא הוא משום דאכתי לא אכל בעל פי' בנכסי אשתו דרבנן הוא דתקינו ליטול פי' תחת פרקונה אלא טעמא דברייתא משום פי' הא לאו הכי לא וקרא אסמכתא בעלמא וטעמא דר"י משו' דלא משמע ליה דקרא מרבי בכורי אשתו כשאינו

אוכל פי' דכיון דלית ליה לא גוף ולא פירות היכי קורא ואומר מן האדמה אשר נתת לי לפי' משמע ליה דטעמא דתניא ברייתא משום פי' וקרא אסמכתא בעלמא ואהדר ליה ר"ל דשאני התם דכתיב לביתך לו' דקרא אינו אסמכתא אלא גזירת הכתוב הוא ואע"ג דלית ליה קרקע מידי משום דאשתו כגופו ולאו משום פי' דאכתי ההיא שעתא לא אתקון פי' א"ד איתיביה ר"ל לר"י ולביתך התם הוא דכתיב ולביתך אבל בעלמ' לא פי' דמשמע ליה לר"ל דולביתך דוקא וכדפי' ואף על גב דבעל לא אכיל פי' משום ולביתך אבל משום פי' לא דאיתא דאם איתא דטעמא משום פי' משום דקנין פי' כקנין הגוף השתא כיון דאתקין פי' למה ליה לתנא דאתו עלה מטעמא דולביתך תיפוק ליה משום דהא אית ליה פי וק"פ כקנין הגוף אלא ודאי מדאייתי לקרא שמעי' דאפי השתא דאיכא פי' איצטריכנן פי' לקרא ואהדר ליה דקרא לאו דוקא אלא אסמכתא בעלמא הוא ועיקר טעמא משום פי' כ"כ רבינו נר"ו בשם אחיו הר' פנחס:

מתה אין לא מתה לא ואק"ל ור"ל ניחא דהא פירש לעיל דלר"ל ולביתך דוקא וא"כ אמאי קתני דמתה אין לא מתה לא דלר"ל אפלו בלא מתה ותירוץ רבינו נר"ו דמאן דמקשה הכי לאו נ"ל דא"כ לדידיה נמי קשיא אלא מקשה אחר הוא שהקשה כן לר"י דשמע ליה דאמר דק"ה כקנין הגוף דמי וק"ל דא"כ אמאי נקט האי תנא מיתה ואפשר דר"י הוה יכול לשנויי אהא דאמרי כהאי תנא ולביתך דהא משמע דהאי תנא וההוא פליגי אלא שלא רצה ר"י להעמיד דבריו בתנאי ואהדר ליה דה"ה אע"ג דלא מתה ומתה אצטריכא ליה משום דריב"א ואפשר דר"ל נמי אימא לך דהאי דנקט מתה לא שמעי' דאע"ג דמעקרא אין לו גוף לקיחה להבאה כחד מקרי כיון דמעקרא נמי מביא וקורא מגזרת הכתוב דולביתך וכדפי' לעיל רבינו נר"ו:

בצרן ושגרן השלים שליחותו או שמת שלית או מת קאמר כלו' או שבצרן שליח ושברן ביד השליח ומת השליח והשלים ב"ה שליחותו מביא ואינו קורא דבעי' לקיח' והבאה וליכא ולא נהי' משום דבצרן שליח דומי' דב"ה וכי היכי דאי השנים ב"ה קורא ה"נ משמע דאם השלים שליח קורא דה"ל לקיחה והבאה כחד ומשמע דהשתא הוא דאינו קורא משום דלא השלים אבל אם השלים קורא ושליח היאך קורא והיאך יאמר מן האדמה אשר נתת לי וא"ת דלאו שליח קורא אלא בעלים קורא משום דשלוחו של אדם כמותו דלא משמ' הכי כיון שלא בצר ולא הביא ויש שמפ' בסופ' דב"ה נמי בצרן והיה משגר ביד שליח ומת השלימו השליחו וזה אינו מחוור כלל דאם בצרן ב"ה אעפ"י שמת שליח כיון שהוא השלים השליחות קירא דהא לקיחה והבאה כחד קרינא ביה דהבאת הדרך אינו פוסלת וכדתנן התם כל הדרך נותנו ביד בנו או ביד שלוחו הגיעו להר הבית אפי'

מונבז המלך נוטל הסל על כתפו ומכניסו לעזרה וליכא לשנויי הפרישה בין שנתנם לו ע"ד שהוא יקחנו מידו כשיגיעו לשם ועוד דא"כ הו"ל כראו וברחו ונדחו דהא בהבאת שליח נדחו מקריאה וכיון דכן שוב אינן נראי לקריא' תחת וכדאמר גבי בצרן לפני החג ושגרן לאחר החג דאמרי' דירד בו משום דהראו מתחלה ונדחו ושוב אינן נראי' והנכון דה"ק בצרן ושגרן ביד שליח כלומר שהבצירה והבאה היתה ביד שליח והאי דנקט ביד שליח ולא נקט על ידי שליח משים דבהבאה שייך ביד שליח ואף על גב דגבי בצירה לא שייך האי לישנא נקטה הכי וה"ק בצרן ושיגרן הכל ע"י שליח והשלים השליח שליחותו מביא ואינו סורא והא לאו משו לקיחה והבאה בחד אלא משום דשליח לא מבי למקרי וכדפרי' לעי' או שמת שליח דתרתי קתני והשלים ב"ה שליחותו אינו קורא משום דליכא לקיחה והבאה כחד:

דף מח.

ת"ש הקונה אילן וקרקעו מביא וקורא הב"ע כשנכתב לו ע"מ שלא ישמטנו יובל שמעינן דתנאי זה אע"ג דמהני לבבי שביעית לא מהני גבי יובל וטע' משום דרחמנא בעי דתיהדר ארעא כדמעקר' כדי לידע שהארץ שלו וכדכתיב כי לי הארץ ואין להם רשות גמור למכור ומש"ה א"א שיצאו שדות מבעליהן וה"נ משמע במס' מציעא פ' האומנין גבי מוכר שדהו לס' שנה דלא מהני תנאו גבי יובל וכדכתיב רבינו נר"ו הא ג'מביא וקורא ואע"ג דאית' בהדיא בסופ' דההיא דשלשה מביא וקורא דייק ליה מרישא ודכוותא איכא בתלמוד לעולם אימא לך בעלמא קסבר ר"י ור"ש קנין פירות לאו כקנין הגוף והכא קרא אשכח ודרש ולא יכול לתרוצי דכ"ע ק"פ לאו כקנין הגוף דמי דהא ר"מ אפש' דסבר הכי דא"כ לא הוה צריך קרא למת אביו ואח"כ הקדיש' דהא פשיטא ומ"ה דחי לה דכ"ע ק"פ כקנין הגוף דמי ודקא ס"ד מעיקרא והכי מוכח בב"ק בפ' החובל דאמרי התם המוכ' את עבדו ופס' עמו ע"מ שישמשט ל'יום ר"מ אומ' ראשון ישנו בדן יום או יומים מפני שהוא תחתיו דקסב' כקנין הגוף דמי ר"י אומר שני ישנו בדין יום או יומים מפני שהוא כספו דקסב ק"פ שיש לראשון לאו כקנין הגוף דמי והכא בדין הוה מצי למפשטא מההיא אלא דאשכחן כיוצא בזה בתלמו' במקצ' מקומות דאפש' למפשטא מדוכתא אחריתי לא פשיט ליה הא דאמר רב יוסף אי לא דאמ' ר"י ק"פ כקנין הגוף דמי לא מצא ידיו ורגליו בבי' המדרש דקי"ל כר"י דאמ' דאחים שחלקו לקוחות הן וקי"ל כר"ל דאמר ק"פ לאו כקנין הגוף דמי וא"כ לא משכחת דמייתי ביכורים אלא חד בר חד יהושע בן נון וי"ל דהא ל"ק דאע"ג דקי"ל האחין שחלקו אין מחזירין לזה דמכר הוא דאמר רחמנא דליהדר

אבל מתנה וירושה אע"ג דהוי כמכר לא נהדר וכדכתיב לעיל בפרק כל הגט אבל לר"י דאמר אין מחזירין לא ומצא ידיו ורגליו בבית המדרש אי לאו דאמ' ק"פ כקנין הגוף דמי והא דפסקו כר"י דאמר לקוחות הן וקי"ל כרב דאמר בטלה מחלוקת אלמא יורשין הן כבר פירשתיה לעיל פ' כל הגט ותו לא מידי והא דאמ' לעיל גבי שמואל דאמר דהמפקיד עבדו יצא לחי' וא"צ גט שחרור דוקא מפקיר וכדכתיב לעיל משום דמסתלק זכותיה מניה ואע"ג דעבד כנעני אין לו יד כיון דרבו מסתלק מניה ה"ל נמי שאין לו בעל וזכי בנפשיה אב במחילה לא סגי ליה משו' דמחילה הרי הוא כמתנה שנותן לו ואין לו יד לזכות בה דידו כיד רבו ומי' בע"ע דיש לו יד סגי במחילה ופקעי מעשה ידיו וכיון פקעי מעשה ידיו לשמואל א"צ גט שחרו' מוכח התם דלענין מ"י במחילה סגי מאמה העבריה לריבית משום דהו"ל כחזרת המשכון וכדכתיב לעיל והא דאמ' ביבמות דצריכא גיטה דחי' ואע"ג דלית להו אלא קנין מ"י אבל לא קנין אסור איכא למימ' דהתם לאו דוק' גיטא דחי' אלא לומר דאין נפרעין עי שלא מדעתו ואפילו בפרעון הכרזה דאינו כחוב דלפרעון החוב נפטרו אלא צריכי גיט' דחי' לומר דאין שעבודן נפקע בפרעון הכרזה לבדו כדכתי' ותדע לך דא"כ גיט' דחי' למה לו בהפקר סגי דהא קי"ל דהמפקיר עבדו יצא לחירות ואע"ג דצריך גט שחרור היינו משום קנין אסור שבו אבל התם דלא בא קנין אסור בהכי סגי אלא ש"מ דגיט' דחי' לאו דוקא וכדכתיב ביבמות ולפי זה נתקיים מ"ש רבינו נר"ו במסכת קדושי' דמחילה בעבר עברי מהני לענין מ"י וכ"כ הרמב"ן וכן עיקר וכבר האר כתי בזה בפ"ק דקדושין וביבמו' בפ' החולץ:

בס"ד אתחיל פ' הנזיקין דנזיקין שמין להם בעידית וב"ח בבנונית וכתובת אשה כו' ואמרינן בגמ' דמפני תיקון העולם אכולהו קאי ואפילו אנזיקין בעדית ותדע לך מדמקשינן בגמרא מפני ת"ה דאורייתא היא אלמא דת"ה אכולה מתני קאי ואיכא למידק כתובת אשה בזבורית מאי מפני ת"ה איכא בדאוריית' הוא בזבורית כב"ח דעלמא כדמוכח בגמ' מדאורייתא בזבורית וי"ל דמשום ר"מ דאמר דכתובת אשה בבנוני' דהוי דהוי מפני ת"ה נקט לה א"כ דגבי כתובה ת"ה דידה להעמידה על דינה בזבורית וכדאמרינן בכתובות הרבה היו מזקינים ולא היו נושאין נשים ומפני שראו שת"ה שלא להעמידה על דינא אחר דכתובת אשה בזבורית מפני ת"ה העמידוה על הדין ואפילו לרשב"ג נמי דאמר דכתובה דאורייתא ויליף לה מאונס ומפתה דליהוי כוותייהו לגמרי דכי היכי דהתם בעדית כתובה נמי בעדית וכי היכי דהתם שקל דהיינו מאתים צורי וזה אינו והכי מוכח התם דרשב"ג לא יליף לה מאונס בו' אלא דכתובה דאורייתא ויליף לה מדאפקי' בלשון מוהר אלמא יש מוהר לבתולות מן התורה ומיהו הכל לפי מה שכתוב

לה שאם כותב לה הרבה או מעט הכל מן התורה דלא ילפינן מאונס דליהוי ר' צורי דבהדיא מוכח התם דאפילו רשב"ג מודה דכתובה אינה צריכה ר' צורי וכיון דלא ילפינן כתובה מאונס דליהוי כאונס לגמרי ה"ה דמודה רשב"ג דלא הויא כעדית אלא בזבורית ות"ה דאמר הכא אפי' לרשב"ג היינו להעמיד' על דינא וכדכתי א"נ אפשר דלרשב"ג כתובת אשה בבינונית דלא אמרו דליהוי כזבורית אלא למ"ד כתובת אשה דרבנן כדמוכח בכתובות דאמרי' התם תנא וקנס חכמים הוא לא תגבה אלא מן הזבורית אלמא דלמ"ד דאורייתא אינה בזבורית אלא כבנונית וכדכתיבנא התם בס"ד גמרא ה"ג מאי ר"י דתניא דאמרי אכל שמינה משלם שמינה אכל כחושה משלם שמינה משום דמשמע ליה דמטב שדהו של ניזק דאר"י לאו לענין תשלומין ד להוו במיטב קאמר אלא לומר דאפילו הזיקו זבורית רואין כאלו הזיקו עדית למשלם יותר ממה שהזיק ומשמע ליה הכי משום דלא משמע ליה דילמא קרא דלענין תשלומין שמין בעדית דניזק ומה ענין לשום בעדית דניזק א"כ אדר"מ דאמר לא בא הכתוב אלא לגבות נזיקין מן העדית ואי איתא מ מעדית דמזיק קאמר משום דשמעה לר"י דאמר בעדית. דניזק הל"ל בהדיא לא בא הכתוב אלא לגבות לנזיקין מעדית של מזיק ומדלא אמר הכי הוה ס"ד דר"י אמר דמשלם יותר ממה שהזיק ור"ע אמר דאינו משלם אלא כמה שהזיקו בעדית והא דאמרי' אכל שמונה משלם שמינה אכל כחישה משלם שמונה הא ס"ל משום דאינו דבר השוה דלפעמים לא ישלם אלא כמה שהזיק הא לא הוה ק"ל דאפשר דרחמנא קניס למזיק עדית לשלם יותר ממה שהזיק כי היכי דקנס לגנב לשלם ח"כ אלא הא ק"ל משום דאינו דבר שוה וכדפרי' ואהני קרא דאו אתי ליה למזיק עידית וזיבורית דידיה לא שויא כעדית דנקט משלם ליה ממטב פי' אחר דא"א לקיים עדית דניזק משלם עדית דמזיק ומיהו אי אית ליה למזיק בנונית דשויא טפי מעדית דניזק ודאי בכי הא ודאי יהיב ליה בנונית דהא מקיים ביה ביה שפיר עדית דניזק כיון דשויא טפי ושלא במקצת רבוותא דסברי דדוקא היכא דשויא בעדית דניזק אבל היכא דשויא טפי לא אלא לעדית דמזיק משלם במיטב דניזק או מיטב דמזיק אית ליה לשלומי ולא נהירא דאי שויא טפי משלם עדית דניזק דמ"ט שור רעהו אמר רחמנא ולא שור של הקדש ואע"ג דהאי קרא כקרן כתיב כתב רש"י דה"ה לשן ורגל וכן עיקר ומיהו איכא לעיוני מהיכא אתיא אי מסרן הא אמרי' התם דמקרן לא אתיין ואיכא למימר דאתיא מקרן ובור במה הצד דגבי בור כתיב והמת יהיה לו מי שהמתה שלו יצא הקדש שאין המתה שלו ולאו דוקא הקדש אלא ה"ה לפסולי המוקדשים דהא אין המתה שלו דהא כתוב ואכלת אכלתו ולא אכילת כלבים ומיהו הקדש אתו מקרן ובור דכולהו במה הצד והכי מוכח התם בב"ק דכלהו אתיין מקרן ובור א"נ איכא למימר בהדיא בקר'

דהא כתיב ושלח את בעירו ובער בשדה אחר ושלח זה הרגל וביער זה השן בשד אחר הרי הוא כאלו אמר בשדה חברו דכי היכי דאי כתוב בשדה חברו ממעט הקדש ה"נ כי כתי בשדה אחר דה"ל כאלו אמר ובער בשדה איש אחר ותדע לך מדאמרי' התם בב"ק בפרק הכונס צ"ל גבי שמין ע"ג שדה אחר א"כ לימא קרא בשדה חברו מאי בשדה אחר ש"מ שמין על שדה אחר ואי אמרת דאחר לא ממעט הקדש מאי קושיא דאי אמר בשדה חברו היה ממעטת הקדש והשתא לא ממעט אלא דש"מ דאחר הרי היא כשדה חבירו וכי היכי דמשדה חברו הוה הקדש ממעט ה"ה מדכתיב בשדה אחר אלמא דמזיק הקדש אפי' בשן ורגל פטור והכי הוא מפורש במתני' קמא בב"ק דאמרי' התם ד' אבות נזיקין השור והבור והמבעה וההבער ופי' שמואל המבעה זה השן ותנא שור לרגלו ומבעת לשונו ואפילו מתני רגל כלשון שור שור משור גבי מזיק ברגל מזיק בכל גופיה ואמרי' שהזיק חב המזיק בתרא הוא מיותר טפי לאתויי קרא דתרתי וכשהזיק חב המזיק איכא דמתני התם ובתרא דהוא מיותר לאתווי קרן ותנא קודם לכן נכסים שאין בהם מעילה הא יש בהם מעילה פטורין דהא אמרינן עלה בגמ' מעילה הוא דלית להו הא מקדיש קדיש ואלו לגבי בור לא צ"ל קדיש פטורים דאפילו פסולי המוקדשים דלא קדישי פטור וכדכתיב לעיל ומקרן לא אמר דאכתי לא תנא ליה ע"כ א אשן ורגל אלמא דהקדש פטור אשן ורגל ובירוש' דפרקין הוא ג"כ מפורש דגרסינן התם הנזיקין שמין להם בעדית ק"ו להקדש אר"א בר פפי מה אנן קיימין אם להכשר נזיקין הדא דתנינן שור רעהו ולא שור של הקדש פי' אם בהכשר נזקין דהיינו נזקי ממון וזה לאו הכשר נזיקין משום דבעינן הכשרו אתיין דהא אפי' בשמירה פחותה סגי בק"ו וכדאמרינן התם וכיון דלא שמרן הרי הוא כאלו הכשירן הוא ובגמ' דילן קרי להו הכי התם הכשרתי את נזקו ואם לנזקי גופו הדא הוא דתני ר' חייא נזקי להדיוט ואין נזיקין לגבוה אלא כאן קיימין באומר הרי עלי מאה שנה מנה להקדש ומי' בהוא פליגא שם גמ' דילן דהא הכא בעינן לאוקמי באומר הרי עלי ק' לב"ה ולא קמה וכ"נ מפורש דתני בירושלמי במקום אחר דגרסינן התם כמו פרט להקדש מאנן קיימין אם כשהזיקו ואח"כ הקדיש הדא היא דתנינן הקדיש צ' מנה והיה חובו ק' דמוסיף עוד דינר ופודה הנכסים הללו פי' אם כשהזיק לחברו ואחר כך הקדיש כל נכסיו ואתה בא לפטרו מן התשלומים דכיון דהקדיש נכסיו מדכתיב כרמו א"א דהא תנינן דמוסיף עוד דינר וגובה חובו מההקדש כיון שהחוב מוקדם ואפילו דינר זו אינו מן הדין אלא כדי שלא יאמרו הקדש יוצא בלא פדיון וכדמוכח התם וכ"נ בנזיקין מהקדש זה שהחוב הנזיקין מוקדם ומיהו בהא לא אתיא בגמרא דילן בפרק המניח מוכח דנזיקין אינן כב"ח לגבות מהמשועבדים וכיון דהקדישן משועבדים נינהו:

ואפשר כרבי חייא דסבר לה הכי בירושלמי ואם בשהקדיש ואח"כ הזיק כלומר להקדש עצמו הדא הוא דתנינן שור ריעהו ולא של הקדש כלומר ולהא לא צריך כרמו דהא ממועט הוא מרעהו אמר ר"י תפטר בשור של הקדש שב' לתוך שדה הדיוט כלומר דפטור ההקדש א"ל ר' מונה אנא בעי' קרקע הקדש ואת אמרת לתוך שדה הדיוט כלומר לדידי פשיטא דהדיוט קרקע הקדש פטור צ"ל הקדש שמזיק הדיוט דפטור כלומר ולהא לא אצטריך קרא אלא כיון קיימינן באומר הרי עלי ק' להקדש והילך הוא והמק' שלא תאמר דכי היכי דבעלה אמרינן הנזיקין מלוה בעדים הקודמת לנזיקין דהנזיקין קודמים משום דנזיקין ומלוה בשטר דמיא משום דהוי מלוה הכתוב' בתורה וכאן נמי נזיקין קודמין להקדש אעפ"י שההקדש מוקדים משום דקסבר דהקדש הרי הוא כמלוה בעדים דלאו כמלוה בשטר דמי דהא אינה כתובה בתורה כיחיד בנזקין דאע"ג דכתוב דאורייתא מוצא שפתיך תשמור זה דרך כלל לכך נאמר כרמו פרט להקדש דכיון דהקדש מוקדם אינן גובים נזיקין ממנו הנה בירושלמי זה מפורש דהדיוט המזיק להקדש פטור וכן תניא בתוספתא דב"ק דגרסינן התם אבל בהקדש בגר ועבד משוחרר פטור שורו וחמורו פטורין פי' נזקי ממונו ונזקי גופו דפטו' בהקדש וכי אמרי' בגר ועבד משוחרר דפטור היינו בשמתו דאין להם יורשים וכן תניא בתוספתא בפ"ד כו' יפה כח הדיוט מכח הקדש נזיקין להדיוט ואין נזיקין להקדש וריבית אונאה להדיוט ואין רבית ואונאה להקדש וכ"ת אשכחן נזיקין ממונו דפטור דממעט להו קרא בהדיא נזקי גופו מנ"ל ואיכא למימר דנפקא מדאקשינהו רחמנא לתרומה והכי אמרינן במסכת מעילה בפ' הנהנה דמזיק להקדש מדאקשי רחמנא לתרומה מה תרומה כי מזיק לה פטור דכתוב כי יאכל קדש פרט למזיק אף הקדש כל מידי דבר אכילה כי מזיק ליה פטור והאי דנקט בהקדש מידי דבר אכילה לאו דוקא אלא משום דאקשי' לתרומה ובתרומה ליכא אלא דבר אכילה נקט הכי וכן פרש"י ומיהו בתרומה והקדש חייב בקרן מדרבנן אבל אינו מוסיף חומש והכי מוכח מדאמרי' התם בכ"מ גבי הקדש מה שאין כן במזיד דלא משלם חומשא אלמא דקרן משלם דוקא מדרבנן וכן נמי אמרי' במסכת יומא זה שבחא שעורין של תרומה משלם את הקרן ואינו משלם את החומש כ"כ רבינו נר"ו בשם רבו הרמב"ן וכי תימא קסבר ר"ע כל ב"ח בעדית וכיון דכן ה"ה להקדש אכתי לא דמי דאיכא למפרך לומר דאפילו את"ל דב"ח בעדית אינו בדין הקדש דעדית הב"ח יפה כחו בנזיקין פי' הדיוט קרי ב"ח לומר הדיוט יפה כחו בנזיקין שאם הזיק להדיוט והיזק להקדש פטור א"ה ור"ש ממאי דבעדית דניזק בזבורית דמזיק פליגי לו' דכל היכא דאפשר דלאו לאפושי פלוגתייהו עדיף לשוויי פלוגתייהו בנייהו בכדי וכיון דבהקדש פליגי דע"כ ר"י מדלא

אדכר הקדש כלל אלמא דאית ליה דהקדש פטור כרבנן וכיון שכן איכא למימר דכל פלוגתייהו בהכי אבל בהדיוט כ"ע מודו דבניזק שיימי' דבמזיק ל"ל דהא ר"י בדניזק אית ליה דהא אמר מיטב שדהו של ניזק ומיטב כרמו של ניזק אבל ר"ש אפשר לומר דאית ליה נמי הכי דלא פליג אלא בהקדש דאיהו סבר דמזיק להקדש חייב דר"י ס' פטור כרבנן ומהדרינן א"כ אמאי לא בא הכתוב כלומר א"כ דלא פליג ר"י ור"ש בהדיוט מאי הדריה ר"ש לקרא דהא קרא להקדש לא אתא ובהדיוט הא לא פליגי וא"כ למאי אהדרי' הכי הל"ל ריש מזיק להקדש חייב ובעדים ועוד מאי ק"ו להקדש כלומר אפילו את"ל דאהדריה אע"ג דלא פליג בהדיוט כדי למעבד רישא למלתיה מאי ס"ו להקדש דהא לאו לחומרא הוא גבי הקדש להשתלומי מעדית דניזק דליכא דגריע מיניה דכיון דמזיק הקדש חייב דבר פשוט הוא דמעדית דניזק משתלם מיהת ומאי ריבותא אשמועינן גבי הקדש להשתלם מעדית דניזק ול"ל דק"ו להקדש דחייב בתשלומין בתשלומין קאמר דהא לא אתי במתנית' לאשמעינן דבהדיוט חייב דאיכא למימר דק"ו להקדש אתא להכי דהא כל מאי דשמעינן ממתני' דחיוב תשלומין בהדיוט היא דעדית וכיון דכן ק"ו להקדש הוא גם כן להשתלומי מהעדית ואי ס"ד דעדית דניזק קאמר לאו ק"ו הוי וכדפרי' א"נ איכא לפ' דק"ו להקדש בעדית דניזק ל"ל דהא כל העולם שלו ולא אפשר לשלם אלא בעדית למזיק דבעדית דניזק ל"ל דהכא כל העולם שלו וכדפרישית ומיהו פי' הרב עיקר וכן פרש"י. רבינא אמר לעולם מתני' ר"ע היא לטעמיה דקרא קאמר מה טעם הניזק בעדית מפני כדי שלא יהו גוזלין וחומסין והא דאמר מפני הגזלנים והחמסנים כתב הרמב"ן דחמסן לאו דוקא דהא חמסן יהיב דמי וחמסנין וגזלנים דאמ' דמשלמים בעדית דוקא בגוזלין שדהו ומזיקין אותה אבל אם גזלו פי' או הפי' שאכלו מן השדות זה דבר ברור הוא דלא הוי בכלל מזיק אלא כמלוה בעלמא ואין משתלמין בעדית יותר ממה שהאיש רוצ' לישא אשה רוצ' להנשא וכיון דכן ליכא נפילת כשמעמדים הדבר על הדין כב"ח דעלמא דדיניה כזבורית. מאי דבר אחר לומר זה ודאי אינו טעם לכתו' מפני מה היא בזבו' דכיון שהאש' יוצאה שלא ברצונה דינא הוי דליתקון לה בעדית כדי שלא יוציאנה ואהדר ליה דלאו טעם לכתובה הוא אלא. דבר אחר קאמר ונתן טעם למה לא תקנו כתובה לאיש ממנה כי היכי דתקינו ליה ממנו וטעמא משום דהאיש אינו מוציא אלא מרצונו דאפשר דמשהי לה בגט ומה שמעי' דאשה שאמר מאיס עלי אין כופים אותו להוציא דא"כ מצינו מוציא שלא מרצונו וה"ל לתקוני לוה כתובה מיניה אלא כדפריש ושלא כדברי הרמב"ם דכתב דאשה שאמרה מאיס עלי כופין אותו להוציא וליתא וכדכתיבנא:

דף מח:

אמר מר זוטרא בריה דר"נ לא אמרן אלא מיתמי אבל מניה דיניה בבנונית מיתמי מאי איריא כתובת אשה אפי' כל מילי נמי אין נפרעין אלא מן הזבורי' והשתא לא נחית לאקשויי אלא מכתובת אשה בלחוד אבל מנזיקין וב"ח לא אקשי משום דנזיקין וב"ח מניה וכתובה מיתמי ומיהו לקמן מקשי מנייהו דאם אשה בכתובה מיתמי וה"ה נזיקין וב"ח דכולה מתני' בחדא גוונא מתוקח' או כולה מניה או כולה מיתמי ומיהו השת' לא נחית להכי ואהדר ליה דכתובת אשה אצטריכא ליה ואק"ל א"כ דכתובה מן הזבורית ביתמי דוקא קאמר לערביה ולתנייה בבבא דאין נפרעין ולימא הכי אין נפרעים מנכסי יתומים ואפי' כתובת אשה אלא מן הזבורית ואיכא למימר דהא ל"ק דתנא ברישא דמתני' כולי דייני בעי למתנא דנפרעין בעדית ובבנונית ובזבורי' ומ"ה לאשר לה עד סופא נתנה לה ברישא ממאן אילימא מיתמי מאי איריא כתובת אשה אפילו כלהו נמי השתא לא פריך מכתוב' אשה דהא פריך לה דכתוב' אשה אצטריכ' ליה אלא מנזיקין וב"ח קפריך דאם איתא דכתובה ביתמי ה"ה כולהו דמתני' בחד גוונא מתוקמי' וכדפרישית לעיל וא"כ נזיקין וב"ח היאך נפרעים מהיתומים בעדית ובבנונית ואמר רב אר"י הב"ע כגון שנעשה ערב לב"ח ולכתובת כלתו פי' לעולם דכתובת בזבורית מיתמי דוקא אבל מניה דידיה לא ומתני' לא תיקשי לך דמיירי כגון שנעשה ערב לנזקי בנו. ונזקין וב"ח דמחיים גבו איהו נמי דמחיים מגבו ואפי' לאחר מית' וכן דאדעתא. דהכי משתעבדא אע"ג דאלו היו נכסים ליורשי' אין נפרעין אלא בזבורית השתא כי לית ליה והדרינן על הערב נפרעים ממנו כאלו היו נפרעים מהבן אלו היה בחיים אבל בלאחר מיתה מגבי דהיינו מהזבורית דאדעת' דהכי משתעבד ואק"ל כיון דאוקי מתני' אליבא דמ"ז בערב היכי דייק מינה דלא אמרן אלא מיתמי דהא מתני' לא איירי ביתמי כלל לדידי וי"ל דאה"נ דמתני' לא איירי לדידי' ביתמי אל בער' ואפ"ה דייק מינה משו' ר"א למתני' בערב היא משום דבערב גבי מזבורית דווקא משמע דבדידיה ממש דינא הכי וה"ק לא אמרן דכתובה בזיבורית אלא מיתמי אבל מניה דידיה לא והיינו טעמא דלא מתוקמה מתני' אלא בערב:

ותיפוק לי' דערב הכתובה לא משתעבד בקבלן והשתא קס"ד דכולה בקבלן בין בין בכתובה והא דאמרי' אלא אי אית ליה משתעבד ואי לית ליה משתעבד מא"ל איכא למידק ומאי קושי' דהב"ע דאות לוה וי"ל דאיהו סבר דאי הוו ליה תחלה בשעת הלואה השתא נמי הוו ליה וכיון דאית לוה נכסים ליורשים ואם בא לגבות מהם לא היה גובה אלא, מהזבורית אף עכשיו כשבא ליפרע מן הקבלן אינו נפרע אלא מהזבורית אבל א"ת דלות להו אתי שפיר דכיון דלא נתחייבו היורשים לו אף הוא כשבא ליפרע ממנו יפרע

מהבנונית כדינו כך תי' התוס' ואינו מחוור דכיון דקבלן הוא ונפרע ממנו תחלה אם ירצה מה לי אם יש נכסים ליורשים או אין להם כשהוא בא ליפרע מקבלן מהבנונית הוי נפרע בדינו וכ"כ הרמב"ן אבל הר"ם תי' דהיינו דלא משמע ליה בדאית ליה נכסים משום דאי הו"ל נכסי ליתמי ע"כ של מלוה יפרע מהזבורית שאם באים יורשים לפרוע אותו מהזבורית הרשות בידם ואינו יכול ליפרע מן הקבלן דלא אמר דנפרעים ממי שירצה תחלה אלא דלא יכול קבלן לדחותו אצל לוה בערב אבל לוה לפרעו ע"כ יקבל ממנו ואינו נפרע מהקבלן אא"כ נושא ונותן קבלן ביד כדאיתא ומ"ה לא משמע ליה דאית להו נכסים ליורשי' דא"כ היכי פסיק ותני דנזיקין בעדית לב"ח בבנונית. דהא ליתא כ"ז דבעו יתומים להגביתו זבורית ויש מקשי' לומ' דמ"מ כשלא רצו יתומים לסלקו הרי הוא נפרע מהקבלן מעדית מזבורית ול"נ דזה אינו קשה כלל דאע"ג דאוקי ר"נ מתני' בערב אוקמת' ביתמי כדקאי קאי ומשנתינו ביתומי' מיירי וה"ק הכא לגבות מהיתומי' נזיקין גובין בעדית ובנונית וכגון שיש לו ערב מהם והיינו דקא דהא תינח אית לי' נכסי' ללוה דמ"ד דמשתעבד משו דהשת' לא גבי מהיתומי' אלא מן הערב אבל אי אית להו נכסים אינהו מסלקו להו הזבורית דידהו הלכך היכי קאמר משנתינו דמן היתומים כל שיש ערב מהן גובה בעדית ובנונית זה אינו שהרי ב"ד שמין לפרעון כמה שיש להן כנ"ל ולזה נתכוון הרב ובזה נסתל' הקושיא אבל רבינו נר"ו פי' והוא הנכון דתריצנא בקבלן היינו דוקא בכתיבה משום דערב דידה לא משתעבד אבל ערב דב"ח בדקאי קאי והא דמקשינן הכא הניחא למ"ד קבלן אע"ג דלית ליה נכסים ללוה משתעבד וכו' קאמר הניחא קבלן הכתובה בין ערב דב"ח בין ערב דכתובה דבכולהו פליגי והא דמשמע ליה דהכא דלית ליה משו' אית ליה קשיא ערב דב"ח כיון דאיהו סבר דהיכא דלית ליה לא משתעבד דכיון דכ"כ נגרר ערב אחר לוה דאינו משתעבד אלא כוותיה לומר דהו' מניה דידיה בבנונית דהא איתותב אפ' מניה דידיה כזבורית ומיהו א"ה קי"ל אינו משתעבד לו להפרע ממנו אלא כדרך שמשתעבד לו ב"ח ובי היכי דאלו מת ב"ח לא גבי אלא מהזבורית אף הוא לא כשהעבד לו אלא בזבורית דדעתי' הוא מתחלה בהכי ופריק דהו"ל נכסים ואשתרוף כלו דהו"ל בשעת הלואה ואשתרוף מיד מחיים ד כיוודאשתרוף דאשתרוף הנכסי' בחייו וליתנהי בשע' גובינא תו ל"ל דלא אשתעבד אלא כוותייהו דהא מנייהו דידהו אי נו נפרע כלל דאין להם נכסי וכיון שכן נפרע מהקבלן דדינו כבנונית אבל אי ה"ל נכס ואשתרו' לאחר מיתה כיוון שבאו יתומי' לכלל חיוב ולא היו חייבים לפרוע אלא בזבורית אף קבלן זה ולא יהא חייב אלא בן דלא אשתעבד אלא כוותייהו אבל עכשו כשנשתרפו בחייו יתומים לא באו לכלל חיוב כלל וכיון שכן אותה שעה מיד נכנס הוא תחת הבעלים

ואהדר ליה לעקר דינא דאיהו כי מגבי דמחיים מגבי והלכה גבי מניה מהבנונית כאלו בא לגבות ממנו בחיי של לוה וקבלן דכתובה דאמרי היינו דקבלן בעלמא דאמר א' מלשונות קבלנות כמו שמפורשים בגט פשיט ואם א"ל בטח בו ואני קבלן או בטח בו ואני נותן או הריני לך קבלן גמור הרי הוא נפרע ממנו וכן דעת רבינו ולאפוקי מרש"י שפי' כאן שנעשה עליה קבלן שהתפיסה בנו מטלט' לכתובתה והיא מסרתן לידו בתורת קבלנות ומחזירן לבנו ע"כ שזה אינו שא"צ לשאת ולתת ביד ועוד דאם נשא ונתן ביד אין לו על הלוה כלום וכדאיתא התם וכיון שכן מי שמתחייב לחברו בממון ונתן לו קבלן עליו דין קבלן יש לו ונפרע ממנו תחלה ולאפוקי ממקצת רבוותא דס"ל דצ"ל תן לו ואני קבלן ובמחייב ליכא למימר הכי והלכך אין לו דין קבלן שזה אינו וכן דעת רבינו נר"ו ובמקומו יתבאר יותר בס"ד אם יגזור ה' עלי ואסי' בכלהו דאע"ג דלות נכסים ללוה משתעבד לבד מערב דכתובה משום דלא מידי חסריה וזהו עיקר טעמא לפיכך המחייב עצמו לאחר ונתן לו ערב ערב זה לא משתעבד הא לא מידי חסרי' בכלהו משתעבד והא דאמרינן דערב בכתובה לא משתעבד דוקא בעיקר כתובה ותוספת אבל בנדוניא לא דהא לא מידי חסרה ואפילו בעיקר כתובה ניתוספת לגבי בריה משתעבד נפשיה וכדאמרינן לעיל בקבלן למאן דשבר דקבלן הכתובה לא משתעבד וה"ז דכל דבר דלא משתעבד דלגבי בריה משתעבד ולית הלכתא כמ"ז דכתובה כרב אחא ב"י דב"ח בבנונית ואפילו לאחר הלוה דב"ח מחיים אייתי נמי מגבי דמחיים גבי דהא סברא דראב"י הוה אליבא מאן דפליג עליה ואף על גב דלא אצטריך לפירוקי' אצא למ"ז ומ"ז איתותב סברא דידיה לא אדחיוה וליכא מאן דפליג עליה הלכך קי"ל כוותיה וכ"כ רבינו נר"ו:

דף נ.

אמר מ"ז בריה דר"נ ש"ח היוצא על היתומים אעפ"י שכתבו בו שבח אינו גובה אלא מהזבורית דרבנן תקנו דלא יפרעו מן היתומים אלא מה זבורית ומיהו גבי יתומים הוא דאצטריך לאשמעינן אבל גבי לקוחות אף על פי שכתוב בו שבח דבר ברור היא דאין נפרעין אלא מהזבורית במקום שיש ב"ח ותדע לך דהא באפותיקי קי"ל דאי מכרו מכור וכדכתיבנא לעיל ואע"ג דדיניה להפרע מהאפתוקי וה"נ ל"ש וקי"ל כמ"ז דהא אביי נמי קאי כוותיה ורבא לא פליג עליה אלא דדחי לראיה דאביי אבל בעיקר דינא לא חזי' דפליג עליה ואפילו תימא דפליג ה"ל רבא יחיד לגבי אביי ומ"ז ולא קי"ל כוותיה ועוד דמאי דמתרץ בההוא דאברהם חוזאה אתיה דלא כהלכתא דאנן לא קי"ל כר"י אלא כר"ע ומתני' ר"ע ואפ"ה נזיקין אין נפרעין מנכסי ותומים אלא מהזבורית וכ"כ רבינו נר"ו דכיון

דכן ל"ש כתב לו סתם ל"ש שפי' לו בין ממני בין מיורשי אינו גובה מהיתומים אלא מהזבורית וכדאמר אבא שאול כבתוב' לענין שבועה דאע"פ שפטרה בפי' אינה נפרעת אלא בשבועה וכבר איפסק' הלכתא התם בהדיא כאבא שאול ול"ש בין שאמר לה בין ממני בין מיורשי בין לא א"ל ושלא כדברי הרי"ף דאוקי ההיא דאבא שאול בשלא פטרה בפי' כדי שלא ליפלוג אבא שאול עם משנתי' דהתם ולימא כדמוכח התם וכן דעת רבינו נר"ו וכן הרז"ה ומיהו בערב דכתובת היכא דאיכ' קניין דמשתעבד היכא דכתב לו שבח גופא מהעדית דגבי יתומים הוא דאיכ' למימר דאין נפרעים מהם אלא מהזבורית ושוב לא מהני תנאה לגבות בעדית אבל מניה דערב נפרע הוא מהעדות כיון שכתב לו שבח מה דרכו של אדם להוצי' פחות שבכלים ואק"ל והיכ' ילפינן מהכא דב"ה דינו מדאוריית' בזבורית דהא הכא גבי משכון מטלטלין עסקינן וקי"ל דכל מטלטלי מיטב הוא וי"ל דה"מ היכי דיהיב להו בפרעון אבל לענין משכון כדי לכוף לנו לפרעו בדין היה שיתן לו משבח שבכליו וכיון דאפילו בהא נתנה לו תורה רשות להוצי' פחות שבכליו שמעינן דה"ה כשבא לפורעו בקרקע דבידו של לוה ליתן לו פחות וגרוע שבקרקעותיו וכן הוא בירושלמי למדו קרקעו מהמשכונות שפאי עדית גובה מהבנונית פר"ח שפאי עדית מלשון על שפאום והוא על המרמה שסביבות הערים למצרים והוא עומד לימכר ולפי' המזיק אותם תויון כב"ח אעפ"י שהן סמוך לעדית ומדין תורה דינו כזבורית וגבי יתמי אוקמוה אדאורייתא: **והא** דלא תירץ הכי ההיא דאברהם חוזאה בשפאי עדות ואוקמי' דלא כהלכתא משום דלא משמע ליה דנזיקין סתמא קתני משום שפאי עדית לחוד ומ"ה אוקמה כר"י בעי רב אחידבו בר אמי יתומים שאמרו קטנים או אפילו גדולים דתקנתא דרבנן לקטנים עביד לגדולים לא עביד פי' בין לב"ח בין לפקדון או דילמא דב"ח לא עביד רבנן תקנתא דטעמא הוא משום דלא מסיק אדעתא דמאית וכיון דכן אם נאמר דהיכא דמאית ונפלו נכסיך קמי יתמי שלא יפרע אלא מהזבורית כדינו ליכא נעילת דלת דמאן דמלוה לא נחית דמאית לו ונפלו נכסי קמי יתמי אבל בנזיקין ודאי לכ"ע עביד רבנן תקנתא ודוקא קטנים אבל לא גדולים וכי קתני במתני' מפני ת"ה אבל בב"ח הוי מן הדין ואפי' בגדולים ואסיק' דב"ח יתומים שאמרו גדולים ואצ"ל קטנים בין לשבועה בין לזבורית ואעפ"י שכתוב שכח בשטר ופי' בין ממני בין מיורשי אינו נפרע מן היתומים ואפילו הם גדולים אלא מהזבורית וכדכתיבנא לעיל ש"מ שאמר תנו ר' זוז לפ' ושלש מאות לפ' אין אומר כל הקודם בשטר זכה פי' ולא טעמ' משו' דהסכים אינן שוים ואפי' בסכים שוים כגון דאמר ר' לפ' ור"י לפ' ור"ל לפ' דינא נמי הכי דל"ל מדאפשר לזה למערבינהו כגון שיאמר תנו שש מאות זוז בין פ' ופ' ולא ערבינהו דדעתו שיתן לראשון

תחילה ואחריו לשני אם יספיק ואם לא יספיק שיהא לראשון דזה אינו שאין אדם עשוי שיאמר תנו שש מאות בין פ' ופ' ופ' וכ"ש ש"מ דהולך ונמלך הוא וכיון שכן אין חלוק בין שיהו חפצים שוין ובין שלא יהו הסכים שוין אלא הכל תלוי באחריו דכל היכא שלא אמר ואחריו לפ' אי אין אומ' כל כל הקודם בשטר זכה ותדע לך דא"כ לימא כשאין הסכים שוין אבל כשהסכים שוים כל הקודם בשטר זכה כיון שלא ערבן דהא ודאי הוי ורבותא טפי ואמאי נקט באחריו וא"ת לרבותא דאפילו כשאין הסכים שוין אמרי' דאם אמר אחריו כל הקודם בשטר זכה הא לאו כלום הוא דאי אשמעי' בסכים שוין וקודם בשטר זכה ה"א דהיכא דאמ' אחריו אפי' באין הסכים שוים דכל הקודם בשטר זכה אלא ש"מ מדל אמר הכי דליכא הפרש כלל שוה לשאינו שוה וכדפרי'. הא דאמ' דאם יבא עלי ש"ח גובה מכלם לומר שהראשון בשטר בשטר אינו יכול לדחות' אצל אחרון אלא גובה מכולם כלומר מאיזה מהם שירצה חלקו או מכולם לפי חשבון ונר' דהיכא שגבה חובו מא' מהם שהם חוזרי' וחולקי' ומפסידי' כלם לפי חשבון שאין לומר שאותו שטרף ממנו הפסיד כיון שלא ניכר הנותן החלקים אלא הם הוא שחלקו אחר ולפי זה אפשר דמאי דאמרי' גובה מכולם אתא לאשמעינן דכלם מפסידי' בין שיגבה חובו מכולם או מאחד מהם וכדפרי' ומי' אין דעתו של רבינו נר"ו כן אלא היכא שטרף חלקו של א' מהם שאותו לבדו הפסי' ואינו חוזרי' ולוקחי' דלא אמ' הכי אלא ביורשי' ממש אבל לא במקבלי מתנה אבל הוא בא לטרוף הרשות בידו לגבות חובו מכלם או לגבות מחלק א מהם כדינו אם חלק לה' אבל אם אמ'לו תנו ר' זוז לפ' ואחריו לפ' אומר כל הקוד' בשטר זכה והוא יטול חלקו ראשון ואחריו השני אם יספיק לו ואם לא יפסיד והלכך אם יצא עליו ש"ח גובה מן האחרון שהא' והב' דוחין אותו ואומ' לו הנחנו לך מקום לגבות ממנו אעפ"י שלהן בבנוני' ושל ושל אחרון בזבורית אלמא במתנה עבוד רבנן תקנתם ומיהו שמעינן מתנת ש"מ דינא כמתנת בריא לעניין גוביינא דב"ח ואינו גובה ממנה דלא אמרי' דפירושה שויוה רבנן דא"כ דא"כ קשי' אפי' לדידיה דבעי לומ' דבמתנה עבוד רבנן תקנת הכא דפירושה הוא אמאי לא גבי מבנונית היכא דאתיא ואמאי אמרי' מהאחרון ליגבה מאיזה מהם שירצה ואיפרע ליה דזבורי שקיל משום דאין נפרעי' מהיתומי' מהזבורית ואפי' הם גדולי' דין קדימה אמאי יש לה דביורשין לא שייך דין קדימה ואמאי ליגבי מן האחרון ליגבי אף מהראשון או מאיזה שירצה כדינו אלא ש"מ דמתנת ש"מ דינא כמתנת בריא והכי מוכח בב"ב פ' י"ג והלכך מלוה ע"פ אעפ"י שגובה מהיורשי' אינו גובה ממתנת ש"מ ומ' לפי מקצת רבוות' דפרשי התם דמתנת ש"מ כירושה איכא לפ' דהכא במתנת ש"מ כמקצת בקנין עסקינן דדינא כמתנת בריא ומה ששייר אינו מספיק לחובו

א"נ דאשתרוף דאמ' במי שהיה נשוי דאשתרוף בני חרי גבי ממשעבדי ואע"פי שאפש' לדחות כן קמא נראה עקר וכן דעת רבינו והא דאמרי אע"ג דקמא בנוני' ובתרא זבורי' ל"ל דמדינא נקוט קמא דהא איהו לא אקדמיה אלא לעני שאם לא יספיק לכלם שוהא חלקו של ראשון קיים או כדי שלא יטרפנה ב"ח אבל למשקל איהו בבנונית הא ודאי לא ול"ל שנתרצו הם בכך דא"כ כיון דדינא דאחרון בבנוני' וזבורי' לפי חלקו כשנתרצה לראשון הרי הוא כאלו מכרה לו ובהא ודאי ב"ח רצה מזה גובה רצה מזה גובה ר"ל למה זה דומה לראובן שמכר כל שדותיו לש' ומכ' שמעון ללוי בנוני' דאזיל ב"ח רצה מלוי גובה רצה משמעון גובה כדאי' ב"ב פ"ק וה"נ אזיל ב"ח ורצה גובה מקמא בנונית שקנה מבתרא וי"ל דהכא כל א' וא' נוטל חלק שוה בבנוני' וזבורי' לפי חשבון ובנוני' של אחרון לא נספיק לכל החוב והיינו דינו דליטרוף בנונית דקמא קמ"ל דאינו גובה אלא מהאחרון אע"ג דאכתי איכא בנונית קמיא גבה אבל ל"ל דקמא נחית בנונית ובתרא זבורית וכדכת' הרב מורי ר"ש נר"ו:

הב"ע בב"ח והא תנו קאמר תנו בחובי דשמעינן הכא דאפילו למ"ד ב"ח מאוחר שקדם גבה מה שגבה לא גבה ה"מ כשלא הניח לו מקו' לגבות ממנו מה שגבה גבה דהא הכא ב"ח מאוחר שגבה הוא וא"ה ב"ח זה מוקד' לא טריף אלא מן האחרון ובזבורית אע"פי שהיה דינו כבנוני' והא כל הקודם בשטר קאמר בשטר כו' פירוש דאע"ג דמלוה ע"פ נינהו ואין להם דין קדימה כיון דאיהו אמר לעדים להקדים בשטר צוחה ואי בעית אימא פי' כדסק"ד מעיקרא במתנה והכי דאין נפסד אלא אחרון שהרי הא חוזר אצלו כיון א' אחרון ואפי' חלוקה דלהכי אקדמי' כי היכי דליהוי חלקו של א' קיום ובעיין לא אפשטה הלכך לא גבי ממתנה דהמע"ה ואפשר לדחותו לומר דבמתנה עבוד רבנן תקנתא ולא גבי מניה ואק"ל א"כ פעמים מצינו הב"ח מפסיד חובו כגון שהלך לוה ונתן בנונית במתנה ואח"כ מכר עדית וזבורית דאי אזיל ב"ח אצל מקבל מתנה דחי ליה וא"ל במתנה עבוד רבנן תקנתא דהא ספקא הוא ואזיל הכא מדחו ליה ואזיל הכא מדחי ליה וכתב רבינו נו"ו בשם החכם ר' הלוי בן אחיו דלעולם גובה מהלוק' דאפי' הוי כדבריו דמתנה בני חרי מקרי כיון דאין הקרקע ברשות הלוה ממש לא מצי למדחי לוה דהא יכול למימר ליה הנחתי לך מקום לגבות ממנו אצל הלוה דהא בההוא שעתא דאיהו זבן לא נשארו נכסים בפ"ק דבב"ק ובפ' מי שהיה נשוי ראובן שמכר כל שדותיו לשמעון עדית ובנוני' וזבורית וחזר שמעון ומכר שדה בנונית ללוי ובא ב"ח דראובן רצה מזה גובה רצה מזה גובה אלמ' דשמעון אינו יכול לדחותו אצל לוי דדיניה עליה שהרי יש לו בענין אע"ג דלא כבני חרי שהרי אם רצה לגבות מלוי הרשות בידו וא"ה שמעון לא

מצי למדחי ליה אצלו ה"נ אע"ג דדינא דב"ח גבי מתנה שאם רצה לגבות ממנה גובה לוקח לא מצי למדחי ליה אצלו כיון דלוקח זה קנה כל זכותו שיש לו אצל הלוה ולא שיר קרקע כלל אצל לוה והכא לא שייך למימר הכי טרחי וזבני ארע דלא חוייא לך כיון דלא נשארו נכסים אחרים אצל הלוקח וכיון שהן אפי' תימצ' לומר דבעיין לא אפשיט ב"ח אינו מפסיד וגבי מהלוקח רבינו נר"ו אבל הריף כתב דבעין אפשיט' דבמתנה עבוד רבנן תקנת' דפשט' דבריית' הכי משמע ואע"ג דדחינן ליה שנויי נינהו ולא סמכינן עלייהו ואינו מחוור והנכון כמו שכתבנו ומיהו לענין דינא לא נפיק מידי אי אפשטא אי לא איפשטא לפום מאי דכתי' דאע"ג דלא אפשיטא מספק' דחי מקבל מתנה דדילמ' במתנה עביד רבנן תקנת' ולוקח נמי הא פרישנא דלא מצי למדחי ליה ומניה דידיה כו' ואין מוציאין לאכילת פירות ולשבח קרקעות מ"ט אמר עולא אמר ר"ל לפי שאינן כתובין ליכא לפרש שאינן כתובין ממש וכגון שלא כתב לו אינהו עמלהון ושבחיהון דהא כתיב לא עבדא מידי דהא קי"ל המוכר שדהו בעדים גובה מנ"מ משום דמאן דזבין בפהרסיא זבין וקלא אית ליה אלא עיקר הפירש כמו שפרש"י לפי שאין קול יוצא לכתיבה ופי' בחו' טעמא משו דפירות ושבח הקרקעות ליתנהו בעולם ושמא לא יבואו לעולם ומ"ה הוא דאין קול יוצא לכתיבתן ולפי זה הא דפרכי' ממזון האשה והבנות לאו מבנות פרכי' דהא בנות ויתנהו בעולם והיכי לאמרינן דכמאן דכתובין דמי אלא ממזון האשה קפריך דהוא בעולם משעת כתובה וא"ב לכל זה אלא טעמא משום דקלא לא נפק אלא אגופ' דארע' אבל בשבח ופי' לא ולפי זה כי מקשי' ממזון האשה והבנות אף ממזון מקשי' ומיהו בנות אפש' לתרץ ליה כדלקמן דבנות דבתראי כ"ש דקא אכלן אימא צררי אתפסן והאי דלא שני הכי משום דהאי טעמא לא שייך באשה דלא עביד אניש דמתפיס צררי מחמת מזונתיה וכדמוכח בפרק ב' דייני גזרות הלכך שני ליה מלתא דסגיא לתרווייהו דמעקרא הכי אתקון:

רבי חנינא אמר לפי שאין קצובין איכא לפ' דמשום דאינן אפילו תימא דקול יוצא להו אינן גובין מנ"מ משום דלוקח זה לא ידע ממה יזהר ולפי' קנו שלא יוציאו מנ"מ א"נ והוא הנכון דלפי שאין קצובין אין קול יוצא להן שהקיצבה מוציאה הקול אבל לדבר שאינו קצוב אין קול יוצא עליו ואע"פ שהוא קצוב ול"ל דאין קול יוצא כלל לדבר שאינו קצוב דא"כ מדינא הוי ומאי ת"ה אלא ודאי לכלהו קלא איכא קצת אבל כיון דאינו דבר מפורסם כ"כ תקנו שלא לגבות מנ"מ אבעיא להו קצובין וכתובין בעינן או דילמא קצובין אעפ"י שאינן כתובין פי' דוקא לר"ח קמבעיא לן אבל לר"י פשיטא לן דכתובין בעינן ותדע לך מדאקשינן ליה ממזון האשה והבנות דכתובים ואינם קצובין אלמא דטעמיה דר"י

משום דאין כתובין לחוד הוא או משום דר"י טעמא דמתני' קא מפ' וכל הני דמתני' אינן קצובין וכיון דאיהו לא נקט אלא טעמא דאין כתובין אלמא טעמא דידיה מ"ה אבל לר"י מספקא לן משום דבמתני' איכא כתובים ואיכא אינן כתובים מזון האשה והבנות כתובין ולא ידעי' אי קאי אמזון האשה והבנות ואמר דטעמא דידהו אע"פ שאין כתובים שאינן קצובין דכתובין וקצובין בעי או דילמא אפירות ושבח דאינן כתובין גבי להו ממשעבדי ונ"מ להיכא שקצב לפי' ושבח דאי קצובין לחוד בעי גם ממשעבדי ומיהו אפילו את"ל דקצובין לחוד סגי היינו לומר דקצבה בכתובה זו סגיא להו אעפ"י שהן כתובין ממש אבל קצבה בלא כתובה כלל כגון מלוה ע"פ לכ"ע לא גבי ממשעבדי ושלא כפרש"י ותדע לך דהא מתני' היא בהדיא דהמלוה את חברו ע"י עדים גובה מנב"ח ומיהו איכא למימר דר"ח פליג אמתניתין אלא ש"מ כדפרישית:

דף נא.

והאי פרנסה דמקץ יצא מכתב לא כתיבה וכ"ת היכי אמרי' דלא כתובה דהא תקנת ב"ד היא ול"ל דכיון דברשות האב להפקיעה שאם אמר אל תתפרנס בתי מנכסי שומעין לו בלא כתיבת דמיא ומהדרינן שאני פרנסה דאית ליה קלא ל"נ כיון שמת האב ולא הפקיעה קלא אית לה למלתא וכדכתיבנא דמיא: **והא** דאמרינן דפרנסה מקץ קייצא דבפרנסה שמין טוב לפי מה שפי' מקצת המפרשים שלא אמרו אלא להוסיף אבל לא לפחות מ"מ קייצא שלו לפחות אבל לפר"ח שפירש שלא אמר אלא לפחות אבל לא להוסיף כיון שאין מוסיפין ודאי קיינא ומיהו פי' דידיה ל"נ וכדמוכח התם בדוכתא אבל לפי מקצת המפרשי' שפי' דשמין בין להוסיף בין לגרוע וכן עיקר וכדבעי' למכתב שם בדוכתיה מאו קיצותא ואיכא למימר ומ"מ סתמא עשור נכסי מיקץ קייצא מתיב רב הונא במימתו בנותיו ניזונות מנכסי ב"ח והיא נזונת מנ"מ מפני שהיא כב"ח והא הכא ודאי כיון דניזונת מנ"מ כשכתב לה עסקינן ושלא כפירש"י לפ' דלעולא קא פריך דמשום דמזונות ד"ה נשים מכתב לא כתיבי מקץ קייצי ואי איתא דלא כתובת היאך נזונית ועוד דודאי מזונות לא קייצי דהא איכא יוקרא וזולא והכי מוכח בכתובות בפ' אע"פ דמזונות לא קייצי והנכון דהכא כדכתב לה' מיירי לר' חנינא קא מקשו דילמא לא בעינן קצובין דהא מזונות לא קייצי ופריק הב"ע כשקנו מידה פי' דאע"פ שהן קצובין אלימא מלתא ועביד אינו קצובין כקצובין וגדולה מזו אשכחן גבי אין לי עסק על שדה זו דלא מהני ואם קנו מידו מהני וכן גבי דינא דהורמנא כדאיתא בפרק המקבל אלא בתו כיון דבתנאי ב"ד קא אכלה אימר צררי אתפסה כלומר ומשום האי חששא אינה גובה מנ"מ ואפי'

בשבועה משא"כ בכתובה דגובה הוא בשבועה וא"ת אית לה מזונות ואפי' בלא שבועה ולא חיישינן לצררי דאפשר דקולא שהקלו במזונות לענין בני חרי אבל למשעבדי לא. אימתי בזמן שקדם מקחו של שני לשבחו של א' פרש"י ור"ח דלכלהו קפריך דאלמא דטעמא לא הוי אלא משום כתיבה ולא משום קציצה אלא משום דקדים ופריש תנאי היא ולפי זה יהיו ג' מחלוקות בדבר ר"י בעי קצבת וריב"ח ורבנן דפליגי עלה כתיבה בעי ולר"ג לא סגי ליה אלא בקדימה אבל בתוס' פי' דלעולא ולר"י קפריך דהכא משמע דהכל תלוי בקצבה והיינו דכשקדם שבחו של ראשון למקחו של שני גובה מנכסים משועבדים משום דכיון דקדם ומצא שבשעה שלקח לקח שני קצוב היה שבחו של ראשון אבל למ"ד משום כתיבה אע"ג דקדם כדין דליגבי מנ"מ דהא בשעת כתיבה מ"מ לא היה לה קול וכיון שכן אותה כתובה לאו כלום הוא אבל הקצבה אע"פ שבשעת המכירה לא היה הדבר קצוב שבשעת שנקצב דהיינו בשעה שנעשה היה לו קול אבל כתיבה כל שאין לו קול בשעתה שוב לאו כלום היא ולפי זה אפשיטא בעיין דר"ח קצובין על פי שאינן כתובין קאמר ופריש כתנאי היא:

ולענין פסק הלכה קי"ל כר"ל ור"י דתרוויהו ס' דטעמא משום דאין כתובין ור"ח יחיד הוא לגבייהו ועל דרבנן כר"י הכי ס"ל וקי"ל כוותייהו וכן פסק הרי"ף ומזון הבנות אף על גב דככתוביו דמיין כדכתיבנ' לעיל לחד פי' אינן גובות מנ"מ משום דמעיקר' הכי אתקון ונראה דאפילו קנו מידו אינן גובין מנ"מ משום דכיון דבתנאי ב"ד קאכלן אימא צררי אתפסן אבל אשה אם קנו מידה גובה מנ"מ משום דלא מתפיס ליה צררי במזונותיה וכדכתיבנ' לעיל יב מתני' מתני' המוצא מציאה לא ישבע מפני ת"ה פי' אע"ג דאפשר דמדינא חייב וכדמוקי לה בגמרא מפני ת"ה פטרוהו דא"כ אין לך מגביה מציאה לחבירו כדי שלא יביאהו לידי שבועה אם מצא יותר ואע"ג דמוצא מציאה עשאוהו כשומר שכר משום פרוטה דרב יוסף וחייב בגנבה ואבדה ולא חיישינן לאמנועי משום דלאו אדעתה דאיניש דמאן משכח מגניב' אי מתביר ליה טפי משאר מזוניה ועוד שבדעתו להחזירה מיד ומ"ה אינו נמנע אבל משום שבועה בודאי' היה נמנע ומ"ה פטרוהו גמרא אמר ר"י ב' כיסין קשורין מצאתי ליותר עיקרן של דברים שאין אדם חיוב שבועה מודה מקצת אלא כשיש בו ד' דברים הא' שיהא טוענו שאם אינו טוענו בבריא פטור דמשום אבדה הוי ומשום אבדה פטור מן התורה שהפה שאסר הוא הפה שהתיר והכי מוכח התם בכתובות מדכתיב את בתי נתתי לאיש הזה ואמרי' עלה בההיא דאפילו קרא לא צריך דסברא הוא והיינו דמחייב ר"י הכא בכיסים טפי משוורים משום דבכיסים הוי טענתו בריא וכדמפרשי' בסמוך בס"ד והשני טענה ואח"כ הודאה שאם הודה לו זה בג'

קודם שזה תובעו ואח"כ א"ל ק' לי בידך אינו נשבע דלא מודה מקצת חשיב והכי מוכח מהא דאמרי' בשבועות טענו חיטים וקדם והודה לו בשעורים דמערים מפני שראה בו שהיה רוצה לתבוע לו אף שעורין כדי להפטר משבועה דהוי הודאה ואח"כ תביעה חייב ונראה דמערים הוי כל זמן שקדם שהשלים התובע תביעתו ואם כמודה פטור משום דהוי הודאה ואח"כ תביעה חייב והג' שלא יהא הולך והכי מוכח כ"מ דהילך פטור והד' שלא יהא בה משום מגו לא מגו דכופר בכל דהא לא חשיב מגו שא"כ אין לך מ"מ חייב ולקמן נאריך בזה אלא מגו אחר דאמרי' מגו לאפטורי משבועה והכי מוכח בב"ב גבי ש"ח היוצא על היתומים ובפרק האשה שנתארמלה גם החם שור שחוט לפניך ושלא כדברי הר"ר יוסף הלוי שכתב דלא אמרינן מגו לאפטורי משבועה ומיהו לדידיה באינך כולהו לבד ממגו והשתא לפום הני כללי דצריך לפ' הא דר"י דצריכי דכולהו איתנהו ומשכחת לה כשטענו זה וא"ל עומד הייתי בראש ההר וראיתיך שמצאת כיס אחד שהיה שלי שהולך הייתי בדרך ונפלו ממני ב' כיסין קשורין ואותו הכיס שמצאת הכרתי בו שהיה א' מן ב' הכיסין שנפלו לי ואחר שזה מצאת מצאת גם חברו דקשורין היו החזירם לו וז"א א' מצאתי ונאבד ממני בפשיעה או שהוצאתיו לעצמי ואשלם לך הרי זה ישבע דהשתא איכא טענת בריא כיון דקשורים היו בכיסין לא מנתחי מהדדי וכיון שהוציאו אין כאן הולך ויש כאן תביעה ואח"כ הודאה ומיגו ליכא דמגו דכופר בכל לא מצאתי כלום לא הוי מגו משום דהוי מעיז דהא יודע בו חברו שמצאו ומשאינו מעיז למעיז לא אמרי' אבל ליכא לפ' כשזה היה מחזר אחר המציאה וא"ל חברו אין מצאתי כיס א' דהא ודאי אין נשבע משום דאין כאן טענת בריא והו"ל אידך משיב אבדה ופטור ועוד דהוי הודאה ואח"כ תביעה דאחר שהודה לו זה שמצא א' הוא שטען לו שמצא תבי' ובכי הא הוי הודאה ואח"כ טענה ופטור וכדפר"י וכ"נ ליכא לפ' כשטענו שניהם כגון שא"ל עומד הייתי בראש ההר וראיתיך שמצאת שני כיסין שנפלו ממנו והוא אומר לא מצאתי אלא א' דבהא אפי' תנא דמתני' לא הוה פוטר משום ת"ה דהא מודה מקצת גמור כיון שהוא ראה הכל וה"ל כטוענו ק' לי בידך והלה אומר אין לך בידי אלא ן' דחייב והכי מוכח בירוש' דבעינן למכתב קמן ועוד דר"י לא הוה פטר בשוורים הלכך ליכא לפ' אלא כדפרישנא א"נ אשכחן לה בדוכתא דכלהו בה כגון שזה מכריז על אבדה שמצא כיס א' ובא חברו ונתן סי' ונטלו ואח"כ תבע ממנו ב' כיסין אחרים משום דאמר ג' כיסין קשורים נפלו ממני וכיון שמצא הא' מצא הכל וחברו אמר שמאותן הג' אין לו אלא א' והוציאו דלא הוי הילך הרי זה נשבע משום דטענת בריא הוו משום דכיסין דמי זמנין דמעכלי קשרייהו זמנין הוא דאמרינן ולא שכיח וכיון דל"ש טענת בריא חשבינן ליה

והשוורים פטר ר"י משום דמנתחי מהדדי ולא היו טענת בריא דאפשר דמצא הא' ולא מצא חברו אע"ג שהיו קשורין:

ה"**ב** תניא נמי הכי וכן גר"ח ובזה רבו הנסחאות והגירסא הנכונה ונמצאת ברוב ספרים ב' שוורים קשורין מצאת לי והלה אומר לא מצאתי אלא א' אינו נשבע וזה ברור לכ"ע משום דה"ל טענת שמא בההוא דר"י דמנתחי אהדדי ב' כיסין קשורין מצאת לי והלה אומר מצאתי והחזרתי לך א' מהם והלה אומר לא החזרת לי הרי זה נשבע וראיה דקמייתי לר"י מסיפא דמחויב בכיסין דאלו רישא דפטר בשוורים קפשטוה דפטור ורבותא דאשמועינן ר"י דבכיסין חייב וא"ת ומאי ראיה קמייתי לר"י דאפשר דאפילו תנא דמתני' מודה בהא דע"כ לא קאמר דפטור אלא במציאה אבל בחזרה לא וי"ל דאם איתא דהאי תנא סבר דבמציאה פטור כת"ק דמתני' אף בחזרה היה פטור משום מגו דיכול למימר לא מצאתי לך אלא א' דמגו לאפטורי משבועה אמרי' וכדפרישי' אלא ודאי מדמחייב בחזרה שמעינן דאפילו מציאה דאית ליה דחייב כר"י וא"ת א"כ אמאי לא נקטה במציאה דהוי רבותא טפי איכא למימר דאתא לאשמעינן דב' כיסין קשורין מצאתי לי דקאמר ה"ל כאלו אמ' ב' כיסין קשורין מצאת לי ולא חזרתם לי וכשהודה לו חברו בא' מהן והוא חזר ואמר לא החזרת לא הוי הודאה ואח"כ טענה שהרי טענו כבר כשא"ל ב' כיסין מצאת לי ואית ספרים דגר' והוא ג"כ נכונה תנ"ה ב' שוורים קשורים מצאת לי והחזרתי לך א' מהם והלה אומר לא החזרת לי הרי זה נשבע וראיה דמייתי לר"י מסיפא ובסיפא ג"כ כשתבעו חברו תחלה עסקינן והשתא ודאי לפי פשטה אתי שפיר ור"י ן' מיגאש דאמר דמגו לאפטורי משבועה לא אמרי' דהכא אע"ג דאיכא מגו דכייל למימר לא מצאתי אלא א' והוי פטור אפילו לר"י משום דשוורים מנתחי אהדדי בהא חייב והיינו דאתא כר"י ודלא כמתני' משום דאי איתא דבמציאה תקנו אף בחזרה היה פטור כיון דעיקרה משום מציאה הוא והכי מוכח בירושלמי כדאמרינן לקמן אבל לדידן ודאי קשי' אמאי חייב כיון דאיכא מגו ומגו לאפטו' משבועה אמרינן:

וי"**ל** דהכא בדליכא מגו עסקינן כגון שתבעו תחלה על המציאה והודה לו ואחר זמן תבעו שיחזירם אליו דכיון דאחר זמן היה תו ליכא מגו דל"ל דעכשיו יהא נאמן בחזרה מגו שהיה אומר בשעה שתבעו על המציאה לא מצאתי אלא דלא אמרינן מגו אלא לאלתר אבל לאחר זמן לא ואתיא כר"י וכדפרישית דאלו לתנא דמתני' כיון דפליגי בחזרת אף בה. תקנו ומקשי' ור"י לית ליה המוצא מציאה לא ישבע מפני ת"ה דהא פרישנא דמתני' מדינ' חייב בשבועה כההי' דר"י דמ"מ הוא ואפילו הכי פטרונהו משום תקנתם ופרקי' הוא דאמר כראב"י דלית ליה המוצי' מציאה פטור דאפי' כמשיב אבדה קאמר דמחייב כ"ש

במציאה דלא הוי משיב אבידה דהא איכא טענת בריא וכדפי' דמחייב ומקשי' ולר"א לית ליה דמשיב אבידה פטור פי' נהי נמי דאין לו תקנה במציאה משיב אבידה דהוא פטור מדאוריית' היאך אפשר דלית ליה מתני' כמו שפי' רש"י ז"ל דאי אית' אמאי שינה לשונו ואמר ור"א לית ליה משיב אבידה פטור הרי הל"ל ור"א לית ליה המוצי' מציאה לא ישבע מפני ת"ה ועוד דמוצי' מציאה ומשיב אבידה לאו וכדפירישית ועוד מאי קמתמה אי לית מתני' דהיינו דאמרי' דלית ליה ור"י דאמר כוותיה אלא ודאי לא פרכינן ליה אלא היאך אפשר דלית ליה משיב אבידה אבל מתני' לא קשי' ליה דמתני' לאו משיב אבידה וכדפרי' לעיל ופרקינן כשטוענו קטן והיינו דקרי ליה טענת עצמו משום דט"ק אינה טענה אבל ליכא לפ' משום דטענה עצמה שהו' אינו טוענו שהו' חייב לו אלא שהיה חייב לאביו דא"כ אפי"כי טענינהו גדול מאי ק"ל טענת עצמו טענת אחרים היא אלא ש"מ כדפרי' ופרכינן והא ט"ק לאו כלום הוא ופרקי' דמאי קטן גדול וקרי ליה קטן משום דלגבי מילי דאביו כקטן הוא ואקשי' א"ה טענת עצמו טענת אחרים הוא דבשלמ' כי אוקים בקטן שפיר קרינן להו טענת עצמו וכדפרי' אבל טוענו גדול היכי קרי ליה טענת עצמו ואסיק' אלא בדרבה קמפלגי י"מ דה"ק לעולם בטוענו גדול וכדפרי' דודאי בקטן לא פליגי ר"א עלייהו דרבנן דפטור דבגדול בלחוד פליגי דר"א ס' דחייב ורבנן ס' דפטור ואצ"ל בקטן ממש דפטור ואפילו ר"א מודה בהא ובזה פליגי דר"א ס' ל"ש בו ול"ש בבנו גדול אינו מעיז ורבנן ס' מעיז אבל בבנו קטן כלהו מודו דמעיז ולפי פי' זה קשי' אלא ויש לדחוק ולפיכך לפי פי' זה דאע"ג דהדר מאוקמת' כיון דהדר מטעמיה דמעיקר' דטענת קרינן ליה משום הודאת עצמו והשת' הדר דהרי דקרי ליה טענת עצמו לדבריהם דרבנן קאמר להו לומר פעמים שאדם נשבע במה שאתם פוטרים אותו כאלו הוי טענת עצמו דלפי פי' זה לא קרי ליה טענת עצמו אלא מ"ה וכיון דכן אפשר דמ"ה נקט אלא ואינו מחוור ומיהו לפי מקצת הספרים דל"ב אלא אתי שפיר והנכון כמו שפר"שי דלעולם בט"ק ממש ס"ד מעיקר' דאפילו בקטן מחייב ר"א ורבנן פטרי בין בקטן בין בגדול דהשת' לא הדרינן לגמרי דמאי קטן גדול אלא לומר דלא דוק' בגדול פליגי אלא ה"ה נמי דפליגי בקטן וכי מחייב ר"א בין בגדול בין בקטן וכי פטרי רבנן אפילו בגדול פטרי והשת' אתי שפיר לישנ' דאלא ולכן אמר משום דמחייב אפילו בקטן קרי ליה טענת עצמו ואע"ג דאין נשבעים על טענתו היינו דוקא כשבא בטענת עצמו כגון שהוא הפקיד או הלוה ופטור משום דאיש כתיב בפרשה אבל כשבא בטענת אביו ותובע בברי' נשבעים על טענתו ופלוגתייהו בדרבה דר"א ס' ל"ש בו ול"ש בבנו אינו מעיז בין בקטן בין גדול ורבנן ס' דמעיז בין בקטן בין בגדול ולפי מ"ש הא דאמרינן בשבועות תני איסי שבועת ה' תהיה

בין שניהם ולא בין היורשים ואמרינן עלה ה"ד אי לימא דא"ל ק' לאבא בידך וא"ל אידך ן' אית לי ון' לית לי ומה לי הוא מ"ל אבוה אתיא כראב"י וכיון שכן נראה דהלכת' כוותיה דאלו לרבנן הא אמרו דבבנו ואפי' גדול מעיז ומעיז הוא ופטור וי"מ דל"פ רבנן ור"א אלא בט"ק דוקא דלגמרי הדר מאוקמת' דמאי קטן גדול והדר למאי דס"ד מעיקר' דקטן לחוד קאמר ולומר דרבנן לא פטרי אלא בקטן דבקטן הוא דמעיז אבל בגדול מודה דאינו מעיז ולפי פי' זה אתיא ההיא דתני איסי אפילו כרבנן ובבנו גדול דהא בבנו גדול מחייבי וליכא ראיה מינה לראב"י ואינו מחוור דא"כ היכי אמרי ר' סתם בו הוא דאינו מעיז דהא איכא בן גדול דאינו מעיז ופרש"י עיקר ונכון וכן דעת הרי"ף וכדבעי' למכתב לקמן והא דאמרי' מפני מה אמר' תורה מ"מ הטענה ישבע וה"פ מ"ש כופר בכל פטור ומכל מקום חייב דהוי כעין משיב אבידה וטעמא בעי למימר אמאי חייב וי"מ דהא לא בעי דדינא הוא דמ"מ יהא חייב משום דאיכ' רגלים בדבר כיון שהודה במקצת טענתו ולפי פי' דה"ק מכל מקום אמאי חויב ואילו פטור משום מגו דכופר בכל דהא מגו דאוריית' הוא אבל ליכא לפ' דבעי טעמ' לכופר בכל אמאי פטור ואינו חייב במ"מ חדא דדינ' הכי ואמאי נחייבהו עד שיפרט לך הכתוב בפי' שהוא חייב דא' משום דחייב מ"מ שאני התם דאיכא רגלים לדבר כיון שהודה דה במקצת אבל בכופר בכל דליכא רגלים פטור כיון דלא חייבי תורה בפי' ועוד דא"כ טעמא דאמרי' דאינו חייב משום דאין אדם מעיז פניו הוא בבנו דקסברי רבנן דמעיז הדין הוה נותן שיהא חייב בכופר בכל וכ"ש במעי' אלא ודאי כדפרי' דטע' בעי אמאי אינו פטור משום מגו דכופר הכל וזה שלא כדברי ן' מיגאש דסבר אלא אמרי' מגו לאפטורי משבועות ומהדרי' חזקה אין אדם מעיז פניו בפני ב"ח כלומר ליכא למימר מגו דאלו כפר בכל היה מעיז וזה א"א שלא הוה מעיז פניו והשתא דמ"מ אינו מעיז והא דאמ' בכולי בעי דלכפריה והאי דלא כפרי' משום דאין אדם מעוז הוא פי' הוא למ"ש אין אדם מעיז פניו בפני ב"ח והא דאמרי' בכולי בעי דלודי לוה נותן טעם הוא אמאי מחייבי' שבועה למ"מ ולא מהימנינן ליה דהא אמרת דאין אדם מעיז פניו בפני ב"ח ואהדר ליה דאה"נ דאין אדם מעיז ובכולי בעי דלודי ליה והאי דלא אודי בכוליה אינו מתכוין לכפור אלא להשמטה בעלמא קעביד הכי רמיה רחמנא שבועה עליה כי היכי דלודי ליה דאלו לא יודה ויוצא מב"ד זכאי שמא יחזור בטענתו והשתא סבר ראב"י דל"ש בו ול"ש בבנו אינו מעיז שאחר שהבן א"צ בפני הודית לאבי בשעת מותה שהיית חייב לו בענין דלי' מיגו כלומר סמוך למיתתו ממש אינו מעיז פניו לכפור כמו שלא היה מעיז פניו לאביו ורבנן ס' דאפילו בהכי דליכא מגו בבנו ואפי' גדול מעיז משום דדוקא בו הוא דאינו מעיז שיודע שיודע הדבר אל אמיתתו אבל בבנו אף ע"ג

שהודה בפניו שחייב לו שמא אביו היה חייב לו מצד אחר או שהודאה בטעות היתה ובכל דבר שהיא אינו יודע מחמת עצמו ממש שהוא הלוהו אלא מחמת הודאה של זה ס' רבנן דאע"ג דליכ' מגו יכול להעיז והא דאמרי' אין אדם מעיז פניו בפני ב"ח פרש"י בפני ב"ח שגמלו חסד וליתא דאלו לפי' לדבריו נראה דבפקדון דליכא האי טעמא אפילו בכולו חייב וזה אינו דהא בכמה משניות בשבועות מוכח דדוקא מ"מ הוא דחייב אבל כופר בכל פטור וכדתנן התם ז"א עד הזיז וז"א עד החלון חייב י' גפנים טעונות מסרתי לך והלה אומר אינו אלא ה' ר"מ מחייב אלמא מדנקטינהו כולהו במ"מ ש"מ דכופר בכל פטור משום דליתא להאי מגו שלא היה יכול לכפור לחברו שיוד' האמת כמותו וזהו טעמא דאין אדם מעיז פניו בפני ב"ח ומיהו בפקדון בטענת נאנסו אמרי' בב"ק בפ' הגוזל דכופ' בכל חייב דאמר התם אר"י הטוען טענת גנב בפקדון אינו חיי' עד שיודה במקצת ויכפור במקצת מ"ט דאמ' קרא כי הוא זה כו' עד מלוה הוא דאינו מעיז אבל פקדון מעיז ומעיז והתם היינו טעמא משום דאי איתא דכופר בכל דהשתא ליתא לטעמא דאינו יכול להעיז הרי יכול להעיז דמהיכן הוא יודע אם נאנסו אם לאו והיינו דאמרינן מלוה הוא דאינו מעיז ומ"ה איכא לאפלוגי בין מ"מ לכופר בכל דליכא מגו אבל בפקדון ליכא לאפלוגי בנייהו לפטרן תרוייהו מודה מקצת לכופר בכל א"א שהרי רמי רחמנא שבועה לשומרי' ולפטו' כופר בכל ולחייב מ"מ א"א דאיכ' מגו וכדפרי' הא און לך לומר אלא דשניהם חייבים אבל בטענת מלוה בפקדון כגון הפקדתי אצלך לא הפקדת החזרתי ולא החזרת בכי הא ודאי ליכא חלוק בין פקדון למלוה מ"מ חויב וכופר בכל פטור ושלא כדברי רש"י והשתא דאתית להכי דר"א ורבנן כדרבא פליגי ליכ' ראיה דר"א אית ליה כר"י ושמא ר"א כתנא דמתנ' ס"ל ואק"ל א"כ הדר' קושיא לדוכתא ור"י לית ליה המוציא מציא' כו' ולא חש לתרוצא משום דהא תניא כוותיה וזה סיוע דתניא כוותיה גרסי' דאי לא היאך אפשר לר"י ותרצי' ליה כר"א ואי דחי לה ולא אהדרינן דאמר כמאן ולענין פסק הלכה נראה דלא קי"ל כר"י אלא כסתם מתני' מדחזי' לתלמוד דק' מתמה ור"י לית ליה המוציא מציאה אלמא דקי"ל כמתני' וכן פסק הרי"ף ור"ח ולענין פלוגת' דראב"י ורבנן קי"ל כראב"י דהא התם בשבועו' נקיט לה להדיא כר"א דאמר מה לי הוא מ"ל אבוה וכדכתיבנא לעיל והיינו לפי פרש"י דפי' דבין בקטן בין בגדול פליגי ואפילו לאידך פי' נמי דבגדול בלחוד פליגי אתיא ההיא נמי כראב"י בין בקטן בין בגדול אלמא דאיהו נמי מפ' כפרש"י וטעמ' דפסקי' כוותיה משום דההוא דשבועות אתייא כוותיה וכדפרי' ועוד דקי"ל דמשנת ראב"י קב ונקי וקי"ל כוותיה ואפילו היכא דפליג בהדי רבינו בין במשנה בין בברייתא וה"נ מוכח ביבמות פ' החולץ ואפי' במתני' דאמרי' התם אביי ס"ל כשמואל

דאמר הלכה כהלל ומוקי' ראב"י אליבא דהלכתא כי היכי דלא תיקשי הלכת' אהלכתא אלמא דהלכת' כותיה לעולם ואע"ג דאשכחי' דפסקי' דלא כראב"י כדאמר לקמן בפרקין גבי אפוטרופו' כו' הא ל"ק דהיכא אתמר והא דפסקי' לפעמים בהדיא כותיה אע"ג דכבר ידוע הוא דהלכתא כוותיה ובפ' המפקיד פרכי' בכי האי גוונ' מדר"י אדר"י הא ל"ק דזה הוא מפני שלפעמים מסתבר טעמא דאידך א"נ משום דתלמוד ידע דאיכא אמורא דפסק דלא כוותיה ולאשמעי' דלאו כלום הוא פסיק בהדיא כר"א כי היכי דפסקי' בכמה דוכתי הלכה כחכמים ואע"ג דיחיד פליג עלייהו וטעמא כדאמרן מפי רבינו נר"ו ובירושלמי דשמעתין גרסינן תמן תנינן ק' לאבא בידך אין לו בידי אלא ן' פטור מפני שהוא כמשיב אבדה אר"א תקנה תקנו בו כדרך שתקנו במציאה דתנינן המוצא מציאה לא ישבע מפני תקנת השוק אם כן הא מתני' כשאמר על שני שוורים מצאת לי אבל אם אמר ליה ב' שוורים מצאתי לך והחזרתי לך א' מהם והוא אומר לא החזרת לי לא בזה תקנו פי' רבינו נר"ו דטעמא דר"א משום דסבר דשוורים לא מנתחי אהדדי והכא כשבא זה וא"ל עומד הייתי וראיתי שמצא שור א' שלי והיו ב' קשורין וכיון שמצאת הא' אף הב' מצאת וכדפרי' לעיל וסבר ר"ע דזו הוי טענת בריא ומדינ' חייב אלא מפני ת"ה פטרוהו ומתני' דשבועו' נמי בטוענו ברי שמנה לאבא בידו ומדינא חייב אלא משום דמשיב אבידה פטרוהו ומשמ' אינו בריא גמור כיון שהוא לא הלוה לו ודכותא בשורים כיון שהוא לא דאה ממש שמצאם שניהם אבל מי' לענין שבועה כבריא דמי או לאו משו' תקנו אבל בבריא גמור כיון דפליגי בחזרה חייב משום דר"א סבר דלא תקנו בו משו' דמ"מ גמור הוא אעפ"י שמחלוקתם מחמת מציאה ור' בא אתא לפ' מתניתין דהמוצא מציאה ה"ד להיא דשבועות רבי פדא בשסר"י בזה תקנו פי' כשמחלוקת' בחזרה דאע"ג דבריא גמור ומ"מ גמור כיון מחלוקתם משום מציאה תקנה תקנו בו אבל הראשונה דבר תורה הוא אבל כשמחלוקתם במציאה ממש דבר תורה הוא דפטור ולא משום תקנה משום דסבר דשוורים מנתחי אהדדי וליכא טענת בריא בהדא דתני יכול אם אמר ב' שוורים מצאת לי והוא אומר לא מצאתי אלא א' יכול יהא חייב או מצא אבידה וכחש בה פרט לזה שלא כחש כלומר שהרי לא ידע חברו אם מצאו דאעפ"י שהיו קשורין אפשר שלא מצאו דשוורים מנתחי אהדדי וההיא דשבועו' משמע ליה לר"י דאינה משום תקנה אלא מדינה פטור דלא מיירי בטענת בריא או אפי' בשטוענו בבריא שהודה בפניו שמנה היה חייב לו ולא סמוך למתתו ממש וכיון דכן הרי הוא כטענת שמא דהא נאמן הוא מדינא דאין לו משום מגו בתר הכי פרעי' אבל אם א"ל עומד הייתי בראש ההר וראיתיך מושך בראש ב' שוורים קשורין והוא אומר לא משכתי אלא א' לא בזה תקנו פי' ואפי'

ר"י מודה בהא משום דזהו כאומר לחברו מנה לי בידך והלה אומר אין לך בידי אלא ן' חייב דכותא עומד הייתי על אבא בשעת מיתתו וטענתך מנה הודית לו ק' והוא אומר לא הודיתי אלא ן' לא בזה תקנו וכגון שהיה סמך למיתתו ממש דליכ' משום מגו הנה למדנו מהירוש' שלא תקנו המציא' אלא כשהברי' בא מחמת המציאה כלומר שהוא אינו בריא אלא מחמת מה שמודה לו או מחמת דבר אחר אבל כל היכא שהוא בריא מחמת עצמו כגון שראה הענין בכי הא ודאי לא תקנו וכדפרי' לעיל ולמדנו ג"כ מהירושלמי אליבא דר"י דאע"ג דפליגי בחזרה דהוי בריא גמור כיון דעיקר דינם בא מחמת המציאה דאף בזה תקנו וכדפרשי' לעיל א"נ אפש' לפ' וכן פי' רמב"ן דר"א ור"י ל"פ דשוורי' אי מנתחי אי לא דכלהו סברי דשוורים מנתחי אהדדי דדבר ידוע הוא זה אלא פליגי דר"א ח' על טענת שמא מדינא וההיא דשבועות דשמא היא דומיא דמציא' דשוורי' דהיא שמא וא"ה אי לאו משום תקנה היה חייב דבר תורה ואתא ר"י לומר דזה אינו דההיא דשבועות מדינא פטור דטענת שמא הוא ומציאה דשוורים נמי בשחולקי' על המציאה מדינא פטור ולא משום תקנה משום דהוי טענת שמא וכי תקנו במציאה בשחולקי' על החזרה דמדינ' חויב דהוי טענת בריא ומשום תקנה פטור וכתב הרמב"ם דאנו משכחת לה בבן דחייב ואפשר משום תקנה כגון שהודה שלוה ביום פ' מאביו ואחר זמן תבעו הלא אבל קאכלתיו פרס וא"ל כך שמעתי שהודית לאבי בשעת מותה שלא האכלת פרס מעול' אלא שלא שמע כמה לוה ממנו נמצא טוענו בריא מפיו ובזה תקנו ע"כ ואפשר דאפי' ר"י מודה ומי' בגמ' דילן לא משמע דאיכא תקנה בהלואה אלא במציאה מדאוקי' מתני' דשבועות בשמא ולא מצינו תקנה בזה לפי' נראה עקר דר"י נמי סבר דבהלואה לא עבוד' תקנה וההיא דשבועות מדינא פטור כגון שמא וכדפרי' הרמב"ן:

דף נב.

מתני' יתומים שסמכו אצל ב"ה או שמנה להם אביהם אפי' חייבין לעשר. פי' חייב האפוטרו' לעשר פירותיהם והא לאו מדינא דהא גבי תרו' שליח ממש בעי ויתומי' לאו בני שליחות נינהו אלא שחכמי' הפסידו הפי' לענין זה ושמו אותן האפוטרו' לעשר כאלו הן שלו אבל בשאר דברים שהאפטרו' יכולין לעשות בהנך דאמרי בגמ' מדאורייתא רשאין בכך כדאמ' במס' קידושין מנין ליתומים שבאו לחלוק בנכסי אביהן שב"ד מעמידים להם אפו' שנאמר נשיא א' והא התם מדין זכות שזכין לקטנים בחלוקת הארץ אבל במ"ש חכמים שהאסו' רשאין לעשות אם עשו לא עשו כלום בין לזכות בין לחובה רבינו נר"ו:

גמרא אפי' לוקחי יינות שמנים וסלתות להאכיל אבל לא להניח ומוכרים עבדים קרקעות להאכיל כו'. זה הכלל אפוטרו' אינן רשאין לעשות שום דבר אלא לתועלת היתומים אבל דבר אחר לא ומ"ה אין מוכרין עבדים וקרקעות להניח שהמעות מתאבדים והעבדים והקרקעות הוא דבר המתקיים טפי ואין האפוטרו' רשאין לדון לזכות ולחיי' בנכסי יתומי' לזכות אמאי לא אלא לחיי' ע"מ לזכות ופי' רבינו דלחוב הוא כל זמן שתבעי' אחרים דמסתמא כיון שאדם אחר תובעם לטובתם הוא וקמ"ל שאעפ"י שהם כשדנין עמו הם דנין, ע"מ לזכות כדי לסלק המערער מעליהם מסתמא כיון שאדם אחר תובעים חוב הוא להם ואין רשאין לדון עמהם ולזכו' הוא כשהן תובעם את אחרים ואעפ"י שלבסו' זכו מה שעשו עשו כיון שמתחל' נתכווני' לזכות היתומים אבל כשירדו לחוב וזהו כשאדם אחרי תובען אעפ"י שהזכו' לא עשו ולא כלום דכיון דאין רשאין לדון עמהם מה שעשו בטל הוא וכדפרי' במתני' זו דעת רבינו נר"ו אבל רש"י פי' לחוב הוא ע"מ לזכו' שתתחל' ירדו ע"מ לזכו' וחבו וכיון שחבו לא עשו כלום דאין להם רשות לחייב היתומים אלא לזכותם ואם ירדו מתחל' לחוב ויצא לזכו' אעפ"י שלא היו רשאין קם דינא זהו דעת רש"י וקמא עקר דכיון שלא נתנו להם רשות לעשות אי עשו מה שעשו בטל והא דאמרי' דאין האפוטרו' רשאין למכור שדות ולוקח עבדים אבל מוכרין עבדים ולוקחים שדות ופליג רשב"ג עליהו קי"ל כרבנן דמוכרין עבדים ולוקחין שדות וצריך לחשב עמהם באחריות דברי ר' רשב"גא א"צ וקי"ל כרשב"ג דכי אמרי' הלכה כר' דוסא מחברו אבל מאביו לא וכ"כ הרי"ף משמי' דגאון ומי' דוקא באחרונ' הוא דאמרי' דאין צריך ולחשב עמהם אבל בתחלה צריך דהא גנבו ההקד' אמרי' מחייבי' עמהם באחרונה ואף על פי כן מחשבין עמהם בתחלה דכתיב ויצורו וימנו ואין עושין אפו' נשים ועבדים וקטנים ואם מינן אבי יתומים הרשות בידו פי' ביד אביהן של יתומים ואק"ל הא פשיטא דמה שרצה לעשות בנכסיו עושה וי"ל דכיון דב"ד אביהן של יתומים נינהו הא אמרינן דכי היכי דאפוטר' דמפסיד אע"ג דמינהו אביהן של יתומים מסלקין אותו כך אלו מפסידין ומטעם זה הו"א דאין ממנין אותן מ"מ אין מפסידי' ב"ד דמסלקין להו ואיכא מאן דגריס ואם מינן אביהם הרשות בידם ופי' דה"פ ואם מינן אביהן של יתומים בחייו על נכסיו הרשות ב"ר למנותן דאלמא דזריזין הם והכי תניא בתוספת' דתרומות אין ב"ד עושין אפוטרו' נשים ועבדים לכתחלה ואם מינה אותן אביהן בחייו עושין אותו אפו' וכיוצא בזה בפרס המפקיד גבי סבתא שאני התם דכל יומא ויומא גבי סבת' הוו מפקדי הרב מורי הר"ש נר"ו ואיכא מ"ד דכול' ברייתי' באפוטרו' שמינהו אבי יתומי' מדקתני בסופא ואם מינן אבי יתומים הרשו' בידו מכלל דבכל מאי דאמרי' עד השתא ליכא הפרש' בין

מינוהו ב"ד למינוהו אבי יתומים דאי לא נימא נמי בכל מאי דאתמ' בברייתא דאם מינן אבי יתומים הרשות בידם של האפוט' למכור ברחוק ולגאול בקרוב וכיוצא בכל אלו אלא ש"מ דליכ' הפרש בין מינוהו אבי יתומים או ב"ד הרמב"ן ויפה פי' אבל רבינו נר"ו דמדאמרינן דעבדים וקטנים הרשות ביד אביהם למנותן אף על פי שאינן זריזין ה"ה נמי בכל האפוטר' שמינה אבי יתומים דעביד כל מאי דכתב זבין ומזבין ובלבד שלא יפסיד לגמרי שהרי הכל תלה בדעתו ומיהו אפילו במינן ב"ד אם נטלו רשות מב"ד רשאין הם למכור ולעשות כל מה שירצו והכי תניא בתוספת' בב"ב פ"ח אין מוכרין ברחוק וליקח בקרוב למכור ברעה וליקח ביפה אין לחוב ולזכות להכניס ולהוציי' ותומים אא"כ נטלו רשות מב"ד ודוקא בכל שעה כדי שיראו ב"ד באותה באותה שעה שיש תועלת בדבר ועשו ואם לאו לא יעשו אבל ליתן רשות בתחלתן שיעשו מה שירצו בזה אין רשות לב"ד לעשות ואם נתנו להם ק רשו' לא עשו כלום רבינו נר"ו:

הנהו יתמי דהוו סמיכי גבה דההוא סבתה ה"ל תרומתה שקלה וזבינתה ניהלייהו פי' להאכיל אבל לא להניח דאפילו נאמר דאפוטרו' שמינהו אבי יתומים יש לו רשות לעשות כן וכדכתיבנא יתומים שסמכו אצל ב"ה דהוי באפוטרו' כי אם נאמר דהוי באפו שמינהו ב"ד ואמר רבינו נר"ו דאפוטרו' אינו אלא במה שהן מחזקים אבל להוסיף על האפוטרו' ולתת בידם מנכסי היתומים לא וגם הם אין להם רשות להוציא נכסים מיד אחרים ולענין שבועה כתב הראב"ד דדינם כאפו' שמינהו אבי יתומים שפטור דהא התם אמרי' דאתא לאימנועי כ"ש הכא וכ"כ הרמב"ן משוך פי' מיתמי אייקר היינו דרב חנילאי בר אידי דיתומים אין מקנין אלא בכסף וכיון דכן מצו הדרו בהו זיל לא יהא כח הדיוט חמור מהקדש וכיון דהדיוט קונה במשיכה ואינו יכול לחזור בו אף בהקדש כיון דאיכא משיכה אינן יכולין לחזור בהם ואק"ל היכא דאייקור דאמרי' דברשות היתומים קיימי ויכולין לחזור בהם א"כ רעה הוא לדידהו דיאמרו להם נשרפו חטיך בעליה כו' דזה אינו דיאמרו להם היתומים חיטכ' הוא שנשרפו לכם משינה דהא גבי זול הוא דאמרינן הכי הוא זול א"כ לקמן גבי יהיב זוזי יתמי אסירי דהיכא דאייקר אי אמרי' דאין הלוקחים יכולים לחזור להם חיטכם הוא שנשרף דהדין כך הוא יתומים קונים בין בכסף בין במשיכה באיזה מהם שירצו וכל זמן דליכא כסף ומשיכה יכולים הם לחזור בהם ומיהו מסתמא כל היכא שלא חזרו המקח קים וכיון שכן היכא דמשוך פירי מיתמי אם נשרפו עד שלא חזרו בהם ללוקחים ונשרפו אבל היכא דיהיב יתמי זוזי אפירי אם נאמר דהיכא דאייקיר שאין יכולין הלוקחים לחזור בהם דקנו בכספא מסתמא כל זמן שלא חזרו בהם המקח קיים וכשנשרפו ברשותם נשרף דאין להם רשות אחר שנשרף לחזור בהם ואע"ג

דכה"ג אמרינן התם במ' דהדיוט יכול לחזור בו ואפילו מי שפרע ליכא שאני התם דאף מוכר יכול לחזור בו אבל כאן שאין המוכר יכול לחזור בו מסתמא כ"ז שלא חזרו להם ללוקחי' דהיינו היתומים נשרף וכ"נ שפי' רש"י והא דאמרינן יהיב יתמי זוזי אפירי זול לא יהיה כח הדיוט חמור מהקדש כלומר ויכולים הם לחזור ואפילו מי שפרע ליכא אע"ג דבהדיוט. כה"ג איכא מי שפרע:

דף נב:

והא דאמרינן **דלכתובה ולמזוני ולקבור' מזבנין בלא אכרזתא** . אומר רבינו נר"ו דהא נמי דמוכרין שוה ר' במנה אם א"א בלאו הכין ומוכרין ליותר מו' חדשים אי לא אפשר בלאו הכי דכי היכי דהקלו באכרזתא כדי שלא תמות ברעב ה"ה נמי להנך דכתיב וטעמא דמסתבר הוא רבינו נר"ו:

עמרם צבעא אפוטרופא דיתמי הוא כו' כתב הרמב"ם באפוטר' שמינהו אבי יתומים ומ"ה כיון דאיהו המניה מספקא לא מסלקינן ליה עד דמפסי' אבל באפו' שמינוהו ב"ד בספקא מסלקין אותו כל היכא דסאנו שמעני' דאפי' אי' משכחי' אניש מהימן מניה מסלקינן ליה וטעמא דמסתבר הוא וכ"כ הרמב"ן והא דאמרי' ואי רמית שבועה עליה אתי לאימנועי פי' דוקא קודם שהחזיק בנכסיה אבל אחר שהחזיק אינו יכול לחזור בו וכן הוא בתוספתא אפוטרופוס עד שלא החזיקו בנכסים יכולים לחזור בהם משהחזיקו בנכסים אין יכולין לחזור בהם איהו קא אכילת ליה פי' דמשום פרוטה דרב יוסף ז"ל דלא חשיבא כולי האי ובמקום שבועה אתו לאימנועי דאי לא אפילו אפוטרופוס שמינו אבי יתומים ישבע אלא ודאי כדפרישית דהכא הוא בנושא שכר דבההיא הנאה דקנפיק עליה קלא דאניש מהימן הוא וקי"ל כאבא שאול וכדפסק שמואל דמנוהו ב"ד ישבע מינהו אבי יתומים לא ישבע ואע"ג דראב"י אומר זה וזה ישבע והלכה כדבריו הא קי"ל דאין למדין הלכה מפי תלמוד ואע"ג דמשנת ראב"י קב ונקי כיון דשמואל דהוא אמורא פסיק דלא כוותיה לא קי"ל כותיה אלא כאבא שאול וכתב הרמב"ן דה"ה ולענין תשלומין דמינהו ב"ד משלם מינהו אבי יתומים אינו משלם ואפילו פשע בנכסים אפו' חייב בגנבה ואבדה משלם ואשכחן דפטור ואפי' מפשיעה מינהו ב"ד חייב ואפילו בגנבה ואבדה וכדאמרינן בפרק המפקיד ההוא אפו' דזבן תורא ליתמי דלא ה"ל כו' דאי לאו דאפו' לבקרא מסרתיה הוי חייב ולא תימא דההיא מסירה היתה דלא היתה אלא כעין גנבה ואבדה דהא אמרי' התם מכדי בקרא ש"ש דיתמי הוא איבעי ליה לעיוני ואם איתא דהוו פשיעה אפילו לא הוי ש"ש אלא ש"ח חייב אלא ש"מ כדפרי' וההיא במינהו ב"ד

דאי במינוהו אבי יתומים אע"ג דאיכא פ' דרב יוסף ולא חשיב כש"ש דאתי לאמנועי וכדכתיב לעיל ואיכא דמחי ליה אמוחא דהתם היינו טעמא דמחייב משום דאי לא מסריה לבקרא ולא אוקמי בתרי תורי ושדי ליה אוכלא ולא אכל פושע גמיר הוא ומיהו פשטיה דמלתא לא משמע הכי אלא אפילו בדיעבד אפוטרו' בעיין נטירות' דבקרא דלא הוי פשיעה בעי לומר דלחייב ומיהו בלאו הכי אית לן לומר ע"כ דמינהו ב"ד חיוב בגנבה ואבדה דש"ש הוא משום פרוטה דרב יוסף דמצוה קעביד וכיון דליכא למיחש דילמא ממנע ולא עביד ומחייב לישבע משלם נמי הוא אבל במינהו אבי יתומים נראה שפטור ואפילו מן הפשיעה מדאמרינן בב"ק פ' שור שנגח ד' וה' דמעמידו' אפוט' לשור של חש"ו כדי להעידו ואמרי' דמשלם מן העליה אם היזק ואמרינן עלה מעליית מאן ר"ו אומר מעליית מיתומים דאי לא ממנעי ולא עבדו ריב"ח אומר מעליית אפוט' וקי"ל כר"י ואפילו ריב"א מודה דלכי גדלי משתלם מנייהו והא התם דפשעו ולא שמרוהו ואפי' הכי פטור וא"ת דלא פשע בו אלא ששמרוהו שמורה פחותה דבהכי הוה סגי ליה ואזיל והזיק לא הוא דכיון דסתמא אתמר משמע דלעולם מעליית יתומים משתלם והוא פטור וא"ת דהתם אינהו ב"ד הוא וי"ל דהרי הוא כמינהו אבי יתומים דאפוטרו' שור א' ליכא טעמא דמהימן ועוד דאפי' דיתומים מינוהו ומ"ה אמרי' דפטור האפוטרו' שמינוהו אבי יתומים והכי איתא בירושלמי ובהאי פרקא אתיא דר"י כרבנן ודריב"ח כאבא שאול ר"ל ר"י דפטור אפוטרופו' אתיא כרבנן דפטרו מנהו ב"ד משבועה ודריב"ח כאבא שאול דמחייב שבועה ואפו' שמינהו ב"ד דקס"ד דהשתא בההוא דשור הוי כמינוהו ב"ד ומהדרינן אפי' תימא כאבא שאול בעי הוא ומתקרי מהימן כלומר אבל הכא גבי שור דליתיה להאי טעמא פטור וכדפי' לעיל והריב"ח כאבא שאול ואפי' יסבור כרבנן אדם מבריח עצמו מן השבועה ואין אדם מבריח עצמו מן התשלומין כלומר בתשלומין דמשלם אחר כך מהיתומים לכי גדלי וקי"ל כר"י וכא"ש. ומיהו כי אמרינן דמינהו אבי יתומים לא ישבע משום דאתי לאימנעי דוקא משבועות אפוטרו' הוא דפטור כגון שבועת שמא אבל אם טענו היתומים בבריא בכי הא חייב כאיניש דעלמא נשבע שבועת היסת אם כופר בכל שבועת התורה במ"מ ומשום הא לא אתי לאימנועי הרב בעל העיטור וכתב רבינו נר"ו היתומים שסמכו אבל ב"ה שהוא כאפטרו' יכולין לסלקו ב"ד כל זמן שירצו ול"מ אחר וכה"ג דאפוטרו' שמינהו אבי יתומים עד כ' שנה או יותר דמכיון שהגדילו היתומים אינן יכולין למכור ואם מכרו אין מכרו קיים דהא נכסים משל יתומים נינהו וכיון שהם בני המכירה אין להם רשות למכור אלא דמשום לקיים דברי המת הוא דמתעסקים בנכסים והכי ג"כ אצל דין אפוטרופו' אין להם כלל רבינו נר"ו:

ושמואל אמר מערב ולדידיה לא ילפינן קנסא מקנסא וכיון דכן מנסך כיון דלא אתמר פטור דקנסא מקנסא לא ילפינן וקי"ל כשמואל דהלכתא כוותיה בדיני אבל בנסך דקים ליה בדרבה מניה דלא ידענא משעת הגבה'. הוא דקני למתחייב עליה מאותה שעה אבל מטמא דלא מפסיד לה לגמרי פי' הכא גבי מנסך דמפסיד ליה לגמרי לא קרי מטמא הפסד גמור הוא דהא אפשר להסיקה תחת תבשילו אבל לעיל גבי מדמע דהוי הפסד כל דהו א קרי מטמא הפסד מרובה:

דף נג.

א"ה אפילו במזיד נמי כלומר א"ה הטעם בשוגג פטור כדי שיודיעו אפילו מזיד נמי לפטור שיודיעו ויפרשנו מאיסור ואק"ל ומאי קושיא דאפילו קאמר במזיד חייב הא מצי מודע אליו, שטהרותיו. טמאות שהוא טימאן בשוגג וי"ל דהיינו דקמקשה דאי איתא דמזיד חייב והוא טימאן במזיד לא יודיעו כלל שמתירא הוא שלא יבא ע"י כך לדעת שבמזיד טימאן דכי הוה קס"ד המקשה ומתרץ ליה דלהכי ליכא למיחש דכיון דמתכוין הוא להזיקו יודיענו שאם לא יודיענו נמצא שלא הזיקו והוא להזיקו מתכוין ולא להאכילו איסור:

ור"י אמר דבר תורה א' שוגג וא' מזיד פטור מ"ט היזק שאינו ניכר לא שמיה היזק פי' לכ"ע ואפילו לר"ע דדאין דינא דגרמי ואע"ג דעביד מעשה נמי כיון דהיזק שאינו ניכר הוא וא"ת א"כ אמאי מחייבים מוחל ש"ח לחבירו למאן דדאין דינא דגרמי י"ל משום דהתם היזק ניכר הוא שהרי אינו יבול לומר לו הרי שלך לפניך שהרי אין שעבודו קיים וכן נמי בעושה עבדו אפותיקי ושחררו רבו א' היינו טעמא דחייב משום דחשבינן ליה היזק ניכר מפני שאינו יכול לומר לו הרי שלך לפניך שהרי אין שעבודו קיים אבל העבד וכדפרי' ואק"ל מחיצת הכרם שנפרצ' לר"מ אמאי חייב דרבותי' אתא כדאיתא התם דהא היזק שאינו ניכר הוא ותירץ החכם ר"י הלוי בן אחיו של רבינו נר"ו דגרמה. לר"מ כמעשה לרבנן וכי היכי דרבנן קנסו במזיד כעושה מעשה אע"ג דהיזק שאינו ניכר הוא ה"נ קניס ר"מ בדינא דגרמי כמזיד והתם מזיד הוא כיון דאמרי ליה גדור ולא גדרה ונכון הוא ויש מתרצים דהתם נמי כיון דע"י שנוי הוא ואין התבואה נאסרת אלא בתוספת ר' היזק ניכר הוא ואק"ל הא דתנן דן את הדין זכה את החייב טמא את הטהור דאע"ג דאגע בהוא שרץ והא התם דשוגג הוא והיזק שאינו ניכר הוא ואפ"ה חייב וי"ל משום דהתם ראוי לקנוס אותו שוגג כמזיד דלמה ליה למגע ביה שרץ ולר"מ דמחייב התם אפי' דלא

נגע בהו שרץ אע"ג דהוו היזק שאינו היכר י"ל דמשום קנסא הוא דקניס שוגג אטו מזיד כדאית' לקמן:

הכהנים הכהנים שפיגלו במקדש מזידין חייבים ותני עליה מפני ת"ה ואי אמרת היזק שאינו ניכר שמיה היזק ודאי מדינא חייבי' ות"ה קאי אשוגגין ואק"ל ואפי' נאמר דהיזק ניכר שמיה היזק מדינ' ודאי אונו חיוב דהא קי"ל דמזיק הקדש פטור איכא למימר דמשלמי' הן את הקרן ומדדבנן מיהת וכדכתיב לעיל ולא משמע ליה לתלמודא דת"ה דקתני היינו כשתקנו לשלם הקרן דתקון הוא כדי שלא יזלזלו בהקדשות דא"כ מ"ש דנקיט גבי פגול לימא כל מזיק הקדש סתמ' אלא ודאי תקנה א' היתה שתקנו בפגול והיינו דק"ל דמזידין אינן חייבי' משום אותה תקנ' דמדינא חייבי' משום דרבנן קנסו מזיק את הקדש לשלם קרן א"נ איכא למימר והוא הנכון דרבא סתמא קאמר ואפי' בקדשים דחייב הדיוט באחריותן ובהנהו ודאי חיוב מדינא דהוו כמזיק להדיוט וכן פרש"י ואק"ל כהנים שפגלו היכי קרי ליה היזק שאינו ניכר שהרי מעשה קא עבדי בשחיטתה כיון דאינה ראויה הרי היא כנחירה ומטעם זה אמרינן דטבח אומן שקלקל חייב משום דהיזק ניכר היא וי"ל דקושיין משאר עבודות כגון זריקה הקטרה דלאו היזק ניכר הוא א"נ איכא למימר דכי חשבי' שחיטה פסולה בהיזק ניכר היינו כשנבלה בשחיטה דנמצא דאינה שחיטה אלא גזירה אבל כאן גבי פגול שחיטה ראויה היא אלא שדבר אחר גרס לה ליפסל וכיון שכן היזק שאינו ניכר הוא וזה נכון:

העושה מלאכה במי חטאת בפרת חטאת פטו' מדיני אדם וחייב בדיני שמים אק"ל עושה מלאכה במי חטאת היכי פסיל דהא בעינן עובד דומיא דעבד פוסלה אבל במחשבה דלא בעי עובד דמי' דעבד פוסלה בבעלין אלא דניחא ליה לעובד הוא מותיב לה והוא מפרק לה פרה שהכניסה לרבקה ע"מ שתינוק ותדוש פי' לא עשו, בה מלאכה אחרת אלא שנתכוין בשעת שעבדה שיהא דשה וכיון דליכא אלא מחשבה לא חשיב הוזק ואע"ג דלעיל גבי פיגול אמרי' דחשיב היזק שאני התם דעביד איהו מעשה ובמחשבה נפסל המעשה אבל הכא דליכא ק מעשה אלא מחשבה לא.

דף נג:

לא קשיא הא בגופן הא בבגדן פרש"י בגופן כגון שהיו המים ב בכלי שיש בו שותות והיו יודעים דמשמשי' בו לטרא בשר לא זו מאותן שותות המים עולין כנגדן שהיו המים בכף מאזנים ושקל בהן פי' רבינו נר"ו דטעמא דפוסלין בגופן לאו משום המשקל הוא אלא משום לחלוחית הבשר שנתערב בהן שנפסלים הם בתערובות ור"ח פי' בגופן ששקל

בהן בשר ועושה בהן מלאכה כנגדן ששקל בהן משקולת ובאותה משקולת שוקלים בשר וכ"ת ומשום משקולת גופא אמאי לא פסלי' איכא למימר כשלא היה מתכוין למשקולת בשעה ששוקלה אלא שלא צורך היה שוקל ואנן בעי' עובד דומיא דעבד ומי' לפי פירוש זה לא אתי שפיר הא דאמרי' בסמוך הא והא בבגדן דכי קרי עושה מלאכה כששוקל בבגדן בשלמא לפרש"י אתי שפיר וי"ל דמשום הא נקט האי לישנא א אמרת היזק שאינו ניכר שמיה היזק ממונ' מעליא בעי שלומי תיובתא ואק"ל אמאי איתותב ולא אמר דתנאי היא ממתני' דעשה עבדו אפותיקי ושחררו ברבו שני ובהיזק שאינו ניכר פליגי וי"ל משום הכי דחי ליה דלאו בהכי פליגי אלא במזיק שעבוד של חברו וכגון וכמאן דפי' התם דשחררו רבו א' דהא בסמוך בעי למי' דתנאי נינהו ודחי ליה ואק"ל אמאי דחי לה דמ"ד דהיזק ניכר (לא) שמיה היזק מפ'לה א בדקא הוה קס"ד כי היכי דלא תיקשי לי' דמי איכא מאן דחוי ליה ותי' רבינו בי' נר"ו בשם רבו הרמב"ן כיון דאשכאן חדא מתניית' בהדיא דק"ל צריך הוא ג"כ סיוע מוכרח לדבריו דאיכא תנא דאית ליה כוותיה וכל היכא דאפשר למדחי דחינן ליה ולא מוקי לה כתנאי דלא משוי פלוגתא ביני תנאי בכדי היכי דתיקום מלתיה ודכות' אשכחן בתלמוד חדא בב"ק דאמרי' אי משום חצי כופר לאו שיורא הוא הא מני ר"י הוא וזה נכון. הא דתנן המבשל בשבת בשוגג יאכל פירשתיה בפ"ק דחולין וכללא הוא מזיד דר"מ כשוגג דר"י מזיד דר"י כשוגג דר"י הסנדלר ורמי' דר"מ אר"מ בדאורייתא והא דלא מקשי' לר"י משום דידע דטעמא דר"י דשבועות משום דבאתריה חמירא להו שביעית כדאמר בסמוך תבו' עליו ברבה דאכיל מיניה מידי דלא חזי ליה בימי טומאתו ומשלם ליה מידי דחזי ליה בימי טמאתו ש דהא נתפסין הן בקדושת תרומה וה"ל תרומה טמאה וי"ל דה"ק דאיהו בשע' תשלומין מידי דחזי טפי קא משלם ליה ואפי' אחר תשלומין נמי לא גרע ממאי דאכל מיניה וה"ה דקשיא אבל בתרומה טמאה אמאי משלם חולין טהורין אלא איהו חדא מנייהו אקשי ודעדיפא ליה משום דאמר און תשלומי' תשלומין והדר מתרץ לכולה:

דף נד.

במזיד אין תשלומיו תשלומין ואר"א בריה דרב איקא קנסו שוגג אטו מזיד א"כ לומר דר"מ כי אמר במזיד אין תשלומיו תשלומין לאו לגמרי קאמר דתשלומיו תשלומין וחוזר ומשלם חולין טהורין דלא פליג ר"מ אלא בשוגג דלא קליס שוגג אטו מזיד והא דאמר בשוגג תשלומיו תשלומין תימא איהו קא אכל מיניה מאי דחזי ליה בטהרתו ומשלם ליה מאי דלא חזי ליה כלל דהא תרומה טמאה הוי וי"ל דלדידן לא קשיא לן דהא פרישי'

דבתר שעת תשלומין אזלי' ואותה שעה שוין היו החולין הטמאים כדמי התרומה א הטהורה ורש"י פי' בענין אחר ואינו מחוור:

ת"ש דם שנטמא וזרקו בשוגג הורצה והא כרבנן היא ואלו מדאורייתא כ מותר לזרוק הדם לכתחלה אעפ"י שנטמא שהציץ מרצה וכן פרש"י:

דף נד:

והא דאמר לר"י **דמדאורייתא חד בתרי בטיל**. ק"ל דהא סב' ר"י דמין במינו לא בטיל והכא מין במינו הוא דאם מין בשאינו מינו ינדור ותירץ הראש"ד דלאו אר"י אלא בלח בדם הפר ודם השעיר דמשם גמר לה אבל ביבש מודה הוא דחד בתרי בטיל וביבמות שמעי' ליה הכי גבי לחם הפנים שאם נתערבה באחרו' ויש בהם לעלו' בא' ומאה שכולן מותרות ואק"ל הא דאמר בפסחים חבית של תרומה שנשברה בגת העליונה אם יש בתחתונה כדי להעלותה בא' ומאה מעלי' ואע"ג דלאו בלח הוא וי"ל דההיא דלא כר"י ויש מי שתי' דכי אמר ר"י דמין במינו לא בטיל היינו משמיה דרביה אבל איהו ודאי משמיה דנפשיה ס במינו (לא) בטיל והכי משמע התם בזבחים ותו לא מידי:

אמר אביי כל שבידו נאמן. פי' רישא דקתני טהרות שעשיתי עמך מיירי בעודן בידו ופי' רש"י דנאמן מתוך שבידו לטמאן ולפגלן כגון שלא נשלמו כל ד' עבודות וכן עקר אבל סיפא דקתני ביום פ' משמע שאינה בידו דהכי דייק לישנא דעשיתי עמך וכיון דכן אינו נאמן ואע"ג דע"א נאמן באיסורי' בין לטמא ובין לטהר ובין לאסור שאני הכא דכיון שהוא פועל או שליח והדבר מוטל עליו לעשו' מסתמא כיון דבן דעת הוא כראוי עביד דחזקה על בן דעת הוא שנזהר הוא במה שיש לו לעשות ואינו מקלקל וכיון שכן אינו נאמן דלצעוריה קמכוין וכ"ש אם אמר במזיד עשיתי שאינו נאמן דאין אדם עשוי לקלקל בכונה מה שהוטל עליו לעשות אבל כשהדבר בידו מתוך שבידו לטמא ולפגל נאמן דחזר לחזקתו ולדינו דע"א נאמן באיסורין אבל אי אין בידו לפגל כגון שנשלמו כל עבודות אינו נאמן אעפ"י שלא יצא הדבר עדיין מתחת ידו דהרי הוא כאלו אינו בידו ומטמא כדפרישנא והא דקתני שורת הדין אינו נאמן דמשמע שורת הדין היה נותן שלא יהא נאמן אבל נאמן הוא דהכי דייק לישנא דשורת הדין י"ל דמשום מזיד נקטיה דהיכא שיאמר במזיד טמאן או פגלן הדין נותן דלא יהא נאמן דהא אינו מחייב לשלם דהא הוזק שאינו ניכר הוא וקי"ל דלאו שמיה היזק אבל עכשיו דתקנו דהמזיד משלם מהימן דמתוך שנאמן על עצמו נאמן הוא לטמאן ולפגלן ומ"ה נקט לישנא דשורת הדין אבל היכא שטמאן או פגלן בשוגג בין מעקרא בין השתא אינו נאמן דהא אינו חייב לשלם דלא תקינו

תשלומי' בשוגג ואף על גב דלישנא דנטמאו או נתפגלו בשוגג משמע כיון דהיכא שטמאן במזיד נאמן משום מתוך שנאמן לשלם וכדא' לקמן לאשמעי' דינא נקיט האי לישנא לומר עיקר נותן דאינו נאמן כל היכא דליכא תשלומין ובשוגג דליכ' תשלומי' לעולם אינו נאמן ובמזיד דאיכא תשלומים נאמן וכדפרי' ואק"ל ה"נ אע"ג שאינה בידו יהא נאמן משום דמפסיד שכרו וכדאמר לקמן דמתוך שנאמן להפסד ד שכרו נאמן להפסיד ס"ת וי"ל דהתם שאני דאיכא הפסד מרובה דהפס' שכר ס"ת קרוב הוא לדמי כל הס"ת ומ"ה נאמן אבל הכא שאין הפסד אלא דבר מועט ל"ל דמשום שהוא מפסיד לעצמו דבר מועט יהא נאמן להפסיד לחברו א"נ שהוא סובר דאינו מפסיד שכרו מ"ה וכדאמרינן לקמן וכוון שכן ליכא מתוך א"נ דהכא איירי בפועל ששכרו יום א' לעשות מלאכה עמו ולא ששכרו לעשות עמו טהרות בחנם דומיא דנתפגלו דמשמע בחנם וא"ה כיון שקבל עליו במלאכה לעשות אינו נאמן דהרי הוא שלוחו וכדפריך לעיל רבינו נר"ואמר רבא כגון דאשכחיה ולא א"ל ולא מידי ולבתר הכי אשכחיה וא"ל כו' פי' רבא ודאי לא פליג דהיכא שבידו נאמן ומשום דבידו לטמאן ולפגלן אלא דמוסיף ואמר דאע"פ שאינם בידו כגון זבחים לאחר שנשלמו כל העבודות וטהרות לא ע"י שלוחו דאכתי נאמן דלאו טעמא משום דבידו או לא בידו אלא הכל תלוי דאשכחיה ולא א"ל ולבתר הכי אשכחי' וא"ל דכיון דמעיקרא אשכחיה ולא א"ל שוב אינו נאמן דילמא לצעורי קמכוין דאי איתא דנטמאו כשנטמאו תחלה הוה אמר ליה וכיון דלא א"ל שקורי קמשקר ולצעורי קמכוון ודוקא. בכי הא שהוא פועל הוא דאמרי' דכיון דאשכחי' ולא א"ל שוב אינו נאמן משום דכיון דפועל שלו או שלוחו הוא מיד הל"ל אבל בע"א דעלמא שהוא נאמן באיסורין ל"ש מצאו ול"ש לא מצאו נאמן ה"ה דאין הדבר מוטל עליו לומר לו מיד ושמא מתחלה לא היה זכור או שלא רצה להודיעו ואח"כ נמלך דלא עליה רמיא לאודועי אבל הכא כיון דשלוחו הוא ה"ל להודיעו מעקרא ואשכחי' דאמרי' איכא מ"ד בשעת חזרה אינו בכלל שעתה כיסופ' לית לי' מיניה ומ"ה לא מודע ליה ואיכא מ"ד דאפי' שעת חזרה בכלל אשכחיה וכיון דההיא שעתא לא א"ל תו לא מהימן דאו איתא דאטמאו בההוא שעתא הוה א"ל ולשון זה שקר וכ"נ לכאורה לקמן וליכא נמי לישנא דשורת הדין כך מתפרש כדפרי' לעיל אליבא דאביי דאיהו מודה דכל היכא דאיכא מתוך נאמן וכדפרי' והא דאמרי' ההוא דא"ל לחברו טהרות שעשיתי עמך נטמאו דנאמן דא' דשורת הדין אינו נאמן י"ל דר"א לישנא דברייתא נקט כשאמר שורת הדין והק' ליה אם שוגג הוא אינו נאמן ואם מזיד הוא דשורת הדין שאינו נאמן אבל נאמן כיון שנאמן על עצמו לשלם וכדפרי' לעיל ונראה דודאי ר"א כאביי סבירא ליה דהדבר תלוי כשהוא בידו או אינו בידו והכא כיון

דביום פ' א"ל משמע דלא היו בידו והיינו דא"ל ר"פ כר"י אמר' דנאמן דהתורה האמינתו וההוא ודאי כרבא ודלא כאביי דלאביי כל שאינו בידו אינו נאמן וכיון דר' דהכא משמע דאיהו כאביי דל"ל דר"י אית ליה דנאמן לעולם ואפי' בתר דאשכחי' בע"א דנאמן באיסור דעלמא ועובדא דר"א דאשכחי' כרבא ומ"ה אמר דאינו נאמן דא"כ מצינו ג' מחלוקת בדבר ולית לן לאפושי פלוגתת בכדי אלא הנכון דר"א כאביי ור"א משמי' דר"י כרבא והא דאמר או לאו דמהימן אע"ג דשמעניה דפועל לא דדילמא בתר הכי קאמר ה"ט משום דאי איתא דאינו נאמן בדבר שאינו בידו כאביי אלא בדבר שבידו ומשום מתוך שבידו לפגל ה"נ הדין נותן שלא יהא נאמן דהא אמר דכל דבר שמוטל עליו לעשותו חזקה שכראוי עשאו ומשום ה"ט הוא דלא מהימן אלא היכא דאיכ' מגו כל היכא דלא בריר מגו דינא הוא דלא מהימן דהשתא אע"ג דאפשר דבההוא שעת דשמעינה אכתי בידו הוא דשמא דנשלמו כל ד' עבודות כיון דהדין נותן שלא להאמינו אלא במתוך והמתוך אינו ברור אלא אמרי' מספק הכי הוי רבינו נר"ו יג והא והא דר"י בר כיסנא אפריכפא ההיא דר"י לא איפריכא אלא דלא ידעי' מהיכא וכיון שכן ר"י כרבא וכדפרי' וכיון שכן קי"ל כרבא דהוא בתרא דאביי ורבא הלכה כרבא ור"י נמי כוותיה ס"ל וכדפריך להא דר"י וכדבעי לפרש בסמוך לחד פי' ההוא דאתא לקמיה דר"א עד ס"ת ביד מי ביד לוקח דהאי עובדא דר"א כרבא אתיא פר"ח דאפשר דבתר דשמעה להההיא דר"י סבר' והיינו דקא בעי ס"ת ביד מי דאלו לאביי כיון שנגמר הס"ת מ"ל בידו או לא בידו שוב אינו נאמן וכדפרי' לעיל דכל שנגמר הרי הוא כאלו אינו בידו דשוב אינו יכול לפגלו דהא אזכרות כבר נכתבו אבל אי אמרי' דס"ל כרבא אצטריך למבעי ביד מי משום דאי ביד לוקח אינו נאמן דמסתמא איהו הדר ביה וכיון דאשכחי' בההיא שעתא ולא א"ל שוב אינו נאמן וזה יהיה ראיה למה שפי' למעלה דאפי' אי א"ל בשעת חזרה שוב אינו נאמן דהיינו אשכחיה ולפי מה שפי' ר"א כרבא וכל זה יהיה סיוע לפסוק כרבה וכענין זה פי' ר"ח ומי' אפשר לפ' דאביי כר"א ס"ל וכר"א לעיל דלא הדר ביה והאי עובדא נמי כאביי שייכא והכא היינו טעמא דבעי ביד מי משום דאי הוה ביד סופר אע"ג דנגמר, אכתי בידו הוא לפגלו דהא יכול למחוק האזכרות או לגרור אותן ולקלקל הס"ת וכיון שכן אי הוי בידו נאמן אבל עכשיו דא"ל ביד לוקח הוא אינו נאמן דאינו בידו לקלקלו דאלו אליבא דרבא אע"ג דס"ת ביד לוקח ר"ל למדעי לי אם החזירו לו הוא עצמו או ע"י שלוחו דאי ע"י שלוחו הא לא אשכחי' ומי' הא פרישנא דאעפ"י שאפשר לפ' כן קי"ל כרבא וכר"י דקאי כוותיה ולא חיישי' לדר' אמי ואע"ג דעבר עובדא ולא כאביי דאביי במקום רבא דבתרא הוא וקי"ל כוותיה לעולם במאי דפליג אאביי חוץ מיע"ל קנ"ס והא דא"ל דנאמן אתה להפסי'

שכר' ואינו נאמן להפסיד ס"ת ואע"ג דאיכא מגו משום דאיכא למימר דטעה הסופר בזה וסבר דאינו מפסיד אלא שכר האזכרות וכיון דכן בשביל שכר האזכרות דהוא הפסד מועט אינו נאמן להפסי' לחברו הפסד מרובה וכדפרי' לעיל אבל התם דאיכ' הפסד מרובה נאמן הוא ג"כ על חברו ודוקא בענין זה מפני שהוא איסור וחזר לדינו דע"א נאמן באיסורין אבל בדבר אחר אינו נאמן להפסיד לחברו מתוך שמפסיד לעצמו שהאומר אני ואתה חייבין לפ' ק' אעפ"י שנאמן הוא על עצמו אינו נאמן אצל חברו וזה מבואר והא דא"ל ר"י נהי דהפסיד שכר האזכרות שכר כוליה ס"ת אמאי יפסיד פי' משום דסבר ר"י דאין הס"ת כולו נפסל בשביל האזכרות שנפסלו משום דסבר להעביר עליהם הקולמוס ולקדישנהו וכדמקשי' בסמוך ואפי' הפסיד שכר האזכרות דכ"ז שלא העביר הקולמוס שאני העביר עליהם ונמצא שהוא הפסי' שכר האזכרות ואיהו אהדר ליה דס"ת שלא נכתבו האזכרו' לשמן אינו שוה כלום משום דאיהו סבר שאין לו תקנה ור"י לא פי' טעמא וד"א נמי לא פי' טעמו והיינו דאקשי ליה ר"י אמאי אמרת דאין לו תקנה. ליעבד עלייהו קולמו' וכסברתיה דסבר רבא כי סגי ליה ואיהו אהדר ליה דלא סגי ליה בהכי משום דהוי כמנומר ופסול ולפי פי' זה דמקשי' ליעבר עלייהו קולמוס קושיא דר"י היא א"נ אפשר לפרש דטעמא דר"י משום דסבר דיש לו תקנה בנטילת מקום האזכרות כעין קליפה ולכתוב אזכרות אחרות תחתיהם דאיהו סבר דאע"ג דהוי מנומר לא מיפסל מ"ה ואיהו אהדר ליה דאינו שוה כלום דאין לו תקנ' דאי משו' נטילת מקום זה הוי מנומר ומשום לישנא דקאמר דאינו שוה כלום אקשי ליה תלמודא אמאי אמרת דאין לו תקנה נהי דתקנה זו דפרישנא אין לו משום דהוי מנומר אכתי לעבר עלייהו קולמוס ואהדר ליה דאכתי הוי פסול משום דמחזי כמנומר ולפ"ז הפי' יהיה קושי התלמי' שמק' כן לר"א:

א"ל מתוך שאתה נאמן להפסיד שכרך אתה נאמן להפסיד ס"ת תימא כיון דסוף סוף אמאי בעי ס"ת ביד מי וי"ל דאע"ג דלא נפיק לן מידי לדינא אתא לאשמועי' אגב אורחיה דלא דמי להההיא דר"א. איכא עובידתיה שלא לשמה לכת בת אזכרות שלא לשמן משום דהתם איכא סרך למטעי ולא הוי מתוך גמור והכא ליכא סרך א"נ נפקא לן להיכא דעביד בחנם ורבא איהו לא ידע דבשכר קעביד א"ל ה"ק ליה מתוך שאתה נאמן להפסיד שכרך אתה נאמן להפסיד ס"ת ואי בשכר עבדת אתה נאמן ואהדר ליה הכי משום דמסתמא לאו בחנם כתבי' ס"ת ומכלל דבריו שמענו דאי עביד ליה בחנם דליכ' מתוך לא מהימן ואיהו משום דלא ידע אי בחנ' אי בשכר הוא דבעי' דס"ת ביד מי היא דאי הוי ביד לוקח נפקא לן מניה דאיכא הפרשא בין עביד בשכר לעבוד בחנם רבינו נר"ו והאי עובדא אתיא בין לרבא ובין לאביי דהא בריש' כל היכא דאיכא מגו אפי' רבא מודה דנאמן ואף

על גב דאשכחיה והלא א"ל הכי ה"ל דינא לרבא והא דאמר גוילים שלו לא עבדתי' לשמן והפסיד ליה ס"ת בהכי אתיא אפילו לת"ק דרשב"ג בציפן דאע"ג דלא בעי בתפילין עיבו' לשמן בספרים בעינן וכדכתיב לעיל:

דף נה.

והא דאמ' במתני' **החרשת יוצאה בגט** ואע"ג דחרש בכל מקום דינו כשוטה ושוטה אינה מתרגשת וכדמוכח התם מדכתב ושלחה מביתו מי שמשלחה ואינה חוזרת יצאתה שוטה שמשלחה וחוזר' מ"מ חרשת אינה כשוטה גמורה דאינה חוזרת אלא הכא הא אתא לאשמעי' דאע"ג דלית ליה דעת מגורשת דלא בעינן דעתא בגיטא מהו דתימא כיון דא"ל כנסי שטר חוב זה בטולי בטלי' פי' לנתינה זו כלומר דלא הוי נתינה לשם גירושין אבל הגט עצמו אינו יכול לבטלו כיון שנכת' כראוי וכבר הארכתי בזה לעיל בפרק השולח קמ"ל דאם איתא דבטליה לעדים הוה אמר והא לאו מדר"י ן' גודגדא שמעי' לה אלא מדר"י ן' גודגדא הוא דשמעי' דלא בעי' דעתא בגיטא וכיון דאמר רבא מסברא דנפשי' דכנסי ש"ח זה אינו מבטל מ"ש תחלה לעדים דע"ד גירושין הוא נתנו ואי לא הוי גיטא הא כל היכא דלא א"ל כנסי אף ע"ג דלא אמר כלום לעדים אלא שנתנו לה סתם מגורשת ואלו לקמן משמע דבעינן דעתה דאמר בפרק ז הזורק כנסי ש"ח זו או שמצאתו מאחוריו וקראתו והרי הוא גיטה אינה מגורשת עד שיאמר הא גיטך אלמא דדעתא בעינן וה"נ משמע מדאמר בס' פ' הוליך אשתו אצל לבלר ונתן לה גיטא ולא פי' אם עסוקי' באותו ענין מגורשת ואם לאו אינה מגורשת אלמא דעסקי' באותו ענין מיהת בעינן ובמס' קדושין נמי אמרי' היה מדבר עמה על עסקי גיטא וקדושיה ונתן לה ויטה כולי ולא פי' ר"י אומר כו' ר"י אומר צריך לפ' ואפסיקא הלכה כר"י מ"מ אפילו לר"י עסוקי' באותו ענין בעי' ואיכא למימר דהא לא קשיא דנהי דלא בעי' דעתא כי הכא אבל מ"מ דעתו בעינן שיהא לשם גירושין שאלו נותן לה הגט לשם פקדון לכ"ע אינו מגורש' וכיון דכן בעי' דלימא הכי בפי' או שיגלה בדעתו דלשם גירושין קעביד כגון שהיו עסוקין באותו ענין גלוי הדעת בזה דכנסי ש"ח זה או בנתינה גרועה הוא מתבטל והיינו ההיא דהזורק דהתם ודאי בעסוקו' באותו ענין מיירי דאי לא פשיטא ואפ"ה כיון דא"ל כנסי אינה מגורש' דכנסי ש"ח זה מבטל גילוי הדעת דעסוקי' באותו ענין וכ"נ נתינה גרוע ובטלו דהתם הא אוקימנא ההיא דמצאתו מאחוריו בעי' קלא אם רצה דאי לא פשי' דאינה מגורשת ואפ"ה אשמעי' דנתינה גרועה כזו אפילו עסוקי' באותו ענין אינה הוראה דלשם גירושין קאי יהיב לה דדילמא מראהו לה כדי לגרשה אימא שרוצה

לגרשה וכיון שכן אותה נתינה לאו כלום היא אבל היכא שאמ' לעדים ראו גט זה שאני נותן לאשתי דהוא גלוי הדעת גדול ונראה דבאותה נתינה סגי והוי ראיה דלשם גירושי' הוא נותנו והיינו טעמא נמי דהכא דאיכא גלוי הדעת גדול דאמר לעדים ראו גט זה שאני נותן לאשתי אע"ג דחזר ואמר לה כנסי ש"ח זה מגורש' דכנסי ש"ח זה לא בטל גילוי הדעת גדול דאמר לעדים דעסוקי' באותו ענין הוא שמתבטל וכדפי' ומי' לעולם גילוי דעתו בעי' אבל אם א"ל סתם הילו זה אעפ"י שמצאתו וקראתו והוא גיטא אינה מגורשת אבל בעסוקי' באותו ענין אע"פ שלא פי' בשעת הנתינה ולא א"ל הא גיטך אלא שיתנו לה סתם כיון דאיכא נתינה מעליותא מסתמא מגורשת דלשם גירושין הוא נתנו לה והיינו ההיא דהוליך אשתו אצל לבלר וההיא דהתם דקדושין דכיון שהיה עסוקי' בעסקי גיטה וקדושיה אר"י התם דאין צריך לפרש וקי"ל כוותיה ואיכ' מ"ד דאפילו ר"י לא פליג התם אלא בקדושין לחוד אבל בגיטי מודה דאין צריך לפ'ועל קטנה בת ישראל שנשאת לכהן שאוכלת בתרומה פי' אם השיאה אביה דנשואי' נשואין גמורין דאורייתא אוכלת בתרומה דאורייתא והיכא שהשיאה. אמה ואחיה דאין הנשואין אלא מדרבנן אינה א כלת אלא בתרומה דרבנן ואם מתה בעלה יורשה ואפילו השיאוה אמה ואחיה ואמרינן התם ביבמות דמטמא הוא לה אף על פי שהנשואין אינן נשואין גמורין דכיון דאיהו ירית לה אחיה או יורשיה בדלין מלהתעסק בקבורתה דאמרי איהו ירית לה ואנן קברי' לה וכיון דכן הויא לה כמת מצוה שאין. לה קוברין ומדין מת מצוה הוא מטמא לה והכי מפו' התם ביבמות ואלו חרשת לא אכלה מ"ט גזרה שמא יאכיל חרש בחרשת דלא אפשר דליהוי נשואין דאורייתא אלא מדרבנן וכיון דכן דינא הוא דלא ליכול בתרומה דאורייתא וליכול דקטן אוכל נבלות הוא פי' ולמ"ד אין ב"ד מצוין להפרישו ניחא ואפילו למ"ד נמי דב"ד מצויין להפרישו כיון דאיהו לא עבדא איסורא לא שייך למגזר ופריק גזרה שמא ואכיל חרש כפקחת וליכול בתרומה דרבנן דתר לא שייך למגזר אטו חרש כפקחת בתרומה דרבנן אמאי לא אכלה כיון דנשואיה נשואין דרבנן ופריק גזרה דילמא אתי לאוכלה בתרומה דאורייתא פי' או שרית לחרשת כפקח בא"י תרומה דרבנן אתי למכל תרומה דאורייתא דאי אכלה תרומ' דאוריית' אתו ג"כ להאכיל לחרש כפקחת תרומה דאורייתא ומשו"ה אסרו הכל ולאו גזרה לגזרה הוי דכולה חדא גזרה היא ומה טעם אמרו לא נודע' מכפרת כדי שלא יהו כהנים עצבים ואע"ג דיאוש כדי לא חייל עלה הקדש דב"ד העמידוה ברשותו והפקר ב"ד הפקר וכדאמרינן בשלהי שמעתי' כרת שע"י דבריהם באה לו אלמ' דטעמא משום דהפקר ב"ד הפקר הוא ומי' בחטאת שנודע לרבים לא תקנו בו ונודעת לרבי' מפ' בירוש' דרבים היינו ג'

דף נה:

בשלמא לעולא ניחא פי' דתקון היה שזו מן הדין אינה מכפרת שתהא מכפרת איפכא מ"ל דנודעת אונה מכפרת מפני תקון המזבח שלא יאמרו דהמזבח אוכל נבלות ופריך ה"נ קאמר ובכלל הלשון דוקא דעל חטאת הגזלה שלא נודעה לרבים לחוד תקנו שהיא מפכרת מפני תקון המזבח נמצא דתקון הוא שנודעה אינה מפכרת והכל בכלל לשון המשנה דלאו חסורי מחסרא וכדפרי'

ותני עלה שחטה בחוץ כה"ג ענוש כרת ואי אמרת יאוש לא קני כרת מאי עבידתיה דהא לא חייל עלה הקדש וק"ל אמאי לא אקשי ליה מגופא דמתני' ואצטריך לאתויי מאי דתנינן עלה דאלמא דלא מצי למקשי ליה אלא ממאי דתני עלה דמגופא דמתני' נמי מצי למקשי ליה דאם איתא דיאוש לא קני והיינו טעמא דאינו משלם משום דהקדש חייל עלה ושל הקדש הוא מ"מ אינו ראוי להקרב' משום מצוה הבאה בעבירה דכיון דבהמה זו בגזל בא לידו מצוה הבאה בעבירה הוי ורב יהודה תירץ דאפילו להקרבה מצוה הבאה בעבורה וכיון שכן תו לא מצו למקשי ליה מגופא דמתני' דכיון דאיכא יאוש הקדש חל עליה ודינא הוא דאינו משלם אלא מדתני עלה פריך ליה דאף ע"ג דקדישא כרת ליכא דהא כיון דאיכ' מצוה הבאה בעבירה אינה ראוי לבא אל פתח אהל מועד אבל שאינה ראוי לבא) [מדכתיב] ואל פתח אוהל מועד לא אלא מי שראוי לבא לבא אל פתח אוהל מועד אבל מי שאינו ראוי לבא אל פתח אהל מועד לא והא לאו ראוי הוא לבא אל אוהל מועד ומטעמ' דפי' והביא ראיה לזה דעולא סבר בעלמא דיאוש כדי קני והכא טע' משום הבאה בעבירה הוא דאי לא קשיא דעולא אדעולא דהכא אמר יאוש לא קני והתם בב"ק פ' הגוזל בתרא גבי עורות של ושל גנב ושל גזלן איזו מחשבה מטמאתן אמר עולא התם מחלוקת בסתם אבל בידוע כלומר שנתייאש ד"ה קנה ומחשבתו של גנב ושל גזלן מטמאתן אלמא דאית ליה דיאוש קני והתם בפרק מרובה אמר איהו גנבי נמי מנין ליאוש שאינו קונה דכתיב והבאתם גזול את הפסח כו' גזול דומיי' דפסח מה פסח אין לו תקנה אף גזול אין לו תקנה אלא מאי אית לך למימר דהתם גבי קרבן ומשום מצוה הבאה בעבירה אבל בעלמא אית ליה דיאוש קני וכדפי' זה דעתו ר"ת ואינו מחוור דק"ל עליה דא"כ לפי דבריו דאמר עולא אמ' דיאוש דיאוש קונה ק"ל גופא דמתני' דקתני הקדיש וטבח ומכר אינו משלם טעמא דהקדיש הא לא הקדיש משלם ואם איתא דיאוש כדי קני מאי אירי' הקדי' אפי' לא הקדיש נמי אינו משלם דשלו הוא טובח ושלו הוא מוכר והכי מקשי ליה התם בב"ק למ"ד יאוש קונה ומוקי לה כשהקדישוהו בעלים כי גנב קודם יאוש ועולא נמי אי ס"ל הכי ע"כ הכי מתרץ לה דלית לה אלא בהכי למאן

דאית ליה דיאוש קני וכיון שכן מאי מקשי ליה הכ' מינ' כרת מאי עבידתיה דהקדש גמור הוא וכיון שהקדישו בעלים קודם יאוש אם שחטה בחוץ ודאי ענוש כרת עוד הקשה לו הראב"ד מהא דבעי רבא לקמן כי אוקמיה ברשותיה משעת גנבה אוקמוה ברשותיה או משע' ההקדש למאי נ"מ לגיזותיה ולוודותיה ואי איתא דיאוש קני להדיוט ודאי קנו להו משעת יאוש קודם ההקדש ויש לדחות לזו דרבא כי קמבעי' ליה כיון דאוקמוה רבנו ברשותא כאלו לא גנבה דלא חשבינן לה מצוה הבאה בעבירה הכא נמי מוקמינן לה ברשותיה מיד משעת גנבה או דילמא דלא אוקמי' ברשותיה אלא משעת הקדשה כלומר משעת יאוש וההיא שעת קרי משעת הקדשה משום דמההיא שעתא ואילך ראוי לחול עליה שם הקדש וזה אינו מחוור כל הצורך אבל יש מתרצי' דהא לא ק"ל דרבא לאו אליבא דעולא קמבעיא ליה אלא אליבא דנפשיה דסבר דיאוש נמי לא קני ואפ"ה אוקמוה רבנן ברשות' משעת גניבה או משעת הקדשה ופרי' דמשע' הקדשה בדי שלא יהא חוטא נשכר ומ"מ אעפ"י שאפשר לפרשה להו כן ההיא דאקשינן לעיל הא ק"ל ועוד דלפי דבריו עיקר פלוגתייהו דעולא ודרב יהוד' הוא אי אית לן מצוה הבאה בעבירה או לא ואם כן דעיקר פלוגתייהו בהכי היה להם לפ' ולא ה"ל למנקט טעמא משום דיאוש כדי אי קני או לא קני אלא הנכון דעולא ס' דיאוש כדי לא קני כפשטא דמתני ואפ"ה ודאי חייל עלה הקד' ולאו משום דהוי שינוי רשות במכירה דהתם בב"ק מוכח דהקד' לא חשיב שינוי רשות דמעיקרא תורא דראובן והשתא תור דראובן כלו' דאפי' בתר הקדש שם ראובן עליה דקרבן ראובן מקרי משא"כ במסיר' דאין אם בעלי הראשוני' עליה כלל דמעיקר' תורא דראובן והשת' אלא דטעמא שחייל עלה הקדש משום דאיכא שנוי השם דמעיקר חולין והשת' הקדש וכיון דדאיכא יאוש קני והשתא אתי שפיר הא דנקט הקדש כו' דדוקא היכא דהקדש לא משלם תשלומים ד' וה' אבל אי לא הקדוש משלם דהא לא קני ליה ביאוש מ"מ אע"ג דחייל עליו הקדש אינה ראויה להקרבה דהא והקד' מסיי' דקני מה דקודם הקדש כיון דליכא אלא יאוש לחודיה לא קנה לי' והשתא דאיכא יאוש ושינוי השם קני לה הקדש נמצא שהקדש מסייע בקניית וכיון דכן הויא לה מצוה הבאה בעבירה ואינה ראוי' להקרבה אבל לרב יהודה דסבר דיאוש כדי קני ליכא משום מצוה הבאה בעבירה כיון דהיית' קנוייה לו קודם הקדש וההקדש לא סייע בקנייה דלא אמרי' לעולם מצו' הבא' בעבורה אלא כשהקדש מסייע בקנייתה דאי לאו ההקדש או המצות אכתי לא הוה קני ליה והיינו דקא מקשה מינה לעולא אבל לא לרב יהוד' דלעול' ה"ל מצוה הבאה בעבורה ואינה ראויה לבא אל פתח אהל מועד וכיון דכן ליכא כרת אבל לרב יהודה ליכא מצוה הבאה בעבירה ואינה ראויה לבא אל פתח אוהל מועד הוא ומיהו

השתא אתי שפיר דעיקר פלוגתייהו אינו אי אמרינן מצוה הבאה בעבירה או לא דכולהו אית להו מצו' הבאה בעבורה אלא בהא לחוד פליגי אי הוי מצוה בעבירה או לא אבל משום דעיקר טעמא הוי פלוגתא נפקת להו מיאוש כדי אי קני או לא קני נקט פלוגתייהו ביאוש כדי אי קני או לא קנו. והא דאמר עולא התם מחלוקת בסתם אבל במפ' ד"ה קנה דמשמע לכאורה דעולא אית ליה דיאוש כדי קני לא ק"ל מידי דהתם ה"ט משום דאיכא שינוי השם דמעיקר' חשב והשתא אכריחין, וה"ט דמחשבתו של גזלן או של גנב מטמאתו אע"ג דלא קני ליה וההיא נמי אפשר דמיירי כשקיצצן ולאו הקיצוע זה הוי שינוי מעשה דקני דזה אינו אלא ע"י קיצוע זה חייל עלייהו שם אכריחין ומשום דאיכא שינוי השם מחשבה מטמאתו אי נמי י"ל דעולא לטעמייהו דהנהו תנאי קאמר וליה לא ס"ל כ"כ הראב"ד התם בפרק מרובה ואינו מחוור דא"כ לוקי פלוגתייהו במפרש כדאוקי לה רבא התם וי"ל דמתני' קשיתי' לעולא התם דקתני לפי שלא נתייאשו הבעלים כדא"ל ההוא טבח לרב יהודה לא הפליג עליה דעולא דמתניתין דייק כוותיה מורי ר"ש נר"ו ומיהו ודאי דאיהו לא ס"ל הכי דיאוש כדי קני וכדכתיבנא ואפ"ה חייל עליה הקדש ומשום דהקדש מחייב בעביר' הוה ליה מצוה הבאה בעבירה ואינה ראויה להקרב' אבל קודם הקרב' קודם לכן שוב אין בו משום מצוה הבאה בעבירה ואינה ראוי' להקרבה אע"פ שבגזל ובעביר' בא לידו והכי מוכח בסוכה דאמרי' שאם גזל עצי' בהם שהסוכ' כשרה משום דאיהו קנה העצים ויכול לסלק הבעלי בדמי סודם המצוה וכיון דכן ליכא משום מצוה הבאה בעביר' והכי מוכח נמי מהא דאמרי' התסא"ל רבא להנהו כי זבניתו אסא מאין יהודים ליגזו לה אינהו כי היכי דתיהוי יאוש בידא דידהו ושנוי רשות בידא דידן ואמרי ל"צ לאונכרי גופייהו פי' כי היכי דבההוא שעתא שלהם לא הוו מצו' הבאה בעבירה והא התם דאיכא עביר' דאינהו מסייע בקנייה כשלוקחי' האסא מידם דהשתא איכא יאוש ושנוי רשות וא"ה כיון דאין מצוה מסייעת בקנייה אין כאן מצוה הבאה בעביר' ואלו לר"ת כיון דאינהו עברו עבירה בההיא אסא ובאסור באה לידם דינא הוא דאיכא משום מצוה הבא בעבורה אלא ש"מ דכל היכא שקנאוה קודם המצו' או קודם ההקדש שוב אין כאן משום מצוה הבאה בעבירה ובירושלמי נמי אמרו שהגוזל לולב ושופהו דאיכ' שנוי מעשה דיוצא בו בי"ט הא' וליכא משום מצוה הבאה בעביר' כיון שקנאו קודם המצוה והמצוה לא סייעה בקנייה וכדכתיבנא אבל אם המצו' או ההקדש סויעו בקנייה איכא משום מצוה הבאה בעבירה ותדע לך דהקדש חייל עלה אע"ג דלא קני ליה דהא מוכח בב"ק דר"י אית ליה דיאוש כדי לא קני ועול' נמי דהוא תלמיד דר"י מוכח לה מדכתיב והבאתם גזול וכדכתיבנא לעיל ואלו ר"י פשיט בסוכה מההיא קרא

גופיה דמצו' הבאה בעבירה מן התור' שנאמר והבאתם גזול כו' אלמא אע"ג דאית ליה לר"י דיאוש לא קני ומוכח לה ההיא קרא אצטריך למעוטי הקדש ביאוש משום מה"ב אלמא דקדיש דאי לא למאי אצטריך למעוטי ואלו לפי דברי ר"ת משמע דלא קדיש ביאוש אלא למאן דאית ליה דיאוש קונה ואינו וכדכתיב ואק"ל למאן דמק' מינה דס' דיאוש קנה היכי ניחא ליה דא"כ מאי איריא הקדיש אפי' לא הקדיש נמי אינו משלם ד' וה' דכי קא טבח מדידיה קא טבח אלא מאי איתא לך למי' דההיא כשהקדישוהו בעלים בי גנב וכדכתיב לעיל וא"כ לדידי נמי לא קשיא כרת מאי עבידתי דודאי אם שחטה בחוץ דינא דחייב כרת וי"ל דאה"נ דיכול לומר לו ולטעמיך א"נ אפשר לומר דלא אמר ולטעמיך אע"ג דקשיא למקשה אלא היכא דבההוא תירוצא דמקשה למקשה מתרצא לתרווייהו אבל הכא אינו כן דאפשר דאכתי לא מתרצא לעולא בהכי משום דאיהו סבר כר"י דבזה דאמר גזל ולא נתייאשו הבעלים שניהם אינם יכולין להקדיש זה לפי שאינו שלו וזה לפי שאינו ברשותו וכיון דכן אע"ג דאינו מקדשו לה בעלים לא קדישא ואי קודם יאוש טבחה או מכרה משלם תשלומי ד' וה' ומשום דלא מתרצה לי' בהכי לא א"ל ולטעמיך ואפשר דמאן דמקש' ליה מינה ידע לה דאיהו ס"ל דר"י רביה והיינו דמקשה ליה מינה לפום טעמא דלדידיה דאית לי' ולא נתייאשו הבעלים שניהם אין יכולי' להקדיש ההיא אוקמתא לית לה אא"כ דאמר דיאוש קני אבל מקשה ניחא משום דאיהו מוקי לה כשהקדי' בעלים בי גנב וכדכתיבנא כנ"ל וזה הדרך הנכון מפי רבינו נר"ו:

מתני' לא היה סיקריקון ביהודה בהרוגי מלחמה מהרוגי מלחמ' היה בו סיקריקון בגמ' מפרש דדין דדין סיקריקון קאמ' ודין סיקריקון הוא דלוקח ממנו מקחו בטל ואמרי' דדין זה היה ביהודה בהרוגי המלחמה דבהרוגי המלחמה אגב אונסייהו מקנו וסיק' קנה מן הדין והלוקח ממנו קנה ואין הבעלי' עליהם כלום אבל מהרוגי המלחמ' ואילך דהיינו בתר דאמרו מאן דקטיל לקטליה יש בה דין סיק' שהרי לא היו אנוסין כ"כ ולא גמר ומקני ואע"ג דקנו מבעלים משום דיכלי לומר נחת רוח עשיתי לסיקריקון דלא זבין זביני היינו משום דאיכא דמים אבל הכא דליכא דמום לא אבל ברישא אע"ג דליכא דמים כיון שהיו מופקרין להריגה גמרי ומקנו זו היתה משנה א' שהקונה מסיקריקון ומב"ה אחריו מהרוגי המלחמ' ואילך שהיה מקחו בטל ובעלים באין וטורפין את הקרקע מהלוקחו' דלא כלום וב"ד של אחריה' ראו שנמנעו הלוקחי' והארץ היתה משוקעת ביד עובדי כוכבים ומזלות התקינו שהלוקח מסיק אעפ"י שלא חזר ולקח מב"ה שיהא מקחו כדי להוציא הקרקע מרשות העובדי כוכבים ומזלות ויתן לבעלים רביע משום דסיקר' מוזיל

רביע גביה וכדאיתא בגמרא ועוד הוסיף ר' ואמר שאחר י"ב חדש כל הקודם ליקח' יקח' והוא שיתן לבעלים רביע ובירושלמי פי' דתקנות אלו לא היו אלא ביהודה אבל לא בגליל משום דביהודה היו משתעבדין טפי ואונסין אות' משום דמסורת בידם מאבות' דיהודה הרג את עשו דכתיב ידך בעורף אויביך והוו משתעבדים בהם ונוטלין שדותיהם מלפניהם ומוכרי' לאחרי' והיו בעלי בתים באי' וטורפין והיתה הארץ חלוטה ביד סיק' נמנעו מליקח התקינו שלא יהא חי ביהודה אלא כלומר שיהא המקח קיים אבל בגליל לעולם יש בו משום סי' לומר דלא עשו תקנה בגליל משום דלא היו משתעבדים בהם כ"כ ולא הוו אונסין אות' ונשאר הדבר על הדין דהלוקח מסי' מקחו בטל וב"ה באין וטורפין וה"מ בקרקע אבל במטלט' אין בהם משום סיק' וכן הוא מפו' בירושלמי נמי דבמטלטלין אין בהם משום סיק' אלא לעולם המקח קיים וכיון דבגליל אמרינן דלא עשו תקנה כ"ש בח"ל דליכא תקנה ולעולם יש סיק' בידינו דהלוקח ממנו מקחו בטל והא דאמרינן דבזמן שיש ביד' ליקח שהם קודמין, לכל אדם ה"מ בשעת המקח או אחר המקח מיד כשידעו בדבר אבל אם ידעו בדבר ולא רצו הבעלי' ליקח' או שלא הוה בידם ליקח אחר זמן אין לבעלים כלום שאם אי אתה אומר נמצאו נמנעין מליקח שאומר היום ומחר יבא בעל הקרקע ויקחנו בע"כ שאע"פ שעכשיו אין לו במה ליקח למחר יהיה לו ונמצאת הארץ משוקעת בידם וא"כ מה הועילו חכמים בתקנתם והכי משמע בירוש' דגרסינן התם הם אומר היה בידינו ליקח' והלקוחות אומרים לא היה בידכם לוקח אר"י לעולם השדה בחזקת בעליה ואם איתא דכל זמן שירצו הם יכולין לקנו' מה עיקר יש למחלוקת הזה ואעפ"י שזה ברור הוצרכתי להאריך בזה מפני שראיתי בזה מי שסובר דהבעלי' מוציאים מיד הלוקח לעולם כל זמן שהיה בידם ליקח כל היכא שלא נטלו רביע חלקם וזה אינו וכדמוכח בירושלמי דכתיבנא והא והא דאמרי' לקח מן האיש וחזר ולקח מן האשה מקחו בטל פי' בירושלמי ואפי' בב' שטרות ואע"ג דעבוד איהי שטר זביני לבדה על הקרקע אכתי היא יכולה לומר נחת רוח עשיתי לבעלי דכולי האי לית לה למעבד וגמרה והקנה ומי' כתב ר' דאע"ג שכתב בשטר קנינו מפ' ומבעלה לא סגי בהכי דאין זה ראיה דממנה אנו תחלה דאין אומר כל הקודם בשטר נעשה תחלה כדאמר לעיל גבי ש"מ דאין אומרים כל הקודם בשטר זכה משום דאמרי' דאיהו בדבוריה לא מתכוון ליתן לזה תחלה אלא מי שיצא בפני ראשון הוא אומר לה ע"ד להקדימו אף סופר זה אעפ"י שכתב כן לא דקדק לומר שממנה קנתה תחלה אלא מה שבא בידו לכתוב תחלה כתב אא"כ הוא כותב בפי' קנינו מפ' ואח"כ מבעלה ואיכא מ"ד דאפילו בהא לא סגי כל היכא דהוו במעמד א' דאכתי יכולה לומר נחת רוח עשיתי לבעלי דכ"כ אין לה

לעשות ולפי זה צריך לפ' בשטר המכירה קנינו מפלו' ואח"כ במעמד אחר מבעלה והא דאמרי' דמקחו בטל כלומר באלו לא קנו ממנה כלל ואיכא נכסים דבטל לאלתר כגון אותן ג' שדות ואיכא נכסים דהן מסורין עד שעה שתבא לגבות כתובתה וכדכתבי' לעיל וכדמוכח התם ב"ב ומדאמרי' הכא דלקח מסיקרוקין אעפ"י שחזר ולקח מב"ה דמקחו בטל אומר ר"ת דה"ה לגט מעושה דקי"ל דפסול דלאו דוקא כשמכין אותו בשעה וכופין אותו אלא כל שמגרש מחמת יראה מאדם שיש בידו לעשות כי הא דהכא בסקרי' הגט פסול דהא סיק' הכא אינו כופה אותו למכור אלא שמקימו ומפחד שיש לו הוא מוכר ואמרי' דלא קנה ה"נ ל"ש ר"ת:

דף נח.

גמרא ושמואל אמר אף בשטר לא קנה עד שיכתוב לו אחריות. איכא מאן דאמר דשמואל לטעמיה דאמר אחריות לאו טס"ה וכיון דאיהו כתב ליה אחריות גמר ומקנה ואינו יכול לומר נחת רוח עשיתי לסיק' דלית ליה לקבוליה אחריות עליה אבל לדידן [לא] קו"ל בהא כשמואל ואיכא מ"ד דאפילו לדידן דאית לן דאחריות טס"ה אי פריש ליה בהדיא ואמר כתבו לי אחריות גמר ומקנה דכ"כ אין לו לפ' עו' נראה לומר דבכי הא לא קי"ל אחריות טס"ה דכל היכא שמוכר מתוך האונס אין לך עליו אלא מ"ש בפיו אבל אחריות אינו מקבל ומיהו גבי הלוה דזבן זביני לא אמרינן הכי דכיון דאגב אונסיה דזוזי גמר ומקנה מכר גמור הוא כמכר דעלמא ומן הסתם קבל אחריות ולפי זה קי"ל בהא כשמואל וזה נראה נכון ומהא שמעי' נמי לאשה שכתבה אחריות דשוב אינה יכולה לומר נחת רוח עשיתי לבעלי וה"ה נמי למתנת טמירתא דהיכא דאיכא אחריות הוי ראיה דמתנה גמורה היא כאילו כתיב בה כתבו' בשוקא דאי לא לא ה"ל לקבולי עלה אחריות ואומ' רבינו נר"ו דמי שנתחייב לחברו מתנה הוא דצריך שיכתוב כתובה בשוקא וחתמיה בפרסיא ואי לא ה"ל כמתנה טמירתא דלא שייך למימר בה דכיון דאיכא אחריות מתנה גמורה היא דגופא של חיוב היינו אחריות אא"כ מוסיף וכותב אחריות יתיר' או שמשעבד לו כל נכסיו שקנה ושיקנה ואפשר לומר דהשתא כיון דנהוג למכתב הכי דאעפ"כ הא לא סגי ולזה דעת ר' נוטה:

דף נח:

ה"ד אי דקא טעין מינך ואמר מינך זבנתה אפי' ראשון נמי. פירוש אפילו א' נמי שאמר ממך לקחתיה ואכלתיה שני חזקה נאמן דעד השתא ידוע הוא דקרקע זה ביד סיק' היה

ומסיק' לקחה וא"כ חזקה זה היכי עלתה לו דהאי לא מצי למעביד מחאה דמוסתפי מסיק' דלא מטי ליה וכש"ח וכדאמר התם כ"כ הר"ן גבי גזלה שאמר דבפניו הודה לאביו שלקחה ממנו שלא עלתה לו חזקה משום דהודאתו לאו ראיה היא דאי לא דאודי ליה הוה מטי ליה ולשאמר וי"ל דהתם שאני דהודאה לגזלן עצמו אינה ראיה ומההוא טעמא אבל מחאה דלא עביד לה אלא ללוקח מסיק' ממנו בכי הא ודאי ל"ל דמשום סיק' לא עבי' מחאה דאין הדבר אמור אלא במה שיש לו עם הגזלן או עם הפקדון אבל עם הלוקח לא וכיון שכן מדל' מית' עלתה לו חזקה כך שמעתי מפי ר"י נר"ו וא"ת אכתי כיון דידוע היא דמסיק' לקחה וכדכתיב היאך עלתה לו חזקה וזה הו"ל כיורד ברשות דאין לו חזקה י"ל דהכא אעפ"י שלקחה מסיק' אינו ידוע דמחמת סיק' ירד בה דאי ידוע דמחמתו ירד בה בכי הא ודאי:

אין לו חזקה דלא יכול לו' קודם שירדתי בה מחמת סיק' לקחתיה ממך דזה ודאי דירד בה ברשות ואינו ודאי שלקחה ממנו אבל היכא שאינו ידוע דמחמת סיק' ירד בה ממש אעפ"י שידוע שנתן ממון לסיק' יכול לומר ממך לקחתיה ומכחך ירדתי בה אלא מפני שהיתה גזולה ביד הסיק' לקחתיה ממנו לסלק הסקריקון מעלי ובכי הא ודאי מהימן דרבותא בבן גזלן היכא שאינו ידוע שמכח אביו ירד בה אעפ"י שידוע שהקרקע זה היה מוחזק ביד אביו בגזילה יכול לומר ממך לקחתיה ומכחך ירדתי בה ולא מכח אבי וע"כ לא אמר התם דאין לו חזקה אלא כשאומר בפני הודית לאבי שלקחה ממך דאע"ג דמהימן שהודה לאביו מ"מ הודאתו אינה הודאה אבל אי אתי בה מהאי טעמא מהימן וכן קבלתי מפי רבינו נר"ו שאי דלא טעין ואמר מינך זבינת אלא מלוקח זה שלקחה מסיק' אפי' ב' נמי לא דקס"ד השתא דדין לוקח שני זה כדין לוקח מסיק' וכי היכי דלוקח מסיק' הבעלים מוציאין הקרקע מידו כל זמן שאינו טוען שממנו לקח אלא מסיק' כך מוציאין הקרקע משני זה שלקחה ממנו ופריק רב ששת לעולם דלא טעין ליה וכגון זה טוענין ליורש טוענין ללוקח לומר דאפילו בכי הא שידוע שלוקח א' מסיק' לקחה טוענין לזה השני דשמא הא' לקחה מבעלים ומכחם ירד בקרק' וכדכתב י' לעיל דכי היכי דטוענין בלוק' דעלמא כך טוענין בלוקח זה והיינו כגון זה אבל אידך דהיינו לוקח א' אי טעין דמהם לקחה מהימן מטעמא דפרישנא ואי לא טעין לא והבעלים מוכיאין אותה מידו עוד יש לפ' בלשון אחרת דהא ברייתא אתיא כמשנה אחרו' דהלוקח מסיק' המכר קיים אלא שנותן לבעלים רביע והשתא פליגי על אותו רביע ואמרי אי טעין לוקח שני ממנו לקח אותו רביע והחזיק בקרקע ג' שנים דחזקתו חוקה ואפי' ראשון נמי דטעין הכי חזקתו חזקה אלא לעולם דלא טעין וא"ה לשני טענינן ליה דשמא לוקח א' לקחה

ממנו ואק"ל אמאי לא הוי כטורף דאין חזקתו חזק' ותירץ רבינו נר"ו דהכא בין היה יכול להסתלק במעו' אין לו דין טורף ויש לו חזקה והלשון א' נראה עקר ושניהם מפי רבינו נר"י והוא כותב הלשון הזה האחרון הבא מחמת חוב ומחמת אנפרות פי' עובד כוכבי' ומזלות שלק' קרקע של ישראל בחובו לא שהגביה לו אלא שהוא אנס ומחמת חובו ירד בה שמתייירא ממנו שלא יהרגנו ומשום כך לא תקנו בו תקנה והניחו הדבר על דינו שאין בו כלל משום אותן תקנות שתקנו בסיק' אלא הניחו הדבר על דינו והלוקח ממנו מקחו בטל ואפילו חזר ולקח מהישראל אין דין אנפרות בבבל פי' דהלוקח מאנפרות וחזר ולקח מישראל מקחו קיים דכיון דאיכא בי דוואה ולא קביל אחוליה אחליה כך פי' הח' הר"י הלוי בן אחיו של רבינו נר"ו אבל ליכ' לפ' דאם לקח מאנפרות אעפ"י שלא לקח מישראל דמקחו קיים דהא אנפרות זה לא קני ליה להאי ארעא דבמאי קני א"ת במחילה דמחיל גבי' כיון דלא קביל מניה קרקע אינו נקנה לאחר במחילה אלא ודאי אנפרות לא קנה אבל כיון דמזבון ליה איכא למימ' אקנויי מקני ליה ומחיל ליה כיון דלא קביל מני' וזה נכון גידל בר אלעאי קביל ארעא בטסקא, מבני באגא פי' רבינו נר"ו שכן היה שבקעה א' היתה שקבלו א' או ב' בני אדם מן המלך במס ידוע והיו מעלים המס למלך כל א' וא' זהוב לשנה וברחו מהם מקצתם והלכו להם והלך גידל אצל המלך וקבל אותן שדות מאותן אנשים שברחו להם מהמלך בטסקא ופרע למלך הטסקא של הג' שנים לסוף באו אותן בעלי השדות ולקחו שדותיה' וא"ל לגודל שנה ראשונה שאכלת בדין אכלת מאחר שלא פרענו מס שנה זו דהדין כך הוא דמאן דיהיב טסק' ליכו' ארעא אבל מכאן ואילך אנן אכלי' ואנן יהבי' שהקרקע שלנו הוא שהמלך לא מכרן לגידל אלא שנתן לו רשות ליכנס בו שאלו אי מכרן הדין היה נותן שהקרקע יהיה של גידל ואין לבעלים עליו כלום כדמשמע התם ב"ב גבי הנהו ואדורי שקרקע כח לנו למלך מיד אנו שהדין הוה בפרס אבל בשאר המקומות לא היה כן אלא שהמלך יכול למוכרו בשביל הטסקא שלו אבל הבעלין טורפין אותו מכל אדם ואעפ"י שלקחוהו מהמלך וסבר רב פפא למכת' לגידל טרפא אבני באגא מאותן עשרים שנים שנתן למלך המס וא"ל ר"ה בריה דרב יהושע א"כ עשית סיקריקו' פי' עשית למלך סיק' שאנס קרקע זו וגידל קונה מסיקרי' שהדין נותן שהבעלים קודמין לכל אדם כיון שיש בידם ליקח ואלו לא היו בראן עד עכשו שבאו ובידם ליקח וכיון שכן קודמין לכל אדם ומוציאין הקרקע ממך ואינו כן שאין כן בסיקרי' שהמלך לא דרך אונס לקחו אלא שלקחו בחובו וגידל כשפרע למלך הטסקא פורע חובו של חברו היה ופורע חובו של חברו אין לו עליו כלו' והני' מעותיו על קרן הצבי וכדאמ' בירושלמי משום דמצי א"ל אנא עבידנא ליה ניח נפשיה והוא

מחיל ליה אלא מי' ק"ק לפי זה אמאי כתב ליה טרפא אבני באגא דאפי' עבוד ליה סי' הדין נותן שיתנו דמים ויקחו הקרקע אבל ליקח קרקע ולזקוף הרמים עליהם במלוה זה אינו ואם אין להם דמים הרי הוא כמי שאין בידם ליקח שאין להם קרקע כלל ואפשר שהמלך העמידם בקרקע ולפיכך הוצרך ר"פ. לכתוב לו טרפא בשביל מעותיו וא"ל ר"ה דגידל הפסיד מעותיו והניחם על קרן הצבי ורש"י פי' בענין אחר ואינו מחוור כל הצורך וגם זה דחוק קצת ושמואל אמר רביע בקרקע שהוא שליש במעות משום דסבר דגבי ריבעא זבין וקי"ל כשמואל מיהו ידם של בעלי' על עליונה רצו קרקע נוטלין רצו מעות נוטלין ומי' נראה דאע"ג דאזיל לגבי טפי דאין לו אלא רבעא ואי קנאו בשוויוי רבעא נותן לו שתקנה קבוע' היתה שאם אי אתה אומר כן נתת' דבריך לשעורי' ולעולם צריך ב"ד שישומו את הדבר וכן הורה רבינו נר"ו:

דף נט.

והא אנן תנן דיני ממונות הטמאות והטהורות מתחי' מן הגדול ודיני נפשות מן הצד. פי' מן הקטן וטעמא משום דכתיב לא תענה על רוב ודרשי' מניה משום דהוא חסר דכתיב לא תענה על רב ופי' ר' פנחס הלוי אחיו של רבינו דליכא איסור בדבר דאדרבא מחוייב הוא לענות על רב אם ראה לו זכו' וכדאמרינן התם בסנהדרי' מנין מנין לתלמי' היוש' בפני רבו וראה חובה לא' וזכות לא' מנין שלא ישתוק ת"ל מדבר שקר תרחק אלא התורה צותה שיעשה הדבר שלא יהא צריך לענות על רב והיינו שמתחיל מן הקטן ודוקא בד"נ משום דחשש' התורה שלא יכניס דבריו בפני מי שגדול ממנו אבל בד"מ לא חששי' להכי ואמרינן דשאני מנינא דר' דכולהו מניינהו מן הצד הוו מתחלי ואפי' בד"מ מפני שנ' גדול היה מאד וכדאמר מימות משה ועד ר' לא מצינו תורה וגדולה במקום א' לך אדם שלא יכניס דבריו בפניו והלכך אפי' בד"מ חששו להכי וזה נכון:

והא נח נפשיה כולהו שני קאמר כלומר לאחר שנתגדל שהיה כל ימיו גדול בתורה ובעושר אין לך בישראל כמותו גדול מצאו זה אלא ה"נ דוקא אבל בכל העו' לא דאע"ג דחד מנייהו גדול בגדולה על חברו כגון מלך איכא דגדול ממנו בתורה מתני' חרש רומז ונרמז פי' בין לגטין בין למטלטלים דבדרך שכנס ברמיזה כך מוציא ברמיזה אבל אם נשא כשהוא פקח ואח"כ נתחרש ודאי לא סגי ליה בהכי ותדע לך דהא מטלטלי עדיף לן כדמשמע בג' בחד לישנא ואי לאו משום דהפקר ב"ד הפקר לא סגי במטלט' משום דיש יש בהן זכיה גמורה שדרך ירושה בא לו אבל באשתו ל"ל הכי וכיון שכנס כראוי אינו מוציא ברמיזה והכי איתא בהדיא ביבמות פ' וחרש שנשא פקחת והא דאמר קופץ ונקפץ

כלומר נוטל החפץ מידו ונותן לו המעות ברמיז' בגיטי' למ"ד דה"ה לגיטין כשמצוה לכתוב הגט שא"א אלא ברמיזה בשעת נתונה א"צ שיהא רומז שכוונתו לשם גירושין אלא בלא כונה נותנו לה אבל רש"י פי' קופץ ונקפץ בעקימת שפתים וטפי הוא רומז קו ונרמז מקופץ ונקפץ:

הפעוטות מקחן מקח וממכרן ממכר במטלטל' ואוקי' דטעמא משום כדי חייו ומיהו לא פלוג רבנן ואפי' מכר טפי מקחו קיים דהא אמר לקמן דמתנתו מתנה מרובה דהא אינו משום כדי חייו ממש אלא כי היכי דלעבדן ליה מילי וכן דעת הרמב"ן ושלא כדברי ר' האיי גאון ומי' היכא שיש לו אפוטרופוס אפי' למטלטלים אין מקחו קיים ושאין ממכרו ממכר וכדאיתא בפ' מציאת האשה ואפילו כשאין לו אפוטרופו' דמקחו קיים וממכרן מכר דוקא כשהוא מקנה במשיכה או בהגבהה אבל באגב לא דהא לאו בר אקנויי קרקע הוא ואיכא מ"ד דה"ה. לחליפין וש"ח נמי אינו מקנה אותו דהא צריך כתיבה ומסירה ואיהו לא בן כתובה ומסירה הוא וה"ה נמי דאינו יכול לתתו במתנת, ש"מ דכיון דבמתנת בריא א"א לקנות אותו משום דאינו בן כתובה אף במתנת ש"מ אינו יכול לתתו ומתנתו אינה מתנה דאע"ג דדברי ש"מ ככתובין ומסורין דמו היינו לו' דדיבור שלו כמעשה וכיון דלא מצי להקנותו במעשה דהא אינו בן כתיבה הוא הדין נמי דאינו מקנה אותו במתנת ש"מ וכך דנתי לפני רבינו נר"ו והודה לדברי:

דף נט:

אבל בבית הכנסת לא כלומר אין חולקים כבוד זה לזה לא כהן ללוי ולא לישראל וה"ה נמי לוי דאינו חולק כבוד לישראל ודוק' בשבתות וי"ט אבל בשני וה וה' אם רצה לחלוק כבוד חולק ומי' לאדם חשוב מאד כגון ר"ת דאפי' כהנים חשובים כפופין לו חולקין לו כבוד וקורא ככהן אפילו בשבתות וי"ט ומיהו אם הכהן ע"ה הוא ואיכא ישראל ת"ח קורא דיקרה היא מפנינים מכ"ג הנכנס לפנים:

אמר אביי אם אין שם כהן נתפרדה החבילה הפי' הנכון דאינו קורא לוי כלל במקומו לא באתי למימר הראשון כהן וכדאמרינן התם בכתובות פ' האשה שנתארמלה מוחזקני בזה שהוא כהן ומה ראי' שקרא א' בב"ה בחזקת שהוא כהן או בחזקת שהוא גדול כשקרא אחריו לו אלמא דכל שלפני לוי מחזיקים אותו בכהן וכן ליכא למימר שיהא לוי קודם ראשון דא"כ אף לוי אחר קורא אחריו ובמקומו הוא ואתי לאחזוקי הלוי העולה א' בכהן כדכתיבנ' ולוי אחר ישראל אינו קורא לעולם משום פגם עצמו דאתו למימר דישראל הוא והא דאמרי' דכשאין שם לוי קורא כהן כלומר אותו כהן קורא ב' פעמים טעמא משום

דאי קורא אחריו ישראל לאחזוקי ישראל זה שקרא שני בלוי כיון שקרא שקרא לפניו כהן וכדאמר הת' א דאמר מוחזקני בזה שהוא לוי ומה ראית שקרא שני בב"ה בחזקת שהוא לוי או בחזקת שהוא גדול כשקר' לפניו כהן אלמא דכל שקרא שני וכהן קורא לפניו אתי לאחזוקי בלוי והא דאמרינן כהן קור' ב' פעמים אמר התם דדוק' בעומד ויושב כדי שיה' היכר בדבר ומיהו ה"מ לדידהו שאין מברכין בס"ת אלא הא' לבד שמברך לפניה והאחרון לאחריה אבל השת' רבנן כל אחד וא' מברך הא איכא היכר בברכות ולמאן אי ליושבין הא קחזו ליה דעולה למנין ואם איתא דפגום היה לא היה עולה למנין העולים:

דף ס.

והא דאמרי' **דאין קורין בחומשין בב"ה משום כבוד צבור**. פי' בחומשין שהם עשויין כתקון ס"ת דכל דבר דאיכא עיבוד לשמה ואזכרות שלא נכתבו לשמה וכל שאר תקוני ס"ת אינו חסר אלא שאינו ס"ת שלם ומשום כבוד צבור אמרו דאין קורין בהן אבל בחומשין שלנו פשו' הוא דאין קורין בהן בב"ה ואין מברכין בהן לאחריה אלא לפניה כדון הקור' בתור' שצריך לברך כל היכא שלא נפטר באהבה רבה כגון שלא קרא ק"ש עדיין וא"ה אמרינן בירושלמי דדוקא בקור' על אתר ונראה שהטעם מפני שאותה ברכה אינה קבועה כ"כ ואינו נראה דמברך ע"מ לקרות ומ"ה לא פטרוהו אלא בקורא או שונה לאלתר הא לאו הכי צריך לברך אבל לאחריה אין מברכין שאין מברכין לאחריה אלא בדבר שיש לו שיעור אבל שינויין אין לו שיעור והגית בו יומם ולילה כתיב אבל קריאת התורה בב"ה שיש לו שיעור מברכין לאחריה

מ"ט דנא ניתן ליכתב והרי הוא כקור' דברים שבכתב ף ע"פ ואסיקנ' דשרי למקרי בזה ולטלטולי דהא ר"י ור"ל מעייני בספרא דאגדתא בשבתא משום עת לעשות לה' הפרו תורתיך והא דאמר באל"ף בי"ת פי' שעושה האותיות מפוזרות אבל כל האותיות היו שם ורש"י פי' שאין בו אלא ראשי תיבות והא דאמרי' בבראשית עד דור המבול כת"ב עד ויהי ביום השמיני פי' שהוא דבר ראוי ואלו הן פי' כהנים פ' לווים ופרש"י פ' טמאים ויהי אנשים אשר היו טמאים לנפש אדם והקשו לפי' בתוס' דהא בא' בניסן הוקם המשכן ופסח שני היה בחצי אייר וא"כ היכי ילפינן מינה התם בפסחים ודרשי' בהלכות פסח קודם הפסח ל' יום משום דמשה עומד בפסח ראשון ומזהיר על פסח ב' דהא טובא נינהו ולפי פי' הם דהיינו פ' וזה להם הטמא משום דהוצרכו והפרישן מטומאה ופרש' פרה אדומה משום דבשני בו נשרפה הפרה וקודם לכן לא אפשר משום דצריך הזאה אל נכח פני אהל מועד וליכא ואיכא מ"ד דדוקא אלו ואיכ' מ"ד דה"ה לכל הפ' דצריכות

בשעתן ומי' כיון דלא אכתיבא מגלה אלא באותן פ' הצריכות לשמה. כאלו נתנה חתומה חשבינן לה

דף ס:

הא כיצד דברים שבכתב אי אתה רשאי לאומרן ע"פ. ופי' רבינו נר"ו משום דבקריאתם ע"פ איכא הפסד דליכא למדרש חסרות ויתרות וכמה נונין נונין הנדרשי' ועקומים ולפופים הדברים שבע"פ אי אתה רשאי לאומרם בכתב משום דכשאינם כתובין כל א' וא' מוסרו זה לזה בדקדוק אבל אם נכתב יוצא ללמוד אותם מתוך הכתב. כונת אמרן ומיהו עכשיו כותבין משום עת לה' במוזל כ"ע ל"פ דהא משקה ברצונו כיון דאין צריך לסכור הנהר ואעפ"י שהדמי' מתחסרי' לתחתון כי פליגי ב"מ ואשקוט שמואל אמר עלאי שקומה ברישא ורב סבר תתאי שקומה ברישא ומתני' בבור דקרוב שמעלה ראשו' אוקימא אליבא דרב באמה המתהלכת ע"פ בורו ע"כ אמר רב הונא בר תחליפא השתא דלא אתמר לא הלכת' כרב ולא הלכתא כשמואל כל דאלים גבר ואע"ג דקי"ל הלכת' כשמואל בדיני היינו כל היכא דלא נסתפקו בדבר בגמ' אבל הכא שנסתפקו בדבר לא שהרי הוא ספק בידם בהא מלתא אם הלכה כרב או כשמואל ואלו פסקו הלכה בהדי' ודאי הוי הלכתא כוותיה אף עכשיו נמי שנסתפקו אם הלכה כמותו אנן לא נכריע וכן פסקו הגאונים אבל רש"י כתב דר"ה לית ליה. הלכת' כשמואל בדיני והא דאמר כל דאלים גבר ולא אמרינן שודא דדייני משום דלפעמים עבדי' שורא דמשתי עלאי דצריכי למיא טפי ופעמים צריכי תתאי ויהבי' מיא לתתאי ודמיין מילי דרבנן כתור' אבל בדבר אחר שאינו חוזר לאחר כגון מלוה אמרי' לפעמים שודא והא דאמרינן תרי עבדת אע"ג דאמרינן כל דאלים גבר משום דאעפ"כ שלא כדין עושה אביי היה באמצע דמיא מעליא או מתתאי היה ומש"ה לא טעמינהו אביי לפירי ומידת חסידות יתיר' היתה הנהו בני הרמך דאזיל ברשיא פי ברשניא שר הנהר ושר בני הרמך על שפתו והנהר היה הולך כדרכו על שפת שדותיהם ויש שם שדות אחרו' למעלה מהם למטה מהם והם חפרו הנהר ויקיפוהו סביב שדותיהן כזה של מעלה והנהר ע"י שהיה מתעקם לא היו המים הולכין מההר' כדמעיקר' ועולה המים ושורף שדות אלו העליונים ואתו לקמיה דאביי וא"ל דליכרו בורויהו טפי, פורת' כלומר העמיקו הנהר מעט ע"י כך לא יעלה לשדותיהם ולא יזיק אתכם ומדאמר להו הכי נראה שזה גרמה בנזיקין היתה שאם היו גירי ממש על המזיק להרחיק את עצמו ולבני הרמך הוה מוטל זה לעשות והיינו דאי אמרי' לייבשי פרי פי' והפירות שלנו אלו לעלאי דלסלקו נפשייהו מהתם וילכו ויקחו שדות בטסקא

במקום אחר כי זאת לא היתה אלא גרמה בנזיקין כך פר"ח והוא הנכון אבל רש"י פ' דלבני הרמך א"ל דלסלקו נפשייהו מהתם שלא יעשו להם נזק וזה אינו נראה דאביי היה מדבר עם עלאי ולא עם בני הרמך ועוד לפי דבריו מזיקין גמורין היו בני הרמך א"כ מעקר אמאי א"ל לעלאי דליכרו בורייהו טפי פורתא דהא אין הדבר הזה עליהם לעשות אלא על המזיקין אותם וכדפריך לעיל לפיכך נראה שהפירוש הראשון עיקר:

דף סא.

והא דאמרינן קוברין מתי א"י עם מתי ישראל לאו בסברות ישראל ק"ו אלא להתעסק בהן מפני דרכי שלום כשם שמתעסקי' במת ישראל והאי עם דקאמר לאו בשעת שמתעסק עם מתי ישראל קאמר משום דההי' שעתא איכא איבה טפי אמאי קוברין אלו ומניחין אלו כמו שנראה מתוך פרש"י אלא ה"ק כשם שמתעסקי' במתי ישראל כך מתעסקים עם מתי עובדי כוכבים וכן הוא מפורש בירוש' כאן דגרסינן התם תניא עיר שיש בה עובדי כוכבים וישראל מעמודי גבאי ישראל וגבאי עובדי כוכבים וגובין משל עובדי כוכבים ומשל ישראל ומפרנסי' עניי עובדי כוכבים ועניי ישראל ומבקרין חולי עובדי כוכבי וחולי ישראל וקוברין מתי עובדי כוכבי ומתי ישראל מפני דרכי שלום וכן הוא מפורש נמי בתוספת':

מתני' משאלת אשה לחברתה החשודה על השביעי' נפה וכברה רחיים ותנור ואקי"ל מהא דאמרו בע"ז ב"ש אומרים לא ימכור אדם לישראל החשוד על השביעית פרה החורשת וב"ה מתירין והא התם דב"ש אסרי והכ' שרו ועוד דאפי' לא שרו אלא משום דאיכ' למיתלי שיכול לומר לשחיטה מכרתיה וכדאית' התם אבל מפני דרכי שלום לא והכא אמרינן דטעמ' משום דרכי שלום ויש מי שתירץ דהתם הוא במכיר דליתיה לטעמ' דדרכי שלום ואי לאו משום דאיכ' למתלי לא שרו אבל הכא אע"ג דליכ' למתלי שרי מפני דרכי שלום וכ"ש דאסרי התם משום דאע"ג דאיכא למיתלי כיון דליכא משום דרכי שלום לא שרי ואיכא מ"ד דהכ' נמי איכא למיתלי וכדאמרינן בירוש' נפה לברור בה מעות כברה לברור בה את החול רחיים לטחון בהם סממנין תנור לבשל בהם אזנים של פשתן וא"ה אי לאו משום דאיכ' נמי משום דרכי שלום לא התירו והתם שריא משום דאיכ' למתלי ונ"ל דהתם טעמא משום דקא רווח וכיון דקא רווח ואיכ' למיחצי שרי אבל הכא אע"ג דאיכא למיתלי אי לאו טעמא דמשום דרכי שלום לא שרי דאמאי יביא עצמו לידי ספק וב"ש אסרי התם אע"ג דקא רווח כיון דליכ' דרכי שלום והכא כיון דאיכ' דרכי שלום ליכ' מאן דפליג וכבר הארכתי בזה במסכת ע"ז בס"ד אבל לא תבור

ולא תטחון עמה פי' משום דהו"ל מסייע ידי עוברי עבירה ולאו דאיכ' עבירה בטחינה או בעשייה אלא משום דאיהי עבדא איסור' באכילה וכיון דעבד' איסור' באכילה אסור לסייעה כלל אבל בחלה דאין האיסור אלא הטומאה שהי' מטמאה את החלה אינו אסור לסייעה אלא באותה מלאכה בלבד אבל במלאכה אחרת מותר והיינו מ"ש התם ונחתו' העושה בטומאה לא לשון ולא עורכין עמו אבל מוליכין עמו פת לפלטר וכן אמרו אמרו בישראל העושה פירותיו בטומא' שאין בוצרין ולא דורכים עמו אבל מוליכין עמו חביות לבית דהיא מלאכה אחרת הא למדנו דבכל דבר שאיסורו מחמת אכילה כגון שביעית או כהן החשוד לאכול תרומ' בטומא' כדאית' בגמ' דאין מסייעין אותו כלל שאין מסייעין אותו לתקן דבר שיעשה בו איסור באכילתואשת אשת חבר משאלת לאשת ע"ה נפה וכברה ודורכת וטוחנת עמה ואע"ג דרישא אמרי' לא תבור איכא מ"ד דלא משום דע"ה מסתמא אינו חשו' על השביעי' דהא מוכח בגמרא דחשוד הוא אף על השביעי' מדאמרינן המוליך חטיו לטחון כותי או לטחון עצה הרי הוא בחזקתן למעשר ולשביעית אלא דהכא ברחוק מן השביעית עסקי דליכא פי' שביעי' ואיכא מ"ד דכתם ע"ה אין חשודין על השביעית כדמשמע הכא במתני' וההיא דבחזקתן למעשר ולשביעית בע"ה החשוד' עסקינן. ונראה שלזה הדעת נוטה דעת הרמב"ן ובמסכת חולין הארכתי בזה בס"ד והא דאמרי' בוררת וטוחנת עמה איכא מ"ד בגמרא דטעמא משום טומאה שגורם טומאה לחולין שבא"י ואפי' התירו אעפ"י שהוכשרו הפי' כיון דאינו אלא טומאה דרבנן מפני דרכי שלום מותר ואיכא מ"ד דטומאה משום חשש פי' שאינן מעושרין וא"ה כיון דרוב ע"ה מעשרין הם לא חיישינן להכי מסייעין להם מפני דרכי שלום אבל משהטילו את המים בעיסה יש מי שפי' דוקא בפירות שלא הוכשרו אם הוכשרו כבר ונטמאו ביד ע"ה וכיון שנטמא מסייעין אותו אח"כ ולפי זה אע"ג דרישא כשהוכשרו וכדמוכח בגמר לרבאו דאמר דטעמ' דרישא משום טומאה דרבנן סיפא מיירי בפירות אחרים שלא הוכשרו או שאינו יודע אם הוכשרו או לא אבל יש מי שפיר דאעפ"י שהוכשרו ונטמאו כבר לסייע בעיסה מפני שאסור לטמא בידים חלה או תרומה שכבר נטמאת דכתיב את משמרת תרומתי בשתי תרומות הכתוב מדבר אחד וטהורה ואחד תרומה טמאה וכיון דכן איכא משו מסייע ידי עוברי עבירה דאיהו אתיא להפרש אלא בטומאה ויטמאנה אח"כ ואסור אעפ"י שהיא טמאה וכדפרי' וטע' דאסור משתטיל בה מים משו דבההוא שעתא היא עונתה לחלה שאם הפרוש ממנה חלה חלתה חלה ולפי שעה ואילך אסור לסייע מפני שתבא לטמא חלה בידים ואע"ג שהדרו' לטמאה הא פרישנ דאסור לטמאה אבל לפי פי' זה אינו האיסור משום דמטמא העסה זו דכ' ודטמאה הוא ליכא איסור

בדבר היכי אמרי' דאסור משום משמרת תרומתי דוקא תרומה אבל טבל כיון שנטמא אינו אסו' לטמאו אח"כ אינו אסור לטמאו מתחילה קודם שנטמא ולאו משום דכתיב משמרת תרומתי דהא אינו עדיין תרומה אלא מדכתיב ונתתם אותה לאהרן הכהן עשה שתננה לאהרן הכהן בכהונתו וכן הוא בירושלמי ומייתי לה ר"ש זלה"ה בפי' המשניות במס' חלה ואיסור זה דאורייתא כשהוטבלו אבל קודם לכן אעפ"י שהגיע עונתן לתרומה אינו אסור לטמאו אלא דרבנן אבל כיון שנטמאו ודאי מות' לטמאן דלא הזכירה התורה אלא בתרומ' שכבר הופרש' שאעפ"י שנטמאת שלא יטמאו אותה והיינו הא דתנן התם במ' חלה נולד לה ספק טומאה בעיסה מיד שגללה העסה בטומא' לאחר שגללה העסה העסה בטהרה וע"כ לא אמר אחר שגללה תעש' בטהרה אלא משום דאיכא טומאה ודאי וכיון דמדאורייתא אסרה לטמאה כיון דטבילה לחל' מספק לא מטמאינן לה אבל קודם שגללה שגללה אינו דאיסו לטמא' אלא מדרבנן אפילו בנולד לה ספק טומא' לחוד מטמאי לה וזו כשנטמא' ודאי תעשה בטומאה וכיון שכן כאן אין האיסור אלא משום להפרישה ויטמאנה אח"כ דאיכ' איסור תורה כיון שהופרשה אבל לאידך פי' דדוקא כשלא הוכשרו אין האיסור כאן אלא משום דמסייע ידי עוברי עברה בדבר דאיכא עקר לטומאתו מדאוריית' בחלה אבל עכשיו כשנטמא אין בו איסור אלא איסורא דרבנן וכדפרי' דבהטל' מים לחוד לא הוטבל' לחלה וכיון שכן אין בטומאה אלא איסור דרבנן ואנן משום איסור דאוריית' אתינן עלה כדאמר בגמ' ריש' בטומאה חולין וסיפ' בטומאת חלה אלא טעמא כדפרי' דבסיפ' דהוא דהוא טומאה דחלה ויש לה עקר מדאוריית' לא התירו מפני דרכי שלום א"נ י"ל דלפי פי' זה דמשתטיל מים דאמרי' לאו דוק' אלא כלומר משתגלגל וה"ק לאחר שתגלגל אם נעשה בטהר' מתחלת' לא יסייע עמה משו' דעכשיו כיון שגלגלה הוטבל' לחל' ואסור לטמאה מדאוריית' וכיון שכן נמצא שהוא מסייע ידי עוברי עבירה בדבר שנעשה בו איסור מדאורייתא ואעפ"י שדברים אחרי' נאמרו בזה שטה זו קבלתי מפי רבינו נר"ו והיא נכונה. גמרא מ"ש ריש' ומ"ש סיפ' פי' דברוש' אסרי' לבור ולטחון עמה ובסיפ' שרי אמר אביי רוב ע"ה מעשרי' הם הא פי' במתני' דסתם ע"ה אין חשודין על השביעית וכיון שכן ליכא למיחי' להו אלא למעשר וא"ה התירו מפני דרכי שלום משום דרוב ע"ה מעשרין הם ולאידך לישנא דפי' במתני' דסתם ע"ה חשודין על השביעית הכא ברחוק מן השביעו' עסקינן וטעמא משום דרכי שלום הא לאו הכי אסור אע"ג דרוב ע"ה מעשרין הם כיון דאיכ' מיעוט' דלא מעשרין הם ונראה דאביי למעוט לע"ה דלא מעשרין לא חייש אע"ג דאיכא איסור תורה אבל לטומאה דרבנן חייש כיון דאיכ' ודאי טומאה דרבנן דטפי חמירא ליה טומא ודאי דרבנן למעוט דספק איסור

תורה והכי משמע בירושלמי דאפילו לטחון עמה אסור דשלשתן מפני שהוכשרו והא ודאי כאביי דאלו לרבא מותר ורב' טפי למיעוט איסור תורה מטומאה דרבנן אע"ג דאיכ' ודאי איסו' מדבריה' ומי' לאו משו' דרבא פליג עם אביי לומר דרוב ע"ה אין מעשרין דפ' האשה שנתארמלה מוכ' דרב' לית ליה הכי והכי אוכח בפ"ק דשבת.. והא מדקתני סופא משתטיל מים לא תגע מכלל דרישא לאו בטומא' וטהרה עסקינן דמשמע דרישא בפי' שלא הוכשרו והשתא מחדשי' לומר דכשהוכשרו אסור אלמא דטעמא דרישא משום מעשר הוא כאביי ומשום דרובן מעשרין ופריק רישא וסופא בטומאה וטהרה ורישא בטומאת חולין כלומר רישא נמי לעולם כשהוכשרו. אלא דרישא איירי בטומאה דרבנן וסיפא בטומאת חלה כלומר שהיא מדאורייתא ומשום הכי אסור לסייע עמה ובמתניתן הארכתי בטעמא בס"ד:

ורמינהו טוחנין ומפקדין אצל אוכלי שביעית פירוש דקס"ד השתא דאין אסורין להחליף ולא ליגע אבל לא לאוכלו אבל אוכלי שביעית ולא אוכלי פירות בטומאה לסייע עמהם בשלהם משום מסייע ידי עוברי עבירה וקשיא רבא דאמר דבטומאה דרבנן מותר ואביי מתרץ לה אליבא דרבה בכהן החשוד לאכול תרומה בטומאה דה"ל טומאה דאורייתא וכיון דאיסור באכילתה אסרו לסייע עמו בכל המלאכות וכדפי' במתני':

דף סא:

א"ה מפקידין ורמינהו פי' אא"ב כדקס"ד בישראל ע"ה ובטומאה דרבנן רישא דקתני מפקידין ניחא דבאע"ג דאין מפקירין אצלו חולין דהא לבם גס להן בכהן אבל לדידך דמוקמת. לה בכהן החשוד לא מבעיא חולין דאיכא חשש טומאה אלא אפי' בתרומה נמי איכא חשש טומאה משום דלבו גט בה. וליחוש שמא תסיטם אשתו נדה יש מקשים ות"ל משום הוא גופיה דע"ה הרי הוא כזב וכדאמר במסכת חגיגה כלים הנגמרי' בטהרה צריכים טבילה לקדש ואמרי' עלה דגמרי' מאן אילימא דגמרינתו ע"ה כלים הנגמרים בטהרה מי איכא אלא לאו דגמרינהו חבר ומשום צבירה דע"ה אלמא דעשאוהו כזב דאין לנו מטמא אלא הזב והזב מטמא בהיסט ותירץ ר"ח דאע"ג דעשאהו כזב לענין דרוקו ומימי רגליו טמאו כזבים אבל בהיסט אינן מטמאין דלא גזרו עליהם טומאת היסט שאל"כ אין לך מעביר חבית לחבירו ממקום למקום והביא ראיה מהא דאמרינן בסמוך אבל עושין חולין בטהרה ונוטל ממנו כדי חלה ומעסה בכפישה או בנחותה כלומר שהם כלים שאין מקבלין טומאה וכשבא ע"ה ליטול נוטל את שתיהן והא התם דלא חיישינן להיסט וה"נ משמע בטהרות פ"ז הגנבים שנכנסו לבית אין טמא אלא דגלי מקום הגנבה

ומה הם מטמאין האוכלין והמשקין וכלי חרס הפתוחים אבל המשכבות והמושבות וכלי חרש המוקפין צמיד פתיל טהורין אם יש עמהם אין יהודי או אשה הכל טמא אלמא דאינו מטמא בהיסט דא"כ כלי חרס המוקפין צמיד פתיל אמאי אינן מטמאין ולענין טומאת מדרס נמי נרא' דאין מטמאין דאפילו משכבות ומושבות אמאי אינן טמאין דהא באין ישראל או אשה אמרינן דטמאין וכן דעת ר"ש כמו שפירש בפי' המשניות שלו משום דקא בעא למרמ' אחריתי עלה ואק"ל מ"ש דאייתי הא ולא אייתי ההיא דלעיל דטוחנין ומפסידין אצל אוכלי שביעית אלמא דלא חיישי לאחלופי וי"ל דההיא דחי לה דאיכא למימר דטוחנין בנכנס ויוצא ומפקידין במוקף מצד פתיל אבל הא דקתני הרי הן בחזקתן משמע דאעפ"י שהוא בענין דאפשי' לאחלוף דלא מנכר לא חיישי' לה בחזקתן הא דתניא אשת חבר טוחנות עם אשת ע"ה רש"י פירוש שפירו' היו של אשת ע"ה אלא שאשת חבר מסייעת עמה ואינו מחוור אבל הנכון כמו שפר"ח שהפירות היה של חבר שטוחנות אצל אשת ע"ה בפ"ק דחולין הארכתי בזה וכתבתיה יפה בס"ד

דף סב.

אין עושין חלת ע"ה בטהר' פרש"י שאין נבל חבר תצא להפרי' חלה העס' של ע"ה מפני שכב נטמאת והכהן כשיר' שגבל חבר הפרי' אותה אתי למיכל מינ' דחושב דבטהר' נעשית והקשו עליו בתוספות א"כ היכי קתני אין עושין בטהרה דמשמע דאפשי' לעשות' בטהרה והלא כבר נטמאת והנכון דע"ה אמר לי' לגב' גלג' לי עיסה בטהרה עד שעת הפרש' חל' והפרי' ממנה חלה בטהר' ואח"כ תנה לי ואגמו' העסה אין שומעין לו אא"כ מגבל הגב' חב' כל העם' ואמרי' טעמ' לקמן משום כדי חיו דגב' שיהא לו שדה מרוב' ותקנו כך כדי שירוחו הגבלים העוסקים בטהרות ויתעסקו בטהרו' ולא יתעסקו במלאכ' אחרת כדפר"ח והוא הנכון.

ה"ק בכלים של ע"ה הראויים להשתמש בהם חבר ומש"ה קרו להו כליו של חבר משום דכלים אלו מצוים אצל חב' שנהמ' מהטומא' ויש לו כלים אלו שאינן מקבלין טומאה אבל נחותה, ונפושה שהם פשוטי כלי עץ שאין מקבלין טומאה לא קרי להו כלים של חבר משום דלפעמים מקבלין הם טומאה דאם ייחדן לישיבה מטמאו במדרס וכל שירד' מדרס אח"כ מקבלים כל טומאה ואפילו טומאת מגע. אמר רב יהודא כו' מנין שכופלים שלום כו' שלום שלום אי סליק פירקא בס"ד הדרן עלך הניזיקין בס"ד אתחיל פרק האומר התקבל מתני' האומר התקבל גט זה לאשתו או הולך נמי לאשתי אם רצה לחזור יחזור והא ודאי פשיטא דאם רצה לחזר יחזור כיון דאינו אלא שליח הולכה אלא הא אתא

לאשמעי' דהתקבל כל היכא שהיא לא עשאתו שליח קבלה הרי הוא כהולך דהתקבל והולך א"ל דאדם יודע דאיהו לא עביד שליח קבלה וכיון שכן התקבל והולך א"ל כדאיתא בגמרא וגרסינן בירושלמי בכל אתר. אתמר התקבל וזכה זכה אתמר הכין שני ההוא דאין חבין לאדם שלא בפניו פי' דחוב הוא לאשה ואפילו א"ל זכי ממש כשגילה אינו זוכה הגע עצמך שהית' צווחת להתגרש אני אומ' שמא חזרה בה ומי' במזכה גט לאשתו במקום דם ובמקום קטטא אבעיא לן ביבמות ולא אפשיט' וחולצת ולא מתייבמת. האשה שאמרה התקבל לי גיטי אם רצה להחזיר לא יחזיר פי' מדקתני סתמא משמע דארישא קאי שא"ל הבעל לשליח קבל זה התקבל או הולך לא יחזיר ואשמעי' דאע"ג דהולך לשון הולכה הוא כל היכא שהוא עשאתו שליח קבלה הרי הוא כהתקבל דהולך כזכי וכפשט' אתייא נראה דאות ליה הכי דהולך כזכי מיהו אליבא דר' נתן דסבר דהולך לאו כזכי מוקמי לה בגמרא בהולך ואשמעי' נמי דהולך הוא בתורת קבלה קבלה קאמר כיון שהיא עשאתו שליח קבלה והא דקתני לפיכך אם א"ל הבעל א"א שתקבל לה אלא הולך ותן לה אם רצה להחזיר יחזיר הא ודאי פשיטא ומאי לפיכך ואומר רבינו נר"ו דה"ק כיון דאמרת דהולך אינו לשון קבלה גמור ואינו כהתקבל נהי דאינו מבטל מסתמא שליחות הקבלה אבל בהתקבל אינו דאינו לשון קבלה הלכך אם מבטל בפי' כגון שאמר א"א שתקבל לה אלא הולך ותן אם רצה להחזי' יחזי' והא ודאי כפשטא פשיטא דיחזיר ואפילו א"ל א"א שתקבל לה אלא התקבל לה כהתקבל והולך קאמר כיון שביטל בפי' הקבלה אלא הכא הא אתא לאשמעי' שאם ביטל שליחות הקבלה אם בא אחר זמן וא"ל הולך ותן לה הולך ממש קאמר ואם רצה להחזיר יחזיר כיון דהולך אינו לשון קבלה גמור משא"כ בהתקבל שאם לאחר זמן התקבל לה דאם רצה להחזיר לא יחזיר דהא איהו שליח בלה הוא וכיון דחזר וא"ל התקבל אמרינן דהדר ביה במאי דקאמר מתחלה נו רוצה שיקבל לה והתקבל ממש קאמר והא לזכי רבינו נר"ו אבל כרי רש"י נראה שבא לאשמעי' בהאי לישנא דמציעתא אפי' אהולך דהיכא שהיא אמרה התקבל לי גיטי אעפ"י שהבעל א"ל הולך לא יחזיר דאיכא דאמר דאהתקבל בלחוד קאי וכדאתמר בגמרא לחד לישנא ק אינו מבוטל שליחות הקבלה בהולך בלחוד אלא בא"א ואפשר לפ"כ במשנתינו אבל בגמרא דאתמר האי לישנא במלתיה דר' ל"ל הכי דהא בהדיא אמר מעיקרא דהיכא דאמרה ליה התקבל לי גיטי אם א"ל הבעל הולך ותן לה דלא יחזיר הלכך מאי אתא דא"א אא"כ נאמ' כדברי ר' דהול' לאח' זמן קמ"ל וכדכתיב לעיל:

גמרא א"ל רב אחא בריה לרב אשי טעמא דלא שויתי' איהי שליח לקבלה פי' דרישא דמתני' ודאי בהכי איירי מדאמר דאם רצה להחזיר יחזיר הא שויתיה איהי שליח

לקבלה רצה להחזיר לא יחזיר דקס"ד השתא דמתני' אתא לאשמעי' דיוקא אצטריך לאשמעינן דהולך בשליח קבלה הרי הוא כוכי דאי לא פשיט' דאי רצה להחזיר יחזור כיון דשליח הולכה עסקינן עסקינן ואהדר ליה דמתני' לאו להאי דיוקא אתיא כלל וכפשט' אתא לאשמעי' טפי דהתקבל אעפ"י שהוא לשון קבלה התקבל והולך קאמר והדר אקשי ממציעתא ומסיפא והאי דלא פריך מעיקרא מנייהו אע"ג דלכאורה טפי הוא מפורש במציעתא וסופא דהולך כזכי דייק ליה מרישא הא לא קשיא דאורחא דתלמוד' הוא דהיכא דפריך מדיוקא דרישא אע"ג דההיא דינא דדייק ברישא מתנייא בסיפא וכדכתיבנא לעיל בפרק השולח גבי הקונה ב' אילנות מביא ואינו קורא דדייק מרישא הא ג' מביא וקורא ובהדיא תנינן לה בסיפא והכי אורחא דתלמוד' והא דאמרינן דכולה שמעתיה דהולך או הולך ותן שהם כזכי בשליח קבלה לאו מדין זבני ממש הוא דהא ודאי חיוב הוא לאשה אלא מדין קיום דבלשונות אלו שקיים שליחותו לא אקבלה וא"ת אם כן מתני' מאי אתא לאשמועינן הא פשיטא התקבל לשליח קבלה הרי הוא, כזכי וי"ל דכיון דתנא ברישא דהתקבל היינו כהולך אצטריך דסד"א אפילו בשליח קבלה הוי הכי דהתקבל והולך קאמר עד שיאמר לה בפי' התקבל מחמת שליחות קבלה קמ"ל אבל רבינו נראה'ו אומר דאפשר דהא קמ"ל דאם שליח קבלה הוא אעפ"י שהבעל אינו יודע שהוא שליח קבלה וא"ל התקבל לא יחזור דלאלתר הוו מגורש' דהוו בכלל לשון זה לשון הולכה כשלא עשתה הוא שליח קבלה דאמרי' דהתקבל והולך קאמר אבל ודאי בכללו נמי לשון קבלה וכל היכא דאפשר לקיומי דהוי לשון קבלה ממש כגון שעשאתו הוא שליח קבלה אמרינן דהתקבל ממש קאמר דמכי גמר ליגרש תגרש כל היכא דמגרשה קאמ' וכדאמרינן לקמן בשמעתין ודבר זה צריך תלמוד דדילמא כיון דאיהו אינו יודע שהו' שליח קבלה ויודע הוא שהוא אינו עושה שליח קבלה גמר ונתן לשם הולכה ממש דהא לא מסיק אדעתיה דלהאי שליח קבלה דידה:

דילמא בהולך כלומר הולך גרסי' והא דדחיק לתרוצי הכי כי היכי ל דתיקום מתני' כר"ע ואפילו כר"נ דהא מתני' לקמן דהולך לר"ל כזכי מאי לאו בחד שלית וש"מ כשר להולכה כשר לקבלה פי דמשמע ליה השתא דלההוא שליח הולכה דרישא אמרה הוא דליהוי שליח קבלה אלמא דבחד שליח אשכחן הולכה, וקבלה ודחיק לא בשני שלוחין והדר מייתי לה מסיפא דקתני אם א"ל הבעל א"א שתקבל לה אלא הולך ותן לה כו' דאלמא השליח קבלה דידה הוא דקאמר איהו הולך ותולה ואע"ג דלכאורה משמע דמפשיט מינה דהא שליח קבלה דידה היינו אש' ולשליח קבלה דידה הוא דקאמר הולך א"ה אמרי' פשוט מינה איש משום דבמתני' ליכא הכרח דאיכא למימר סיפא ארישא קאי

וש"ק דודה היינו שליח הולכה דבעל דמתני' מעי' תני שליח הולכה דידיה דהיינו איש ולכאורה מתני' כולה בחד שליח וש"ק דידה היינו איש ואסיקנא דבין איש ובין אשה דהוו ש"ק והולכה ומי' באשה אם עושה שליח הולכ' והבא' ז"ל האשה לשליח שיביא לה גיטה מיד בעלה והלך אצל הבעל וא"ל הבעל הוליכונהו לה בכי הא ודאי הבעל עשאו שליח ואי א"ל הבעל בפי' הולך הגט אבל איני רוצה שתהא שלוחי כלל בכי הא נמי דבר ברור הוא דלא מהני מידי דאשה זו היכי מגרשה דהא איהי לא קבלה הגט אלא מיד הבעל ולא מיד שלוחו ואנן ונתן בידה בעינן וא"ת שלוחה שהיא כגופא קבלו התינח אם היה ש"ק דמתגרשת לאלתר היכא דלא רמא בי' תנאה ואי רמא ביה תנאה דאינה מתגרשת לאלתר מ"מ הגט בא לידו מי שראוי להתגרש ונתן בידה קרינן ביה אבל בשליח הבאה כיון דאיהי אינה מתגרש' בקבלתו לא לאלתר ולא לאחר זמן לא קרי' ביה ונתן ביד' דאנן בעינן שיבא הגט מיד המגרש ליד מי שראוי להתגרש בקבלתו וכיון שכן כשקבלה הגט מיד השליח הרי הוא בטלתו מעל גבי קרקע דאיל מגורשת ועוד דהיאך אפשר לומר שהיא תעשה שליח במה שאינה יכול' לעשות יש מחלוקת בין הראשונים שהרמב"ם כתב האש עושה שליח הובאה ורבי' נר"ו כתב בשם אחיו הח' ר' פנחס הלוי דהכא אין מקום לספק דאי שהרי ההולכה אינה בידה ואמר איש שיכול להוליך עושה שלוח הולכה אשה שאינה יכולה להוליך דאינו בידה אינו עושה שליח להולכה אלא לקבלה שבידה לקבל אלא הכא משום דעקר שליח לשליחותי' לגמרי דאמרי שליח לקבלה הוינא כלו' דליכא בה טרחא אבל שליח להולכה דאיכא טרחא לא הוינא פרש"י דאפי' תימא בעלמא דאדבורה דידה סמכי' הכא מהאי טעמא דאמרן לא קבלי' שליח אלא בתורת קבלה ואע"ג דאח"כ מוליכו שליח אצל' נמלך הוא אבל מעקרא לאו אדעת' קבלוה ולא אמרי' הוכיח סופו על תחילתו דאדעתא דהולכה קבליה כיון שהשתא מוליכו וא"נ איכא לפ' דבעל לא יהביה ניהליה אלא בתורת קבלה ולאו משום דבעלמ' לא אמרינן דאדבור' דידה סמיך אלא משום דבעל חשיב הכא דאיהו לא יקבלנו אלא בתורת קבלה משום דהוא סבור דשליח כיון דהוא עקר לשליחותו לא יוליכנו לה וכיון שכ הכא אדבור' דשליח סמיך ולפי פי' זה אפי' הוליכו לה שליח מיד דהשתא נראה דאיהו לא על דעת לעקור לשליחות' הוא דאמר הכי אפ"ה לא הוי גיטא משום דבעל לא יהביה ניהל' אלא בתורת קבלה ומטעמי' דפרי' אבל באידך פי' כיון ששליח מוליכו לה לאלתר היה לנו לומר דלא עקרו והוכיח סופו על תחלתו והקשה בתוס' למה ליה לרב אשי להפוכי כולה מלתא לגמרי אפי' דהיא גופא משכחת לה ולפי' הא דר"נ לחודיה ולימא הכי בשלמא אי אמר ר"נ כיון שהגיע לידה מגורשת שמא אדבור' דידה

סמיך ותרצו הם דמש"ה נקט' בהכי כדי לאשמעי' היכי נפשוט דבורא דידיה ולא דבורא דידה דבהאי לישנא דהבא גיטי ואשתך אמר התקבל ל"ל בשום צד דאדבורא דידיה סמיך ומשהגיע גט לידו מגורשת דמאן משוי ליה שליח לקבלה דתגרשת איהו בקבלתו ואיכא נמי למימר דמש"ה נקטה בהכי משום דמעקרא אמרי' ש"מ דאדבור' דידיה סמיך ואיהו. קאמר דבהכי לא פשטי' דאדבור' דידיה סמיך אא"א איפכא הוא דפשטי' להו א"נ רב אשי לא בעי למנקט מלתי' בטעותי'. כלומר בדבר דא"א לומר דמשהגיע גט לידה מגורשת משום דאיהו עקר לשלחותיה לגמרי והלכך נקיט לה בענין דאפשר אמר רב הונא ת"ש האומר התקבל כו' והא בעל דלא שויא שליח לקבלה הוא אלא אמרי' תגרש כל היכא דמגרשה ופרש"י דלמאי דקס"ד מעיקרא דמהא דרב שמעי' דאדבוריה קסמיך קפריך דאלו לרב אשי דמפ' טעמא משום דעקר שליח לשליחותיה לא קשיא מידי ושפיר מתרצא במאי דתריצנא דהתקבל התקבל והולך קאמר והיכא דלא עקר לשלחותיה הוא דאמרינן הכי אבל הכא דעקר לשלוחתיה דינא הוא שאינה מגורשת והיכי פריך ממתני' דלא עקר להכא דעקר ואי פריך ליה אמאי לא שני לה הכי ולמאי אצטריך לומר הכא טעו אלא ודאי ללישנא קמא פריך והכי קאמר היכי אמרת דאדבורא דידיה סמיך לגריעותא דלא ליהוי מגורשת דאדרבא אית לן לומר דאדבורא דידה סמיך סמיך למעליתא וליהוי מגורשת דהא אמרינן הכי דאזלינן למעליותא ואמרינן דתגרש כ כל היכי דמגרשה ופרי' דלא דמי דהתם היינו טעם משום דא"א לומר אלא כן משום דאדם יודע דאין שליחות לקבלה גמורה ונתן לשם הולכה ולאו משום דאזלינן למעליותא לומר דמגרש כל היכי דמגרשה אבל הכא טעו וכסבור הבעל שהוא אומר לו אמת וסומך על דבורו והכי מפרשינ' לאידך פרכי וזה יהיה נכון אלא דה"ק דאי למאי דקס"ד דמעיקרא ה"ל לפרש בהדיא ולמימר ולמאי דקס"ד מעיקרא והתנן כו' ואיכא נמי לפ' דלכולה מילתא דרב, אשי קפריך בין למ"ש רב אשי דטעמא משום דעקר בין למ"ש דאי אתמר אפכא וקאמר דמשהגיע גט לידו מגורשת דאלמא דאדיבורא דידיה סמי' דהאיך אפשר דלימא דארבורא דידיה סמוך ולא הוה מגורשת עד שיגיע גט לידה דאדרבא הל"ל דמשהגיע גט לידו מגורשת ובהא. ליכא לספוקי משום דלעולם אזלינן למעליותא ואמרינן תגרש כל היכא דמגרשה כדאמר נמי הכא והיינו נמי דקפריך למ"ש דטעמא משום דעקר דאמאי אמרי' דעקר לשלוחתיה משום דקאמרינן דלא בעי למטרח א"כ כשא"ל בעל התקבל גט זה לאשתי ושליח לא שמע אלא לשון הולכה לימא דמסתמ' אדעת' למיהוי שליח לקבלה שקלה ואיהו לא בעי למטרח ובלשון התקבל היכי אמרי' דאיהו שמע הולך אלא משום דמשמע האי טעמא אינו דשליח לא קפיד בהא ולא עקר לשליחותא אבל הכא שלא

שינה כלום ויודע הוא דבעל לא עביד לקבלה ודאי הולד א"ל ואיהו ודעתיה דהולכה שקליה אבל בהדיא טעו פי' בעל משום דשליח, זה מטעהו ולא יהיב ליה גיטא אלא אדעתי' דקבלה וכדכתיבנ' ולאידך פי נמי שליח טעי דסבר דכי הוי ש"ק דבעל מהני וא"נ לא מהני לא איכפת ליה שהוא אינו רוצה להיות שליח הולכה אלא ש"ק אי מהני מהני ואי לא לא איכפת לוה וכדפריך והדר מקשה רבא מקטנה שאמר התקבל לי גיטי דכשהגיע גט לידה מיהת מגורשת והיינו טעמא דמקשה רבא מינה אע"ג דתריצנא ההיא דלעיל משום דלא דמיין דבשלמא בההיא שהבעל הוא שבא לעשות שליח לכתחילה איכא למימר דכ"ע, ידעו דאיהו לא עביד ש"ק והתקבל והולך קאמר אבל הכא דאיהי עבדא שליח מעיקרא דאיכא דבעל כשא"ל התקבל בתורת קבלה קאמר ואפ"ה אמרי דאם אינו מועיל מחמת קבלה דהתקבל והולך קאמר משום דתגרש כל היכא דמגרשה ה"נ אי בעי לומר בהדיא דר"נ בין למאי דקס"ד מעיקרא בין למאי דפריש רב אשי לפי הפי' שפי' לעיל ר"א ה"נ אדם יודע שאין שליחות לקטן וגמר ונתן לשם הולכה ושליח ע"ד שליח הולכה קיבל אבל הכא טעי וכדכתיבנא במקצת ספרים

דף סג.

ואמאי ואין הקטן עושה שליח לישנא יתירא הוא ולא גרסי' לה דלא אצטריך דמכי אמרינן דאינה מגורשת עד שיגיע גט לידה שמעי' דאין קטן עושה שליח דאי עושה שליח כשיגיע גט גט לידו של שליח הויא מגורשת ורש"י ג"כ ל"ג ליה אבל גרש"י כך קטנה שאמרה התקבל לי גיטי אינו גט עד שיגיע גט לידה לפי' אם רצה הבעל להחזיר יחזיר דאין קטן עושה שליח והכי איתא במתני' ומכי מטא גיטא לידה מיהא מגורשת ואמאי הא הבעל לא שוויא שלוח זו היא גרש"י והוא הפי' הנכון מאי לאו קבלה קבלה הולכה הולכה פירוש כשאמר השליח דאשתו אמרה התקבל הבעל א"ל התקבל כשאמר השליח דאשתו אמרה הבא הבעל א"ל גמי הולך ואפ"ה אמרי' דמשיגיע גט לידה מגורשת אלמ' דאדבור' דידה סמכי' ואפי' היכ' דאיכ' למימר עקר וקשי' לר"נ בין למאי קס"ד מעיקר' בן למאי דפריש רב אשי ומקבל אקבלה פריך דאע"ג דשליח אמר התקבל ואיהו אמר התקבל אמרי' התקבל והולך קאמר דכמוך אדבור' דידה סמיך הולכה אהולכה אמאי אינה מגורש' מיד כשיגיע הגט לידו כיון דאיהי שליח קבלה עבדיה דהשת' ל"ל דשליח עקרוה לשלוחתיה כשאמר דאשתו א"ל הב' ודאי השת' לית לן למימר דעקר שליח לשלחותיה ועוד דלא אמרי' הכי אלא לאקולי עליה כי היכי דלא לטרח אבל לעקור שליחות דליכ' טורח' וליקבל עליה שליחות דטרח' דהיינו שליחות הולכה הא ודאי לא

אמרינן וא"כ אמאי לא אמרי' דתגרש כל היכ' דמגרשה קאמר וי"ל דל"ק דכיון דבעל א"ל הולך לא אפשר למימר הכי דלא משמע ליה כלל דהולך הוי לשון זכי דהאי תנא ס"ל כר"נ דהולך לאו כזכי ובלשון הולך ליכא לשון קבלה ולא לשון זכיה כלל אבל בל' התקבל במשמעות קבלה להולכה אבל בהולך לא ומהדרי' לא קבלה אהולכה והולכה אקבלה ובהולכה אקבלה מתרצא קושיין דכיון דא"ל הולך אע"ג דשליח אמר דאשתו אמר לי הוי שליח הולכה דהשתא בעל הוא דעביד לי' שליח הולכ' ושליח אדעת' דהכי שקלי' והילכך אינה מגורשת עד שיגיע גט לידה וכשהגיע גט ליד' מיהת מגור' אבל היכ' דא"ל הולך כמו שאמר אשתי אפשר דאמרי' דעקר שליח לשלחותי ואפי' לידה אינה מגורש' וכסבר' דרב אשי או משום דאדבור' דידי' סמכי וכדקס"ד מעיקר' דמה' דהכ' ליכ' קושי' ומקשי' קבלה אהולכ' כי מטי גיטא לידיה לאלתר להוי גיט' ש"מ אדבור דידי סמך דאמר דאשתו א"ל תימא לי לרבי' נר"ו מהאי דקאמר ש"מ דאדבור' דידיה סמיך וכי בתירוץ דעבדי דרך דחייה בעי למפשט מידי והיכי אפשר למשמע מינה כלום דדחינן ליה ליה וא"ל לא קבלה אקבל והולכה אהולכה כדמעקר' וכי בעי למפשט הא דחי' לי' וכי בעי למפשט הא דלעיל דחי ליה ואזיל הכא דחי ליה לפיכך פי' הוא נר"ו דאיהו לא בעי למפשט מהכא דאדבורא דידי' סמכי' דהא פשיט' דדחי ליה וכדכתיב אלא מאן דמייתי לה להאי ברייתא מעקר' בעי למפשט מינה תרתי דאמרי' אדבורא דידיה סמיך ואפי' היכא דעקר ואיהו דחי ליה דהיכא דעקר לא אמרי' הכי אבל הכא לא עקר לשליחותיה ואיהו בעי מניה הא דדחי ליה הכי אי דחי ליה מיניה דלעולם לא אמרי' דאדבורא דידי סמיך ואפי' היכא דלא עקר דלעול' אדבורי' סמכי' או אי דחי ליה בלבד דהיכ' דעקר הוא לא סמכי' אדבורא דידה ושאלה הוא דעביד לומר ולא דחי' לי' כולה מילתא דלעולם לא סמכי' אדבורא דידה סמכינן כל היכא דלא עק' היכ' דחמר הולך כמ"ש אבל הכא דלא אמר כמו שאמרה אלא התקבל והולך אמר דאדבורא דידיה כמוך רבינו נר"ו והיינו דוקא כשא"ל השלי' דאשתך אמר הבא והוא אמר התקבל אמרי' דהתקבל והולך קאמר דהא שליח לא עקר לשלחותי' אבל הכא דא"ל שליח אשתך אמרה התקבל ואיהו אמ' התקבל סתם אינה מגורשת משום דשליח עקר לשלחותיה וכיון שכן התקבל בתורת קבלה ממש קאמר וכדפי' לעיל ולענין פסק הלכה קי"ל כר"נ דהיכ' דאמר' הבא לי גיטי ואשתך אמר התקבל ני גיטי וא"ל הולך כמ"ש דאפי' הגיע גט לידה אינה מגורשת משום דעקר שליח לשליחותיה וכדפי' רב אשי והא ברייתא לא ק"ל דשנויא שנין קבלה אהולכה והולכה אקבל' שנוייא הוא כי היכי דלא תיקשי לר"נ והתקבל לי גיטי ואשתך אחרת הבא לי גיטי והוא אמר התקבל ולא א"ל הולך כמ"ש התקבל והולך קאמ' דאדבור' דידיה סמוך

ומכי גיטא לידה מגורשת ותדע לך דהא ודאי שנויי' דשנין לו קבלה אהולכה והולכה אקבלה קושטא היא ובריייתא הכי מתוקמא כיון דקי"ל כר"נ דאי לא תיקשי לר"נ וכיון שכן ע"כ ס"ל בעלמא היכא דלא אמר כמ"ש דאדבור' דידיה סמיך דאי לא אלא דאדבור' דיד' סמכי' הנ"ל אינו גט עד שיגיע גט לידה דאפילו קודם שיגיע גט לידה הוי מגורש' ואם נאבד הגט קודם שיגיע לידה ומת הבעל חולצת ולא מתייבמ' אלא ש"מ דדבר פשוט דאדבור' דידיה סמכי' ואינו גט עד שיגיע גט ליד והבא לי גיטו ואשתך אמר' התקבל לי גיטי והוא א"ל הולך והיכ' דא"ל הולך כמ"ש מספק' לן אי אדבורה דידה סמכי' או אדבור' דידיה ואם מת הבעל קודם שהגיע גט לידה חולצות ולא מתייבמת וכ"כ הרב בעל העיטור הולך ותן לו זכי לה והתקבל לה. רצה להחזיר לא יחזיר פי' משום דקסבר דהולך כזכי ומתגרשת לאלתר דאלו א"ל הכי או התקבל דהא דומי' דהתקבל קתני וא"צ להוליכו לה כנל ואפי' משום תנאי דלא תימ' דתנאה הוי דתהא מגורשת מעכשיו ובלבד שיוליכנו לה והיינו דא"ל הולך דזה אינו דהא דומי' דהתקבל קתני לומר ולאלתר כשהגי' גט לידו מגורשת אעפ"י שנשרף או נאבד ולא הגיע הגט לידה וזה ברו והא דאמרי' הולך ותן לה הולך או תן לה קאמר דהולך או תן לר' כזכי הוי ולר"נ בין הולך בין תן לא הוי כזכי ובירוש' גרסי' הכי הולך לה תן לה וכיון דאיתא בירוש' בהדי' ובגמ' דילן אתמר סתם כפירוש הירושלמי כן נקטי':

דף סג:

מאי לאו בהולך ור' נתן היא ודחיק לאוקמא הכי כי היכי דתיקו מתני' כר"ע וכדפרי' לעול ופריק דלא כהולך וה"ה נמי דהו' יכול לתרוצי דכי אמר יחזיר אקבלה קאי וכדתריצנא לעיל אלא משו דבעי לאקשווי מסיפא ולא מתרצה אלא בהולך כו' פרי' רישא בהכי ת"ש לפיכך אם א"ל הבעל א"א כו' מאי לאו בהילך ור"נ וה' דהדר אקשי לזה מסיפא אע"ג דאפשר לדחויי כדדחי רישא דבהולך כו' וה"נ דחי' ליה אורחא דתלמודא בהכי ומי' אסיקנ' דהולך לר"נ כזכי אמר רב יהודה אמר רב נעשה שלוחו ושלוחה וחולצת משום דמספק' ליה לרב הולך כזכי או לאו כזכי כר"נ ואקשי' והא אתמר הולך ק' לפ' שאני חייב לו אמר רב חיוב באחריותו ואם בא לחזור אינו חוזר אלמא קסבר דהולך כזכי ופרי' התם ספק ממונא לקולא הכא ספק איסורא לחומרא והקשה הרמב"ן ומאי קמקשה מחוב לגט דגט הרי הוא כמתנה ובמתנה ס"ל לרב כמאן דמספקא ליה במתנה הולך אי כזכי או לא כדאי' דהולך דמתנה לא דמי להולך דפקדון ותדע לך דבהולך דפקדון קי"ל כרב דהולך כזכי דהא תניא כוותיה וכדאיתא לעיל ובהולך דמתנה פסקי' התם בהדיא

דהולך לאו כזכי וי"ל דהכא בגט כיון דאיכא שליח קבלה ואיהי בעי ליה לגט כהולך דפקדון או כחוב דמי וה"ה במתנה דהיכ' דאיכא שליח דמקבל דהוי כחוב או פקדון ולעניין פסק הלכה איכא מאן דפסק כרב בה' דמספקי ליה הולך כזכי או לא וחולצת ואק"ל והא אמרי' לעיל בריש פר' השולח אמר אביי נקטי' שליח מונה כשליח הגט למאי נ"מ להולך לאו כזכי ואביי ודאי לא אמר במתנ' סתם שלא עשה המקבל שליח דלהאי מאי אתא לאשמעינן הא אפסיקא הלכתא בהדיא דהולך במתנה לאו כזכי ועוד לומר הלכה כר"י הנשיא אלא ודאי כדפרי' וי"ל דלאביי נמי לא פשיט' ליה אלא ה"ק שליח מתנה כשליח גט ואי הולך בגט לאו כזכי אף במתנה כן ואי מספקא ליה אף במתנה מספק' לן דאיהו לא את' לאשמועי' אלא דהולך במתנה כהולך בגט ולפי זה בהא קי"ל כרב דמספק' לן וכדפרי' במתנה היכ' שעשה המקבל שליח קבלה נמי הוי ספק ואע"ג דספ' ממונ' לא אזלינן לקול' דלא דמי לחוב ופקדון דלפרעון קיימי אלא אמרי' בהו שוד' ובפקדון וחוב קי"ל כרב דהולך כזכי דמאן דמספק' לי' לעי' דהולך במתנה כזכי או לא ס"ל דאמרי' שוד' ובפקדון וחוב קי"ל כרב דהולך כזכי דאזלי' לקול' וכדמשמע לעי' דה' תני' כוותי' וזה נראה דעת בעל העיטור ומי' להא ודאי קשה לישנא דאמר אביי דהולך לאו כזכי דלא הל"ל אלא אי הולד כזכי או לא, לפיכך פסק הרב אלפסי דקי"ל כר"נ דהולך בגט לאו כזכי ואפי' כשעשה המקבל ש"ק וה"ה בתן דלא הוי כזכי אלא במתנה ולא בגט דכיון דקי"ל הולך כרב נחמן ה"ה נמי דקי"ל כוותיה בתן ובהולך דחו' ופקדון קי"ל כרב דהולך כזכי ואין זה דעת הריף והרמב"ם הכרית כדבריו וכן עיקר וזה המקב' לגיטין ואשתך אמר התקב' והוא א"ל הולך ותולה ומת הבע' קודם שהגיע הגט לידה מתייבמת אמר רב אין האשה עושה שליח לקב' גיטה מיד שליח בעלה ואמרי' מ"ט דרב ומשום מילתא דרב צריכא טעמא בעי' טעמא ומפרשי' דטעמא דידיה או משום ביזיון דבעל או משום חצרה הבאה לאחר מכאן ופי' חצרה הבאה לאחר מכאן פרישנא לה לעיל בשלהי המביא תניין מ"ב איכא בינייהו דקדמה איהי ושוייה שליח מעקרא דלמ"ד משום בזיון דבעל איכ' ולמ"ד משום חצירה הבאה לאחר מכאן ליכא ה"ה נמי דהוה יכול למימר דא"ב היכא דבעל לא קפיד דלמ"ד משום ביזיון דבעל ליכא לליכא ולמ"ד משום חצרה הבאה לאחר מכאן איכא א"נ א"ב דקפיד דלמ"ד משום ביזיון דבעל הוי פסול דאורייתא ומן הדין אינו גט כלל ומתיבמת ואם נשאת בגט זה הוולד ממזר ולמ"ד משום חצרה הבאה לאחר מכאן הגט כשר דבר תורה וליכא אלא פסולה דרבנן משום הבאה לאחר מכאן הגת כשר דבר תורה וליכא אלא פסולה דרבנן משום גזירה וכיון שכן חולצת ולא מתייבמת ומי' הא דלא פריש לכולהו אורחא דתלמודא בהכי דלא קפיד

לפ' לאיכא בינייהו אזל שליחא אשכח' דיתבה וקא ליישא א"ל הא גיטך א"ל ליהווי בידך ה"ג ליהוי לי בידך אבל להוו בידך לא דלא משמע דאיהו עבדה ליה שליח לקבלה וכה"ג אמרינן בקדושין פ"ק התקדשי לי במנה תנהו לאבא אינה מקודשת שיקבלהו לי מקודשת וגרסי' בתוס' דמכילתין הרי זה גיטך תנהו לפ' אינה מגורש' שיקבלהו לי מגורשת וכן במתני' טול לי שא לי ומי' ומי' בהתקב' סתם אומר הרמבן דלא בעי הקבלה ממש בשבילה ומשמע דטעמא מדאמר התקבל ולא אמר קבל ובהלכות הרי"ף גרסי' ליהוי פקדון בידך ודא ודא א' הוא:

אמר ר"נ אם איתא לר' חנינא עבידנא בה עובדא ומאי אתא לאשמעונן ואיכא למימר דה"ק אם איתא לר"ח בב' שלוחים עבידנא בה עובדא אפילו בחד שליח דלא חיישנא לחזרת שליחות אצל הבעל ומשום דהוא א"ל סתם ולא גלה טעמו אקשי' ליה רבא ואמאי והא לאו חזרת שליחות אצל הבעל ואיהו לא אהדר ליה דלא חייש להכי ופי' לא חזרה שליחות אצל הבעל כתיבנא לעיל בשלהי פ' המביא תניין בס"ד ולענין פסק הלכה כתב רבינו האיי והרי"ף דהילכתא כר"נ דאמר האשה עושה שליח לקבל גיטה מיד שליח בעלה ומייתו ראיה מעובד' דר"י בר מרתא דהוצרכה גט וחליצה משום דמספק' ליה אי אמרינן חזרת שליחות או לא אלמא דאי לאו טעמיה דחזרת שליח דכר"נ ס"ל וכ"ן מדר"א דשלח להו דלא חזרה שליחות אצל הבעל אלמא דאי חזרת שליחות דעושה שליח כר"ח או בב' שלוחים דליתי להאי טעמא מהני ומיהו איכא מ"ד דאפילו אי הוי הלכה כר"ח דוקא היכא דליכא משום ביזיון דבעל דכי אמר ר"נ אם איתא היינו בכה"ג דקא ליישא וליכא משום ביזיון דבעל ובכי הא אפשר דהכי הלכתא כר"ח אבל היכא דאיכא משום ביזיון דבעל לא ק"ל כוותיה ולא נהירא חדא דה"נ איכא בזיון דבעלא בשאינה מנחת עסתה ועוד מ"ש דחיישינן טפי לטעמא דבזיון דבעל אלא מיהו מהנך עובדי ליכא ראיה כלל למפסק כר"ח דאפשר דכי שלחוה לקמיה דר"א לא שלחו ליה אלא ענין דחזרת שליחות לחודיה או לא חזרה ומשכחת לה אפי' להרב כגון דקדמה היא ושוייה שליח ובעל לא קפיד דליכא משום בזיון דבעל דהא לא קפיד ומשום חצרה הבאה לאחר מכאן נמי ליכא דהא קדמה היא ושוייה שליח אפי' תימא דגופא דעובד' שלחו ליה דילמא כדרך אם איתא הוא דשלחוה ניהלה וכדמספ' ליה לר"נ ואיהו אהדר דחיישינן ללא חזרה שליחו אע"ג דר"נ לא חיי' ומעובד' דר' נמי ליכא ראיה דאפשר דכולה מלתא מספקא ליה אי הלכה כר"ח חזרה שליחות אצל הבעל אע"ג דרב תלמוד הוא לגבי ר"ח וקי"ל כר"ח ופשטא דשמעתיה נמי כוותיה אלא הכא כיון דחזי' לר"נ דמספקא ליה אנן לא נגרעו וכדאמר לעיל באידך פרקא דאמר רב הונא דכיון דלא אתמר הלכת' לא

כרב ולא כשמואל כל דאלים גבר ואע"ג דקי"ל כשמואל בדיני ומשום האי טעם נמי לא פסקו רבוות' כשמואל וחשו לר"ה בר תחליפא נמי ראוי לחוש לר"נ דאסתפק' ליה וכיון שכן נקטי' לחומר' והאשה אינו עוש' שליח לקבל גיטא ואם עשאתו לקבל גיט' חיישי וחולצ ולא מתייבמ' ולענין חזרת שליחות אצל הבעל מספקא לן וחולצת ואק"ל היכי ש מספק' להו הכא לכל הני אמוראי ולעיל בפ' המביא תניין מקשי להכא והא לא חזרה שליחות אצל הבעל שלא כדרך דניחה כו ואע"ג דהתם לחדא אוקימתא בהאי פלוגת' דר"ח ורב אמרי' הניחא למ"ד אלא למ"ד מא"ל ואיכא מ"ד דיש חילוק בין ההיא דהתם להא דהכ' דבההיא דהתם ליכא מאן דפליג שהרי אינו ראוי לחזור אצל הבעל שהרי כלתה שליחות ההולכה לגמרי קודם שתיחול שליחות הקבלה אבל הכא אינו כן דעד שיגיע גט לידה אינו כלה שליחות ההולכה ובכי הא אפשר דבחזרה שלחות הוי ובהא הוא דפליגי ולפי זה קי"ל בההוא דהתם דלא חזרה ולא הוי גיטא כלל ובהא דהכ' מספקא להו וכדכתיב' ומי' לפי' זה ליכא ראיה למפסק כר"ח כיון דר"נ מספקא למלתיה דר"ח וכדכתיב וטע' דלא חזרה שליחות היינו משום דחזר' הו"ל כטלי גיטך מע"ג קרקע וכדפרי' ובגט הוא דבעי' דלא חזרה משום דבעי' ונתן בידה אבל במתנה לא א איכפת לן וזה מבואר רבינו נר"ו:

אלא אמר רבא כותבין ונותנין ואפילו ק' פעמים וה"ה נמי בכל שטר שאינו זוכה בו עד שמגיע לידו כגון שטר הקנאה שאם נאבד אחר שנכתב ונחתם כותבין ונותנין לו אפילו ק' פעמים אבל בשטרי ראיה או בשטרות שאינם מחוסרים נתינה כגון שטר שיש בו תנין דמשעת קנין שעביד נפשיה כיון שחתמו עשו, עדים שליחתום ושוב אין כותבין ונותנים דלא אמרי' אלא כעין גט דאינו כלום עד שתגיע לידה ומיהו היכא דטעו העדים בכתיבת השטר או שחזרו ממנו דבר בכי הא ודאי כותבים ונותנים דלא עשו שליחותן ואצ"ל אם יש פסול בשטר משום דלא א"ל כתבו חספא רבינו נר"י בעא מניה רבא מר"נ אמר כתבו ותנו לו לשליח מהו פי' וכתבוהו ונתנוהו לשליח ואבד קודם שהגיע גט ליד' מהו מי אמרינ' דעשו שליחתן וסלוקי סלוקינהו או דילמא לטירחיהו חייש ומש"ה לא א"ל דיכתבו ויתנו לה אבל ודאי דעתו שאם רצו שיתנהו לה וכיון שכן ככתבו ותנו לה דמי א"ל רבינא לרב אשי יוליך לה מהו י"ל דה"ק את"ל כשא"ל כתבו ותנו לשליח סתם דלטרחייהו חייש ולא חלוקונהו יוליך לה מהו מי אמרינן דקפידה הוי שיולכינו לה השליח וסלוקינהו סלקינהו א"נ אפשר לפ' ונכון הוא דה"ק יוליך לה מהו א"ת דכי אמר כתבו ותנו לשליח דסלוקים לוקיניהו דהא לא א"ל אלא דליכתבו ושיתנהו לשליח ולא גלה דעתו בדבר אחר אבל השת' דאמר יוליך לה הא גלי בדעתי' דבעי שתגי' גט ליד'

וכיון שכן לא סלקניהו כל היכא שלא הגיע גט ליד' אפשיט הלכך חוזרין וכותבין מתני' האשה שאמרה התקבל לי גיטו צריכ' ב' כיתי עדים שנים שיאמרו בפנינו אמרה פי' שיעידו שהאשה עשאתו שלי' קבלה בפניהם וב' שיעידו שבפניהם נתנו הבעל לגרושין והא לאו חצי דבר הוא אעפ"י שאון האשה מתגרשת אלא בשתי עדיות אלו בכל עדו' ועדות עדות שלם הוא שעדות השליחות דבר שלם הוא שהרי עשאתו דשליחות' כגופא ולכשיתן לו תתגרש והא דאמרי' אפי' הן הן הראשונים הן הן האחרונים תימא מאי אפי' אליבא הא עדיף טפי דבב' כיתי עדים איכא לספוקי בחצי דבר וכדפרי' ובכת א' הויא דבר שלם ותי' הרמב"ן דאה"נ דעדיף טפי בכת אחד מב' כתי עדים ולשון אפילו אינו אלא משום מעוט העדים במ' אתמר בעל אומר לפקדון ושליש אומר לגירושים מי נאמן ר"ה אמר בעל נאמן כו' פי' פלוגתייהו בגט מקויים דאי אינו מקויים לכ"ע אינו נאמן דליתיה לטע' דמתני' וכ"נ כשהגט יוצא מתחת ידי שליש דאי אינו יוצא מתחת ידו אינו נאמן שאין השליש נאמן אלא כשהשלישו' יוצא מתחת ידו וכדאמר לקמן מאי קנפיק גטה מתותי ידיה דלהמני' וה"נ תניא בהדיא במתנית' דהשליש נאמן משניהם אמתי בזמן שהשלישו' יוצא מתחת ידו אבל אין השלישו יוצא מתחת ידו הרי הוא ככל אדם ודוק' בדאיכ' עדים שהאשה עשאתו שליח קבלה הא לאו הכי לכ"ע בעל מהימן דבעל לא הימני' אבל לרב חסדא אלא עליו ואלמא שיש לו לעשות אבל לומר שהוא ק שק' בהא ודאי אינו נאמן ותדע לך מדמקשי' לקמ' לר"ח ממתני' ואמרינן תינח אמרה קבל לי אלמ' לכ"ע עדות שהוא שק' והוא ראיה גמור כדברי רש"י ובהא פליגי דבעל אומר לפקדון מסרתיו ניהלך ולאו דוק' לפקדון אלא אפי' לשליח הולכה ועכשיו רוצה לבטל השליחו' ואומר רבינו נר"ו אי לאו טעמא דהוה יכול למימר דלהולכ' מסריה ניהליה לא הוי נאמן מפקדון שהחזקה שכל מה שבא ביד האדם מדין בא לידו ובגט אורח' דמלת' אין מוסרין אותו לאדם אלא להוליך או לקבלה דכל שאפשר לומר דלהולכה מסריה ניהליה אי אומר לקבלה דהוי טפי כיון שאפשר לקיומי' בהולכה דכדין בא לידו אבל אי לא היה יכול להחזיר בהולכה כמו שאינו יכול להחזיר בקבלה לא היה נאמן לומר לפקדון מסרתיו ניהלך דהא לאו אורח ואורחא דמלת' בגט להולכה או לקבלה וכדפרישית אבל עכשיו שהוא יכול לומר להולכה משרתיו ניהליה והרי היא מתגרשת בקבלתה:

דף סד.

רב הונא אמר בעל נאמן דאי אית' דלגרושי' יהביה ניהליה לדידיה הוא יהיב ליה ליכא לפ' דמודה ר"ה לטעמא דהא הימנוה בגט אלא משו' רעות' זו שלא נתנה השליח לה

הגט אינו נאמן דהא מקשי ליה לר"ה משליש נאמן משניהם ופריק שאני ממון דאתיהיב למחילה ואי אית' מאי קושיא דהתם ליכ' ריעות' כלל ואמאי לא שני ליה הכי אלא ש"מ דלית ליה לר"ה טע' דהא הימנאה בגט כלל ואיכא מ"ד דלא קאי אשליש אלא הבעל דאי אות' דלגרושין יהביה ניהליה לדידיה הוי יהיב ליה בעל ול"ל דטעמ' דלא יהיב לה משום כיסופ' וכדאמרינן באידך פרקין דהכ' כיון דאיהי עבדא ש"ק ליכ' כיסופה אבל מ"מ אינו מחוור וכי אין אדם עשוי לגרש בש"ק ואיכא מאן דפ' דטעמ' דר"ה משום דחזקה הוא דמאן דיהיב גיט' לשליח לקבלה יהיב ליה ניהליה ולשם גרושין גמורין ונהי דאיהי מתגרש' מההיא שעת' מ"מ צריכה היא לגיטא לראיה ומשלי' לא יהביה ניהליה לראי' אתרע חזקתיה ומ"ה נאמן הבעל שלשם פקדון יהבי' ניהליה וזה אינו מחוור חדא דחזקה זו אינה וכי אין נותנין נט לשליח להוליכו אדרב' הא שכי' טפי ותו א"כ ה"ל לר"ה לפ' בהדי' כי היכי דמפ' ר"ח טעמ' ועוד ועוד דלפי פי' אלו הא תינח כששניהם בעיר א' ואיתי להאי ריעות' דהא יכול ליתנה לה ולא נתנו לה אבל כשהיה בעיר אחרת מא"ל ול"ל דלא פליגי אלא כשהם בעיר א' וכמו שפרש"י דהו"ל לפ' ומסתמא בכל מקום פליגי לפיכך פי' רבינו נר"ו דלר"ה לעולם בעלה נאמן כל זמן שהגיע ביד שליש דאפשר לומר דלפקדון או להולכה מסרוה ניהליה וזו טענה גדולה ליכא אלא טעמא דהא הימניה לית ליה לר"ה טעמא דהא הימניה בגיטין כלל אלא הכא ה"ק כיון שאין הגט ביד האשה לא חשיב לן לראיה דלגרושין הוא אבל כשהגט יוצא מתחת ידה לעולם נאמנת דכל מה שהוא ביד בעל דבר חזקה דבדין בא לידו דל"ל דלפקדון מסריה ניהליה דהא לא שכיח וגדולה מזה אמרי' כיון דשמיה כשמיה לא מפקיד גביה וכיון שכן כל שהגט יוצא מתחת ידה נאמנ' ולא מבעי' כשא"ל דלפקדון מסריה ניהלה דאינו נאמן אלא אפילו היא מודה שמיד ש"ק קבלתו אבל אינה יודעת אי לשם גירושין או לשם פיקדון יהביה בעל ניהליה איהי ודאי מגורשת כיון שגט יוצא מתחת ידה דנאמנת היא לומר דשליח א"ל יהביה בעל ניהליה מגורשת מגו שיכולה לו' דמיד הבעל הגיע לידה ונאמנת היא בהאי מגו מכאן ולהבא מיהת ושליש באותה שעה אלא אלו אמר כן נאמן. דהא אפילו לר"ה דהא בההיא שעתא לא פליג בעל עליה וכל היכא דבעל לא פליג עליה שליש מהימן לכ"ע שאם אין אתה אומר כן אין לד אשה שיכולה להתגרש ע"י ש"ק שהרי כשימותו עדי הקבלה יבא בעל לקלקלה ולא שנינו שצריכה ב' כיתי עדים אלא כשנקרע הגט אבל כל שהגט יוצא מתחת ידה ודאי נאמנת ומשום האי מגו דהאי שליש מהימן אפי' לר"ה כל היכא דבעל לא פליג עליה וכדבעינן למימר קמן ור"ה הא מודה דמיגו אפי' בגיטין וכדאיתא בהדיא לקמן וזה הפי' הנכון אבל לשון אי איתא דלגרושין יהביה ניהליה

אינו מתיישב היטב לפי' פי' זה ועוד אפשר לפרש בלשון רואין ראשון דטעמא דר"ה משום דאי איתא דלגרושין יהביה ניהלה לדידיה יהיב ליה השליש שהרי היא צריכא אותו לראיה שהא מגורשת ואפי' המגרש בעור אחרת אמרי' הכי שכיון שקבלו בשבילה מסתמא קביל עליה להביאו אליה בכל מקום שהוא או לשלחו לה וכיון שעדיין הוא בידו ודאי נראה דלפקדון מסריה ניהליה והא דמקשי' ליה משליש נאמן משניהם משום דמסתמא קתני ואפילו כשהגיע הזמן שהי"ל לתתו אליו ואפילו הוא בעיר עמו שיכול ליתנו למי שזכה בו ואפשר דמצי לומר ליה דלאו בהכי עסקינן אלא דאודי ליה דבממון בכל ענין ודאי נאמן כיון דאיתיהב למחילה כנ"ל ורב חסדא אמר דשליש נאמן דהא הימניה פי' לר"ח אינו נאמן משום מגו שיכול ליהנו לה עכשיו חדא דא"כ לא הוה פליג ר"ה בהא וכדפרי' דהא מודה במגו ועוד דהכא ליתא למיגו דכיון דנחלק עליו מתחלה והוא אומר שלפקדון מסריה ניהליה ואינו רוצה שתתגרש בו אם יתננו לו השליש אח"כ לא הויא מגו דאין לך לדון בה אלא בשעה שהפליגו בדבר שהגט היה ביד שלי' ולא היה נאמן ועוד שהיא לא תרצה לקבלו כיון שיודעת שהבעל חולק אלא ודאי טעמא דר"ת אפי' היכא דליכא מגו וכדמוכח בסנהדרין פי' ז"ב בעובד' דההי' אתת' דאפקו שטרא מתחת ידה בב"ד דר"נ וטעמא דמהימן הכא משום דבעל האמינו עליו כשמוסר לו הגט בכל מה שאמר ומתחלה ע"ד כן הפקידו אצלו שכל שהוא יעש' והא עשוי ואם ורצה לגרש שתהיה מגורשת דכל אדם שהוא מפקיד דבר ביד חבירו מאמין אותו במה שיאמר עליו וחזקה דכל מה שבא ליד אדם מחבירו ברשותו בא לידו דלנפילה ולגזל לא חיישינן והילכך מאמין אותו מתחלה עליו שהרי יכול להפסידו ולשורפו וכיון שכן מאמין בכל מה שיאמר ובתנאי שיאמר ושיש לפ' בו כך ודוקא לזכות לחברו הוא נאמן אבל לעצמו אינו נאמן ומטעם זה נוהג דין שלישות אפי בקרובי' ואפילו באשה ואומר רבינו נר"ו דה"ה נמי דשליש נאמן אפילו עשאו שליש בעדים ובשטר וכתב להם היאך הושלש השטר בידו ובלבד שלא יכוין לסתור הודאתו אלא שיאמר אחר כך ראו והתרו כך דאכתי הוא נאמן משום דהמניה דהא אי בעי לשרפו יכול לשרפו או לומר נאנס הוא בדי ואע"ג דבההוא טעמא לא נאמן אלא בשבועה כיון שהאמינו עליו להפסיד לו ממונו אם ורצה כב' ענינים אף הוא נאמן בלתי שבועה דשליש נתכוין לגמרי בלא שבועה רבינו נר"ו ואפשר ואפשר לי לומר לפי הטעם שכתבנו דאפילו בעדים ובשטר וסותר הודאתו נמי דהא הימניה וכוונתו לכל מה שירצה לומר והלכך כל מה שיעשה השליש מהני אלא שנ"ל שהשליש חייב לשלם אם דבר של ממון אם בא לעשות נגד הודאתו דלהכי אהני ליה הודאתו כנ"ל שאני ממון דאתיהיב למחילה פי' ובממון איכא למימר לטעמא דהא

הימניה אבל באיסורין לא אבל בטעמא דמגו מודה ר"ה אפילו באיסורין כדכתי' וכדאיתא בסמוך ואמאי להמניה לשליש איכא מאן דפי' לה כפשטא אמאי בעי עדי קבלה וקריעה דבעדי קריעה לחוד סגי לן כיון דאיכא עדים ראיה עשאתו ש"ק דהא ידעינן דגט זה בא לידו וקס"ד השתא דשליש נאמן אפילו כשאין הגט יוצא מתחת ידו והק' כיון שיש להן עדים שראו הגט בידו שליש היה אעפ"י שאינו עכשיו בידו שנקרע להמניה כשליש שהוא נאמן ואיהו אהדר ליה דשליש אינו נאמן אלא א כשהשלישות יוצא מתחת ידו אבל כשאין השלישות יוצא מתחת ידו לא ומקשי' תינח אמ' דבעינן ודאי עדים שהיא עשאתו ש"ק דבלאו הכי לא מהימן אפי' ליכא דר"ח וכדפי' לעיל אבל קבל לו בעדי קריעה סגי שראו הגט בידו ובשעה שקרעו שיאמר שלשם גירושין שא לידו דבההוא שעתא מהימן שהשלישות יוצא מתחת ידו ופריק דר"א היא דאמר עדו מסורה כרתי והלכך בעינן עדי קבלה דבלאו הכי לא מהימן בגט שאינו חתו' וכדפרישית לעיל דאפי' בגט שאינו מקויים מהימן אי נמי אפשר לפרש והוא יותר נכון דפשיטא ליה דשליש אינו נאמן אלא כשהשלישות יוצא מתחת ידו דבהדיא תניא הכי בברייתא אלא השתא קס"ד דמאי דקתני דצריכא ב' כיתי עדים לאו דוקא כשנקרע הגט אלא אפילו לא נקרע והגט יוצא מתחת ידו נמי ומאי דקתני נקרע לומר שאם נקרע צריכה עדים מן הקריעה אבל אפילו לא נקרע צריכה עדי קבלה ופריך ליה גיטא מי קא נפיק מתותיה דדוקא כשנקרע קאמר דצריכא ב' בתי עדים וזה נכון וא"ת אמאי מקשי מינה טפי לר"ח מדרב הונא דהא אמרי' דאפילו ר"ה מודה היכא דבעל לא פליג דשליח נאמן הוא והכא ליכא פלוגתא דבעל וי"ל דמתני' סתמא קתני ואפילו היכא דמכחיש ליה בעל ומ"ה לא קשה לר"ה אבל לר"ה הוא דקשה ועוד משום שאפשר דאף לר"ה קשה ומקשי סתמא אמר רבא ומודה ר"ה באומ' לדידי א"ל שליש דלגורושי' יהביה ניהליה מהימנ' פי' וכשמודה היא שלא קבלתו מיד השליש ולא מיד בעלה אלא שמנאתו ונטלתו להיות לה לראיה ואח"כ א"ל שליש דבעל יהבה ניהליה לגירושין וקס"ד השתא דאיהי מהימנא טפי מפני שהגט בידה והיינו דמתמהינן ומי איכא מידי דשליש גופיה לא מהימן ואיהי (לא) מהימנא אבל אם היה טוענת שהגט בא לידה מיד שליש שנתנו לה לשם גירושין בזה ודאי מהימנא משו' מגו וכדפרישית לעיל אלא אי אמרה קמאי דידי יהבה ניהליה לגירושין מהמניא משום מגו והיינו דאתא לאשמועינן רבא דאע"ג דר"ה לית ליה דאמרינן בגט טעמא דהא הימניה במגו מודה אעפ"י שהיתה א"א מעיקרא ואתחזק איסורא והשתא כיון דטעמא משום מגו אע"ג דליכא עדים דלא עשאתו לקבלה מהימנא דמשום האי מגו היא נאמנת לומר ש"ק הוא ובשנינו יהביה ניהליה בעל לשם גירושין ואעפ"י שהיא מודה שלא מיד

שליח ולא מיד הבעל בא לידה אלא שהוא מצאתו נאמנת עוד אפשר לפ' וכן פי' הרמב"ן דמאי דאמרינן דהיא אמ' קמאי דידי לגירושין יהביה ניהליה מהימנא מגו דאי בעיא אמרה לדידי יהביה ניהליה לאו דוסא כשהגט יוצא מתחת ידה אלא אפילו הגט יוצא עכשיו מתחת שליש מהימנא משום דמקמי דאתי לב"ד ה"ל למשקל גיטא מניה דשליש ולמימר דבעל יהביה ניהליה ואשכחן מגו כהאי דאיבעי קלתיה ומתוך שבידו לגרשה ומעיקרא דאמרינן אי אמר לדידי א"ל שליש קס"ד דאפי' ביוצא מתחת ידי שליש קאמר הכי ושתהא היא נאמנת יותר ממנו והיינו דמקשי ומי איכא מידי כו' ולענין פסק הלכה קיל כר"ה דאמר דבעל נאמן דלית ליה בגט טעמא דהא הימניה דהא ר"ה רביה דר"ח הוא ואע"ג דבסמוך מקשי' ולהמניה לשליש לאו אליבא דר"ח מקשי אלא ה"ה אליבא דר"ה וכדבעינן לפי' בסמוך וכן פסק ואיכא מאן דפסק כר"ת ולא מחוור:

בעל אומר לגירושין ושליש אומר לגירושין נתן לי ואבד פי' רבינו נר"ו דהכא מיירי אפי' דאיכא עדים שהוא שליח קבלה וכשראו הגט בידו והבעל מודה ג"כ שלשם גירושין ע"ד שתהיה מגורשת בקבלתו נתנו ליה אבל הוא לא היה יודע אם הוא ש" אם לאו שאם היה יודע שהוא ש"ק ומודה דלגרושין יהבה ניהליה ודאי בעל מהימן דהא אמר גרשתי אבל עכשיו אע"ג דאיכא עידי קבלה לא אמר גרשתיה וכדבעי' לפ' בסמוך ולפי' זה אתי שפיר הא דמקשי' בסמוך ולהמניה לבעל דכיון דאיכא עידי קבלה בדין היה דלהמניה דהרי לכאורה משמע דגרשתי קאמר אבל אי ליכא עדים שהוא ש"ק מאי קושיא והיכי תיסק אדעתין למפרע אלא ש"מ דאפילו בדאיכא עדים מיירי וכדפרי' וא"ה אמרינן דאינו נאמן כיון שאין הגט בעולם שאבד משא"כ אלו לא נאבד והגט יוצא מתחת ידי אשה או מתחת יד שליש מהמנה ואפי' אליבא דר"ה כיון דהבעל לא פליג עליה ולא מכחיש ליה דע"כ לא פליג ר"ה אלא דהבעל מכחיש ליה חבל כאן דבעל לא מכחיש ליה (לא) היה נאמן אלו היה בידו משום מגו שיכול עכשיו ליתנו לה וכיון שכן מהמניא ליה להחזיקה כמגורשת גמורה מכאן להבא מיהת ואליבא דר"ה וכדפרי' לעיל ומקשינן ולהמניה לשליש כלומר כיון שיש עדים שראו הגע תחת ידה אעפ"י שעתה אינו בידו להמניה ופרקי' מי נפיק גט מתותי ידיה דלהמניה דלעולם אין שליש נאמן אלא כשהשלישות יוצא מתחת ידו וכדפרי' ומדמקשי' להדיא ולהמניא לשליש איכא דבעי להוכיח מכאן דהלכת' כר"ח דהא אליבי' מקשי' ואינו דהכא אפילו אליבא דר"ה מקשי' דכיון דבעל לא פליג אפי' ר"ה היה מודה שאם היה הגט ביד שליש דשליש נאמן והשתא לכולהו מקשינן דלהמניה אעפ"י שאינו בידו ופרקי' דלא מהמני אלא כשיוצא מתחת ידו רבינו נר"ו:

ולהימניה לבעל מכאן ולהבא משמע דבדאיכא עדים שהוא ש"ק עסקינן דאי לא מאי קושיא וכדכתבי' לעיל ופרקינן מי קאמר גרשתי כלומר דאע"ג דאיכא עדים של קבלה כיון שהבעל לא ידע בבירו' דאיהו הוא ש"ק דבהכי עסקינן וכדפרי' לעיל הוא אינו מעיד שה שהיא מגורשת שהוא אינו מעיד בבריא שזו מותר' ראויה להנשא דאכתי מספיק בשליח זה אם הוא שליח או לא דהא בדלא ידע בעל עסקינן שלא העידו לו עדים שהיא היה ש"ק אלא שהשליח הוא שא"ל שהוא היה שלות קבלה והוא יהביה ניהליה בתורת קבלה אבל הוא לא היה יודע אמיתת הדבר ולפי' לא חשבינן ליה דמעיד מגורשת שזו מותרת אע"פי שמעדותו עדים אלו מעידים שש"ק הוא יוצא לן שהאשה זו מגורשת כך פי' רבינו נר"ו ומיהו איכא מאן דפי' לה בלא עידי ש"ק והיינו דהדרי' מי קאמר גרשתי' דאי לא ודאי דר"ל דגרשתי קאמר כיון שבעדותו או עם עדות העדים יוצא לנו שהאשה זו מותרת ולפי פי' זה קשה מאי הוא קס"ד מעקרא כי קמקשה וליהמניה לבעל אבל לפי מה שפי' רבינו נר"ו אתי שפיר מאי דמקשה ומאי דמהדר ליה נמי הא דפרישנא דל"ק כלל ולימא חזקה שליח עושה שליחותו אחר שידענו שגט זה בא לידו אע"ג דלא נהמניה מדין שליש דהא אמרי' האומר לשלוחו צא וקדש לי אשה אסור בכל הנשים שבעולם משום דחזקה שליח עושה שליחותו ואמרי ה"מ לחומרא אבל לקולא לא ומי' התם בערכין מסקי' דבדרבנן חזקה שליח עושה שליחותו בין לקולא בין לחומרא ובדאורייתא לחומרא אמרינן לקולא לא אמרי' ולהמניה לדידה מדרב המנונ' דאמר ר"ה האשה שאמר לבעלה גרשתני נאמנת ופי רבינו נר"ו דלאו מדין מגו פריך דהתם אינה נאמנת להתירה להנשא וכן דעת רבינו נר"ו אע"פי שיש בזה דעות אחרות ובכתובו' פ' האשה שנתאלמנה נאריך בזה בס"ד אלא ה"ק וליהמניה מטעמא דר"ה וטעמא דר"ה משום דאמרינן דאשה אינה מעיזה לומר שהיא מגורשת וכיון דחזי' הכא גיטא ביד השליח אע"פי שנאבד ובעל נמי מודה נתירה אפי' להנשא ופרקי' משום דבעל מודה נחזי' גט ביד השליח ליכא למהמנה דמעיזה ומעיזה וזו היא שיטת רבינו נרו בשמועה זו והיא נכונה והא דאמרינ' בהאומר לשלוחו צא וקדש לי אשה סתם אסור בכל הנשים שבעולם הקשו בתוס' א"כ הנשים יאסרו דשמא שלי' זה קדשן וא"ת שהן נאמנו' על עצמן לומ' לומ' לא נתקדשנו אף ליה נתיר הנשים שקרובותיהן אומרות לא נתקדשנו ועוד קטנות שהיו להן אב ומת והלך למ"ה יהו אסורות לכל העולם דהא אינהו אין נאמנות על עצמן ואב ליתיה שיאמר אם נתקדשו אם לאו והם תרצו דטעמא משום קנס ולזה קנסו ולא לאחר אבל הנכון כמו שפי' הרמב"ן דכל הנשים בחזקת פנויות הם וכיון שכן שבאו לדין על עצמן ודאי נאמנות דחזקה שליח זה אין מוציאן מחזקתן אבל לזה הם אסורות משום קרובותיהן שאין באות

לדין על עצמן אבל ה"ה שאם היו קרובותיהן אומרות שלא נתקדשו על עצמן נאמנות ומותרות אף לזה וכן קטנות נמי אינן אסורות מהאי טעמא נמי דבחזק' פנויות נינהו ואי איתא דנתקדשו אף אביהם היה מודיע הדבר קודם מיתה או קודם הליכתו למ"ה שחזקה הוא שלא יניח בתו אסורה וילך לו ולא יודע וכיון שכן דאינהו בחזקת פנויית נינהו מותרות זהו דעת הרמב"ן ונכון הוא:

דף סד:

מתני' נערה המאורס' היא ואביה מקבלי' גיטה אר"י אין ב' ידים זוכות כא' אלא אביה מקבל גיטה בלבד כתבו התוס' בשם רש"י וכ"כ הוא ז"ל פ"ק דקדושין דרבנן אף בקטנה פליגי דאף בקטנה בחיי האב מקבל גיטה בין ע"י עצמה בין ע"י אביה כיון דאית לה יד לקבל גיטה כשמת אביה והאי דנקט נערה להודיעך כחו דר"י דאף בנערה פליגי ואמר דאביה מקבל גיטא ולא היא והביא ראיה מהא דאמ' פ"ב האיש מקדש בעא מניה רבה מר"נ נערה מהו שתעשה שליח לקבל גיטא מיד בעלה א"ל אין עושה שליח והקש' ליה מדתנן קטנ' שאמ' התקבל לי גיטי אינו גט עד שיגיע הגט לידה וקס"ד דביש לה אב עסקינן ודייקא מינה הא נערה הרי זה גט אלמא מתני' בקטנה שיש לה אב וא"ה אמרי' דמשיגיע גט לידה מגורשת אלמא דבחיי אבי' מקבלת גיטה וזה שלא כדברי הרי"ף שכתב בקטנה בחיי אביה אינה מקבלה גיטא ע"י עצמה דיד דידה במקום אב לאו כלום הוא אע"ג דבשאין לה אב יש לה יד לקבל גיטא ושם נאריך בס"ד ע"ש:

וכל שאינה יכול לשמור את גיטא אינה יכולה להתגרש פרש"י דאינה יכולה להתגרש ואפילו ע"י אביה דהרי היא כשוטה והתם ביבמות אמר דשוטה אינה מתגרשת מדכתיב ושלחה מביתו מי שמשלחה ואינה חוזרת יצאת זו שמשלחה וחוזרת הכי דרשי' ליה התם בפ' חרש ולפי פי' זה אתי שפיר לישנא דאינה יכולה להתגרש דמשמע דאינה מתגרשת כלל אבל התם כתב דדוקא ע"י עצמה הוא דאינה מתגרשת כלל אבל ע"י אביה מתגרשת דהא כיון שיש לה אב לא דמיא לשוטה דהא אביה משמר ואינה חוזרת והכי מוכח בירושלמי כדבריו דגרסינן בירושלמי דיבמו' ושוטה לא יוציא דבי ר' ינאי אמרי מפני גרירה שמוגררין אחריה בני אדם לזנות ר' זמנא כו' אי לא תרווייהו אמר מפני שאינה יכולה לשמור את גיטא ר' נחמיא בשם ר"י ד' מילין איכא בנייהו עבר וגרש מ"ד מפני גרירה גרש ומ"ד מפני שאינ' יכולה לשמור את גיטה לא גרש יש לה אב מ"ד מפני גרירה אסור מ"ד מפני שאינה יכולה כו' הרי יש אב ויכול לשמור גיטא ע"כ אלא דכל שיש לה אב אעפ"י שהיא אינה יכולה לשמור גיטא מיד אביה דיכולה לשמור גיטא

חשיבא וכן עיקר גמרא גמרא דמקמי' רבנן ס' יד יתירתא זכו לה רחמנא רש"י פי' דיד יתירתא הוא ידו עדיפא מודה דאלו הוא אעפ"י שיש לה יד אינה עושה שליח לקבל גיטא כדאיתא בקדושין ואינו עביד שליח לקבלה וב יהודא אמר רב אסי צרור וזורקתו אגוז ונוטלו זוכה לעצמו ואינו זוכה לאחרים חפץ ומניחו ומחזירו לאחר שעה זוכה בין לעצמו בין לאחרים ושמואל אמר דאחד זה ואחד זה זוכה לעצמו ואינו זוכה לאחרים והא דאמרינן הכא דקטן זוכה לעצמו ולעיל פ' הניזיקין תנן דמצאות חרש שוטה וקטן אין בהם משום גזל אלא מפני דרכי שלום א"נ דהתם הוא מפני שאין דעתו של קטן לזכות לעצמו אלא לאביו וכדאמר בשעה שמוצאה מריצה אצל אביו והוא אינו זוכה לאחרים אבל בדבר אחר זוכה ודאי לעצמו מדעת רבותי' דקטן כשזוכה דוקא במטלטלים אבל לא בקרמטו' אין לו יד לקנות והוא אינו כדברי הקנאה כלל וחזקתו אינה חזקה ואפילו במטלטלים נמי אינו זוכה אלא בדבר שהוא תחת ידו אבל בחליפין לא שהוא אינו כדברי הקנאה כלל לא לקנות ולא להקנות והלכך אין אדם זוכה במטלטלים דקטן אעפ"י שמקחו ממכר במטלטלים כשהגיע לעונת הפעוטות אלא א"כ מחזיק בהם הקונה דכיון דברשותו מחזיק בהן נתנו לו רשות לזכות בהן כדי חייו ולפי זה מי שמתחייב לקטן בין בקנין ע"י שער בין בשטר שמתחייב לו במנה בשטר אינו זוכה כיון שאין הדבר תחת ידו אא"כ במזכה להם ע"י אחר ולענין פסק הלכה קי"ל כשמואל לעצמו ואינו זוכה לאחרים עד שהוא גדול דבין שיעור זה ומחזירו עד שהיא גדול ליכא כלום ותדע לך דהא מקשי' ליה לקמן משפחה ואמאי לא שאני ליה התם כשגדולה. טפי אלא ש"מ דליכא כלום בין שיעור זה ואינו זוכה לאחרים אלא עד שהוא גדול ממש וזכיה דאמרינן הכא דאית ליה לקטן איכא מ"ד דאורייתא היא מדאקשינן מההיא דמעשר ואיכא מ"ד דקטן לית ליה זכיה אלא מדרבנן ואע"ג דמקשי' מההוא דמעשר דתקשי דאיהו לא אמר בהדיא אי אית ליה זכות דאורייתא או דרבנן לא א"ל ולטעמיך ולבסוף דאתרצ' ל"ק מידי וכן דעת רבינו נר"ו האי שפחה ה"ד אי דאתיא ב' שטרות מאי בעי גבה דיוצא' היא בסימני' ומדלא שני ליה הכי דלמא במוכרות את עצמה שמעי' דאשה אינה מוכרת את עצמה דמי שנמכר ע"י ב"ד מוכר עצמו דהיינו איש אבל אשה דאינה נמכרת ע"י ב"ד דבגנבתו כתי' ולא בנגבתה אף היא אינה מוכרת את עצמ' והכי דרשי' לה בספרי מדכתיב וכי ימכור איש בתו איש מוכר את עצמו ואין אשה מוכרה כו' וקתני זוכה לאחרים והא הקשה ל"ק ליה סיפא דקתני אבל לא ע"י בנו ובתו הקטנים דאפשר דקטן אע"פ שזוכה לאחרים מיד אביו אין לו יד לזכות לאחרים כי היכי דאמר בעבד כנעני דמקבל גט לחבירו מיד רבו של חבירו אבל לא מיד רבו שלו:

דף סה.

הא לכם מעות הללו ופדו בהן מעפר שני וא"ת או היכי דייק מכאן דקטן זוכה לאחרים דאחר שאביהן נותן להם המעות הם זוכים לעצמן ופודים מעשר זה של אביהם וי"ל דכיון דפודין מעשר ב' אלמא דזכיה אית להו דאורייתא דאי לאו דאית להו זכיה גמורה לא הוו פודים וא"כ זוכים הם ודאי לאחרים דהכא וזכיה הם לאחרים דהרי הוא כאלו חזו לו לאב מיד המעשר והא דפריך בעציץ שאינו נקוב דרבנן ולא פריך במעשר ב' דאילנות וירקות משום דההוא אית ליה עיקר מן התור אבל בעציץ שאינו נקוב אינו עיקר מן התור' כלל אמר רבא ג' מדות בקטן צרור וזורקו אגוז נטלו זוכה לעצמו ואינו זוכה לאחריפ וכנגדו בקטנה לח מתגרשת בקדושי אביה אעפ"י שהם קדושין ולדברי הרי"ף כשאין לה אב ולדברי רש"י אפי' כשיש לה אב כדפרי' כמתניתין הפעוטות מקחו מקח וממכרן ממכר במטלטלים וכנגדו בקטנה מתקדשת למיאון לומר דאם נתגרשה ע"י אמה ואחיה דצריכא למאן אבל קודם לכן א"צ למאן ממיה לן מאן האי דמפלי' בין שעור גירושין לקידושין דהא חד לישנא אתמר בהו דהכא תנן כל שאינה יכולה לשמור גיטה אינה יכולה להתגרש והתם ביבמות אמרי' קטנה שיודעת לשמור קדושיה מתקדשת למיאון ותי' הרב בעל המאור דטעמא משום דבקדושיה איכא קדושי כסף דצריכי שמירה מעולה ולפי' בעי' שתהיה בפעוטות אבל בגט שא"צ שמירה כ"כ דצרור וזורקו אגוז ונוטלו סגיא הגיעו לענות הנדרים נדריהם נדר והקדשן הקדש וכנגדו בקטנה חולצות ופרש"י דהיינו שנת י"ג לאיש וי"ב לאשה שהם סמוך לאיש ובהאי שעורא נדריהם נדר כשידעו למי נדרו ולמי הקדישו דנבדקין וכדאיתא התם אבל קודם זמן זה אפי' ידעו למי נדרו ולמי הקדישו אין הקדשן הקדש ונדריהם נדר וכנגדו בקטנה כשהגיע לזמן זה חולצת ופרש"י והוא שהביא ב' שערות ולא אמרינן דשומא נינהו דתוך זמן כלאחר זמן א אבל קודם לכן אפי' הביאה ב' שערות לאו כלום הוא דשומא נינהו וקטנה ואנן אשה בעינן לחליצה דאיש כתיב בפרשה ומקשי' אשה לאיש כך פרש"י וס"ל דהא רבא הוא דאמר התם בפ' יוצא דופן דתוך זמן כלאחר זמן למיתני' שומא נינהו ור"ת פי' דהכא מיירי אפי' בשלא הביאה ב' שערו' דרבא ס"ל כר"י דאמרי' החם דאיש כתיב בפ' האשה אשה בין גדולה בין קטנה ואמרינן עלה בפרק מצות חליצה אר"א מדבריו של ר' נלמוד קטנה חולצת בפעוטות רבא אמר עד שיגיע לעונת נדרים אלמא דכר"י ס"ל ולפי' פי' זה לא יהיה הלכה במדה זו כרבא דהא פסקי' התם בהדי' הלכתא עד ב' שערות אבל הגאונים כתבו והרי"ף הביאה כולה משמע דס"ל דהלכתא היא לפיכך יש לפרש דבריהם דהא דקאמר וכנגד בקטנה חולצת אעונת נדרים של זכר קאי שהיא שנה של י"ג שהיא גדולה

והוא שהביאה סימנים והאי דנקט קטנה משום דקאי לזכר קטן כשיעור זה נקט קטנה והו"ל כמה דאמר וכנגדו באשה חולצת והא דאמר רבא התם עד שתגיע לעונת נדרים אליבא דר"י קאמר וזה דחוק והראשון נראה עיקרולמכור בנכסי אביו עד שיהא בן י"ב דוקא בנכסי אביו דמשום דנפלה ליה בירושה זילי גביה ודוקא בקרקעות ואפשר דדוקא במכירה אבל במתנה מתנתו מתנה כיון שהוא גדול וב"ב יתבאר בס"ד:

משקל כל היכא דמשכח' לה שקלי' וגטא לא הוי עד דמטי למתא מחסיא ואק"ל וכי מטי למתא מחסיא הוי גיטא והא לא חזרה שליחות אצל הבטל וי"ל דאיהו לעולם הוי ש"ק אלא שהיא עשאתו על תנאי זה עד מחא מחסיא וכששליח זה מספר דברים אלו לפני' ואיהו נותנו לה מסתמא ע"ד כן נותנו לה והו"ל כאלו רמי הוא תנאה בגטא ורמיא לה לאשה הוי זה גיטך ולא תתגרשי בו עד ל' יום אבל שליח להולכה בשבילו אינו כלל דאיהי לא עביד שליח להולכה וכדכתיב לעול וכן דעת רש"י ור"ח:

דף סה:

כאן בשלו כאן בשל חברו כו' איכא מאן דפי' דבשלו איכא קפידא אבל בשל חברו לא דמה לו אם יערב לו בשל חברו בגרוגרות או בתמרים והא דאמרי' איכא פירי דמגדל ופי' דשובך הכל בשלו וזה נכון וכן פי' בתוס' אבל רש"י פי' דבשלו ליכא קפידא אבל בשל חברו איכא דאי מסבל ממנו גרוגרות אינו רוצה לקבל ממנו תמרים או שלא נתן חברו רשות אלא או בחמרים או בגרוגרות והלכך ליכא קפידא ובפי' המגדל ושובך נמי הוי מפרשי' לה דאיכא שלו ושל חברו אלא דמראהו לו מקום שהם במגדל או בשובך וזה ג"כ נכון אבל הראשון יותר נכון:

מתני' בראשונה היה אומר היוצא בקולר ואמר כתבו גט לאשתי הרי אלו יכתבו ויתנו אע"פי שלא אמר תנו דכתבו במקום זה ככתבו ותנו חזרו לומר אף המפרש בים והיוצא בשיירה דאף הם בהולים ר"ש שזורי אומר אף המסוכן ופי' בירושלמי מסוכן כגון שקפץ עליו החולי מהרה שלא כדרך בני אדם ובמסוכן נמי אמרינן דאם אמר כתבו דכותבין ונותנין אבל בש"מ אחר לא אמרינן הכי עד דקאמר ווי ליה להוא גברא דקא מאית ויוצא בקולר דאמרי' אמר בירושלמי דלא סוף דבר קולר של נפשות אלא ה"ה לקולר של ממון.

דף סו.

גמרא אמר רב הונא גיטו כמתנתו פרש"י וגיטו דש"מ כמתנתו מה מתנתו אם עמד חוזר דהכי אמרי' ב"ב אף גיטו אם עמד חוזר ואע"ג דיהיב ליה סתמא ולא אמר אם מתי ומה גיטו אע"ג דלא פריש אף מתנתו אע"ג דלא קנו מינה וק"ל עלה וכי מה אצטריך ר"ה לאשמועינן דש"מ מקנה באמירה בעלמא מפו' הוא בב"ב דדברי ש"מ כמסורין וככתובין דמו לפיכך פי' דה"ק גיטו של כל אדם כמתנתו ומתנתו כגטו ובכל שמתנתו אם עמד חוזר כגון מצוה מחמת מיתה אף גיטו אם עמד חוזר והא אי לאו דר"ה לא ידעי' ליה דבגטו אם עמד חוזר בדלא פי' אם מתי ומי' רבינו נר"ו מוסיף בה ואומר דה"נ קאמר מה מתנתו אם עמד חוזר אפילו באותה שאלו לא עמד אינו חוזר כגון מתנה בכל הנכסים בקנין דמיפה את כחו לפי דעת מקצת המפרשים דס"ל הכי א"נ במצוה מחמת מיתה במתנה בקנין וכמהיום דבריא ודאי אם עמד חוזר לא עמד אינו חוזר כיון דאמר מהיום וכן דעת רבינו נר"ו: **אבל** במתנה בכל הנכסים בקנין דמיפה כחו אליבא דשמואל דהלכתא כוותיה אפשר דבהא חוזר במתנתו דאינה קונה אלא לאחר מיתה ובמקומה כבר יתבאר בס"ד אם יגזור ה' עלינו:

אף גיטו אם עמד חוזר אעפ"י שלא עמד אינו חוזר דגט למתנ' דש"מ כדין איכא (לרמוז) לדמות ומה שמקנה ש"מ כדין לא אמרינן דכל שעמד חוזר במתנתו דלא אמרי' הכי אל' במה שמקנה באמירה בעלמא דמן הדין לא מהני אלא מתקנת חכמים אבל במה שמקנה מן הדין וכראוי בכי הא לא אמרינן דחוזר במתנתו דאם עמד חוזר משום דאומדן דעת הא דלא יהיב אלא ע"ד מיתה אבל אינו חוזר במתנתו והלכך גט אי איכא לדמויי למתנה בדין איכא לדמויי דהא בגט כל מה שיש לו לעשות יעשה ומה גיטו אע"ג דלא פי' כלומר בכל הני דמתני' כיוצא בקולר כו' אף מתנתו של אלו כיון דאמר תנו אע"ג דלא קנו מידו והשתא אשמועינן ר"ה טפי דאפ"ה דהן בריאים כיון דבהולין הם תקנו ג"כ בהן להקנות באמירה בעלמא וא"ת דהא נמי ידעי' ליה דהא ב"ב אמרינן מנין למתנת ש"מ באמירה כו' ילפינן ליה מאחתופל דכתיב ביה ויצו אל ביתו בצואה בעלמא וההיא דיוצא בקולר הוא גרוע מניה דהוא ע"י עצמו וי"ל דבתר דידעינן והני דינייהו שוין דבתר דאשמעינן ר"ה דהכי הוא דאסמכוה רבנן אקרא דאחיתופל אבל מדר"ה גמר לה ועוד מפ' בים ויוצא בשיירה אתה לאשמועינן דלא ילפינן להו מאחיתופל מתקיף לה רבי אבא אי מה מתנתו ישנה לאחר מיתה אף גיטו ישנו לאחר מיתה לפי פי' המפרשים אתיא הא כפשטא לפי' רבינו נר"ו דאמר בגט למתנה כדין איכא לדמויי דכי מקשה אמאי קא מדמה גט למתנה דקנין שנעשית כדין מה מתנתו ישנה לאחר מיתה דטפי איכא לדמותו למתנה דבאמירה

בעלמא דליכא ביה חדוש אחר ממתנה דקנין דאיכא ביה חדוש טפי משאר מתנות דש"מ ומה היא ישנה לאחר מיתה דלא חלה מחיים כלל ואם רצה לחזור בו חוזר אף גט נמי דישנו לאחר מיתה לענין שיהא יכול לחזור בו ופריק הכי השתא בשלמא מתנה ישנה לאחר מית' וכיון שכן דין הוא שיהא יכול לחזור בו אבל גט דא"א לחול לאחר מותה אנא מחיים אי איכא לדמויי למתנה דחלה מחיים איכא לדמויי והלכך אם לא עמד אינו חוזר בענין זה מפרש רבינו נר"ו ופי' שאר המפרשים נראה עיקר שלשון הגמ' מתיישב בו ואסיקנא דר"א הכי ק"ל ר חמרא קאמר דמי חמרא לא קאמר ואידך מחמר' כדי ליפות את כתו פי' שאם אמר ארבע מאה זוזי חמרא אם נשפך או נאבד מראהו שפוך דה"ל כבית בביתי או שור בשורי דאמרינן התם דמראהו מת מראהו נפול נפול וה"נ כיון דאמר דנהר פניא ה"ל כאלו פי' את היין שלו כנ"ל אבל אם אמר חמרא סתם בכי הא ודאי נותן לו כווני ואין מראה לו גרוע כדאמרינן בתוספתא גבי חטים דאם היו הולכים מח' מט' מי' נותן מט' ואם נאבד היין לא נאבד לו דכל הרעות אין מראה לו אבודים מראה לו ולאפוקי ממ"ד דעשאן שותפין והפסידו לפי חשבון א"נ י"ל דבדבר מעורב ביין כיון שלא אמר חבית בחביותי אלא חמרא דנהר פניא אעפ"י שהוא כחמרא וכדפרישית י"ל דאין מראה לו גרוע דלא אמר כן אלא בדבר מסויים כגון בית או שור אבל ביין או בכל דבר שאינו מסויים י"ל דעשאן שותפין והפסידו לפי חשבון והא נמי דוקא כשא"ל חמרא דהנהר פניא או חמרא כחמראי דדעת א' הוא וכדפי' אבל בחמרא סתם לא הפסיד כלום ויש לו לתת יין בינונית וכדאמרינן בחטי' אבל אם אמר דמי חמרא בכי הא ודאי אמרינן דמה שיוצא ראשונה מן היין נותן לו ואם נאבדו נאבדו לו אבל אם אמר מדמי חמרא משמע דאין לו כלום אלא עד שם אבד כל היין וכיון שכן עשאו שותף בדמים והפסיד לפי חשבון אבל אם אמר מחמרא כל היין לאחריותו וכבר הארכתי בזה בפ"ק גבי למנה קבור לא חיישינן:

תוספתא א האומר ר' זוז יש לי ביד פ' וג' מאות ביד פ' ומ' ביד פ' יצא עליהם כתוב וב"ח גובה אעפ"י שלא נתכנסו כולם אבל אם אמר יטול ר' מפ' ופי' מכח לה דהרי יש לו ביד פ' והרי ביד פ' נתכנסו כולם גובה ואם לאו אינו גובה אלא לפי חשבון דכיון שמנאם תחלה הרי הוא כאלו פי' שיטלם משלשתם וכיון שנפסד א' מהחובו' הפסיד חלקו המגיעו באותו חוב ונר' דאם נאבד בא מהחובות מקצתו שלא הפסיד זה כלום וגובה ממנו מה שמגיעו בכל חוב וחוב לאחריות חלקו שיש לו בכל חוב וחוב וכן דעת רבינו נר"ומתני' מי שהיה מושלך בבור ואמר כל השומע קונו יכתוב גט לאשתו הרי אלו יכתבו ויתנו כתב הרמב"ן דנראין דברים שאם היו עומדין י' בני אדם על שפת הבור ואמר

כל השומע קולו יכתוב דלא ה"ל ככלכם ואין כותבין אלא שנים שלא נתכוון זה לרבות בעדים אלא ליתן רשות לכל ב' שירצו לכתוב ונכון הוא והא דאמר דכל השומע קולו יכתוב דוקא כל השומע אבל אם אמ' כל הרוצה לכתוב גט לאשתו יכתוב לא דהא במודר הנאה בכה"ג מותר וכדא' בנדרים המודר הנאה מחברו תורם לו תרומתו ומוקמי' לה כגון דאמר כל הרוצה לתרום יבא ויתרום וטעמא משום דכל הרוצה אינו כשליח גמור שהרי תולה הדבר בדעתו אבל כל השומע קולו יכתוב הוא שליח גמור וא"ת היכי הויא תרומתו תרומה דהא בעי' שליח איכא למימר דבתרומה בגלוי הדעת לחוד סגי והכי משמע בפרק אלו מציאות. גמרא וליחוש שמא שד הוא אמר ר"י אמר שמואל כשראו לו דמות אדם דחזו ליה בבואה כו' כ' התוס' דדוק' דמושלך בבור הוא דחיישי' לשד ובעי' דליחזי בבואה דבבואה א"נ בעומד בראש ההר כדאיתא ביבמות מפני שהשדים מצויים במקומות אלו אבל בעיר לא חיישינן להכי שאם אתה אומר כן אין כותבין גט לאשה אא"כ בודקין אותו אם יש לו בבואה דבבואה וזה אינו אלא כל שרואין לו דמות אדם בעוד כותבין גט לאשתו והכי הוא מפו' בירושלמי במקום זה דגרסינן התם אר"ח למדני יונתן בני והם שראו בוכיא של אדם ר"א בשם ר"ח הדא דתימא בשדה אבל בעיר אפילו לא ראו בוכיא של אדם ותו תנינן מי שהיה מושלך בבור ומי' ד' יונתן אומר (והוא שראו לו בוכיא של אדם א"ר בון המתקון מצויין בבורות כדרך שהן מצויין בשדות וליחוש דילמא צרה הוא תניא דבי ר"י בשעת הסכנה כותבין ונותנין אע"פי שאין מכירין ודעת רבותא דדוקא לצרה הוא דלא חיישי' אבל לשד ודאי חיישי' וצריך לראיה בבואה דבבואה ואי לא לא כתבינן דלשד חיישינן מפני שהוא מצוי בבורות וכדמוכח בירוש' דכתיב' וכ"כ הרי"ף פ' בתר' דיבמו' מעשה לסתור חסורי מחסרא והכי קתני אי הוכיח סופו על תחלתו הרי זה גט ומעשה בבריא אם מעצמו נפל הרי זה גט ואם הרות אחזתו חזקה ואינו גט והלכת בהא כדרשב"ג דלא פליגי רבנן עליה ואע"ג דפליגי רבנן בהא בכותב כל נכסיו לאחר ושתק ולבסוף צווח דרשב"ג אומר הוכיח סופו על תחלתו כדאיתא בחולין בפרק השוחט שאני התם דאיכא אומדנא דמוכח טפי דאמר כתובו והא דאמר דאם מעצמו נפל הרי זה גט נראה מהירושלמי דכל שנפל לאלתר מסת מא אותו דמעצמו נפל אבל כל היכא דנפל לאחר זמן לא והא דאמרינן מי משוי איניש שליח במקום אבא ופסקינן דמשוי איניש שליח במקום אבא לפום מאי דאמרינן לקמן דהתם סופו פסול לא אמרינן השתא אלא בדינא דאי משום איניש שליח ברא במקום אבא אומר לא ומשכחת לה כגון שאמר מתחלה לסופר לכתוב מתני' אמר לב' תנו גט לאשתי או לג' כתבו ותנו הרי אלו יכתבו ויתנו פי' הם מעצמם דתנו גבי ב' ככתבו ותנו דג' ורישא ד"ה הוא דבהא ליכא

מאן דפליג דלא פליגי אלא בג' שא"ל תנו או יאמרו לאחרים או אם יש להם דוקא לעשות ורישא דהא מתני' לב' תנו מייתי לה לעיל בפי' ואביי ורבא פליגי התם בפי' דאביי הוא דאמ' טעמ' דכותבין הם עצמן ואינן רשאין לומר לאחרים לכתוב הוא משום בזיון דבעל כדי שלא ידעו בגירושין וכדפרי' לעיל וכוון שכן לאביי ודאי כולה מתני' משום בזיון דבעל ואפי' אליבא דר"י ותדע לך חדא דהאי רישא ד"ה היא ואפי' ר"י וכדפרי' ואביי פי' דטעמ' משום בזיון כו' משום דמילי נינהו ומילי לא ממסרן לשליח אלא ודאי טעמ' דתרוויהו משום בזיון דבעל וכיון שכן גבי תנו דג' דפליגי טעמ' נמי מ"ה דר"י סבר' דאכתי איכא משום בזיון דבעל והלכך יכתבו הם דוקא ור"מ ס' דעשאן ב"ד ותו ליכא משום בזיון ועוד ראיה דטעמ' דר"י לאביי משום בזיון דבעל הוא דהא אמר' לעיל גבי אביי ורבא מאי ביניהו א"ב שליח מתנה למ"ד משום בזיון דבעל מתנה אינה כגט כלומר דבמתנה ליכא בזיון ואמר דבפלוגת' רב אמר מתנה אינה כגט ושמואל אמר הרי הוא כגט ואי ס"ל דטעמ' דר"י אפילו לאביי משום מילי לא ממסרי לשליח הוא א"כ היכי קאמר דמתנ' אינה בגט דהא ודאי קי"ל כר"י ובהא ליכא מאן דפליג וא"כ לר"י מתנה הרי היא כגט ורב ואביי התם דינא קאמרי דמתני' אינה כגט ואליבא דהלכת' ואי טעמא דר"י משום דמילי לא ממסרן ודאי הוי כגט אלא ודאי בין רב בין אביי ס' דטעמ' משום בזיון דבעל והיינו דאמרי המתנה אינה כגט משום דבמתנה ליכא בזיונ' ובשנים שא"ל תכו או בג' שא"ל כתבו ותנו לא פליגי משום שאלו אינם אלא עדים ואם יאמרו לאחרים שיכתבו איכא בזיונה אבל בג' שא"ל תנו פליגי דר"א ס' דכיון דלא א"ל כתבו אלא תנו עשאו שליח וניחא ליה במאי דעבדי אינהו וכיון שכן ליכא בזיונה דה"ל כאלו א"ל בהדי' לאחרים שיעשו אם תרצו ור"י סבר דאכתי קפיד ואיכא משום בזיון ולפי זה מודה ר"י ודאי באומר אמרו דהא תו ליכ' מקום בזיון ואליב' דאביי מתני' דתנן התם סופר ועד כשר ד"ה היא וליכ' חורב' דאית לו ההוא סברה דאמרינן בגמרא דכשר ולא תעשה הוא דאפי' בחתם חתומו וכיון דכשר ולא תעשה היא לא שכיח וליכא למיחש לחורבה כך מתפרשת לדע' אביי אבל רבא סבר דטעמ' משום דמילי נינהו ומילי לא ממסרן מילי בב"ד אלימי וממסרן ור"י פליג ואמר דאפי' מילי לא ממסרן ולדעת רבא ודאי מודה ר"מ באומר אמרו דהא טפי עדיף אמרו מתנו לג' וכיון דבתנו לג' ס"ל דממסרן כ"ש באומר אמרו (אלמ' דהא טפי עדיף אמרי מתנו לג' כיון דר"מ מודה כתבו בג' כ"ש באומר אמרו (וזה ברור לר"י דפליג בתנו לג' אפשר באומר אמרו דעדיף טפי א"נ אפשר דלא מודה דכיון דפליג במילי דב"ד באומר אמרו ובגמר' יתבאר גמר' שלחו ליה מבי רב לשמואל ילמדנו רבינו אמר לשני כתבו ותנו גט לאשתי ואמר לסופר וכתבו וחתמו הן מהו ואק"ל

למאי נקט כתבו דהא תנו גבי ב' ככתבו דמי יש לומר דזו איזה קושי' דמשום דתנו בב' הוא ככתבו מפרש לה בהדיא וא"נ, לרבותא נקטיה דאפו' באומר (בעיא) כתבו מספק א"ל אי כשר אי לא משום דדילמא כתב ידו קאמר שלח להו תצא והדבר צריך תלמוד מאי היא כלומר מאי מספקא ליה לשמואל או לימא מילי אי ממסרן לשליח או לא מימסרן כר"י האמר שמואל הלכה כר"י דאמר מילי ממסרן לשליח והלכך פשיטא דגט זה פסול ומאי מספקא ליה דקאמר והדבר צריך תלמוד וק"ל ואמאי מקשי ליה מדר"י דהא בב' ד"ה דלא ממסרן וליכא מאן דפליג וכדפרישי' במתני' וה"ל לאקשויי והא תכן אמר לב' תנו גט לאשתי הרי אלו וכתבו ויתנו ופי' הרמב"ן דהוינו דלא מקשה ליה ממתניתן דהיא בפי' משום דדילמא השתא ס"ל דכתבו כתב ידן הוא אבל כתב הגט נעשה כאומר אמרו או כאמר לג' תנו דמודה כר"מ באומר לאחרים דיכתבו ויתנו מ"ה לא יכול לאקשויי ליה ממתניתין אלא מדר"י דאמר מילי לא ממסרן ופסק שמואל דהלכתה כוותיה וסבר האי מקשה דלר"י דאמר דמילי דב"ד לא ממסרן ה"ה נמי דאומר אמרו דלא מימסרן וכיון שכן אפי' תימא דכתב בגט נעשה כאומר אמרו:

לא מודה ר"י באומר אמרו אלא כתובו כתב ידן או כתוב הגט פי' ודאי לא מספקא ליה לשמואל מילי לא ממסרן או ממסרן ופשיטא ליה דלא ממסרן כר"י אלא דהא מספקא כתיבו כתב ידן או כתב הגט דאי כתב הגט פשיטא דפסול דמילי לא ממסרן אבל אי כתב ידן הוא כשר משום דכתיבת הגט נעשה כאומר אמרו ואע"ג דסבר ר"י דמילי לא ממסרן מודה באומר אמרו אבל מעיקרא נמי הכי ס"ל דמספקא ליה אי כתב ודן או כתב הגט והיינו דלא אקשי' ליה ממתניתין וכדפירש ומי' השתא לא מסוים לכולה מילתא דטעמ' דשמואל משום דאי כ"י הוא כתב הגט נעשה כאומר אמרו ומודה ר"י באומר אמרו משום דמקש' דבריו במה דמספק' ליה אי כ"י או כתב הגט דפשיט' דכתב הגט ולבתר דאתרצ' מהאי קושי' הדר למילתיה וגמר מאי דבעי לומר מעיקר' דטעמ' דשמואל משום דס"ל דמודה ר"י באומר אמרו ומי מעיקר' נמי ה"ק דבלא"ה לא הוה אמר מידי ולבסוף מפ' לה וכדפרי' רבינו נר"ו ומקשי ותפשוט לה ממתני' כלומר היכי איכא לספוקי הכא דכיון דבמתני' דינא אתא לאשמועינן אם איתא דכתבו היינו כ"י הל"ל הרי אלו יחתמו ויתנו ומדקתני אילו יכתבו ויתנו משמע דמכתיבת הגט קאמר ומתרצי' דהיא גופה קמיבעיא ליה דאפשר דחתימה נקיט לה הוא בלשון כתובו ויכתב דקאמר דקאמר הכי קאמר ואק"ל ואמאי לא שני ליה דיכתבו דמתניתין ודאי כתיבת הגט הוא כדקא הוה ס"ד ואפ"ה ליכא למיפשט דכתיבו דרישא כתב הגט הוא דדילמא כי קאמר וכתב הגט נעשה כאומר אמרו מ"מ כשר ולא תעשה הוא מש"ה קתני מתניתן דהם בעצמם יכתבו לכתחילה וי"ל

דהא ל"ק חדא דה"ל כמ"ד אמרו לסופר ויכתוב ואתם חתימו ובהא איכא דמכשיר לקמן ואפילו לכתחילה דאמר כשר ותעשה א"נ י"ל דמתני' ודאי דינא קתני ולאו דלכתחלה קאמר אלא לאשמועינן דגט זה כשר אם נעשה כענין זה ותדע מדאמרינן גבי ג' דאם א"ל תנו דיאמרו לאחרים מפני שעשאן ב"ד וכיון שעשאן ב"ד הרי הוא כאמר אמרו ואלו לג' שא"ל אמרו לסופר וכתוב ולפ' ופ' שיחתומו ודאי כשר לא תעשה הוא משום שמ' תשכור עדים וכדאמר לקמן בב' וכיון שכן היכי קאמר דלכתחלה יאמרו לאחרים ויחתמו ויתנו אלא ודאי ש"מ דמתני' לאו לכתחילה קאמר אלא דינא קתני וכדפרי' עוד נ"ל לומר דהא ל"ק כלל דלא יכול לשנויי ליה הכי דהאיך אפשר לומר דכתבו דרישא כתב ידו וכתבו דסיפ' כתב הגט ושיוציאם תנא דתרווייהו בלשון כתובה אלא ע"כ יכתבו דריש' דסיפ' ואי סיפ' בכת' הגט ריש' בהכי ומש"ה שני לי' גופי קמבעי' לי דאי ס"ל דכתבו כ"י הוא הא כת' הגק כשר כלומר משום דנעשה כאומר אמרו והא אמר שמואל הלכה כר"ג דאמר מילי לא ממסרן וקס"ד השתא דמילי לא ממסרן אפילו באומר אמרו ופריך דאי ס"ל הרי מודה ר"י באומר אמרו דלא פליגי ר"י אלא בג' שא"ל תנו ו אבל כשא"ל בפי' אמרו מודה ר"י דיאמרו לאחרים ואע"ג דכשר ולא תעשה הוא וכדאמר לקמן ה"נ לאו לאכשורי לכתחל' קאתינן אלא בדיעבד קמבעי' להו אם נתגרשה אם תנש' או אם נשאת אם חצ' ואק"ל והיכי אמרינן דמודה ר"י באומר אמרו והא ה"ל עד מפי עד ופסול וי"ל דאלו עושים עדות ע"פ הראשון אלא מעשה הוא שעושים ע"פ משום דהני נמי שלוחים דבעל נינהו אלא שאלו הב' מודיע' אותם שהבעל עושה שלוחים לכתבו ולחתו' בו וליתן גט לאשתו וכיון שהם ב' נאמני' בכך אבל להעיד במלוה א' ע"פ אחרים שמודיעם אותם שכן היה שא"ל שפלוני א"ל שיעשו שטר לפ' שהוא חייב לו כך וכך הרי אלו ודאי אין עושין ואינן מעידין עד שישמעו הדבר מפיו וכבר הארכתי יותר מזה בענין זה לעיל פ' כל הגט בשם הרמב"ן דה ר"י באומר אמרו והתנן כתב סופר ועד כשר ואר"י חתם סופר שנינו ואר"ח מתני' מני ר"י היא דאמ' מילי לא ממסרן פרש"י דאמר מילי ממסרן נ"מ האי חורב' דאמר בסמוך דזימנין דא"ל לסופר ויכתוב ולפ' ופ' שיחתומו ומשום כיסופא דסופר אזלי ומחתמי' ליה בחד מהנך ובעל לא אמר הכי וכן עקר והיינו דלא פרישו ליה משום דבעי לפ' בסמוך ול"ל משום חורבה לאחריתי לבד מיה' הוא כר"י וכדבעי למימר בתוס' דא"כ קשי' האיך לא פי' לה תלמודא הכא ולא בשום דוכת' אלא העקר כמו שפירש"י דמשום חורב הוא דמוקמי' דאקשי' ליה אם אית' דמודה ר"י באומר אמרו אמאי מדר"מ לה כר"י משום הך חורבא דאכתי איכ' להיא חורב דהקשו התו' מאי קמקשה לשמואל מדר"י דאמר חתם סופר ועד שנינו דהא שמואל לא כתב סופר ממש

ומוקי לה בספר' דמובהק' כדלקמן אבל חתם מודה דפסול משום הך חורב' וי"ל דהא ל"ק דשמואל מוקי לה בכתב ממש לאו לאפוקי חתם סופר אלא אף כתב סופר קאמ' דבכת סופר ועד קמכשר בין בכתיבה הנכרת כגון ספרא דמובהק בין חתימה אפילו מובהק דאי כתב סופר כשר בע"א בספרא דמובהק ה"ה נמי וכ"ש דמכשיר בחתם סופר וע"א והרמב"ן דאפילו בכתב סופר איכא נמי חורבא דזימנין דא"ל לב' אמרו לסופר ויכתוב ולפ' פ' ויחתומו ומשו' כיסופ' לא מחתים אלא חד מהנך דכיון דכתב סופר מובה' קאי במקום אכתי איכ' כיסופא ולא מחתמי' אלא ע"א מנייהו ובעל לא אמר הכי ומייתי להא דר"י משום דאתמר עלה דמתני' ונקוט ליה תלמו' בקושט' אבל ה"ה דאיכא לחורבא דשמואל ואק"ל למה ליה לאתויי למתני' ולדר"ח לימא הכי ומודה ר"י באומר אמרו והא נפיק מניה חורבא דזימנין דא"ל וי"ל דזו אינה קושיא דע"כ אצטריך לאתויי מתני' לאשמעינן דחתם סומר כשר דאי חתם סופר פסול ליכא חורבא ואק"ל אמאי מייתי להא דר"ח בלא דר"ח הוה יכול לאקשויי וי"ל דאי לאו דר"ח לא הוה ידענא ואיכא למיחש להאי חורבא אבל השתא דאשמעי' ר"ח דאיכא למיחש להאי חורבא והיינו דלא מוקי לה כר"מ קשיא האי דאמרי כיון דאמר מר כשר ולא תעשה שכיח ק"ל א"כ ר"ח אמאי מוקי לה כר"י אפילו כר"מ נמי אתיא דאפילו לדידיה ליכא חורבה ויש מתרצים דהא דר"ח אתיא כמאן דמפיק ליה לקמן בגמרא לומר דר"ח סבר דכשר ותעשה ומיהו למה שפרש"י לקמן דלא מפני אנא רבא ורב יוסף בלחוד אכתי קשיא וי"ל דכ"ע ודאי ס' בין ר"ח בין שמואל דכשר ולא תעשה הוא ומי' שמואל סבר כיון דלא שכיח ליכא למגזר ומתני בחתם סופר כר"מ דר"ח סבר דאע"ג דכשר ולא תעשה הוא אכתי איכא למגזר הלכך מוקי לה כר"י משום דס"ל דלא מודה ר"י באומר אמרו ומי' הוא גופיה אמר לקמן דכשר ולא תעשה הוא א ס"ל כר"י בהא אלא כר"מ א"נ י"ל דאה"נ דהוה יכול לאקשויי אלא דעדיף ליה לאקשויי בהיא גופא לומר דאכתי קושיין לא מתרצא ואכתי איכא לחורבא ובמסקנא איתרצא נמי הא והראשון נראה עקר:

דף סז.

הניחא למ"ד כשר ולא תעשה אלא למ"ד כשר ותעשה מא"ל וק"ל ומאי קושיא ולימ' דשמואל ס"ל כמ"ד כשר ול"ת ותי' הרמב"ן דהא ל"ק דהא שמואל כי פסק כר"י אליבא דר' הוא דקאמר ליה משמיה דר' הוא דקאמר לקמן דאמר לב' אמרו לסופר ויכתוב ולפלוני לקמן הנך אמוראי דאמר לב' אמרו לסופר ויכתוב ואתם חתמו דמ"ד נשר ול"ת משום גזרה דההוא דר' הוא דקאמר ומאן דשרי סבר דליכא למגזר וכיון שכן למאן דסבר

דבההיא אפי' אליבא דר' ליכא למגזר וכשר ותעשה הוא דהכא אי אמרי' דמודה ר"י באומר אמרו אכתי איכא חורבא והלכך ליכא לתרוצי אלא כדתריצנא ליה דר"י תרתי קאמר כלומר דמילי לא ממסרן לשליח ואפילו באומר אמרו ומתני' דכתב סופר ר"י הוא וכדאמר ר"ח ותו ליכא למיחש לחורבא אבל שמואל לא ס"ל כותיה אלא בחדא דהיינו במילי לא ממסרן אבל מודה הוא באומ' אמרו וע"כ הדין הוא דשמואל משמיה דר' הוא דפסק לה ור' הכי ס"ל לקמן דהיכא דאמר אמרו כשר ול"ת וכדפרי' לעיל ולפום הא ר"ח דמוקי מתני' דכתב סופר כר"י ולא כר"מ איכא דס"ל באומר לב' אמרו לסופ' ויכתו' ואתם חתמו כשר ותעשה אתי שפיר דלר"מ כיון דמודה באומר אמרו נפיק חורב' אבל אי ס"ל כשר ול"ת דכמאן דלא נפיק לה לקמן מתני' בכתב סופר אמאן מוקי לה כר"י לוקמא כר"מ דכיון דלא שכיח ליכא למיחש לחורבה וי"ל דא"ה ס"ל לר"ח דכיון דבדיעבד כשר גזרי' וכדפרי' לעיל וכיון דאתית להכי דע"כ אית לן למימר להההוא לישנא דאמר ר"ח באתם חתמו דכשר ול"ת לר"ח דאפ"ה גזרי' והיינו דמוקי לה כר"י ולא כר"מ אנן נמי דס"ל כשמואל דמודה באומר אמרו אפי' דכשר ול"ת גזרינן דמעיקרא דלא אשכחי תרוצא למלתא דשמואל ואשכחן לר"ח בההיא דלית לוה האי סברא אנן כיון דלא אשכחן מאן דפליג עליה בההוא אמאי לפלוג עליה וכיון שכן אית לך לומר דשמואל אית ליה דחתם סופר ועד פסול אבל אי ס"ל כדמעיקרא דכיון דכשר ול"ת ל"ש ולא גזרינ'. חתם סופר ועד כשר לכ"ע אבל הדעת הא' נראה, עיקר ומטעמי' דפרי' ואק"ל מ"ט דר"י דלא מודה באומר אמרו וכי אין אדם יכול לעשות שליח שלא בפניו ותי' הרמב"ן דאפשר דגבי גט שאני דכיון דבעי' לשמה ובעי' וכתב לה כלו' שיכתוב לה הבעל אין הסופר והעדים עומדים במקומו ש"ב אא"כ שומעין הדבר מפי הבעל ממש אבל בשאר דברים עושה אדם שליח שלא בפניו ולפי' יכולה אשה לומר פ' שהוא במ"ה הריני עושה אותו שליח לקבלה ע"כ ורבינו נר"ו כתב דהא לא מסתבר דא"כ מנא ידעי' דטעמא דר"י משום דמילי לא ממסרן דילמא טעמא דר"י הכא משום דגבי. גט בעי' שישמע הדבר מפיו ממש לפי' כתב הוא דלא פליגי ר"י אלא באומר להם אמרו מדעתיכם אבל בממנה אחרים שליח שלא בפניו אלא שמודיע להם הדבר ע"פ עדים בהא ודאו לא פליגי ר"י דודאי אדם עושה שליח שלא בפניו אבל בא"ל אמרו מדעתיכם בהא פליג ומשום דמילי לא ממסרן לשליח ונ"מ בין מדעתו לדעתכם דהיכא דא"ל מדעתו אם באו אחרים והודיעם וכתבו הגט וחתמו כשר ואי א"ל מדעתכם לאו בדידהו תליא מילתא וא"ת א"כ דמוד' ר"י היכא דממנה אותם מדעתו אכתי איכא חורבא דזימנין דא"ל לב' אמרו לסופר שאני ממנה אותו לכתוב ולפלוני ופלוני שיחתומו שאני ממנה אותם שלוחים או אתם חתומו ומשום

כיסופא דסופר מחתמי ליה בחד מהנך א"ל דליכא למיחש אלא כשעושין הדבר מדעת עצמן אבל כשעושין הדבר במצות הבעל דהא ליכא כסו' דהא איהו לא עביד מידי אלא בעל הוא דעבד ואק"ל לדידן אליבא דשמואל דא"ל דכתב סופר ועד פסול ולר"ח דס"ל נמי הכי אליבא דר"מ היינו דאוקי מתני' כר"י וסבר נמי באתם חתמו דכשר ול"ת הוא מתני' דידן דקתני אמר לב' תנו הרי אלו יכתבו ויתנו היכי משכחת לה דאי בא"ל אמרו לסופר לכתוב וחתמו אתם הא כשר ול"ת הוא ואי דכתבו ליה אינהו גופייהו ה"ל חתה סופר ועד ופסול וי"ל דמתניתין כשאמר הבעל לסופר שיכתוב ואח"כ אמר לב' שיתנוהו לה או לג' שיכתובו ויתנהו לה מכתב ידן קאמר ולענין פסק הלכה כתב הרי"ף דהלכתא כר"י לגמרי דמילי לא ממסרן ואפי' באומר אמרו לסופר וכתוב ולעדים ויחתמו הרי זה גט בטל ואם נשאת תצא דס"ל כר"י בתרוויהו ודלא כשמואל והא ראיה מהא דתנן לקמן פ' מי (שאחזו א"ל נכתוב גט לאשתך א"ל כתבו כו' ואוקמ' רב אשי כולה בכ"י ותניא כוותיה דרב אשי עד שישמעו קולו שיאמר לסופר כתוב ולעדים חתמו ושמעו לאפוקי ממ"ד מודה ר"י באומר אמרו אלמא מדאוקמי' רב אשי ההוא בתרא כר"י ותניא כוותיה וההוא ברייתא מפיק ממ"ד מודה ר"י באומר אמרו ולפי זה חתם סופר כשר דהא ליכא חורבא זו הוא דעת הרי"ף ובה"ג ור"ח ויש מן תמיה בדבריהם וכי מה ראיה יש מרב אשי לפסוק כר"י דאיהו לא אתא לפסוק הלכתא דר"י אלא לאוקי מתני' כחד תנא דלא הוו משכחי ליה כוות' אלא בתרי תנאים אבל איהו לא ס"ל כוותיה באומר אמרו אלא כיון דאשכחן לשמואל דפליג עליה באומר אמרו ומודה באומר אמרו וקי"ל כוותיה ומי' שמואל לאו לכתחלה קאמר דהא משמיה דר' קאמר ור' אמר לקמן דכשר ול"ת הוא והכי קי"ל וכיון שכן קי"ל דחתם סופר פסול כר"ח דסבר לעיל דאע"ג דכשר ול"ת הוא איכא למיחש לחורבא ובאידך נמי דאמרי אמרו לסופר ויכתוב ואתם חתמו קי"ל כמ"ד דכשר ול"ת הוא לחומרא וכן דעת ר"י בעל התוס' והרמב"ן הודה לדבריו וכן דעת רבינו נר"ו ובמאי דשלחו מבי רב לשמואל קי"ל דתצא כדשלח להו שמואל משום דהדבר צריך תלמוד כתבו או כתב ידן או כתב הגט דכי היכי דמספקא ליה ה"נ מספקא לן לדידן ואע"ג דבפ' מי שאחזו משמע לכאורה דכתבו כתב הגט מדתנן א"ל נכתוב גט לאשתך וא"ל כתבו אעפ"י שכתבוהו וחתמוהו ונתנוהו לה הרי הגט בטל עד שיאמר לסופר כתוב ולעדים חתמו ובעינן לאוקמי' כולה כר"מ ובדלא אמר תנו ואם כתובו כתב ידן כתב הגט נעשה כאומר אמרו או כאומר תנו ולא יהא צ"ל לסופר לכתוב אלא ע"י מההיא ליכא ראיה דלא קמא דהא אוקימנא לה כולה כר"י א"ל שמא תשכור עדים ואסיקנ' דדבורא אמרו מעשה לא עבדו וכיון דאתית להכי שמעו' דדוקא היכא דליכא אלא חד

דבור חיישי' להכי אבל היכא דא"ל אמרו לסופר ויכתוב ולפ' ופ' ויחתמו דאיכא חורבא ומתרצים דליכא חורבא משום דכשר ול"ת הוא דדין הוא דליקש ליה מהנך אלא דהא אקשי ליה מאידך דא"ל אתם חתמו דדבורא הוא דאיכא מעשה ומי' למ"ד באתם חתמו דכשר ול"ת הוא משום גזרה גופה דה"נ שייך ביה למגזר תי' דבההוא נמי קי"ל כמ"ד כשר ול"ת לחומרא וה"ה נמי להא דאמרי במתני' כולכם כתבו א' כותב וכולן חותמין התם סופר שאני התם דכיון שהוא מרבה בעדים וליכא משום כיסופא דסופר וליכא למגזר דהא ידע סופר כיון שמרבה בעדים דקפיד הוא בהני דלעדות לא אצטריכו וכיון שכן שמעי' דהתם סופר כשר בדאיכ' ב' עדים לבר מניה והא דאמר בבריית' כלכם כתובו א' כותב במעמד כולן ולא איירי בדין חתימה לכתוב לכלן וכשא"ל בפי' כתבו אתם פ' ופ' יחתמו ואשמעי' דהכא דאמר כלכם כתובה בכלכם א"א אלא הכי עבדי א' כותב במעמד כלן והיכ' דא"ל כתבו אתם ולא אמר כלכם א' כותב ע"י כולן:

דף סז:

בס"ד אתחיל פ' מי שאחזו

מי שאחזו קורדיקוס ואמר כתבו גט לאשתי לא אמר כלום כלום' אם כתבוהו וחזר ונתרפא ונתנוה לה אח"כ פסול שהרי לא נכתב בצוואת הבעל בההי' שעתא לא הוה ביה דעת ואין בדבריו כלום אמר כתבו גט לאשתי ואחזו קורדיקוס וחזר ואמר אל תכתבו אין בדבריו אחרוני' כלום ופליגי בה ר"י ור"ל בגמ' דר"ל אמר דכותבים ונותני' לאלתר ורי"א דאין כותבין ונותנין לאלתר אלא לכשיתרפ' ואין בדבריו כלו' דקתני היינו דאין צריך לאמלוכי בי':

דף ע:

והא דאקשי' לר"י משחט בו ב' או רוב ב' ורמז ואמר כתבו גט לאשתי ומראה מגויד או צלוב לאו למימר' דשחט בו רוב ב' או ב' הוי כמי שאחזו קורדיקוס דא"כ תיקשי ליה רישא דמתני' דקתני מי שאחזו קורדיקיס ואמר כתבו גט לאשתו לא אמר כלום והכ' קתני דהרי אלו יכתבו ויתנו אלא הכא ודאי כ"ע ס' ואפי' מאן דמקשי מניה דלא דמי למי שאחזו קורדיקוס דהתם אית ליה דעתה שבישתה ושחט בו ב' או רוב ב' אית ביה דעת' צילותא. אלא דמאן דמקשה מניה סבר דא"א שלא תטרף דעתו עליו שעה א' לפני מיתתו ואפ"ה אמר דיכתבו ויתנו אלמ' דכל היכא דמעקר' אות ליה דעתא צילות' ולבסוף דעתה שבישתא דכותבים ונותנים והיינו דר"ל לר"י ודר"י לר"ל דגרסינן התם ר"י אמר

עודהו קורדיקוס עליו כותבין נותני גט לאשתו ר"ל לכשיתרפ' א"ר זמרא מתני' פליג ר"ל ולית ליה קיום הרי שהי' צלוב או מגויד ורמז ואמר כתבו ותנו גט לאשתו כותבין ונותנין בחזק' שהנשמה תלויה בו ואפש' שלא נטרפ' דעתו שעה א' הכא פליג' על ר"ל ול"ל קיום ע"כ והשתא בדין הוא דהוה יכיל למימר ולטעמיך דמשמע לך דא"א שלא נטרפה דעתו שעה א' תקשי לך משוט דאמר דאפי' לר"ל דוקא לכשיתרפ' משום דלא סמיא בידך והאי נמי לא סמי' בידין אלא דאורח' בכמה דוכתי דיכול לומר ולטעמיך ולא אמר ופרקי' דהכא דעת' צילות' הוא לעולם כל זמן שהנשמה תלויה אלא כחישות' הוא דאתחיל' היא והלכך כותבי' ונותני' בחזקת בן דעת ולא צריך בדיקה ואע"ג דבעי בדיקה כשנשתתק ג' פעמים כדאית' במתני' כשנשתתק מתוך בוריו דכיון דנשתתק מתוך בוריו איכא למיחש נמי אבלבול הדעת אבל כששנשתתק מתוך חוליו אמרינן בירוש' דאין צריך בדיקה אלא פעם אחת דגרסינן בירוש' תני בד"א כשנשתתק מתוך דבריו אבל נשתתק מתיך חליו דיו פעם א' ואפשר דשחט בו ב' או רוב ב' נמי צריך בדיקה פעם א' ומי' דנפל מן הגג דתני' בתוספתא דכותבין ונותנין גט כל זמן שיש בו נשמה כתב הרמב"ן דנראין הדברים כשנשתתק מתוך בוריו וצריך בדיקה ג' פעמים דבנפיל' יש לחוש שמא נטרפה דעתו עליו:

אלא מעתה יהא גולה ע"י פי' לאו אשנויא דשנינן השתא חי הוא וסופו למות קא מקשה דכ"ש דתיקשי למאי דס"ל למקשה מעקר' דמהשתא הוא מת אלא קושיא הוא אעיקר מלתי' דשמואל דהיא עיקר שם ומ"ה עלה נמי הכא הכי ופרקי' הא אתמר א"ר אושעי' חיישי' שמא הרוח בלבלתו א"נ הוקרב מתתו ואע"ג דמת הוא וסופו למו' כיון דאיכא דבר אחר שסייע במיתה או שהוא קרבה ואתיא כההי' דאמרינן התם ס"פ כיצד הרגל הכוהו י' בני אדם בעשר מקלות בין בבת א' בין בזה אחר זה כלם פטורי' אע"פ שיש בכל הכא' והכאה כדי להמית ואק"ל ההיא דאמר בכתובות ונקה המכה וכי תעלה ע"ד שזה הולך בשוק וזה נהרג אלא מלמד שחובשי' אותו אי מאית קטלי' ליה ואי לא פטרי' ליה ואמר התם דה"ה לגלות דעבדי' הכי וי"ל דהתם דוקא במכה שאין הרוח מזיק לה וכגון שלא פרכס דאי פרכס חיישי' שמא הוא קירב את מיתתו והא דאמר איכא בנייהו דשחטיה בבית' דשישא ופרכס כלומר דמשום רוח ליכא משום קרב את מיתתו איכא כיון דפרכס א"נ שחטיה בברא ולא פרכס דמשום רוח איכא משום קירב ליכא כיון שלא פרכס הא דאמר בודקין אותו ג' פעמים ובהן ג' פעמים ובלבד בסירוגין והכי איתא בירושלמי א"ל נכתוב גט לאשתך ה לבתך לא לאשתך הן לאמך לא לאשתך הן לחמותך לא ובגמ' דילן

בודקין אותו בתרי הו וחד לא או בתרי לאו וחד הן אבל נראה ג' פעמים כמו שמפו' בירושלמי שכתבנו:

דף עא.

אמר רב כהנא א"ר חרש שיכול לדבר מתוך הכתב כותבין ונותנין גט לאשתו פי' בחרש שאינו מדבר ואינו שומע דאי לאו הכי פשי' דפקה לכל דבריו הוא ודוק' כשהיה פקח מעקרו ולבסוף נתחרש אבל בחרש מעקרו הרי היא כשוטה לכל דבריו ואין כותבי ונותנין כדמוכח לקמן בשמעתי' וביבמתו שנפלה לו מאחיו פקח אבל באשתו כותבין דכשם שכנס ברמיזה כך מוציא ברמיזה וכדאית' בהדי' לקמן ומקשינן מאי קמ"ל תניני' נשתתק וא"ל נכתוב גט לאשתך והרכין להם בראש בודקין אותו כו' ואע"ג דמתני' בהרכנה נראה ודאי דעדיפ' כתיבה מהרכנה וכיון דבהרכנה כותבין כ"ש בכתיבה ופרקי' דשאני אלם דכפקח לכל דבריו הוא ומש"ה סגי ליה בהרכנה אבל חרש שאינו מדבר ואינו שומע אי לאו רב כהנ'ה"א דאפילו מתוך הכתב דאין נותנין א"ר זירא אי ק"ל הא ק"ל דתני' אם לא יגיד פרט לאלם מלישנ' דאי ק"ל הא ק משמע דלרב כהנ' דהוה מקשה מעיקר השתא אבל למתני' דמכשיר בהרכנ' הראש לא ק"ל דפשיט' דהרכנה בעדות לאו כלום הוא ואע"פ שישנן באו היינו הגדה אבל לרב כהנ' מקשה דקא חשוב חרש שאינו שומע ואינו מדבר במדבר מתוך הכתב כחרש שאינו שומע אינו ומדבר אלמ' דהגדה מעליתא היא כך פי' התוס' אביי עדות קאמר שאני עדות דרחמנ' אמר מפיהם ולא מפי כתבם משמע טעמ' משום דבפיהם הא לאו הכי אע"ג דכתיב יגיד הגדה מעליית' מקרי והקשה הר"ר אלחנן דהא אמרי' בס' מצות חליצה אלם ואלמה פסולין לחלוץ לפי שאינן כו' ותרצו בתוס' דשאני אמירה מהגדה ויפה כיוונו כדכתיב ובעל כנפים יגיד דבר קתני מיהת עדויות מ"ל עדויות דעלמא והשת' בריתות קמקשה אהדדי ולא מקשי לרב כהנא וכן בפי' בתוס' והא דאמר דבודקין אותו פי' בהרכנת הראש דמתני' ואח"כ מקבלין עדותו בכתב בהרכנה דעדות לאו כלום הוא וכדכתיב ופרקי' בעדות אשה הקלו בה רבנן ולפי מ"ש בתוס' מצאו כתוב בשטר איש פ' מת לא תנשא אשתו משבשת' היא א"נ י"ל דהתם כשלא בא להגיד אלא שמצאו כן כתוב אבל הכא כשבא להעיד אעפ"י שמעיד בשטר דעדות חשיבא טפי רבינו נר"ו:

דף עא:

אמר אף אנן נמי תנינא נשטית לא יוציא נתחרש הוא או נשט' לא יוציא עולמית מאי עולמית לאו אע"ג דיכול לדבר מתוך הכתב הקשו התוס' דהא אביו מייתי לה ביבמות פ' חרש אחר דר"י ולסיוע לר"י והק' התם אף אנן נמי תנינא דקתני גבי דידה לא יוציא וגבי' דידיה לא יוציא עולמית ש"מ הא דאורייתא הא דרבנן ותרצו דאביי תרווייהו דייק לה מיניה מדקתני גבי דידיה לא יוציא עולמית דיוקי' אע"ג דיכול לדבר מתוך הכתב וכיון דקתני גבי דידיה לא קתני דייק דמדאורייתא היא מתגרשת וכר"י והכא מייתי אביי סייעת' מסיפא והתם מרישא ואתא ר"פ למימר דכלה ודרוש.

דף עב.

תניא כוותיה דרב אשי כלומר דלא מודה ר"י באומר אמרו מדקתני עד שישמע קולו שיאמר לסופר כתו' ולעדים חתמו ושמעו לאפוקי ממ"ד מודה ר"י באומר אמרו ומי' לאו דוקא דהא כתיבנא לעיל באידך פרקא דמודה ר"י באומר אמרו מדעתי דכתבי תרי הוא כאלו שמעו הדבר אינהו והא כתיבנא לעיל נמי דמהא דרב אשי ליכא ראיה למפסק כר"י אפילו באמרו דרב אשי הכא לאוקמי מתני' אליבא דחד תנא אתא ולא לאפסוקי הלכתא כר"י ואע"ג דסתם מתני' דהכא כר"י ולעיל פ' התקבל פליגי וקי"ל דמחלוקת ואח"כ סתם דהלכה כסתם ובחדא מסכתא יש סדר וסדרן של פרקים הם השולח א' וכל הגט והמביא א' בדיני הולכה והבאה והשולח נמי מיירי בדיני הולכה ואח"כ הניזיקין דהא בהשולח מיירי מפני תקון העולם ובהניזיקין נמי איכא ת"ה ואח"כ חזר לענייננו לשלוח הגט ותנא התקבל ומי שאחזו אחריו וכך הם סדורים בספרי הגאונים וכיון שכן ה"ל מחלוקת ואח"כ סתם ואע"ג דבעלמא קי"ל כסתם הכא אין אנו למדין מההוא כללא דהא דסתמא הכי איהו פסק דלא כי האי סתמא ומודה באומר אמרו ושמואל נמי הכי ס"ל וכמה אמוראי נמי לעיל דאמרי כשר ול"ת וכיון שכו הכי קי"ל וכדכתיבנא לעיל פ' התקבל והא דאמרינן עד שישמעו קולו לאפוקי מדרב כהנא בתרא דלא סגי במדבר מתוך הכתב אבל לא לאפוקי הרכנה דמתני' באלם וכ"ש כתיבא דעדיפא טפי וכדכתיב' לעיל וכיון שכן לא קי"ל כרב כהנ' וכתבו התוס' דלא ממעטי אלא חרש משום דחר' מסתמ' אע"פי שמדבר מתוך הכתב לאו בר דעת הוא אבל פקח גמור אי כתב בכתב ידו כותבי' ונותני' גט לאשתו וכיון שכן מי ששלח ממ"ה בכתב ידיו שיכתבו גט לאשתו כותבין ונותנין ובלבד שיהא מקויום כראוי דליכא למיחש לזיוף דקולו לאו דוקא דהא בהרכנת הראש סגי כך דעת התוס' מתני' זה גיטך אם מתי זה גיטך אם מתי מחולי זה זה

גיטך לאחר מיתה לא אמר כלום טעמא דכולהו משום דאין גט לאחר מותה דמתני' דלא כר"י ואמר זמנו של שטר מוכיח עליו דאלו לר"י דאמר זמנו של כו' זה גיטך אם מתי הוי כמהיום אם מתי או מעכשיו דהוי גט גמור וזה גיטך לאחר מיתה הוו כמהיום ולאחר מיתה דחולצת משום דמספקא ליה אי חזרה הוי או תנאה הוי והכי איתי בהדיא בגמרא וכיון שכן שמעינן ליכא חילוק בין מהיום ולאחר מיתה למהיום אם מתי דבתרוייהו מספקלן לאחר מית' אי הוה תנאה או חזרה וחולצות אלא מספקי' ליה אי הלכה כר"י בע"פ אי לא פי' דפשיטא ליה ודאי כר"י בכל אמר ואפי' בע"פ ומוכח כרבנן נמי היכא דאיכא מעכשיו ממש ואפי' בע"פ אמרו דלא פליגי אלא אי זמנו של שטר מוכיח עליו או לא ואפשר דרבותיהו מרבנן ילפי דר"י בכל אמר דאינהו קים להו בדאיכא בפי' מעכשיו אפי' בע"פ אמר וכוון שכן ר"י דסבר דזמנו כו' אפי' בע"פ אמר ומיהו לר"ה מספקא לי אי הלכה כוותיה בע"פ או לא ואפשר וכיון דאיפסיקא הלכתה כר"י בהדיא בכל אמר שמעי' דהלכתה כותיה אפי' בע"פ:

דף עב:

מהו דתימא ר"י בהא כב"ה ס"ל דקסבר דלאחר מיתה תנא' הוו וה"ל כהרי וה גיטך מהיום אם מתי דה"ל גיטא מעליא קמ"ל דלא ס"ל לר' כר"י ור"י כר' ר' לא ס"ל כר"י כזה גט כלומ' כזה כיון דקאמר מהיום אע"ג דקאמר לאחר מיתה הוי גט לאפוקי דר"י דסבר דזמנו של שטר מוכיח עליו ולא ר"ו כר' דס"ל כזה גט כלומר כזה כיון דלא אמר לאחר מותה הוי גט אע"ג דשנה קצת במאי דקאמר ומשום דלא אשכחן מאי דלמעוט אלא הוא הוא דאמר דהא דר' אבא למעוטי אתא ואק"ל ודילמא רישא אתא דקתני אם לא באתי מכאן ועד י"ב חודש אינו גט איכ' למימר דלמעוטו הא לא איצטריך דכיון דלא אשכחן לר"י דפליג אלא בסופא פשיטא דלא פליג ברישא ואע"ג דלא לימא האי לישנא דאי איתא דפליג נמי ברישא ה"ל לתנא לעריבונהו ולמתנניהו א"נ דאי איתא ליפלוג ברישא ואנא ידענא דכ"ש דפליג אסיפא אלא ע"כ לא אתא למעוטי אלא הא דר' אמר ר"ה גיטו כמתנתו הא כתיבנא לעיל מה שפרש"י ואינו מחוור וכדכתיב לעיל והנכון דהקשה דגיטו של כל אדם כמתנתו ומתנתו כגיטו ובכל שמתנתו אם עמד חוזר כגון ש"מ אף גיטו אם עמד חוזר ואע"ג דלא פי' ולא תימא גט גמור הוא מעכשיו דאינו כן אלא ע"כ (מחמת) מיתה נתנו לו וכיון דעמד חוזר הוא בגיטו ומה גיטו אע"ג דלא פי' כגון הני דלעיל ואשמועינן ר"ה דהני מקנו באמירה בעלמא משום דבמצוה מחמ' מיתה מיתה נינהו ומי' היכא דחזרו בטל גיטין ובטלה מתנתן אבל אם מתו הגט גט והמתנה מתנה

ולפי מה שפי' בירושלמי דמסוכן הוא שקפץ עליו החולי אשמעינן ר"ה דאפילו בהא מתנתו מתנה באמירה בעלמא אבל אי במסוכן כפשוט דהיינו מצוה מחמת מיתה כגון דאמר מסוכן אני ובהא לענין גיטין איצטרך אבל במתנה לא אשמועינן ר"ה כלום דהא פשיטא דמקנה באמירה בעלמא ומיהו בש"מ דמחלק כל נכסיו דמקנה זמירה בעלמא אכתי לא ידעי' לענין גיטין אם אמר כתבו לחוד אי מהני דלא אשכחן אלא באלו משום דמצוה מחמת מיתה ממש נינהו אבל בש"מ לא אשכחן ומי' מדמשוה ר"ה גיטו למתנתו ודאי נראה דכל היכא דמתנה מקנה באמירה בעלמא ה"ה בגיטו דאין צריך לפ' ובכתבו לחו' סגי והראיה דאמר לעיל בפ"ק גב' מתני' דהאומר תנו ק' לפ' יתנו לאחר מיתה תנו גט זה לאשתו ושטר שחרור זה לעבדי ומת לא יתנו לאח' מיתה ו בגמרא מוקי' לה כרבא ומוקי לה בש"מ ואמר ולמאי דמוקי לה בבריא אמאי לא מוקי לה בש"מ ופרקי' לא מתוקמ' ליה מתני' בש"מ ממאי דקתני והאומר גט זה לאשתי ושטר שחרור זה לעבדי ומת לא יתנו לאחר מיתה עמ' דמת הא מחיים נותני' טע' דאמ' תנו הא לא אמר תנו אין נותנין ובמת אע"ג דלא אמר תנו נותנין דתנן ר"ש שזורי או' אף המסוכן אלמא אליב' ר"ש שזורי דהלכת' כוותיה דבכל מקום שמתנתה מתנה באמירה בעלמא בגיטו א"צ לפ' דאי לא לוקמא בש"מ דמחלק כל נכסיו באמירה ולענין גיטו צריך לפ' אלא ש"מ כדפירש' ואי אמרת עמד חוזר למה לי אומדנא זק"ל ומאי ק"ל טפי לר"ה דאמר דאפי' היכא דלא פרשי דחוזר בגט לאו הכי נמי קשיא כיון דאתני בהדי' ואמר אם מתי ודאי אם עמד חוזר וא"כ למ"ל אומדנא ותי' הרמב"ן דמדר"ה דמשוה גיטא לענין עמיד' למתנ' מ דה"ה לדידיה דעמידה דגט כעמידה דמתנה ומסתברא דעמידה דמתנה לאו עמידה גמורה אלא כל שעמד והלך בלא משענ' סגי בהכי וכועם משום דהדבר תלוי ברשותו לחזור בו כל שעה שירצה וכיון שכן מסתמא כיון שעמד והלך בלא משענת חזר במתנתו אעפ"י שלא הבריא עמידה דגט דכוותא דאי לא ר"ה ה"א דדוקא במתנ' באמירה בעלמא והדבר תלוי כרשותו סגיא בהאי עמידה אבל בגט שנתנו לה גט מפ' ה"א דעד שיבריא לא הוי עמידה והיינו מתני' דקתני דבע' אומדנ' אבל השתא דאשמעינן ר"ה במתנתו עמידה כמו עמידה דמתנה ובעמידה דמותנה אע"ג שלא הבריא שהרי עמד וקס"ד השתא דעמד והלך על מטענתו אבל לא עמד עמידה גמורה שהיה הולך בלא משענת והא קמ"ל דהלך על משענת הוא דבעיא אומדנא אם מת מחמת חולי הא' או מחמת חולי הב' דהא מחולי זה קאמר אבל אידך כלומר דלא עמד כלל אעפ' שניתק מחולי לחולי ל"צ אומדנא דמסתמא אמר דמחמת חולי הא' מת כיון דלא עמ' כלל כלל אבל היכא דאכלו ארי ודאי אינו גט דהא מחולי זה קאמר וכן פשי' דלאו מחולי זה מת אבל היכא דנתנו לה סתם אליבא

דר"ה דהיכ' כ' דעמד חוזר במקום שחוזר שמתנה אפי' בסתם או אליבא דידן היכא דאמר אם מתו אבל לא פי' מחולי זה בכי הא ודאי אעפ"י שעמ' והלך במשענת ונתק מחולי אל חולי כל שלא עמד ולא הלך בלא משענת גטו גט ומתנתו מתנה דלא שייך אומדנא אלא היכא דאמר מחולי זה אבל היכא דאמר אם מתי קודם שאתרפא משמע והיינו כל זמן שלא הלך במשענת ואפילו אכלו ארי דמ"מ הרי לא הלך ולא נתרפא ואיהו לא תלה הדבר בחולי ידוע והכי מוכח מתני' דקתני תלתא ה"ז גיטך מחולי זה זה גיטך לאחר מיתה ואח"כ פי' לכלהו ולא תנא אומדנא אלא גבי מחו"ז אבל גבי מהיום אם מתי אמר בפי' הרי זה גט בלא אומדנא אלמא יש חלוק דין מחולי זה לאם מתי זו היא דעת רבינו נר"ו ובשם רבו הרמב"ן ושלא כדברי הרי"ף דמשמע דלא משוי הפרש בין מחולי זה לאם מתי ולא נהי' וש"מ נמי מהא דאם מתי אם מתי קודם שאתרפא מחולי זה קאמר וכדפרי' ולאו תנאה הוא אם ימות לעולם דהא סתמ' ודאי לא עדיף טפי מאם מתי וכשמ' סתם אמר אם עמד חוזר וה"נ מוכח מהא דאתקין שמואל בגיט' דש"מ אם לא מתו לא יהא גט ואם מתו יהא גט ואי האי לישנ' "משמע תנאה דלעולם היכי תיקון שמואל ליה בגיט' דש"מ דהא איהו לא בעי דליהוי מפ' אלא היכ' שלא עמד אבל היכ' דעמד לא אלא ש"מ כדפרישית וכן נראה ל"ל דאם מתי בחייך קאמר ואפילו אחר שיבריא יהא גט אם הקדים ערסיה לערס' דאם כן לא ה"ל לשמואל לתקוני הכי דאפילו אחר שיבריא יהא ספק מגורשת ואי בעי לא הדרא ליה אלא ש"מ דאם מתו אם מתו מחולי זה קאמר והיינו שנתרפא כלומר כל זמן שמת קוד' שהלך בלא משענת אבל היכא דעמד והלך בלא משענת אעפ"י שלא נתרפ' לגמרי וגיטא ומתנ' חוזרין ומי' הבריא דקאמר הרי זה גיטך מעכשיו אם מתי כה"ג ודאי הוי תנאו דלעולם וכל היכא שמת בין בחייה בין לאחר מותה הויא מגורשת מאותה שעה דה"ל דאם תצא חמה מנרתקא הרמב"ן ולקמן נאריך בדון זה בס"ד.

דף עג:

ש"מ שנתק מחולי אל חולי מתנתו מתנ' ואסיקנ' דהיינו דוקא כל זמן שלא עמד ולא הלך בלא משענת והא דאמר רבה ורבא לא ס"ל הא גזרה שמא יש גט לאחר מיתה דוק' בסתמ' דאמר משום דנר' כיון דאם עמד חוזר אעפ"י שלא התנה דהי כמתנה דאינה חלה אלא לאחר מותה והיינו טעמא שיכול לחזו' בה כל זמן שירצה אבל גט צריך שיחול מחיים דאין גט לאחר מותה אבל אם אמר אם מתי בכי הא ודאי אם עמד חוזר דהא קחזו דמשום תנאה הוא אבל ודאי רבה ורבא ל"פ אהא דאמר דעמדה דגט לאו כעמדה דמתנה

דהא נמי לא מדינא הוא דפליגי דדינא כר"ה אלא דמשום גזרה הוא דקאמר וכיון שכן ליכא למגזר אלא היכא דנתן הגט סתם דמגורשת גמורה היא ואפי' בעמד ובהא קי"ל כרבה ורבא אבל בעמיד' דגט דהויא העמידה דמתנ' קי"ל כר"ה דהא ליכא מאן דפליג עליה ולאפוקי ממ"ד דרבה ורבא פליגי בהא עם ר"ה וליתא ומ"ש נראה עקר וכ"נ קו"ל כר"ה במ"ש דמה גיטו אעפ"י שלא פי' אף מתנתו אע"ג דלא קנו מני' והיינו בכל הני מתני' יוצא בקולר ומפרש בים ויוצא בשיירה ומסוכן והא דאמר תינח דקדיש בכספא דקדיש בביאה מא"ל כתבתי לעיל בפ' השול' בס"ד:

מ"ש רישא ומ"ש סופא פרש"י אי אונסא דלא שריא אסיק אדעתיה רישא נמי להוי גיטא דהא מתוך אותו חולי מת דמחולי זה לא משמע אלא מתוך חולי זה שלחו מתם אכלו ארי אין לנו כלום מי' מעשה שאירע באחד שאמר אם לא אעמוד מחולי זה ואכלו ארי ושלחו הדבר לא"י והשיבו אין לנו שיהא גט דאונסא דל"ש לא אסיק אדעתיה וסיפא משבשת' היא עכ"ל רש"י ואינו מחוור דא"כ מאי האי דאמר לקמן משום דקשיא רישא לסיפא לא מותבינ' תיובת' והיכי מותבי' תיובתא למאן דאי' ליה דאונס דל"ש לא אסי' אדעתי' ובסיפ' תני באונס אסיק אדעתיה אלא הנכון כמו שפורש הרמב"ן דה"ק מ"ש רישא ומ"ש סיפא כלומר סיפא הוא דק"ל דרישׁ' ל"ק מידי אפי' נאמר דאונס אסיק אדעתי' דהכא שאני דבהדיא אמר מחולי זה ואם נשכו נחש הרי ברור הוא שלא מת מאותו חולי אבל סיפ' קשיא ומשום שלא אעמוד מחולי זה דוקא משמע ואם נשכו נחש הרי לא מת מאותו חולי וא"כ אמאי קתני הרי זה גט ותדע לך דלישנא דמחולי זה מחולי זה דוקא משמע ולא מתוך חולי אחר וכמו שפי' רש"י במתני' גבי מהיום אם מתי מחולי זה דאומדין אותו אם מחמת חולי הא' מת אלמא דמחולי זה מאותו חולי ממש משמע דאלו לפרש"י הר הל"ל רואין אותו אם מתוך חולי הא' מת כלומר שלא פסק חולי א' אעפ"י שלא מת ממנו ושלחו מתם דאכלו ארי אין לנו דמשמעו' אם לא יעמוד מחולי זה מחמת אותו חולי משמע והרי לא מת מאותו חולי ול"מ כשמת באונס דל"ש דלא הוי גט אלא אפילו מת באונס דשכיח נמי דינא הוא דלא ליהוי גט כיון שלא מת מאותו חולי ממש ולפ"ז אתי שפיר הא דאמ' משום דקשיא רישא אסיפא לא מותבי' תיובת' דה"ק נהי דברייתא ודאי משבשת' היא דאם לא יעמוד מחולי זה הרי הוא כאם מתי מחולי זה כיון דתלי מלתא בחולי זה מ"מ ש"מ דהיכא דלא אמר מחולי זה אלא אם מת סתם דאע"ג דאכלו ארי או השיכו נחש דהוי אינם דל"ש אפ"ה הוי גט דאונס דל"ש אסיק אדעתי' ושפיר מקשה מינה רבינא לרבא ואפ"ה מהדרי' דכיון דקשיא רישא אסיפ' לא ילפינן מינה מידי דלא אתמר בי מדרשא והא דא"ל רבא לרבינא דמקשה לו מסיפא ואימא מרישא לפי

פי' זה ה"ק ליה היאך תשיבני מברייתא דקשיא רישא אסיפא והיינו דאהדר ליה משום דמקשה רישא אסיפא לא מותבי' תיובת' ואיהו אהדר ליה דלא משום דשבשת' היא וזה נכון הרמב"ן ור"ח פי' בע"א ומ"ש הוא הנכון ומי' שמעי' דאע"ג דאין טוענין דאונס דל"ש לא אסיק אדעתיה וג' חילוקים יש באונס אונס דשכיח ואונס דשכיח ול"ש ואונס דל"ש האונס דשכיח ודאונס דל"ש ליכא חלוק בין גיטין לממון דאפילו בממון אין טוענין אונס דשכיח דה"ל לאתויי ואונס דל"ש כלל אפי' בגיטין יש טענת אונס באונס דשכיח ול"ש בממון קי"ל דטוענין טענת אונס ובגיטין קי"ל דאין טוענין טענת אונס:

מתני' לא תתייחד עמו אלא בפני. עדים ואפילו עבר ואפי' שפחה חוץ משפחת' מפני שלבו גס בה הפי' הנכון כמו שפרש"י דהכא דלאו משום גט ישן דלא אמרינן הכי אלא כשיש לחוש לשקר שיוציאו עליה לעז דגיטא קודם לבנה ואינו כן אבל הכא שהדבר כן שהרי מגורשת גמורה בכי הא יוציאו לעז עליה ויאמרו וזה ודאי אינו נקרא גט ישן אלא דטעמא דהכא או משום פנויה דאסר להתייחד עמה מדרבנן מיהא או משום קידושין וכדאמר לקמן פ' הזורק ודוקא בדאיכא עידי יחוד משום דאמר הן עידי יחוד הן הן עדי ביאה ואפ"ה אי איכא עבד ושפחה לא חיישינ' לביאה כלל חוץ משפחת' מפני שלבו גס בה וחוששין שמא נתעסקו בדבר א' אם לא תבא היא ותעיד בכי הא ודאי אפילו שפחתה נאמנת כדאמר בכתובות משום דתרתי לא עבדא והא דאמר התם גבי ההוא דשפחתה נאמנת כשבויה ואינה נאמנת משום דהכא דשתיקותיה מתירה לא מהמניה לפי האי לישנא דפי' טעמא משום פנויה לישנא דמתירתה לא אתי שפיר דשפחתה אינה מותרת ואינה אוסרות דפנויה שנתייחדה ואפילו בבעלה אינה אסורה אלא דמשום אידך דנקט שתיקותיה אוסרתה נקט נמי שתיקותה מתירת' אבל לטעמא דחשש קידושין אתי שפיר דאי אמרינן דשפחתה מהימנה כשאר עבדים שתיקותיה ודאי מתירתה ואק"ל לפי מה דפרי' דליכא טעמא משום גט ישן מהא דאמר לקמן ה"ז גיטך כל זמן שאעבור מכנגד פניך ל' יום והיה הולך ובא כו' ולגט ישן לא חיישינן שהרי לא נתייחד עמה אלמא דאי נתיחד עמה דחוששין לגט ישן ואיכא למימר דהתם בדלא אמר לה מעכשיו דאינה מתגרשת אלא מאותו יום וכיון שכן איכא משום גט ישן אם נתייחד עמה והראב"ד פי' כשמסרו ביד שליח אבל אין הלשון מתיישב יפה לפי' זה ומי' הא דאמר דטעם דהא מתני' לא משום גט ישן הוא דוקא אליבא דרבנן דקי"ל כוותייהו א"נ אליבא דר"י דסבר דהוי כא"א לכל דבריה ודאי משום קדושין ליכא למיחש דהא אינה מגורשת הא ודאי לדידיה ל"ל דטעמא אלא משם דהוי גט ישן והכי פרש"י בכתובות:

גמר' אלא אמר רבה ה"ק ראויה שנבעלה אין חוששין משום קדושין ורישא דקתני דבנתייחדה אין חוששין שמא נתעסקו בדבר אחר לומר דבסתמא אפילו לזכות לא חיישינן ור' ברוך אומר אפי' לא ראוה שנבעלה חוששין לקדושין דר"י אפילו בנתייחדה פליג.

מתני' מה היא באותן הימים ר"א אומר כא"א לכל דבריה ור"י אומר מגורשת ואינה מגורשת פי' תרי זה גיטך מהיום אם מתי קאי וקאמר מה היא באותן הימים שבין נתינה למיתה ר"א הרי היא כא"א דקסבר דלא חל גיטה עד שעה א' קודם שומות ורי"א מגורשת ואינה מגורשת דמספקא ליה אי חל הגט מעכשיו או אם חל הגט סמוך למיתתו הכי מפרשי לה בגמרא גמר' תנא ובלבד שימות פי' אר"י קאי דאמר מגורשת ואינה מגורשת והבא עליה באשם תלוי דוקא לכשימות אמר דבאותן הימים הוי ספק מגורשת ומי שבא עליה באותן הימים קאי באשם תלוי אבל אם עמד אף על פי שבשעה שבא עליה היה ספק מגורשת וקאי באשם תלוי השתא כיון שעמד אגלאי מילתא למפרע דא"א היתה. ומשבא עליה קאי בחטאת דלא תימא דאזלינן בתר שעת ביאה וכיון דההיא שעתה הויא ספק מגורשת דלא קאי אלא באשם תלוי דזה אינו דוסא לכשימות הוא דאמר דבאותן הימים הויא ספק מגורשת אבל אם עמד אגלאי מלתא למפרע דא"א היתה וכדפרי' לכי מיית הוי גיטא והא קי"ל דאין גט לאחר מיתה לר"י ולר"י קפריך דקס"ד השתא דר"י דאמר דבאותן הימים הויא כא"א ולא חל גיטא אלא עד שעת מיתה משום דמשמע ליה דמהיום אם מתי כמהיום ולאחר מיתה דמי ופשיטא תנאה הוי או חזרה הוי ואי חזרה הוי דלא חייל גיטא עד אחר מיתה ומיהו מדאמר מה היא באותן הימים משמע דלכולהו אח"כ מגורשת גמורה היא ואמאי והא קי"ל דאין גט לאחר מיתה. אמר רבא באומר מעת שאני בעולם פרש"י דר"י ור"י פליגי בדבר שלא נזכר במשנה כלל וא"כ ה"ל חסורי מחסרא ועוד דבתוספתא מפורש דזה גיטך מהיום אם מתי מחולי זה קיימי דקתני בתוספתא זה גיטך מה יום אם מתי מחולי זה ימים שבנתיים בעלה זכאי במציאתה ובמעשה ידיה והוא אותה הברייתא השנוייה כאן דפליגי בה ר"י ור"י בהדיא אלא הנכון כפר"ח דנעשה כאומר מעת שאני בעולם קאמר ואפשר נמי כה"ג לה כדפר' א"נ באומר דנכסי' ופי' דנעשה כאומר ואשכחן כיוצא בו בשבועות דאמר חומר בשבועות מבנדרים שהשבועות חלות בין על דבר שיש בו ממש כו' ומקשינן לה מדתנן בנדרים קונם פי מדברת לך ידי עושה לך רגלי מהלכת אסור ופרקי' באומר יאסר פי דלדבורי דנעשה כאומר יאסר פי' לדבורי והכי משמע ודאי מדאמר התם דיקא נמי דקתני פי מדברת לך ולא קתני שאיני מדבר לך אלמא דלא אמר דאיהו אמר הכי בפירוש אלא דנעשה כאומר

אמרינן והיינו דקאמר נמי דלישנא דמתני' דייקא נמי ה"נ כי אמר מהיום נעשה כאומר מעת שאני בעולם וסבר ר"י מעת שאני בעולם משמע שעה א' קודד מיתתו ולר"י מספקא ליה וכדפרי' ומיהו לכ"ע היכא דמיית הוי גיטא דבהא לא פליגי ואפי' מת מאותן חולי בעצמו דכי א"ל מהיום משעה א' קודם למיתתו א"ל אפילו באותו יום עצמו דלא תימא כיון דא"ל מהיום לא משמע עד אלא מאותו יום ואילך דהיינו מסוף היום דבענין זה נסתפק לר"ת דאמר דאם א"ל מהיום ומת באותו יום לח ידענא מה אדון בה שזה אינו וכדפרי' והכי מוכח מהא דאמר דרב אתקין בגיטא דש"מ מיומא דנא ולעלם ולאפוקי מדר"י דאמר זמנו של שטר מוכיח עליו ואי איתא דמהיום איכא לספוקי אי במעכשיו קאמר או בסוף היום היכי מתקין וב בגיטא מלת' דלא מהני אלא מת באותו יום עצמו ה"ל לתיקוני מעכשיו אלא ש"מ כדפרי' וה"נ מוכח מהא דאמר לקמן לא נחלקו אלא באם תצא חמה מנרתקה מדס"ל כר"י דאמר זמנו של שטר מוכיח עליו וה"ל כמהיום אם מתי והתם ודאי סתמא אמרינן ואפילו כשמת בלילה עצמה ואמרינן דהויא מגורשת למפרע משום דהו"ל כמהיום אם מתי אלמא דמהיום לאו מסוף היום משמע אלא הרי הוא כאומר מעכשיו אם מתי. ה"ג וחכמים אומרים דמגורשת לכל דבר ובלבד שימות וכן היא בתוספ' וזו היא גירס' כל הגאונים ור"ח והרי"ף:

דף עד.

מאי איכא בין ר"מ לר"י אשם תלוי א"כ לר"י דאמר במיתה תלויה לא מייתי אשם תלוי לפי שנמצא דמגורשת גמורה היתה ולר"י מייתי אשם תלוי דאפילו לא מיית מספקא לוה באותו הימים אם הוא מגורשת או לא וכדפר' לעיל: **והג"ג** חכמי' היינו ר"מ דלר"מ כשמת נמצא שמגורש גמור' היתה ורבנן נמי ה"ק מגורשת לכל דבר ובלבד שימות ואמר דאיכא בנייהו דר"א דאמר כל מקום שאמ' חכמים מגורשת ואינה מגורשת בעלה חיוב במזונותיה לר"מ אית לה מזונות והיינו דאמר דבעלתה תלוייה דקסבר דכיון דאגודה בה דלא משתהא בחייו הרי זו כספק מגורשת בעלמא ורבנן סברי דכמגורשת גמורה היא לכל דבר וקי"ל כרבנן דבאותן הימים מגורש' גמורה ובלבד שימות אבל רש"י גריס בע"א ומ"ש היא הגי' הנכונה והיא גיר' הגאונים אמאי היא תתן ר"ה אמר היא תתן כלומר ואם נקרע הגט או שאבד מגורשת ובלבד שתשלים תנאה דס"ל לר"ה כר' דהאומר ע"מ באומר מעכשיו דמי והלכת' כוותיה והא אמר מ"ב א"נ שפשטה ידה וקבל' קדושין מאחר דהמ"ל נמי לעיל הכי דא"נ שפשטה ידה וקבל' קדושין מאחר וה"נ יכול למימ' כדלעיל א"נ כשקדש' בשטר ונתקדש השטר או נאבד אלא דלעיל גבי גט נקטה מלתא

דגטין והכא גבי קדושין מלתא דקדושין ועדי' לומר ולמנקט מאי דאיכא בנייהו בקדושין עצמן אי הן קדושין או לאו מלמנקט כשקדשה בשטר ונאבד השטר אם הוי מקודשת אם לאו והא דאמר ר"ה והוא יתן תנאה בעלמא הוא מקיים תנאה ואזיל כלומר וכיון שכן אם פשטה ידה וקבלה קדושין מאחר א"צ גט משני מדרב המנונא דאמר האש שאמרה לבעלה גרשתי נאמנת וזו כיון שקבל' קדושין הרי היא כאומר גרשתני בעלי וי"ל חדא דלמ"ד דלא אמר רב המנונא אלא בפניו הא ל"ק מידי דשלא בפניו הוא ועוד דאפילו למ"ד כר"ה אפי' בפניו אמר הא פיר' לעיל דעת רבינו נר"ו דלא להתורה לינשא קאמר והכא בעי אם הוא מקודשת לשני להנשא לו או לא א"נ אפשר דבכה"ג לא אמר דאי קבלה קדושין מאחר ה"ל כאלו הודי' שבעלה גרשה דהא אפשר דהיא כשקבלה הקדושין סברה דאינה מקודשת לא' כיון שלא נתקיים התנאי אבל ודאי מתוך מעשיה ליכא הוראה שנתגרשה וגם זה נכון ש והא דאמר אבל גבי קדושין דלא כסיף למתבעה לאו למתבעה בדינ' קאמר דהא תנאי היא ובדידה תניא לקיים תנאה דאי בעיא לקיומי תנאה מגרשה ואי לא לא מגרשה אבל ודאי לית ליה לקיומי תנא' ע"כ אלא הכא לא אמר אלא דאיהו לא כסיף לומר לה ולזרזה שתשלי' תנא':

הרי זה גיטך ע"מ שתתני לי ר' זוז אעפ"י שנקרע הגט או שנאבד מגורשת ולאחר לא תנשא עד שתתן דדילמא לא משלמת לתנאה ונמצא דאינה מגורשת ואומר רבינו נר"ו דדוקא בתנאי שהוא קיום מעשה כי האי היא דאמר לא תנשא אבל בתנאי שאינו אלא בשב ולא תעשה כגון שא"ל הרי זה גיטך ע"מ שלא תשתה יין ל' יום או כיוצא בזה הא ודאי תנשא מיד דלא חיישי תנאה אבל בשיש לה לעשות מעשה חיישינן דילמא לא עביד ליה ומ"ה אמרינן לא תנשא ומטעם זה האומר תנאו אבל אם א"ל הריני נותן לך כך וכך ע"מ שלא תעשה כך וכך מסתמא אמ' ודאי לא בטל תנאו והנותן צריך להביא ראיה שהו' בטלו:

לא פליגי אלא דמ"ס לי ולא ליורשי ומ"ס לי ואפי' ליורשי וקי"ל כרבנן דלי ולא ליורשי והה"נ בנותן מתנה לחברו ומשייר ליה אם משייר. בה דבר שאינו מסויים כגון פי' לעצמו שיור ולא ליורשיו וכדמוכח מההיא דאמר התם. ע"מ שמעשר א' שלי מעשר א' שלו ואמר דדוקא לו ולא ליורשו אבל במעשר לעצמו דבר מסויים בכה"ג ודאי שייר בין לו בין ליורשו כדאמרי', ע"מ שדיוטא עליונה שלי דיוטא עליונה שלו והיינו לו וליורשין אבל במי שמתחייב לחבירו כך וכך בכל שנה לו ולא ליורשיו אבל מי שמתחייב לחברו מחמת שלוה ממנו אעפ"י שאין כתוב בשטר אלא לו לו ולבאי כחו משמע ובהא ודאי

ל"פ רבנן דל"פ אלא בתנאי ובמה שמתחייב לחברו מרצונו אבל אם לוה ממנו בכו הא ודאי ל"פ:

דף עד:

חסורי מחסרי וה"ק אי א"ל ע"מ שתנני לי אצטלתי ואבדה אצטלתו דוק' מ"ש הכא דאמר דהאי מעשה אתא לאפלוגי ולעיל פרק המקבל גבי מעשה בברי' אמר דל"פ ר' עליה י"ל דהתם דקתני מעשה בריש' ואחריו מלתא דרשב"ג משמע דל"פ רבנן עליה אבל הכא דקתני ארשב"ג מעשה בצידן משמע דפליגי רבנן עליה ורשב"ג הביא המעשה לסיוע דבריו כ"כ רבינו נר"ו בשם בן אחיו הר' יצחק הלוי והא דאמר נתן לו את דמיה פי' כשרצה לקבל הדמים וקמ"ל דאם רצה לקבל הדמים אעפ"י שלא מחל לו האצטלית מגורשת דקיים תנאו אבל לא לה בפי' האצלית והכי מוכח הא דאמר ע"כ לא אמרי רבנן התם דלא אחליה גביה ומסי' דהאומר לאשה הרי זה גיטך ע"מ שתתני לו ר' זוז וחזר ואמר מחיל ליך דאינה מגורשת משום דלצעורה קא מכוון מתחלה והא צערה כיון שנתנו לו דמים אבל בלא דמים לא דלא ציערה אלמא דאפילו בלא כלום אמר רשב"ג דמגורשת וי"ל דהתם גבי שמוש והנקה שאני דכל זמן דלא אתיא העברה מסתמ' שתהא מניקתו או שלא תהא רוצה להניקו בכי הא ודאי דינא הוא דמגורשת דמעקרא כשהתנ' עמה כן דעתו היה בהנקה אם התינוק צריך להניק וכן אם צריך לשמוש אבל כל זמן שא"צ הוא בשמוש או שאינו רוצה שתשמשהו ואין העכבה ממנה שלא תניקהו ושלא תשמשהו בכי הא ודא לא דמעקר' ע"ד שמוש והנקה ירד ובכלל שמוש והנקה הוא אם צריך לשמוש או אם צריך להנקה אבל כשהתנה לתת לו דמים מתחלה דעתו ממש הוא על הדמים והשת' כשמוחלין לה איכ' למימר פנים חדשות באו לכאן והוא לא קיימה תנאה ומש"ה אינה מגורשת ואפי' לרשב"ג. וחכ"א אף זה יכול להתיר נדרו שלא ע"פ חכם ואומר הריני כאלו התקבלתי אומר רבינו נר"ו דמהכא שמעינן דמי שנשבע לחברו לפרעו ביום פלוני והלך אצל המלוה והאריכו פטור משבועתו וא"צ לפרוע דהרי הוא כאלו קבלה לאותו יום ואעפ"י שלא מחל לו החוב אבל מי שנשבע לחבירו שיעמוד באנצטני אם לא יפרענו ביום פלוני כל זמן שלא יפרעהו ועמד המלוה והאריך אותו מן האצטני אבל לא מחל לו את החוב ולא האריכו בכי הא ודאי נראה דאינו פטור משבועתו ויש לו לעמוד באיצטני דאין הדבר תלו בו להאריכו משבועתו בלא שום טענה דשבועה צריך היתר חכם חכם אבל כשהוא פוטרו מן החוב או מאריכו בכי הא ודאי נראין הדברים ופטור משבועתו כל זמן שיאריכנו דאיהו לא נשבע לו אלא כדי לכופו לפרעו

וכיון שהוא אומר שהרי הוא כאלו קבלם באותו יום פטור הא לאריכו מן האיצטלי ולא יאריכנו מן החוב לא וזה נראה ברור וכן דעת רבינו נר"ו הכא משום הרוחה הוא והא לא אצטריך ואע"ג דלעיל נמי אמרו איכא הרוחה בגיטין כל היכא דא דאיכא למיתלי צערא והרוחה אמרי' דלרווחה איכוין ומש"ה יכול למחול אבל מידי דצערא לא ניתן למחילה והא דבעא רב אסי לעיל היכא דא"ל מחולין לך אי הוי גיטא או הא לומר אם צריך ליטלו הימנה ולחזור ליתנו לו במתנה ראשונה לאו כלום היא ואסיקנא דאינה מגורשת דלאו כלום הוא אי נמי אפשר דהיכא דחזר וא"ל ליהוי גיטא בלא שום תנאי דאין צריך לנתינה אחרת והכא כי קמבעיא לה היכא דמחלה ולא א"ל כלום ולקמן בפ' הזורק יתבאר זה בס"ד ההוא גברא דא"ל לאריסיה כ"ע דלו תלת' דלי את תלת' ואכלי רבעא דלי את ד' ואכול תלתא לסוף אתא מטרא כו ואסיק' דרבא אמר הא לא אצטרי' ורוחא דאריסיה וקי"ל כוותיה והקש' הרי"ף מ"ש מהא דפרק השוכר את האומנין האי מאן דאגר אגורי לדולה ואת' מטרא פסיד' דפועלים והי' הוא דהכא שאני שהוא אריס ויש לו חלק בקרקע וכל ריוח שבא בדב' הוי דידיה ומן השמים רחמוהו אבל התם שהוא פועל ואין לו חלק בגוף הקרקע לא:

והראב"ד תי' דקבלן שאני שכן הדין בכל קבלן שכל ריוח שיהא בדב' שיהא שלו והלכך אם קבל קמה לקצו' וקצ' חציה ובאו עובדי כוכבים וקצרו חציה נותן לו קבלנותו משלם שהמלאכה נעשית ומה לו אם עשאה הוא או אחר אבל בפועל שהשכירו ליום א' והוא אינו יכול לעשותו לא ומי' דברי הרי"ף נראה עיק' מדאמ' בפ' הגוזל בתרא השוכ' את הפועל להביא פי' ודורמסקין לחולה והלך ומצאו שמת או שהבריא נותן לו שכרו משלם ואמ' התם דטעם משום דעביד שליח שליחיה הלא"ה לא ואעפ"י שזו קבלן הוא דמשמע שאם לא הביאם אעפ"י שהברי' או שמת או שבאו לו ממקום אין לו אלא שכרו והכי משמע בירושלמי פ' הגוזל בתרא גבי שטף נהר חמורו תני הניח שלו להציל את חבירו ועלה של חבירו מאיליו אינו נתקו לכלום ואעפ"י שהוא קבלן אינו כלום ואעפ"י שהתחיל בה שהרי ירד להציל ולא הציל אין לו אלא שכרו ואפש' דאפי' עלו מאליו בכלל שהרי לא הצילו הוא ומ"מ אין לו אלא שכרו ורבי' נר"ו תי' דשאני אריס שהוא נשתעבד לאותה מלאכה ועליו מוטלת לעשות וכל שהוא משועבד לעשות מלאכה לחבירו מן הדין כגון שנתייחד עצמו לו בין בפועל בין בקבלן יש לו שכרו:

והריוח של אחר שהוא משועבד לעשות המלאכה ושכ' שעבודו עומד ונוטל והתם בכ"מ מוכיח בענין זה אמ' רבה מתקנתו של הלל נלמוד ה"ז גיטך ע"מ שתתני לי ר' נתנה לו מדעתו מגורשת מכלל דעלמא נתינה ע"כ לא הוי נתינה פי' והלל מאי דתקין תקין מאי

דלא תקון לא תקין וק"ל ומנ"ל לרבא הא אטו אי נתינה, ע"כ הויא נתינה מי איכא למ"ד דשלא בפניו הויא נתינה וכיון שכן אפי' תימא דנתינה ע"כ הויא נתינה הכא שהיה נטמן ודאי לא הוי נתינה ומש"ה איצטרך ליה להלל לתקוני ומתוך הדוחק אפש' לומ' דרבא ס"ל דאי אתיא דנתינה ע"כ הויא נתינה ובהא לא הוה צריך הלל לתקוני ומדתקין ש"מ דנתינה ע"כ לא הויא וצ"ע ואק"ל ומאי מספק' ליה לרבא ואפי' בלא הלל הא פשיטא וכי יקבל מתנה בע"כ אם אינו רוצה ורב שימי בר אשי נמי היכי בעי למימ' דנתינה ע"כ הויא נתינה וכי איכא מאן דפליג בנוח מעיקרו דלא הויא נתינה וי"ל דמתנה בעלמא הא ודאי פשיטא דאינו זוכה בה בע"כ ונתינה בע"כ לא הויא נתינה אבל הכא כיון שנתן לה הגט על תנאי והגט בידה והמעות הללו אצלה אינו אלא כחוב והיא באה עכשיו להפט' בנתינה זה בה שייך למימ' שהיא נתינת בע"כ שמה נתינה ומי' בחוב גמו' ליתא דבחוב גמו' פשיטא דנתינה ע"כ שמה נתינה חבל דמיא לבית בבתי ערי חומה דדמיא קצת לחוב כיון שיש שיש לו לקבל המעות ודמיא קצת למתנה כיון שהבית מכור לו מכירה גמורה אלא דרחמנא הוא דאוקמיה אפדיון ומש"ה מספקא ליה משו' דדמיא קצת לחוב ודמיא קצ' למתנה וכדפרי' ולאידך לישנא אמ' רבא דנתינה ע"כ הויא נתינה בגט והיינו דלא איצטרך הלל לתקוני אלא שלא בפניו אבל בפניו אפי' בע"כ הויא נתינה ואקשי ליה רב שימי בר אשי דדילמא אפי' בפניו מדעתו אין בע"כ לא והלל מאי דאיצטרך לתקן דבפניו לא איצטרך ליה לתקוני דודאי בסיפא לאו מילתא ומש"ה מקבלו מנייהו ולענין פסק הלכה בעיין לא אפשטא דכיון דרבא אתי לאוכוחי מהא דהלל ורב שימי דחו לה דלא תפשוט ה"ל הדבר ספק ולענין גט אזלי' לחומרא דל"ל דהלכתא כרבא וכלישנא בתרא כיון דרבא פשיטא ליה אע"ג דלרב שימי מספקא ליה דלמאן דפשיטא נקטי' הא ליתא דלא אמרינן הכי אלא למימרא שיאמר אמורא מסברא ובעי לאתויי ראיה ממשנה או מברייתא ודחי' ליה בכי הא ודאי לא קי"ל כוותיה וכיון שכן בעיין לא אפשטא ובגט ודאי לא הויא נתינה לחומרא ואינה מגורשת והה"נ בממון דלא הויא נתינה בכיוצא לזה אבל בחוב שהוא חייב לחבירו או בפקדון נתינה ע"כ הויא נתינה ואפי' להפטר משבועה ובחוב דוקא כשזורק אותם תוך רשותו אבל בפקדון אחר זמנו אפי' באומר טול את שלך שאיני רוצה לשמרו פטור מפשיעה דאפי' ש"ח לא הוי ואק"ל הא דאמר התם בקידושין גבי שתיקה דלאחר, מתן מעות סתם גבי פקדון סברא אי סדינא כהו אי חייבנא בהו הכא בקידושין אי לא ניחא בהו חשדינהו והתם ודאי דינא קאמר דהא מקשי' עלה אטו כולהו נמי דינא גמרי אלמא דאפי' בזורק לרשותו חייב וכתב רבינו נר"ו בשם הרמב"ן דההיא דהתם דשותקת ותדע לך ראי' במדברת אפי' בקידושין אמאי תשדינהו לימא דלא

ניחא לה בהו בע"כ אינה מתקדש' א"ו התם מדין שתיקה אתינן לה וכיון שכן המחזיר פיקדון לחבירו ושותק וזורק אותו בתוך רשותו בכי הא ודאי אינו פטור עד שיאמר לו הא פקדונך אבל גבי קידושין אפי' בזורקת אותן והיא שותקת סגיא ואינה מתקדשת כיון דמגלה בדעתה דלא ניחא לה בהו ומי' לענין פרעון שלא בפניו כגון שמזכה לו ע"י אחר בכי הא ודאי נראה שאינו פטור משבועה אם נשבע לו כל זמן שהוא במקום שאפשר לתתם לו והוא מזכה אותם ע"י אחר כיון דקי"ל דחייב באחריותו וכדאיתא לעיל:

דף עה.

הרי זה גיטך והנייר שלי אינה מגורשת ע"מ שתחזירו לי את הנייר מגורשת מ"ש רישא ומ"ש סיפא פי' דהשתא קס"ד דאומר ע"מ לאו כאומר מעכשיו דמי וכיון שכן פשיטא דע"מ שתחזירי הנייר אינה מגורשת דכיון דאמר ע"מ לאו כאומר מעכשיו דינא דלא תגרש עד שתחזור לו את הנייר וההיא שמת' אין לה גט להתגרש בו ואר"ח רשב"ג היא דאמר תתן לו דמיה ה"נ אפשר דמפייס ליה בדמים וקס"ד השתא דאפי' היכא דאיתא יש לו לקבל לו דמים מדינא אבל בע"כ לא דאי לא שמעינן מהא מהא דנתינה בע"כ הויא נתינה אלא הכא איירי כשהיא נותנת לו דמים והוא מקבל אותם כרצונו דאלו לרבנן דאמרי אצטלית דוקא אינה מגורשת ולרשב"ג למאי דס"ד השתא מגורשת ומדאמ' דדוקא כרשב"ג אתיא ולא כרבנן שמעינן דרבנן לא באיצטלית שהוא דבר חשוב דוקא פליגי אלא ה"ה בכל דבר ואפי' כי הכא וכיון שכן אם אמר הרי זה גיטך ע"מ שתחזיר לי הנייר ונשרף או נאבד אינה מגורשת לרבנן דקים לו כותייהו דנייר דוקא ושלא כדברי הרב בעל העטור שכת' שאם נשרף או נאבד שנותנת לו דמים שזה אינו וכדכתיבנ':

אמר רבא משום דהוי מעשה קודם לתנאי ודאי דניחא ליה לרבא דמייתי לה מהאי טע' ולא משום תנאי כפול משום דאפשר דבריית' בדכפלי' לתנאיה אלא דברית' נקט לישנא קייטא דהשתא לא אתי לאשמעי' אלא מאי דאיכא לפלוגי בין הנייר שלי למ"מ שתחזור לי הנייר אכל מעשה שהקדים לתנאי זה ודאי הוא דוקא ור' אבא אכתי לא ניחא ליה למיתי לה מהאי טע' משום דאפשר דלא דק בלישניה ואינו מוכרח דמשום האי טעמא הוי הכי ולהכי פי' איהו משום דה"ל תנאי ומעשה בדבר א' שזהו מוכרח:

רב אשי אמר הא מני ר' הוא דאמר ר"ה אמ' רב כל האומר ע"מ כאומר מעכשיו דמי וכיון שכן ה"ל כמתנה ע"מ להחזיר והיא מגורשת אי מקיים תנאה שתחזיר לו הנייר והשתא ר"א אתא לאוקמי ברית' אפי' כדרבנן אלא מיהא ה"ה דמודה בה ר"מ ובהא לא פליג רב אשי מטעמ' דא"ר אבא ומשום דה"ל תנאי ומעשה בדבר א' ודר"מ עדיפ'

מדרבנן דאלו לרבנן אינה מגורש' אלא אם מקיים תנאה ולר"מ מגורשת מיד דהתנאי אינו חזק כ"כ שיוכל לבטל המעשה ואפילו תימא דרמ"ס דהאומר ע"מ כאומר מעכשיו דמי ה"ה נמי דבעי כל חזוק התנאי' ושלא כדברי הרי"ף ומקצת הגאונים דסברי דבע"מ לא בעי חזוק התנאי דזה אינו והגע עצמך והלא במעש' שאינו אלים כ"כ שאינו חל מיד אמ' דסבר ר"מ דבעי' כל חזיקי התנאי ואם לא המעשה קיים וכ"ש היכא דאיכא ע"מ או מעכשו שהמעשה אלים דבעי כל חזוקי התנאים וזה ברור ועוד ראיה מדאמר בסמוך דאתקין שמואל בגיטא דש"מ אם לא מתי לא יהא גט ואם מתי יהא גט והא כי מתקין שמואל הכי לרווחא דמלתא הוא דאתקין משום ר"מ דבעי תנאי כפול ובגיט' דש"מ דודאי במעכשיו הוא כדאמר לקמן דרב אתקין בגיט' מיומא דנן ולעלם ועוד ראיה מדר"י דאמר. לאיל דהכל מודי' האומר ע"מ כאומר מעכשיו דמי ואיהו הוא דאמר התם ביבמו' דחליצה מועטת כשרה ואיזהו חליצה מועטת כל שאומר חלוץ לה ע"מ שיתן לך ר' זוז והא התם דאמר ע"מ וא"ה לא מהני בה תנאה לבטולי למעשה מש משום דה"ל מעשה שא"א לקיימו ע"י שליח וזה א' מהדרכים דבעי ר"מ בתנאי אלמא דאפי' בע"מ בעי ר"מ כל דקדוקי התנאי וכן הוא מפו' בפ' האומ' דגרסינן התם תמן תנינא מתנה אדם על ערובו אמר ר"א מאן תנא אם בא אם לא ר"מ היא היכא ר"מ חבריא אמרינן ר"מ דקידושין דתני' האומר לאשה הרי את מקודשת לי ע"מ שירדו גשמים ירדו מקודשת ואם לא אינה מקודשת רמ"א בין ירדו בין לא ירדו מקודשת עד שיכפול תנאו הכל מודים דלאחר שירדו גשמי' ירדו מקודשת לא ירדו אינה מקודשת וטמ' דלא בעי' כלו' אם יעברו אם לא יעברו דכתיב גד ובני ראובן לאו כלאחר הוא דהשת' לא משמע ליה שהארץ נותנין לו מעכשו אלא שאם יעברו יתנוה להם באותה שעה דהיינו לאחר שיעברו א"ל שניא הא שהיתה הארץ לפניהם והוא מבקש להוציאה מידם שהרי הארץ נותן להם מיד הנה שם מפו' דבע"מ בעי ר"מ תנאי כפול אבל לא דאי הפך סברת אותם הגאונים דס"ל הכי ומי' לפי גמ' דילן משמ' דליכא הפרש בהכי מ"מ מכל הני שמענו דר"מ אפי' בע"מ בעי כל דקדוקי התנאים וכ"ש הוא ובדכתי' ולימא לא יהא גט אם לא מתי בעי' קודם למעשה בין בתנאי דהיינו בהן בין בביטול דהיינו בלאו והא דאתקין שמואל תנאי כפול בגט לא משום דהלכתא כר"מ ותדע דהתם בשבועו' אמ' דלא בעי ר"מ תנאי כפול אלא בממון ובקדושי' ובגטין משום דאית בהו צד ממון אבל באיסור גרירא לא באיסורא ודאי אית ליה לר"מ דמכלל הן אתה שומע לאו ומכלל לאו אתה שומע הן ואלו בממון אשכחו דלא בעי תנאי כפול וכדאמ' בקדושי' בפ' האיש מקדש בההוא גברא דזבינהו לנכסי אדעת' למיסק לא"י סליק ולא אהדר ליה אמר רבא כל

דסליק אדעת' דמהדר ליה ולא לא אהדר ליה והא התם התם דליכא תנאי כפול אלא אומדנא וגלוי הדעת לחוד ואפ"ה אמר דהמעשה בטל ול"ל דההוא מעשה כשהתנה כן בפי' בכל דקדוקי התנאי' שזה אינו ומלישנא דאמר רבא כל דסליק אדעת' למיתדר הוא לא משמע הכי הא התנה חם יוכל לדור והא לא אתדר ליה אלא ש"מ כדפרי' וה"נ מוכח מההוא עובדא דההוא גברא דזבין נכסי אדעתא למיסק לא"י ונא סליק ואמר רב אשי א"ל קום סליק ואיכא דא"ל אי בעית סלקת והא התם צ"ל דתנאה שיעלה מכרם שאם יעלה יהא מכר ואם לא יעלה לא יהא המכר מכר דא"כ אמאי א"ל קום סליק דאי בעי מקיים תנאיה ואם לאו לא דבדידיה תליא מלתא ול"ל דטפי עדיף לר"מ אומדנא וגלוי הדעת מתנאי שאינו כהלכתא וכדעת רבותי' התוס' שזה אונו ותדע לך דהא לעיל בפ' השולח גבי המוציא את אשתו משום ש"ר ומשום אילונית איכא גלוי הדעת ואומדנא דמוכח ואוקימ' לה כר"מ וכדכפליה לתנאי אלמא אפילו בגלוי הדעת לר"מ בעי תנאי כפול אלא ודאי מהני שמעי' דליתא לדר"מ ומברחת נמי תוכיח אעפ"י שי"ל דהמברחת נמי מודה ר"מ ומטעמ' דכתיבנ' לעיל פ' השולח גבי המוציא את אשתו משום ש"ד טפי נראה דההוא דלא כר"מ ומכל הני שמעי' דליתא לר"מ והדין נותן דיחיד ורבים הלכה כרבים כיון דלא איפסיק' בהדיא הלכתא כוותיה ושמואל כי אתקין ההיא בגיטא לרווחא דמלתא הוא דאתקין משום דדילמא איכא למאן דס"ל כר"מ דבעי תנאי כפול ואי לא כפליה לתנאי אתי לומר דגט קיים אעפ"י שלא נתקיים התנאי ושרי א"א לעלמא ומי אע"ג דלית הנכתא כר"מ דיליף מתנאי בני גד ובני ראובן איכא מנייהו דהלכתא נינהו דר"מ בעי ה' דברים בתנאי בני גד וב"ר תנאי כפול והן קודם ללאו ותנאי קודם למעשה ומעש' בדבר א' והתנאי בדבר אחר ומעשר שאפשר לקיימו ע"י שליח ואנן בעי' מעש' שאפשר לקיימו ע"י שליח והיינו טעמא דר"י דאמר דחציצה מועטת כשרה ואק"ל מ"ש הא דגמרי' ואידך כולהו לא גמרינן בשלמא תנאי כפול לא ק"ל דאיכא למימר כרשב"ג דאמר התם דאי לא כפל לתנאי הוי בעי דמשמ' דבארץ כנען לא ינחלו והן קודם ללאו נמי ל"ק דכיון דליכא תנאי כפול ליכא הן קוד' ללאו אבל השאר קשיין וי"ל דלא ילפינן כלום מבני גד ומב"ר דהתם מעשה שהיה כך היה אבל לאו משום דאצטרי' הכי ותדע לך דתנאי בדבר א' ומעשה בדבר אחר ודאי בלאו הכי לא אפשר אלא דמשמע לז מסבר' דאיכא למילף מנייהו ילפי' ותדע לך דהא איכא תנא התם דס"ל כר"מ ואפ"ה ס' דלא ילפי' כולהו מינייהו אלמא דאליבא דר"מ בחר סברא אזלי' וכ"ש לדידן ותדע לך דהא איכא התם ביבמות דאמ' דאליבא דר"מ דתנאי כפול. ילפי' מנייהו ותנאי כפול בעי' וה"ה לשאר מלבד פנאי שאפשר לקיים המעשה ע"י שליח בלא דעת וחליצה מועטת פסולה

דיש תנאי בחליצה וכיון שכן לדידן נמי מאי דחזי לן מסברא דאיצטרך לפי' ואידך לא ילפי' ואיכא נמי דאמר דתנאי קודם למעשה נמי בעינן דהא תנינא להחם במ' גבי הלכתא פסיקתא דהיינו גבי תנאי שא"א לקיימו בסופו דהלכתא הכי ואק"ל מתני' דקתני אם לא באתי מכאן ועד י"ב חודש יכתבו ויתנו ופליג ר"י בסיפא ולא פלוג ברישא במעשה קודם לתנאי איכא למימר בשליח שאני דבשלוחו ע"ת דעביד בהדיא מהני ומ"מ אעפ"י שיש לתרץ כן מ"מ נראה דלא בעינן אלא תנאי שאפשר לקיימו ע"י שליח לחוד אבל תנאי קודם למעשה לא ואי משום דאתניי' התם גבי הלכתא פסיקתא התם בההיא מתני' במתנה ע"מ שכתוב בתורה תנאי בעל ולאו הלכתא הכי בדבר שבממון שה"ה לאידך דהיינו תנאו קודם למעשה דלא הוי הלכה אבל במעשה שא"א לקיימו ע"י שליח כיון דחזינא לר"י דסל"ה ומ"ה הוא דקאמר דחליצה מועטת כשרה כוותיה קי"ל רבינו נר"ו אמר ר"ח הא רבנן והא רשב"ג מתני' רשב"ג ברייתא רבנן פי' מתני' דקתני ב' ב' רשב"ג דאיצטלית דלא אזיל בחר הלשון דוקא אלא בתר משמעות הענין ואפי' ר"מ נמי וה"נ לא אזיל בתר הלשון דוקא כדאמר לא שתניק דבשעה א' הרי הניקתו אלא אמר דכל צרכיה קאמר וכדאמר באצטלית דנותנת לו את דמיה ובריייתא רבנן אזלי בתר לישנא וע"מ שתניק א"ל והרי הניקתו כפרש"י והנכון הוא:

רבא אמר ל"ק הא בסתם הא במפ' פירוש מתני' בסתם, ברייתא במפרש יום א' וא"ת אם כן מאי אתא לאשמעינן איכא למימר דיום א' מב' שנים וכדאמר בסמוך לרב אשי ור"א אמר דלסתם נמי כמפרש יום א' נמי פי' רב אשי השתא לא לתרוצי מתני' הוא דאתי אלא לאפלוגי עליה דרבא ואיפריך ר"א ממתני' דקתני כדמפרש דאי לא כל זמן שפי' שאינו גט ואי בסתם במפרש יום א' רישא אמאי קאמר ה"ז גט דאי בשמשתו יום א' מ"ש מת הבן או מת האב אפי' לא מת נמי ה"ז גט ואי לא שמשתו כלל היאך קאמר ה"ז גט וכיון דאיפרך ר"א לא קיי"ל אלא כרבא אבל מ"מ מיהא דר"א שמעינן דהיכא דא"ל בפי' ע"מ שתניקי בני יום א' ביום א' מב' שני' קאמר ולר"י יום א' מי"ח חדשים ואיכא מאן דפסק כר"א דהוא בתרא ולא נהירא:

ת"ר א"ל בפני ב' ה"ז גיטך ע"מ שתתני לי ר' זוז לא בטלו דבריו האחרונים את הראשונים פירש"י כגון שאמר לב' ראו גט זה שאני נותן את אשתי ע"מ שתשמשי את אבא ולא מסר לה הגט בפניהם ואח"כ חזר וא"ל בפני ב' ה"ז גיטך ע"מ שתתני לי ר' זוז ומסר לה הגט בפניהם הדבר תלוי בה רצתה משמשת רצתה נותנת לו ר' זוז אבל היכא דלבסוף הוסיף על תנאו בכי הא ודאי בטל דבריו לדעת התוספות ואינו מחוור דאע"ג דהתנה מעיקרא בפני עדים מאי דהתנה בהדה בשעת נתינה עיקר ומ"ש לעדים קודם לכך לאו

כלום הוא ותדע לך מדאמרינן לעיל ראו גט שאני נותן לאשתי וחזר וא"ל כנסי ש"ח זה מגורשת וא"ל דטעמא דא"ל הכי משום כיסופא הוא הא לאו הכי נראה ודאי דבתר מאי דאמר לדידה אזלינן לפיכך יש לתרץ דהכא מיירי כשא"ל מתחלה לעדים שע"ת זה נותנו לה שתשמש את אבא ואח"כ אמר לב' עדים אחרים דע"מ שאתן לו ר' זוז דאע"פ שלא התנה עמה מהני שהרי גילה בדעתו דאינו רוצה לגרשה אלא על ענין זה ולא גרע ממסירת מודעא והכא שהוסיף על תנאו בפני עדים האחרונים דעתו התוספות ובטל דבריו הראשונים ומיהו אין לפ' כשנתנו לה מתחלה לה ע"מ שתשמשו את אבא ואח"כ חזר וא"ל ע"מ שתתני לי ר' זוז דאחר שנתנו לה בע"מ שהוא כמעכשיו לאו כל המניה דלרמיה עליה תנאה ואפי' ברשותם והיכי אמר דביטל דבריו הא' כיון שהיא מגורשת מאותה שעה בקיום תנאה וכדקי"ל דהאומר ע"מ כאומר מעכשיו דמי ומיהו אם נאמר דהשתא לא דק בלישנא דע"מ אלא הרי הוא באם תשמשי את אבא בכי הא ודאי משכחת לה בענין זה והראשון נראה עיקר:

דף עו.

ואין א' מן הראשונים וא' מן האחרונים מצטרפים אהייא אילימא אסיפא הרי בטל פי' שא' מן הראשון בא והעיד שתנאי זה היה ע"מ שתתן לו ר' זוז והאחרון העיד ע"מ שתתן לו ש' זוז היאך מצטרפין שהרי בטל הבעל תנאי הראשון בעד זה שהביא על תנאי האחרון אלא אריש שזה מעיד שכן היה התנאי וז"א שענין אחר היה דכל לקיומיה תנאה מצטרפים שהרי שנים מעידים שנתנו לה שעתה קמ"ל דלא חיישינן להכי ומגורשת גמורה היא ואין מצטרפים ואיכא מאן דפי' לה כשיש כאן עדים על התנאי ואלו הן עידי פרעון שהראשון או' שהוא נתנה ר' זוז להשלים תנאה וז"א ש' וקאי אסיפא הרי בטל והתנאי האחרון עיקר וכיון דליכא אלא ע"א לאו כלום הוא אלא אריש מהו דתימא כיון דאין עדות האחרונים מבטלת את הראשונים דהני מצטרפין ושנאמין אותם שהשלימה תנאה קמ"ל דלא מצטרפין והראשון נראה עיקר ותו לא מידי:

מתני' הרי זה גיטך אם לא באתי מכאן ועד ל' יום והיה הולך מיהודה לגליל הגיע להגריפס וחזר בעל התנאי פי' דקס"ד דאגריפס בגליל הוה קיימא והאי גברא בשעת גירושין של גליל היה הולך וה"ק הריני הולך מיהודה מגליל והרי זה גיטך אם לא באתי מכאן ועד ל' יום ביטל התנאי כיון שלא התעכב במהלך זה שהלך לגליל ל' יום ואפי' חזר פעם אחרת והלך לגליל ונתעכב ל' יום אינו גט שמיד שהגיע לגליל לא נתעכב באותו מהלך ל' יום בטל התנאי דכיון שהזכיר בשעת נתינת הגט של גליל היה הולך והלך

והגיע לגליל מאותו מהלך משמע וכיון דבאותו מהלך לא נתעכב ל' יום התנאי בטל אבל אם חזר קודם שהגיע לגליל אין התנאי בטל לא הגיע לגליל וחזר אינו בטל ואם חזר פעם אחרת והלך לגליל ונתעכב ל' יום נתקיים התנאי והוי גט וטעמא משום דמתנאים משמע דבמהלך א' שהלך אם נשתהא באותו מהלך ל' יום והא גט ואם לא הגיע לגליל וחזר לא היה זה מהלך גליל ואיהו כשהתנה על מהלך גליל התנה וכדפרי' ודוקא כשהזכיר בשעת התנאי שלגליל היה כולך אבל אי לא הזכיר בשעת התנאי שלגליל היה הולך אלא שנתנו סתם לה וא"ל הרי זה גיטך אם לא באתי מכאן ועד ל' יום והלך ולא הגיע לגליל וחזר תוך ל' יום בטל התנאי דודאי אם לא באתי במהלך זה משמע וכיון שלא הזכיר גליל לא חלה התנאי בגליל ואפי' שכבר ידוע שהיה הולך לגליל אלא אם לא יבא ביציאה זו מז העיר מכאן ועד ל' יום שיהא הגט גט ואם לא יבא לא יהא גט וכיון שבא בטל התנאי ואם חזר אח"כ ויצא חוץ לעיר ונשתהא ל' יום. לא אמרינן דקיים תנאיה ומי' אם לא הזכיר בשעת התנאי של גליל הים הולך ונמנו לו סתם וא"ל הרי זה. גיטך אם אעמוד בגליל ל' יום בכי הא ודאי נראין דבריו דתנאיה דלעולם הוא ואעפ"י שהלך במהלך לזה לגליל ולא נתעכב שם ל' יום וחזר פעם אחרת הלך ונשתהא שם בכי הא ודאי אמרינן דקיים תנאיה ומגורשת ודוקא שלא הזכיר שלגליל היה הולך אלא שנתנו לה סתם וכדפרי' אבל אי אמר הריני הולך לגליל הרי זה גיטך אם אעמיד ל יום בכי הא ודאי ממהלך זה קאמר ואם הלך והגיע שם ולא נתעכב שם ל' יום וחזר בטל התנאי:

גמרא למימרא דאגריפס בגליל הוה קיימא ור"מ אגריפס ביהודה וכפר עותני בגליל פי' ומדלא אקשי' לה דאגריפס לא מגליל היה אלא מיהודה משמע דאי מגליל היתה וכדקס"ד מעיקרא רבינא הכי וכדפרי' במתני' וכיון שכן שמעי' דהני דיני דכתיב במתני' הלכתא נינהו וע"כ לא נהירא מההוא משמעותא אלא משום דאנטריפס ביהודה ומ"ה פריך הכא דתרי תנאים א"ל אם מטינא לגליל לאלתר ליהוי גיטא ואי משתהינא ליום לאלתר ליהוי גיטא פי' זה דאוקמא אבייי בתרי תנאי' לתרוצי דתנא דמתני' נמי סבר דאנטריפס ביהודה ולא אוקמה בחד תנאה ולימא הכי דמתני' ה"ק ה"ז גיטך אם לא באתי מכאן ועד ל' יום ובלבד שהגיע לגליל משום דמתני' קשיתי' דאי איתא דמתני' לא אתא לא שמעינן לחו' דאנט' ביהודה למה ליה ליום לימא הכי הרי זה גיטך אם מטינא לגליל לחוד למה לי אם לא באתי מכאן ועד ל' יום אלא ש"מ דתרי תנאים הוו ואשמעינן רבותא בתרווייהו דמהלך זה מסתמא קאמר כיון שהזכיר מתחלה כשעת התנאי שלגליל היה הולך בין בתנאי דאי מטינא לגליל בין במה שהתנה אם משתהינ' דאי משתהינא דמהלך זה קאמר כיון שהזכיר בשעת התנאי שהוא יוצא מן העיר אבל אם בשעת התנאי

לא הזכיר הליכתו אלא שא"ל סתם הרי זה גיטך אם מטינא או אם משתהינא ל' יום בכי הא אפשר דהוא מתנאי דלעולם ואעפ"י שבהליכה זו לא הגיע לגליל אם לא משתהא ל' יום וחזר פעם אחרת והגי' לגליל אן נשתהא בדרך ל' יום קיום תנאו והיא מגורשת דאי משתהינא הרי הוא כאומר סתם אה אעמוד במקום פ' כדפרי' במתני' דתנאה דלעולם הוא ולא דמי לא לאם באתי סתמא דאמר במתני' דמהליכה זו קאמר דכיון דלא התנה התנאי בעמידה אלא שאמר אם לא באתי והרי בא בכי הא ודאי בטל התנאי ואק"ל מ"ש דהכא אמרי' דאם לא הגיע לגליל בטל התנאי ואפילו חזר פעם אחרת והגיע לגליל ונשתהא ל' יום וקיים תנאו איכא למימר דלא דמי דהתם הוא שתלו תנאו שאם ישהתא ל' יום במהלך בגליל יהא גט והוא כיון שלא הלך לגליל לא על מהלך זה התנה אלא על מהנך א' שילך לגליל אבל כאן שתלה התנאי שמיד שהגיע לגליל יבא גט והלך ולא הגיע לגליל ממהלך זה קאמר ובעל התנאי:

דף עו:

והאמר רב ספרא כי הוו מפטרי רבנן מהדדי בעכו הוו מפטרי פי' דרבנן דאי מלוין לחבריהם בני מ"ה שבאו ללמוד לא"י ולא היה מותר לשוב לבתיהם אבל אל בני א"י היה אסור להם לצאת מן הארץ אל ח"ל ולפי' לא היו מלוין אותן אלא עד עכו ואק"ל ומאי קושיא והא פרישנא לעיל בריש מכילתי' דעכו חציו בארץ וחציה בח"ל ואיכא למי' דלישנא דמתני' קשיא דקתני כיון שהגיע לעכו דמשמע מיד שנכנס שם ואלו תנא בא"י קאי וכיון שכן היכי קאמר דמיד שהגיע לעכו בטל התנאי דחשיב ליה כאלו הגיע למ"ה שהרי לא הגיע למ"ה עד שיכנס בעכו עד מחצית העיר ואלו תנא. קתני מיד שהגיע דמשמע מיד שיכנס לשם ופריך דתרי תנאי קאמר וכדפרי' לעיל וה"ה דהוה יכול לתרוצי דהגיע לעכו למחצית עכו שבח"ל קאמר אלא דבעא לתרוצי כדלעיל כדי לתרוציניהו בחדא אנפא והא לא עבר:

אמר רב הונא מאי פניך תשמיש פי' ואשמעי' תנא דמתני' דאעפ"י שהיה הולך ובא הולך ובא לא חיישי' שמא נתייחדה עמה ובטל התנאי משום דלעול' לא חיישי' לקיום תנאי בדבר שהוא מקום עשה אפילו לחומרא עד שנודע שקיים תנאו:

זמר פניך ממש ואשמעי' חנא דמתני' דהרי זה גטך כשר להתגרש בו לכתחלה ולא חיישי' לגט ישן ה"ג תניא כוותיה דר"י הרי זה גטך כל זמן שאעבור מנגד פניך ל' יום ול"ג ע"מ משום דהא קי"ל דכל דאומר ע"מ כאומר מעכשיו דמי וכיון שמעכשיו א"ל תו ליכא משום גט ישן וכדכתיב לעיל אלא כל זמן גרסי' וכן היא גרס' ברוב הספ' ואק"ל א"כ

מאו האי דקאמר ולאחר לא תנשא עד שיעבור ל' יום דהא פשיטא שהרי אינה מגורשת מעכשיו אלא בשעת קיום התנאי בשלמא למאן דגריס ע"מ אצטרי' לאשמעי' באפ"י שאם נתקיים התנאי יהא גט מעכשיו דלא תנשא עד שיתקיים התנאי אבל לפי גירס' זו פשי' והא למאן איצטרי' והרמב"ן תי' דהא ל"ק דברייתא לא אתא אלא לפ' הרי זה גט דמתנה וה"ק הרי זה גט ולא תנשא עד שיתקיים התנאי הא לבתר שתקיים התנאי שהשלימו הל' יום תנשא לאחר דכי השלימו ל' יום הוי גט וראוי להתגרש בו לכתחלה דלא חיישי' לגט ישן והיינו תניא כוותיה דר"י דאלו לר"ה אי חיישי' שמא בא עליה לא הוי גט ישן אלא הגט בטל לגמרי שהרי התנה מתשמיש והוא בא עליה וקיים תנאו וכיון שכן הוי גט:

וליחוש שמא פייס פרש"י שמא פייס ונתייחדה עמה ובעל וה"ל גט ישן ואמאי אמרת דאין חוששין לגט ישן ואע"ג דהא קי"ל דאם נתגרשה בו תנשא בו לכתחלה ה"ק היכי אמרת דהרי זה גט דמשמ' גט ראוי לכתחלה ליחוש שמא פייס ות"ל גט ישן ואק"ל אם כן דאיכא למיחש לגט ישן מאי האי דמפרקי' באומר נאמנת עלי שלא פייסת ואפי' התנו לה ע"ד כן שיהא נאמנת עליו שלא פייסו אם איתא דאיכא למיחש בהכי היכי נפקי' מחשש' זו אע"ג דאיהו הימנא והנכון זדה"ק וליחוש שמא פייס ומחלה היא על תנאי זה דכיון דתנאי זה להנאתה נעשה בידא למחול וטעמא דחיישי' להכי משום דמסתמא אין אשה רוצה בקדושין וכיון שהוא התנה ע"ת כזה שהוא להנאתה מסתמא יש לחוש שמחלה אותו כיון שבידה למחול ועוד דהא הכא איכא רגלים לדבר שפייסה שהיה הולך ובא והיינו דהכא נקט לישנא דשמא פייס ולקמן לא נקט אלא וליחוש שמא בא משום דהתם כיון שהוא לא היה הולך ובא ל"ל דאיהי פייסה אלא דאכתי איכא למיחש דאיהי מעצמה מחלה לו על ביאתו כיון דלהנאתה הוא וכדפרי' וליכא לפ' בההיא וליחוש שמא בא בחשאי וכדפרי' מקצת המפרשים דהא כתיבנ' לעיל דבכל דבר שהוא בקום עשה אין אנו חוששין ואפילו לחומרא שעשאו אלא א"כ ראינו וכן בכל תנאי דגט ה"ז גיטך ע"מ שתתני לי ר' זוז או ע"מ שתעשה כך וכך עליה יש להביא ראיה שעשאה ואם לאו לא מחזקי' לה במגורשת ואתי' לחומר' שלא תחיב' אלא ודאי אם מת בעלה מתיבמת אלא הנכון כמו שפרש"י ופרקי' שאומר נאמנת עלי לומר לא פייסת או שלא באת פי' שע"ת זה נתן לה הגט שכל זמן שהיא תאמר שלא מחלה על התנאי יהא מגורשת הלכך אפי' ידוע שמחלה היא ע"ת מגורשת דבאמירתה הדבר תלוי וכבר הארכתי בזה לעיל בפ' המביא תניין בס"ד:

ואיכא דמתני לה אמתניתין פי' אמתניתין דמעכשיו אם לא באתי או ק אבריית' דאיכ' למיחש להכי אבל אמתניתין דכל זמן שאעבור אליב' דר"ה דפי' מאי פניך תשמיש ליכ' למיחש להכי והיינו דלא מקשי' הכי אמתניתין דכל זמן שאעבור מכנגד פניך וטעמ' משום דכיון דמתשמיש אתני בהדה ואיהו הולך ובא ועמד עמה אכתי בשנאה אינו מקיים תנאי בכי הא ליכא למיחש שהוא פייסה ולא שנתפייסה מעצמה כיון דרואה הוא דבידו לקיים התנאי שהרי בא ואינו רוצה לקיימו ואכתי עומד בשנאתו עמה ומ"ה לא תיקשי עלה וליחוש שמא פייס משום דאליבא דר"ה ליכא למקשי וכדפרי' אבל בברייתא א"נ דמתניתין לר"י דחדא נינהו איכא לאקשויי הכי ומטעמ' דפרי' לעיל ולענין פסק הלכה קי"ל כמאן דמתני לה אמתניתין לחומרא וחיישי' שמא בא או שמא פייס כל זמן שלא התנה עמה בפי' שתהא מגורשת כל זמן שתאמר שלא פייסה וה"מ דחיישי' להאי בנשואה אבל בארוסה לא ואע"ג דלא אמני הכי עמה בהדיא וכדאמ' לעיל בפרק כל הגט אם אמרו בנשואה יאמרו בארוסה שאין לבו גס בה וכן פסק ר"ח כמאן דמתני לה אמתניתין לחומרא והדין נותן דאיכא דמתני כאיכא דאמרי הוא ובכל תורה הלך אחר המחמיר:

תנא ורבותינו התירוה להנשא מאן רבותינו אמר ר"י אמר שמואל בי דינא דשרו משחה ס"ל כר"י דאמר זמנו של שטר מוכיח עליו רבותינו היינו ר"י נשיאה בנו של ר"ג שהיה מן האחרונים ואפילו אחר רב היה ולא רבינו שזהו רבינו הקדוש וכמו שפי' מקנת המס' דהא אמרינן לעיל דר' לא ס"ל כר"י דאמר זמנו של שטר מוכיח עליו ולענין פסק הלכה קי"ל כר"י אי לא הא כתיב' דין זה לעיל דהלכתא כר"י ואפילו בע"פ חדא דרב פסיק סתמא הלכתא כר"י ור"ה ללישנא בתרא לא אסתפק ליה מידי ועוד דרבותינו דבתראי נינהו נמי עבדו בה עובדא ואע"ג דרב תקין בגטין מדנא יומא ולעלם לאפוקי מדר"י ליכא למימר דרב לא ס"ל כר"י בגטין אלא לרווחא דמלתא הוא דתקון הכי לחוש לבר פלוגתיה דר"י וכן פסק הראב"ד וכן דעת רש"י וזה דעת רבותינו בעל התוס' דהלכתא כר"י אפי' בגטין ואפי' בע"פ ומיהו איכא מאן דחייש לה מהא דאמרי הכא ר"י אנשיא הודה ולא הודו לו כל נסיעתא כלומר בית דינו ואמר לה כל סיעתו של בני דורו משמ' כר"י לאשמעינן דלאו הלכתא כוותיה אתא כיון דלא הודה לו כל סיעתו וכיון דכן אפילו תאמר דרב פסק כר"י כיון דאיכא ר"י דפליג עליה קי"ל כר"י דרבי ור"י הלכתא כר"י ועוד דרב גופיה לא סמך אגמריה א לענין גטין ותקין מיומא דנן ומי' לא אמרי' דאינה מגורשת אלא חולצת לחומרא וכ"כ הרמב"ן וראוי לחוש לחומרא ומי' אפשר לומר דמהא דר"י

ליכא ראוה דר"י אתא לאשמעי' דאע"ג דהיו חולקים עליו כל חבריו הודה ר"י הנשיא, דסמיך הגמ' ולאו לא פליגי עליה ולומר דלית הלכתא כוותיה:

א"ל ר"א להוא סבא כי שרית' לאלתר שריתוה או לאחר י"ב חדש שריתוה ולא אפשיטא ולחומרא והלכך אין מתירין אותה אלא עד לאחר זמן התנאי:

אמר אביי הכל מודים היכא דאמ' לכשתצא חמה מנרתקה לכי נפקא קאמר לה פי' רש"י האומר לאשתו בלילה הרי זה גיטך לכשתצא חמה מנרתקה לכי נפק' קאמו' וכי וכי מיית בלילנא הוי גט וגבי מתני'נמי אי אמר ה"ז גיטך כשלא אבא לאח' י"ב חודש אינו גט דליכא למסמך אזמנו של שט' דהא אמ'בהדיא דאינו רוצה שיהא הגט עד שתצא חמה מנרתקה או כשלא יבא אבל מעכשיו לא דסב' רש"י ז"ל דבה"ג לא אמרינן זמנו של שטר מוכיח עליו ולוהוי כאלו אמר בפי' מהיום ולאח' מיתה או כמהיום ולכשתצא חמה מנרתקה דמספקא לן אי חזרה או לא דבהא פשיטא לן דמעיקרא דעתו ביה שלא יהא גט אלא עד זמן זה ואע"ג דלעיל אר"ה גבי זה גיטך לאחר מיתה דלדברי ר"י חולצת משום זמנו של שטר אפשר לו' פליג אההוא לישנא וצ"ל בההוא לישנא דמתני' לה דלר"ה אריש ואע"ג דר"י כי אמרה גבי הכותב נכסיו לבנו לאחר מותו אמרה י"ל דשאני התם דאיכא חרי מילין גוף ופי' ואיכא לקיומי גופא מהיום ולאחר מיתה ממש קאמר זו היא שיטתו של רש"י לפי מה שפי בכאן ואינו מחוור דאמאי משוי פלוגתא בכדי בין אביי לההוא לישנא דאר"ה ולדברי ר"י חולצת פו' אלמא מדאמרינן פשיטא דכ"ע מודי דר"י הכי אמר ואם איתא דאביי פליגי בהא מאי פשיטות' אלא הנכון כמו שפי' הרב במסכת עבודה זרה דהכי קאמר וכי מאית בלילה לא הוי גט גמור ובכי, הא כ"ע מודו דרבותינו לא היו מתירין אותה לינשא משום דלרבנן לא הוי גט כלל ולר"י לא הוי גט גמור דספקא לן האי לישנא אי חזרה הוי או תנאה וכדמסק' להו רבנן דבמהיום ולאחר מיתה ולא תיקשי לן דלישנא דלא הוי גט דמשמע דלא הוי גט כלל כדאשכחן לעיל כיוצא כזה דאמרינן דאינו גט ולאו למימרא דאינו גט כלל אלא אינו גט גמור קאמר וכדאמר רבא לעיל ה"ז גיטך אם מתו ושהוא מת ה"ז גט כשאמות ולאח' מות' אין זה גט ואוקימ' לה לחד לישנא כדאמר מהיום ורבנן והיכי קאמר דמהיום ולאחר מיתה אינו גט אליבא דרבנן דהא בהדיא תנינן מהיום ולאחר מיתה גט ואינו גט אלא דאינו גט גמור קאמר ה"נ למר אינו גט כלל ולמר דהיינו ר' יוסי אינו גט גמור ולעולם חולצת ומהא דאמר לא נחלקו אלא דאם תצא מר ס"ל כר"י דאמר זמנו של שטר מוכיח עליו וה"ל כמהיום אם מתי משמע דמהיום לאו מסוף היום קאמר אלא לאו ש"מ כדפרי' וזהו לפי מה שפרש"י דבלילה עצמה הוא שהתנה כן וכבר כתבתי לעיל לימא קסבר ר"י כתב גט

על תנאי כשר פי' דכל היכא דלא אמר בהדיא אל תכתוב אלא ביום פ' או בזמן פ' או אחר י"ב חוד' דמשמע דהוי קפידא דאמר אע"ג דאמר כתבו ותנו גט לאשתי אם לא באתי דמשמע דהוי תנאה אם כתבו תוך הזמן אמרי' דלא בטל תנאו משום דמסתמא לא הקפיד על הכתיבה אלא על הנתינה וקס"ד השתא דר"י כי היכי דפליג בסיפא פליג נמי ברישא ואהדר ליה דלא הוא אלא דר"י לישנא קא דייק ורבנן אמר דל"ש הכי ול"ש הכי וקי"ל כוותייהו ואינו גט והא דאמרינן במתני' אם אינו ידוע זו היא שאמרו גט ואינו גט ואע"ג דבעלמא קי"ל דתנתן לה בחזקת שהוא קיים ולא חיישינן שמא הכא מיירי כשנולד ספק בדבר כגון שבאו ב' כתי עדים שכת א' אומרת שמת קודם לגט וכת א' אומרת הגט קודם למית' ובכי הא אמרינן אינו גט אע"ג דהתם משמע דבשני כתי עדים אמרי' אוקי תרי לבהדי חרי ואוקי אתתא אחזקתה היינו מדאורייתא אבל התם משמע דמדרבנן לחומרא לא מוקמינן לה אחזקתא וכיון שכן שפיר אמרינן בגט ואינו גט מגורשת א"נ ואפשר לפרש אפילו בלא עדים אלא שנודע שמת ולא נודע אם קודם נתינה או אחר נתינה דכיון שמת חיישינן דדילמא קודם נתינת גט מת:

דף עז.

ת"ר לאחר שבוע שנה לאחר שבוע חודש לאחר שבוע שבת.. שבת ג' ימים ופירש רבינו נר"ו דהא דאמרינן לאחר שבוע שנה ה"ה לאחר ב' שנים דהוי שנה ולאחר ב' חדשים וכן כלם דאנו בתר הפרט אזלינן ופרט שבוע שנה והיינו דלאחר של שנה חודש שהשנה מצטרפת מהחדשים וה"ה פרט של ב' חדשים חודש וכדפרי' ולפי פי' זה צ"ע אמאי לאחר ג' ימים ולא אמרינן יום א' ואפשר לפ' דדווקא לאחר שבוע שנה משום דאזלינן אחר החשבון הגדול המצטרף אחריו ואחר שבוע הוא שנה ואחר שנה חודש ואחר חודש צרף החשבון הוא שבת ואחר שבת דליכא צירוף אמר שלאחר שבת הם ג' ימים אבל ודאי כל שמזכיר שנה או שניה בין שתי שנים אינו לחדש וכל היכא שמזכיר שנה ואפילו מזכיר כמה שבועות ואמר בתוך דאפילו לא נשאר מהשבוע אלא מעט ואמר לאחר שבוע זה אחריו שנה כיון שהזכיר לישנא דשבוע יו' באומר לאחר הרגל לא יתברר ואיכא למי' דהוי כלאחר שבת ג' ימים שהוא הקטן שבכלם אבל יש מרבותי' שממר וזה דעת ר' מאיר הלוי דלאחר שלו כלאחר שבת וכי היכי דלאחר שבת המחצית שבין שבת לשבת אף ברגל לאחר שלו הוא מחצית מה שבין רגל לרגל ור"ח אומר ט"ו ימים ולא נתבררו דבריו וכלפני השבח הוא יפרש דהוי מרביעי ואינך אבל בלפני שנה או שבוע או חדש לא נתפרש ולכאורה משמע דלפני שלו כלאחר וכדאמר גבי שבת אבל בירושלמי

לא משמע הכי וא"ת ובאומר עד פני הפסק או עד שיהא הא אתפרש במסכת נדרים ושם נפרש הענין אם יגמר הי"ת עלי:

פרק שביעי פרק הזורק' ת"ל ונתן בידה מ"מ פרש"י ז"ל ונתן בידה ולא כתב בידה יתנהו ולא נהירא דמאי יתירא איכא בו נתן בידה טפי מביד' יתנהו אלא הנכון דתרי ונתן בידה כתיב בפ' וכדאיתא בירושלמי ודריש חד דמיוחד א"נ משום דהוי מיעוט אחר מיעוט ואין מיעוט אחר מיעוט אלא לרבות:

חצרה מה שקנתה אשה קנה בעלה אר"א בכותב לה דין ודברים אין לי בנכסייך הא דמקשי' לה מה שקנתה אשה קנה בעלה לאו משום דבעל אוכל פירות מדאורייתא אלא למתני' שנשנית אחר שתקנו רבנן פירות לבעל קא פריך קינה לה חצרה כיון שהבעל אוכל פירות ופריך בכותב לה דין ודברים אין לי בנכסייך כלום ובפי' ולישנא קצרה נקט דבלאו הכי לא מהני ואכתי אוכל הבעל פירות בחייה כדאיתא בכתובות אבל פירות פירותיהם דאין צריך לכתוב דאעפ"י שיש לו לבעל פי' פירות כיון דאין לו אלא פי' שבתורה כדמוכח בהכותב ולדידה ישלם שאר פי' ודא קונה לה חצירה דלא גרע משאלה או משכירות וכדפרי' וכ"כ הרמב"ן והא דאוקמיה ר"ה בהכי ה"ה דהוה יכול לאוקמי' כשנתנו לה אחר ע"מ שאין לבעלה רשות בו או כשנתנו הבעל דקים ליה דבמתנה קנתה ואין הבעל אוכל פי' אלא דחד מתרי טעמי נקט ליה ועדיף לה משום דמתני' היא:

אמרי דבי ר' ינאי בכותב לה ועודה ארוסה שיש לו שייכו' בה קצת מהנה אבל קודם לכן לא מהנה וכר"ה דאמר דבנחל' הבאה לו ממקום אחר כגון זה שאינ' ירושת אבותי יכול להסתלק ממנה קודם שזכה בה והאי לישנא מהני נמי דהא אדם מתנה דמשמע בדברי' בעלמ' וא"ת דשמא רב כהנא לא אמר אלא בירוש' הבעל ומשו' דס"ל דירוש' הבעל דאורייתא אבל במה שזוכה בתקנתא דרבנן לא מהני ליה בהכי דאלימ' תקנה דרבנן כדרבא דאמר רבא דיכולה לומר בכולהו במ' אי אפשי בתקנת חכמים בדבר שהוא להנאתו שומעין לו ויכול להתנות שלא יודה בהו וכדאמר ר"ה דיכולה אשה לומר איני ניזונ' ואיני עושה משום דעקר התקנה משום מזונות היה וכיון דתקנה זו לטובתה נתקנה יכולה לומר שאינה רוצה בה ומיהו דוקא במזונות הוא דסגי באמירה בעלמא ואפילו. לאחר שנשאת מפני שאין לו קרקע קנוי לצורך מזונות והרי חוב כחוב אצלו וכשאומר איני נזונות דמיא למחילה אבל בפי' לאחר שנשאת לא סגיא באומר איני אוכל פי' אעפ"י שאינו רוצה לפטו' עצמו ממה שתקנו לה תחת פי' דהיינו פרקונ' משום דנכסי האשה גופן קנוי לבעל הפי' וכיון שיש לו גופא אינו מסתלק ממנו בתחילה ולא בדברי' אלא בהקנאה גמורה וכן מוכיח בכתובות דהתם מקשי' בפרק הכותב עלה דהא א"ר ינאי א"ה

אפי' נשואה נמי כלומר כיון דאמרת דיכולה אשה לומר לבעלה אחר שנשאת שאינה נזונת הכא נמי בפירות נימא הכי ואמאי מוקמת לה בכותב לה ועודה ארוסה ופריך נשואה ידו כידה א"כ ידו עדיפא מידה כלומר וזכה בגוף הנכסים לפירותיהם וכיון שכן לא מהני לשון סלוק אלא לשון הקנאה גמורה הנה שם מפורש כמו שכתבתי נהי דקני ליה מעשה ידיה כי קני ליה דודאי אשה יש לה יד לזכות מיד בעלה משא"כ בעבד דאין לו יד לזכות מיד רבו של כדאמרינן לעיל נראין דברים שהעבד מקבל גט לחברו מיד רבו של חביר ולא מיד רב שלו ועוד דעבד אין לו יד לזכות לעצמו מיד אחרים ואפי בנותן לו ע"מ שאין לרבו רשות בו אא"כ במזכה להן על ידי אחר וכדאיתא בקדושין ואלו אשה יש לה יד לזכות לעצמה מיד אחר כשנתן לו ע"מ דאין לבעלה רשות בו ואסיקנא דרבה יד דעבד קא ק"ל אלא טעמא משום דידא וחצרה באים כאחד ההוא ש"מ דכתב גיטא לדביתהו בהדי פניה דמעלי שבתא למחר תקף ליה עלמא טובא אתו לקמיה דרבא א"ל זילו לקמיה ניהליה להההוא דוכתה דיהיה ביה גיטא ותיזיל איהי ותיחוד ותפתח פי' הא דאתו לקמיה לרבא משום דגיטא אסור לטלטולי בשבתה ועוד דאסור לגרש בשבת דהא בי"ט אמרינן דאין מקדשין בי"ט ק"ו לשבת ותניא נמי בתוספת' בהדיא דאין מגרשין ורבה התיר להם לקנות בית בשבת ולגרש כדי שלא תטרף דעתו של חולה עליו והא דאצטריך להקנות בקנין כרבא ולא הקנה באמירה בעלמא אע"ג דזה ודאי מצוה מחמת מיתה אפילו במתנה במקצת לא בעי קנין ובאמירה בעלמא מקנה שאני הכא בגט דבעינן הקנא' בריא כי היכי דתקנה מחיים דמתנת ש"מ אינה קונה עד לאחר מיתה ואין גט לאחר מיתה וכ"כ ר"ת והא דהורי להו רבא להקנות בקנין חזקה ה"ה אף בחליפין אלא משום דלא מנכרא מילתא כלל הוא שהורה להם החזקה אבל ה"ה דהקנין שרי כדי שלא תטרף דעתו עליו וכן התיר ר"ש לקנות מש"מ בשבת במתנה במקצת דבעי קנין והכי משמע בב"ב פ' מי שמת קונין מש"מ ואפילו בשבת ולא ליחוש לדברי ר"א אלא כדי שלא תטרף דעתו עליו וה"פ קינין מש"מ בשבת בדבר שצריך קנין כגון מתנה במקצת דבעי קנין ולא ליחוש לדברי ר"ת דכל מתנת ש"מ בעי קנין דקסבר דאינו מקנה באמירה ואפ"ה אמר דבשבת מקנה באמירה משום דאין מקנין בשבת ואשמעינן דאין חוששין לדברי ר"א דבמה שמצריך קנין בשבת דלדידן במה שצריך קנין בחול כגון דמתנה במקצת הוא דבעי קנין בשבת ושוי' לו ובלא קנין לא מהני כלל וזהו הפי' הנכון אעפ"י שאפשר לפרש בענין אחר ולפי פי' זה יהיה ראיה גמורה לרבי' שמואל שהתיר לקנות מש"מ בשבת וכדפרי' וא"ת אמאי לא שרי רבא טלטול הגט י"ל משום דשמא היה צריכין להביאו דרך רשות הרבים וא"ת יעשה הוא שליח הולכה ותלך היא ויקבלו ממנו או תעשה היא

ש"ק אפשר לומר שלא רצו להתיר טלטול הגט שהוא קודם הגירושין ושמא בין טלטול לנתינה ימות ונמצא שטלטלו הגט שלא לצורך והלכך לא רצה להתיר אלא בענין שהקנין והגירושין באים כאחד דתנן נעל גדר ופרץ כל שהוא הרי זו חזקה ופרש"י דקני. ליה בגיטא שהוא בתוכה באגב כדתנן נכסין שאין להם אחריות נקנין עם נכסים שיש להן אחריות ואינו מחוור דא"כ למה לי לאקנויי הבית שהגט בתוכו דהא לא בעינן צבורין והיכא שהגט הוא בבית א' היאך מתגרשת מדין אגב והא ליכא ונתן בידה אלא מדין חצרה נגעו בה וגיטא וחצרה באים כא' ומהא דהכא שמעי' דמנעל אינו תקון המנעול כמו שפי' מקצת המפרשים דא"כ בשבת לא יהא מותר אלא נעילת כפשטו ותיחוד ותפתח דאמרינן היחוד או ותפתח אמרינן וא"ת נעילת דלת לחוד היכי קנה דהא מבריח ארי מנכסי חברו הוא ובכי הא לא קני וכדאמרינן ב"ב וי"ל דהכא מיירי בענין שאינו מבריח ארי כגון שהבית משומר בלאו הכי ואע"ג דבחזקה בעינן תיקון בגוף הקרקע נעילת דלת או פתיחות דלת כתיקון בגוף הקרקע דמי רבינו נר"ו:

דף עז:

א"ל רב עיליש לרבא מה שקנתה אשה קנה בעלה איכסיף וא"ת מאי קושיא ורבא מאי איכסיף בהא איהו הוא דאמר ב"ב דבמתנה קנתה ואין הבעל אוכל פירות וי"ל דגט זה לאו בביתו של ש"מ היה אלא בבית השליח שהוא עושה שליח מעשה לתת גט לאשתו ובגט היה עדיין בבית השליח וחצרו של שליח בידה וחצרה של בעל ורבא לשליח הוא דאומר דליקני ליה כירושה לאשה זו כי היכי דליקני גיטא מדין חצרה כשנותן גט בחצרה וכתב שטר מתנה עליו דמתגרשת וכדאיתא לעיל בפ' המביא תניין אבל לא הייתה מתנת הבעל לא והיינו דה"ק ליה דמה שקנת' אשה קנה בעלה והיינו דאיכסיף ואע"ג דהיה אפשר כשינתן לה ע"מ שאין לבעלה רשות בה רבא לא צוה לעשות מעיקרא הכי והיינו דהקשה ליה רב עיליש והיינו דאיכסיף מפי רבינו נר"ו ונכון הוא:

ואי בתוך ביתא אמר עולא והוא שעומדת בצד ביתא ור' א"א אפי' בטברי' וחצרה בציפורי' ואסיקנא לכ"ע חצר משום ידה אתרבאי ובהא פליגי דמ"ס כידה מה ידה בסמוכה אף חצרה בסמוכה לה ואידך ס' ידה מה ידה משתמרת לדעתה אף חצרה המשתמר' לדעתה ולאפוקי חצר שאינה משתמרת לדעתה וקי"ל כעולא דהא כשעומדת בצד ביתא בעינן והכי אסקא רב אשי שם בב"מ בפ"ק וכן פסק הריא"ף אמר ר' יוסף אי הוה ד' אמות על ד' פלגינן ליה רשותא לנפשיה ואסיק' בחצר דידה ובאו שלא מקום משום דחד מקום מושלי אנשי ב' מקומות לא מושלי אינשי וכי בעינן ד' אמות על ד'

אמות היינו דלא גבוה י' אבל אם גבוה י' אע"ג דלית ליה ד' אמות חשוב רשות לעצמו ואיכא למימר ביה דחד מקום מושלי ב' מקומות לא מושלי אנשי והיינו נמי כשאין לו שם לווי אבל יש לו שם לווי חשוב מקום בפני עצמו ואע"ג דלא גבוה י' ואין לו ד"א ונראה דל"ש קבוע ול"ש שאינו קבוע כל מי שיש לו שם לווי או ד"א או גבוה י' חשוב מקום בפני עצמו ש"מ כליו של לוקח ברשות מוכר קנה לוקח ל"צ דגבוה י' פי' וכיון שהוא גבוה יכול הוא להשתמש תחתיה ומש"ה קני ליה כליו דלא חשיבי דלהוי ברשות מוכר ואע"ג דאיכא מקום כרעי לא תימא דכלי ה ברשות מוכר הוא דהמקום כרעי לא קפדו אינשי פי' באשתו דוקא אבל לא באדם אחר וכ"נ הא דאמרינן אין אדם מקפיד לא על מקום חיקה ולא על מקום קלתה באשה בבית בעל אמרו ולא באדם אחר אמר ר"י אמר שמואל כגון שהיתה קלתה תלויה בה לא חשיב דליהוי ברשות מוכר ר"ל אמר קשורה אעפ"י שאינה תלויה אלא כלומר שמונחת לארץ דכיון דבשעה שעומדת הולכת עמה לא חשיבה דליהוי לה ברשות מוכר ראב"י אמר כגון שהיתה קלתה מונחת לה בין ירכותיה

דף עח.

ר"א מקום חיקה קנוי לה מקום קלתה קנוי לה לפי שאין אדם מקפיד לא על מקום חיקה ולא ע"מ קלתה ודוקא באשתו וכדפרי' ותני כוותיה דר"י וכתב רבינו נר"ו דמשקלו וטרו כ' הני אמוראי לתרוצי בכליו של לוקח ברשות מוכר לא קנה נראה דלאו דרך דחיה אמרי אלא דהלכתא הכי בכליו של לוקח ברשות מוכר לא קנה ואע"ג דכ"כ אבעיא לן ולא אפשיטא מהא דהכא שמעי' לה דהלכתא כר"י דתניא כוותיה והיינו דוקא גבי אשתו וכדפרי' ומי' בעלמא דלאו אשתו שמעי' ודאי דקני כליו של לוקח ברשות מוכר היכא דתלוי או קשור או מונח בין ירכותיה. מתני' א"ל כנסי שטר חוב זה או שמצאו מאחוריו וקוראתו והרי הוא גיטא אינו גט עד שיאמר לה הא גיטך פי' כי אמר הכא דכנסי ש"ח עסוקין באותו ענין כיון שלא אמרו העדים ראו גט זה שאני נותן לאשתי וכדאיתא לעיל בפרק הניזקין דאי באין עסוקין באותו ענין מאי איריא כי א"ל כנסי ש"ח זה דאינה מגורשת דאפילו נתנו לה סתם אינה מגורשת משום דאין נתינה לשם גירושין וכדכתיבנא לעיל בפרק הניזקין אלא הכא ודאי בעסוקין באותו ענין אבל כי א"ל כנסי ש"ח זה אינה מגורשת דכנסי ש"ח זה מבטלו עסוקין באותו ענין וכדפרי' והלכך אינו גט עד שיאמר לה אח"כ הא גיטך בהכי סגי דאע"ג דנתינה א' לאו כלום הוא היא כיון שהגט בא לה מיד הבעל א"צ לטלו הימנה ולחזור וליתנו לה אלא הרי הוא גט כיון

שא"ל הא גיטך דונתן בידה קרי' ביה וה"ה כשנתנו לה לשם פקדון ואח"כ א"ל הא גיטך מגורשת ובלבד שתהא עומדת בצד חצרה לעולם דבעי הכי וכדאמר לעיל כיון שהבעל נתנו לה שם שנמצא שמיד הבעל בא לידה או לחצירה שהוא כידה ש ולאפוקי דחאו הרוח ונתנו בחצירה אע"ג שא"ל הא גיטך אינה מגורשת דליכא נתינת הבעל נתן לה בידה והיא ישנה וראה והרי הוא גיטא אינו גט אעפ"י שהיו עסוקין באותו ענין ואעפ"י שאמר לעדים נמי ראו גט שאני נותן לאשתי משום דישנה לאו בת איגרושי היא וכדאיתא בגמרא דאע"ג דלא בעי' דעת בעי מקום משומר ובשעה שישנה היא לא מנטרא נמי כדאיתא דברי' דאעפ"י דבשעה שישנה לאו בת איגרושי הוא מתגרשת ע"י חצרה בשעה שישנה אליב' דר"א דאמר בההיא דטבריא וחצרה בצפורי מתגרשת בו דעדיפ' דחצר משתמרת השתא וידה אינה משתמרת וכיון דאליבא דר"א גט כממון וכי היכי דבממון אם נתנו בידו אינו זכה בישן ואם נתנו בחצירו המשתמרת זוכה בו ה"ה בגט אליבא דר"ה ולד"ה בשליש קבלה מתגרשת אעפ"י שהיא יכנה וזה ברור רבינו נר"ו. גמרא ל"צ דערק ליה אתרצי' ושקילתי' כלומר שקרבו אליה במתניו וקמ"ל דנתינה זו אינה כלום ואפילו בעסוקין באותו ענין כל זמן שלא יאמר לה הא גיטך אבל בהא גיטך בכלהו סגיא:

אמר רבא כתב לה גט ונתנו ביד עבדא ישן ומשמרתו הרי זה גט ואסיקנ' והלכת' בכפות פירוש וכפות ישן כדי שהיא משומר לדעתה כפות כדי שלא יהא חצר מהלכת אבל בישן בלא כפות לא משום דאכתי חצר מהלכת היא כיון דאלו היה נעור הולך לדעתו ודמיא לעומד ויושב וכפות לחוד לא קנה משום דמשתמר לדעתו הוא ולא לדעתה והלכך בעי' כפות וישן וכ"כ בעל הלכות וכן עיקר ולפי זה הא דאמרינן לעיל בפרק כמביא תניין כתב לה גט ונתנו ביד עבדו וכתב לה שטר מחנה עליו קראתו ומתגרשת בו ואקימני' בכפות ולא מדכר' ישן כלל התם משום דלא אקשי' אלא דחצר מהלכת היא ומש"ה אוקי ליה בכפות ומיהו ה"ה דבעינן נמי ישן וכן עיקר ושלא כדברי הרמב"ם שכתב דבכפות לחוד סגיא ולא בעינן ישן דזה אינו דכפות בלא ישן אינו משתמרת לדעתה אלא לדעתו ועיקר כמ"ש:

אמר רב ד' אמות שלה זהו קרוב לה ד"א שלו זהו קרוב לו פי' מדנקט ד"א נראה דמדינה אתי עלה ואליבא דמ"ד ד"א של אדם קונות לו בכל מקום ואפי' בר"ה הכי נמי ברה"ר ואליבא דמ"ד דאינן קונות אלא בסימטא וקרי ליה רה"ר לאפוקי שאינו ר"ה וכדאמר בכמה דוכתי ואע"ג דד' אמות של אדם לכ"ע משום תקנה הוא איכא למימר דמגורשת משום דכל המקדש אדעתא דרבנן מקדש א"נ כיון דרבנן אמר דד"א של אדם קונות לו עשאום כחצירו ממש והפקר ב"ד הפקר ובאותה שעה שהוא עומד שם זכה באותו מקום

וקנאו של רבנן הקנהו לו וכיון שכן מדינא מגורשת רבינו נר"ו ואק"ל אמאי נקט ד"א שלו זהו קרוב לו לא ה"ל למקט אלא ד"א שלה זהו קרוב לה דכל שהוא חוץ לד"א קרוב לו מיקרי ותירץ בתוס' דחידושיו אשמועינן דאי קדם איהו אע"ג דהיא נכנסת באותן ד"א שלו לא חשבינן אותו ד"א שהיה לה בהם חלק ואפי' מגורשת ואינה מגורשת אינה אלא כיון שהו' קדם ד"א שלו הם לגמרי והיא אינה מגורשת כלל וזה נכון וכ"ת דאתו בהדי אהדדי תרוייהו והא א"א לצמצם כלו' וכיון שהכה לא אתו תרוייהו בהדי אהדדי אלא חד מנייהו קדים ולחזי הי מנייהו קדים ואינו מחוור דאע"פ שא"א לצמצם מ"מ אם באים כאחד אין אנו יכולין לכוין ולידע מי קדם וא"כ ק"ל ומאי קושיא מפני שהדבר ספק הוא דקתני מגורשת ואינה מגורשת ר"ל דמתני' קשיתי' דקתני מחנה על מחצה ואי משום ספק כזה לא הוה תני מחצה ע"מ הכי הל"ל ספק זו הוא שאמר מגורשת ואינה מגורשת ואע"ג דרבה ור"י מוקמי לה בב' כמו עדים מ"מ שפיר קרי ליה מחצה על מחנה כיון דאיכא עדים לכל חד וחד דמסייע ליה ולא דמי אלא שהדבר ספק מעיקרא והשתא בדין הוא דהות יכול למקש' והוא אגיד כדאקשינן בסמוך כל שהגט תוך ד"א שלו אגיד גבי' הוא א"נ אפש' לו' שייך לו אגיד גבי' אלא כשמקצת הגט בחצרה ומקצתו בחצרו אבל כאן שהגט כולו תוך ד"א שלו דינא הוא דהיא ספק מגורשת ולא נהירא דכל שהגט ברשותו אגיד גבי הוא:

רבה ורב יוסף דאמרי תרוייהו הכא בב' כתי עדים מסקי הקשו בתו' א"כ הא דקתני לענין החוב מחצה על מחצה יחל קו היינו כב' כתי עדים ואמאי יחלוקו אדרבה הל"ל אוקי תרי לבהדי תרי ואוקי ממונא בחזקת מאריה והם תי' דהכא לתרויהו יש חזקה שהוא מחוייב לו הלוה קודם שנולד ספק זה וללוה איכא חזקת ממונא הלכך יחלוקו ולא דמי למ"ש הלויתני ואיני יודע אם פרעתיך דחייב דהתם ליכא רגלים לדבר שפרעו אבל כאן דאיכא עדים לא והלכך יחלוקו:

רי"א קרוב לה שנינו ואפי' ק' מה קרוב לו שנינו ואפילו ק' אמה ואק"ל היכי אפשר דמגרשת בהכי י"ל דרבנן תקנו כן שיה' זוכה בגט בכל מקום בחצרה ומשום מקצת העבונות ונר' בשעת השער היה ותדע לך מדאמרינן לקמן א"ל שמואל לר"י שננא כדי שתשלח ותטלנו ואת לא תעביד עובדא עד מטא גיטא לידה ומתני' קתני בהדיא דל"צ דמטא גיטא לידה אלא ש"מ כדפרישית ואליבא דר"י בעי עומדת שתהא חצר המשתמרת לדעתה והיינו דקת'. הוא יכול לשמרו כלל זהו קרוב לו אע"פ שהגט קרוב ממנה וכגון דמפסיק כותל בינה ובין הגט היא יכולה לשמרו והוא אינו יכול לשומרו אע"פ שהוא קרוב לו זה נקרא קרוב לה ומגורשת שניהם יכולין לשומרו כלו כל אחד וא' שמירה

ראויי' כיון שהבעל יכול לשומרו אינה מגורשת אלא מגורשת ואינה מגורשת שניהם אינם יכולין לשמרו כלל מאי הויא ספק מגורשת אלא ש"מ כדפרי' וכן פי' בתוס' ואק"ל אמאי הויא מגורשת כלל שהבעל צריך בשמירה אגיד ביה היא וי"ל דהא ל"ק דהא לא מקרי אגיד אלא כשהוא ברשותו הזוכה לו ממש או בתוך ד"א דאז הוי אגיד ביה והרי הוא כאלו הוא אוחז בראש הגט אבל כאן כיון שיצאה חוץ לרשותו לא מקרי אגיד בי' ולכך הוי ספק מגורשת דלדידה הוא דתקון רבנן דתזכה לה אותו מקום אבל לא רשותו שלו הוא כלל והיינו דמספקא לו בהא מילתא אעפ"י דתקנתא דרבנן היא משום דאיהו ודאי היכא שהוא אינו יכול לשומרו כלל והיא יכולה לשומרו שמירה פחותה הויא מגורשת וזה נמי נק' קרוב לה אבל כאן כיון שהן שוין בדבר שמא רבנן לא תקינו בכה"ג דהא לא מנכר ותיהוי האי חצרה עב מחצרו ואתי למימר דאפילו בחצר של שניהם ג"כ מתגרשת: **א"ל** שמואל לר"י שננא כדי שתשיח ותטלנו פי' שמואל אמתניתין קאי ואוקמ' דמתני' הוא דקעביד ולאו לאפלוגי עליה דרב בד"א דבד"א מודה אלא ברה"ר ממש דאין ד"א קונות לו דשמואל סבר דד"א אין קונות לאדם אלא בסימטא אבל משום תקנה תקנו דאפי' בר"ה כיון שהוא קרוב לה בב' הויא מגורשת ואפשר לומר דהאי נמי דאף קרוב כדי שישוח ויטלנו הויא מגורשת דהא לא אגיד ביה כיון דחוץ לרשותו הוא ואפילו תוך ד"א הויא חוץ לרשותו כיון דברה"ר הוא שאינן קונות לו ומחנה על מחצה ותדע לך דשמואל ור"א מודו בד"א דהא אר"י לקמן היתה ידו עשויה בקטפרס וזרקו לה אינה מגורשת ומקשי' ליה אמאי והא כי נפיל בד"א קנפיל אלמא דר"י מודה בד"א חלא הוא כי אמר לה לא תעביד עובדא עד דמטי גיטא לידה ונראה דאיהו קבלה מניה מיירי במקום שאין ד"א קונות אבל במקום שקונות מגורשת ואצ"ל בחצר' דזוכה לה ממש מדין תורה שהיא מגורשת לעביד בה עובדא והא רבא דהוא כתבה עבד עובדא בחצרה וכדאיתא לעיל גבי ההוא ש"מ דא"ל תיזיל ותפתח וזה שלא כדברי ר"ח שכתב ואנו קבלנו מרבותי' נר"ו שאפילו זרקו לה בחצרה לא משתרי' לעלמא עד דמטי גיטא לידה דגרסינן בירוש' המחוור לכלם עד שיתננו לידה אנו דבריו ז"ל ולא נהירא דהא רבא עבד עובדא וכדפרי' ולשון הירוש' אינו הכרח דאפשר לפרשו כדמפרש הכא עד לא תעבד עובד' עד דמטי גיטא לידה שזהו לשון הירוש' בעצמו והרי"ף שכתב הלכות כללו נראה שלמעשה כתבו הה עבדא ואצטריכוה חליצה כלומר בא' מאלו הדרכים שאמרנו שתקנו דהויא מגורשת ואעפ"י שאמ' דלא נעבד עובדא עד דמטי גיטא לידה היינו להתיר אבל לחומרא חששו הכי וכן הלכתא:

הב"ע דא"צ זרוק לי חובי ויפטר אק"ל א"כ קרוב ללוה אמאי חייב וי"ל דלישנא דזרוק לי משמע קרוב לו תוך רשותו וכל שאינו קרוב למלוה לא בא תוך רשותו והכי אית דגרסינן התם והא תניין וכן לענין החוב א"ל שכן אם א"ל זורקהו לים ויהא מחול לך מחול לו מעת' אפי' קרוב ללוה זכה הלוה ותנינן קרו' ללוה לוה חייב שכן א"ל זורקהו עד שיכנס לרשותי ועדיין לא נכנס לרשותו ואסיק' א"ל בפי' ויפטר אלא ה"ק ליהז זרוק לי חובי בתורת גיטי דמהו דתימא מצי א"ל משטה אני בך דהאי דקאמר לה בתורת גיטא בקדושין קמ"ל דלא והכי הלכתא הלכך כל שזרקו לה בענין שהמלוה יכול לשומרו ולא ד"א לו זהו קרוב לו כר"י דאמר הכי לעיל ונר' דהלכתא כוותיה ונפטר הלוה:

אר"ח גט בידה משיחה בידו אם יכול לנתקו ולהביאו אצלו אינה מגורשת ואם לאו מגורשת פי' בתוס' בשם ר"ת ור"ש דה"ק אם המשיחה דקא כ"כ שאלו קפצה האשה ידה ולא בכח ולא הבעל לנתק הגט מידה שתפסק המשיחה בכי הא ודאי מגורשת אעפ"י שעכשיו ידה פשוטה ואלו בא לנתקו כמות שהוא עכשיו מנתקו ומביאו אצלו ואין המשיחה נפסקת כיון דאלו קפצה ידה במשנה ופסקה וכדפרי' דהרי הוא כמו שאינו אגיד ביה אבל המשיח' כ"כ חזקה שאם תקפוץ היא ידה ובא הבעל לנתקו אצלו תקרע הגט קודם שתפסק המשיחה אינה מגורשת אפילו דאגיד ביה והרי הוא כאלו אוחז בראש הגט ואומדנא ז' דוקא דמחזקת היא בגט אבל לא במשיח' דאע"ג דאלו אוחזת היא המשיחה נפסקת המשיחה אינה מגורשת בהכי דבעינן ונתן בידה וליכא ודוקא גבי גט הוא דאמר הכי אבל בממון לא דהא קנין סודר אע"ג דאין יח יכול יכול לנתקו הקונה ולהביאו אצלו זכה בו וזה ברור:

אר"י היתה ידה בקטפרס וזרקו לה אינה מגורשת ואק"ל אמאי והא מתקלקל והתם במ' אמרינן שאני מתגלגל דכמונח דמיא וי"ל דהיינו במתגלגל הראוי לנוס דגבי שבור וגוזלת שלא פרחו אבל מתגלגל זה שאין ראוי לנוס מידו לא והא דאמר אמאי והא כי הא נפיל בד"א קנפיל ה"פ היכי אמרת סתם דאינה מגורשת דהא לפעמים דנפיל בתוך ד"א דידה היכי דקאי בסימטא ד"א קונות לה ופריך בדלא נח ותגרש מאוירא דד"א ואק"ל והא אויר שאין סופו לנוח אי כמונח דמי או לא ואפש' לומר דה"ק תפשוט דלא כמונח או תפשוט ד"א אין להם אויר א"נ התם כדאבעי' לן דאויר שאין ראוי לנוח מתחלתו כגון שקדם הגט לנוח ואי לאו משו' הא דר"א ר"ל מגורשת גמורה דכמונח דמי וכ"ת לוקמ' דהוי באויר שאין ראוי לנוח מתחלתו כגון שקדם הרוח וי"ל דלא אוקמ' בהכי משו' דא"כ תפשוט מינה דאויר שאין סופו לנוח מתחלתו לא כדמונח דמי והתם אבעיא ולא איפשטא ומוקמינן ומוקמינן בעומדת על גב הנה דמעיקרא לאיבוד קאי ואק"ל והיכי

מקשי' ותגרש מאוירא דר"א דהא משמע דכל היכ' דליכ' מחיצות לא מנטר' אפי' בחצרה ממש דהא אוקימנ' לקמן בגג שיש לו מעקה היינו כגון שלא נכנס הגט תוך ד"א אבל אם נכנס תוך ד"א מגורש' דודאי מנטר' הוא:

דף עט.

והא דתנן כיון שהגיע באויר הגט הרי זה מגורש' ולא קתני נמחק או נשרף כדקתני סיפ' אורח' דמילת' נקט למעלה בגג דשכיח רוח נטלתו הרוח למטה בחצר דל"ש רוח נקט נמחק או נשרף דשכיח והא דאוקמוה לה בגג שיש לו המעקה או בפחות מג' סמוך לגג אע"פ שנשרף או נאבד קודם שיניח מגורשת כיון שהיה ראוי לנוח ותימ' על הרמב"ם שכתב כיון שהגיע לאויר מחיצות המעקה או לפחות מג' סמוך לגג נתגרשה ובלבד שינוח אבל אם נמחק או נשרף הואיל ואינו הולך לנוח אינו גט וזה ודאי אינו גט דהיכי תתני מגורשת ואם נשרף או נאבד לא יהא גט א"ו כיון שהיה ראוי לנוח אעפ"י שלא נח הרי זה גט אבל אם קדם הרוח לגט אף ע"פ שהגיע לגג פחות מג' סמוך לגג אינה מגורשת דהא לא היה סופו לנוח א"ל ר"א לעול' כמאן כר' דאמר קלוטה כמי שהונחה ואע"ג דאיכ' התם מ"ד דר' לא יאמר אלא ברה"י מקורה והכ' אינו מקורה לאו לגמרי כר' דקאמר אלא כשיטתו לומר דהאי תנא סבר לה כרבי' דקלוט' כמו שהונחה ואפי' טפי מינ' דאיהו בעי מקורה והאי תנ' לא בעי מקורה אבל כרבנן ודאי לא אחי' דאפילו במקורה נא אמרינן איזה קלוטה כמי שהונחה ולמ"ד החם דר' אפילו בשאינו מקורה אמר אתי' הא כפשט' ותימ' אמאי קאמר כמאן כר' ולא אייתי כר"ע דא"ל דאפילו כשאינו מקורה דה' בפ"ק דשבת אר"ש דהזורק מרה"י ורה"ר באמצע חייב ב' משום קלוטה כמו שהונחה וצ"ע ותי' בתוס' דמ"ה לא אייתי דר"ע משום דלא אתי' כר"ע דאלו אנו בעי' מחיצות ור"ע לא בעי מחיצות בהא אמרינן בהזורק מרה"י לרה"י דרך רה"ר דחייב משום קלוטה כמי שהונחה והא רה"ר אין לה מחיצות אבל אתי' כר' דמשמע נמי דבעי מחיצות דלא נקט למלת' אלא בהזורק מר"ה לר"ה דרך רה"י ודרך רה"ר איכא מחיצות ואע"ג דבעי מקורה ההי' לא אמרה כך כן תירוץ בתוספות ל"ש אלא שקדם גט להדלקה אבל קדם דליקה לגט לא מ"ט מעיקרא לשרפה קא אזיל ואין להוכיח מכאן דאויר שאין סופו לנוח לאו כמונח דמי דשאני הכא דקא אזיל לאיבוד וכדאמרינן לעיל בעומדת ע"ג הנהר דהיכא דאזיל לאיבוד גרע מאויר שאין סופו לנוח ודין הוא דאפי' דאמרת דמונח ה"ל כמונח בדליקה שתחתיו והא דאמרינן מידי מיירי הא כדאיתא והא כדאיתא לאו למי' דכדינא דר"ח דאמר ברשויות חלוקות לגטי' דאמר לעיל בהדיא בההו' עובדא דההוא גברא דזרק

לה גיטא לדביתהו ונפיל בפוסל' דאינה מגוף היכא דהוי ד"א משום דחד מקום מושלי אנשי תרי לא מושלי אנשי ומי' היכא דאושלי לה ב' מקומות בכי הא ודאי מגורשת דאע"ג דהיא בחצרה וגיטא בפוסלא ואנן בעינן היא שעומדת בצד חצרה דב ה"ג מיקרי בצד חצרה כל היכא שהגט משתמר כדאייתה מאותו מקום שהיא עומדת שם: **נעץ** קנה ברה"י ובראשו טרסקל וזרק ונח על גבה אפילו גבוה ק' אמה חיוב אבל הכא משום אנטורי הוא והא לא מנטר כיון שאינו בתוך מחיצות ואע"ג דלעיל מוכח דהיכא דמונח ברשותה ממש לא בעי' מחיצות דע"כ לא אוקימנ' לה בגג שיש לה מעקה אלא מחמת שלא נחה ממש בקרקע ועולא בר מנשיא אוקמא אפילו בגג שאין לו מעקה ובפחות מג' דהוא כמונח אלמא דכל שהוא מונח ממש לא בעי' מחיצת וכן הוא בירושלמי בהדיא אר"א מתניתין בגג שיש לו מחיצות והוא שירד לאויר המעקה ושאין לו מעקה דהוא שירד לאויר המעקה ג' שהן טמונין לגג שכל ג' מהם סמוכים לגג הם ושמא י"ל דטרח קמ"ל דאינו כסדר כ"כ שאני שאינו משתמר בו אבל גג כיון שהוא רחב אעפ"י שאין לו מעקה הגט משתמר בו קצת וצ"ע:

אר"י אמר שמואל לא יעמוד אדם בגט זה ויקלוט מי גשמים מגג של חבירו וק"ל שמואל מאי אתא לאשמעינן מתני' היא בהדיא כל רשות א' הן דברי ר"א וח"א כל א' וא' רשות בפ"ע וי"ל דהתם דאינן שוין דאיכא מחיצות ניכרת ונראין כב' רשויות ושמואל אתא לאשמעינן אפי' דשוין א"נ אפ' דשמואל אפילו קליטה מן האויר אתא לאשמעינן:

אמר אבי' ב' חצירות זו בתוך זו פנימית שלה וחיצונת שלה וזרקו לה כיון שהגיע לאויר מחיצות החיצונה הרי זו מגורשת פי' והוא שישא כנגד פנימית גופא דאי נפיל לפנימית נפיל ואעפ"י שאינו בתוך מחיצות החיצונה שהן עודפות על הפנימית מגורשת מ"ט פנימית גופה במחיצות דחיצונה מנטרא כלומר רגילה להשתמר משא"כ בקופות שאע"פ שהגי' לאויר פנימית אינה מגורשת כיון דלא נח ופרש"י דהא לא נח ואויר מחיצות כלי עשיות לאוירו לעמוד דאין כלי עשוי אלא לנוח בתוכו ואינו מחוור דאויר כלי ודאי קונה וכדאמר בעבוד' כוכבים בפרק בתרא מכי מטא אוירא דמנ' קנייי' יין נסך לא הוי דמטי לארעיתיה דמנח והנכון כמו שפי' רבינו נר"ו דהכא לאו משו' כלי אינו קונה אלא טעמא דלפום מאי דקס"ד השתא דקופה שיש לה שולים דקדמה קופתו עסקינן וכיון דכן אפינו הגיע לאויר פנימית אינו גט ואינה מגורשת דאוי' זה אויר של חיצונה היא כיון שהחיצונה קדמה דאם קדמה קופתה בכי הא לא אמרינן דאם הגיע גט לאוירא דאינה מגורשת דאפילו שהוא סלקה ושם קופה שלו תחתיה כיון שאין לו רשות לעשות כן אינו מעכב עליה כלל ואינו מבטל רשותה והיינו דמקשינן כיון שקדמה קופתו אפילו כי

הא מאי הוי כליו של לוקח ברשות המוכר הוא אבל אם קדמה קופתה לא אמרינן דהוי כליו של לוקח ברשות מוכר דברשות עצמה היא שהרי אין בידו להושיב שם קופתו כיון שקופתה קדמה ומוקמינן לה בקופה שאין לה שולים כלומר ובקדמה קופתה דאם קדמה קופתו הרי אותו מקום קנוי לו ואין לה רשות להושיב קופתה בתוך רשותו ואכתי כליו של לוקח ברשות מוכר אלא הכא כשקדמה קופתה ואח"כ נתן עליה הוא קופתו דכיון דחוץ לרשותה מנח לה הרשות בידו ומ"ה כיון שבמחיצות החיצונה עודפות ונתן שם ברשות מבטלת היא אויר הפנימית דהוי כלי מבטל אויר כלי משא"כ בחצירו שהם קבועות אבל בתר דנח מגורשת שהרי הקרקע שמונח שם קופתה הוא שלה כיון שקדמה קופתה וכדפרי' רבינו נר"ו והא דתנן דב"ה אוסרים שיהיה אדם פוטר את אשתו בגט ישן היינו דוקא לכתחלה אבל אם נחגרשה בו תנשא לכתחלה והכי הלכתא:

מתני' כתב לשם מלכות שאינה הוגנת היה במזרח וכתב במערב תצא מזה ומזה פירש"י דגט של ראשון פסול הוא מן הדין וכיון שהן קדושי שני לאו כלום הוא הלכך תצא מזה ומזה מן הדין דא"א גמורה היא ומן הא' משו' קנס דאסרו' עליו כאלו זנתה ברצון וצריכ' גט מזה ומזה פי' הרב מן הא' מן הדין דאשתו גמורה היא דגט ראשון פסול היה ומן השני מדבריהם דהא קדושי ב' לאו קידושין נינהו וביבמות מפ' טעמ' שמא יאמרו גירש זה ונשא זה כלומר גרש הא' בגט גמור ונשא ואם תצריכנא גט יאמרו שא"א יוצאת בנא גט ואינו מחוור חדא דגט של ראשון כשר הוא מן התורה דהא אמר בגמרא דטעמא דרישא משום שלום מלכות וכיון שכן ודאי קידושי ב' קידושין גמורין נינהו ועוד דהתם ביבמות אסיקנא דלא חיישי' להאי טעמ' דשמא יאמרו גרש זה ונמצאת הא' יוצאה בלא גט אלא ה"פ תצא מזה ומזה מן הא' מן הדין שהרי קידושין גמורין נינהו וא' א היא ומן השני משום דבגט זה שקנס' פטור היה מדבריהם וכאלו זנתה ברצון עם ב' לא חשיבא ואסורה עליו כשם שאסורה לבעל כך אסורה לבועל וצריכה גט מזה ומזה מן הב' מן הדין דהא אשתו היא דבר תורה ומן הא' מדבריהם שהרי הגט הא' פסול היה מדבריהם והולד ממזר מזה ומזה לפי פירש"י מן הב' מן הדין דהא אשתו של א' היא ומן הא' מדרבנן דכיון שהצריכוה הגט משני עשאוה כ שתו וכיון שכן בן הא' ממזר ולדידן מן הא' אם החזירה בלא גט מהדין דהא אשתו של שני הוא ומהשני מדרבנן משום כל המשנה ממטבע שטבעו חכמים הולד ממזר ואין לה כתובה ולא פחת פי' בירושלמי שאינה מוציאה מהם פי' שאכלו משום קנסא וה"ה נמי דאין לה דין פי' דהיינו פרקינ' ולא מזונות דכיון דאין לה כתובה אין לה מזונות דתנאי כתובה ככתובה והכי מפ' ביבמות ולא בלאות פירש"י בלאותיה קיימין ואינו מחוור דאטו אפי' בזינתה ברצון אמרי' דאין לה בלאותיה הקיימי'

וכדאמר התם אם זנתה בליה מי זנו אלא הבלאות היינו הבלאות שאינן קיימין כגון מה שאבד מנצ"ב אפילו שהיו באחריות הבעל כיון שנאבדו אין לה בת ישראל שנפסלה לכהונה דהא גרושה היא דבר תורה ועוד שנבעלה ביאה פסולם וכיון שכן אינה ראויה לכהונה. בת לוי מהמעשר פי' משום קנס אפי' להרים אינו אסור בת כהן מן התרומה גם כן משום קנסה ואין יורשיו של זה יורשין כתובתה פי' התם בתורת בנין דכרין שינה שמו ושמה שם עירו ושם עירה תצא מזה ומזה וכל הדרכים האלו בזה ודאי הגט פסול דבר תורה כיון ששינה שמו ושמה דשמו ושמה דאורייתא אבל שם עירו ושם עירה אינו אלא מדרבנן וכדכתיב לעיל אלא דאגב גררא נסבא וכיון שכן דהא אתיא כפירש"י דאסורה לב' מהדין ולאו משום קנס דעשאוה כאלו זנתה ברצון וצריכה גט מזה ומזה מהא' מן הדין ומהב' מדבריהם דשויוה רבנן כאשתו כדי לעשות הולד ממזר מן הא' ובהא אפילו רבנן מודו דהולד ממזר מזה ומזה דכל היכא שהלכה היא ונשאת הגט פסול דבר תורה וקלקלה בב' דחמיר' עליה להצריכ' גט מב' כדי לעשות הולד ממזר מהא' אבל היכא שנשאת בגט כשר דבר תורה אלא שהוא פסול מדבריהם בהא לא עשו הולד ממזר אלא ר"מ לחוד דסבר דכל המשנ' ממטבע שטבעו חכמים בגיטין הולד ממזר:

דף פ.

גמרא וצריכא דאי אשמעי' מלכות שאינה הוגנת משום דמלוכה אצטריך מתני' למתני כל הני מהני טעמי ולא תנא כל שלא כתב לשם מלכות שהוא עומד בה שמעי' שאין מקפידין כשאין מונין למלכים אלא כשמונין למלכות אחרת וכדי שלא ימנו למלכו' אחרת תקנו שימנה מלכות שהוא עומד בה אבל עיקר הקפידה שלא ימנו למלכות אחרת הלכך עכשיו שמונין הגט לבריאת עולם בזה אין הגט פסול דליכא כא קפידא דכיון דאין מונין למלכות אחרת אלא למלכו של עולם בזה כולם שוין ועוד נראה דלא תקנו כך אלא בדורו שהיו מקפידין בכך ודרכו למלכיהן ודוקא בגטין מפני שהוא דבר חשיב ושאין דבר תורה היו מקפידין אבל בשטרות לא דהא אמרינן התם דבגולה אין מוני לשטרות אלא למלכות יון בלבד:

כי יתביתו בשילי כתבו בשילי כו' ואע"ג דמסירי לכו מילי בשילי והיינו דוקא קא בשטרי דלאו אקנייתא דכתבי הזמן מיומי דכתבי שטרא דכיון שכן אי כתבי אחרא דמסרי' מחזי כשקרא והא בההוא אתרא שנכתב השטר לא היו בהיגי שנמסרו להם הדברים אלא בשילי והיכי כתבי יכתיבנו ביום פ' בהיגי והא ודאי מחזי כשקרא כשקרא ומי' הא כתבי' לעיל דמחזי כשקרא כלהו אין שוין דאיכ' דחיישי' להו ני הכא ואיכא דלא

חיישי' ולא תימא דהיגי ושילי מקומות רחוקי' הם אבל במקומות קרובים שאפש' להיות בשניהם ביום א' לא חיישי' דהא במס' י"ט מוכח דהיגי ושילי קרובים היו דליכא בנייהו תחום שבת ואפ"ה חיישי' ובשטרי דלאו אקנייתא וכדפרי' אבל בשטרי אקניית' דכתבו יומא דקנו ביה יש להם לכתוב אחרא דקנו ביה המקום שעומדים בו באותו יום הכתוב בשטר ואי לא מחזי כשקר' וכתב רבי נר"ו דכיון דגיטין פסו' בהכי ה"ה לשטרו הלכך כי מכשרינן בעלמא שטרות המאוחרי' היינו לאחר כתיב' עד יומא דכתיב בשטר דאי כתיב ליה ומאחר זמנו בניסן מאי יכתוב אם יכתוב וכתבנו בהיני שהוא עומד בו ביום סמא בניסן לא יהיה בהיגי אלא בשילי אבל אי כתיב כן בשטרא דנן איסרנוהו וכתבנוהו שפיר דמי דלא מחזי כשקרא:

אבר שמואל זו דברי ר"מ אבל ח"א אפינו לא כתב אלא לשם סנטר דבעיר מגורשת דחכמים לא חיישי לפסול הגט משום שלום מלכות ומיהו לא אגרשת בו לכתחלה אבל אם התגרשה בו מגורשת גמורה היא הוא גיטא דהוי כתיב ביה אים נדרה דבשכר ושלחה ר"ל ברב חסדא קמיה דרבא כה"ג מאי לאו משום דלא שמע ליה הא דשמואל אלא קבע מניה אם ואוי לגרש בו לכתחל' אר"א אר"ה אמר רב זו דברי ר"מ אבל ח"א הולד כשר פרש"י דר"ה השלום המלכות קאי ולפי פי' זה פליג עם שמואל דשמואל אמר מגורשת ואיהו אמר הולד כשר אבל תצא ולפי זה יהיה הלכה כרב דרב ושמואל הלכה כרב באיסורי והולד כשר ומא וכן דעת הריא"ף שהשמיט הא דשמואל וכתב הא דר"ה אמר רב ולכאורה הפי' משמע מדאמרינן לקמן בפ' המגרש גבי ג' גטין פסולין הן והולד כשר ותו ליכא והא איכא שלום מלכות התם הילד ממזר הכא הולד כשר והניחא לר"מ אלא לרבנן אלו התם תצא הכא לא תצא אלא אלמ' מדמקשינן הכי בשלום מלכות לרבנן הולד כשר ותצא כרב ומשום דהלכתא כותיה דרב מקשי הכי בהדיא:

אבל ר"ת ובעל המאור כתבו דרב לא פליג עם שמואל דשמואל קאי אשלום מלכות ור"ה משמיה דרב הויא במזרח וכתב במערב א"כ דר"ה אכולה מתני' קאי וה"ק זו דברי ר"מ דעביד הולד ממזר כל היכא דאינה הגט פסול דלרבנן הולד כשר ולאו לאפלוגי עליה דשמואל בשלום המלכות דבההוא ליכא פסולא אפי' דרבנן ותדע לך שאם איתא דפלוגי רב ושמואל היכי אפסיק תלמוד כוותייהו בעובדא דההוא גיטא ומיהו לא הל"ל אר"א אר"ה דההיא מימרא בפני עצמה אלא הכי הל"ל ור"א אר"ה וההיא דפרכינן לקמן והא איכא שלום מלכות הניחא לר"מ אלא לרבנן מא"ל רישא דמתני' נקט משום דבעי לאקשויי אף מדר"מ וכי אמר הניחא לר"מ אלא לרבנן מא"ל פריך מכולה מתני' דרבנן לא עבדי הולד ממזר ופריך התם תצא דודאי בכולהו מתני' ס"ל דתצא חוץ משלום

מלכות דליכא פסול הגט כלל כך פי' לזו ר"ת ובעל המאור אבל מ"מ יש לחוש לפי' הר"א להחמיר:

מתני' כל העריות שאמרו צרותיהם מותרות הלכו הצרות האלו ונשאו ונמצאו עריות איילונית דנמצא דמקח טעות היה ולא היו צרות זו לזו תצא מזה ומזה דהא צרות אלו שנשאו ראויות אלו להתייבם היו והלכך תצא מזה ומזה וכל הדרכים האלו בה תצא מזה ומזה מן השני מן הדין דהא זקוקה ליבם היתה ומן היבם ג"כ אליבא דרבנן דסברי דקידושין תופסים וחייבי לאוין תצא ג"כ ממני מן הדין והא דיבמה לשוק ליכא אלא אסור לאו ואשתו של שני הוא ואליבא דמ"ד דאין קדושין תופסים ביבמה אעפ"י שאינה אלא אסור לה אי אמרינן דיבמה שזנתה אסורה ליבמה הא נמי עשאוה כזנתה אינה אסורה ודין הוא שתהא מותרת לא' אלא דאסרוה עליו משום דמתחלפה באשה שהלך בעלה למד"ה וכדאיתא בגמרא וצריכא גט מזו מהא' מן הדין למ"ד דאין קידושין תופסים ביבמה או אליבא דר"ע דסבר דאין קדושין תופסים בחייבי לאוין הצריכוה גט מב' כדי לעשות בנה מהא' ממזר וכדי לעגנה עד שתתגרש משניהם והולד ממזר מזה ומזה הא איתא כר"ע דסבר דיש ממזר מחייבי לאוין:

וכיון שכן הולד מהשני ממזר ומן הדין ומהא' מדרבנן דהצריכוה גט מב' כדי לעשות בנה ממזר מהא' אבל אליבא דרבנן לא אתיא דאלו לרבנן דסברין דקידושין תופסין בחייבי לאוין אין הולד ממזר כלל דהא פרישנא לעיל דלעולם לרבנן אין הולד ממזר אפילו משום קנס אלא שנשאת בגט פסול דאורייתא דהולד מהב' ממזר דאורייתא אבל שלא קלקלה בב' אעפ"י שנשאת בעברה לא קנסינן לה לעשות בנה ממזר והילכך כי אמרין דהולד ממזר מזה ומזה אליבא דר"ע אתיא וכדפרישית:

גמרא נישאו אין זינו לא פי' מדנקט נישאו ולא נקט זינו דהא בזינו איכא נמי כל הדרכים האלה ליבם מיתת לימ' תהוי תיובתא דר"ה דאמר בשומרת יבם שזנתה אסורה ליבמה לא נישאו וה"ה לזינו דלא משמע ליה השתא טעמא דנישאו אלא משום זינו דאם זינתה אינה אסורה נשאת אמאי דהא אסורה אדרבא טפי איכא למסרה בזנתה שהוא משנשאת שהיא כעין אסורה וא"ד דנישאו וה"ה לזינו ומטעמא דפרישית:

לימא מסייע ליה דר"ה ואק"ל כיון דאמרי מתני' ר"ע היא מאי סייעת' אייתי מניה לר"ה דהוא ודאי ר"ה אליבא דרבנן אמרה למלתא דלדידהו דאיצטרך לאשמועינן דאסורה דאלו לר"ע פשיטא דלדידיה דא"א גמורה היא ואסורה וכדאית' בהדיא במסכת סוטה לר"ע במה שזנת' אסירה:

וי"ל דכי אמרינן דמתני' ר"ע היא היינו דקתני הולד ממזר מזה ומזה אבל בשאר מודו רבנן דהכי איתא בתוס' דתני עלה בתוספתא זו דר"מ שאמר משום ר"ע אבל ח"א אין ממזר ביבמה אלמא דלא פליג בשאר:

לא נישאו דוק' משום דמחלפ' באשה שהלך בעלה למ"ה וכי אמרינן מעיקר' נישאו אין זינו לא מההי' דמתחלפה באש' שהלך בעל' למ"ה משום דאי שרינן לה ליבם אתי למימר דחלץ זה ונשא זה וכנסה יבם אחר שנתגרשה ונמצא מחזיר חליצתו וכדאמר באשה שהלך בעלה למ"ה וא"ל שמח בעלה ונשאת ואח"כ בא הבעל ואסורה עליו אע"ג דהאי אסורה משום דשמ' יאמרו גירש זה ונשא זה ונמצא זה מחזיר גרושתו משנשאת ואינו מחוור דא"כ מאי האי דאמרינן משום דמתחלפה הרי זו כזו ממש ותו דהתם ביבמות אמרינן דליתא להאי טעמא אלא הכא היינו טעמא משום דכיוון רש"י שזינתה אינה אסורה ובדין הוא דהל"ל דהיכא שנשאת תחזור ליבמה ואפי' למ"ד קידושין תופסין ביבמה שגירש זה ויחזירנה זה אלא משום דמחלפה באשה שהלך לבעלה למד"ה אסרינן לן דכיון דא"א שזנתה אסורה לבעל דינא הוא לאוסרה עליו כשנשאת אעפ"י שהוא כעין אנוסה כדי לגדור בשניהם להזהר היאך תנשאו אבל בזנתה לא חיישינן אטי א"א שזנתה שהיא אסורה לבעלה דהא נא וכיון שכן לא גזרינן:

ר"א אמר אם לאלתר יצא אין זה גט ואם לאחר זמן יצא הרי זה גט ה"ד לאחר זמן כו' משמע מדשקלי וטרי אמוראי לפ' כר"א דהלכתא כוותיה וכדר"א דאמר דכל זמן שלא נשאת זו לאלתר נשאת זו לאחר זמן דפשיטא דמתני' כוותי' ואע"ג דשמואל שני ליה לא סמכינן אשנויי וכן פסק הרי"ף והא דאר"י כל זמן שיושבין זהו לאלתר עמדו זה לאחר זמן כלומר ומגורשת גמורה היא נ"ל דהיינו דוקא כדאמרה היא שגט נמי נתן לה אלא שנפל מידה והוא החליפו והוא שהחליפו יבמה מפני שא"ל שטעה וכל שעמדו מעמידים דשמא בתוך שהיו טרודים לעמוד לא ראו אבל כל זמן שיושבים א"א שלא ראו הא לאו הכי ודאי לא מכשיר שאם שאם היה עומד שלא נתן לה אלא השובר שבידה והא אומר כן אנו מאי זה טעם נכשיר אחר שלא נשאת אלא ודאי כדפרי' כנ"ל וצ"ע ומי' לראב"א דאמר כל זמן שנשאת אתי שפיר משום דלאו כל כמניה לאבד זכותיה של ב' ושמא אח"כ החליפו לה להוציאה מתחת ידו:

דף פא.

מאי היא אלימא אי מבטלי' קלא או לא ולקמן בפ' המגרש מפ' היכי מבטלי' לקלא אמרו אקרו לנתינה כתיבה דילמא ונתן אמרי ופי' טעמא בתוספות משום דלא לחנם יצ'

קול זה וכיון שכן יש לחוש: **אמר** רבה בר בר חנה אר"י משום דריב"א בוא וראה שלא כדורות הראשונים דורות אחרונים ואק"ל דהא אריב"א היינו ר"י סתמא והתם בכתובות אמר דר"י ורב אמדו דגר א' דר"י נמי אמר דשבויה שנשבית הרי היא בקדושתה וי"ל דה"ק בוא וראה כמה בין דורותיו לדורותם שהם היו מחרימין בענין זה ואעפ"כ כיון שנראה לו להקל אמר כמו שנר' לו ולא הכניס דבריו מפני א' אמר רב בר בר חנה אר"י מחלוקת כשראוה שנבעלה דב"ש סברי אדם עושה בעילתו בעילת זנות אבל לא ראוה שנבעלה א"צ הימנו גט שני ולא שני לו בין נשואה לארוסה כלל כיון שראוה שנבעלה ודלי כמתני' דקי"ל כר"י וכתב ברמב"ם דה"מ באשתו או בארוסתו אמרי דאין אדם עולה בעילתו בעילת זנות אבל בפנויה בעלמ' לא ואי חוששין לקדושין מ"ה אבל הבא על שפחתו יצאה לחירות וכמו שכתבנו למעלה אבל הרי"ף פסק כסתם מתני' ואפשר משום דתלמוד אמר ור"י דאמר כי האי תנא אלמ' דלית הלכת' כוותיה אלא כסתם מתני' ועוד דסמך אאידך אמור' שאמר משמי' דר"י הלכה כסתם משנה דבכל דוכת' מקשי' הכי להדי' ולא מתרצינן אמוראי נינהו אלא אגב הדחק היכי' דלא משכח תירוצ' למלת אלא בהכי רב יוסף מחני כשר פי' קרוב כשר שלא יהא גזלן והתני' קרוב כלומר סתמ' תני כשר כלו' קרוב כשר וכדפי' ויש מי שפי' כשר ממש והוא הנכון זדר"י לא הכשיר בה אלא ע"א קרו בלבד אבל תרי לא דילמ' אתי לקי מי בשני קרובי' וחד כש':

דף פב.

אמר אביי האי קרוב חתים בין בתחלה בין באמצע בין בסוף ממאי מדלא קבע ליה מקום ודין והוא כיון דלא מכשרי' בי' אלא חד דהא איכ' למיחש לחורבא אלא הא קמ"ל דלא גזרינן אטו שאר שטרות דעלמא דלא מכשיר אלא בתחלה ובפ' המבי' תניין הארכתי בזה הסדר וש"מ מכל תלת' מקיימ' ולא בעי' צרופי' דאי ס"ד בעי צרופי' לקבעי' ליה מקום ולכשר ביה טוב' כלומר ב' כשרים וחד פסול דתו ליכ' למיחש לחורב' דבא לעולם כי מקיים ג' מהם הב' מהם כשרים כי אתא לקמיה דר"א א"ל צא והשלים עלי בעבד מן השוק כבן ננס ולענין פסק הלכה איכא מאן דפסק כבן ננס וכר"א אבל ר"ת פסק כר"ע ונראה דטעם משום דר"י דאמר דלא הכשירו בו אלא ע"א קרוב בלבד ומדנקט קרוב ש"מ כר"ע ס"ל ור"י ור"א הלכה כר"י דר"ח תלמיד הוא לגבי ר"י ותו לא מידי:

פרק שמיני המגרש את אשתו ואמר לה הרי את מותרת לכל אדם אלא לפלוני ר"א מתיר וחכמים כו'. פי' ר"א מתיר משום דקסבר דאע"ג דבעי כריתות האי כריתות היא כיון שהיא מגורשת ממנו לגמרי שאר בני ארם וחכמים אוסרים משום דסברי דאין זה

כריתות ובגמר' נאריך בזה הסדר. כיצד יעשה יטלנו הימנה ויחזור ויתננו לה פי' דוקא שיחזור ויתננו לה ואפילו אליב' דר' דסבר דאין צריך ליטול הימנה אלא בהא גיטא סגי דהא מודה מפני שקנאתו ליפסל בזמן הכהונה וכדא' בגמרא ושם נאריך בס"ד והא דאמרינן ויאמר לה הרי את מותרת לכל אדם כתב רבינו נר"ו דהאי לישנ' דוק' הוא דאע"פ שחוזר ונוטלו הימנה לא תסגי בהא גיטך דסתמ' כיון דמעיקר כשנתנו לה א"ל חוץ מפ' דמה שפי' מעיקר' אינו מתבטל בסתם אלא בפי' ויאמר לה בנתינה שניה הרי את מותרת והכי דייק לישנא דהרן ש היה מכן את מותרת לכל אדם דאי לא הצ"ל ויאמר לה הא גיטך דהוי רבותא טפי אלא ש"מ כדפי' רבינו נר"ואם כתבו כתובו אע"פי שחזר ומקחו פסול הא לרבנן אצטרך דאלו לר"א דליכא שום תנאי פסול אפילו לא חזר ומחקו כשר והכי מוכח בגמ' גמ' חוץ הוא ובחוץ הוא דפליגי רבנן עליה דר"א דהא שייר לומר ואין זה כריתות כיון שלא התירה לכל אדם אבל בע"מ מודו ליה מידי הוי אכל תנאין דעלמא ותו לאו שיורא הוא בגט מקרי דהרי הוא התירו אצל כל אדם על תנאי שלח תנשא לפ' וה"ל כאומר לה הרי זה גיטך ע"מ שתתני לי ר' זוז דאם קיימא תנאה מגורשת ואם לאו אינה מגורשת א"נ אינה אסורה לאיש זה מחמתו אלא מחמת תנאי ואם נשאת נלו ועברה על התנאי הרי היא אסורה לכל העולם ובה' ודאי רבנן מודו דגיטא מעליא הוא ולאו שיורא בגט מקרי או דילמ' ע"מ הוא ואפילו בעלמ' פליגי רבנן משום דסברי דאין זה כריתות כיון דתנאי הוא בנשואין ומעורבת היא מחמתו שלא תנשא לכל אדם ושיורא בגט מקרי מש"כ בשאר תנאין דעלמ' דליכ' שיורא בגט כלל ואסיקנ' דהאי ודאי אלא חוץ הוא והשת' משמע לכאורה דבחוץ דוק' הוא דפליגי רבנן עליה אבל בע"מ מודו ליה מידי דהוה אכל תנאין דעלמ' דע"כ לא איבעי' אלא אי פליגי בחוץ או בע"מ אבל היכ' דידעינן דפליגי בחוץ נראה דפשיט' דבע"מ מודו ליה רבנן וכן פסק הרי"ף והכי משמע מדאמר לקמן ומתני' דקתני אם כתבו כתובו כו' ואוקימ' בחוץ חוץ אין אבל ע"מ לא פסול וה"נ משמע מדאמר וחד אמר כל שפוסל ע"פ פוסל בכתב וכל שאינו פוסל ע"פ אינו פוסל בכתב וחוץ שפוסל בכתב אלמא דע"מ אינו פוסל וה"נ משמע מדאמר לקמן ור"ע אי חוץ ס"ל לותיב חוץ אי ע"מ ס"ל לותיב חוץ אי ע"מ ס"ל לותיב ע"מ ומשום דר"ע משמע שמיע ליה דאיכא דחמ' חוץ וא"ד ע"מ אלמא דליכא מ"ד דאמרתי פליגי דאי לא מאי קושי' דאי איתא דבתרתי פליגי בחוץ ובע"מ אמאי מהימני' עלי' דר"ע אי מקשרי בתרוויהו אבל רבינו נר"ו כתב וכן דעת רבו הרמב"ן דבתרתי פליגי בחוץ (בע"מ והיינו טעמא דכי אסיקנ' דבחוץ פליגי לא מהימני' בה אבל בע"מ מודו ליה רבנן לר"א ומעקרא כי אבעיא לן אי פליגי בחוץ או בע"מ ואמרי' דאי בחוץ פליגי בע"מ מודו רבנן אלא ה"ק

דאי בחוץ פליגי אפשר למימר דכ"ע מודו דאפשר דאע"ג דבחוץ פליגי אפשר למימ' דכ"ע מודי דאפשר דאע"ג דבחוץ פליגי בע"מ נמי פליגי דהא דלא נקט מתני' פלוגתייהו בע"מ אלא בחוץ לאו משו' לומר דבחוץ פליגי אלא לאפוקי מהאי תנא דאמ' דבע"מ פליגי אבל בחוץ מודו דאינה מגורשת וכדאיתא בסמוך והיינו דמייתי לה בסמוך ואשמעי' דהיינו טעמא דלא נקט מתני' פלוגתייהו אלא בחוץ דאיכא מאן דפליג דבחוץ מודו אבל בע"מ דתנא דברייתא נמי מודה דפליגי אלא במאי דפליג וראיה לזה דר"א ורבנן בין בחוץ בין בע"מ פליגי מדאמ' לקמן לאחר פטירתו של ר"א נכנסו ד' זקנים להשיב על דבריו ר"י ור"ע ורחב"ע ור"ע ואיכא מאן דמותיב ע"מ דר"א לחוד הוא דקא מותבי אלמא בין בחוץ בין בע"מ פליגי דליכא לשווייה בכדי פלוגת' בין ד' זקנים הללו ור"א ורבנן ל"פ אלא בחוץ אבל בע"מ מודו להני רבנן דאיגי אפי' בע"מ והיינו דקא מותבי אפילו בע"מ ועוד דא"כ מאן דלא מותיב מנייהו אנא בלחוץ אלמא דא"ל דבע"מ גיטא מעליא הוי ומאן דמותיב בע"מ פליגי בהדיא וסבר דלא הוי גיטא א"כ אינהו פליגי אהדדי וא"כ היכי ס"ל ר"י אין משיבין את הארי לאחר מיתה דהאי אינהו לא דהכי איתבי דאיתנהו בחיים אלא ש"מ דהני רבנן נר"א בלחוד הוא דמותבי ועלה פליגי ומותבי בין לחוץ בי לע"מ אלמא דכלהו ס"ל דבין בחוץ בין בע"מ פליגי רבנן בהדיא וכיון שכן היכי דחי' סברא דד' זקנים הללו בכדי רבינ' דאסיק לעי' פליגי לאו למימר' דבע"מ מודו וכדפרי' לעיל והא דאמ' לקמן ומתני' דקת' כתבו ואוקימנ' בחוץ אבל בע"מ לא פסיל ל"ק מידי דלא ע"מ שלא תנשא קאמר דההוא לפי מאי דפרי' הכי הוא בחוץ אלא ע"מ דאלמא דהיינו ע"מ שתתני לי ר' זוז או כיוצא בזה והאי דנקט אלא ואוקימנא בחוץ משום דקושט' הכי דמתני' לא איירי אלא בחוץ אלא אנן הוא דקאמרי' דה"ה דפליגי בע"מ והא דאמר חוץ שפוסל ע"פ פוסל בכתב ע"מ שאינו פוסל ע"פ אינו פוסל בכתב לאו ע"מ שלא תנשא בכתב קאמר דההוא הרי הוא כחוץ אלא ע"מ שתתני לי כך וכך דמים דלא הוי שיורא בגט כלל והאי דנקט חוץ ולא נקט אחוץ ולישנא שלא תנשאי לישנא רויחה נקט דאתיא ככ"ע דכ"ע מודו בין ר"א ורבנן אחוץ לא הוי גיטא ובע"מ פליגי והכי איתא בירוש' בהדיא ר"פ כל הגט וח"א את שהוא פוסל בע"פ פוסל בכתב ואת שאינו פוסל בע"פ אינו פוסל בכתב הרי את מותרת לכל אדם חוץ מפ' הואיל והוא פוסל ע"פ פוסל בכתב הרי זה גיטך ע"מ שתתני לי ר' זוז הואיל ואינו פוסל בפה אינו פוסל בכתב ע"כ והא דאמר לקמן דר"ע חוץ ס"ל לותיב חוץ אי ע"מ ס"ל לותיב ע"מ התם היינו טעמא משום דאפילו תימא דר"א ורבנן בהכל פליגי כיון דפלוגתייהו לא מתניא אלא בחד' לא ס"ל לאותובי אלא אמאי דנקט ר"א בהדיא בהא אפי' במאי דנקט בהדיא איכא למימר דאין משיבין את הארי

לאחר מיתה כ"ש במאי דלא אמר בהדיא אע"ג דקושטא דמילתא דאפילו בהאי נמי פליג ופרקי' דר"ע שמע דאיכא מ"ד חוץ ומקשה ליה דאיכ' מ"ד ע"מ ומקשה ליה ושטה זו כתב רבי בשם רבו הרמב"ן ונכונה ואעפ"י שאין כן דעת האלפס ור"ח יש לחוש לשטה זו שהוא להחמיר על מה נחלקו על המגרש את אשתו וא"ל הרי את מותרת לכל אדם ע"מ שלא תנשאי לפ' שר"א מתיר לכל אדם חוץ מאותו האיש פ' ואע"ג דבעי כריתות קסבר ר"א דהא נמי כריתות הוא שהרי אם ימות איש זה הרי הוא מותרת לכל אדם ואינה אגידה ביה כלל משא"כ במגרש את אשתו וא"ל הא גיטך ע"מ שלא תשתי יין כל ימי חייך דאין יזה כריתות ובהא מודה ר"א כיון דאגידא ביה כל ימי חייך וכדפרי' דמיא למאי דאמר הרי את מגורשת ע"מ שלא תשתי יין כל ימי חיי דמגורשת כו' דאפשר דמת ונמצא שאינה אגידא ביה כלל וכדאית' לקמן ורבנן סברי דכיון דאיכ' שיור בביאור לאו כריתות הוא מ"ט דר"א אמר לך מידי דהוה אכל תנאים דעלמ' הא ודאי לא משום ר"ח בעי לה דטעמ' דר"א בע"מ הא פירושו ליה דאמרי' אבל בע"מ מודו ליה מידי דהוה אכל תנאין עלמ' אלא כדי למבע' טעמ' דרבנן נקטה אמר קרא ויצאה מביתו והלכ' והית' לאיש אחר אפי' התיר לא התיר' אלא לאיש אחד ה"ז מגורשת מהכ' משמע אליב' דר"א דאי א"ל הא גיטך דתהיה אסורה לכל אדם חוץ מפ' דמגורשת לגבי אותו פ' ובירושלמי גרסינן מ"ט דר"א דכתיב והיתה לאיש אחר שמיעת' הכ' מן מתני' אבל כשהתירה לכל ואסרה לאדם א' שמעתי מ"ט דר"א מיתה מותרת וגט מתיר מה מיתה מותרת ומחצה אף גט מתיר ומחצה ורבנן אסור כהונה שאני כלומר אע"ג דלא הוי גט כלל אסרה הכתוב לכהן משום ריח הגט בתר דבעי' הדר פשטא בין לר"א ורבנן בעי' ויצאה והיתה וכיון שכן לר"א היכא דא"ל הרי את מקודשת לי כנגד כל אדם חוץ מפ' מקדושת ואסורה לכל ומותרת לאותו פ' לגמרי דלגבי דידיה הרי היא כפנויה ולרבנן אינה מקודשת כלל דכשם שאין גט למחצה כך אין קידושין למחצה ואי קשי' אמאי אינה מגורשת ומ"ש מהא דתניא בקידושין פ' האומר הרי את מקודשת לי מעכשיו ולאחר ל' יום ובא א' וקדשה תוך ל' יום מקודשת ואינה מקודשת ואיתמר עלה אמר עולא אר"י אפי' מאה תופסי בה כלומר צריכה גט מכול' ואמר מ"ט דר"י משום דה"ל כשרגא דליבני דכל חד וחד לחבריה שבק' דה"ל כאלו א"ל הרי מקודשת לי חוץ מאותם שיקדשוך תוך ל' יום וקי"ל כר"י וכן פסק ר"ח ותי' בשם הרב אב ב"ד דר"י ס"ל כי הא לישנא דבעי ר"א למימר דע"כ לא אמר רבנן דבעי אלא הכא דבעי כריתות אבל התם קנין כל דהו בעי' ואע"ג דאמרי' אשה ולא חצי אשה הכא לאו חצי אשה הוא דכולה מקודשת לו אלא חצי קנין הוא וזה אינו מחוור דודאי דבר פשוט הוא דבעי ויצאה והיתה ועוד דאי אית' דההוא

דר"י שייכא בההוא סוגי' דהכי ה"ל לתלמוד לאתויי הכל אבל י"ל דלקושי' דהתם לאחר ל' יום כשחלין הקדושין לגמרי חלין ומקודשת היה לזה ואסורה לכל העולם משא"כ הכא דבשעה שהיה מקודשת וחלו הקידושין אהני אומרים שתהיה מותרת לאדם אחר ובדוכתא דקדושין נאריך בה בס"ד:

אמר אביי את"ל איתא לדר"א דאמר דאליב' דר"א אפשר דהוי מקודש' לזה ולזה בא ראובן וקדשה חוץ משמעון ובא שמעון וקדשה חוץ מראובן ומתו שמעון מתייבמת ללוי פי' כשמתו ב' בבית א' כגון שנפל הבית על ב' אפילו כשת"ל דאשת ב', מתים משתהא ונופלת קמי יבם והני נמי אשת ב' מתים בכי הא ודאי אינה נופלת משום דכל יבמה שאין אני קורא בה בשעת נפילה יבמה יבא עליה הרי הוא כאשת אח שיש לו בנים ואסורה לעולם והוי כי מיית ראובן דהרי אסורה ללוי משום דקדושי שמעון לא אהני כלל כיון שקדשה שקדשה חוץ מראובן שהרי מחמת קידושין של שמעון אינה אסורה לשום אדם בעולם דכל קידושין שאינם אוסרים לאו קדושין נינהו כלל ואם גרשה ראובן הרי היא מותרת לעלמ' וא"צ גט משמעון מחמת קדושיו דקדושיו לאו כלום נינהו והכי דייק לישנ' דקדושי ראובן אהני קדושי דשמעון לא אהני וכן דעת רבינו נר"ו:

וארא אשת ב' מתים היכי משכחת לה פי' לאו קושי' היא ומשום דלא סגי' ללא משכחת לה דה' התם ביבמות טרחי לאשכוחי דבאוריית' לא משכחי' לה אלא בדרבנן בלאו דמשכחי' ליה ומיהו אליב' דר"י ודאי דסבר דאפילו ק' תופסי' בה וכדאיתא לה משכחת לה אפי' בדאוריית' והכי מפורש יותר בירושלמי אלא והאי לכולהו שאר אמוראי לא משכחת ליה בדאוריית' ולאו קושי' היה לדידיה אלא הכ' כיון דבה' דר"א משכחת לה בהדי' אתא לאשמעינן הך משום דבעלמ' טרחי לאשכוחי אבל לא ק"ל דאי לא משכחת לה כדפרי' דמשכחת לה כגון שקדשה ראובן חוץ משמעון דאי מותר לשמעון לגמרי שהרי אינה מקודשת אצלו ואם קדשה שמעון סתם הרי מותרת לשמעון וא"צ גט מראובן כלל להתיר לשמעון אבל להתירה לעלמ' צריכ' גט מב' דקרי ליה אשת ב' מתים:

בעי אביי א"ל הרי את מותרת לכל אדם חוץ מראובן ושמעון וחזר ואמ' לה חוץ מראובן ושמעון מהו פי' אליבא דרבנן קמבעיא ליה דאינה מגורשת דאלו אליבא דר"א דמגורשת פשיטא דכשחזר וא"ל לראובן וש' שהתירה לגמרי אלא לרבנן קמבעי' ליה וכשנטלה הימנה וחזר וא"ל בנתינה ב' הרי את מותרת לראובן וש'מהו אי אמרינן מאי דאמר שרי והרי הוא כאלו א"ל הרי את מותרת אף לראובן ושמעון דאי לא פשיטא דאינה מגורשת דמעיקר' כשא"ל חוץ מראובן ושמעון הא לא אהני גרושין כלל ואם חזר וא"ל הרי את מגורשת בראובן ושמעון אם ר"ל אף לראובן וש' והרי היא מגורשת לכל העולם א"ד

מאי דאסר שרא כלומר לחוד בעי למשרי ומאי דבעי למשרי מעיקר' אסר והלכך אינה מגורשת את"ל מאי דאסר שרא דהרי הוא כאלו אמר אף לראובן ושמעון ומגורשת לראובן מהו לשמעון מהו וסלק' בתיקו וכתב ר"ח דכיון דסלק' בתיקו נקטינן לחומר' ככל תיקו דאיסור' לחומר' אבל הרמב"ן פסק דהיכי' דחזר וא"ל לראובן ושמעון מגורשת לשיטתו שפוסק בכל מקום באת"ל אבל לראובן או אף לשמעון דסלקא בתיקו הויא ספק מגורשת והא דבעי ר"א אף לשמעון מי' האי אראובן קאי אעלמא קאי אפי את"ל דל"ש דוק' בעי דאף אי קאי אראובן או אעלמ' ודוק' אף לש' קמבעי' משם דהי' בתר' איכ' למימר דהאי אף אראובן קאי אבל היכ' דאמר אף לראובן פשיט' ליה ודאי דאעלמ' קאי ואינה מגורשת אי אמרינן דוקא ראובן:

דף פג.

ומת בלא בנים לא נמצא זה עקר דבר מן התורה הא למדת שאין זה כריתות. פי' הא לאו משו' כריתות קאמרינן אע"ג דנקט לישנ' דכריתות דא"כ מאי האי דקאמר לקמן ורבנן כריתות מאי עבדי ליה הא מבעי' להו להא אלא ש"מ כדפרי' דלאו מלישנ' דכריתות קמקשו ליה אלא מסבר' דאע"ג דכריתות לא כתיב באורייתא לא אפשר דגט כזה יהא גט ויהא מתיר תורה גט כזה דלפעמים יבא לעקור דבר מהתורה והא דקאמר' הא למדת שאין זה כריתות הרי הוא כאלו אמ' הא למדת שאין זה גט דלא אפשר דגט כזה יהא מתי' תורה וכדפרי' נענה ראב"ע ואמר כריתות דבר הכורת בינו לבינה פי' ראב"ע מקשה א ליה מסבר' דנפשיה לומר דכיון דכתיב כריתות סתמ' כריתות לגמרי משמע שיהא כורת בינו לבינה ור"א ודאי כריתות נמי קדריש ליה אלא דסבר דהאי נמי כריתות הוא כיון שכרת בינו לבינה לגבי הני שהתירה אצלה דלא משמע כריתות אלא ה"ז גיטך ע"מ שלא תשתי יין כל ימי חייך דאגיד' ביה לעולם וכדכתיבנ' לעיל הכי שהיה זה שנאסרה עליו כהן ומת המגרש ונמצאת אלמנה אצלו וגרושה אצל כל אדם כלומר והא' אסור לו משום צד גירושין שבה א"א שהי' חמור' אינו דין שתהא אסורה לכל משום צד אישות שבה שהרי א"א לגבי זה שנאסרה עליו מתנה מי קאמר ליה לא סגיא דלא מנסבא לאחוה דהאי גברא השת' ללישנ' דמתנה בלחוד מקשה לומר דהאי לאו מתנה אבל לאו למימר דאי הוה מתנה דקשי' לר"א ולא לרבנן וה"ה נמי דקשיא לרבנן דכיון דמתנה על מ"ש בתורה הוא התנאי בטל ובכי הא ודאי הויא גיט' א"נ איכ' למימר דאפי' הוי מתנה על מ"ש בתורה הוא תנאו בטל דאטו מי לא סגי' בלא"ה לא תינסוב להאי ולא תיגרש וכדאמר לקמן גבי גיטך ע"מ שתבשל לי בשר חזיר דאי הוי מתנה על מ"ש

בתורה מה"ט ואע"ג דבירוש' מדמה ליה למתנה על מ"ש בתורה הכי אית' בירושלמי דגרסינן התם קשי' דר"ט היאך היא מתייבמת לא נמצא זה מתנה על מ"ש בתור' בטל מעתה לא ישא את בת אחיו שלא יתנה. על מ"ש בתורה אריב"ב כבר אתמר טעמ' תמן התורה אסרתה עליו אבל הכא היא אוסרת עליו אלמ' דבמתנה על משכ"ב חשיב ליה דוק' מתנה על משכ"ב אנא ה"ק היאך אפשר דהוי גיטא בענין שהוא כאלו הוא מתנה לבטל דבר מן התורה אעפ"י שאינו מתנה גמור ומטעמא דפרי' והא דתניא מודה ר"א לאו מודה לבעלי מחלוקותו דהא מיקל טפי מניה אלא מודה לגמרי קאמר דאעפ"י שאומר שאשה זו מחירה לזה ונאסרה לזה אפ"ה אם נשאת מותרת לזה שנאסרה עליו וא"כ גם מן הראשון ואשכחן דכוותא בכל מודה דלא מודה לבעל מחלוקתו חלא לעצמו ואיכא חדא בהזהב בפלוגתא דרב ור"י דברים אם יש בהם משום מחוסרי אמנה אם לאו ובמאי פליגי בע"מ הרי הותרה אצלו בזנות ואק"ל ומאי קושיא דר"א נמי אפי' דאמר ליה הא גיטך ע"מ שלא תבעלי לפ' דמשמע בין בזנות בין בנשואין קאמר דמגורשת ותדע לך דע"מ ודאי דומיא דחוץ וכי היכא דבחוץ אסורה לזה לגמרי בין בזנות בין בנשואין ה"ה בע"מ וי"ל דאפ"ה כיון דברייתא נקט לישנא דע"מ שלא תנשאי דמשמע דלא אסרה אלא בנשואין אבל לא בזנות אעפ"י שר"א מודה בע"מ שלא תבעלי נמי וכדפרי' אינהו לא היו משיבין חלא כלישנא דברייתא דלפי לישנא דברייתא מותרת היה אצלו בזנות מאי קושיא א"כ האי דהרי הותרה אצלו בזנות לאו דוקא אצלו הרי הותרה אצלו קאמר אלא דנקט בזנות משום דברייתא לא איירי אלא בנשואין אבל ודאי אי בע"מ איירי הותרה אצלו לגמרי והרי זה כאלו הותרה לכל אלא שנתנה עלה מצד א' ע"מ שלא תבעל לפ' כאלו אמ"ל ע"מ שתתני לי זוז או שלא תשתי יין או כיוצ' בזה דהא מותרת לכל אלא דתנא' רכיב עלה הא נמי להא דמי' ולא חשיב לגבי איש זה דחסור' והיינו דפריך ליה דלא מקשה אלא להו' כך תי' בתוס' אפ"ה בכולהו תנאי דעלמ' לא תנסיב דדילמ' לא מתקיימ' ליה לתנאי וק"ל דהא לעיל פרק מי שאחזו תני' הרי זה גטך ע"מ שתתני לי ר' זוז אעפ"י שנתקרע הגט או שאבד מגורשת ולאחר לא תנש' עד שתתן וגדולה מזו אמ' התם לאלתר שריתוה או לאחר א"ב חדש שריתוה לאלת' שריתוה ואע"ג דמית וליכ' למיחש דדילמ' אתי חיישי' משו גזרה נשואין דעלמ' אלמא דלעולם לא שרי' ליה עד שתתקיים ואיכ' למימר דחילוק יש בין תנאי לתנאי דכל שהו' בקום עשה כגון ע"מ שתתני לי או ע"מ שתעשה כך וכך ודאי לא שרינן ליה לאנסובי עד שתתקיי' התנאי דחיישי' נא מקיימה לתנאי אבל בתנאי שהו' בשב ואל תעשה ע"מ שלא תעשה כך וכך שרי לה לאנסובי מיד אפי' קיום התנאי דלא חיישינן דלא מקיימה לתנאי והכ' בתנאין כאלו שהן

בשב ואל תעשה אייריי דומי' שלח הנש' ויש מי שתיר' דאפי' בתנאי שבקום עשה כל שבידה לעשות שרינן לה מיד ולא חיישינן דלא מתקיימה לתנאי כגון ע"מ שתשתה יין או ע"מ שתלכי למקום פ' או כיוצ' בזה אבל ע"מ שתתני לי ר' זוז הא לאו בידה לקיומי דדילמ' דלית לה זוזי ואפי' את"ל דאית לה דילמ' מצטרף לה לדבר אחר והכי משמע הא דאמר לקמן הכא בדיד' קיימ' לאיגרושי דילמ' כל שבידה לא חיישינן והתם אפי' בתנאי שהו' בקום עש' הוא דהא א"ל ה"ז גטך ע"מ שתנשאי לפ' דמשמע דוק' התם דאין בידה לאיגרושי הא בתנאי שהוא בידה אעפ"י שהוא בקום עשה לא חייש נן ושרי' לה מיד דאי משום הא לא אירי' דכל שהוא בקום עשה כאין בידה חשבינן ליה וכל שהוא בשב ואל תעשה הדבר בידה שלא לעשות מעשה לבטל התנאי והתם כי נקט בדידה קיימ' לאיגרושי לרבות' נקטי דאפי' כשת"ל דבקיום מעשה מתירין אותה מיד הכא א"א משום דאין בידה לגרש אז עצמה אלא אנכון דבכל דבר שהוא בקום עשה חיישינן ולא שרינן בכל ובכל דבר שהוא בביטול מעשה כגון ע"מ שלא תשתי יין שרי לה לאלתר והכי איתא בתוספתא ה"ז גטך ע"מ שלא תשתי יין וע"מ שלא תלכי לבית אביך ל' יום ה"ז גט ואינו חושש שמא תלך ושמא תשתה יין ובתנאי שהוא בקום עשה צריך להביא ראיה שקיימה את תנאה דמסתמא אמרינן דקיימה תנאה עד שיביא הבעל ראיה שלא קיימה את תנאה וכדכתיב לעיל פ' מי שאחזו ומיהו בכל תנאי שהוא ברשות אחרים אפילו בשב ואל תעשה לא שרינן לה עד שתקיי' התנאי דכדבר שהוא בידה וע"כ לא שרינן בתנאי בשב ואל תעשה אלא בדבר שהוא בידה או ברשותה ואינה חשובה לקלקל עצמה ואי קשיא והא משמע דרבינו סבר דאפילו בתנאי דשב ואל תעשה חיישינן ולא שרינן לה ר"י אמר בישן היום שמא ישן למחר אלמא חיישינן דלא קיימה תנאה ומשמע דהלכתא כוותיה דבשל תורה הלך אחר המחמיר וא"ת דההוא תנאה שאני משום דלא בידה נמי קיימא לקיומי תנאה משום אותה שבידה הו אשכחן בנדרי' נמי דפליגי בהדיא דאמר לאשתו קונם אי את נהנת לי עד הפסח אי תלכי לבית אביך עד החג ואסר לה ר"י לאתנויי מנכסיו דילמא תזיל לבית אביה עד החג ואיכא למימר דהא דהכא לא דמיא אלא להאי דאמרי התם דאי אמר קונם עיני בשינה למחר אם ישן היום דכולהו מודו דישו היום וחוששין שמא ישן למחר מ"ט דמזהר איניש באיסורא אבל בקונם עיני בשינה היום אם ישן למחר חיישינן משום דלמחר לא עביד איסורא כשהוא ישן משום שינה דלמחר' עצמו אינו אלא תנאי ובתנאי לא זהיר איניש אבל הכא גבי גט איכא למימר דהרי מוא באיסורא דמשום חומרא שהחמרת עלה בסוף הקלת עליה בתחלתה ומש"ה מהדר בה רבינו נר"ו והא דאמרי ובמאי אילימא בחץ משרא שרי ר"א ודין הוא דהוה יכיל

למקש' אבחוץ מי איכא גט בטל ובניה ממזרים אלא דניחא ליה לאקשויי מהא דאקשה מינה לעיל אלא בע"מ וק"ל ואכתי היכא איכא גט בטל ובניה ממזרים דהא ודאי לא יכלה לעבוד על תנאה שהרי אם נשאת לזה שנאסרה עליו נמצא גט בטל וא"א היא למפרע וכיון שכן דקדושין לאו קדושין נינהו וכי נמצאת שלה עברה על תנאה ואיכא למימר דכי אי"ל שלא תנשאי לאו דוקא בנשואין גמורין דהא לא אפשר כדכתיבנא אלא שלא תהיה נשאת לו כדרך נשואין בקדושין ובחופה אעפ"י שאין הנשואין נשואין כיון שעברה בדרך נשואין עברה על תנאה וגטא בעל וש"מ שהנותן מתנה לחבירו ע"מ שלא יתננה לאחר אעפ"י שאין מתנת ו של מקבל מתנה זו מתנה בטלה מתנתו ולא זכה שהרי הוא כאלו עבר על תנאו וכדפרי' אבל בתוס' כתבו דמהא דהכא ליכא ראיה דהב"ע כגון שנשאת לזה לאחר שמת המגרש דנשואיה ודאי נשואין דהא אלמנה היה היום אלא שמחמת שעברה על תנאה נמצא למפרע הגט בטל ובניה שהיו לה ממנו בחיי בעלה הא' ממזרים דאז גלה מלתא למפרע דההיא שעתא לא היתה מגורשת למפרע ולפי פי' זה כי אמרינן ועברה ונשאת לא משום נשואין אלא שהלכה ונשאת לזה שנאסרה עליו דבנשואין אלו ליכא עבירה אלא דמשום נשואין אלו עושה היא למפרע ביאתה ביאת זנות ובניה ממזרים והיינו עברה ונשאת דנקט לא, נהיר, חדא לישנא דעברה ונשאת לא משמע הכי ועוד דאם איתא דהא דהיכא דלית ליה פותר אלא כשמת המגרש כי היכי דבאידך נקט מת ומגרשה ה"נ הנ"ל הכא ומת המגרש דהא כולה מילחא ר"ע היא אלא החי' הא' נראה עיקר וכדכתיב' ובמאי אי נימא בע"מ הא גרושה אצלו בזנות לאו דוקא וכדכתיב לעיל גבי הותרה אצלו:

ור"ע אי חוץ ס"ל לותיב חוץ אי ע"מ ס"ל לותיב ע"מ הא כתיב' לעיל דאע"ג דר"א פליג בתרווייהו כיון דר"א לא נקט כההיא אלא או חוץ או ע"מ לא ה"ל להשיב את הארי לאח"מ אלא במה שהוא בפירוש אבל במה שאינו מפו' לא ופריך דר"ע משמע שמיע ליה הכי והכי פריך לכולהו לישני:

מקיש קדושי הויה ב' לקדושי הויה א' וקדושי הויה א' ודאי פנויה היתה דאי לא למ"ל שנקט והלכה והיתה לאיש אחר לא ישוב לקחתה דהכי הנ"ל כיון שהלכה זו ונשאת לזה לא יחזירנה בעלה הא' אלא ש"מ בפנויה עסקינן:

ככר הנודרת ע"ד בעלה היא נודרת האי לישנא לאו דוקא אלא הרי הוא מהלשונות דמתחלפים בתלמוד דהא כתבי' לעיל בפ' השולח דעל דעת אהני לאחזוקי שבשעה כי היכי דלא ירמה או תנו בלשון ובמעשה דקניא דרבא אבל לאו לומר שהנשבע ע"ד חבירו שיהיה רשות ביד חבירו לכתוב לו שבועתו והא דאמרינן הכא כל הנודרת ע"ד בעלה

היא נודרת ה"ק שבנודרת תולה נדרה בבעלה שיהא נדר כל זמן שבעלה לא יפר והרי הוא כאלו התנתה כן בפי' והיינו טעמא דאפי' בנשואין דרבנן כגון קטנה אמרינן דבעלה דבעלה מפר לה אע"ג דנררה נדר דבר תורה נדר כגון דמופלא סמוך לאיש. דנדרו נדר דבר תורה ומשום האי טעמא דכל הנודר ע"ד בעל' היא נודר הבעל מפר וא"ת היכא שהתנת' בפי' ואמרה שאפי' לא ירצה בעלה בנדרה שיהיה נדרה נדר לא יוכל הבעל להפר ב' תשובות בדבר חדא דשמא אעפ"י שהיא אומר' כן אנן סהדי שהיא אינה נודרת שלא ברצון בעלה ועוד שכיון שנתנה התורה רשות לבעל להפר לה לא חלק הכתוב ונתן לה רשות להפר כל נדריה:

ורבנן האי כריתות מאי עבדי ליה פי' הרי ד' זקנים דלא איצטרך להם כריתות לדבר הכורת בינו לבינה דאפילו בלאו כריתות משמע להו מהנך טעמי' דאמר לעיל דלא יהא גט א"כ כל זמן שלא יהא כורת בינו לבינה דאפי' בלאו כריתות משמע להו מהנך טעם האי לכריתות מאי עבדי ליה ואמרינן דאיבעי להו לכדתניא ה"ז גיטך ע"מ שלא תשתי יין לעולם דאגידא בה כל ימי חייה אין זה כריתות וה"ה נמי דר"א מודה בהא דאין זה כריתות אעפ"י שחולק בחוץ משום דשאני התם דאי מיית ההוא גברא שוב אינה מעוכבת כלל בשבילו ואינה א אגידא ביה משא"כ הכא שהיא אגידא ביה לעולם והא דאמר ע"מ שלא תלכי לבית אביך לעולם אין זה כריתו' לאו דוקא לבית אביך דהא מית אביך מותרת בו ודמיא לכל חיי יט פ' דהוי כריתות אלא לבית שהו' של אביך קאמר דאסור' בו לעולם וכבר כתבתי לעיל ואסיקנ' דכל ימי חייכי אין זה כריתות אבל כל ימי חיי וחיי פ' ה"ז כריתות וה"ה למאן דשרי היכ' דא"ל ע"מ שלא תנשאי לפ' בעולם דה"ז כריתות דהרי הוא כאלו אמר כל ימי חיי ושלא כדברי הרמב"ם ותדע לך שהו' כן דה' ודאי ע"מ כחוץ ובחוץ לעולם משמע ואפ"ה קשה לר"א משום דאפש' דמיית והוי' שעל דקיימ' שלא בתנאי ע"מ למאן דשרי נמי דכותי' הוא וזה ברור וטעמ' דכל ימי חייכי דאין זה כריתות וכל ימי חיי פ' דהוי כריתות משום דאית ליה שעה דקיימ' שלא בתנאי אבל בכל ימי חייכי לית לה שעה דלא קיימ' בתנאי והלכך אין זה כריתות. תיבעי לר"א ע"כ לא אמר ר"א התם אלא למאן דקשרי לעולם אבל הכא לא או דילמ' ל"ש וכי היכ' דהתם אמר דיש גירושין לחצאין א"נ הכ' אפשר דיש גירושין ליום א' תבעי ע"כ לא אמר רבנן התם אלא משום דלא פסקה מינה. לגמרי אבל הכא כיון דפסקה לגמרי פסקה להה' יומ' ובנאיה משום דפשט ליה דאליביה דרבנן דאין גט לחצאין דהרי נמי אינה מגורשת ליום א' ואסיקנ' דבין לרבנן בין לר"א כיון דפסקה פסקה ומגורשת גמורה כיון דשעה דשעה א נתגרשה אינה חוזרת לאיסורה אלא בקידושין ושמעינן מה' דהנותן קרקע לחבירו גוף

ופי' יום א' שהקרקע שלו לעולם כיון שנתרוק' ממנו שעה א' רשותו של בעלים וזכה ההו' פי' א"ל הרי קרקע זה נתון אצלך גוף ופי' עד יום פ' שלו הוא לעולם דכיון דפסקה פסקה רבינו נר"ו וקי"ל הכי דכיון דפסקה פסקה ומגורשת והא דאמר לקמן אתקין רב בגיטין לעיל' לאפוקי מדבעא מניה רבא מר"נ לא משום דלית הלכת' הכי אלא כדי שלא יוציאו לעז עלי הגט שאמרו שלא נתגרשה אלא ליום פ' דהכ' רב נמי כר"י ס"ל ואפ"ה תקן מיומ' דנא דוק' לאפוק' מדר"י וכיון דתקן הכי ודאי אינה מגורשת גמורה ובמקום יבם חולצת ומיהו היכ' דנשאת בגט זה נראה ודאי שלא תצא דמשום גזירה לא מפקינן וכדאמר בסמוך והרמב"ם שכתב שאינה מגורשת כלל לא נתחוור דבריו אטו בדידה קיימא לאיגרושי ה"ה דהוה יכיל למנקט אטו בדידה קיימ' לאנסובי לא הוי משום דהי' היא חשש' א' נקט' דאפי' גרושין של זה אינה בידה ואסיק רב' דה"ק ה"ז גיטך ע"מ שתנשאי לפ' לא תנשאו לו ולא לאח' לא תנשאו גזירה שמ' נותנים נשותיהם במתנה לאח' משום דבעי לקיומי תנאה ואם נשאת לו לא תצא ולאחר תצא:

דף פד.

הרי זה גיטך ע"מ שתפרחי באויר. או כיוצא בזה בדברים שהיא אינה יכולה לעשות בשום צד הגט כשר ומגורשת דכל שמתנה בדבר שיודע שחבירו אינו יכול לקיימו אינו לא כמפליג בדברים והמעשה קיים דקיי"ל כריב"ב דאמר כל שא"א לו לקיימו בסופו והתנה עליו מתחלתו אינו אלא כמפליגא והגט כשר הרי זה גיטך ע"מ שתבעלי לפ' נתקיים התנאי ה"ז גט ואם לא אינו גט ע"מ שלא תבעלי לאבא ולאביך אין חוששין שמא נבעלה ופרש"י דאין חוששין שמא תבעל והרמב"ם כתב דדוקא באביו כתב דאין חוששין אבל בפ' חוששין ואינו דבביטול לא חיישינן וכמ"ש למעלה והרמב"ן כתב הלשון כפשוטו ואמר דה"ק דאע"פ שנתייחדה עמהם אין חוששין שמא נבעלה להם ואע"פ שבא הבעל וערער שעברה על תנאה אין חוששין לו דכל כה"ג היא נאמנת שלא עברה על תנאה ואיהו לא מהימן עד שיביא ראיה אבל באידך שהיא בקום עשה צריכה היא להביא ראיה וכדכתיבנא לעיל והא דנקט. ע"מ שלא תבעלי לאבא ה"נ שע"מ שלא תבעלי לפ' דאין חוששין לו אא"כ הביא ראיה שעברה על תנאה וע"כ לא נקט לאביך אלא משום דיוקא וע"מ שתבעלי לאבא ולאביך לא קתני דאשמעינן דהוי כמפליגה בדברים אי נמי משום דע"מ שלא תבעלי לפ' לא הוי גט כלל וכדרבנן דפליג עליה דר"א בין בחוץ בין בע"מ וכדפרישית לעיל:

א"ל רבא בשלמא בשר חזיר דאכלה לקיה והאי דלא חשיב כמפליגה בדברים פ' נמי אפשר דמשחדא ליה בממונא ובעיל לה כלומר דרך נשואים א"כ אפינו בזנות דבאיסור מועט איכא למימר דמפייס לה ובעיל לה אבל אבא ואביך שהוא אסור חמור נהי דהיא עבדה איסורא אינהו לא בעי למעבד אסורא כי האי והלכך ה"ל כמפליגה בדברים וכשר וקי"ל כרבא והלכך כי א"ל ע"מ שתאכלי בשר חזיר לא הוי כמפליגה בדבר ים ואי מקיימי תנאה הוי גט וכן ע"מ שתבעלי לפ' אבל ע"מ שתבעלי לאבא ולאביך שהוא אסור חמור ה"ל כמפליגה בדברים וכשר אעפ"י שלא נתקיים התנאי ואי א"ל ע"מ שלא תבעלי לאבא ולאביך או שלא תנשאי כל זמן שלא עברה על תנאה ואינה מגורש' וזה ברור היכא חמ' מתנה על מ"ש בתורה תנאו בטל כגון שארה כסותה ועונתה שאיהו עקר פירוש שבשעת המעשה הוי כעוקר אבל הכא איהי קא עקרה שאין העקירה לאלתר בשעת נתינת הגט אלא לאחר זמן כשנאכל ואפ"ה אסיק כרבינא דכיון דאלו איהו לא אהני עקרה הכי הוא כאלו עקר אלא אמר רבא היכא אמר דמתנה על מ"ש בתורה כגון שארה כסותה ועונתה דודאי קא עקר ופירש רבינו נר"ו דטעמא משום דאיהו לאו בהדי דידה מתנה אלא הרי הוא כמתנה עם התורה שממה שחייבה תורה מתנה עמה שלא יהא חייב בה וכיון דאין הדבר ניתן למחילה אליבא דר"מ ואליבא דר"י בדבר שאינו של ממון לאפוקי הני דר"י ודאי דבר של ממון הוא ותנאו קוים כיון דא"ל ע"מ שאין לך יש בלשון לשון מחילה אבל בלשון שלא נתן לה לימחל כשהוא מתנה הרי הוא מתנה עם התורה והלכך תנאו בטל אבל הכא עמה הוא דמתנה שהוא א"ל ע"מ שתעש' או שלא תעשה ובכל כה"ג שהוא מתנה עמה ועליה הדבר לעשות כיון שאינה מוכרחת עשות לא חשיב מתנה על מ"ש בתורה ואי קיימא תנאה מגורשת ואם לאו אינה מגורשת כיצד יעשה יטלנו הימנה ויחזור ויאמר לה מאן תנא אמר חזקיה רשב"א היא ריי"ח אפילו תומא כר"י ושאני הכא הואיל וקנאתו ליפסל בו דאע"פ שאינה מגורשת מ"מ גיטא הוי ליפסל בו וכיון שכן הרי גט זה כאלו נתנו לה והיא שנו והלכך כלתה נתינה א' וצריך נתינה אחרת ולאפוקי כנסי ש"ח זה או נתנו לה בתורת פקדון דכיון שלא קנאתו כלל א"נ ליטלו הימנה וזה הכלל כל היכא שעשה הגט מעשה בנתינה ראשונה שפסלה מן הכהונה מיהא צריך לחזור ויטלנו הימנה הא לא הכי לא וק"ל כר"י דאע"ג דפליג חזקיה בהדי כתב בשם ר"ח דהאי דחזקיה לאו דהיא ר' חזקיה רביה דר"י מא"י הוה דהאי הוה מבבל והיינו דאין צריך דילכון אמרי כלומר רב כהנא שהוא מבבל אמר כן ולכאורה לחזקיה אמר הכי אלא ודאי דחזקיה הוא חזקיה בריה דר"ח בריה דרב שהיה מבבל ותדע לך דאנו לחזקיה רביה דר"י כי אתא רב כהנא לח"י כבר נח נפשיה דהא ר"י באותו

שעה זקן היה וכהו עיניו משיבה וכדמוכח בשלהי הגוזל בההיא מעשה דרב כהנא וכיון שכן קי"ל כר"י. ואיכא מ"ד דחזקיה רביה דר"י הוה דחזקיה בריה דר"ח איהו דהוה רביה דר"י וכשא"ל דילכון אמרי לאו לרבו אמר כן אלא לתלמידי' דייני בבל שהיו בשיבתו וכיון שכן קי"ל כר"י דבתרא הוא דע"כ לא קאמרי דרב ותלמיד הלכה כרב אלא כשחולק עמו ממש אבל אם אמורא אחר היה חולק עליו הלכה כתלמיד שהוא בתרא אם כתבו בתוכו אעפ"י שחזר ומחקו פסול דה"ל כגט שכתב שלא לשמה. אמר רב ספרא כתובו בתוכו תנן מ"ד ה"מ לאחר התורף אבל לפני התורף אפילו ע"מ נמי פסול קמ"ל דלא פי' הראשון דמתני' דקתני בתוכו פסול ולמעוטי אעפ"י דלאחר התורף כלומר חם נא נכתב התנאי בתוכו אלא שאמר הבעל בשעת כתיבה אחר כתיבת התורף שהוא כשר דדוקיי' דמתני' לא אתא אלא למעוטי אחר התנאי וע"פ אבל לפני התורף אפילו בע"פ בשעת כתיבה פסול גזרה שמא כתבו לפני התורף בע"פ אטו לפני התורף בכתב וכל ע"פ דאיירי בכולה שמעתין הוא ע פ בשעת כתיבה ולאפוקי בשעת נתינה דלר"ע פסול ע"פ יותר מבכתב והיינו רישא דמתני' אלא כי איירי בכולה שמעתא בע"פ בשעת כתיבה איירי וכדכת' קמ"ל ד"ס דכתב בתוכו דתנן במתני' אכילה מילת' בין אלפני התורף בין לאחר התורף ובכתיבה דוק' פסול אבל ע"פ אינו פוסל כלל ואפי' מלפני התורף ורב' אמ'ל ל"ש אלא לאחר התורף כלו' אחר התורף הוא דאמרי דאינו פוסל אלא בכתיבה אבל בע"פ לא אבל לפני התורף אפילו בע"פ פוסל וכדאמר דלאחר התורף בע"פ אינו פוסל שמעינן דלפני התורף בע"פ אינו מדינא דאלו הוי מדינא וראי גזרה לאחר התורף ע"פ אטו. לפני התורף ע"פ כי היכא דגזרה לאחר התורף בכתב מדינ' הוא דא"כ אמאי לא גזרו לאחר התורף ע"פ אטו לאח' התורף בכתב דכל היכא דליכא חדא גזרה כותב וכדאית' בסמוך ועוד דבהדיא מוכח בסמוך דלאחר התור' בכתב אפילו בחוץ אינו מדינא אלא משום גזרה דהא אוקי רבא ברייתא דכל התנאים פוסלי' דלאחר התורף ואמ' אליבא דרבנן דמכשירי דטעמייהו משום דנא גזרי והיינו משום דהויא מרה לגזרה דאפי' לאחר התורף נמי כשא' התנאים וכדבעי כפ' בסמוך הלכך ליכא פסול מן הדין לרבא אלא. לפני התורף בכתב וגזרי' לאחר התורף בכתב אטו לפני התורף בכתב ולפני התורף ע"פ והא דאמר רבא שתיק שתוקי נבעל עד דכתיבתו טורפא בגיטא היינו כי היכי דנא לידכר חוץ דפוסל ע פ לפני התורף אבל משו' ע"מ לא דע"מ אינו פוסל ע"פ אפינו אליבא דרבא משום דהוי גזרה לגזרה וכדבעי למימר קמן וכ"כ הרמב"ם:

ת"ר. כל התנאין פוסלי' בגט פי' בין בחוץ בין בע"מ כלומר שתתני לי ר' זוז דאי ע"מ שלא תנשאי הרי הוא כחוץ וכדכתב לעיל והכי מוכח בהדיא בירושל' דכתבתי לעיל ופוסלי'

כתיבתו קאמר והכי מוכח בהדיא מדאמרו חכמים חוץ שפוסל ע"פ פוסל בכתב אלמא דר"י בכתב איירי דאי לא כתב מאן דכר שמיה והא דאמר כל שפוסל ע"פ פוסל בכתב פוסל ע"פ בנתינתו קאמר כגון חוץ או ע"מ שלא תנשאי דהוא כחוץ וכדפרי' וליכא לפרש כל שפוסל ע"פ בשעת כתיבתו דא"כ קשיא לר"ש דחמר לעיל דע"פ בשעת כתיבה לעולם לא פסיל הכא שמע מינה כדפרי' וכל התנאין דאמר דפוסלי' ואפילו בע"מ ל"ש נתקיים או שבטלו פוסלים דע"מ דומיא דחוץ ומה בחוץ בין הכי ובין הכי אף בע"מ כן ושלא כדברי הרז"ה שכתב שחין תנאין דע"מ פוסלים בגט אלא כעין משנתי' כלומר כשכתבם בגיטו בטלם וחזר ומחקו שהתנאי אינו מתקיים אבל כל היכא שנתקיים התנאי אינן פוסלים ואפי' בכתב ומהירושל' למדה ואינו נראה לפי גמרתנו וה"נ מוכח בסמוך א"ר זירא מחלוקת לפני התורף דר"י ס' גזרי' ע"מ אטו חוץ דחוץ דוקא לפני התורף שהוא פוסל מן הדין אבל אחר התורף לח והיינו דלא גזרינן ע"מ אטו חוץ אלא בפני התורף ואם לאחר התורף כחוץ נמי מן הדין אמאי לא גזרינן בע"מ לאחר התורף אבל לאחר התורף כחוץ אלא ודאי כדפרי' מהכא משמע דאפי' לר"ס אינו פוסל מן הדין אלא חוץ דלפני התורף דהא ר"ס כר"ז ס"ל כדבעי למיכחב בסמוך ומתני' דקתני אם כתבו כתובו ואוקימנא בחוץ לאו דוקא בחוץ וכדפרי' אבל בע"מ נא פסיל כלומר בשאר תנאי' דעלמא:

אב"א לפני התורף ורבנן מהכא משמע דר' דפסיל לפני התורף אפי' נתקיים התנאי פסיל דאי לא ליקמא כשנתקיים התנאי וד"ה ומתני' ה"ק דוקא חוץ הוא שפוסל בין שקיים תנאו בין שחזר ומחקו אבל ע"מ לא פסיל הינא שנתקיים התנאי אלא ש"מ כדפרי' דלר' דפסיל בשאר התנאים ליכא הפרש בין נתקיים התנאי ללא נתקיים וכדתיב' לעיל ושלא כדברי הירוש':

ורבא אמר מחלוקת לאחר התורף דר' סבר גזרה נאמר התורף אע"ג דלפני התורף גופיה בשאר תנאין אינה מדינא אלא משום גזרה דחוץ ר' סבר דהא לאו גזרה לגזרה היא דכולה חדא גזר' ורבנן ס' לא גזרינן משום דהוי גזרה לגזרה משום דלאחר התורף גופיה דחוץ אינו מן הדין אלא משום גזירה וכמ"ש לעיל אבל לפני התורף ד"ה פסול דגזרינן לפני התורן דע"מ אטו לפני התורף דחוץ שהוא מדינא ומהכא שמעינן מאי דכתיב לעיל דאליבא דרבא ע"מ אינו פוסל משום דהוי גזירה לגזיר' וה"ה ע"מ ע"פ אף לפני התורף דהוי גזירה לגזירה ולא פסיל דהא לרבא ליכא דפסיל מדינא אלא חוץ לפני התורף בכתב ובודאי חסרי חוץ בע"פ אטו חוץ בכתב אבל ע"מ לא משום דהוי גזירה לגזירה וכדפרי' והא דאמר דכתב גט על תנאי ד"ה פסול פי' אם כתב התנאי בתוכו והיינו דהקשה ליה ר"ז מפלג פליגי בטעמא דסבר דאפילו בלפני התורף מכשרו רבנן אימא ד"ה כשר וה ד

לאחר התורף דר"ז דשאני ליה הכי כטעמיה מי' א ברייתא כפשטא אתו דרבא בלפני התורן דלעיל פסלי..ף נין פסק הלכה פסק הרי"ף כרבא ואע"ג דר"ז ור"ס בחדא שיטא דודאי ר"ס דאמר מלפני התורף ע"פ אפי' בחוץ אינו פוסל כר"ז ס"ל דס' דלרבנן לא גזרי ע"מ אטו חוץ דאלו לרבא דסבר דגזרינן ע"מ בכתב אטו חוץ ה"ה ודאי דאיכא למגזר בחוץ ע"מ אטו חוץ בכתב וא"ה קי"ל כרבא דבתרא הוא ועוד דברייתא דתני אבוה דר' אבין דפשטא כרבא אתיא ואע"ג דמשני לה ר"ז לא סמכא אשנויי וכללא דנקטי' מההיא שמעת' דחוץ פוסל לעולם בכתב ואפי' לאחר התורף אעפ"י שחזר ומחקו בע"פ לפני התורף אעפ"י שחזר ובטלו אבל לאחר התורף היכא שנתנו סתם או שבטלו אינו פוסל וע"מ פוסל בכתב לפני התורף וא"כ נתקיים התנאי אבל להתר התורף בכתב א"נ לפני התורף ע"פ אינו פוסל כרבנן דקי"ל כוותייהו הו ואליבא דרבא וכדכתיב:

והא דתנן הרי את מותרת לכל אדם אלא אלמנה לכ"ג משום דנקיט לה הכי בכל דוכתא נקט נה הכא אבל כאן משום גירושין הללו או נאסרת בהכי כללו הרי את מותרת לכל אדם אלא לכ"ג או לכהן הדיוט א"נ דכותב הוא שאעפ"י שהיתה אלמנה או שנאסרה בגירושין גמורים לא הוי שיור כיון דליכא אלא חיוב לאו והא דאמר גירות לא שכיח מיתה שכיח פי' שכיח טפי מגירות. במאי קא מפלגי רבנן ס' ידים שאין מוכיחות הוין ידים ואע"ג דלא כתיב ביה ודין מוכחא מילתא דבהאי מלתא מגרש לה ור"י ס' לא הוין ידים וידים שאין מוכיחות חות אי ה"י או לא הוין ידים פלוגתא דאביי ורבא הוא בנדרים בפ"ק דאביי סבר דהוין ידים ורבא ס' דלא הוין ידים והתם מפ' דרבא לאו דוקא כר"י אלא ה"ה כרבנן דהא בהדיא אמרינן דרבא דאמר כר"י ואביי כרבנן א"ל רבא לא אנא דאמרי' אפי' כרבנן דע"כ לא קאמר רבנן אלא משום לא כתי' מנאי מוכחא מלתא דמניה קאמר שהרי אין אדם מגרש אשת חבירו ולפ"ז כי א ר הכא בידים שאין מוכיחות הויין ידים לאו דרך כלל קאמר אלא ידים כי הני הויין ידים משום דמוכחא מלתא דמניה קאמר ומוכחא מילתא נמי דבהא גיטא מגרש לה ואע"ג דלא פי' התם בנדרים אלא מנאי ה"ה לודין דאמרי' מוכחא מילתא כדאמרינן הכא ונקט חדא מינייהו התם וה"ה לאידך דתדע לך דהכי הוא דהא אתא לאוקומי רבנן כרבא ואי איתא דפליגי עליה בודין מה שתרצו דרבה דקאמר אפי' כרבנן אינו דאכתי פליגי עליה ואפי' לגמרי כאביי אלא ש"מ כדפרי' ולפי אותה סוגיא קי"ל כרבא וכרבנן דידים ש"מ בעלמא. לא הוין ידים והכא הוין ידים אלא מי' כיון דאסתפק לן בגמרא אי בעי' ודין או לא ולא איפשיטא אלמא מסתפקא להו לבעלי הגמרא אי הלכה כר"י בודין משום דדילמא מסתבר טעם דלא מוכחא מילתא כולי האי דבהאי גיטא מגרש לה כמו במינאי דמוכחא מילתא טפי מפני

שאין אדם מגרש אשת חבירו וכיון שכן נקטי' לחומרא ובעי' ודין אבל מנאי לא בעי' כרבנן ור"נ דאפי' מנאי בעינן דכיון דמסתפקא לן ואפשר דלא הוי ידים מוכיחות א"כ ודאי אדחייא לן מ"ש התם דרבא אמר כרבנן דאע"ג דבמנאי אפשר דס"ל כותי' כיון דבודין לא ס"ל כוותייהו אדחייא לה וסברי למאן דאתמר התם רבא דאמר בר"י ואביי כרבנן וקי"ל לגמרי כר"י ובעי' ודין מנאי כנ"ל וזה יותר נכון. ואיכא מ"ד כי אמרינן התם דרבא דאמר כרבנן דע"כ לא קאמר רבנן אלא משום דמוכח מלתא דמניה קאמר ומפני זה אין אדם מגרש אשת חבירו דוקא מנחי קא צריך אבל לא ודין משום דבין ר"י בין רבנן כולהו בעי' ודין ולפ"ז יהיה הלכה כרבנן דלא בעינן מנאי אבל ודין בעי' דהא לא פליגי רבנן עניה והא דמשמע הכא דפליגי רבנן ור"י אפי' בודין משום דס"ל הכח כדקס"ד התם מעקר דרבא כר"י ואביי כרבנן וכי בעי' הכא אי בעי' ודין או לא כמו ודין וכן לפי מאי דקס"ד הכא דפליגי בעינן אבל ודאי היכא דכ"ע מודו דבעינן ודין וזה אינו מחוור דא"כ ה"נ למפשטא מההיא דהתם דכ"ע בעי' ודין ולא איפלגו אלא במנאי ועוד דכיון דהכא משמע דבכל פליגי ואי סוגיא במקומה זה ודאי נראה עקר לפי' נראה הלשון הא' עקר ומי' גבי קד שי בעי' ליה וכדאיתא התם משום דלא מוכחא מלתא דלדידה מקדש לה דהא אין אדם מקדש אשה חבירו אמר אביי האי מאן דכתיב גיטא לא לכתוב ודין ביו"ד דמשמע ודין אלא לכתוב ודן בלא יו"ד ואע"ג דאביי סבר דידים שאין מוכיחות הויין ידים ולא בעי ודן משום דנהגו ספרי למכתב ודין משום חומרא יש לחוש לדברי, ר"י אמר דלכתבו בענין שלא יוכל הבעל לערער דלאביי מוטב שלא יכתבנו משיכתבנו שלא כראוי דאפשר דנפיק מניה חורבא ולא לכתוב אגרת ביו"ד דמשמע איגרת כנלמר אי זנתה תהיה מגורשת ואם לאו לא תהיה מגורשת וכן כולן והא דאמר דלורבי' לואו דשבוקין ולאו דתירוכין מאו דלורכיה יותר משאר אותיות קאמר דא"כ דמיא לנון חלא דנורכיה כראוי כשאר אותיות כלומר שיזהר שלא לקשרם וכתוב בספר העיטור משמיה דרבוותא דכל הני דקדוקי דאביי לא צריכי ונא אתי בעל ומערער אנן אתקי' אלא דבעי' להו כדי שלא יבא הבעל לערער וחי אתא בעל ומערער ודאי חיישי' ליה וכ"כ רב האיי גאון ומי' נראה כהם בא הבעל וערער קודם שנשאת לא תנשאי אבל להוציאה אם נשחת אינו נראה ולקמן בג' גטין פסולי' נאריך בזה בס"ד והיכא דכתב למהך לאתנסבת אלא צריך הרי את מותרת לכל אדם איכא מ"ד דנ"ל ואיכא מ"ד דצריך לאתנסבא אלא בנשואין וצריך הרי את מותרת להתירה בזנות והרי חת מותרת לחוד נא סגיא דאי אתא בעל וערער שלא התירה אלא לזנות והרמב"ן מהמחמירין שמצריך ב' הלשונות עד שהוא קרוב לומר שאם נח כתב בגט הרי את מותר' לכל אדם שחם נשאת תצא שזהו גופו

של גט ואק"ל מ"ש מהכא דלא קסגי דלא תנסבא ואמרי' דשייר זנות ואלו בהוריו' אמרי' הורוה ב"ד להנש' וקלקל' חייבת ומפרשי' עלה מאי קלקלה כגון אלמנה לכ"ג חבל זנתה פטורה דבכלל הוראת ב"ד שהתירוה לינשא הית' שהיא פנויה וי"ל דגבי ב"ד שאני כיון דשרו לה לינשא והא דאבעי' לן אי בעי' ודן מסתברא דצריך להזהר לכותבו בראש הגט או בסופו בעי דמשמע דהאי ודן אכולה מלתא קאי אבל אי כתבו באמצע אפשר דלא משמע דקאי אכולא מנתא והא דאמרי' דאתקין רב בגטין אלא פ' בר פ' פטר נחו דוקא האי לישנא דהא ספר מקנה בעי' וכדאמר בההוא גיטא דאשתכח בנהרדעא אלא חיגר נפולאי נהרדע' פטרי' ותרוכית יתיכי הא דאמר דאתקין רב בגטין מיומא דנן לאפוקי מרבי' לרווחא דמלתא הוא דתקין הכי לחומרא דהא רב כר"י ס"ל וכן במחי דתקין לעלם לאפוקי מדבעת מניה רבא מר"נ לשופרא דמלתא תקן כדי שלח להוכיח לעזעל הגט וכן פרש"י וכדפרי' לעיל והא דאתקין ר"י בשטר זביני דעבדי כל שחין. פי' בתוס' דלרווחא דמלתא תקן דבלאו הכי חייב דאגמ' דאמרי' דסמפון בעבדים ליכא היינו במומין הנראין ממש דסבר וקביל במומין שבסתר משום דנא קפיד אבל בשחין דפעמים איתיה ופעמים ליתיה ולא חזי ליה בכי הא ודאי ל"ל דלא קפיד דלא חזי ליה אלא דחי מדינא חייב אלא לרווחא דמלתא ולשופרא דשטרא הוא ותו לא מידי:

דף פו.

מתני' ג' גיטין פסולין ואם נשאת הולד כשר כתב בדכתב ידו ואין עליו עדים. פי' כתב ידו דוק' ואע"ג דלא חתם לבסוף והכי מוכח בגמרא דכתב ידו בלא חתימתו מהני וה"ה חתם ידו בכתיבת אחר דמהני והכי מוכח מדאמרי' בכתובות לא לחתום אניש חתימת ידיה המגילת' דלמא משכח לה איניש דלא מעלי וכתב ביה מאי דבעי ותנן הוצי' עליו כ"י שהוא חייב לו גובה מנכסים ב"ח אלמ' דחתם ידו בלא כתיבתו מהני והרי הוא בכלל הוצי' עליו כ"י דלא שנח כתיבה בלא חתימתו או חתימתו בלא כתיבה מהני בין בשטרות בין בגטין דהכל הוא בכלל כ"י וריש' דהא מתני' מוקמי לה בגמ' להך לישנ' כר"מ וק"ל ח"כ כתב בכ"י היאך הולד כשר דהא אית ליה לר"מ עדי חתימה כרתי איכ' למימר דהא ל"ק דכ"י כעדים דמי ושטר' מעלי' הוא וכדתנן הוציא עליו כ"י שהוא חייב לו גובה מנכסים. ב"ח כלמ' דשטר' מעליא אלא מיהו לא גבי ממשעבדי משום דלית ליה קלא וק' לר"מ היאך הולד כשר והא איכ' משום שלום מלכות ובשלום מלכות הא אמר ר"מ בפ' הזורק דתצא והולד ממזר איכ' למי' דליכ' משום כלום מלכות אלא כשמונין למלכות אחר אבל כשאין מינין למלכות כלל בזה אין מקפידין וליכא משום שלום מלכות וא"ת

דהני ג' גטין כיון דאמרינן דפסולין נינהו ודאי משנה הוא ממטבע שטבעו חכמים בגטין הולד ממזר וי"ל דאין בו זמן ל"ק דכיון דתקנת זמן אינה תקנה קבועה דבא אמרי' דכתוב בו שנה שבוע מהנה וכתוב בו שבוע הרי אין זמנו ידוע מ"ה כשר אע"פ שאין בו זמן וכיון שכן דין שלא יהא בכלל דמשנה ממטבע שטבעו חכמים בגיטין אם לא עשה בו זמן וכ"ת מכתב ידו ואין בו אלא ע"א כיון דכה"ג בשאר שטרו' ככר נא החמירו כ"כ בגיטין לעשות הולד ממזר וכ"הג ודאי בשאר שטרות כשר נגבית מבני חרי וכדכתיבנא לעיל וזה אינו מחוור דהא איכא שלום מלכות דבשאר שטרות כשר ואפי' הכי אר"מ דהולד ממזר ותדע לך דבשאר שטרות כשר דהא מודי רבנן בהאי דמזרח וכתב במערב דרישא ובשלום מלכות פליגי דאיכא מ"ד לעיל וח"א דאפילו לא כתב אלא לשם סנטר שבעיר מגורשת ותנשא לכתחל' ואם איתא דבשאר שטרות פסול ודאי היו מודי' רבנן דתצא כשם שמודים שהיה במזרח אלא דהיינו טעמא דמודה בהא משום דבשאר שטרות פסול וכדכתיבנא לעיל, אלא ודאי דבשאר שטרות ליכא משום ש"מ וטעמא דמילתא משום דהם אינם מקפידים אלא בגיטין שהוא דבר גדול אבל בשטרי הדיוטות לא וכי מוכח נמי התם ובגולה לא היו מונין אלא למלכי יון בלבד אלמא דבשטרות לא היו מקפידין והנכון דגמ' אמרו כל המשנה ממטבע שטבעו חכמים בגטין אלא במה שתקנו בגטין לחד ולא תקנו שיהא נוהג בשאר שטרות כגון שליח המביא גט אם לא אמר בפ"נ ובפ"נ או שכתב למלכות אחרת וכן תקנו בגיטין לכתוב למלכות שלהם משום שלום מלכות בהכי איכא למי' דכיון שתקנו בגטין תקנו בענין דכל היכא דליתנהו דמפסי' גיטא לגמרי אבל בדברים שלא נתקנו בגיטין אלא דגטין ושאר שטרות שוין בהם אין הדין כך שבכל דבר דבשא' שטרו' כש' בגטין נמי כשרים אלא מיהו כיון דבשאר שטרות לאו שטרי מעליא נינהו נגבות ממשעבדי מפני שאין להם קלא כתב בכתב ידו ואין בו אלא ע"א החמירו בגיטין ופסלון אבל לא פסלינן לגמרי לעשות הולד ממזר אבל היה במזרח וכתב במערב דאף בשאר שטרות פסול משום דמחזי כשקרא החמירו בגטין לעשות הולד ממזר אליבא דר"ג ולרבנן דאפי' נשאת תצא יש בו זמן ואין בו אלא ע"א ומפרשי' בגמרא לחד לישנ' בכתב ידו ועד וא"ת ניתני הא דפסיל וכ"ש כתב בכתב ידו לחוד איכא למימר דאי תנא הא בלחוד ה"א דכתב בכ"י לא הוי גט כלל והולד ממזר קמ"ל דגיטה הוי והולד כשר ואי תנא רישא בלחוד. בלחוד ה"א דדוקא כ"י דלא הוי גט כלל היכא דאיכא גט בהכי כשר לגמרי קמ"ל והילכך תרוייהו אצטריך ורישא רבות' קמ"ל דאפילו בפ"י לחוד הוי גט וסיפא רבותא קמ"ל דאע"ג דאיכא ע"א בהדי נמי פסול רא"א אעפ"י שאין עליו עדים כשר וגובה מנכסים משועבדים פי' ואם גט חוב הוא גובה מנכסים משועבדים דעידי

מסירת כרתי וכדאמ' בגמרא דר"א תרתי קאמר וליכא לפרש דגובה כתובתה מנכסים משועבדים בגט זה קאמר וכאות' ששנינו הוציאה גט ואין עמה כתובה גובה כתובתה דא"כ מאי האי דמכשיר בגמרא דרב דאמר דהלכתא כר"א בגטין ורב סבר בשטרות לא והא קתני גובה מנכסים משועבדים ואי גובה כתובתה קאמר מאי ראיה איכא מההיא דר"א אך בשאר שטרות קאמר דעדי מסירה כרתי ועוד דמאי נ"מ ומאי קמ"ל אטו משום גטא קא גביא הא אינה גובה אלא מחמת שעבוד כתובתה אלא ש"מ כדפרי' ומיהו קמ"ל מההיא דאמרי' בב"ב הוציא עליו כ"י שהוא חייב לו גובה מנכסים משועבדים אבעיא לן הוחזק כ"י בב"ד מהו כלומ' לגבות ממשעבדי משעה שהוחזק ואילך ואמרי' דאפילו הוחזק בב"ד אינו גובה אלא מב"ח ומקשינן עלה דתנן וגובה מנ"מ ופרקי' דשאני התם דכיון דאיכ' שטר כתוב שעבודיה שעביד נפשיה משמע מהתם דהגט קאי וקאמר דבגט זה גובה כתובתה וי"ל דההי' גרס' לית' ועיקר הגרס' כמו שנמצאת בספר היד מדוייקים דשאני התם דמשעת כתובת שעבד נפשי' וה"ק דלא דמי כתב ידו אע"פי שהוחזק כשטר חוב בעלמ' שגובה מנכסי') משועבדים בעדי מסירה משום דהתם כשכתב ע"ד למוסרו לפני ב' כתבו כדי שיגבה מהמשועבדים ועדי מסירה לר"א כעידי חתימה לר"מ להשתעבד בהם כיון שהם מעידים על עיקר המעשה אבל הוחזק כתב ידו בב"ד שוב אינם מעידים על עיקר המעשה אלא על חותם ידו בפי' הא לא אמרי' שיגבו מנכסים משועבדים והא דאמר ר"א דאף עפ"י שלא נתנו לה אלא בפני עדי' כשרים משום דקסבר דמש"ה כתב הרי"ף דלאו דוק' עידי מסירה קאמר דכרתי ולא עידי חתימה אלא אף ע"מ קאמר וה"ה דמודה בעדי חתימה והיינו דאמר דאין העדים חותמי' על הגט אלא מפני תקון העולם דאי ליכ' בגט עידי חתימה זימנין דמייתי עידי מסירה ואי אתי בעל ומערער והשת' מפק' ליה בגיטא ומקיימ' ליה בעידי חתימה ואי אית' דעידי חתימה בלחוד לא כרתי כי מקיימ' ליה בעידי חתימה לגיט' מאי הוי ליחוש דילמ' אתיהיב ליה בע"מ אלא ש"מ דעידי חתימה נמי כרתי וה"נ מוכח לישנ' דאע"פי שאין עליו עדים אלא שנתנו לה בפני עדים כשר דילמ' מודה ר"א ברישא ביש עליו עדים ואין בה זמן דכשר והיינו לישנ' דאף על פי דמודה ר"א דעה"כ בלא עידי מסירה זהו דעת האלפסי ועיקר ושלא כדברי רבינו אפרים תלמידו דקסבר דוק' עמ"כ ולא אמרי' בשום דוכת' אף ע"מ והא דקאמר דאין העדים חותמים על הגט אלא מפני ת"ה היינו משום דזימנין דמייתי סהדי ואי עידי חתימה מהני דליכ' למיחש דהיא זייפת' אלא שאויר הבעל בא לידה וכיון שכן יש לנו לומר דכדין הגיע לידה ובע"מ אבל אי ליכ' עדי חתימה חיישינן דילמ' אי זייפת' זה דעת הרב תלמידו בזה ואינו מחוור הוא משום דליכ' למיחש דאיהי זייפת' אמרי'

דבדין גמור ומאן דמגרש בב"ד מגרש והיאך אפשר שאין טוענין בדבר זה שנמסר אפינו לעמי הארץ ועוד דאי איתי' דר"א לא הכשיר אלא בע"מ מ"מ פסקי' בגמ' כוותיה בגטין אבל בשטרות דכיון דאית לו כוותיה עידי חתימה בעידי חתימה בגט פסולי' ובשאר שט' אמרי' לא פסקי בע"מ כוותיה אלא בגטין משום שנעשה המעשה לאלתר אבל שאר שטרות דקיימי לראיה שכרן לא אלא בעדי חתימ' כיון דאיהו נמי דאיהו נמי בעידי חתימ' ואע"ג דבשטרות הדומים לגטין דהיינו שטרי הקנאה לא קי"ל כר"א וכדבעי' למכתב בגמרא ואע"פ דהמעשה נעשה לאלתר ולא קיימא ראיה היינו משום שלא רנו לחלק בשטרות אלא הנכון דאף עדי מסירה קאמר וכדפרי' וקא"ל מההיא דאמרינן בכתובות פ' מי שהיה נשוי ב' שטרות היוצאים ביום א' דרב אמר יחלוקו ושמואל אמר שודא דדייני ואמרינן התם דרב דאמר כר"מ ושמואל דאמר כר"א ואי איתא דר"א ס"ל דעידי חתימה נמי כרתי אמאי פליג דדילמ'אי אמרינן דר"א ס' ע"מ דוקא היינו דפליג שמואל עליה מפני שמצוי הדבר שנמסר לא' קודם שנמסר לה בידה וכיון דאיכא למימר דאי כמר לאו כמר אמרינן שודא וזו תשובה השיב בעל המאור על הרי"ף דהא ל"ק דבשלמא לרב דקסבר כר"מ דחמר עח"כ דינא הוא דחולקי' משום דטפי מצוי שיהיה של שניהם משל א' מהם משום דרב סבר כר"מ דאמר עח"כ סבר דעדיו בחותמיו זכין לו וכיון שכן לא משכחת שיהיה של א' מהם אלא בנכתב ונמסר לזה קודם שנכתב השטר הא' קודם שנמסר לה בידו אבל אם נכתבו ונחתמו שניהם אעפ"י שמסר לא' מהם תחלה לא זכה דכשמסר לחברו זכה אף הוא משעת חתימה והיינו מסוף היום ונמצא ששניהם זכו כא' ל"ש מזכה לזה בו ביום ולזה למחר ול"ש לשניהם בו ביום אלא שמיחו לאחד מהם תחלה דכיון שנכתבו שניהם קודם שמסר לא' מהם שניהם זכו למפרע משעה שנחתמו דהיינו מסוף היום שהוכיח מתוך השטה דל"ל דאותו שנחתם שטרו תחלה זכה ראשון כיון דעדיין השטר הוא קיים דשטר אינו עושה מעש' אלא מן הזמן שמוכיח מתוך השטר וכדכתיב וכיון שכן שהדבר מצוי טפי שיהיה על שניהם משל א' מהם חלוקה עדיפא ושמואל דסבר דשודא עדיפא ודאי כר"א דאי כר"מ שמואל נמי ס' דאליבא דר"מ עדיו בחותמיו זכין לה וכדמוכח בגמרא ולדידיה חלוקה עדיפא אבל השתא דס"ל כר"א אע"ג דאיהו ס' דעידי חתימה נמי כרתי דהא ר"א מודה בה וכדפרי' מסירה עיקר אעפ"י שהוא מודה בחתימה אינו מודה בשעת חתימה אלא משעת מסירה דלא עדיפ' ליה חתימה כ"כ דתימא עדיו בחותמי' זכין לו וכיון שכן שודא עדיפא דאי כמר לאו כמר שהרי אינו מנוי שהיה נמצא לשניהם כא' וכיון שכן לאותו שנמסר תחלה זכה ומ"ה אמרי' שודא דאי עבדי חלוקה בודאי עבדינן שלא בדין דודאי לא היתה של שניהם אבל אם עברי שודא

שמא משל זה היתה של זה נמסר, השטר תחילה והא דאמ' בגמ' על מתני' ד'גטין שוין שנתערבו מאן תנא דלא כר"א דאי ר"א כיון שעמ"כ כו' ל"ק מידי לשטר זו וכדכתיבנ' לעיל בגמ' בס"ד:

גמ' ותו ליכא והאיכא גט ישן כלומר דפסול והשתא משמע דת"ק ס' דליכא גט פסול אלא הני דחשיב במתני' והיינו דפרי' והאיכ' גט ישן ומשני התם אם נשאת לא תצא הכא תצא ותנא דמתני' לא חשיב אלא הני שהם שוין לגמרי הניח' למ"ד הכא תצא אלא למ"ד לא תצא פלוגת' היא לקמן מא"ל ומשני משו' דס"ל כמ"ד התם דהנש' לכתחלה הכא דיעב' פי' למ"ד הכא לא תצא מ"ה לא חשיב לגט ישן משום דס"ל כמ"ד החם דתנשא לכתחלה וכיון שכן לא דמי ומ"ד התם לא תצא הכא תצא אבל אינה נשאת בו לכתחלה ס"ד כמ"ד הכא תצא ומ"ה לא חשיב ליה בהדי הני והא איכא גט קרח דהא דמקשי תחלה מגט קרח אעפ"י שנשנה במשנתי' אחר שלום מלכות אורח' דתלמו' הוא דמאן דאית ליה תצא להדיא מקשי מניה מעיקרא אעפ"י שהוא בתרא והדר מקשה ממאן דלא מצי לשנויי ליה בהדיא והיינו דמקשה הכא תחלה מגט קרח ואח"כ משלום מלכות אע"ג דמתני' נשנית תחלה והא איכא ש"מ התם הולד ממזר הכא הולד כשר הניחא לר"מ לפום מאי דפי' לעיל בפ' הזורק לחד לישנ' דשמואל ורב לא פלגי בש"מ דלכ"ע לרבנן מגורשת הכא לא פריך משלום מלכות אלא שהיה במזרח וכתב במערב קפריך דרבנן מודו דפסול חלא דריש' דמתני' נקט משום דאליבא דר"מ מינה נמי קפריך דלדידיה ודאי אפי' בש"מ הולד ממזר וכדפרי לעיל דרב ושמואל פליגי דרב סבר דאף בש"מ מודו רבנן דפסול הכא מקשה משום ש"מ עצמה דפסו' ומשו' דהלכת' כרב באיסורי מקשה מניה להדיא דאלו לשמואל דסבר דאליבא כרבנן גיטא גיטא מעליא הוי לח קשה כלל וכבר הארכתי בזה בהזורק בס"ד:

הניח' למ"ד הכא לא תצא אלא למ"ד תצא מא"ל מוקי ליה להא מתני' כר"מ ומיהו לא קי"ל הכי אלא כמ"ד לא תצא דהא ליכא מ"ד תצא אלא רב אבל לוי ועיל' ור"י כולהו ס"ל דהכא לא תצא וכדאיתא לקמן הלכך קי"ל כוותייהו וכיון שכן שכן מוקמינן מתני' כרבנן והתם תצא והכא לא תצא וכיון דבכל הני אמרי' דתנא אע"ג דליכ' אלא פסול דרבנן ה"ה דכל פסול דרבנן אם נשאת תצא לבד מהני תלת דפסול ואם נשאת לא תצא והיינו דלא חשיב אלא הני תלת והכי מוכח מגט קרח דאינו פסול אלא מדרבנן ומשום גזירה ולא הזכירו עליו אלא פסיל וא"ה אמרי' דאם נשאת תצא והלכך ש"מ לכתב עלה של עציץ נקיב דפסול אליב' דרב' גזירה שמ' יקטום ובדין כותב גט לארוסתו לכשתכנסנה אגרשנה וכן הכותב טופסי גטין דגזר ר"ח טופס אטו תורף וכן כל כיוצא בזה בכולן לא

תנשא ואם נשאת תצא ודוק' כשאין לה בנים אבל אי יש לה בנים לא תצא שלא להוציי לעז על הבנים ותדע לך דהא רב ס' בהני דמתני' דאם נשאת תצא וא"ה אמר דהיכ' שיש לה בנים לא תצא וה"ה נמי לדידן דהני קים ליה דאם נשאת תצא והיכ' שיש לה בנים לא תצא וזה ברור והלכך במבי' גט מתנה ולא א"ל בפני ובפני דפסול ואם נשאת תנא כרבנן דל"פ רבנן עליה דר"מ אלא כשאין הולד ממזר אבל כולהו מודו דתצא והה"נ דהיכ' שיש לה בנים לא תצא דהא פסולה דרבנן בלחוד הוי דמדאוריית' קיום שטרות לא ליבעי גיט' מעלי' הוי אנא דרבנן אצרכוה קיום וכיון דאינו אלא פסולה דרבנן היכ' דיש לה בנים לא תצא וכ"כ רבינו נר"ו:

ומוקדם דקים ליה דפסול איכ' מ"ד דהרי הוא כגט שאין בו זמן שחם נשאת לא תצא דכל מאי דאיכא במוקדם איכא בגט שאין בו זמן דאי משום בת אחותו ומשום פי' בגט שאין בו זמן נמי איכ' משום פי' דהא למ"ד דחייש לפי' אין לבעל פי' משעת חתומה ואי ליכ' זמן בגט אכיל פי' דבשעת חתימה עד שעת שלא כדין א מאי אמרת דבמוקדם אתי למיטרף לקוחות שלא כדין מה שאין כן בגט שאין בו בזמן הא ל"ק למאן דלא פריש דלעולם אמרי' ליה אחוי ראיה אומת מטא גיט' לידך וכדכתיבנ' לעיל והלכך דינ' הוי דליהוי כגט שאין בו זמן ואם נשאת לא תצא אעפ"י שאין לו בנים ומיהו יש להחמיר ולומר דכיון דמוקדם בשאר שטרות פסול דבגט נמי פסול היכ' שנשאת היכא דאין לה בנים תצא אבל ביש לה בנים בכלהו לא תצא ואצ"ל למאן דס"ל דלא אמרי' אחויה ראיה אימת מטא גיט' לידך ומיהו במוקדם היכ' דקיימו בתשרי וכתבו בניסן שלפניו בכי הא ודאי ליכ' ספק דאם נשאת תצא שהרי ודאי בעל ואיכ' משום גיט' קודם לבנה ובכי הא איני גט וכדאמרינן לעיל גבי כתבו גט זה לארוסתי לכשאכנסנה אגרשנה דאינו גט מההו" טעמ' ואמרינן דאם נשאת תצא וה"ה נמי להא ואי איכ' לספוקי במוקדם שנכתב היום בניסן וחתם עד תשרי דלקמיה איכ' לספוקי דבהא לא אמרינן דודאי בעל כיון שנתן עיניו כבר לגרשה ותו ליכא והא איכא גט ישן פי' כיון דהאי מוקדם נמי בשטרות אחרים פסול בגט איכא למימר דאם נשאת בו תצא היכא דאין לה בנים אבל היכא שיש לה בנים בכולן לא תצא וכדפרישית מנינא דרישא למעוטי הני דאמרינן מנינא דסיפא למעוטי הא דתניא והא דלא אימעוט נמי הא מנינא דרישא משום דלא דמיא דהנהו איכא פסול בגופן ובהאי ליכא פסול בגופו ואי לאו משום יתירא:

דמנינא דסיפא ה"א דמתני' לא ממעט האי ואפשר דלהאי פשר או בהדיא דוכתייהו דהני דמתני' באם נשאת לא תצא ולא חשיב ליה בהדייהו משום דלא דמי להו קמ"ל משנה יתירא דאף זה פסול ואם נשאת תצא רבינו נר"ו כיצד יעשה יטלנו ויחזור ויתננו

לה פרשתי בפ"ק בס"ד והא דאמר דיחזור ויטלנו הימנה אפי' רבי מודה בהא שפסלה מהכהונה דבה' מדינ' מגורשת גמורה היא א"נ והוא הנכון דהא לא שייכי' בפלוגת' בפלוגת' דר' ורשב"א כלל דהכ' טעמ' משום הימנות' דשליח לא הימנוה כבי תרי אלא בעוד שהגט בידו או קרוב לנתינתו שב"נ וב"נ וכבר הארכתי בזה בפ"ק בס"ד:

אמר רב כתב ידו שנינו ואסיקנ' דהא אית בו זמן ואין בו אלא ע"א קאי וכבר פרש"י דמתני' דריש' רבות' קמ"ל וסיפ' רבות' קמ"ל וכדפי' התם ומדאמר דדוק' כתב ידו ועד אבל כתב סופר ועד פסול שמעי' דריש' דקתני כ"י דכ"י בלחוד בלא חתימתו דומי' דכתב סופר דבעי לומר כתיבתו ולא חתימתו וא"ה הוי גיט' לענין שאין הולד ממזר וש"מ דבעלמ' דאמרי' דהוצי' עליו כ"י שהוא חייב גובה מנב"ח דכ"י בלא חתימה קאמר וא"ה מהני דהא הכא כ"י אמרינן והיינו כ"י ממש ולא תימ' דוקא דומיא דגיטין כשר דאיכא נמי כ"י דהא בגיטין צריך לכתוב שמו י"ל דזה אינו כלום דשמו שבתחלה אינו עדות למה שלמטה ממנו אלא משום כ"י בלחוד הוא הלכך כ"י בלחוד בלא חתימתו מהני לגבות בו מנב"ח וה"ה לחתם יד וכדכתיבנא במתני':

ושמואל אמר כתב סופר ועד כשר שהרי שנינו כתב סופר ועד כשר בספרא דמובהק וכיון דבספרא דמובהק כשר ואפילו להנשא לכתחלה דינא הוא דבספרא דלא מובהק דאם נשאת דלא תצא ורב דסבר דכתב סופר ועד פסול לגמרי והולד ממזר ס"ל כר"י דאמר לקמן דחתם סופר שנינו ומיהו הא כתיבנ' לעיל בפרק המקבל דחתם סופר בגטין פסול משום דקי"ל דמודה ר"י באומר אמרו וכדכתב לעיל ודוק' בגיטין פסול משום ההוא חשש' דאיתא לעיל אבל בשטרות לא דלא חיישינן להכי דחומר' הוא שהחמירו בגיטין וחששא רחוקא אבל בשאר שטרות לא חיישינן להכי וחתם סופר ועד כשר ושמואל אמר כתב סופר ועד כשר שמעי' דמודה ר"א בעידי חתימה דהא הכא בלא עידי מסי' עסקינן ומשום דכ"י או כתב סופר ועד כעידי חתימה דמי דאי כעידי מסירה ודאי גיטא מעליא הוא לר"א אטו משום כתב סיפר ועד מגרע גרע ואע"ג דאמר דמודה ר"א במזוייף מתוכו שהוא פסול משום דאתי למיסמך עליה היינו היכא ואיכא למיטעי אבל הכא כ"ע ידעי דע"א דחתימה לאו כלום הוא ולא אתי למיסמך עליה אלא הכא ודאי משום חתימה אתינן אלמא בעידי חתימה בלא עמ'כ ואפילו אליבא דר"ח דהא רב ושמואל כר"א ס"ל וכדאיתא לקמן דפסקו הלכתא כוותיה וא"ה מודו בהא דכשר וזו הראיה הביאה הרי"ף בהלכות ויש שדוחין אותה דרב ושמואל אליב' דרבנן קאמר ואינהו לא ס"ל הכי וליתא דהא מוכח בהדי' דמחתי' דר"א מודה ברישא דמתני' וכדפרי' לעיל לוי אמר לעולם לא

תצא וכן אר"י לעולם לא תצא וכן אמר עולא לעולם לא תצא וכן הלכה כל העופות פוסלים במי חטאת חוץ מן היונה מפני שמוצצת פרש"י מפני ששותתין מפיהם לתוכן: **ורבא** בטלו בפיהן מתורת מי חטאת פי' לפי' משום דבעי' מים חיים אל כלי וכיון שעמדו בדבר שאינו כלי נפסלו ואע"ג דאי מערין אותן מכלי אל כלי כשרין וכדאמר התם מלאו לקדש הקדשים ונמצא לקדש קדש אחר כשר שאני התם שלא עמדו לעולם אלא בכלי אבל כאן שעמדו בפיה בדבר שאינו כלי נפסלו א"כ משום הסח הרעת אבל יש שפי' והוא הנכון וטעם משום שולחא שבפיהם מתערבת במים ופוסלת אותם וכדאמר התם שרצים שנפלו לתוך מי חטאת ונתבקעו או נשתנו מראיתן פסולין וחפיסי' פוסלת לעולם מפני שהיא כשפופרת ר"ש וראבי"ה אמרי הכרה והבנה שנתבקעו כשרים מפני שאין בהם לינה וכן אמר כל השרצים אין פוסלין במי חטאת חוץ מן החולדה מפני שהיא מלקקה פי' שלוקקת בלשונה ונתערבת הלחה שבפיה עם המים ר"ג אומר אף הנחש מפני שהוא מקיא א עיקר דמשום תערובות רוק שבפי' אינן בטלין וכדמשמע מדאמר התם פרה ששתה מי חטאת בטלו במעיה דוקא במעיה אבל לא בפיה אמר רב יהודה אמר רב כר"א בגיטין כי אמריתא קמיה דשמואל אמר אף בשטרות ומפקנא דרבוותא הבקיאים בדבר הלכה אמר דהלכה כר"א בגיטין דקי"ל כוותייהו וכ)פסק הרי"ף אבל התוספות פסקו כר"א אף בשטרות ל"ש שטרי הקנאה ול"ש שטרי הודאה דהלואה והביאו ראיה מההיא דאמר בסנהדרין פ' ז"ב ההוא מתנתא דחתימי ענה הרי גיסי ואתא לקמיה דרב יוסף ואכשרא א"ל אביי כמאן כר"י דמכשיר בגיטין ושבקא רבנן ועבדת ועבדת כר"י א"ל מארה ניהליה בעדי מסירה א"כ כמאן כר"א והא מודה ר"א במזוייף מתוכו לא אכשרא הא לאו הכי הוה מודה ר' יוסף דכשר היה בעידי מסירה והא התם שטר מחנה היה אלמא דרב יוסף ס"ל כהא כרב אף בשטרות וכ"נ הביאו ראיה מההיא דאמר רבא לעיל האי שטר' פרסאה דמסרה ניהליה באפי סהדי ישראל מגבי' ביה מבני חרי ואפי' ממשעבדא נמי אלא משום דשטר פרסאה לית ליה קלא כדאית' לעיל משמע דבשל ישראל כיוצא בו בעידי מסירה מגבי' אף ממשעבדי אלמא דהלכתא כוותיה אף בשטרות כיון דהוא בתרא הכי ס"ל והא לאו ראיה הוא כלל לפי מה שפי' שם לעיל דההוא בין לר"מ בין לר"א אתיא דלא מטעם דע"מ אתי עלה וכדכתיב לעיל:

והיא מתנתא דחתימי עלה תרי גיסי נמי ל"ק משום דאפילו תימא דרב יוסף הכי ס"ל לא עדיף רב יוסף מרבואי' דבקיאים בהלכה ועוד דסוגיא דבכאן שהוא במקומה עדיפא ועוד דרב יוסף משום דס"ל כר"י דמכשיר בגיטין א"ל לאביי דמקשה לרווחא דמילתא דלמסריה ניהליה באפי ע"מ לסמיך על ר"א בשעת הדחק אבל לאו משום דס"ל כוותיה

ואנן לא ללמד על עצמה כתבה אלא ללמד על דין מזוייף מתוכו בגיטין ומיהו אכתי קשיא לי מההיא דאמר בכתובות דאיפלגו רב ושמואל דב' שטרות היוצאים ביום א' דרב אמר יחלוקו ושמואל אמ' שודא דדייני ואמ' התם דרב דאמ' כר"מ ושמואל אמר כר"א ופסקו רבוותא כולהו כשמואל דא' שודא אלמא דהלכה כר"א אף בשטרות ותי' הרמב"ן דהא ל"ק דע"כ לא איצטריכא למימר התם דשמואל כר"א אלא משום דקסבר כמ"ד עה"כ עידיו בחותמיו זנין לו ולדידיה ודאי חלוקה עדיפא שהוא מצוה טפי וכדפרישית בכתובות ושמואל נמי הכי ס"ל דעדיו בחותמיו זכין לו אליבא דר"מ וכדמוכח בגמרא וכיון שכן שמואל דאמר שודא דדייני לא ס"ל כר"מ דאמר חלוקי עדיפ' משום דלית לן עדיו בחותמיו זכין ליה וכדמוכח בב"מ דלית הלכתא כמ"ד עדיו בחותמיו וכיון שכן אפילו אית לן עח"כ כר"מ אינו זוכה אלא משעת מסירה ואילך וכיון שכן שודא עדיפא דשכיח טפי הרמב"ן ונכון הוא הוא ויש מי שאומר דאי לא קי"ל כר"א בשטרות ה"מ בשטר שעבוד אבל בשטר הקנאה ממש קי"ל כוותיה בקדושין וגיטין דמו ואינו מחוור דכיון דפלוגת' דתנאי ואמוראי הוא ומאן דסבר דעמ"כ סבר דעמ"כ אף בשטרות דשעבוד ומאן דפסק כר"א בשטרות בכולהו שטרות פסק ומאן דלא פסק לא פסק אלא בגטין דהא רב דפסק כמ"ד בגטין בגטין פסק ולא בשטרות ואף בשטרי מתנות מסתמא קאמר בגטין דוקא והכי מוכח בכתובות גבי ההוא דב' שטרות דמעקר' בעי' דכולהו ס"ל כר"א ומקשי' נמי ומי איכ' למימ' דרב ס"ל כר"א והא א"ר הלכה כר"א בגטין אבל לא בשטרות אלמא דרב פסק כר"א בגטין דוקא פסק אבל לא בשאר שטרות ואפילו בשטרי מתנה דאנהו דהתם שטרי מתנה הוו וכיון שכו מאן פסק כר"א בשטרות בכלהו שטרות פסק ומאן דלא פסק לא פסק אלא בגטין אנן היכי מחלקי' בינייהו אלא הנכון כמ"ש הרמב"ן: **מאן** תנא אר"י דלא כר"א דאי כר"א כיון דאמ' עמ"כ הא לא ידעי בהי מנייהו קא מגרשה ואק"ל לדידן ראית לן דר"א אף ע"מ קאמר מאי האי דאמרינן דלא כר"א דאף כר"א אתיא כיון דמודה בעידי חתימה ומיהו במסירה לא אפשר משום דלא ידעי בהי מינייהו מגרשה וכן הקשה התוס':

ותי' הרמב"ן דהא ל"ק דהשת' קס"ד דכי היכי דבעי' חתימה לשמה לר"מ דעבד' כריתות דה"נ מבעי' חתימה לשמה אליב' דר"א דסבר דעמ"כ דוכתב לה דכתיב לאו אכתיבת הגט לחוד קאי אלא ה"ה אם נתן כיון דנתינת עבד' כריתות וכיון שכן כי היכי דמודה ר"א דהיכ' דמגרש בעידי חתימה דבעי' כתיבה ולא אמרינן דוכתב אחתימת עדים בלחוד קאי אלא אמרינן דכל כתיבתו דתהא לשמה ה"נ מודה ר"א דבעינן נתינה לשמה אף בזמן חתימה מפני שפעמי' בעדי מסירה ובעי' נתינה לשמה ה"ה דבעידי חתימה והיינו

דאמרינן דלא אתי' כר"א ח"נ איכ' למימר דקס"ד דלר"א בעי נתינה לשמה היכ' דמגרש בע"מ וכדפרי' וכיון שכן אף שמגרש בעידי חתימה נמי בעינן נתינה לשמה דאי לא אתי למסמך עלה אפי' כי מגרש בע"מ בלחוד כי היכי דחיישינן במזוייף מתוכו משום דילמ' אתי למסמך עניה ואהדר ליה אביי דר"א לא בעי לעולם נתינה לשמה דאפי' כי מגרש בעידי מסירה דונתן בידה אכתיבה בלחוד קאי רבינו נר"ו:

ה"ד כלל וה"ד תופס אר"י זמן א' לכולם זהו כלל איכא מאן דפריש דדוק' כשסדרן מתחלה וכתב אני פ' מגרש ואנא פ' פ' ואח"כ עושה נוסח לכל א' ואחד כי היכי דלא ליהוו ב' נשים מתגרשות בגט א' והא דלא אקשי' לר"י דמקשי לקמן ור"ל משום דלר"י דלא ערבן מתחלה לגמרי שיאמר אנו פ' ופ' גרשנו נשותינו אעפ"י שסדרן לכלן מתחלה פשוט ליה שנוסח גט עושה לכל א' וא' אבל לר"ל ק"ל ואהדר ליה נמי אהדדי וכתבי ופי' גרש פ' וכדאיתא לקמן אבל אם לא סדרן מתחלה אלא שעשה גט לכל א' וא' כדרכו אעפ"י שזמן ח' לכולן לא הוי כלל דלר"י תלת מילי בעינן שיסדר כולן מתחלה וזמן א' לכולן ושיערבם נמי דאי לא חיישינן נמי דאבתר' חתמו ואיכ' מאן דפריך דנר"י א"ל שיסדרם מתחלה שאעפ"י שלא סדרם מתחלה כיון שזמן א' ככולן וערבינהו בואו והוא כלל וכי אמרינן במתני' ה' שכתבו כלל בתוך הגט איש פ' גרש פ' נ סח כל גט וגט קחשיב ולא דלכתוב הני ברישא והיינו דמקשינן לקמן לר"ל וקסבר שמתחלה מסדר אותם דנמצא ב' נשים מתגרשות בגט א' ולא אקשי' הכי לר"י ומיהו אנן כבר כתבנו לעיל באידך פי' מ"ש דאקשי' לר"ל ולא לר"י משום דלר"י פשוט ליה דהדר כתוב גיטא לכל חד וחד וכדפרי' וזמן לכל א' וא' דהוי טופס לר"י היינו דאע"ג דזמנם א' דבכולהו איכא בחד בשבא וכדאיתא לקמן ור"ל סבר דאינו כלל אח"כ כולכן מתחלה לכולהו ויכתוב אנו פ' ופ' גרשנו נשותינו פ' ופ' ואם כתב כן מתחלה אעפ"י שבנוסח שעשה לכל א' וא' לא כתוב ואנא פ' הוי כלל דכיון דמעקרא כללן ל"ל דאבתרא חתמו כדאמרינן בשאלת שלום והיינו דאקשי' מהא לר"י ולא לר"ל משמע דלר"ל לא קשיא ומטעמא דפרי':

דף פז.

היה זמן כתוב לכל א' וא' והעדים של מטה את שהעדים נקרים עמו כשר. אע"ג דכתוב פ' גרש פ' ופ' פ' דאע"ג דעל שאלת שלום אמרינן דהיכא דכתב כשר התם הוא דמסתמא לא חתמו עדים על שאילת שלום אבל כאן בגט חיישינן להכי דילמא אבתרא חתמו היכא דאין זמן א' לכולן ריב"ב אומר אם יש ריוח ביניהם פסול איכא מאן דפי' אויש ריוח ממש שמשייר חלק בין גט לגט בכדי שנר' כב' או ג' גטין דריוח ודאי הוא הפסק

אבל זמן אינו הפסק ואיכא מאן דמפ' דיש ריוח ביניהם היינו כשאינו מעכב אנא שכותב אני פ' מגרש פ' אנא פ' מגרש פ' דכיון דלא ערב אותם פסול אבל היכא דעריב אותם לא אעפ"י שכותב זמן בכל א ואו' זמן לכל א' וח' וריוח לכל א' ואו' את שהעדים נקרין עמו כשר פי' כיון דאיכא זמן וריוח אכל חדא וחדא אבל בהדא מנייהו לא דכיון דערבינהו מעקרא אפילו זמן אחד לכולן הוי טופס אליבא דר"ל וקי"ל דזמן אחר לכלן הוי כלל וזמן לכל אחד ואחד הוי טופס ומיהו מספקא לן אי הלכה כר"ל דכללו דאנו פ' ופ' נמי הוי כלל דדינמא ר"י לא פליג עליה דר"ל אלא ר"ל הוא דפליג בהדי ר"י ומיהו מדברי הרי"ף נראה שלא הביא הא דר"ל דלא דלא קי"ל כוותיה ודילמא טעמא דכיון דכללן מתחלה נראה דמגרש ב' נשים בגט א' ור"י נמי פליג בהדי ר"ל מהאי טעמא אבל הרמב"ם פסק כר"ל דאנו פ' ופ' גרשנו נשותינו פ' ופ' הוי כלל דלא פליג ר"י בהא ודוקא כשזמן אחד לכלן הא לאו הכי הוי טופס לר"י אע"ג דערבינהו מעיקרא וכן עיקר:

מתני' ב' גטין שכתבן זה בצד זה ב' עברים באים מתחת זה לתחת זה וב' עדים יונים באי' מתח' זה לתחת זה. פי' הגטין הם סמוכין זה לזה בשני דפין הא' בדף א' והב' בדף אחר והעדים באים מתחת זה לתחת זה וקס"ד השתא לפום מאי דאמר בגמרא דראובן תחת הימיני וכן יעקב תחת השמאלי ודרך העברים נחתום כדרכו ראובן בן יעקב בנו ראובן והעד הוא ראובן חת שהעדים הראשונים נקרים עמו כשר שזה הימיני ואם העדים הראשונים הם היונים השמאלי כשר ובגמרא מפ' אפינו יהיו העדים הא' עברים שהימיני כשר השמאלי נמי אמאי אינו כשר, בבן יעקב שתחתיו וזו היא צורתה עד א' עברי וע"א יוני עד א' יוני וע"א עברי באין מתחת פסולין בגמרא פריך אמאי שניהם:

גמרא וליתכשר האי בראובן וליתכשר האי בבן יעקב עד דהא תנן בן איש פ' עד כשר וק"ל והיכי אמתגרשה האי בראובן לחוד יוני יעק' בן ראובן דהא בעי איש פ' עד וכדתנן במתני' וי"ל יוני נפתלי בן ישראל דהשת' קס"ד דאע"ג דלא כתיב עד כשר דאיש פ' עד דמתניתן לאו דוקא דה"ה באיש פ' בלחוד סגי והא דתנן איש פ' בלא אתכשר ואכלו זו קתני:

א"נ דפשי' ליה דעד זה לבסוף אקמאי קאי ונ"ל כאלו כתוב ביה ראובן עד בן יעקב עד ומהדרינן דכתב ראובן בן אקמא ויעקב עד אבתרא ומקשינן ולתכשר האי בראובן בן והאי ביעקב עד דהא תנן איש פ' עד כשר פירוש אכתי איכא למימר דמשמע ליה דעד לאו דוק' דקאמר דמתכש' קמא קמא בראובן בן לחוד ובתרא ביעקב עד ולא משו' עד אלא הוא משום יעקב ולישנא דמתניתין נקט ומהדרינן דלא כתיב עד כלומר עד דמתני' לאו דוקא והלכך שמאלי פסול וימיני כשר משום דאמרו' דהאי חתימה דיעקב שהוא על

הגט השמאל כיון דלא מהני' לדידיה אוקמי אקמא והרי הוא. כאלו חתם תחתיו ראובן בן יעקב א"נ דכתיב ביה עד ודידעינן דהאי חתימ' דלאו דיעקב היא ולאו דוקא דידעינן דאפילו בספק לא מכשרי' ליה דהא קיום בעינן אלא קושטא דמלתא נקט דהא חתימה דראובן היא ואנן ודאי ידעינן דלא דאבוה ודילמא סימנה שוייה דהא רב צייר כוורא ורב חסדא סמך וכתב רבינו דדוק' דכתב עד הא לאו הני לא דלא עדיף אות. א' אבל שמו דאלו שמו לא סגי אלא ש בעד ואות א' כשמו היכי סגי בלא עד:

ואיכא מ"ד דלא צריך עד דכיון דסימנ' הוא הרי הוא כאלו כתב בפי' פ' עד דלא כתבי אלא לעדות והא' נראה עיקר ואם קנ' דטעמ' דגט ב' פסול משו' דדילמא גונדלי' חתים כלו' שהיוני' לא חתמו כדרכן אלא כדרך העברים וכיון דכן ליכא אבתרא עדות כלל אבל על הראשוני' לא חיישי לעול' דמחתמי' שלא כדרכן אבל האחרים אע"פ שהם יונים אפשר שחתמו העברי' של מעלה מהם וה"ה נמי אם הראשונים יונים שהב' כשר והא' פסול משום דיונים חתמו כדרכן וחיישי' דילמ' העברים של מטה מהם תפסו שיטתם וכן הלכה והא דתני זעירי ליתא ע"א עברי וע"א יוני ולתכשר האי בע"א עברי וע"א יוני ותו לא כלומר לתכשר הימיני ממה נפשך דאי חתמו העברי והיונים כדרכן כלם כשרים דאיכא ב' עדים אכל א' וא' ואפילו תימה שני בלי חתימה מ"מ העברי הא' חתם הדרכו והיונים תפסו שיטתו וכיון שכן הימיני ודאי כשר ופריק הא תני זעירי דשניהם כשרים משום דלא חייש לגונדלים ותנא דידן דפסול להו כתרוייהו חשש דילמא חד מנייהו גונדלים חתים שזהו העברי האחרון וכיון שכן על הגט הימיני ליכא אלא ע"א ופסול ה"נ פסול דחיישי דדילמ' שניהם היוני' חתמו גונדלים שתפסו שיטת, העברי של מעלה מהם וכ"ש העברי האחרון שחתם כדרכו וכיון שכן כל העדים הם על הימיני ועל השמאלי ליכא עדים כלל מפני חשש זה שניהם פסולים ויש נוסח' שכתו' בהן וכן גרסי' ולתכשר האי בע"א עברי וע"א יוני והאי בע"א יוני וע"א עברי והכי קמקשה אי אמרת דעברי ויוני חתמו כדרכן שניהם כשרים ואי אמרת דגונדלי' ודאי הראשון כדרכו והיוני שלמטה הימנו חתם גונדלים שתפס דרך היוני שלמעלה הימנו וכיון שכן ודאי כשרים ואהדר ליה דתנא דידן חייש דילמא חד מנייהו גונדלי' שהא' חתם כדרכו ושניהם היוני' כדרכן והעברי האחרון חתם גונדלים ואחז שיטתם וכיון שכן יש ג' עדים על הב' וע"א על הא' ומ"מ פסול הב' נמי פסול דדילמא היונים חתמו גונדלי' שתפסו להם דרך העברי שלמעלה מהם ואצ"ל העברי האחרון שחתם כדרכו ואין עדים על הב' כלל:

ודילמא המלוכי ממלוך כלומר לאחר שנכתב מקצת הגט נמלך שלא לכותבו ואח"כ עשאו שליח לכתוב השאר וכתבו בדף הב' מפני שהסופר כתב למטה בדף הראשון

או עשה שם ציורים בכדי שאינו יכיל להשלימו באותו דף והשלימו בדף האחר ומ"מ הגט פסול משום דאין שליחות לחצאין דכשנמלך מעיקרא שלא לכתבו ובטל שליחות לחצאין אז בטל הגט וכיון דשלא נכתב כלו יכול לבטלו ואפילו לר"נ אינו חוזר ומגרש בגט זה ואסיקנא דכת' הרי את מלמטה ומותרת גט גט בא' בשבא בא' בשבת עברי ראו' בן יעקב עברי שמע בן יעקב מלמעלה ובענין זה ליכא למיחש לאמלוכי א"נ דידיע מתחתה דמגלתא ומ"ה כשרים:

מתני' חתמו עדים בראש הדף מהצד או מאחוריו בגט פסול וזו היא צורתה באחד בשבת אמר לה פ' אנתתי הרי את מותרת לכל אדם הקיף ראשו של זה והעדים באמצע שניהם פסולין פירוש באמצע שנמשכת חתימתן בין שני הגיטין אבל החתימה היה מן הצד וזו היא צורתו ראובן בן יעקב ראובן בן יעקב שמעון בז יעקב שמעון בן יעקב ראשו של זה בצד סופו של זה הם שני גטין בדף איזה למטה מזה והעדי' בין שני הגטין הראשון כשר והשני פסול שהעדים נקרין עם הגט

דף פח.

גמרא איני והא רב חתים מן הצד התם כשגגו כלפי כתב כגון זה בצד ראשו של של זה והעדים באמצע שניהם פסולים לחזי הי מניהו כלפי כתב דודאי חד מנייהו כלפי כתב לפום מאי דפירו' במתני' ואע"ג דאפשר דלא הוי חד מנייהו כלפי כתב וצורתו כזה ראובן בן יעקב. או מצד זה שמעון בן יעקב, ר' בן יעקב הרי את מותרת ש' בן יעקב לא משמע ליה הכי דא"כ היינו רישא חתמו עדים בראש הדף מז הצד ומ"ה משמע ליה שהם חתומים בענין זה הגט של א' מהם כלפי כתב ואפי' הכי הם פסולין והיינו דאתא לאשמועי' ומהדרינן התם דרמו בעבורה דרשא כלומר אינה באמצע מן הצד וכדהוה ס"ד אלא באמצע ממש מראשו של זה לראשו של זה כגון זה ומקשינן א"ה סיפא דקתני הקיף ראשו ש"ז בצד סופו של זה ואי דימו בעבורא דדשא בהדי לאו בהדי האי מקרי פי' אא"ב דכל מן הצ' לעולם פסול כמתני' וקשיא לרב ומתני' בהקיף ראשו של זה בצד ראשו של זה והעדים באמצע היינו באמצע מן הצד וכדפרישית והיינו דאתא לאשמועינן דאפילו גגו כלפי כתב פסול והקיף ראשו של זה בצד ראשו של זה והעדים באמצע ממש קאמר כפשטא ואע"ג דלא אשמעינן רבא בהאי מידי דהא פשיט' תנ' דמתניתין דיני קמסדר וכיון דבההי' דלעיל אשמעינן רבנן כדפרי' תני ליה הא אע"ג דבה' לא אשמעינן מידי אא"א ברישׁ' דהקיף ראשו של זה בצד ראשו ש"ז והעדים באמצע בעבור דדש' קאמר הא ודאי פשיט' דפסול ואם כן סיפ' דקתני ראשו של זה בצד סופו של זה מאי אתא

לאשמעינן אי באמצע ממש כפשט' פשיט' דהראשון כשר והשני פסול ואי כעיבורא, דדשא ודאי שניהם פסולין דלא בהדי דהאי מקרי ולא בהדי האי מקרי וא"כ מתניתין מאי אחא לאשמעינן ופריק שב ברישקי הוה חתום אכל כל מן הצד לעולם פסול ואפילו גגו כלפי הכתב ומתניתין הא אתא לאשמעינן כדפרי' והשתא ל"ק לן אמאי לא שני לן דמאי באמצע כשהעדים חתומים באמצע ממש לרוחב המגילה כנגד השטה דא"כ הא פשיטא דבהקיף ראשו של זה בצד סופו של זה שהראשון כשר ומתניתין לא אשמעי' עידי ומ"ה פריק ליה רב בדיסקי הוה חתים ופי' ס"ד מעקרא דמהצד באמצע קאמר ואשמעינן מתניתין שאעפ"י שהגט לפי כתב פסול כך פי' רבינו נר"ו ונכון הוא:

ת"ר חניכת אבות בגטין עד י' דורות פי' חניכת משפחה ופי' בתו' שאם נקראו אבותיו באותה חניכא עד י' דורות זו היא חניכא דאמרינן דאם כתבא בהני סגיא ורטב"א אומר ג' דורות ומיהו להאי פי' ראובן בו יעקב שמעון בן יעקב הרי את מותרת כו' לא אתי שפיר לישנא דמכאן ואילך דהכי הל"ל פחות מכאן פסול ואית ספרים דלא גרסי ליה כלל ומיהו לספ' דג"ל נראה דל"ק דתנ' מלמעל' למטה קחשיב ויש שפי' דה"ק חניכת אבות בגטין ועד י' דורות דאע"פ שנפסקה אותה חניכה שלא נקראו באותה חניכה אם לא נפסקו י' דורות כותבה בגט ונשר ורשב"א אומר עד ג' דורות אבל מכאן ואילך פסול ולא נהי' וקי"ל ש כרשב"א דהא ר"ח ס"ל כוותיה:

מתני' גט מעושה בישראל כשר. פירוש באותן שכופין אותם להוציא א וכשיאמר רוצה אני דוקא הא לאו הכי לא ובעובדי כוכבים פסול דאינם בני עישוי ובעובדי כוכבי' חובטי' אותו ואומרים לו עשה מה שישראל אומר לך דאין צריך שיהא המעשה ישראל ממש אלא אעפ"י שהוא מעשה עובדי כוכבים כיון דבשליחות ישראל הוא עביד כשר דאינו אלא למקל ורצועה בב"ד:

אר"נ אמר שמואל גט מעושה בישראל כדין פוסל ופסול שלא כדין אפילו ריח גט אין בו וטעמא משום דגזרינן בדין העובדי כוכבים אטו בדין ישראל ושלא בדין ישראל אטו בדין בישראל דליכא כשר מדינא אלא בדין דישראל והלכך שלא כדין דעובדי כוכבי' פסול ואיני פוסל כלל ואפי' ריח הגט אין בו וכן הלכה:

וגט דמעושה בעובד. כוכבים דפסול לאו דוקא שעושה אותו פשוט ובמקל אלא כל שמגרש מחמת יראה שירא ממנו כיון שספק בידו לעשו' זה עישוי ופסול וכדכתיבנא לעיל גבי סקרקון ואנן שליחותייהו קא עבדינן מידי דהוה אהודאות והלואות ועקר טע' דעבדי' שליחותייהו כדי שלא תנעול דלת בפני לווין וכדאיתא בפ"ק דסנהדרין וגטין דומיא דהודאות והלואות נינהו כי היכי דלא להוו בנות ישראל עגונות וגרים דמקבלים

גם כן בזמן הזה תקנה הוא כתקנה דהודאו' והלואות שכן מוצאו אמוראים שהיו מקבלים כדאיתא בפרק החולץ ואף שלוחים שלהם ושלחותייהו עבדינן דגזלו' וחבלו' משום דלא שכיח:

שמעתי בשם ר"ח דלא אמרי היכא דהגזל' קיימת ואפילו דאין הגזלה קיימת אלא כשגזל הדבר מידו ממש כעין ויגזול את החנית מיד המצרי הא לאו הכי עבדינן שליחותייהו דשכיחי ומי' בכלן משמתי' אותו עד דמרצה לבעל דיניה וכן כתבו הגאונים ותו לא מידי מתני' יצא שמה בעיר מקודשת הרי זו מקודשת מגורשת הרי זו מגורשת בגמרא מפרש היאך יצא קול. זה דגבי קדושין בנרות דולקות ומטות מוצעות ונשים טות לאור הנר, שאומרות פ' נתקדשת היום מקודשת וגבי גרושין דליכא נרות דולקות היכא שבאו פלוני ופ' ואמרו שמעינן מפ' ופ' שפ' נתגרשה והלכו להם למ"ה מגורשת וכדאית' בגמרא והשת' קס"ד דמ"ש מגורשת לאשה נשואה עסקינן שיצא עליה קול שהיא מגורשת מחזיקינן לה במגורשת לאוסרה על בעלה אם כהן הוא אבל להתירה לינשא לא דליכ' למ"ד דבקלא לחוד שרינן א"א לעלמ' רבינו נר"ו:

גמרא מגורשת ואסרינן לה אגבר' כלומר אם כהן הוא אבל להתירה לינש' לא וכדפרש' במתני' והא אמר רב אסי כל קלא דבתר נשואיה לא חיישי' ליה וק"ל ומנ"ל דבנשואה עסקינן דילמ' באשה שהיא לנו בחזקת אלמנה קאמר שאם יצא עליה קול דגרושה הוא שאוסרין אותה לינשא לכהן דהשת' הוה קלא דקודם נשואיה ואיכ' למימר דלא משמע ליה הכי משום דהיינו ריש' ותרתי למ"ל בקידושין ובגרושין לפיכך משמע ליה דבנשואה עסקינן וק"ל אמאי אסרינן לבעלה א"נ דאפי' בהאי קלא דקיד' נשואין לא הוי' כלום כיון דאתי' להוצי' אשה מחזקתה וכדמשמע לקמן גבי בעלה אין חוששין לה משום דאת' להוציאה מחזקתה וכדבעינן לפרושי קמן דלעולם אין חוששין לקול אלא כשאומר פ' נתקדשה היום דלא מפקי לה מחזקתה ואי ק"ל ודילמ' לאוסרה על בעלה שני קאמר דלדידיה הויא קלא דקודם נשואין וכדאמרינן לעיל בפ' הזורק גבי איש פ' כהן יצא עליו קול שכתב גט לאשתו והיא יושבת תחתיו ומשמשת דשלח ליה שמואל דתנא משני אבל מראשון לא משום דהויה קלא קודם נישואין ואיכ' למימר דלא משמע ליה מגורשת לאוסרה לבעלה הב' משום דמגורשת דומי' דמקודשת וכי היכי דמקודשת אסרי' ליה לאלתר ה"נ במגורשת רבינו נר"ו ופרקי' דה"ק מקודשת ה"ז מקודשת מגורשת ה"ז מגורשת ואי ק"ל אמאי לא שני ליה בארוסה שיצ' עליה קול שנתגרשה וכדר' אסי דאמר לקמן דקלא דבתר אירוסין חיישי' ליה איכ' למימר דהא לאו קושי' הוא ככל דאנן לא אתינן לאוקמיה מתני' אליב' דר"א אנא אליב' דהלכת' ואליב' דהלכת' הא

קי"ל דאפילו קלא דבתר אירוסין לא חיישינן לה וכדאיתא לקמן דאמרי מקודשת הרי זו מקודשת מגורשת הרי זו מגורשת קול ושוברו עמו וכן פי' הראב"ד ז"ל וכי קתני במתני' ובלבד שלא תה' שם אמתלא אתרווייהו קאי אגירושין והקדושין וה"ק שאם יצא שמה בעיר מקודשת על תנאי או שזרק לה קידושין ספק קרוב לו ספק קרוב לה אין חוששין לקידושין כלל וכן נמי אם יצא שמה בעיר מקודשת גמורה ויצא שוברו עמו אבל אינו שובר גמור אלא שאומר שנתגרשה על תנאי בכי הא ודאי אין חוששין לשובר כלל והקידושין קידושין גמירי' דלא אתי ספק גירושין ומבטל קידושי גמורים וכ"כ הראב"ד ורבי' נר"ו הסכי' לדעתו אבל הרמב"ם כתב דאפי' לא יצאו ב' הקולות כא' אלא שהיום יצא הקול שהיא מקודשת ולאחר זמן יצא קול שנתגרשה שהיא מגורשת דהיינו שובר והא קמ"ל דסמכינן אקלא להתירה הואיל ולא נאסרה אלא משום קול דקול אסר לה וקול שרי לה וכן דעת הרמב"ם ואינו מחוור דהא לקמן אמרינן דלא מבטלי' קלא היכ' דלא מגלי' מלת' לגמרי ואפי' היכ' דמגלי' מלת' איכ' מ"ד דלא מבטלינן קלא משום לעז והיכי אפשר דהכ' בקול לחוד שרינן לה דהא מידי לעז לא מפקה דמאן דידע בהאי קלא לא ידע באידך והיינו טעמ' דמ"ד דלא מבטלי' קלא אלא ש"מ כדפרי' והם סבורין לומר דשאני התם שבאין לסתור לגמרי הקול הא' ובכי הא לא מבטלי' קלא היכ' דמגלי' מילת' ואפי' היכ' דמגלי' מילת' איכ' מ"ד דלא מבטלי' אבל הכ' דקול זה אינו סותר חת הקול הא' בכי הא ודאי לכ"ע מגורשת ולא נהירה ומטעמ' דפרי' דאכתי חיכ' ללעז דחיכ' דשמע בהא לא שמע בהא והיינו טעמ' דמאן דאמר דלא מבטלינן קלא ואפי' היכא דאגלית מילתא דקול שיצא שקר היה משום דאמרינן מאן דשמע בקול לא שמע בביטול ואיכא לעז וה"נ הכי הוא וכדפרי' ומיהו נראה דלר' דאמר לקמן שאמר מכאן ועד י' ימים ה"ה לשובר אבל לרב זביד דפליג עליה ה"ה דפליג בהא דדוקא שיצאו ב' הקולות לאלתר הא לאו הכי לא וכדפרי':

דף פח:

א"ר יצא עליה קול מזנה בעיר אין חוששין לה פי' כדי נאסרה על כהן ופי' רש"י כשיצא עליה שם שמזנה עם הישמעאל ועבד שפוסלין אותה לכהונה וא"צ דא"כ יצא עניה שם מזנה סתם אסורה לכהונה דמסתמא אמרינן דלפסול לא נבעלה וכדאמרינין בכתובות דאשה מזנה אינה בודקה ומזנה ותנן נמי התם ראוה מדברת עם א' בשוק אמרו לה מה טיבו של זה איש פלוני וכהן הוא ר"ג ור"א אומרים נאמנת ור"י אומר לא מפיה אנו חיים אלא הרי זו בחזקת בעולה לנתין ולממזר עד שתביא ראיה לדבריה ואפי' ר"ג ור"א נמי

לא אמר לכשר לו נבעלתי משום נאמנות שהאמינו אבל אם אינ' יודעת למי נבעלה ואינ' יודע מה טיבו הרי זו בחזקת בעולה לפסול לה ולפ"ז כי אמרינן לקמן בעולה אין חוששין לה לאוסרה אפי' לכהן הדיוט קאמר ושלא כדברי רש"י שפי' שאפי' לאוסרה לכ"ג ר"י ז"ל ורבינו נר"ו פי' יצא עליה שם מזנה בעיר דאין חוששין על בעלה משום דאמרינן דפרצותא בעלמא הוא דחזו בה ודוקא משום האי טעמא הא לאו הכי חיישינן ואע"ג דאמר רב אשי דכל קנא דבתר נשואין לא חיישינן לה ה"מ כשמוציאין קול שנתגרשה דקול זה בא לסתור נשואיו אבל לא חיישינן ליה אי לא משום דאמרינן דדילמא פריצותא בעלמא הוא דחזו בה וצ"ע:

והא דאמרינן כתנאי אכלה בשוק הניקה בנה בשוק בכולו ר"מ אומר תצא ור"ע אומר לא תצא עד שישתו ויתנו לפי פי' זה של רבינו נר"ו אתיא כפשטא לאוסרה על בעלה משום קול זנות בלבד ולא הוי קלא דבתר נשואין וכדפרי' ולפי דבריהם מיירי כשנשאת לכהן אחר שיצא הקול דהוי קלא דקודם נשואין:

דף פט.

א"כ לא הנחת בת לא"א שיושבת תחת בעלה אלא מה להלן דבר ברור. וק"ל וכי ריב"ב לית ליה הא דתנן ואלו יוצאות שלא בכתובה העוברת על דת משה ויהודית ואיכ' למי' דל"ק דהתם דוקא להפסידה כתובתה אכל בעלה רשאי לקיימא דאין אוסרין על בעלה אלא בדבר ברור וכי אמרינן דמפסידה כתובתה מ"ה דוקא בהתראה וכדאיתא בסוטה פ' ארוסה ואפי' אחר התראה אם רצה לקיימה הרשות בידה דאינה אסורה אלא בדבר ברור או ע"י קינוי וסתירה:

ת"ר בעולה אין חוששין לה פי' או לאוסרה לכהונה או להפסידה מאתים דודאי כיון דבחזקת בתולה היא והם אומרים שכבר נבעלה ובאין להוציאה מאותה חזקה אין חוששין לה והכא לא כששמעו קול הברה בלבד מיירי אלא בקול גמור כגון פ' שמע מפ' ופ' מפ' והלכה להם למ"ה ותדע לך מדקתני הקדיש פ' הפקיד פ' נכסים אין חוששין לו והתם ודאי אפי' בקול ברור אמרינן דאין חוששין נו דאין מוציאין ממון מחזקתו משום דכולהו דומיא דהקדיש פ' נכסיו הפקיד פ' נכסיו אלא הכא בקול ברור עסקינן וכדפרי' וטעמא דכולהו משום דבאי' להוציא' מחזקתה ולעולם אין חוששין חוששין לקול אלא כשאומרים שנים נתקדשה וכדאיתא לקמן אבל כשהקול הוא להוציא אשה מחזקתה שהיא אצלינו בחזקת בתולה והם אומרים שהיא בעולה או שאומרים שהיא נשואה והיתה עמנו בחזקת פנויה יה או שאומרים שהיא חליצה והיא בחזקת אלמנ'

בכי הא אין חוששין לקול וכדפרי' לעיל וכן פרש"י ז"ל ומיהו אפשר דכי אמרינן בעולה אין חוששין לה אפי' כשאומרים שנבעלה היום הוא דאין חוששין לה ומשו' דאמרי' דדילמא פריצותא הוא דחזו לה וכדאיתא לעיל וכן בנשואה אף ע"פי שהיום נשאת משום דנשואין מילתא בפרהסיא היא ואם איתא כ"ע ידעי בהו וכן חליצה אין חוששין להם משום דבאים להוציאה מחזקתה וכן שפחה וממזרת והא דאמרינן ארוסה אין חוששין לה פירוש אע"פ דאמרו שנתארסה היום וטעמא משום דאיכא אינשי דקרו למשכוב' ארוסה וכשלא אמר לפלוני אי חוששין לה אע"פ שאמר שנתקדשה עכשיו דכיון שנתקדשה סתם ולא אמר לפלוני נראה דהאי קלא לאו ברור הוא ולפ"ז כי אמרינן לקמן דנרות דולקות ומטות מוצעות ונשים טוות לאור הנר ואומר דנתקדשה היום דהוי קלא, וחוששין לה כשיצא הקול שנתקדשה דוקא לפלוני עסקינן וכדפרישנא ואמר עולא לא ששמעו קול הברה בעיר אלא כדי שיהו נרות דולקות ומטות מוצעות ושמעו מפי נשים המשיחות לפי תומן שאומרות שפ' נתקדשה שהם לא ראו שנדקדשה ממש כיון דאיכא הוכחה חיישינן והא דאר"א א"ר לא ששמעו קול הברה אלא כדי שיאמרו פ' מהיכן שמע מפלוני לא פליג עם עולא דעולא אייריי בקדושין ור"א אייריי בגרושין ומשום דבגירושין לא סניא אלא בהכי דליכא נרות דולקות ומיהו בקדושין דסגי בהכי ודוקא כשיהיו אלו המוציאות את הקול עדים כשרים דלא התירו עד מפי עד בלבד אבל שני עדים כשרים בעינן אמר ליה לרב יוסף מבטלין קלא או לא פי' כשנתברר הדבר בעדות ברור שאותו הקול שקר הוא כגון שבאו אותן עדים שחלה העדות בהן ואמרו שלא ראו מעולם מבטלינן קלא ולא חיישינן משום לעז ותדע לך דאפילו כשנודע הדבר בברור ששקר היה קמבעיא ליה אבל בקול בעלמא לא מבטלינן מדאמר לקמן אי מגליא מילתא דקדושין קמא לאו קדושין מעליא נינהו מבטלים קלא אלמא דגלויה ממש בעינן ואסיקנא ואסיקנא דאתרוותא נינהו בסורא מבטלין קלא בנהרדעא לא מבטלין קלא וקיימא לן כס רא דקי' ל כרב באיסורי:

ההיא דנפק קלא דאתקדשת לבר בי רב אתא רב חמא לאבוה וא"ל א דקדשה על תנאי אדעתא דלא ליזיל לבי חוזאי ונתברר הדבר דעל תנאי קדשה אבל לא נודע אם נתקיים התנאי אם לאו דאבוה הוא דקא' דאזל אבל לא נתברר הדבר דאם נתברר ודאי מבטלי' קלא כרב דקיימא לן כוותיה וכדכתיבנא ואמתלאה הוה תמן אבל בשעת הקול לא יצא שם אמתלאה מש"ה א"ל דלאו כל כמיניה דיחזור אמתלאה אחר זמן אלא כשיוצאות מטעם הקול דלא ס"ל כרבה בר רב הונא האי עובדא לאחר י' ימים הוה ואפשר דאף רבה בר רב הונא מודה דאף אחר י' ימים דאין חוששין לאמתלאה די' ימים דוקא קאמר

ההיא דנפק עלה קלא דאתקדשה באיצפ' דתוחלא בעינה דבי שיפי פי' ואגלאי מילתא דלא איקדשה כלל וכדפרי' לעיל ובעא מיניה אי מבטלי קלא או לא מבטלה משים דהכא ליכא לעז כלל דמימר אמרי עייני רבנן בקדושין ולא הוו בה ש"פ כיון דקדשה באיצפא דתוחלא דא"ל דלא הוה ש"פ ואי קשיא לך והא אמרינן בקדושין דחיישינן שמא ש"פ במדי איכא למימר דהא לא קשיא דכ"ע לאו דינא גמירי ההיא דנפק ענה קלא דאיתקדשא לחד מבני פלניא ואגלאי מילתא דשקר הוה ואמרינן דבכי הא מבטלין קלא לכ"ע משום דאמרינן עייני רבנן בקדושין קדושי טעות הוה ודוקא משום האי טעמא הא לאו הכי חוששין לקול ואע"ג דאמרינן לעיל דשלא לפ' אין חוששין לו חד מבני פלניא כשנתקדשה לפ' דמו ואיכא מאן דפריש דהכא אפי' לא מגליא מילתא מבטלינן משום דבלא כלום הוא דחד מבני פלניא הרי הוא כשלא לפ' ומי' א"ה בעי' לטעמא דעייני רבנן בקידושין משום דקרוב הדבר לומר דהוי כנשתקדשה לפ' וראשון נ"ל עיקר משום דלהאי פי' לא אתי שפיר לישנא דמבטלין קלא א"ר בר"א אמתלא שאמרו אפי' מכאן ועד י' ימים פי' אמתניתין קאי דאמר דאמתלא שאמרו לאו דוקא כשיצאת לאלתר אלא אפי' אחר זמן ואיכא מאון דאמר דעד י' ימים דוקא קאמר ואיכא מ"ד דלאו דוקא ורב זביד אמר במקום אמתלא חוששים לאמתלא ופי' רש"י ז"ל דרב זביד לא פליג בהדי דרב ר"ה אלא פרושי קא מפרש דאיזו אמתלא אמרינן דאע"ג דלא נפקא לאלתר חוששין כה כשיש מקום אמתלא מעיקרא כיון שאמר פ' קדשה בזריקה ואחר זמן יצא קול שספק קרוב לו לא היו חוששין לאמתלא ואינה מקודשת כיון דמעיקרא איכא ראוי לאמתלא אע"ג דמעיקרא ליכא אמתלא גמורה ואינו מחוור דא"כ כולה סוגיא דלא כהלכתא דהא דחאן ר"י לעיל להו דרבה בר"ה א"ו רב זביד פלג פליגי אהא דרבה בר"ה דאפי' דאמר היכא דליכא מקום אמתלא שעקרה חוששין לאמתלאה אע"פ שלא יצא אמחלא לאלתר ורב זביד אמר שלא אמרו אלא במקום אמתלא אבל כשאין מקום אמתלא לא אלא אי נפקא לאלתר לא הוי קלא כלום ואי לאו אין חוששין לאמתלא כלל והשתא אתי ר"ז כר"י דאמר דאמתלאה שאמרו דוקא לאלתר אבל לאחר זמן לאו במקום אמתלאה אפשר נמי דמודה ר"י לר"ז אע"ג דלא איידי במקום אמתלאה בהדיא הילכך כוותיה קי"ל וכן פסק הרב אלפסי ז"ל ומסתברא, דהיכא דאיכא מקום אמתלאה מעיקרא ויצאת אמתלאה לאחר זמן אע"פ שנצא לאחר זמן מרובה דמבטלינן לקלא:

והא דאקשינן ליה ר"פ לר"ז ובלבד שלא תהא שם אמתלאה לאו משום דס"ל כרבא בר"ה אלא משום דקסבר דבמקום אמתלאה לא עביד כלום ותהדר ליה דמתני' דמוקי מקום אמתלאה קאמר א"ל רב לר"פ ואת לא תסברא כלומר במקום אמתלאה קאמר

והתנן נתקדשה ואח"כ בא בעלה מותר לחזור לו האי מתניתין מיירי באשה שנתקדשה עפ"י עד אחד שאמר לה שמת בעלה וקאמר דאם בא בעלה אח"כ שנתקדשה שמותרת לחזור לו וקס"ד דמקדשה השתא משום דכיון דלא נשאת ודאי היינו במקום אמתלאה וכשבא בעלה חוזרת לו משום דביאה בעלה הוי כאמתלאה שלא נתקדשה לגמרי דנראה דעתה מת בעלה מתקדשה מעיקרא והיינו דלא נשאת ואיהו אהדר ליה דקתני לאו משום דאיכא מקום אמתלאה מעיקרא קא שריא ליה אלא משום בעל וליכא לעז דהא כ"ע ידעו דקידושין לאו קידושין נינהו א"ה נשאת נמי ידעי כ"ע דנשואין לאו נשואין הוו אא"א דמשום דאיכא אמתלאה וכדקא דייק מינה אחי שפיר דדוקא נתקדשה לחוד חוזרת דאיכ' מקום אמתלאה כיון דלא נשאת אבל נשאת דליכא אמתלאה לא אבל לדידך נשאת נמי אמאי אינה חוזרת לו ופרקינן נשאת דעבדא איסורא קנסוה רבנן דלאו משום דבא עליה אלא אע"פ שלא בא עליה שהרי מסרה עצמה לביאה ועבדא איסורא מדלא דייקא שפיר אר"א כל קלא דלא איתחזק בב"ד פי' דלקול שלא בדקו ב"ד אחריו אם הוא קול ברור עד שבאו בטולו לאו כלום הוא ומבטלה ליה לכ"ע ולאו דוקא בטול ממש אלא ה"ה אם יצאת אמתלאה, או שובר קודם שהוחזק בב"ד לא חיישינן ואם תאמר אע"פ שלא הוחזק יחזיקו אותו עכשיו ויבדקו אחריו ויש לומר דלית להו דלעבדי הכי כיון שנשאת משום דליכא למיחש ליה דר' בר"ה איכ' פ' שבא מפ' ומהן אומרים אנו שמענו מפ' עד באו לב"ד ויחקרו ויאמרו שמענו ולא ראינו האדם אמר רב אשי כל קלא דבתר נשואין לא חיישינן ליה ואפילו לבתר אירוסין נמי פסקינן בהדיא דהלכתא דלא חיישינן ליה יצא עליה קול מראשון ובא אחר וקדשה קדושי תורה מהו שלח להו תצא והעמיד הדבר, על בוריו ואסיקנ' דהיינו העמדת הדבר על בוריו דאי מגלייא מילת' קדושי מעלי' נינהו לא צריכא גט משני ונשאת לראשון דקסבר דלא איתמר דרב המנונא אלא בפניו אבל שלא בפניו לא ורב הונא סבר דאפילו שלא בפניו ולא להתירה לשני להנשא קאמר אלא להצריכה גט משני ולאוסרה לראשון אבל לישנא לשני לא דהא מתניתין היא בהדי' בכתובות אשת איש הייתי וגרושה אני נאמנת ואם יש עדים שהיתה אשת איש אינה נאמנת ואיכא מאן דליכא דרב הונא וכן כתב רש"י ז"ל כאן ויש אומרים דחוששין לה דהא ר"א נמי סבירא ליה דהא רב המנונא אפי' שלא בפניו וכדאיתא בכתובות דשם נאריך בזה בס"ד לא העמידו דבר על בוריו מהו כלומר מאי תצא דאמר שמואל ממי תצא ומי נושאה א"ר הונא מגרש ראשון ונושא שני דתו ליכא לעז למימר יאמרו בתר גרושי ראשון קדשה שני אבל מגרש שני ונושא ראשון לא שמא יאמרו מחזיר גרושתו מן האירוסין כדאיתא ביבמות פרק קמא:

ואי קשיא לך לרב הונא דאית ליה דכי איתמר דרב המנונא אפילו שלא בפניו אמאי נקט שמא יאמרו מחזיר גרושתו הוא דכשקבלה קדושין משני הרי זו ראיה שנתגרשת מן הראשון ואם בא ראשין ומחזירה אחר כך ודאי מחזיר גרושתו הוא איכא מאן דסבר דרב הונא אליבא דשמואל קאמר לה ושמואל לית ליה לדרב המנונא אלא בפניו וכדאיתא לעיל והילכך כשנתקדשה שנא בפני הראשון לאו ראיה הוא שגרשה ראשון א"נ דמשום הכי נקטה להכי לאשמועינן דאפילו היכא דליכא מדרב הונא כגון שאמרה משעה שנתקדשה לשני שכא נתגרשה מן הראשון שלא קדשה דאפ"ה אמרינן דלא ישאנה ראשון גזירה שמא יאמרו מחזיר גרושתו מן האירוסין הוא ונ"ל דאין צריך לכל זה דמשו"ה נקט האי לישנא משום דהיא יודע שאינו מחזיר גרושתו וכיון שאינו משום גרושתו ליכא אלא משום שמא יאמרו כו' כן נראה לי וברור:

רשב"א אמר אף המגרש שני ונושא ראשון מימר אמרי עיינו רבנן בקדושין וקדושי טעות הוא. כלומר קדושי שני דכולי עלמא לא ידעי בגיטא והילכך ליכא משום שמא יאמרו ומחזיר גרושתו אינה וכדפרישנא יצא עליה קול מזה ומזה מהו אמר רב פפא אף זה מגרש ראשון ונושא שני חבל מגרש שני ונושא ראשון לא משום דאף בזה איכא חשש דשמא יאמר מחזיר גרושתו הוא וכתב אלפסי ז"ל דלית הלכתא כר"ש בריה דר"ח דהא רב הונא ורב פפא פליגי עליה:

אמימר אמר מותרת לשניהם כלומר או מגרש שני ונושא ראשון דליכא משום שמא יאמרו מחזיר גרושתו כו' דמה נפשך אם לא נתקדשה לראשון מותרת היא לו ואי נתקדשה לראשון כיצא עניה קול משני הוי קלא דבתר אירוסין ולאו כלום הוא ורב פפא דפליג לאו כמימרא דפליג בקלא דבתר אירוסין דאיהו אמר לך דשאני התם דקדושי ראשון קדושי ודאי וכיוון שכן תו לא חיישינן לקלא ומיהו הלכתא כאמימר דמותרת כשניהם כללא דמילתא קדושי ראשון קדושי תורה מגרש ראשון ונושא שני אבל מגרש שני ונושא ראשון לא משום דאמרינן מחזיר גרושתו כו' ואיכא מאן דאמר שאם קבלה קדושין מן ה השני בפני הראשון שאינה צריכה הימנו גט ומותרת לינשא לשני אבל רבים אומרים דאינה מותרת לינשא וכמו שכתבנו לעיל ובכתובות נאריך בזה בס"ד וכן קדשה ראשון קדושי תורת ושני קדושי ספק דאפילו בהא אימא לדרב הונא שהרי פשטה ידה לקבל קידושין והו"ל כאומר גרשתני ואיכא משום יאמר מחזיר גרושתו כו' ואפילו שניהם קדושי ספק הדין כן או קדושי ראשון קדושי ספק ושני קדושי תורה או אפילו קדושי ראשון קדושי קול והוחזק בב"ד ושני קדושי תורה בכולן מגרש ראשון ונושא

שני אבל לא יגרש שני ונושא ראשון משום דאמרי מחזיר גרושתו הוא ולא משכחת לה שיגרש שני ונושא ראשון אלא בזו שיצא נה קול מזה ומזה רבינו נר"ו:

סליק פרקא בס"ד וסליקא לה מסכת גיטין תהלה לאל עושה נפלאות בכל זמן ועתים.